

12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας

Η συμβολή της ψυχολογικής έρευνας στη σύγχρονη κοινωνία

**14-17 Μαΐου 2009
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος**

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

www.symvoli.gr/ELPSE2009

**Διοργάνωση: Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

**Ελληνικά
χρόνια**

**12ο
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ**

Η συμβοή της ψυχολογικής έρευνας στη σύγχρονη κοινωνία

14-17 Μαΐου 2009, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ

**Διοργάνωση:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ**

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, εκπαιδευτικοί, φοιτήτριες και φοιτητές,

Η ΕΛΨΕ σε συνεργασία με τα Παιδαγωγικά τμήματα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας: Ειδικής Αγωγής, Προσχολικής και Δημοτικής Εκπαίδευσης, ανέλαβαν την προσπάθεια να οργανώσουν το 12^ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ψυχολογικής Έρευνας με θέμα: «Η συμβολή της ψυχολογικής έρευνας στη σύγχρονη κοινωνία» που θα πραγματοποιηθεί 14 μέχρι 17 Μαΐου 2009 στο Βόλο.

Στόχος του Συνεδρίου είναι να αποτελέσει πεδίο γόνιμης ανταλλαγής απόψεων και διαλόγου σχετικά με το ρόλο και τη συνεισφορά της ψυχολογικής έρευνας στη σύγχρονη κοινωνία. Στο επιστημονικό πρόγραμμα του Συνεδρίου περιλαμβάνονται ως προσκεκλημένοι ομιλητές, διακεκριμένοι επιστήμονες στο χώρο της Ψυχολογίας από την Ελλάδα και το εξωτερικό, ελεύθερες ανακοινώσεις, συμπόσια και αναρτημένες εργασίες. Δίνεται η ευκαιρία να παρουσιαστούν οι εξελίξεις και οι τάσεις από όλους τους κλάδους της Ψυχολογίας σε επίπεδο θεωρίας, βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στην Ελλάδα και διεθνώς.

Το συνέδριο αυτό είναι πολύ σημαντικό για την ίδια την κοινότητα των Ελλήνων Ψυχολόγων γενικά και την Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία ειδικότερα. Από επιστημονική σκοπιά είναι ανοικτό σε ψυχολόγους, παιδαγωγούς, κοινωνιολόγους και επιστήμονες άλλων κλάδων, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε περιοχές που είναι σχετικές με το θέμα.

Σας καλούμε να πάρετε μέρος στις εργασίες του, να συμβάλετε στη επίτευξη του στόχου που θέσαμε και στην επιτυχία του συνεδρίου με τις εργασίες σας και ευελπιστούμε ότι αυτό θα αποτελέσει πεδίο γόνιμης ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών. Σας περιμένουμε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας για να ανταλλάξουμε ιδέες, να δημιουργήσουμε αφετηρίες για νέες συνεργασίες, να συμφωνήσουμε και να διαφωνήσουμε.

Ας προχωρήσουμε λοιπόν ώστε να δούμε την ψυχολογία να καρποφορεί ως επιστήμη και να συμβάλλει στη δημιουργία μιας σύγχρονης κοινωνίας με ειρήνη, ευτυχία και ευημερία.

Ο Πρόεδρος του Συνεδρίου
Αργύρης Καραπέτσας
Καθηγητής

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: **Καραπέτσας Αργύρης**
Γραμματέας: **Ανδρέου Ελένη**
Ταμίας: **Βλάχος Φίλιππος**
Μέλη: **Αμπακούμκιν Γεώργιος**
Βλάχου Αναστασία
Δερμιτζάκη Ειρήνη
Κλεφτάρας Γιώργος
Λεονταρή Αγγελική
Λουμάκου Μαίρη
Μπονώτη Φωτεινή
Σταυρούση Παναγιώτα
Φιλιππάτου Διαμάντω

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Επίτιμοι Πρόεδροι: **Γεώργας Δημήτριος**, *Επίτιμος Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Παρασκευόπουλος Ιωάννης, *Επίτιμος Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Καΐλα Μαρία, *πρώην Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Κωσταρίδου-Ευκλείδη Αναστασία, *πρώην Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Μπεζεβέγκης Ηλίας, *πρώην Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Παπαστάμου Στάμος, *πρώην Πρόεδρος ΕΛΨΕ*
Πρόεδρος **Ναυρίδης Κλήμης**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Ε.Λ.Ψ.Ε.
Πρόεδρος **Λεονταρή Αγγελική**, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Επιστημονικής
Επιτροπής
Μέλη: **Αϊδίνης Αθανάσιος**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Αλεξόπουλος Δημήτρης, *Πανεπιστήμιο Πατρών*
Αλευριάδου Αναστασία, *Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας*
Αναγνωστόπουλος Φώτης, *Πάντειο Πανεπιστήμιο*
Αντωνίου Αλέξανδρος-Σταμάτιος, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Βοσνιάδου Στέλλα, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
† Γαλάνης Γιώργος, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Γιαννίτσας Νικόλαος, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Γρούιος Γιώργος, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Γωνίδα Ελευθερία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Δεληγιάννη-Κουϊμτζή Βασιλική, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Δημάκος Ιωάννης, *Πανεπιστήμιο Πατρών*
Δημητρίου Ανδρέας, *Πανεπιστήμιο Κύπρου*
Δικαίου Μαρία, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
Δραγώνα Θάλεια, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*
Ζαφειροπούλου Μαρία, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*
Θεοδωράκης Γιάννης, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Καζή Σμαράγδα, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Καλαντζή-Αζίζι, Αναστασία, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Καφέτσιος Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Κοσμίδου Μαίρη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Κουγιουμουτζάκης Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Μακρής Νικόλαος, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Μαλικιώση-Λοΐζου Μαρία, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μαριδάκη-Κασσωτάκη Αικατερίνη, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαρκουλής Διομήδης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μέλλον Ρόμπερτ, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Μεταλλίδου Παναγιώτα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μισαηλίδη Πλουσία, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Μόττη-Στεφανίδη Φρόσω, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μπαμπλέκου Ζωή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Μπεζέ Λουκία, Πανεπιστήμιο Θράκης
Μπίμπου Ιωάννα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Νέστορος Ιωάννης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Ντάβου Μπετίνα, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Ξενικού Αθηνά, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Ξηρομερίτη Αφροδίτη, Πανεπιστήμιο Πατρών
Πανταζής Παύλος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Παπαδάκης Θαλής, Πρόεδρος Σ.Ε.Ψ.
Παπαδιώτη Βασιλική, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Παπαστυλιανού Αντωνία, Πανεπιστήμιο Θράκης
Παυλόπουλος Βασίλης, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Παυλίδης Γεώργιος, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Προδρομίτης Γεράσιμος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Πετρογιάννης Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Θράκης
Πλατσιόδου Μαρία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Πνευματικός Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Πολεμικός Νικήτας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Πόρποδας Κωνσταντίνος, Πανεπιστήμιο Πατρών
Ρήγα Αναστασία-Βαλεντίνη, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σακκά Δέσποινα, Πανεπιστήμιο Θράκης
Σίμος Παναγιώτης, Πανεπιστήμιο Κρήτης
Σταλίκας Αναστάσιος, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Στασινός Δημήτρης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Στογιαννίδου Αριάδνη, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Συγκολλίτου Ευθυμία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Συνοδινού Κλαίρη, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Τάνταρος Σπύρος, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Τζουριάδου Μαρία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χαρίτου-Φατούρου Μίκα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χαντζή Αλεξάνδρα, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Χατζηχρήστου Χρυσή, Πανεπιστήμιο Αθηνών
Χατζούλη Αθηνά, Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ

Το σκεπτικό της οργάνωσης του υλικού που συμπεριλαμβάνεται στην έκδοση αυτή βασίζεται στην πρόθεσή μας να παρουσιάσουμε τα κείμενα με τρόπο που διευκολύνουν τον αναγνώστη. Γι' αυτό το λόγο προτιμήσαμε να βασιστούμε στη δομή του προγράμματος του Συνεδρίου. Δεν έγιναν παρεμβάσεις στο υλικό, παρά μόνο σε ελάχιστες περιπτώσεις στις οποίες κρίθηκε απολύτως αναγκαίο.

Φωτεινή Μπονώτη, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΠΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ελένη Ανδρέου, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΠΤΔΕ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παναγιώτα Σταυρούση, Λέκτορας, ΠΤΕΑ, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αφροδίτη Οικονόμου, εκπαιδευτικός-συνεργάτης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Butler Ruth, Hebrew University of Jerusalem

Cohen Laurent, Cognitive Neuroimaging Unit, Neurospin, Saclay, Paris

Κωσταρίδου-Ευκλείδη Αναστασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μαλικιώση-Λοίζου Μαρία, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ναυρίδης Κλήμης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πολεμικός Νικήτας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

ΠΕΜΠΤΗ

10.30 – 12.00	Συμπόσιο 1 • Αμφιθέατρο Σαράτση Συμπόσιο 2 • Αίθουσα Θ Συμπόσιο 3 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 4 • Αίθουσα Σ Θεματική Συνεδρία 1 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 2 • Αίθουσα Σκουβαρά
12.00 – 12.30	Καφές
12.30 – 14.00	Συμπόσιο 5 • Αίθουσα Σ Συμπόσιο 6 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 7 • Αμφιθέατρο Σαράτση Workshop 1 • Αίθουσα Θ Θεματική Συνεδρία 3 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 4 • Αίθουσα Σκουβαρά
15.00 – 16.30	Συμπόσιο 8 • Αίθουσα Α Συμπόσιο 9 • Αίθουσα Σ Συμπόσιο 10 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Στρογγυλό Τραπέζι 1 • Αίθουσα Θ Θεματική Συνεδρία 5 • Αμφιθέατρο Σαράτση Θεματική Συνεδρία 6 • Αίθουσα Σκουβαρά
15.00 – 18.00	Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 1 • Αίθουσα Μ
16.30 – 17.00	Καφές
17.00 – 18.30	Συμπόσιο 11 • Αίθουσα Θ Συμπόσιο 12 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 13 • Αμφιθέατρο Σαράτση Θεματική Συνεδρία 7 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 8 • Αίθουσα Σ Θεματική Συνεδρία 9 • Αίθουσα Σκουβαρά
19.00 – 21.00	Τελετή Έναρξης • Αμφιθέατρο Κορδάτου Προσκεκλημένη Ομιλία 1 Μουσική εκδήλωση
21.30	Δεξίωση Υποδοχής Συνέδρων • Συγκρότημα Τσαλαπάτα

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

09.00 – 10.30	Συμπόσιο 14 • Αίθουσα Σκουβαρά Συμπόσιο 15 • Αμφιθέατρο Σαράτση Θεματική Συνεδρία 10 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 11 • Αίθουσα Σ Θεματική Συνεδρία 12 • Αίθουσα Θ Θεματική Συνεδρία 13 • Αμφιθέατρο Κορδάτου
10.30 – 11.30	Προσκεκλημένη Ομιλία 2 • Αμφιθέατρο Κορδάτου
11.30 – 12.00	Καφές
12.00 – 13.00	Προσκεκλημένη Ομιλία 3 • Αμφιθέατρο Κορδάτου
13.00 – 14.30	Συμπόσιο 16 • Αμφιθέατρο Σαράτση Συμπόσιο 17 • Αίθουσα Σ Συμπόσιο 18 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 19 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 14 • Αίθουσα Σκουβαρά Θεματική Συνεδρία 15 • Αίθουσα Θ
15.00 - 16.30	Συμπόσιο 20 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 21 • Αμφιθέατρο Σαράτση Συμπόσιο 22 • Αίθουσα Σκουβαρά Θεματική Συνεδρία 16 • Αίθουσα Α Θεματική Συνεδρία 17 • Αίθουσα Θ Θεματική Συνεδρία 18 • Αίθουσα Σ
15.00 – 18.00	Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 2 • Αίθουσα Μ
16.30 – 17.00	Καφές
17.00 – 18.30	Συμπόσιο 23 • Αμφιθέατρο Σαράτση Συμπόσιο 24 • Αμφιθέατρο Κορδάτου Συμπόσιο 25 • Αίθουσα Α Συμπόσιο 26 • Αίθουσα Σκουβαρά Workshop 2 • Αίθουσα Θ Θεματική Συνεδρία 19 • Αίθουσα Σ

18.30 – 19.30	Προσκεκλημένη Ομιλία 4 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
19.30 – 21.00	Συμπόσιο 27 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 28 • <i>Αίθουσα Σ</i> Συμπόσιο 29 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Συμπόσιο 30 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Θεματική Συνεδρία 20 • <i>Αίθουσα Θ</i> Θεματική Συνεδρία 21 • <i>Αίθουσα Α</i>

ΣΑΒΒΑΤΟ

09.00 – 10.30	Συμπόσιο 31 • <i>Αίθουσα Θ</i> Συμπόσιο 32 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 33 • <i>Αίθουσα Σ</i> Στρογγυλό Τραπέζι 2 • <i>Αίθουσα Α</i> Θεματική Συνεδρία 22 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Θεματική Συνεδρία 23 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
10.30 – 11.30	Προσκεκλημένη Ομιλία 5 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
11.30 – 12.00	Καφές
12.00 – 13.00	Προσκεκλημένη Ομιλία 6 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
13.00 – 14.30	Συμπόσιο 34 • <i>Αίθουσα Σ</i> Συμπόσιο 35 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 36 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Συμπόσιο 37 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Θεματική Συνεδρία 24 • <i>Αίθουσα Α</i> Θεματική Συνεδρία 25 • <i>Αίθουσα Θ</i>
14.30 – 16.00	Συνέλευση ΕΛΨΕ για Καταστατικό • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
15.00 – 18.00	Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 3 • <i>Αίθουσα Μ</i>
16.00 – 16.30	Καφές
16.30 – 18.00	Συμπόσιο 38 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Συμπόσιο 39 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 40 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Συμπόσιο 41 • <i>Αίθουσα Σ</i> Θεματική Συνεδρία 26 • <i>Αίθουσα Α</i> Θεματική Συνεδρία 27 • <i>Αίθουσα Θ</i>
18.00 – 19.30	Συμπόσιο 42 • <i>Αίθουσα Σ</i> Συμπόσιο 43 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 44 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Συμπόσιο 45 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Θεματική Συνεδρία 28 • <i>Αίθουσα Α</i> Θεματική Συνεδρία 29 • <i>Αίθουσα Θ</i>
19.30 – 21.30	Γενική Συνέλευση Ελληνικής Ψυχολογικής Εταιρείας • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>

ΚΥΡΙΑΚΗ

09.00 – 10.30	Συμπόσιο 46 • <i>Αίθουσα Σ</i> Συμπόσιο 47 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Συμπόσιο 48 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Συμπόσιο 49 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Θεματική Συνεδρία 30 • <i>Αίθουσα Α</i> Θεματική Συνεδρία 31 • <i>Αίθουσα Θ</i>
10.00 – 13.00	Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 4 • <i>Αίθουσα Μ</i>
10.30 – 11.00	Ομιλίες βραβευμένων Διδακτόρων • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
11.00 – 12.00	Συνάντηση για το περιοδικό της ΕΛΨΕ • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>
12.00 – 12.30	Καφές
12.30 – 14.00	Συμπόσιο 50 • <i>Αμφιθέατρο Σαράτση</i> Συμπόσιο 51 • <i>Αίθουσα Σ</i> Συμπόσιο 52 • <i>Αίθουσα Θ</i> Συμπόσιο 53 • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i> Συμπόσιο 54 • <i>Αίθουσα Δ</i> Workshop 3 • <i>Αίθουσα Σκουβαρά</i> Θεματική Συνεδρία 32 • <i>Αίθουσα Α</i>
14.00 – 15.00	Τελετή Λήξης • <i>Αμφιθέατρο Κορδάτου</i>

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Προσκεκλημένη Ομιλία 1

Πέμπτη 19.00 -21.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

WHAT MOTIVATES STUDENTS AND TEACHERS AND DOES IT MATTER? THEORY, RESEARCH, AND IMPLICATIONS FOR EDUCATIONAL PRACTICE AND SCHOOL REFORM

Ruth Butler

Hebrew University of Jerusalem

Contemporary theories of student motivation emphasize the importance of the quality, and not just the level or quantity of motivation for schoolwork. In the first part of this presentation I shall discuss the contribution of achievement goal theory to conceptualizing qualitative differences in students' constructions of the goals or purposes of learning. Over two decades of research in both controlled and classroom settings have confirmed that students' goals matter because strivings to acquire competence (mastery goal), to demonstrate superior ability performance-approach goal), to avoid failure (performance-avoidance goal) and to get by with minimal effort (work-avoidance goal) are associated with distinct patterns of adaptive versus maladaptive perceptions, emotions, strategies, and outcomes. Surprisingly, there has been almost no theory-driven research on motivation for teaching. In the second part of this presentation I shall present results from an ongoing research program in which I am exploring the possibility that achievement goal theory can be fruitfully applied to conceptualizing teacher motivation if one recognizes that the school is an achievement arena not only for students, but also for teachers who presumably strive to feel successful at work, but may differ in the ways they define success, and thus in their goal orientations for teaching. I shall present results from a series of studies that addressed two main questions. First, can one identify distinct goals or strivings to (a) learn and acquire professional competence, (b) demonstrate superior teaching ability (c) avoid failure and the demonstration of inferior teaching ability and (d) get by with little effort? Second, do teachers' goal orientations matter? Specifically, we have examined whether teachers' goals predict (a) teachers' own coping strategies and wellbeing, (b) teachers' instructional practices and communications as reported by their students, and (c) students' engagement in learning. As we shall see, the answer to both questions seems to be positive. In the third part of this presentation, I shall discuss evidence that students' and teachers' goals are influenced in similar ways by features of the classroom and school context. I shall conclude by discussing features of schools and educational systems that should promote more versus less adaptive kinds of motivation for both teaching and learning.

Προσκεκλημένη Ομιλία 2

Παρασκευή 10.30 - 11.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΙΓΝΩΣΚΕΙΝ;

Αναστασία Κωσταρίδου-Ευκλειδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το ερώτημα αυτό φαίνεται εκ πρώτης όψεως αντίθετο προς ό,τι γνωρίζουμε για τα δύο αυτά φαινόμενα, δηλαδή το μεταγιγνώσκειν και τα κίνητρα. Ωστόσο, αν κανείς προσεγγίσει τα φαινόμενα αυτά μέσα από το πρίσμα της αυτο-ρύθμισης της συμπεριφοράς, τότε είναι δυνατό να διακρίνει σχέσεις μεταξύ τους σε διάφορα επίπεδα. Στην ομιλία αυτή θα γίνει αρχικά αναφορά στο *Εμπλουτισμένο Μοντέλο του Μεταγιγνώσκειν* (EMM), το οποίο περιγράφει τα επίπεδα λειτουργίας και τις μορφές του μεταγιγνώσκειν. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί το *Μεταγνωστικό και Θυμικό Μοντέλο της Αυτο-ρυθμιζόμενης Μάθησης* (ΜΕΘΥΑΡΜ), το οποίο προσφέρει το θεωρητικό πλαίσιο για την αναγνώριση των σχέσεων μεταξύ μεταγιγνώσκειν και κινήτρων. Το μοντέλο ΜΕΘΥΑΡΜ περιλαμβάνει τρεις συνιστώσες: (α) το Έργο (σε συνδυασμό με το πλαίσιο αναφοράς του), (β) το Πρόσωπο (τα γενικά χαρακτηριστικά του ατόμου όπως, π.χ., γνωστικές ικανότητες, μεταγνωστική γνώση, μεταγνωστικές δεξιότητες, έννοια του εαυτού, κίνητρα, κ.λπ.), και (γ) το Έργο x Πρόσωπο, δηλαδή την αλληλεπίδραση των δύο πρώτων συνιστωσών όπως πραγματώνεται κατά την επεξεργασία του έργου. Η τελευταία συνιστώσα περιλαμβάνει το γιγνώσκειν, μεταγιγνώσκειν, και θυμικό του ατόμου καθώς και τη ρύθμιση του θυμικού και της προσπάθειάς του. Σχέσεις μεταξύ μεταγιγνώσκειν και κινήτρων μπορούν να εντοπιστούν στη συνιστώσα του Προσώπου, στη συνιστώσα της αλληλεπίδρασης του Έργου με το Πρόσωπο, και στην αμφίπλευρη διάδραση των δύο αυτών συνιστωσών. Στο επίπεδο του Προσώπου η σχέση μεταγιγνώσκειν και κινήτρων εντοπίζεται στις σχέσεις της μεταγνωστικής γνώσης με την έννοια του εαυτού, τις στάσεις, και τις γενικευμένες πεποιθήσεις «προσδοκίας-αξίας». Στο επίπεδο του Έργου x Πρόσωπο υπάρχουν σχέσεις μεταξύ μεταγνωστικών εμπειριών

και θυμικού οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση της «προσδοκίας-αξίας» για το έργο και των εσωτερικών κινήτρων. Η διάδραση των δύο συνιστωσών διαμεσολαβείται από την έννοια του εαυτού και τις αιτιακές αποδόσεις. Οι συνέπειες το μοντέλου ΜΕΘΥΑΡΜ για τη μελλοντική έρευνα των σχέσεων μεταγιγνώσκων και κινήτρων συζητούνται.

Προσκεκλημένη Ομιλία 3

Παρασκευή 12.00 – 13.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έννοια της πολυπολιτισμικότητας και της διαφορετικότητας αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για τη συμβουλευτική ψυχολογία τα τελευταία χρόνια. Η συμβουλευτική και η ψυχοθεραπεία συνδέονται αναγκαστικά με την κατανόηση του κάθε πολιτισμικού πλαισίου, το οποίο περιλαμβάνει όχι μόνο το έθνος ή την θρησκεία, αλλά και το φύλο, την ηλικία, την εργασία, το σεξουαλικό προσανατολισμό, την υγεία. Ζητήματα που άπτονται της πολυπολιτισμικότητας κατά την ψυχοθεραπεία – δηλαδή το πως να γίνει κατανοητή και πως να την διαχειριστεί κανείς στην θεραπευτική διαπροσωπική αλληλεπίδραση – απασχολούν έντονα τους συμβουλευτικούς ψυχολόγους της σημερινής εποχής. Η ανάπτυξη της πολυπολιτισμικής επάρκειας των συμβουλευτικών ψυχολόγων σε ζητήματα κατάρτισης, πολιτισμικής ευαισθητοποίησης και ενσωμάτωσης αυτής της γνώσης στην κλινική πράξη, προβάλλει επιτακτική. Είναι μια μακρόχρονη διαδικασία η οποία όμως θα εμβαθύνει την έρευνα, θα διευρύνει την χρησιμότητα και την γενίκευση της γνώσης της συμβουλευτικής ψυχολογίας, θα προάγει την συνειδητοποίηση ότι η συμβουλευτική διεξάγεται σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, και θα της επιτρέψει να χειρίζεται τις ποικίλες ψυχολογικές ανάγκες που αντιμετωπίζουν άνθρωποι διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, βελτιώνοντας έτσι την αποτελεσματικότητά της.

Προσκεκλημένη Ομιλία 4

Παρασκευή 18.30 – 19.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

READING AND DYSLEXIA: NEW NEUROPSYCHOLOGICAL DATA

Laurent Cohen

Cognitive Neuroimaging Unit, Neurospin, Saclay, Paris

The core component of expert reading is the fast and accurate perception of single words by the visual system, an ability which results from years intensive learning. We propose an integrated view of the contributions of the ventral and dorsal streams to this process, associating brain imaging in normal subjects, and studies of brain damaged patients. Together, these two sources of data indicate that fluent reading results from a tight collaboration of both pathways. In the left occipito-temporal cortex, the Visual Word Form system allows for the fast, invariant, and parallel encoding of well-formed letters strings. The occipito-parietal pathway makes an important contribution to reading through attention orienting, word selection, and within-word serial decoding under non-optimal reading conditions.

Προσκεκλημένη Ομιλία 5

Σάββατο 10.30 – 11.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΥΠΝΩΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Νικήτας Πολεμικός

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η ύπνωση, κατά τη διάρκεια της μακράς και περιπετειώδους ιστορικής διαδρομής της, έχει χρησιμοποιηθεί όχι μόνο ως σημαντικό ιατρικό και ψυχοθεραπευτικό εργαλείο, αλλά και ως πνευματιστική πρακτική, καθώς επίσης και ως εντυπωσιακή μορφή ψυχαγωγίας και διασκέδασης. Η ομιλία αυτή επικεντρώνεται στα εξής σημεία: Γίνεται σύντομη αναφορά των υπνωτιστικών φαινομένων στα μαντεία και στους αρχαίους ναούς. Οριοθετείται η σύγχρονη ιστορία της ύπνωσης με την εμφάνιση της θεωρίας του Mesmer, περί ζωικού μαγνητισμού, κατά το 18ο αιώνα. Επισημαίνεται η συμβολή των σημαντικότερων πρωτεργατών της ύπνωσης κατά το 19ο αιώνα, κυρίως στη Γαλλία, με εκπροσώπους τον Charco στη Salpêtrière και τους Liebault και Bernheim της Σχολής του Νανσύ. Αναγνωρίζεται ότι η πατρότητα και η καθιέρωση του όρου «υπνωτισμός» οφείλεται στο Σκωτσέζο χειρουργό James Braid. Αναφέρονται οι πρώτοι Έλληνες επιστήμονες που ασχολήθηκαν με την ύπνωση. Διερευνώνται τα αίτια που προκάλεσαν την παρακμή και

στη συνέχεια την αναβίωση του ενδιαφέροντος για την ύπνωση, κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Περιγράφονται οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις και αντιπαραθέσεις για την ερμηνεία των υπνωτικών φαινομένων. Διευκρινίζονται παρανοήσεις και εσφαλμένες πεποιθήσεις και απόψεις για την ύπνωση. Εξετάζονται οι ιατρικές και ψυχοθεραπευτικές εφαρμογές της ύπνωσης, όπως στην καταστολή του πόνου, π.χ. πονοκέφαλοι, τοκετός, χειρουργικές επεμβάσεις, οδοντιατρική κ.ά., στην αντιμετώπιση του συνδρόμου του ευερέθιστου εντέρου, στη θεραπεία των διαταραχών διατροφής, στη διακοπή του καπνίσματος, στην αντιμετώπιση των φοβιών και των αγχώδων διαταραχών κ.ά.

Προσκεκλημένη Ομιλία 6

Σάββατο 12.00 – 13.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΙΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Κλήμης Ναυρίδης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην παρούσα ανακοίνωση θα βασιστούμε, αφ' ενός στο καταστάλαγμα μιας εικοσιπενταετούς και πλέον εμπειρίας βιωματικού τύπου διδασκαλίας της ψυχοδυναμικής προσέγγισης στην ψυχολογία της ομάδας σε φοιτητές ψυχολογίας και επιστημών της αγωγής και αφετέρου, σε μια αντίστοιχης σχεδόν διάρκειας εμπειρία από παρεμβάσεις στο σχολικό περιβάλλον και εργασία με λειτουργούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Θα εξεταστούν η σκοπιμότητα, η σύνδεση με τα υπόλοιπα μαθήματα, καθώς επίσης οι θεωρητικές και θεωρητικο-κλινικές βάσεις στις οποίες στηρίχθηκε και στηρίζεται το συγκεκριμένο πρόταγμα, οι αντιστάσεις που εγείρει ή υποδαυλίζει συνήθως ο ίδιος ο πανεπιστημιακός θεσμός για αυτού του είδους τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις, τα πλαίσια και οι μέθοδοι που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, οι δυσκολίες, αλλά και τα όρια που εκ των πραγμάτων οφείλουν να τηρούνται από τον πανεπιστημιακό δάσκαλο-κλινικό, εξ αιτίας ακριβώς της φύσης και του προσανατολισμού του ευρύτερου θεσμικού πλαισίου – του Πανεπιστημίου δηλαδή – που δεν είναι θεραπευτικοί αλλά εκπαιδευτικοί, και κατ' επέκταση η κλινική εκπαίδευση και εμπειρία την οποία ο ίδιος ο διδάσκων θα πρέπει να διαθέτει προκειμένου να μπορεί να φέρει εις πέρας το εν λόγω έργο του.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Συμπόσιο 1

Πέμπτη 10.30 – 12.00

Αμφιθέατρο Σαράτη

ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΠΟΥ ΔΙΑΓΙΓΝΩΣΚΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΝΗΠΙΑΚΗ, ΠΑΙΔΙΚΗ Η ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Οργανωτής: **Πηνελόπη Αβαγιανού**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πρόεδρος: **Μαρία Ζαφειροπούλου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συζητητές: **Μαρία Ζαφειροπούλου & Πηνελόπη Αβαγιανού**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα θέματα που θα συζητηθούν αφορούν στην πρώιμη ανίχνευση και παρέμβαση διαταραχών που διαγιγνώσκονται στην νηπιακή, παιδική και εφηβική ηλικία. Επιπλέον θα συζητηθεί πώς ο δάσκαλος και ο γονιός αντιλαμβάνονται τα παραπάνω θέματα. Η πρώτη εργασία αποτελεί μια επιδημιολογική έρευνα εντοπισμού μαθητών με δυσλειτουργίες στην περιοχή της Μαγνησίας. Το δείγμα αποτέλεσαν 126 νηπιαγωγεία του Ν. Μαγνησίας, το 95,2% των μαθητών δεν παρουσίαζε κανένα πρόβλημα, ενώ το 4,8 παρουσίαζαν ποικίλες δυσλειτουργίες όπως προβλήματα προσαρμογής, μαθησιακές δυσκολίες, ψυχολογικά προβλήματα, διαταραχές λόγου κ.α. Όλα τα παραπάνω θα συζητηθούν και θα προταθούν τρόποι αντιμετώπισης από την πλευρά των γονέων και των εκπαιδευτικών. Η δεύτερη εργασία συζητά την πρώιμη ανίχνευση και παρέμβαση μαθησιακών δυσκολιών. Θα συζητηθούν οι τρόποι ανίχνευσης αναπτυξιακών προβλημάτων, προβλημάτων κινητικού συντονισμού και διαταραχής ελλειμματικής προσοχής. Τέλος θα αναλυθούν οι μορφές παιδοκεντρικών δραστηριοτήτων εκπαίδευσης και δραστηριοτήτων που αφορούν στην καθοδήγηση των γονέων. Η τρίτη εργασία εξετάζει το ερώτημα εάν και κατά πόσο το φύλο επηρεάζει την έκφραση της αντικομφορμιστικής συμπεριφοράς των παιδιών. Επιπλέον, παράγοντες όπως η σχολική επίδοση, ο ρόλος του εκπαιδευτικού θα συζητηθούν. Τέλος θα γίνει αναφορά στις διαστάσεις της σχολικής βίας και στο ρόλο του σχολείου στο φαινόμενο της νεανικής παραβατικότητας. Τέλος η τέταρτη εργασία είναι η πρώτη Ελληνική επιδημιολογική μελέτη εφήβων που κάνουν υπερβολική χρήση του διαδικτύου και αναζητά τη συσχέτιση αυτής με κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά, ψυχιατρικά συμπτώματα και την αϋπνία. Επιπλέον θα συζητηθούν κάποια στοιχεία πρώιμης ανίχνευσης του προβλήματος του εθισμού στο διαδίκτυο.

1. ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Πηνελόπη Αβαγιανού, **Περσεφόνη Αντωνιάδου**, **Μαρία Γιαννοπούλου**, **Αθηνά Ζαχαρή**, **Νικολέτα Λάσκου**, & **Βαία Μπαζιργιάννη**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια επιδημιολογική έρευνα εντοπισμού μαθητών με δυσλειτουργίες στην περιοχή της Μαγνησίας. Με τον όρο δυσλειτουργίες εννοούμε τα προβλήματα προσαρμογής, τις μαθησιακές δυσκολίες, τον αυτισμό, τη ΔΕΠΥ, τις διαταραχές λόγου, τα ψυχολογικά προβλήματα, την νοητική υστέρηση και τα προβλήματα συμπεριφοράς. Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι να καταγράψει το είδος και τη συχνότητα των δυσλειτουργιών που εμφανίζονται σε μαθητές προσχολικής ηλικίας, ανά σχολική μονάδα και ανά σχολικό έτος. Το δείγμα αποτέλεσαν 126 νηπιαγωγεία του Ν. Μαγνησίας. Για τη συλλογή των δεδομένων μοιράστηκε το Ερωτηματολόγιο Εντοπισμού Μαθητών με Δυσλειτουργίες στο Σχολείο (ΕΜΑΔΥΣ), το οποίο κατασκευάστηκε από το Εργαστήριο Εξελικτικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και το οποίο αποτελείται από τρεις ομάδες ερωτήσεων. Η πρώτη αφορά στα στοιχεία της σχολικής μονάδας, η δεύτερη αφορά στα στοιχεία του εκπαιδευτικού και η τρίτη αφορά στις δυσλειτουργίες των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι από τους 2110 μαθητές το 95% δεν παρουσίαζαν κανένα πρόβλημα, ενώ οι υπόλοιποι παρουσίαζαν ποικίλες δυσλειτουργίες, οι οποίες και θα συζητηθούν. Θα γίνει εκτενής αναφορά στα προβλήματα που καταγράφηκαν και θα συζητηθούν οι τρόποι χειρισμού τους τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών όσο και από την πλευρά των γονέων. Επιπλέον θα συζητηθεί η σημασία της πρώιμης ανίχνευσης των δυσλειτουργιών για την μετέπειτα ανάπτυξη του παιδιού.

2. ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Θεοδώρα Κανδρή & Πηνελόπη Αβαγιανού

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας

Ο όρος «μαθησιακές δυσκολίες» χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα σύνολο διαταραχών που μειώνουν την ικανότητα ενός ατόμου να επικοινωνήσει ή να μάθει. Έρευνες έχουν δείξει, ότι η πρώιμη ανίχνευσή τους στην προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την σχεδιασμό ενός αποτελεσματικού προγράμματος παρέμβασης. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του όρου «μαθησιακές δυσκολίες», καθώς και της δυνατότητας πρώιμης ανίχνευσης τους και παρέμβασης κατά την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία. Μεθοδολογία. Βιβλιογραφική ανασκόπηση και στη συνέχεια παρουσίαση κλινικού περιστατικού. Ο όρος μαθησιακές δυσκολίες περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα διαταραχών μάθησης. Η αιτιολογία τους είναι ουσιαστικά άγνωστη, φαίνεται όμως να εμπλέκονται διάφοροι νευροβιολογικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες. Παρόλα αυτά υπάρχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά τους και ο πρώιμος εντοπισμός τους μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός αποτελεσματικού προγράμματος παρέμβασης. Ως πρώιμη παρέμβαση ορίζονται όλες οι μορφές παιδοκεντρικών δραστηριοτήτων εξάσκησης και εκπαίδευσης, καθώς και δραστηριοτήτων που αφορούν στην καθοδήγηση των γονέων αμέσως μετά τον προσδιορισμό της κατάστασης του παιδιού. Η πρώιμη ανίχνευση και παρέμβαση απευθύνεται στο ίδιο το παιδί, στους γονείς και στο ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Στην συνέχεια παρουσιάζεται ένα κλινικό περιστατικό ενός παιδιού επτά (7) ετών, που προσήλθε στο Εξωτερικό Ψυχολογικό Ιατρείο του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Λάρισας. Η πρώιμη ανίχνευση και παρέμβαση των μαθησιακών δυσκολιών προϋποθέτει την ενημέρωση και εκπαίδευση των δασκάλων, των νηπιαγωγών, αλλά και των γονέων και τη συνεργασία του σχολικού, του οικογενειακού και του κοινωνικού περιβάλλοντος (υπηρεσίες υγείας, υπηρεσίες εκπαίδευσης) του παιδιού.

3. ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΟΜΟΡΦΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟ-ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Σοφία Μπαλαμώτη & Μάριος Βρυωνίδης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Ως αντικομορμιστική συμπεριφορά ορίζεται η συμπεριφορά εκείνη στο σχολικό περιβάλλον, που αποκλίνει από τις κοινωνικές σχολικές νόρμες. Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας δείχνει ότι το φύλο και το κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων συνδέονται με την έκφραση αντικομορμιστικής συμπεριφοράς. Επίσης, η σχολική επίδοση και η σχολική δέσμευση σχετίζονται με την αντικομορμιστική συμπεριφορά. Σκοπό της εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του ερωτήματος εάν στην ελληνική σχολική πραγματικότητα ισχύει ο έμφυλος διαχωρισμός της αντικομορμιστικής συμπεριφοράς. Επιπροσθέτως, επιδιώκεται να διαφανεί εάν η ηλικία, το κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων συνδέονται με την αντικομορμιστική συμπεριφορά. Τρίτος στόχος είναι ο εντοπισμός των στοιχείων εκείνων, των δραστηριοτήτων και των χαρακτηριστικών, που συνδέονται με την αντικομορμιστική συμπεριφορά. Χορηγήθηκε σε 200 μαθητές της πέμπτης και έκτης τάξης δημοτικών σχολείων της Μαγνησίας και στους δασκάλους αυτών το ερωτηματολόγιο «Attitudes to school». Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο, που χρησιμοποιήθηκε σε χρηματοδοτούμενο πρόγραμμα του βρετανικού υπουργείου παιδείας. Η προσαρμογή στην ελληνική έγινε από τον κ. Βρυωνίδη Μάριο (Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου) με τη χρήση παραγοντικής ανάλυσης. Ο βαθμός αξιοπιστίας είναι 0,82. Η κλίμακα αξιολογήθηκε από ανεξάρτητο κριτή, ο οποίος συμφώνησε με τον τρόπο ερμηνείας της διάστασης μέτρησης. Τα τελικά αποτελέσματα δεν έχουν ακόμη προκύψει, όμως από τη μέχρι τώρα στατιστική επεξεργασία διαφαίνεται ότι η σχολική επίδοση και η σχολική δέσμευση των παιδιών συνδέονται με την αντικομορμιστική συμπεριφορά. Συμπεραίνεται η σπουδαιότητα της κοινωνικής επάρκειας των παιδιών και η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός υποστηρικτικού κλίματος.

4. ΕΘΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΜΥΘΟΣ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ;

Κωνσταντίνος Ε. Σιώμος

Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Λάρισας

Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και του Διαδικτύου, οδήγησε στην εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες παράλληλα όμως, ενοχοποιήθηκε για την εμφάνιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων. Σκοπός της έρευνας είναι η επιδημιολογική μελέτη του πληθυσμού των εφήβων που κάνουν υπερβολική χρήση των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και του Διαδικτύου και η συσχέτιση της με κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά, ψυχιατρικά συμπτώματα και την αϋπνία. Η έρευνα είναι επιδημιολογική. Το δείγμα των εφήβων της έρευνας αποτελείται από 2195 άτομα

(49,1% αγόρια και 50,9% κορίτσια), ηλικίας 12 έως 18 ετών. Χρησιμοποιήθηκαν τα εξής ερωτηματολόγια: (α) Ερωτηματολόγιο Δημογραφικών Χαρακτηριστικών του Εφήβου (Ψυχιατρική Κλινική, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας) (β) Ερωτηματολόγιο Γενικής Ψυχοπαθολογίας (Symptom Checklist -90-R, Ντώνιας και συν., 1991) (γ) η Κλίμακα Αύπνιας Αθηνών (Σολδάτος και συν., 2000), (δ) η Κλίμακα Μέτρησης του Εθισμού των Εφήβων στους Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές (Κ.Ε.ΕΦ.Υ.). Η κλίμακα αντιπροσωπεύει την προσαρμογή της κλίμακας I.A.T. ώστε να καλύπτει την ολότητα του φαινομένου του εθισμού στους Η/Υ (Ψυχιατρική Κλινική, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας) και ε) η κλίμακα YDQ (Young's Diagnostic Questionnaire), για τη μέτρηση της υπερβολικής χρήσης του Διαδικτύου (Ψυχιατρική Κλινική, Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσσαλίας). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα αγόρια χρησιμοποιούν περισσότερες ώρες το διαδίκτυο και εθίζονται περισσότερο σε αυτό και ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο παρατηρείται στο 5.8% του γενικού μαθητικού πληθυσμού. Οι εθισμένοι στους Η/Υ εμφανίζουν αυξημένη συμπτωματολογία ψυχοπαθολογίας καθώς και προβλήματα ύπνου. Βάση των αποτελεσμάτων της έρευνας διαφαίνονται οι προγνωστικοί παράγοντες του εθισμού των Ελλήνων εφήβων στο διαδίκτυο σε μια προσπάθεια δημιουργίας μοντέλων πρόβλεψης.

Συμπόσιο 2

Πέμπτη 10.30 – 12.00

Αίθουσα Θ

ΓΟΝΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ, ΤΥΠΟΙ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Βασιλική Παππά,**

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων

Το συμπόσιο ασχολείται με τη διερεύνηση των γονικών πρακτικών και των τύπων γονέων, καθώς και με την υιοθέτηση και την εφαρμογή της συναισθηματικής αγωγής από τους γονείς. Η πρώτη εργασία παρουσιάζει τη θεματολογία των Σχολών Γονέων που εστιάζονται ιδιαίτερα στον τομέα της συναισθηματικής αγωγής και την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης τόσο των παιδιών, όσο και των γονιών. Η δεύτερη εισήγηση παρουσιάζει τη σχέση της συναισθηματικής αγωγής και της οικογενειακής κατάστασης των γονέων, δηλαδή πώς διαμορφώνονται οι γονικοί τύποι σύμφωνα με τις αρχές της συναισθηματικής νοημοσύνης και πώς αυτοί διαφοροποιούνται ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση των γονέων. Η τρίτη μελέτη διερευνά τις πρακτικές που ακολουθούν οι γονείς με μικρά παιδιά σχετικά με την οριοθέτηση και τέλος, η τέταρτη εργασία παρουσιάζει το πρόγραμμα μιας ομάδας γονέων, στόχος της οποίας είναι η ανακάλυψη από τους ίδιους τους γονείς των δικών τους δεξιοτήτων ώστε να νιώσουν επαρκείς στο ρόλο τους.

1. ΟΜΑΔΕΣ ΣΧΟΛΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Έρη Μπασιούκα & Βασιλική Παππά

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων

Η παρούσα εισήγηση επιχειρεί να περιγράψει το πλαίσιο λειτουργίας των ομάδων Συναισθηματικής Αγωγής. Πρόκειται για ομάδες Σχολών Γονέων που εστιάζονται στην προώθηση των αρχών της συναισθηματικής αγωγής στους γονείς, οι οποίοι θα μπορέσουν να τη μεταδώσουν στα παιδιά τους, βοηθώντας τα έτσι στην ανάπτυξη της συναισθηματικής τους νοημοσύνης. Στόχος των ομάδων αυτών είναι η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης των παιδιών αλλά και των γονιών τους, οι οποίοι θα μπορέσουν να διαμορφώσουν τη συμπεριφορά ενός «συναισθηματικού μέντορα», τόσο μέσα από τις δεξιότητες επικοινωνίας που θα εξελίξουν στη σχέση τους με το παιδί τους, όσο και από την εφαρμογή των αρχών της συναισθηματικής νοημοσύνης στην καθημερινότητά τους ως ενήλικες.

2. Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Μαρία Γιούργη¹, Ελισάβετ Δερμιτζόγλου², Αγγελική Ζαφειράκη², & Βασιλική Παππά¹

¹Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων, ²ΤΕΙ Αθήνας

Η μελέτη ασχολείται με τη διερεύνηση των τύπων γονέων σύμφωνα με τις αρχές της συναισθηματικής νοημοσύνης (επικριτικοί - αποδοκιμαστικοί, επιτρεπτικοί - παραχωρητικοί, αποστασιοποιημένοι και συναισθηματικοί μέντορες) και τη σχέση τους με την οικογενειακή κατάσταση των γονέων, καθώς και με μια σειρά άλλων δημογραφικών μεταβλητών. Για τους σκοπούς της έρευνας χορηγήθηκαν: (α) το ερωτηματολόγιο «Ποιο είδος διαπαιδαγώγησης εφαρμόζετε;» (Gottman, 2000) και (β) ένα ερωτηματολόγιο με δημογραφικούς παράγοντες που δημιουργήθηκε για

τους σκοπούς της έρευνας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα οι διαζευγμένοι γονείς εμφανίζονται περισσότερο συναισθηματικοί μέντορες από τους έγγαμους, ενώ οι τύποι γονέων διαφοροποιούνται επίσης ως προς το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, την ηλικία των γονέων και τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας.

3. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗΣ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 3-7 ΧΡΟΝΩΝ

Βασιλική Παππά,

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων

Η εισήγηση ασχολείται με την καταγραφή των πρακτικών διαπαιδαγώγησης των γονέων με μικρά παιδιά (3-7 χρόνων). Για τους σκοπούς της έρευνας χορηγήθηκαν: (α) το «Ερωτηματολόγιο Γονικών Πρακτικών» (Parent Practices Interview; Baydar, Reid & Webster-Stratton, 2003), το οποίο διερευνά τις μεθόδους πειθαρχίας που υιοθετούν οι γονείς, διακρίνοντάς τες σε θετικές και αρνητικές και (β) ένα ερωτηματολόγιο με δημογραφικούς παράγοντες. Στα πλαίσια της εισήγησης θα συζητηθεί η σχέση των δημογραφικών μεταβλητών και της συμμετοχής των γονέων σε ομάδες Σχολών Γονέων με τις πρακτικές διαπαιδαγώγησης που οι γονείς εφαρμόζουν.

4. «ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΣΧΕΣΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ»: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΜΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΓΟΝΙΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΣΤΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ.

Έλλη Μανασού

Πανελλήνιος Σύνδεσμος Σχολών Γονέων

Τα τελευταία χρόνια τίθενται στις Σχολές Γονέων όλο και πιο έντονα ερωτήματα σχετικά με το «σωστό» και το «λάθος» στη διαπαιδαγώγηση και το μεγάλωμα των παιδιών. Η πληθώρα βιβλιογραφίας και εναλλακτικών οδών φτάνει να προκαλεί σύγχυση, γεγονός που ενισχύει το αίσθημα αβεβαιότητας του γονιού. Η εφαρμογή συγκεκριμένων «τεχνικών» που, ως δια μαγείας, θα άλλαζαν το τοπίο της οικογένειας, μοιάζει ουτοπία. Αλλά, ακόμα και αν συμβαίνει αυτό, πρόκειται συχνά για αλλαγές μικρής διάρκειας ή νέα ζητήματα προκύπτουν στην πορεία. Στην εισήγηση αυτή πρόκειται να παρουσιαστεί το πρόγραμμα μιας ομάδας γονέων, ως μετεξέλιξη του Συστήματος της Μαρίας Χουρδάκη, καθώς και η αξιολόγησή του από τους συμμετέχοντες σε αυτό. Στόχος της ομάδας ήταν να ανακαλύψουν οι γονείς, ή οι μέλλοντες γονείς, τις δικές τους δεξιότητες, ώστε ναιώσουν επαρκείς στο ρόλο τους. Με άλλα λόγια, ο προσανατολισμός της ομάδας αυτής ήταν προς τα αποθέματα που υπάρχουν και όχι προς τα ελλείμματα, προς το παρόν και το μέλλον, και όχι προς το παρελθόν. Έχοντας, λοιπόν, σκοπό την ενίσχυση του γονιού στο ρόλο του, έγιναν αναφορές σε έννοιες όπως η ενσυναίσθηση, η σταθερότητα, η ευελιξία, η αισιοδοξία, η δημιουργικότητα, ο αυτοέλεγχος, η επίλυση προβλημάτων, η έκφραση συναισθημάτων κ.α.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Ανάργυρος Καραπέτσας,**

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Νευροβιολογικά αίτια και ανθρωπολογικοί παράγοντες είναι υπεύθυνοι και επεξηγούν την άμεση και ιδιαίτερης σημασίας ανάγκη του ανθρώπου για τη μουσική όχι μόνο ως ρυθμικά οργανωμένο ηχητικό βίωμα και εμπειρία αλλά και ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας. Σκοπός της εργασίας είναι να μελετηθεί σε ποιο βαθμό και με ποιο τρόπο επηρεάζει η μουσική την αντομία, τη δομή και τη νευροφυσιολογία του ανθρώπινου εγκεφάλου αλλά και ποια η επίδρασή της στη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού, στην καλλιέργεια τόσο γνωστικών όσο και κοινωνικών δεξιοτήτων απαραίτητων για την ομαλή προσαρμογή, επικοινωνία και αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Επιπρόσθετα θα εξετασθεί η δυναμική της μουσικής ως μορφή παρέμβασης στο πλαίσιο της θεραπείας με την ευρύτερη έννοιά της. Η μουσικοθεραπεία σύμφωνα με τη National Association for Music Therapy είναι η χρήση της μουσικής για την επίτευξη θεραπευτικών στόχων αποκατάστασης, συντήρησης και βελτίωσης της διανοητικής και σωματικής υγείας του παιδιού. Η φύση της μουσικής –στηριζόμενης θεραπευτικής εμπειρίας– διαδικασίας παρέχει στα παιδιά τον αναπτυξιακά κατάλληλο τρόπο να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες τους. Μέσω της μουσικοθεραπευτικής προσέγγισης δίνονται οι προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση συναισθηματικών διαταραχών, τη δημιουργία θετικών και υγιών κοινωνικών σχέσεων αλλά και την αποκατάσταση προβλημάτων συμπεριφοράς.

1. ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ

Ανάργυρος Καραπέτσας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η μουσική ενεργοποιεί την ανάπτυξη των εγκεφαλικών δομών και συνδέει πολλές δραστηριοποιημένες εγκεφαλικές περιοχές. Προηγούμενες μελέτες στον τομέα των νευροεπιστημών έχουν αποδείξει μέσω νευροαπεικονιστικών μεθόδων τις εγκεφαλικές δομικές και ανατομικές διαφορές μεταξύ ανθρώπων που ασχολούνται με την μουσική και μη που οφείλονται και αποδίδονται στην επίδραση της μουσικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, τόσο σε παιδιά όσο και σε ενήλικες, η μουσική εκπαίδευση συνδέεται με πιο ισχυρές και δυνατές ενεργοποιήσεις των μετωπιαίων περιοχών και του πρόσθιου τμήματος της ανώτερης κροταφικής έλικας. Επίσης, το πρόσθιο μισό τμήμα του μεσολοβίου φαίνεται να είναι σημαντικά μεγαλύτερο σε ανθρώπους που ασχολούνται με τη μουσική, στοιχείο που φανερώνει διαφορές στην ενδοημισφαιρική επικοινωνία. Επιπρόσθετα, τα μουσικά ερεθίσματα προκαλούν ενεργοποιήσεις σε εγκεφαλικές περιοχές που είναι υπεύθυνες για τη συμπεριφορά-έκφραση των συναισθημάτων όπως ο υποθάλαμος, ο ιππόκαμπος, η αμυγδαλή και ο προμετωπιαίος φλοιός. Τέλος, στο χώρο της ενδοκρινολογίας, η μουσική ως ερέθισμα επηρεάζει ποικίλες βιοχημικές ουσίες και φαίνεται να συμμετέχει στην παραγωγή των στεροειδών ορμονών και να ρυθμίζει την έκκρισή τους.

2. ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ειρήνη Λασκαράκη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η γνωστική ανάπτυξη του παιδιού φαίνεται να επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από τη μουσική εκπαίδευση και εξάσκηση. Ποικίλες έρευνες που έχουν διεξαχθεί για τη μελέτη της σχέσης –μουσική και η επίδραση της στη γενικότερη γνωστική και ακαδημαϊκή– σχολική επίδοση των παιδιών επιβεβαιώνουν τη θετική συνάφεια μεταξύ των δύο μεταβλητών. Ειδικότερα, η μουσική εκπαίδευση μπορεί να βελτιώσει γνωστικές δεξιότητες και ικανότητες των παιδιών που αφορούν την αντίληψη χώρου και χρόνου, δεξιότητες στο γνωστικό αντικείμενο των μαθηματικών, ικανότητες που σχετίζονται και αφορούν την ανάγνωση και την κατάρκτηση και ανάπτυξη της γλώσσας, δεδομένου ότι η μουσική φαίνεται να επηρεάζει τη λεκτική μνήμη, ικανότητες επίλυσης προβλημάτων καθώς και κοινωνικές γνωστικές δεξιότητες, δεξιότητες δηλαδή που απαιτούνται και εξασφαλίζουν στα παιδιά υγιείς σχέσεις με τους συνομηλίκους τους και με το ευρύτερο περιβάλλον τους αλλά και που ενισχύουν σε σημαντικό βαθμό την αυτοπεποίθηση του παιδιού συντελώντας με αυτόν τον τρόπο στη βελτίωση της αυτοεικόνας του. Επιπρόσθετα, ερευνητικά δεδομένα παρουσιάζουν την ηλικία έναρξης ενασχόλησης με τη μουσική καθοριστική σημειώνοντας ότι όσο πιο νωρίς σημειώνεται αυτή τόσο πιο αξιόλογη και σημαντική είναι η επίδραση αυτής στη γνωστική και γενικότερα στην ευρύτερη ανάπτυξη του παιδιού. Όλα αυτά τα πορίσματα μελετών αποτελούν χρήσιμο εργαλείο και πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη όχι μόνο από τους εκπαιδευτικούς αλλά και από όσους εμπλέκονται στην ανατροφή των παιδιών.

3. Η ΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Ντόρα Ψαλτοπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η μουσική συγκινεί και εγείρει συναισθήματα. Τα συναισθήματα επηρεάζουν την υγεία διαμέσου αλλαγών στο κεντρικό νευρικό σύστημα, στο ανοσοποιητικό και το ενδοκρινικό. Το άγχος σηματοδοτεί κίνδυνο για την ακεραιότητα της ύπαρξης και αποτελεί καθρέφτη της διαμάχης του ανθρώπου με όσα συνετάγεται η ύπαρξή του. Άγχος και κατάθλιψη ενεργοποιούν τον υποθάλαμο-υποφυσιο-επινεφριδικό (ΥΥΕ) άξονα αυξάνοντας σημαντικά την έκλυση στα επίπεδα κορτιζόλης, που προκαλούν πολλαπλές παθολογικές ανοσοποιητικές αλλαγές. Στη βιβλιογραφία των νευροεπιστημών ψυχοθεραπείας αποδεικνύεται ότι οι νευρολογικές αλλαγές, με την έννοια εγκαθίδρυσης νέων νευρολογικών δίοδων, προκύπτουν όταν μέσα στη ψυχοθεραπευτική διαδικασία αγγίζονται συγκεκριμένα πεδία του ψυχισμού, τα οποία διεγείρουν διαφορετικές περιοχές του εγκεφάλου και οδηγούν στην αναδόμησή τους. Η μουσικο-ψυχοθεραπεία διευκολύνει στη δημιουργία και ανάπτυξη νέων νευρολογικών δίοδων στις ακόλουθες περιοχές του εγκεφάλου: Επίπεδα μέτριας διέγερσης μεγιστοποιούν την ικανότητα των νευρολογικών δικτύων για επεξεργασία και σύνθεση ιδεών. Η ενσυναισθητική σχέση μουσικοθεραπευτή-πελάτη συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση νευρολογικής πλαστικότητας και συνοχής. Οι νευρώνες ενεργοποιούνται και διασυνδέονται καθώς ο πελάτης εμπλέκεται ταυτόχρονα σε σωματική κίνηση, συναισθηματική και νοητική έκφραση, παίζοντας μουσικό όργανο και τραγουδώντας ενώ την ίδια στιγμή

μή σκέφτεται και αισθάνεται. Κατά τη διάρκεια της μουσικοψυχοθεραπευτικής διαδικασίας, ο πελάτης καλείται να μιλήσει. Η λεκτική έκφραση υποστηρίζει την σύνθεση πολλαπλών νευρολογικών δικτύων και οδηγεί σε νευρολογική και ψυχολογική ανάπτυξη. Μέσα από τη μουσικοθεραπευτική σχέση μπορούμε να βρούμε το πλαίσιο για την αναζήτηση της εσωτερικής μας επιθυμίας και να πλησιάζουμε ολοένα και πιο κοντά στην αλήθεια μας. Το πλαίσιο αυτό έχει ως βάση τον «καθρέφτη» μέσα στη δημιουργική διαδικασία του μουσικοθεραπευτικού-κλινικού αυτοσχεδιασμού. Παρουσιάζονται σχετικές κλινικές περιπτώσεις.

4. ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ντόρα Ψαλτοπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το σώμα, η ψυχή, ο νους και το πνεύμα αποτελούν ένα πολυφωνικό ορχηστικό σύστημα με δυναμικές και πολύπλοκες αλληλεπιδράσεις και η μουσική είναι ψυχοσωματικός δίαυλος με μοναδικές θεραπευτικές ιδιότητες. Σύμφωνα με την American Music Therapy Association: «Μουσικοθεραπεία είναι η κλινική και βασισμένη σε αποδείξεις χρήση μουσικών παρεμβάσεων προκειμένου να καλυφθούν εξατομικευμένοι στόχοι μέσα σε μια θεραπευτική σχέση, από επαγγελματία καταρτισμένο, ο οποίος έχει αποφοιτήσει από αναγνωρισμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα μουσικοθεραπείας.». Ως μορφή ψυχοθεραπείας η μουσικοθεραπεία μπορεί να είναι συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης, ουμανιστικής-υπαρξιστικής, transpersonal ή αναλυτικής. Λειτουργεί σε υποστηρικτικό, επαναδιδασκτικό ή/και αναδομητικό επίπεδο και ως συμπληρωματική θεραπεία ή ως ισότιμη με την ιατρική παρέμβαση ή ως βασική θεραπεία. Υπάρχουν δύο είδη μουσικο-ψυχοθεραπείας: Η Μουσικοψυχοθεραπεία βαθιάς κατανόησης του εαυτού και η Μεταμορφωτική μουσικο-ψυχοθεραπεία. Ο συναισθηματικός κόσμος των παιδιών είναι πιο εύκολα προσβάσιμος με τη μουσική. Στην Ειδική Αγωγή η μουσικοψυχοθεραπεία αποτελεί μια προσέγγιση θεμελιώδους σημασίας για την οργάνωση του ψυχισμού του παιδιού. Παρεμβαίνει θετικά στην επιθυμία και στη γενικότερη συμπεριφορά του παιδιού κινητοποιώντας τις λειτουργίες της αντίληψης και της μνήμης του, καθώς και διευκολύνοντας στην απελευθέρωση των γνωστικών κι εκφραστικών δυνατοτήτων του παιδιού. Η οικολογική-κοινωνική μουσικοθεραπεία (community music therapy) εστιάζει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του ατόμου σε ιδρύματα, κοινότητες, νοσοκομεία, σχολεία, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ατόμου και την αποκατάσταση. Συχνά παρατηρούμε ότι και μόνο με τη βελτίωση αυτών των εξωτερικών συνθηκών τα άτομα με αναπηρία βιώνουν θεραπευτικές αλλαγές και σε προσωπικό επίπεδο. Παρουσιάζονται σχετικές κλινικές περιπτώσεις.

Συμπόσιο 4

Πέμπτη 10.30 – 12.00

Αίθουσα Σ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΙΑΚΗΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Οργανωτής: **Σταύρος Χαραλαμπίδης**, *Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας*

Πρόεδρος: **Δημήτριος Τσιάκος**, *Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας*

Συζητητής: **Σταύρος Χαραλαμπίδης**, *Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας*

Η Γνωσιακή Αναλυτική Ψυχοθεραπεία βασίζεται στην ανίχνευση των πρώιμων δυσλειτουργικών ρόλων που ενεργοποιούν οι άνθρωποι στην παιδική ηλικία, βάση των οποίων συνηθίζουν και συμπεριφέρονται και στην υπόλοιπη ζωή τους. Μέσα στα πλαίσια μιας ομάδας θεραπείας οι ίδιοι ρόλοι είναι ενεργοί συνεχώς και αλλάζουν αδιαλείπτως τη δυναμική της ομάδας. Ο ομαδικός θεραπευτής έχοντας γνώση των ζευγαριών ανταποδοτικών ρόλων που χρησιμεύουν για την αλληλεπίδραση των μελών μεταξύ τους μπορεί να κάνει ουσιαστικές και έγκαιρες παρεμβάσεις ανταποδίδοντας λειτουργικότερες και περισσότερο υγιείς συμπεριφορές. Σε ομάδες που μετέχουν ασθενείς με διαταραχή προσωπικότητας το δυναμικό βρίσκεται σε μόνιμη αναστάτωση από δυσλειτουργικά παιχνίδια ρόλων. Το συμπόσιο του ΙΓΑΨ, θα βοηθήσει να κατανοηθούν η έννοια της θεραπευτικής αλλαγής, η συνεργασία των συνθεραπευτών σε ομαδική θεραπεία, η έννοια της διαταραχής προσωπικότητας με βάση το γνωσιακό αναλυτικό μοντέλο ψυχοθεραπείας και την θεωρία του διαλεκτικού εαυτού.

1. ΤΟ ΓΝΩΣΙΑΚΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΩΣ ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΜΕΣΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΔΥΟ ΣΥΝΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΗΣ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΙΓΑΨ

Σταύρος Χαραλαμπίδης, Δημήτριος Τσιάκος, & Κώστας Μαθιούδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Σκοπός είναι η επίδειξη του διαγράμματος ανά διαμόρφωσης ως μέσο επικοινωνίας δύο συν-θεραπευτών σε εποπτεία σχετικά με διαχείριση κρίσεων δυναμικού ομαδικής θεραπείας με ασθενείς με διαταραχές προσωπικότητας. Ποιοτική έρευνα ανάλυσης βιντεοσκοπημένων συνεδριών και εποπτειών στο Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας. Η έρευνα αυτή ενισχύει τη δυνατότητα χρήσης του διαγράμματος αναδιαμόρφωσης ως βασικό εποπτικό εργαλείο που βοηθά την επιστημονική ομάδα ενός ινστιτούτου ψυχικής υγείας στη διαχείριση κρίσεων δυναμικού ομάδος, στην καλύτερη συνεννόηση συνθεραπευτών ομάδος, στην καλύτερη επικοινωνία των αντιμεταβιβαστικών συμπεριφορών στο εποπτικό συμβούλιο. Το γνωσιακό αναλυτικό μοντέλο θεραπείας, καθώς και η θεωρία του διαλεκτικού εαυτού αποτελούν νέες απόψεις σχετικά με την ομαδική θεραπεία ασθενών με διαταραχές προσωπικότητας. Η διαχείριση κρίσεων στην ειδική αυτή ομάδα ασθενών είναι ένα σύνθηρες φαινόμενο με βάση το γεγονός ότι παρατηρείται οι δομές προσωπικότητας αυτών των ασθενών πολλές φορές αρέσκονται στην αναστάτωση του δυναμικού της ομάδος, τη δημιουργία έντασης στην ενδο-προσωπική επικοινωνία, στην επικοινωνία με τους θεραπευτές ομάδος, στη δυσλειτουργική αναπαραγωγή διαπροσωπικών μοντέλων επικοινωνίας σε συσχετισμό με προβληματική διαπροσωπική επικοινωνία. Το διάγραμμα μπορεί να αποτελέσει ένα εποπτικό και θεραπευτικό εργαλείο κατανόησης και διαχείρισης αυτών των προβληματικών δυναμικών σε περιπτώσεις κρίσεως της ομάδος.

2. Η ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΣΕ ΟΜΑΔΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΓΝΩΣΙΑΚΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μαριάνθη Κιουρτσόλου, Δημήτριος Τσιάκος, & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η Γνωσιακή Αναλυτική Ψυχοθεραπεία βασίζεται στην ανίχνευση των πρώιμων δυσλειτουργικών ρόλων που ενεργοποιούν οι άνθρωποι στην παιδική ηλικία, βάση των οποίων συνηθίζουν και συμπεριφέρονται και στην υπόλοιπη ζωή τους. Μέσα στα πλαίσια μιας ομάδας θεραπείας οι ίδιοι ρόλοι είναι ενεργοί συνεχώς και αλλάζουν αδιαλείπτως τη δυναμική της ομάδας. Ο ομαδικός θεραπευτής έχοντας γνώση των ζευγαριών ανταποδοτικών ρόλων που χρησιμεύουν για την αλληλεπίδραση των μελών μεταξύ τους μπορεί να κάνει ουσιαστικές και έγκαιρες παρεμβάσεις ανταποδίδοντας λειτουργικότερες και περισσότερο υγιείς συμπεριφορές. Σκοπός είναι η κατανόηση της ανάγκης ανίχνευσης και παρατήρησης των ζευγαριών ανταποδοτικών ρόλων. Ως μέθοδος χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική ανάλυση αφηγηματικών επεισοδίων από μαγνητοσκοπημένες συνεδρίες.

3. ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΙ ΡΟΛΟΙ – ΠΑΓΙΔΕΣ – ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΟΡΙΑΚΟΥ ΑΣΘΕΝΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΓΝΩΣΙΑΚΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Λένα Τυλιγάδη & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η Γνωσιακή Αναλυτική Ψυχοθεραπεία, μοντέλο βραχείας διάρκειας, έχει μελετήσει τον τρόπο που δομήθηκαν οι βασικοί ανταποδοτικοί ρόλοι και οι πολλαπλές καταστάσεις εαυτού στον οριακό ασθενή από την παιδική και εφηβική ηλικία και έχει να παρουσιάσει ενθαρρυντικά αποτελέσματα στα άτομα με ΟΔΠ. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι: η καταγραφή των βασικών ανταποδοτικών ρόλων – παγίδων – διλημμάτων – εμπλοκών του οριακού ασθενή με χρήση των εργαλείων της ΓΑΨ και μελέτη των επαναλαμβανόμενων μοτίβων συμπεριφοράς με το δυναμικό της ομάδος καθώς και η δυνητική θεραπευτική αλλαγή. Ως μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε η παρατήρηση ομάδας κακοποιημένων γυναικών με δύο θεραπευτές για έξι μήνες. Καταγραφή με χρήση των εργαλείων της ΓΑΨ. Επιλέχθηκε μέλος της ομάδας που έλαβε διάγνωση ΟΔΠ. Διερευνήθηκε το βασικό ρεπερτόριο ρόλων – παγίδων – διλημμάτων – εμπλοκών με διαμόρφωση μηνιαίων διαγραμμάτων, η αλληλεπίδραση με το δυναμικό και η θεραπευτική πρόοδος με τη μορφή των λύσεων (exits). Επιβεβαιώθηκε η υπόθεση για το βασικό ρεπερτόριο ανταποδοτικών ρόλων (θύμα-θύτης, κακοποιώ – κακοποιούμαι, εγκαταλείπω-εγκαταλείπομαι, υποτιμώ – υποτιμούμαι) και οι εναλλαγές σταδίων εαυτού που η ΓΑΨ έχει επισημάνει για την ΟΔΠ. Η θεραπευόμενη εμφάνισε βελτίωση με τη μορφή των «εξόδων» (exits) στην αλληλεπίδραση με το δυναμικό της ομάδας. Η χρήση των διαγραμμάτων κατά-τη-συνεδρία και η επανεκτίμησή τους

με σκοπό την αναδιαμόρφωση και σταθεροποίηση του συνολικού εαυτού του οριακού ασθενή σε in vivo αλληλεπίδραση με το δυναμικό της ομάδας.

4. ΟΜΑΔΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Γεωργία Κυβέτου & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Ο τρόπος συσχέτισης της κακοποίησης (σωματικής και ψυχολογικής) με τη δομή προσωπικότητας και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων μέσα σε ομαδική θεραπεία σύμφωνα με την ορολογία της γνωσιακής αναλυτικής ψυχοθεραπείας (παγίδες, διλλήματα, εμπλοκές, στάδια εαυτού, ζευγάρια ανταποδοτικών ρόλων) και ο καθορισμός θεραπευτικής αλλαγής κατά τις μεταβλητές αναδιαμόρφωσης, αναγνώρισης, αναθεώρησης της γνωσιακής αναλυτικής ψυχοθεραπείας, αποτέλεσαν διττό σκοπό αυτής της έρευνας. Για το σκοπό αυτό επιλέχθηκε μέλος θεραπευτικής ομάδας κακοποιημένων γυναικών και μέσω φυσικής παρατήρησης, παρακολουθήθηκε για διάστημα 8 μηνών, καταγράφηκε και κωδικοποιήθηκε μέσα από μηνιαία σχεδιαγράμματα ανταποδοτικών ρόλων η δυναμική των σχέσεων που ανέπτυξε το μέλος με τα υπόλοιπα μέλη, συμπεριλαμβανομένων και των θεραπειών, ως προς συνισταμένες όπως: επαναθυματοποίηση, εξιλαστήριο θύμα, επιθετικότητα, αποσύνδεση, ασφάλεια και συνοχή. Η υπόθεση που συνδέει τη σοβαρότητα και χρονιότητα της κακοποίησης με σφοδρότερη επίδραση σε επίπεδο προσωπικότητας και διαπροσωπικών σχέσεων επιβεβαιώθηκε μέσα από την παρατήρηση μέλους ομαδικής θεραπείας. Τα θεωρητικά εργαλεία της γνωσιακής αναλυτικής ψυχοθεραπείας και ιδιαίτερα το σχεδιάγραμμα ανταποδοτικών ρόλων μπορούν να αποτυπώσουν επαρκώς τα πρότυπα δυσλειτουργικών σχέσεων που συνδέονται με την κακοποίηση και να συντελέσουν σε θεραπευτική αλλαγή μέσω των αναδιαμόρφωσης, αναγνώρισης, αναθεώρησης. Η χρήση του σχεδιαγράμματος ανταποδοτικών ρόλων μέσα-στη-συνεδρία θα μπορούσε να αποτελέσει μελλοντικό ερευνητικό εγχείρημα τόσο για την περεταίρω διερεύνηση της επίδρασης της κακοποίησης, όσο και για τη δυνατότητα ελέγχου της θεραπευτικής αλλαγής.

5. ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ (ΥΠΟ) ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ.

Χρυσοβαλάντης Χουτοχρήστος & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Μέσα από την παρούσα έρευνα προσπαθήσαμε να εξετάσουμε πως λειτουργεί η ομαδική ψυχοθεραπεία στα πλαίσια της Γνωσιακής Αναλυτικής ψυχοθεραπείας. Στη προσπάθεια αυτή εστιάζουμε αρκετά σε όρους όπως μεταβίβαση-αντιμεταβίβαση και προβολική ταύτιση, οι οποίοι προέρχονται από τον χώρο της ψυχανάλυσης και της ομαδικής ανάλυσης, με στόχο να φανεί μέσα από την εργασία η θετική συνύπαρξη αυτών των δυο διαφορετικών σχολών. Μέσα από τα φαινόμενα αυτά, μπορούμε να διακρίνουμε την δημιουργία υπο-ομάδων που αναδύουν φαινόμενα ομαδικής ανταπόδοσης ρόλων, στα οποία θα εστιάσουμε. Για την έρευνα συμμετείχε μια ομάδα που υπήρξε στα πλαίσια της ομαδικής θεραπείας που προσφέρει το Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας. Χρησιμοποιήθηκε βιντεοσκοπημένο υλικό που αφορά τις συνεδρίες της ομάδας αυτής. Η βιντεοσκόπηση έγινε μετά από την καθολική αποδοχή και συμφωνία της ομάδας αυτής. Η έρευνα έγινε μέσα από παρατήρηση του βιντεοσκοπημένου υλικού σε χώρο του Ινστιτούτου. Μέσα από την έρευνα φάνηκε έντονα το φαινόμενο δημιουργίας υπο-ομάδων μέσα στα πλαίσια της ομάδας. Σε αυτό συνετέλεσαν διάφορες προβολικές ταυτίσεις και (αντι)μεταβιβάσεις ενώ δεν άργησε, εν τέλει, και η ανάδυση ισχυρών (υπο)ομαδικών ανταποδοτικών ρόλων, κομμάτι στο οποίο εστιάζει η Γνωσιακή Αναλυτική θεραπεία. Μέσα από την έρευνα αυτή φαίνεται ότι τελικά η Γνωσιακή Αναλυτική θεραπεία μπορεί να λειτουργήσει, υπό το πρίσμα των ανταποδοτικών ρόλων, όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο αλλά και σε ομαδικό, δίνοντας έτσι την ευκαιρία για εξερεύνηση των διαπροσωπικών σχέσεων του ατόμου αλλά και του παρελθόντος του, γυρίζοντας στο σύστημα 'οικογένεια', σε συνεργασία με (ψυχ)αναλυτικές διαδικασίες που αποδέχεται η Γνωσιακή Αναλυτική θεραπεία.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

 Πρόεδρος: **Σουζάνα Παντελιάδου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

1. ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΣΟΒΑΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
Ειρήνη Ζουμπουλάκη¹, Βασίλειος Αργυρόπουλος², & Σουζάνα Παντελιάδου²
¹Α' Ειδικό Σχολείο Μισίρια Ρεθύμνου, & ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα έχει ως θέμα τη διερεύνηση γνωστικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων αλλά και δεξιοτήτων διαχείρισης των διαφόρων πηγών/μέσων, τις οποίες χρησιμοποιούν τα παιδιά με σοβαρά προβλήματα όρασης, στο γνωστικό αντικείμενο των μαθηματικών. Οι συμμετέχοντες στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν όλοι μαθητές και μαθήτριες με σοβαρά προβλήματα όρασης που φοιτούσαν στα πέντε ειδικά δημοτικά σχολεία τυφλών της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ξάνθη, Πάτρα και Γιάννινα) καθώς και σε δύο τμήματα ένταξης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Στην έρευνα συμμετείχαν 46 μαθητές/τριες, 33 από την πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Μ.Ο. = 9,5 χρονών) και 13 από τη δευτεροβάθμια (Μ.Ο. = 15,5 χρονών). Σύμφωνα με την ενημέρωση από τους εκπαιδευτικούς, τα παιδιά δεν παρουσίαζαν άλλα συνοδά προβλήματα πέραν της σημαντικής απώλειας όρασης. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ερωτηματολογίου. Συγκεκριμένα, το εργαλείο που επιλέχτηκε ήταν το MSLQ (Motivated Strategies for Learning Questionnaire) που προσαρμόστηκε για το γνωστικό αντικείμενο των μαθηματικών. Η περιγραφή των αποτελεσμάτων δείχνει ότι οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούσαν κάποιες στρατηγικές επανάληψης στα μαθηματικά ενώ φαίνεται ότι χρησιμοποιούσαν πολύ λίγο στρατηγικές επεξεργασίας και σχεδόν ποτέ στρατηγικές οργάνωσης και κριτικής σκέψης. Όσον αφορά το μεταγνωστικό πεδίο, οι μαθητές/τριες με προβλήματα όρασης χρησιμοποιούσαν πολύ λίγο στρατηγικές μεταγνωστικής αυτορρύθμισης, ενώ αρκετά συχνά παρουσίασαν δεξιότητες διαχείρισης του χρόνου και του χώρου της μελέτης τους. Τέλος, όσον αφορά στα μαθηματικά οι συμμετέχοντες δεν παρουσίασαν καθόλου στρατηγικές που αφορούν στη συνεργασία με συμμαθητές/τριες. Τα συμπεράσματα της έρευνας επικεντρώνονται σε προτάσεις για ολοκληρωμένες εκπαιδευτικές στρατηγικές διδασκαλίας ενταγμένες σε ένα εμπλουτισμένο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.

2. ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΠΟΥ ΦΟΙΤΟΥΝ ΣΕ ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥΣ
Σοφία Κουβαβά¹, Αγλαΐα Σταμπολτζή², & Αικατερίνη Αντωνοπούλου³
¹ 4ο Δ. Σ. Γλυφάδας, ² 22ο Δ. Σ. Αχαρνών, ³ Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Παιδιά με διαγνωσμένες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν τη δυνατότητα να φοιτήσουν σε γενικά δημοτικά σχολεία με τμήματα ένταξης. Η στήριξή τους με εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα αφορά κυρίως στη μαθησιακή διαδικασία. Πολλοί από αυτούς τους μαθητές, πάντως, χρειάζονται βοήθεια και για την κοινωνική τους ένταξη στη σχολική κοινότητα. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να αξιολογήσει την αυτοαντίληψη και την κοινωνική προσαρμογή μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούσαν σε σχολεία με τμήματα ένταξης, καθώς και τις σχέσεις τους με τους συμμαθητές τους. Είκοσι πέντε παιδιά, ηλικίας 6 έως 13 ετών, διαγνωσμένα με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, αισθητηριακά προβλήματα, διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές, από δύο σχολεία της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας έλαβαν μέρος στην έρευνα. Τα παιδιά απάντησαν σε δύο ερωτηματολόγια, στο ΠΑΤΕΜ (I και II) που διερευνούν την αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση μαθητών δημοτικού σχολείου και στο Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών που μελετά τα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς παιδιών κι εφήβων. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επιζητούν προσοχή και στήριξη σε όλους τους τομείς της ψυχοκοινωνικής τους ανάπτυξης. Η πλειοψηφία των παιδιών αυτών παρουσιάζουν χαμηλή αυτοαντίληψη, αλλά και αρκετές δυσκολίες στην κοινωνική προσαρμογή στο χώρο του σχολείου. Κατά συνέπεια, χρειάζεται ειδική μέριμνα από όλους φορείς της ειδικής αγωγής κι εκπαίδευσης, προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί ολόκληρη η σχολική κοινότητα και να γίνουν πλήρως αποδεκτά τα παιδιά με ειδικές ανάγκες.

3. ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕ ΜΕΤΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ Ασημίνα Τσιμπιδάκη, Αναστασία Τσαμπαρλή, & Ανδρέας Βασιλείου Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η βιβλιογραφική έρευνα βασισμένη σε άμεσες αναφορές παιδιών με νοητική καθυστέρηση για το πώς αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους είναι σχεδόν περιορισμένη, τόσο στην ελληνική βιβλιογραφία όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η παρούσα μελέτη διερευνά την αυτοεκτίμηση εφήβων με μέτρια νοητική καθυστέρηση (Δ.Ν. 55-70) σε Ελλάδα και Κύπρο. Συγκεκριμένα, η εργασία εξετάζει αφενός το βαθμό αυτοεκτίμησης και τις αναπαραστάσεις που έχουν οι έφηβοι για την αυτοεικόνα τους και αφετέρου εάν ο βαθμός αυτοεκτίμησης διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο (αγόρια-κορίτσια) και τη χώρα προέλευσης (Ελλάδα-Κύπρο). Η εργασία συνιστά μία ποιοτική μελέτη με ποσοτικά στοιχεία. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 30 έφηβοι: 15 Έλληνες (7 κορίτσια & 8 αγόρια) και 15 Κύπριοι (8 κορίτσια & 7 αγόρια). Η ηλικία τους κυμαινόταν από 12 έως 17 ετών (Μ.Ο. = 14,60 έτη, τ.α. = 1,831). Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα εργαλεία: 1) η Κλίμακα Αυτο-αξιολόγησης για Παιδιά (Self-concept Scale for Children) (Lipsitt, 1958) και 2) «Το Σχέδιο με τη Μαργαρίτα». Σύμφωνα με τα ευρήματα της μελέτης, οι έφηβοι με μέτρια νοητική καθυστέρηση εμφανίζουν υψηλό βαθμό αυτοεκτίμησης. Επίσης, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην αυτοεικόνα ως προς το φύλο (αγόρια-κορίτσια) και τη χώρα προέλευσης (Ελλάδα-Κύπρος). Η έρευνα προτείνει ότι οι έφηβοι με μέτρια νοητική καθυστέρηση έχουν την τάση να «υπερεκτιμούν» τον εαυτό τους καθώς και όλα τα επιτεύγματά τους. Ωστόσο, αυτή η υπερεκτίμηση θα πρέπει να συσχετιστεί με τις ποικίλες γνωστικές αδυναμίες των εφήβων, που τους δυσχεραίνουν στο να έχουν μία αντικειμενική εικόνα εαυτού.

4. ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΕ ΕΛΑΦΡΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Ανδριάνα Καλούδη Ε.Ε.Ε.Κ. Σερρών

Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με ελαφρά ν. κ. και η αδυναμία του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους για επαγγελματική ανάπτυξη, αυτοπροσδιορισμό και αυτονομία αποκρυσταλώνονται στους υψηλούς δείκτες ανεργίας παρ' όλες τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών και στη διατήρηση και συντήρηση μιας καθαρά προνοιακής και επιδοματικής πολιτικής. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση της αυτοαντίληψης των μαθητών με ελαφρά ν. κ., της δυνατότητας λήψης αποφάσεων, των επαγγελματικών προτιμήσεων και των επαγγελματικών αξιών, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το παρόν εκπαιδευτικό σύστημα ενθαρρύνει και ενισχύει την επαγγελματική τους ανάπτυξη. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε ήταν 26 (15 αγόρια, 11 κορίτσια), μαθητές του Ε.Ε.Ε.Κ. Σερρών. Τα μεθοδολογικά εργαλεία ήταν: Τεστ Λήψης Αποφάσεων, Τεστ Εργασιακών Αξιών, Τεστ Επαγγελματικών ενδιαφερόντων, Μη Γλωσσικό Ερωτηματολόγιο Ενδιαφερόντων Becker (Ειδικό για εφήβους με νοητική καθυστέρηση), Πως Αντιλαμβάνομαι τον Εαυτό μου (ΠΑΤΕΜ-IV). Σκιαγραφήθηκαν τάσεις για την επαγγελματική εκπαίδευση των μαθητών και εξήχθησαν συμπεράσματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση της προβληματικής της εκπαιδευτικής πολιτικής στο χώρο της ειδικής επαγγελματικής αγωγής και εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών παρουσιάζει υψηλή αυτοεκτίμηση πάνω από το μ.ο. του τυπικού πληθυσμού. Παρουσιάζονται επαγγελματικές προτιμήσεις των μαθητών με προτίμηση στα πρακτικά επαγγέλματα, επαγγελματικές αξίες και αδυναμία λήψης αποφάσεων. Τα αποτελέσματα των επαγγελματικών ενδιαφερόντων επιβεβαιώνονται από τα δύο ερωτηματολόγια. Διαπιστώθηκε θετική συσχέτιση μεταξύ Δ.Ν.-εργασιακής ετοιμότητας, αυτοεκτίμησης-εργασιακής ετοιμότητας, αυτοεκτίμησης-επίδοσης στα μαθηματικά, αυτοεκτίμησης-σχέσης με γονείς, φύλου-επαγγελματικών ενδιαφερόντων. Τα συμπεράσματα αφορούν τη συγκεκριμένη δημογραφική ομάδα και δεν μπορούν να γενικευθούν. Περιορισμοί της έρευνας ήταν το μικρό δείγμα, το μεγάλο εύρος ηλικιών, η έλλειψη ικανοποιητικού και αντιπροσωπευτικού αριθμού δείγματος για κάθε ηλικία, προέρχονταν μόνο από μία σχολική μονάδα, ανάμεσα στον εξεταστή και στους εξεταζόμενους υπήρχε προηγούμενη επαγγελματική σχέση η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει τα αποτελέσματα των δεδομένων, τα εργαλεία αξιολόγησης εκτός ενός χρησιμοποιούνται στο γενικό πληθυσμό. Προτείνεται, ένταξη στρατηγικών για την αξιοποίηση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των ατόμων με ν. κ., εκπαίδευση εξειδικευμένων και ικανών στελεχών επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής συμβουλευτικής και επαγγελματικής αποκατάστασης των μαθητών, σχεδιασμός προγραμμάτων εκπαιδευτικής πολιτικής που ενθαρρύνουν και ενισχύουν την πρώιμη επαγγελματική ανάπτυξη και σταδιοδρομία, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός των δομών και των συστημάτων υποστήριξης των ατόμων με ν.κ., συνεργασία και δικτύωση των διαφόρων υποστηρικτικών υπηρεσιών προκειμένου τα άτομα να μην χάνονται μετά την έξοδό τους από την εκπαίδευση, διευκόλυνση πρόσβασης σε πόρους, δικαιώματα, αγαθά, υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας, στη διαβίου εκπαίδευση.

5. ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ – ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΔΕΠ-Υ)-ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Αναστασία Αναστασίου², Γλυκερία Μήτσιου², Αγγελική Γεροβασίλη¹, Καλλιόπη Κατσαρδάνη-Τζοβανέτο², Κωνσταντίνος Κατσαρδάνης², & Στυλιανή Δάκτυλα²

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Εταιρεία Φροντίδας Υγείας και Εκπαίδευσης

Τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα απασχολεί τους ειδικούς οι οποίοι εργάζονται στο χώρο της ψυχικής υγείας του παιδιού και του εφήβου περισσότερο από κάθε άλλη διαταραχή. Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα έλαβε την τυπική ονομασία της το 1994, με την έκδοση του DSM-IV. Σιγά σιγά όμως το ενδιαφέρον τους μετατοπίστηκε από την αναζήτηση της αιτιολογίας στη συμπεριφορική περιγραφή των συμπτωμάτων του συνδρόμου. Στο DSM-IV το σύνδρομο καταγράφεται πλέον ως «Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα», ενώ διακρίνονται τρεις τύποι, ανάλογα με τα συμπτώματα που φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα σε κάθε περίπτωση: 1. ΔΕΠ-Υ, Συνδυασμένος Τύπος (όταν τα συμπτώματα απροσεξίας και υπερκινητικότητας-παρορμητικότητας εμφανίζονται με την ίδια βαρύτητα), 2. ΔΕΠ-Υ με Προεξάρχοντα τον Απρόσεχτο Τύπο (όταν τα συμπτώματα απροσεξίας εμφανίζονται με μεγαλύτερη βαρύτητα), 3. ΔΕΠ-Υ με Προεξάρχοντα τον Υπερκινητικό-Παρορμητικό Τύπο (όταν τα συμπτώματα υπερκινητικότητας-παρορμητικότητας εμφανίζονται με μεγαλύτερη βαρύτητα). Σκοπός της ερευνάς μας ήταν η αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών κάτω των 11 χρόνων σε καθημερινές δραστηριότητες και η σύγκριση αυτών με μελέτες σε χώρες του εξωτερικού. Χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο σταθμισμένο στο εργαστήριο νευροψυχολογίας του Π.Θ. (τμήμα Ειδικής Αγωγής 2000), το οποίο αποτελείται από 21 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Χορηγήθηκε σε 50 γονείς-παιδιών με διαγνωσμένη (ΔΕΠ-Υ) από ΚΔΑΥ και κέντρα ψυχικής υγιεινής της Θεσσαλίας. Εκ του συνόλου του δείγματος το 70,6% των παιδιών με ΔΕΠ-Υ προτιμούν να παίζουν έξω τον ελεύθερο χρόνο τους από το να κάθονται σπίτι. Επίσης το 36% δυσκολεύεται να συγκεντρώσει την προσοχή του στο παιχνίδι ή σε άλλες δραστηριότητες, το 38% εμφανίζει αδυναμία κατανόησης των προφορικών εντολών, το 6% εμφανίζει αδυναμία εκτέλεσης των προφορικών εντολών, το 2% αδυνατεί να εκτελέσει τις εργασίες του στο σχολείο, το 3% αποφεύγει να αναλάβει μια εργασία η οποία προϋποθέτει συγκέντρωση, διάρκεια και κατανοητική προσπάθεια. Το 36% των παιδιών χάνουν συνεχώς τα πράγματα τους ενώ το 6% φαίνεται να διασπάται η προσοχή του από εξωτερικά ερεθίσματα. Το 40% των παιδιών εμφανίζουν ανήσυχες κινήσεις με χέρια και πόδια και το 38% αυτών σηκώνονται όρθια στην τάξη συνεχώς και βρίσκονται σε μια συνεχή κίνηση. Το 48% δείχνει να έχει δυσκολίες να παίξει ή να συμμετέχει με άλλα παιδιά, το 59,5% μιλάει υπερβολικά και απαντά προτού ολοκληρωθούν οι ερωτήσεις δίχως να καταλαβαίνει το περιεχόμενο των ερωτήσεων. Το 70% των παιδιών με ΔΕΠ-Υ δεν μπορεί να περιμένει στη σειρά του, διακόπτει τον άλλο όταν μιλάει, προκαλεί αναστάτωση στα παιχνίδια, μαλώνει εύκολα, χρησιμοποιεί υβριστικές φράσεις. Το 80% των παιδιών διατηρούν αυτή τη συμπεριφορά πάνω από 6 μήνες ενώ το 20% των παιδιών τα εμφανίζουν για 4 μήνες. Σε σχέση με το φύλο τα αγόρια έδειξαν να υπερτερούν σε σχέση με τα κορίτσια γεγονός που πιθανότατα να οφείλεται στην τάση που έχουν τα αγόρια να εκδηλώνουν συχνότερα επιθετική ή αντικοινωνική συμπεριφορά με αποτέλεσμα γονείς και εκπαιδευτικοί να ανησυχούν ιδιαίτερα για αυτό. Ο συνδυασμός μεταβλητών που αφορούν την οικογένεια του ατόμου με ΔΕΠ-Υ και η αλληλεπίδραση τους με τη σοβαρότητα των συμπτωμάτων της διαταραχής και την ενδεχόμενη εμφάνιση επιθετικής συμπεριφοράς καθορίζουν τη μορφή που θα πάρει η ΔΕΠ-Υ στην εφηβεία και την τελική της έκβαση στην ενηλικίωση.

Θεματική Συνεδρία 2

Πέμπτη 10.30 – 12.00

Αίθουσα Σκουβαρά

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΎ

Πρόεδρος: **Αλέξανδρος Σταμάτιος Αντωνίου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

1. ΟΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ: ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Μαρία-Αγγελική Κριζέα, Μαρία Πλασιδου, Ευθύμιος Βαλκάνος, & Αδαμάντιος Παπασταμάτης
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η κατανόηση του ρόλου του εκπαιδευτή ενηλίκων καθώς επίσης και διάφορα ζητήματα που σχετίζονται με την επαγγελματική του ανάπτυξη αποτελούν ένα σημαντικό ερευνητικό στόχο στην εκπαίδευση ενηλίκων. Η παρούσα έρευνα είχε σκοπό να εξετάσει ποιες είναι οι εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευτών ενηλίκων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφορών, το οποίο διανεμήθηκε σε 62 εκπαιδευτές ενηλίκων, που υπηρετούσαν στα ΣΔΕ Θεσσαλονίκης, Νεάπολης, Διαβατών, Νάουσας και

Καλαμάτας. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 30 ερωτήσεις κλειστού τύπου, οι οποίες εξέταζαν τις προσωπικές εκτιμήσεις των εκπαιδευτών σχετικά με (α) τον προγραμματισμό της διδασκαλίας, (β) την παροχή βοήθειας και υποστήριξης, (γ) την αξιολόγηση και (δ) την επικοινωνία κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Διερευνήθηκε, επίσης, η επίδραση δημογραφικών παραγόντων όπως το φύλο, η επαγγελματική εμπειρία, η ειδικότητα και η ηλικία των εκπαιδευτών στην εκτίμηση των εκπαιδευτικών τους αναγκών. Από τα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώθηκε, πως οι εκπαιδευτές ενηλίκων εκτιμούν ότι έχουν σημαντικές ελλείψεις ως προς την επαγγελματική τους ανάπτυξη και έχουν πολλές εκπαιδευτικές ανάγκες σε θέματα που σχετίζονται με την αξιολόγηση, την επικοινωνία, την παροχή βοήθειας και υποστήριξης και τον προγραμματισμό της διδασκαλίας. Τα ευρήματα έδειξαν ότι οι δημογραφικοί παράγοντες που εξετάστηκαν δεν επηρεάζουν τη διαμόρφωση των εκτιμήσεων των εκπαιδευτών ενηλίκων ως προς τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, γεγονός που θεωρείται ιδιαίτερος ενδιαφέρον. Τέλος, τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με το κατά πόσο οι εκπαιδευτές των ΣΔΕ διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να ανταποκρίνονται με επάρκεια στις αυξανόμενες ανάγκες του επαγγελματικού τους ρόλου.

2. ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ: ΜΙΑ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Αικατερίνη Βάσιου¹ & Κωνσταντίνος Καφέτσιος²

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η παρούσα έρευνα εξέτασε την επίδραση των ικανοτήτων συναισθηματικής νοημοσύνης (ΣΝ) των διευθυντών σχολικών μονάδων στο συναίσθημα των υφισταμένων τους εκπαιδευτικών και την εργασιακή τους εμπειρία. Η μελέτη συμπεριέλαβε 33 διευθυντές και 199 εκπαιδευτικούς που συμπλήρωσαν τις κλίμακες Συναισθηματικής Νοημοσύνης (WLEIS), της Ρύθμισης του Συναίσθηματος, του Συναίσθηματος στην Εργασία, του Επαγγελματικού Άγχους και της Επαγγελματικής Εξουθένωσης. Αποτελέσματα από αναλύσεις πολυεπίπεδων μοντέλων έδειξαν απευθείας επιδράσεις της ΣΝ των διευθυντών, καθώς επίσης και αλληλεπίδραση με τη ΣΝ των υφισταμένων τους εκπαιδευτικών. Η χρήση του συναίσθηματος από τους διευθυντές προέβλεπε υψηλότερα επίπεδα επαγγελματικής ικανοποίησης και θετικού συναίσθηματος και χαμηλότερα επίπεδα εργασιακού άγχους και αρνητικού συναίσθηματος των υφισταμένων τους εκπαιδευτικών. Αντιστρόφως, η ρύθμιση του συναίσθηματος των διευθυντών προέβλεπε χαμηλή επαγγελματική ικανοποίηση, υψηλότερα επίπεδα άγχους, αρνητικά συναισθήματα στην εργασία και πλευρές επαγγελματικής εξουθένωσης των υφισταμένων τους. Η ικανότητα των διευθυντών να κατανοούν τα δικά τους συναισθήματα ήταν παράγοντας πρόβλεψης χαμηλών επιπέδων θετικού συναίσθηματος και επαγγελματικής ικανοποίησης για όλους και ειδικότερα για τους υφισταμένους με υψηλή ΣΝ. Η ικανότητα των διευθυντών να κατανοούν τα συναισθήματα των άλλων ήταν παράγοντας πρόβλεψης για χαμηλά επίπεδα άγχους και αρνητικού συναίσθηματος ειδικά για τους υφισταμένους με υψηλή ΣΝ. Τα αποτελέσματα αυτά επεκτείνουν προηγούμενες έρευνες πάνω στη σχέση ανάμεσα στη ΣΝ και στο συναίσθημα στην εργασία καθώς καταδεικνύουν την διαφορετική λειτουργία των συναισθηματικών ικανοτήτων στο ενδοπροσωπικό και το διαπροσωπικό επίπεδο ανάλυσης παρέχοντας ταυτόχρονα εμπειρική βάση για τη θέση ότι ικανότητες ΣΝ είναι σημαντικές σε διαδικασίες ηγεσίας.

3. THE RELATIONSHIP BETWEEN SECONDARY SCHOOL TEACHERS' SUBJECTIVE WELL-BEING AND JOB CHARACTERISTICS AND THEIR LINKS WITH TEACHERS' CHARACTER STRENGTHS

Μαρία Αρμάου¹, Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου², & Niegel Hunt¹

¹University of Nottingham, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα διαδικτυακή έρευνα μελέτησε τις σχέσεις μεταξύ των εργασιακών χαρακτηριστικών και του υποκειμενικού ευ-ζην σε δείγμα 126 αγγλόφωνων εκπαιδευτικών μέσης εκπαίδευσης, χρησιμοποιώντας, The Satisfaction with Life Scale (Diener, 1985) και ερωτήματα βασισμένα στο Job Characteristics Inventory (Hackman and Oldham, 1980). Επίσης, επιχειρήθηκε να ανιχνευτούν οι τάσεις των σχέσεων μεταξύ των θετικών στοιχείων χαρακτήρα, μιας υπο-ομάδας συμμετεχόντων (N=37), και των παραπάνω μεταβλητών μέσω της διαδικτυακής χορήγησης του Values in Action Inventory Strengths (Peterson and Seligman, 2004) όπως αυτό χορηγείται από το VIA Institute. Η αυτονομία και η σημαντικότητα των επιτελούμενων εργασιών αποτέλεσαν σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα των επιπέδων του υποκειμενικού ευ-ζην ερμηνεύοντας το 23.9% της διακύμανσης. Επιπλέον, βρέθηκαν θετικές συσχετίσεις μεταξύ του υποκειμενικού ευ-ζην και της ποικιλίας διαθέσιμων ικανοτήτων, της ταύτισης με την εργασία αλλά και συνολικά με το σκορ της εν-δυνάμει παρακινητικής αξίας του εκπαιδευτικού έργου. Η αξιολόγηση των κυρίαρχων θετικών στοιχείων του χαρακτήρα του γκρουπ μας (love of learning, curiosity, judgmental, critical thinking, fairness & kindness) και η έκφρασή τους σε ένα ενιαίο σκορ (βάση ευρημάτων παραγοντικών αναλύσεων προηγούμενων ερευνών) έδειξε μια τά-

ξη ύπαρξης θετικής συσχέτιση με την αυτονομία και την ανατροφοδότηση από την εργασία. Αναφορικά όμως με το υποκειμενικό ευ-ζην, η ύπαρξη μιας θετικής συσχέτισης φαίνεται να καθορίζεται πρωτίστως από το ποιά είναι τα κυρίαρχα θετικά στοιχεία. Ο λόγος είναι ότι το υποκειμενικό ευ-ζην έτεινε να σχετίζεται περισσότερο με συγκεκριμένα θετικά στοιχεία του χαρακτήρα (curiosity, hope, love, zest) παρά με τα κυρίαρχα θετικά στοιχεία του γκρουπ. Τέλος, συζητείται η πρακτική σημασία των αποτελεσμάτων αυτών.

4. ΑΙΤΙΑΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ, ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟ-ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ

Αποστολία Ράπη & Ελένη Ανδρέου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο έχουν διερευνηθεί ευρύτατα και έχουν συσχετιστεί με την ικανότητα μάθησης, την σχολική επίδοση και την κοινωνική προσαρμογή. Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τις προβληματικές συμπεριφορές στην τάξη, είναι ένα θέμα που έχει μελετηθεί πολύ λιγότερο, παρόλο που ο ρόλος τους στα παρεμβατικά προγράμματα τους είναι καθοριστικός. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει: (α) τις αιτιακές αποδόσεις των εκπαιδευτικών για τα προβλήματα συμπεριφοράς στη τάξη, β) τις συνεργασίες και πρακτικές που χρησιμοποιούν για την αντιμετώπισή τους και γ) τις αντιλήψεις τους για την αυτο-αποτελεσματικότητά τους σχετικά με τη διαχείριση της σχολικής τάξης. Διερευνήθηκε, επίσης, η σύνδεση των παραγόντων αυτών και ο βαθμός διαφοροποίησης αυτής της σύνδεσης με βάση το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο σπουδών και τα έτη υπηρεσίας σε θέση διευθυντή σχολείου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 121 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούσαν σε σχολικά συγκροτήματα του Ν. Μαγνησίας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τόσο οι πρακτικές αντιμετώπισης όσο και η αυτο-αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση της σχολικής τάξης συνδέονται με τις αιτιακές αποδόσεις για τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών. Η σύνδεση αυτή φάνηκε να διαφοροποιείται με βάση το φύλο και το επίπεδο σπουδών, ενώ η εμπειρία σε διευθυντικά καθήκοντα αποδείχθηκε πως συνδέεται με πιο αποτελεσματικές στρατηγικές διαχείρισης της σχολικής τάξης, καθώς και με αυξημένη αυτο-αποτελεσματικότητα στον τομέα αυτό. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα συζητηθούν με βάση τις εφαρμογές που μπορεί να έχουν στα προγράμματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και την μελέτη της εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας κάθε σχολείου για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων συμπεριφοράς.

5. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΓΧΟΥΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΨΥΧΟΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Αγγελική Γεροβασίλη¹, Γλυκερία Μήτσιου, Στυλιανή Δάκτυλα², Αναστασία Αναστασίου¹, & Νικόλαος Σκεντέρης¹

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σήμερα σε όλα τα επαγγέλματα καταγράφεται αύξηση του άγχους λόγω των πιεστικών συνθηκών εργασίας. Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, όμως, τείνει να αποτελεί ένα από τα πιο ψυχοφθόρα επαγγέλματα (Brown & Ralph, 1998. Καρανάση, 2006). Το επαγγελματικό άγχος των εκπαιδευτικών άρχισε να απασχολεί τους ερευνητές το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, κυρίως εξαιτίας της επίδρασης που έχει πάνω στην ψυχική και σωματική υγεία των εκπαιδευτικών, στοχεύοντας στην εξεύρεση τρόπων και τεχνικών αποτελεσματικής διαχείρισης και αντιμετώπισής του. Οι δύσκολες και διαταρακτικές συμπεριφορές των μαθητών αποτελούν έναν από τους βασικούς αγχογόνους παράγοντες στρες για τους εκπαιδευτικούς. Επίσης, οι γνωστικές και μαθησιακές ανεπάρκειες ορισμένων παιδιών σε συνδυασμό με τις συμπεριφορικές τους αδυναμίες και παρεκκλίσεις (αδυναμία συγκέντρωσης, υπερκινητικότητα, κλπ.) φαίνεται ότι δημιουργούν συνθήκες έντονου άγχους στους εκπαιδευτικούς. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνησει τους παράγοντες που σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς συμβάλλουν στη δημιουργία επαγγελματικού άγχους και την επαγγελματική εξουθένωση των εκπαιδευτικών. Επιμέρους στόχοι της παρούσας μελέτης είναι, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών, η διερεύνηση: Του βαθμού άγχους (πολύ-αρκετό, λίγο καθόλου) που προκαλούν διάφοροι αγχογόνοι παράγοντες στους εκπαιδευτικούς – της έντασης του συνδρόμου της επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών και τη διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών με πολύ ή αρκετό άγχος και εκείνων με λίγο ή καθόλου άγχος ως προς την επαγγελματική εξουθένωση. Το δείγμα της έρευνας, το οποίο είναι τυχαίο, αποτελείται από 513 εκπαιδευτικούς της προσχολικής, της πρωτοβάθμιας και της μέσης εκπαίδευσης. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα δισέλιδο ερωτηματολόγιο, το οποίο αποτελούνταν από την εισαγωγή και πέντε θέματα. Για τον προσδιορισμό της εσωτερικής εγκυρότητας των θεμάτων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης alpha και η

οποία κρίθηκε ικανοποιητική (δείκτης alpha μεγαλύτερος του .70). Για την επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα στατιστικής επεξεργασίας 'SPSS 11.0 για Windows' (Howitt & Cramer, 2004). Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που αφορούν: τις απόψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τους παράγοντες που τους προκαλούν άγχος. Το 34% δήλωσαν ότι οι σχέσεις με τους συναδέλφους τους προκαλούν πολύ ή αρκετό άγχος. Οι σχέσεις με τους γονείς φαίνεται ότι προκαλούν πολύ ή αρκετό άγχος στους εκπαιδευτικούς σε αναλογία 1:2. Οι σχέσεις των εκπαιδευτικών με τη διεύθυνση του σχολείου προκαλεί πολύ ή λίγο άγχος στο 43,8% των εκπαιδευτικών, οι προβληματικές συμπεριφορές των μαθητών προκαλούν πολύ ή αρκετό άγχος σε 9 στους 10 εκπαιδευτικούς. Το 83%, των εκπαιδευτικών απάντησαν ότι τα μαθησιακά προβλήματα των μαθητών τους δημιουργούν πολύ ή αρκετό άγχος. Η μη ανταπόκριση των μαθητών στις υποχρεώσεις τους, προκαλεί άγχος στο 76% των εκπαιδευτικών ενώ το 79% των εκπαιδευτικών, δηλαδή 8 στους 10 εκπαιδευτικούς, αγχώνονται πολύ ή αρκετά όταν ο αριθμός των μαθητών της τάξης είναι μεγάλος. Όλοι οι παράγοντες που συναρτώνται με το άγχος που προκαλείται από μαθητές εμφανίζουν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δυο ομάδων εκπαιδευτικών. Από τους 15 συνολικά παράγοντες άγχους, σε 11 παράγοντες εντοπίζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές των μέσων όρων συναισθηματικής εξάντλησης μεταξύ των εκπαιδευτικών του δείγματος που δηλώνουν πολύ ή αρκετό άγχος και εκείνων που δηλώνουν λίγο ή καθόλου.

ΓΝΩΣΙΑΚΗ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΚΛΙΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΡΑΠΕΙΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Γιώργος Ευσταθίου**, *Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς*

Συζητητής: **Κωνσταντίνος Ευθυμίου**, *Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς*

Παρότι οι απαρχές της ενασχόλησης με τις διαταραχές προσωπικότητας ουσιαστικά ταυτίζονται με την έναρξη της καταγεγραμμένης ιστορίας της ψυχοθεραπείας, το ενδιαφέρον για τις διαταραχές προσωπικότητας στη γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία είναι σχετικά πρόσφατο (Beck, & Freeman, 1990). Οι Beck και Freeman (1990) σημειώνουν ότι η συνηθισμένη μορφή της γνωσιακής ψυχοθεραπείας συχνά είναι αναποτελεσματική στις διαταραχές προσωπικότητας, αν και στη θεραπεία των διαταραχών της προσωπικότητας χρησιμοποιούνται διάφορα συστατικά της γνωσιακής θεραπείας για τις διαταραχές συμπτωμάτων, όπως έμφαση στην κοινή απόφαση θεραπευτή-θεραπευόμενου για τους στόχους, στην επίλυση προβλημάτων, στην τροποποίηση των δυσλειτουργικών σκέψεων, πεποιθήσεων και συμπεριφορών και στην εκπαίδευση του θεραπευόμενου να γίνει θεραπευτής του εαυτού του για να προληφθούν οι υποτροπές (J. S. Beck, 1996). Στις διαταραχές προσωπικότητας δεν αρκεί μία σειρά μεμονωμένων συστηματικών παρεμβάσεων για το κάθε ένα από τα προβλήματα του θεραπευόμενου (π.χ. εκπαίδευση στον έλεγχο των παρορμήσεων, σε κοινωνικές δεξιότητες ή στην κατάλληλη έκφραση του θυμού κλπ.), αλλά πρέπει να εντοπιστούν και να τροποποιηθούν τα «πυρηνικά» προβλήματα του θεραπευόμενου, τα οποία σύμφωνα με τους γνωσιακούς θεραπευτές εμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό στη συνειδητότητα του ατόμου και με την κατάλληλη εκπαίδευση μπορούν να γίνουν ακόμη πιο προσβάσιμα στην συνειδητότητα του ατόμου. Τα «πυρηνικά» δομικά αυτά χαρακτηριστικά στη γνωσιακή ψυχοθεραπεία ονομάζονται σχήματα και κύριος θεραπευτικός στόχος είναι η τροποποίηση των δυσλειτουργικών σχημάτων που ευθύνονται για τη διαταραχή, χωρίς όμως να παραμελούνται τα συμπτώματα (Beck, & Freeman, 1990_ Young, 1990). Στο Συμπόσιο παρουσιάζονται τέσσερις ολοκληρωμένες ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις σε διαταραχές προσωπικότητας. Οι θεραπείες πραγματοποιήθηκαν από εκπαιδευόμενους ψυχοθεραπευτές του Ινστιτούτου Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς, υπό εποπτεία, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Τμήματος Θεραπειών Ενηλίκων. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη γνωσιακή διατύπωση των περιπτώσεων που καθοδήγησε το θεραπευτικό σχεδιασμό και στις θεραπευτικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν.

1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΑ ΑΝΔΡΑ ΜΕ ΨΥΧΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΚΟΛΟΥΘΗ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑΣΗΣ

Γιώργος Κιοστεράκης & Γιώργος Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η περίπτωση αναφέρεται σε ενήλικα 29 ετών, ο οποίος προσέρχεται στη θεραπεία με αίτημα την ικανότητα διαχείρισης της από 5ετίας επίκτητης μείωσης της όρασής του και συνακόλουθα υποχονδριακά συμπτώματα και συμπεριφορές ελέγχου. Κατά τη διατύπωση περίπτωσης φάνηκε πως η υποχονδριακή συμπτωματολογία αναπτύσσονταν σε υπόβαθρο διαταραχής στον Άξονα II. Συγκεκριμένα ο πελάτης διαγνώστηκε με Ψυχαναγκαστική Καταναγκαστική Διαταραχή Προσωπικότητας με συνοδά ναρκισσιστικά στοιχεία. Ακολούθησε εστιασμένη προς το σχήμα Γνωσιακή Συμπεριφορική Ψυχοθεραπεία, καθοδηγούμενη από τη διατύπωση περίπτωσης. Ακόμη εφαρμόστηκαν τεχνικές, όπως διαχείριση πένθους, ψυχοεκπαίδευση, τεχνικές χαλάρωσης και επίλυσης προβλήματος, εντοπισμού γνωστικών παραποιήσεων, αμφισβήτησης δυσλειτουργικών σκέψεων, καθέτου τόξου, αναβίωσης εμπειριών από την παιδική ηλικία, εκπαίδευση στην επικοινωνία και στην διεκδικητικότητα, καταγραφή και προγραμματισμός δραστηριοτήτων. Η θεραπεία τερματίστηκε σε 28 συνεδρίες, κατά το διάστημα 10 μηνών, με πλήρη ύφεση της υποχονδριακής συμπτωματολογίας και σημαντική πρόοδο στην αντιμετώπιση των δυσλειτουργικών σχημάτων. Σε συνεδρία μετά την παρέλευση 6 μηνών, διαπιστώθηκε η διατήρηση του ανωτέρω θεραπευτικού αποτελέσματος.

2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΚΡΙΣΕΙΣ ΥΠΕΡΦΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΡΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΕΙΔΟΥΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ

Σταυρούλα Χαρτάλου & Ιωάννης Μαλογιάννης

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Παρουσιάζεται περίπτωση γυναίκας 41 ετών, η οποία προσήλθε με αίτημα την αντιμετώπιση κρίσεων υπερφαγίας, τη διαχείριση θυμού και τη δυσκολία δημιουργίας και διατήρησης διαπροσωπικών σχέσεων λόγω επιθετικής συμπεριφοράς και δυσπιστίας για τις προθέσεις των άλλων. Από το ιστορικό περιγράφεται τιμωρητικό γονεϊκό περιβάλλον και σεξουαλική παρενόχληση από τον πατέρα. Τέθηκε η διάγνωση Κρίσεων Υπερφαγίας επί εδάφους Μικτής Προσωπικότητας με στοιχεία Οριακής και Παρανοειδούς Διαταραχής. Η θεραπευτική παρέμβαση περιλάμβανε την εγκατάσταση καλής θεραπευτικής σχέσης, την αντιμετώπιση των κρίσεων υπερφαγίας μέσω αυτορρύθμισης και ψυχοεκπαίδευσης και ακολούθως τη διαχείριση του θυμού. Κατανοήθηκαν οι συμπεριφορές αυτές ως αντισταθμιστικές, απορρέουσες από βαθύτερες πεποιθήσεις και ενδιάμεσους κανόνες. Διαπιστώθηκαν οι γνωσιακές παραποιήσεις και πραγματοποιήθηκε εργασία με σκοπό την τροποποίηση σχημάτων μειονεξίας, δυσπιστίας και κακοποίησης. Η θεραπευτική παρέμβαση ολοκληρώθηκε σε 42 συνεδρίες εντός 18 μηνών.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΜΕΣΗΛΙΚΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΑΠΟΦΕΥΚΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΦΟΒΙΑ

Χριστίνα Βαρβέρη & Γιώργος Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η περίπτωση αναφέρεται σε μια μεσήλικη γυναίκα, η οποία προσήλθε για θεραπεία αναφέροντας φόβο να μπει σε ασανσέρ και άλλα μεταφορικά μέσα καθώς και αρνητικές σκέψεις σχετικά με αρρώστια και θάνατο, κυρίως κατά τη διάρκεια της νύχτας. Επιπλέον, ανέφερε πολλά νεύρα και επιθετικότητα κυρίως ως προς το σύντροφό της. Πέρα από τα αγοραφοβικά της συμπτώματα, είχε ένα ιστορικό συνεχούς διάλυσης ερωτικών δεσμών και άλλων αποφευκτικών συμπεριφορών στον επαγγελματικό και κοινωνικό τομέα. Ακολουθήθηκε παρέμβαση εστιασμένη στο σχήμα αλλά και τεχνικές σταδιακής έκθεσης, άσκησης στη διεκδικητική συμπεριφορά, κάθετου τόξου, καταγραφής καθημερινού ημερολογίου και αμφισβήτησης δυσλειτουργικών γνωσιών καθώς και αναβίωσης από την παιδική ηλικία. Η θεραπεία ολοκληρώθηκε σε 39 συνεδρίες σε διάστημα 17 μηνών. Κατά την αναμνηστική συνεδρία 3 μήνες μετά, διαπιστώθηκε η διατήρηση και γενίκευση του θεραπευτικού αποτελέσματος.

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΑΠΟΦΕΥΚΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

Έλλη Κουβαράκη & Ντιάνα Χαρίλα

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η περίπτωση αναφέρεται σε γυναίκα ηλικίας 32 ετών, η οποία προσήλθε για θεραπεία με αίτημα τη χαμηλή αυτοεκτίμηση, το άγχος κριτικής που βιώνει σε κοινωνικές επαφές με φίλους, γνωστούς και αγνώστους ανθρώπους, λόγω αισθήματος προσωπικής ανεπάρκειας, και τη δυσκολία της στον έλεγχο και τη σταθεροποίηση του σωματικού βάρους. Πέραν της αποφευκτικής συμπτωματολογίας, παρουσίαζε και διαταραχή διατροφής μη προσδιοριζόμενη αλλιώς. Ακολουθήθηκε εστιασμένη προς το σχήμα θεραπευτική στρατηγική και χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές οριζόντιας διερεύνησης, ψυχοεκπαίδευση, τεχνικές εντοπισμού γνωσιακών λαθών, αμφισβήτησης δυσλειτουργικών σκέψεων, κάθου του τόξου, τεχνική πίτας ευθύνης, αναβίωσης εμπειριών από την παιδική ηλικία, τεχνική γνωσιακής ασυμφωνίας, παιχνίδια ρόλων και εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά. Η θεραπεία βρίσκεται σε εξέλιξη, στη 17 συνεδρία. Στη διάρκεια των 5 μηνών θεραπείας, διαπιστώθηκε βελτίωση στη διεκδικητική συμπεριφορά και στην αυτοεικόνα της θεραπευόμενης.

Συμπόσιο 6

Πέμπτη 12.30 – 14.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ: ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος: Γιώργος Κλεφτάρας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συζητητής: Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το Συμπόσιο αυτό γίνεται υπό την αιγίδα του κλάδου της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας και αναφέρεται κατά κύριο λόγο σε έρευνες που γίνονται αυτή τη στιγμή στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και σε ορισμένα θεωρητικά επίκαιρα θέματα που αφορούν τη Συμβουλευτική Ψυχολογία και γενικότερα τη Συμβουλευτική διαδικασία. Συγκεκριμένα στα πλαίσια αυτού του συμποσίου θα παρουσιαστούν οι ακόλουθες εργασίες: (α) «Ψυχολογική θεραπεία: Θεωρίες και ευρήματα - Βιβλιογραφική ανασκόπηση». Αναλυτικότερα αυτή η εισήγηση εστιάζεται στη σημασία της θεραπευτικής σχέσης και ειδικότερα παρουσιάζεται το μοντέλο των «Πέντε Σχέσεων» της Clarkson (2003), (β) «Διερεύνηση των επιπέδων Επαγγελματικής Εξουθένωσης (burnout) σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας: Ποιοτική και ποσοτική προσέγγιση». Η συγκεκριμένη εισήγηση διερευνά την επαγγελματική εξουθένωση σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας και δίνει έμφαση στη χρήση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών μεθόδων έρευνας για την εις βάθος κατανόηση του σύνθετου αυτού εργασιακού φαινομένου, (γ) «Το προφίλ του Φοιτητή της ΑΣΠΑΙΤΕ και οι ανάγκες του σε επίπεδο συμβουλευτικής». Ειδικότερα αυτή η παρουσίαση αναφέρεται στην πρώτη ερευνητική προσπάθεια καταγραφής των δημογραφικών, ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών, των ενδιαφερόντων, καθώς και των αναγκών σε επίπεδο συμβουλευτικής των προπτυχιακών φοιτητών της ΑΣΠΑΙΤΕ, (δ) «Η ικανοποίηση από τη ζωή σε φοιτητικό πληθυσμό και πιθανοί παράγοντες που την επηρεάζουν». Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καθορίσει τη σχέση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη ζωή, το άγχος, την ενσυναίσθηση και τη διεκδικητικότητα σε φοιτητές διαφόρων ελληνικών πανεπιστημιακών τμημάτων και ε) «Αυτοεκτίμηση και μοναξιά σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». Αναλυτικότερα στόχος αυτής της έρευνας είναι η εκτίμηση του ποσοστού των μαθητών δημοτικού με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και μοναξιά καθώς και η μελέτη της σχέσης μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών.

1. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΗΜΑΤΑ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Άρτεμις Αντωνίου

Μακρόχρονες και σε βάθος έρευνες τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στη συμβουλευτική ή ψυχοθεραπευτική πράξη δίνουν λίγες εξηγήσεις για το πώς συντελείται η ψυχολογική θεραπεία. Η μόνη αρχή που, ως κοινός παρονομαστής, φαίνεται να διέπει την ψυχολογική επούλωση έχει να κάνει με την θεραπευτική σχέση. Αυτή η μελέτη έχει ως σκοπό να παρουσιάσει ποικίλες βιβλιογραφικές πηγές καθώς και ερευνητικά ευρήματα (Clarkson, 2003) που δείχνουν ότι δεν είναι από μόνο του κάποιο συγκεκριμένο θεωρητικό μοντέλο ψυχολογικής θεραπείας αυτό που αποτελεί την πεμπουσία της αποτελεσματικής θεραπείας, αλλά η ουσιαστική θεραπευτική σχέση μεταξύ του/της θεραπευτή/τριας με τον/την πελάτη/θεραπευόμενο. Επίσης, θα παρουσιαστεί συνοπτικά το μοντέλο των Πέντε Σχέσεων της Clarkson (2003), ως ένα από τα πιο ολοκληρωμένα μοντέλα που υπάρχουν σήμερα για τη θεραπευτική σχέση, ανεξαρτήτως της

«σχολής» που ακολουθεί ο/η θεραπευτής/τρια. Οι πέντε σχέσεις είναι: (α) Η Θεραπευτική Συμμαχία, (β) Η Σχέση Μεταβίβασης/Αντιμεταβίβασης, (γ) Η Επανορθωτική/Εξελικτικά Αναγκαία Σχέση, (δ) Η Πρόσωπο με Πρόσωπο Σχέση, (ε) Η Υπερπροσωπική Σχέση.

2. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗΣ (BURNOUT) ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ: ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Αλέξανδρος-Σταμάτης Αντωνίου & Φίλια Ίσαρη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κατά την τελευταία ιδιαίτερα δεκαετία έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές έρευνες με αντικείμενο την επαγγελματική εξουθένωση (professional burnout) καθώς έχει διαπιστωθεί ότι μπορεί να ερμηνεύσει ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων έντασης που λαμβάνουν χώρα στο σύνολο σχεδόν των εργασιακών χώρων. Η επαγγελματική εξουθένωση συνιστά μια αρνητική, σχετιζόμενη με την εργασία, ψυχική κατάσταση εργαζόμενων χωρίς ψυχοπαθολογική συμπτωματολογία, η οποία πρωταρχικά χαρακτηρίζεται από εξάντληση και συνοδεύεται από δυσφορικό στρες, αίσθηση μειωμένης αποτελεσματικότητας, μειωμένα κίνητρα και ανάπτυξη δυσλειτουργικών στάσεων και συμπεριφορών στην εργασία. Η παρούσα μελέτη διερευνά την επαγγελματική εξουθένωση σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας και τα ερωτήματα που διατυπώνονται οδηγούν στη χρήση τόσο ποσοτικών όσο και ποιοτικών μεθόδων έρευνας με σκοπό τη συλλογή επαρκών δεδομένων και την εις βάθος κατανόηση του σύνθετου αυτού εργασιακού φαινομένου. Εντός του πλαισίου αυτού εξετάζεται και η ουσιαστική συμβολή της συμβουλευτικής και οργανωσιακής ψυχολογίας σε σχέση τόσο προς ζητήματα έγκαιρης πρόληψης όσο και αποτελεσματικής παρέμβασης

3. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΗ ΤΗΣ ΑΣΠΑΙΤΕ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Καλλιόπη Κουνενού¹, Μαρία Βαϊνά¹, Αναστασία Ρέππα¹, Εύη Μακρή Μπότσαρη, Ευσταθία Παπαγεωργίου¹, & Κωνσταντίνος Μακρόπουλος²

¹ΑΣΠΑΙΤΕ, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόκειται για την πρώτη ερευνητική προσπάθεια καταγραφής των δημογραφικών, ακαδημαϊκών χαρακτηριστικών, των ενδιαφερόντων, καθώς και των αναγκών σε επίπεδο συμβουλευτικής των προπτυχιακών φοιτητών της ΑΣΠΑΙΤΕ. Για τις ανάγκες της έρευνας, κατασκευάστηκε σχετικό ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από 55 ερωτήματα κλειστού και ανοιχτού τύπου. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 594 φοιτητές (66.8% άνδρες & 32.8% γυναίκες). Η έρευνα διεξήχθη κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-8 και έχει ολοκληρωθεί η περιγραφική στατιστική των αποτελεσμάτων αυτής. Η επαγωγική στατιστική ανάλυση συνολικά και ανά τμήμα (5 προπτυχιακά τμήματα) αναμένεται να δώσει σημαντικές πληροφορίες για τον καθορισμό του προφίλ του φοιτητή της ΑΣΠΑΙΤΕ, των δυσκολιών που συναντά κατά τη διάρκεια της φοίτησής του, αλλά και των αναγκών του, προκειμένου να καθοριστούν οι κατάλληλοι τρόποι συμβουλευτικής παρέμβασης.

4. Η ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΤΗΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ

Αντωνία Πασχάλη¹, Γιώργος Τσίτσας², & Δημοσθένης Παναγιωτάκος²

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καθορίσει τη σχέση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη ζωή, το άγχος, την ενσυναίσθηση και τη διεκδικητικότητα σε 200 πρωτοετείς και 200 τεταρτοετείς φοιτητές διαφόρων ελληνικών πανεπιστημιακών τμημάτων. Ως ικανοποίηση από τη ζωή μπορεί να οριστεί μια γενική αξιολόγηση του ατόμου για την ποιότητα της ζωής του (Shin & Johnson, 1978). δηλαδή το πώς το άτομο πιστεύει ότι θα έπρεπε να είναι η ζωή του σε σχέση με αυτό που πραγματικά είναι. Τα μεγαλύτερα επίπεδα ικανοποίησης από τη ζωή σχετίζονται με υψηλή αυτοεκτίμηση, αισιοδοξία, αυτό-αποτελεσματικότητα και υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις. Αντίθετα τα χαμηλά επίπεδα ικανοποίησης από τη ζωή σχετίζονται με κατάθλιψη, μοναξιά, άγχος, και φοιτητές με περιορισμένες; κοινωνικές δεξιότητες. Από τα αποτελέσματα προέκυψε μια θετική σχέση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη ζωή και τη διεκδικητικότητα, αλλά και την ενσυναίσθηση, ενώ μια αρνητική σχέση ανάμεσα στην ικανοποίηση από τη ζωή και το άγχος.

5. ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΑΞΙΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ελένη Διδασκάλου & Γιώργος Κλεφτάρας,

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η αυτοεκτίμηση θεωρείται ως μία βασική συνιστώσα της προσωπικότητας που επηρεάζει όλες τις πλευρές της λειτουργικότητας ενός παιδιού. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση υποδηλώνει αυτό-απόρριψη, αυτό-περιφρόνηση και γενικά δυσσάρεσκεια του παιδιού από τον ίδιο του τον εαυτό και φαίνεται να παίζει ένα σημαντικό ρόλο στην κακή προσαρμογή, την ψυχολογική δυσλειτουργία, την ψυχοπαθολογία και ειδικότερα τα συναισθήματα μοναξιάς που βιώνει. Μία σημαντική διάσταση της αδυναμίας προσαρμογής ενός παιδιού έχει να κάνει με τη μοναξιά που βιώνει μέσα στην οικογένεια, το σχολείο και το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες βιώνουν υψηλά επίπεδα μοναξιάς κυρίως λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν στο σχολικό πλαίσιο. Στόχος αυτής της έρευνας είναι: (α) η εκτίμηση του ποσοστού των παιδιών δημοτικού σχολείου με γενικές μαθησιακές δυσκολίες που παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και συναισθήματα μοναξιάς και (β) η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ παιδικής μοναξιάς και αυτοεκτίμησης στην συγκεκριμένη ομάδα παιδιών. Το δείγμα αποτελείται από 134 μαθητές πέμπτης και έκτης δημοτικού με γενικές μαθησιακές δυσκολίες από δέκα γενικά δημοτικά σχολεία της ευρύτερης περιοχής του Βόλου. Οι μαθητές συμπλήρωσαν δύο κατάλληλα προσαρμοσμένες στα ελληνικά κλίμακες: (α) την Κλίμακα Αυτοεκτίμησης για Παιδιά Ανεξάρτητη Πολιτισμικών Παραγόντων και (β) την Κλίμακα Μοναξιάς της Λουβαίνης για παιδιά και Εφήβους. Σε αυτή τη φάση δεν έχει ολοκληρωθεί η ανάλυση των δεδομένων, αλλά σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα φαίνεται ότι ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών με γενικές μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζει χαμηλή αυτοεκτίμηση και υψηλά επίπεδα μοναξιάς, ενώ σημαντικές συσχετίσεις φαίνεται να υπάρχουν μεταξύ αυτοεκτίμησης και μοναξιάς. Τέλος, συζητούνται οι επιπτώσεις αυτών των αποτελεσμάτων στη συμβουλευτική παιδιών.

Συμπόσιο 7

Πέμπτη 12.30 – 14.00

Αμφιθέατρο Σαράπη

ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΚΛΙΝΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Οργανωτής: **Χριστίνα Ι. Ρούση-Βέργου,** *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Πρόεδρος: **Μαρία Ζαφειροπούλου,** *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Συζητητής: **Χριστίνα Ι. Ρούση-Βέργου,** *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η έννοια των σχημάτων παραπέμπει στους τρόπους με τους οποίους τα άτομα προσεγγίζουν, ερμηνεύουν και κατανοούν τον εαυτό τους και το περιβάλλον τους. Τα γνωστικά σχήματα αποτελούν έννοιες εξαιρετικά χρήσιμες και λειτουργικές στο πλαίσιο της γνωστικής-συμπεριφοριστικής θεραπείας. Στο παρόν συμπόσιο επιχειρείται μέσα από την οπτική πέντε διαφορετικών μελετών/ερευνών, η «εξαγωγή» των σχημάτων από το κλινικό πλαίσιο. Αφού προηγηθεί η εξήγηση της έννοιας των σχημάτων στο θεραπευτικό πλαίσιο, ακολούθως, με βάση τα σχήματα επιχειρούμε να προσεγγίσουμε (α) τις μη κλινικές εκδηλώσεις άγχους και κατάθλιψης σε παιδιά του δημοτικού, (β) το φαινόμενο της θυματοποίησης και του εκφοβισμού στα σχολεία, (γ) τον τρόπο που βλέπουν και προσεγγίζουν οι φροντιστές το πρόβλημα της νόσου Αλτσχάιμερ και (δ) τη λειτουργικότητά τους στη διαδικασία της αυτογνωσίας. Επομένως, η συζήτηση των σχημάτων μεταφέρεται από το χώρο της κλινικής ψυχολογίας στους χώρους της εξελικτικής ψυχολογίας, της σχολικής, της ψυχολογίας της υγείας αλλά και της εφαρμοσμένης φιλοσοφίας. Ο σκοπός της συζήτησης επιτυγχάνεται με την προώθηση που θα προσφέρουν οι ιδέες και οι απόψεις που θα προκύψουν στην κατανόηση και στην ερμηνεία της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

1. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Μαρία Ζαφειροπούλου & Αργυρούλα Αγγελοσοπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα σχήματα στη γνωστική θεραπεία δεν είναι παρά ένας τρόπος οργάνωσης, μια βάση για την κατανόηση των βιωμάτων και των γνωσιών. Ανακύπτουν από τις συναισθηματικές ανάγκες κατά τη παιδική ηλικία και μας συνοδεύουν στην πορεία της ζωής ως δείκτες και σημεία αναφοράς της εικόνας που έχουμε για τον κόσμο και τον εαυτό μας-ακόμη και αν στην πραγματικότητα η θέαση αυτή μπορεί να είναι ανακριβής ή παραμορφωμένη. Στόχος της συζήτησης είναι η παρουσίαση και εξοικείωση του ακροατή με τη θεωρία των σχημάτων και τους τρόπους διαχείρισης των σχημάτων απέναντι στα δυσλειτουργικά μοτίβα. Θα παρουσιαστούν ακολούθως γνωστικές στρατηγικές αναδόμησης

των συνηθέστερων γνωστικών παραποιήσεων, καθώς και βιωματικές τεχνικές διαχείρισης συναισθηματικών αναγκών και συγκρούσεων. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται μια πρώτη προσέγγιση στην εφαρμογή της θεωρίας των σχημάτων στην κλινική πράξη. Θα συζητηθεί η εγκατάσταση των πρώιμων δυσλειτουργικών σχημάτων στην παιδική ηλικία και σε αντιστοίχιση η αναπαραγωγή των δυσλειτουργικών σχημάτων στην ενήλικη ζωή. Θα παρατεθεί ανάλυση περιστατικών σε παιδιά και ενήλικα που βρίσκονται σε θεραπεία.

2. ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ, ΑΥΤΟΜΑΤΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΓΧΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Χριστίνα Ι. Ρούση-Βέργου & Μαρία Ζαφειροπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα εισήγηση αφορά σε μια υπό εξέλιξη έρευνα της οποίας τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν και θα ενσωματωθούν στη συζήτηση του Συμποσίου που θα αναπτυχθεί γύρω από τα Σχήματα. Η μελέτη των Γνωστικών Σχημάτων στην παιδική ηλικία, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν στη συνολική οργάνωση της προσωπικότητας, είναι μια περιοχή καινούρια σχετικά στην έρευνα και τα δημοσιευμένα δεδομένα είναι ελάχιστα. Με την παρούσα έρευνα επιχειρείται μια πρώτη καταγραφή συγκεκριμένων γνωστικών σχημάτων των παιδιών (κατά Young) και μελετάται η σχέση τους με το περιεχόμενο συγκεκριμένων αυτομάτων σκέψεων, δηλώσεων συμπτωμάτων άγχους και κατάθλιψης καθώς και η σύνδεσή τους με στοιχεία της αιτιόδοξης σκέψης. Το δείγμα το αποτέλεσαν παιδιά των τριών τελευταίων τάξεων του δημοτικού, καθώς και παιδιά πρώτης Γυμνασίου. Στη συζήτηση των αποτελεσμάτων θα συμπεριληφθούν και ορισμένα θέματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας των μετρήσεων των σχημάτων σε παιδιά, αφού τα συγκεκριμένα ερωτηματολόγια μεταφράστηκαν από την αγγλική για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας και παρουσιάζονται (απ' όσο γνωρίζουμε) για πρώτη φορά.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ/ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Ελένη Ανδρέου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πλήθος ερευνών που μελετούν τα φαινόμενα εκφοβισμού/θυματοποίησης εστιάζουν στα χαρακτηριστικά των δραστών και των θυμάτων, προσπαθώντας να εντοπίσουν τις ψυχολογικές διεργασίες που διέπουν τη δυαδική σχέση δράστη-θύματος και να προτείνουν αιτιολογικά μοντέλα που να εξηγούν την γένεση και τη διατήρηση των φαινομένων αυτών στο χώρο του σχολείου. Στην εργασία αυτή θα παρουσιαστεί το μοντέλο των «σχημάτων», τα οποία αποδίδουν τον τρόπο με τον οποίο ο εκφοβιστής νοεί τον εαυτό του, ως προϊόν των εμπειριών του και του τρόπου με τον οποίο επεξεργάζεται πληροφορίες, που σχετίζονται με τον ίδιο και το κοινωνικό του περιβάλλον. Το βασικότερο συμπέρασμα της σχετικής έρευνας είναι πως το πρόβλημα δεν εντοπίζεται στα δυσλειτουργικά πυρηνικά πιστεύω του εκφοβιστή, στις ελλείψεις κοινωνικές δεξιότητες του και στην ψυχολογική προδιάθεσή του για δυσμενείς επιθέσεις, αλλά ούτε και στο θύμα, αφού κανένα από τα χαρακτηριστικά, που μπορεί να έχει, δεν αποτελεί απαραίτητη και αναγκαία συνθήκη για τη θυματοποίησή του. Καθώς τα περιστατικά εκφοβισμού/θυματοποίησης ξεπερνούν τη δυαδική σχέση δράστη-θύματος και παίρνουν τις διαστάσεις μιας κοινωνικής διαφοροποίησης, η οποία θεμελιώνεται πάνω σ' ένα σύστημα ιεράρχησης ρόλων και θέσεων, που στηρίζεται στον κοινωνικό έλεγχο των διαπροσωπικών σχέσεων, με βάση τις κυρίαρχες αξίες, προτείνεται ένα μοντέλο πολυμεταβλητών αιτιών βασισμένο σε «συμμετοχικά συλλογικά σχήματα». Το μοντέλο αυτό θα αναλυθεί στα επιμέρους στοιχεία του και μέσω αυτού θα συζητηθεί η δυνατότητα αναδόμησης των σχημάτων και των λειτουργιών τους, που παράγουν προκατελιημμένες κρίσεις και αντιλήψεις μέσα σε ενεργούς φαύλους κύκλους οργάνωσης των κοινωνικών σχέσεων.

4. ΣΤΑΣΕΙΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΑΝΟΙΑ ΤΥΠΟΥ ΑΛΤΣΧΑΪΜΕΡ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ

Καλλιόπη Κουφογιάννη

Μονάδα Αντιμετώπισης Νόσου Αλτσχάιμερ, Βόλος

Η νόσος Alzheimer είναι η πιο συχνή μορφή άνοιας. Επηρεάζει σημαντικά όχι μόνο τον ίδιο τον ασθενή αλλά και το άτομο που το φροντίζει προκαλώντας του συχνά ποικίλες ψυχολογικές δυσκολίες. Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στη διερεύνηση του περιεχομένου των σκέψεων των φροντιστών ασθενών με άνοια, καθώς ο τρόπος με τον

οποίο επενδύουμε γνωστικά μια κατάσταση επηρεάζει σημαντικά τη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις μας. Η προσφορά των φροντιστών είναι καθοριστική και σημαντική για την ποιότητα ζωής των ασθενών και τον ρυθμό εξέλιξης της νόσου. Για τη συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκαν, από τον Μάιο έως τον Ιούνιο του 2008, 55 ατομικές συνεντεύξεις φροντιστών ασθενών με άνοια, κατά τις οποίες καταγράφηκαν οι σκέψεις που κάνουν γύρω από τη φροντίδα της νόσου. Επιπλέον, χορηγήθηκε η κλίμακα για την καταγραφή της αίσθησης του φορτίου (ZBI), από την οποία προέκυψαν επιπλέον γνωστικά σχήματα. Το περιεχόμενο των σκέψεων όπως προέκυψε από τις συνεντεύξεις αφορά: τη συμπεριφορά του ασθενή, τη διαχείριση του χρόνου του περιθάλποντα, την κοινωνική του ζωή, την οικονομική του κατάσταση, την σωματική του υγεία και την ψυχική του αντοχή. Τα αποτελέσματα της παρούσας μελέτης θα βοηθήσουν σημαντικά τους επαγγελματίες υγείας στην διερεύνηση της ποιότητας της σκέψης των φροντιστών και τη δημιουργία ενός μοντέλου παρέμβασης για τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα και τις απαιτήσεις που τη χαρακτηρίζουν.

5. ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟ-ΓΝΩΣΙΑ. ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΡΑΓΕΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ: ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΑΣΦΑΛΗ ΟΧΗΜΑΤΑ; Πανταζής Τσελεμάνης University of Oxford

Δεδομένης της απόψεως, είτε πρόκειται περί πραγματολογικού ισχυρισμού είτε περί εξηγητικής υποθέσεως, ότι τα σχήματα συμβάλλουν αποφασιστικά όχι μόνο στην επιβίωση (δυσλειτουργική ή εύρυθμη από περίπτωση σε περίπτωση) αλλά και στην κατανόηση του εαυτού μας, τι λογής επιστημονική κατασκευή ή ανακάλυψη είναι το σχήμα; Η πλήρης απάντηση καλόν είναι να συμπεριλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη συμβολή της μνήμης όχι μόνο στη συγκρότηση και στη λειτουργία αλλά και στην αποδοχή και στην τροποποίησης ενός σχήματος. Ει δυνατό δε, να καθίσταται σαφές, με ποιο τρόπο συνιστά η κατανόηση αυτή αυτογνωσία, αν δεν αρκεί η σκέψη ότι αυτογνωσία έχω οποτεδήποτε γνωρίζω μιαν αλήθεια η οποία είναι τέτοια ώστε να εμπεριέχει ιδιαίτερη, ουσιώδη αναφορά στον ίδιο μου τον εαυτό.

Workshop 1

Πέμπτη 12.30 – 14.00

Αίθουσα Θ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΕΙΣ & ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ: THE H.E.S.O.D. PROJECT

Οργανωτής: Γιάννης Κατερέλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο

1. THE H.E.S.I.O.D PROJECT: Ο ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΝΟΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ Γιάννης Κατερέλος Πάντειο Πανεπιστήμιο

Όπως για Holistic-Emergent Social Interaction-Oriented Dynamics, το πρόταγμα H.E.S.I.O.D. φιλοδοξεί να αναπτύξει μια νέα θεώρηση στις κοινωνικές επιστήμες: η πολυπλοκότητα, η μη-γραμμικότητα, η μη-προβλεψιμότητα είναι έννοιες που όλο και περισσότερο εισβάλλουν στο χώρο των κοινωνικών επιστημών αναθεωρώντας («εκ βαθέων») σημαντικό μέρος των ευρημάτων αλλά και επαναπροσδιορίζοντας το μέλλον τους. Η Bottom-Up (BU) προσέγγιση, μέχρι πρότινος εθεωρείτο «απλησίαστη» για τα κοινωνιο-ψυχολογικά δεδομένα, τώρα πραγματώνεται μέσω των κοινωνικών προσομοιώσεων. Μέσω του H.E.S.I.O.D. δείχνουμε την σχέση micro-macro, την έννοια της δυναμικής, καθώς και την σχέση μεταξύ κοινωνικής και ατομικής ισορροπίας. Στο workshop θα αναπτυχθούν οι κοινωνικές προσομοιώσεις σαν μεθοδολογία έρευνας (με επίδειξη παραδειγμάτων σε Η/Υ) όπως επίσης και η θεωρητική αποτίμηση των ευρημάτων που προέκυψαν. Δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην εφαρμογή.

2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΕΙΣ Χαράλαμπος Τσέκερης¹ & Θεόδωρος Τσέκερης²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο, ²Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών

Η παρούσα εργασία αφορά στο σύγχρονο δυναμικό πεδίο της μεθοδολογίας και της επιστημολογίας των κοινωνικών επιστημών. Πιο συγκεκριμένα, περιγράφεται και εξετάζεται κριτικά η μέθοδος των κοινωνικών προσομοιώσεων (social simulations) από μια εναλλακτική «αναστοχαστική επιστημολογική» σκοπιά. Τούτο συνεπάγεται ένα ριζικά νέο ερευνητικό υπόδειγμα, σύμφωνα με το οποίο η τοπική και συγκεκριμενική αλληλεπίδραση μεταξύ γνωσιακών και συμπεριφορικών διαδικασιών (εκ μέρους των κοινωνικών δραστών) δυνητικά οδηγεί σε μη ηθελημένες και απροσδόκη-

τες, αποσταθεροποιητικές μακρο-κοινωνικές (δομικές) παρ-ενέργειες. Τόσο η συνεχής (ουσιώδης) ένταση μεταξύ εσωτερικότητας και κοινωνικότητας, όσο και ο ντετερμινιστικός και μη προβλέψιμος (μη γραμμικός) χαρακτήρας των κοινωνικών συστημάτων, καταδεικνύονται εμπειρικά μέσα από τα ευρήματα μιας συγκεκριμένης πρακτικής εφαρμογής. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν με σαφήνεια την κοινωνιολογική-ψυχολογική-τοπολογική πολυπλοκότητα απλών δικτύων κοινωνικών δραστηριοτήτων, αλλά και την άρρητη «φυσική» συνέργεια της αναστοχαστικής (reflexive) και της κανονιστικής (normative) διάστασης. Επιβεβαιώνεται εν τέλει η ολιστική-αναδυόμενη (holistic-emergent) «φύση» της κοινωνικής δυναμικής, η οποία μπορεί να προβλεφθεί μόνον εντός ενός πολύ περιορισμένου «ορίζοντα προβλεψιμότητας» (predictability horizon).

3. MMPI & HESIOD PROJECT

Χαράλαμπος Ζούλιας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην εν λόγω έρευνα γίνεται μια αρχική (πιλοτική) προσπάθεια διασύνδεσης μεγεθών της θεωρίας του “Hesiod Project” με το MMPI I. Επιστρατεύσαμε 34 φοιτητές-κριτές όλων των φοιτητικών βαθμίδων του τμήματος Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου με σκοπό να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από τις κατεχοχίν 566 προτάσεις του MMPI. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την κάθε πρόταση για το αν μας δίνει πληροφορίες για τα τρία μεγέθη του “Hesiod Project”: τον παράγοντα ενδοατομικής-εσωτερικής ισορροπίας (Ψ), τον παράγοντα κοινωνικής συναίνεσης-ισορροπίας (Κ) και τον παράγοντα τοπολογίας της επικοινωνίας (Τ). Οι προτάσεις του MMPI *πριμοδότησαν* ξεχωριστά τον Ψ από τους άλλους δύο παράγοντες (Κ και Τ). Τα δύο τελευταία μεγέθη πριμοδοτήθηκαν μαζί, σαν ζεύγος, ενισχύοντας το συμπέρασμα περί συμπληρωματικότητας και ίσως αλληλοεπικάλυψης των εν λόγω μεγεθών. Οι προτάσεις που κρίθηκαν ως *υψηλά μη σχετικές* με τα τρία μεγέθη είχαν ως κύρια θεματολογία τους ατομικά συμπτώματα και ενοχλήσεις που εδράζονται σωματικά. Οι προτάσεις που βαθμολογήθηκαν και στα τρία μεγέθη και από τους 34 συμμετέχοντες είχαν ως κύρια θεματολογία τους τις διάφορες εκφάνσεις των διαπροσωπικών σχέσεων και αλληλεπιδράσεων. Σύμφωνα με την εξαγόμενη «κλίμακα Ψ», ο εν λόγω παράγοντας αγγίζει τόσο, κυρίως, το ενδοατομικό όσο και το διατομικό και διομαδικό επίπεδο αλληλεπίδρασης. Η «κλίμακα Κ» αποτελείται από προτάσεις οι οποίες συνάδουν με τις εντός και εκτός εργασιακού βίου διαπροσωπικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις. Τέλος, η «κλίμακα Τ» αποτελείται από προτάσεις οι οποίες, ομοίως με την «κλίμακα Κ», αναφέρονται στο διαπροσωπικό κοινωνικό δίκτυο του ατόμου τόσο στα πλαίσια της επαγγελματικής του απασχόλησης όσο και εκτός, με τη διαφορά ότι κάνουν την εμφάνισή τους ορισμένες καταστάσεις ενδοατομικού χαρακτήρα.

Θεματική Συνεδρία 3

Πέμπτη 12.30 – 14.00

Αίθουσα Α

ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ I

Πρόεδρος: **Ευγενία Γεωργάκα**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

1. Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ Μ.Μ.Ρ.Ι. ΚΑΙ RORSCHACH

Μαρία Αποστολίδου, Κατερίνα Καλιακάτσου, Θεανώ Μοσχονά, Χριστίνα Τερλίδου, & Ιωάννης Κ. Τσέγκος
Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο,

Η μελέτη διερευνά τις αλλαγές στην προσωπικότητα, μετά την ολοκλήρωση Ομαδικοαναλυτικής Ψυχοθεραπείας. Εφαρμόστηκε η μέθοδος Αξιολόγησης -Επαναξιολόγησης (Test-retest), με την δοκιμασία MMPI και την προβλητική τεχνική Rorschach, σε 86 ασθενείς που ανήκαν στη διαγνωστική κατηγορία των Συναισθηματικών Διαταραχών. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική μείωση της κλινικής συμπτωματολογίας, βελτίωση της κοινωνικής προσαρμοστικότητας και της ικανότητας σύναψης και διατήρησης διαπροσωπικών σχέσεων, ωρίμανση των εσωτερικευμένων αναπαραστάσεων και περισσότερο ελεγχόμενη συναισθηματική έκφραση.

2. ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ: Η ΤΕΧΝΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΟΙΗΣΗΣ. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΝΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Δημήτριος Τσιάκος, Σταύρος Χαραλαμπίδης, & Κωνσταντίνος Μαθιούδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η Γνωσιακή Αναλυτική Ψυχοθεραπεία βασίζεται στην ανίχνευση των πρώιμων δυσλειτουργικών ρόλων που ενεργοποιούν οι άνθρωποι στην παιδική ηλικία, βάση των οποίων συνηθίζουν και συμπεριφέρονται και στην υπόλοιπη ζωή τους. Το ρεπερτόριο των διαδικασιών που μεσολαβούν για τη σύνδεση και λειτουργία των παραπάνω ρόλων αποτελεί τις περισσότερες φορές μια αυτοεγκλωβιστική παγίδα που αναγκάζει το άτομο να επιδεικνύει συνεχώς συγκεκριμένου τύπου τάσεις και συμπεριφορές οι οποίες προξενούν προβλήματα στις σχέσεις με τους άλλους. Η μη ανταπόδοση από τη μεριά του θεραπευτή των ρόλων που αναμένει ο πελάτης οδηγεί στην ανάπτυξη και υιοθέτηση περισσότερο λειτουργικών ρόλων και η θεραπευτική σχέση αποτελεί τον ουσιαστικό φορέα της αλλαγής. Σκοπός είναι η ερμηνεία του ρεπερτορίου των βασικών διαδικασιών ρόλου ατόμων με δραματική διαταραχή προσωπικότητας και η κατανόηση βάση του Γνωσιακού Αναλυτικού μοντέλου. Χρήση κλινικού υλικού και κυρίως σχεδιαγραμμάτων από άτομα με δραματική διαταραχή προσωπικότητας. Τα άτομα με «Δραματική Διαταραχή Προσωπικότητας» ενεργοποιούν συγκεκριμένα ζευγάρια ρόλων που συνδέονται μεταξύ τους και δομούν ένα «ανθεκτικό στην αλλαγή προφίλ προσωπικότητας». Τα κύρια ζευγάρια αναφέρονται στην προσποίηση, εκδραμάτιση, αποφυγή εγκατάλειψης, και χαμηλής πίστης στον εαυτό.

3. ΓΝΩΣΙΑΚΗ-ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ 25 ΑΙΩΝΩΝ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΣ ΤΩΝ ΣΩΚΡΑΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ LEV VYGOTSKY

Βασίλης Κυργιαζάκης & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Διαλεκτισμός, μια αρχαία ελληνική τέχνη συνδέεται με τη σύγχρονη ψυχολογική προσέγγιση του Lev Vygotsky και ενσωματώνεται στην Γνωσιακή Αναλυτική Θεραπεία. Η χρήση της μαιευτικής/διαλεκτικής τέχνης από τον Σωκράτη ως ψυχοθεραπευτική μέθοδος και η ανάλυση των κανόνων αυτών, μέσω του Γνωσιακού Αναλυτικού πρίσματος. Σκοπός του κειμένου είναι να αναδείξει το πόσο συνέβαλλε η αρχαία ελληνική διαλεκτική τέχνη στην ανάπτυξη πολλών ψυχοθεραπευτικών παρεμβάσεων και κυρίως της Γνωσιακής Αναλυτικής προσέγγισης, μέσω της σύνδεσης του διαλεκτισμού και των θεωριών του Lev Vygotsky οι οποίες αποτελούν την βάση της Γνωσιακής Αναλυτικής Θεωρίας. Στη συνέχεια θα συνδεθούν οι διαλεκτικοί/μαιευτικοί κανόνες που θέσπισε ο Σωκράτης 25 αιώνες πριν, με τη Γνωσιακή Αναλυτική προσέγγιση, παραθέτοντας τους κανόνες αυτούς και αναλύοντας τα κοινά τους σημεία. Επιδίωξη μας είναι να μεταφερθεί η έννοια του διαλεκτισμού στους παρευρισκόμενους και μέσω του διαλεκτικού εαυτού τους καθώς και μέσω της εξωτερίκευσης των ιδεών τους, το διάλογο, να γίνει κατανοητό πόσο σημαντική ήταν αυτή η Σωκρατική παρακαταθήκη, όχι μόνο για την Γνωσιακή Αναλυτική Θεραπεία αλλά και για όλες τις Ψυχολογικές προσεγγίσεις, δηλαδή η αναζήτηση και η κατάκτησή της αλήθειας ως «συνοδοιπόρος».

4. ΔΙΑΔΡΑΣΕΙΣ & ΑΝΤΑΝΑΚΛΑΣΕΙΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΓΝΩΣΙΑΚΗΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ

Κωνσταντίνος Μαθιούδης, Σταύρος Χαραλαμπίδης, & Δημήτριος Τσιάκος

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την μελέτη ενός κλινικού περιστατικού και τις διαδράσεις-αντανάκλασεις που αναδύθηκαν και εξετάστηκαν στο θεραπευτικό δωμάτιο. Η θεραπευόμενη αντιμετώπιζε διαπροσωπικά προβλήματα με κεντρικό άξονα αισθήματα χαμηλής αυτοεκτίμησης. Στόχος της θεραπείας ήταν να κατανοηθεί ο τρόπος κοινωνικής αλληλεπίδρασης μέσα από την θεραπευτική σχέση, ανταποδοτικούς ρόλους και διαδικασίες συμπεριφοράς. Εξίσου σημαντικό θεωρούνταν η στενότερη επαφή της θεραπευόμενης με τον συναισθηματικό της εαυτό μέσα από εσωτερικούς διαλόγους και φωνές. Τα βασικά θεραπευτικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν βάσει της Γνωσιακής Αναλυτικής Θεραπείας ήταν (α) η συμπλήρωση ενός Ερωτηματολόγιου (Ψυχοθεραπευτικός Φάκελος), (β) η αναγνώριση και αναθεώρηση προβληματικών ρόλων και διαδικασιών (παγίδες, διλήμματα και εμπλοκές) μέσα από Διαγράμματα Αναδιατύπωσης (γ) και Γράμματα (Γράμμα Αναδιατύπωσης και Αποχαιρετιστήρια Γράμματα). Τα θεραπευτικά εργαλεία και η θεραπευτική σχέση συντέλεσαν στον εντοπισμό και την αναθεώρηση προβληματικών ρόλων και διαδικασιών, και επακόλουθα στην υιοθέτηση εναλλακτικών – πιο παραγωγικών – συμπεριφορών στις διαπροσωπικές σχέσεις της θε-

ραπευόμενης ή σε θέματα που αφορούσαν την ίδια. Σε αυτό το σημείο ενισχύθηκε η αυτοπεποίθησή της (εσωτερική φωνή) με αποτέλεσμα να αισθάνεται περισσότερο δυνατή και ασφαλής στην καθημερινότητά της. Η θεραπευτική πρόσκληση για κοινή συνεργασία, καθώς και η εγκαθίδρυση μιας «σύντομης» χρονικά θεραπευτικής σχέσης θεωρούνταν ρίσκο για την συγκεκριμένη θεραπευόμενη, εξαιτίας των αποφευκτικών στοιχείων της προσωπικότητάς της. Παρόλα αυτά, το Γνωσιακό Αναλυτικό Μοντέλο (συμβόλαιο 16 συνεδριών) συνέβαλλε στην επέκταση της ζώνης της εγγύτατης ανάπτυξης της θεραπευόμενης, η οποία περιλάμβανε την διαμόρφωση αποτελεσματικών ανταποδοτικών ρόλων, δημιουργικών διαδικασιών και ενισχυτικών εσωτερικών διαλόγων.

5. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΥ – ΔΥΝΑΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΝΑΔΟΜΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΑΡΚΙΣΣΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στάυρος Χαραλαμπίδης, Δημήτριος Τσιάκος, & Κώστας Μαθιούδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η επίδειξη του διαλόγου ανάμεσα στο δυνατό ψυχικά και το εύθραυστο μέρος του εαυτού ως βασική τεχνική αναδόμησης του διαλεκτικού εαυτού ασθενών με ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας. Ποιοτική έρευνα με τη μέθοδο της ανάλυσης ασκήσεων (task analysis) που πραγματοποιήθηκε μελετώντας βιντεοσκοπημένες συνεδρίες θεραπευόμενων με ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας στο Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας. Η έρευνα αυτή επιδεικνύει νέα προοπτική στην αντιμετώπιση ασθενών με ναρκισσιστικά στοιχεία και πιο συγκεκριμένα παρέχει μια εναλλακτική άποψη στις παραδοσιακές ψυχοδυναμικές απόψεις είτε για την πρόκληση του δυνατού εαυτού των ασθενών, είτε με ενσυναίσθηση στο εύθραυστο μέρος του εαυτού. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται ότι στην ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας η έμφαση πρέπει να δοθεί στη σύνδεση εσωτερικά του διαλόγου εύθραυστου-δυνατού. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας ξεκινάει αρχικά η σύνδεση αυτή σε διαπροσωπικό επίπεδο με τον θεραπευτή και έπειτα εσωτερικεύεται σε ενδοπροσωπικό επίπεδο, βοηθώντας τον ασθενή να καταλάβει και να αποκωδικοποιήσει το ναρκισσιστικό τραύμα. Η βαθύτερη κατανόηση του ναρκισσιστικού τραύματος με βάση το Γνωσιακό Αναλυτικό μοντέλο μπορεί να βοηθήσει θεραπευτές που δεν είναι εκπαιδευμένοι σε αυτό το μοντέλο. Η θεωρία του διαλεκτικού εαυτού παρουσιάζεται ως μια εννοιολογικά τεκμηριωμένη θεωρία που μπορεί να βοηθήσει το θεραπευτή να μεταφέρει στον ασθενή του ένα εργαλείο, ώστε ο δυνατός και ο εύθραυστος εαυτός – από αποκομμένες ενδοπροσωπικές καταστάσεις εαυτού – να καταλήξουν να έχουν έναν εσωτερικό διάλογο ή εξωτερικό με τον ίδιο τον θεραπευτή. Στη συνέχεια ο θεραπευτικός διάλογος γενικεύεται και έξω από το θεραπευτικό δωμάτιο.

Θεματική Συνεδρία 4

Πέμπτη 12.30 – 14.00

Αίθουσα Σκουβαρά

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Πρόεδρος: **Γιώργος Αμπακούμιν, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**

1. «ΕΘΝΟΘΕΩΡΙΕΣ» ΤΣΙΓΓΑΝΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΥΟ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Κωνσταντίνος Πετρογιάννης & Ευθυμία Πεντέρη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Οι πεποιθήσεις των γονιών θεωρούνται ένας από τους βασικούς παράγοντες που δικαιολογούν την ποικιλομορφία που έχει εντοπιστεί στην ανάπτυξη των παιδιών σε διαφορετικά κοινωνικο-πολιτισμικά πλαίσια. Πιο συγκεκριμένα φαίνεται ότι οι γονικές «εθνοθεωρίες» παράγουν τις γονικές συμπεριφορές ή/και διαμεσολαβούν την αποτελεσματικότητά τους, οργανώνουν τη γονικότητα καθώς επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς αντιλαμβάνονται την έννοια του «εαυτού» και της επάρκειας και συμβάλλουν στη διατήρηση του πολιτισμού. Εντοπίζεται ένα κενό στη βιβλιογραφία σε ότι αφορά μία συνολική θεώρηση του συστήματος των γονικών πεποιθήσεων, η οποία ιδιαίτερα στην περίπτωση των μειονοτικών πληθυσμών θα διευκόλυνε την ανίχνευση και κατανόηση των αναπτυξιακών μονοπατιών που ακολουθούνται. Στην παρούσα εργασία εστίασαμε σε δύο τσιγγάνικους οικισμούς της Κομοτηνής για να διερευνήσουμε ζητήματα που σχετίζονται με τη φύση των γονικών πεποιθήσεων αλλά και τη σύνδεση των πεποιθήσεων με τη συμπεριφορά των τσιγγάνων μητέρων σε σχέση με πτυχές της κοινωνικής και γνωστικής ανάπτυξης των παιδιών ηλικίας 6 ετών. Μέσα από ένα συνδυασμό ποιοτικών και ποσοτικών προσεγγίσεων, τα δεδομένα από τις συνεντεύξεις με τις τσιγγάνες μητέρες ανέδειξαν ένα σύνθετο πλέγμα συσχετίσεων μεταξύ των διαφόρων δια-

στάσεων των γονικών πεπειθήσεων και των απόψεων για την κοινωνική και γνωστική λειτουργικότητα του παιδιού. Τα ευρήματα της έρευνας υποστηρίζουν τον καθοριστικό ρόλο του οικοπολιτισμικού πλαισίου στην κατασκευή των γονικών πεπειθήσεων και δικαιολογούν την ύπαρξη κοινών αλλά και μοναδικών χαρακτηριστικών σε αυτές, κατά τη συγκριτική θεώρησή τους. Επιπλέον, η -ημική προσέγγιση που ακολουθήθηκε έδωσε τη δυνατότητα να προσεγγιστεί η διαφορετική νοηματοδότηση και σημασία που η συγκεκριμένη κοινωνικο-πολιτισμική ομάδα αποδίδει σε κάποια ζητήματα που μελετήθηκαν.

2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟ ΛΟΓΟ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΗ – ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

Ιωάννα Νούλα & Μαρία Λουμάκου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος αυτής της εργασίας είναι να αναδείξει τις διαμορφωμένες αντιλήψεις των μαθητών και των μαθητριών δημοτικού σχολείου για τον εθνικό «άλλο» όπως αυτές κατασκευάζονται και εμφανίζονται στον προφορικό τους λόγο και να διερευνήσει περαιτέρω τις σχέσεις που διαμορφώνονται στο πολυπολιτισμικό περιβάλλον του σύγχρονου ελληνικού σχολείου μεταξύ των παιδιών ελληνικής και μη-ελληνικής εθνοτικής προέλευσης. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των ομάδων εστίασης (focus groups). Συγκροτήθηκαν έξι ομάδες συζήτησης (δύο ομάδες παιδιών ελληνικής εθνοτικής προέλευσης, δύο ομάδες παιδιών μη-ελληνικής εθνοτικής προέλευσης και δύο μεικτές ομάδες) και στα προφορικά κείμενα που προέκυψαν από τις συζητήσεις εφαρμόστηκε η ανάλυση λόγου. Ο λόγος προσεγγίστηκε ως κοινωνική πρακτική, σύμφωνα με τη θεώρηση του Kress, ενώ στην επεξεργασία των δεδομένων αξιοποιήθηκε και η μελέτη της Wetherell σχετικά με τις διομαδικές σχέσεις και την ανάπτυξη της κοινωνικής ταυτότητας. Διαπιστώθηκε ότι τόσο στο λόγο των παιδιών ελληνικής όσο και μη-ελληνικής εθνοτικής προέλευσης η εθνοτική ετερότητα κατασκευάζεται ως μία κατάσταση ελλειμματικότητας. Επίσης, παρά το γεγονός ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες μη-ελληνικής εθνοτικής προέλευσης ήταν ιδιαίτερα ευαίσθητοποιημένοι όσον αφορά τις προκαταλήψεις έναντι των ατόμων μη-ελληνικής εθνοτικής προέλευσης, παρατηρήθηκε ότι και οι δύο ομάδες παιδιών εξέφεραν στερεοτυπικό λόγο κατά περιπτώσεις και διακατέχονταν από προκαταλήψεις αναφορικά με άλλες μειονοτικές ομάδες. Η ανάλυση των προφορικών κειμένων ανέδειξε και άλλα σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο της έρευνας, όπως τη σημασία του κοινωνικο-οικονομικού status, της σχολικής επιτυχίας, των στάσεων των ενηλίκων και του φύλου. Από την μελέτη των δεδομένων προέκυψαν επιπλέον ενδιαφέρουσες διαπιστώσεις που αφορούν κυρίως στο είδος των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των παιδιών διαφορετικής εθνοτικής προέλευσης, όπως και στη συγκρότηση του «άλλου» γενικότερα στο λόγο των μαθητών και των μαθητριών των δύο ομάδων που μελετήθηκαν.

3. ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΩΝ ΣΕ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΞΟΙΚΕΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΕΙΡΑΣ

Γεώργιος Αμπακούμκιν

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει, ότι οι προτιμήσεις των ατόμων μπορεί να επηρεαστούν ή και να διαμορφωθούν, εκτός των άλλων, και με βάση περιφερειακά ερεθίσματα. Έτσι, έχει διαπιστωθεί ότι οι προτιμήσεις μπορεί να επηρεάζονται από την εξοικείωση με ένα ερέθισμα (π.χ., φαινόμενο της απλής έκθεσης) ή από τη σειρά εμφάνισης των ερεθισμάτων (π.χ., φαινόμενο του πρότερου). Η σχετική εμπειρική έρευνα εστιάζοταν συνήθως στο ρόλο ενός περιφερειακού ερεθίσματος κάθε φορά. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει ταυτόχρονα τις επιδράσεις της εξοικείωσης και της σειράς σε προτιμήσεις. Στους συμμετέχοντες παρουσιάστηκαν ζεύγη ερεθισμάτων. Το έργο των συμμετεχόντων ήταν να δηλώσουν πιο ερέθισμα προτιμούσαν από κάθε ζεύγος. Τα ζεύγη ερεθισμάτων αντιστοιχούσαν σε ένα πειραματικό σχέδιο 2 (σειρά ερεθίσματος: πρώτο έναντι δεύτερου) X 3 (συνδυασμός εξοικείωσης με τα ερεθίσματα: οικείο-οικείο έναντι οικείου-μη οικείου έναντι μη οικείου-μη οικείου, εντός των υποκειμένων). Συνολικά, οι προτιμήσεις των συμμετεχόντων φάνηκε να επηρεάζεται από την εξοικείωση με τα ερεθίσματα, όχι όμως από τη σειρά εμφάνισής τους, ούτε υπήρξε αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο παραγόντων. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο της σχετικής σημασίας που μπορεί να έχουν περιφερειακά ερεθίσματα για τις προτιμήσεις των ατόμων.

4. ΜΕΣΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΔΙ' ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ & ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΟΜΑΔΙΚΟΤΗΤΑΣ – ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ LOCUNET

Αγγελική Γαζή, Δημήτρης Χαρίτος, Χάρης Ριζόπουλος, & Μιχάλης Μειμάρης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Με τον όρο Μέσα Επικοινωνίας Δι' Εντοπισμού (locative media) αναφερόμαστε σε πολυχρηστικά συστήματα ασύρματης τηλεπικοινωνίας, με ενσωματωμένη τη δυνατότητα αναπαράστασης των χρηστών σε γραφικό περιβάλλον διαπαφής και με χρήση τεχνολογιών εντοπισμού θέσης. Τα Μέσα αυτά ορίζονται ως «τα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας τα οποία συσχετίζονται με συγκεκριμένες τοποθεσίες, υποβοηθώντας έτσι την καταγραφή και ανάκτηση της πληροφορίας και παράλληλα ενεργοποιώντας αληθινές κοινωνικές δραστηριότητες και αλληλεπιδράσεις, πάντα σε σχέση με τις τοποθεσίες αυτές». Πρόκειται για υβριδικά τεχνοκοινωνικά συστήματα μέσω των οποίων αναδεικνύονται νέες μορφές κοινωνικής δράσης. Στόχο της παρούσας εισήγησης αποτελεί η παρουσίαση των νέων αυτών μορφών ομαδικότητας που αναδύονται στο πλαίσιο της λειτουργίας των ΜΕΔΕ. Οι σχέσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της ομάδας χρηστών των ΜΕΔΕ μας οδηγούν στην διερεύνηση της κοινωνικής εμπειρίας των συμμετεχόντων προκειμένου να αξιολογηθούν εν τέλει οι νέες μορφές ομαδικότητας που ενδέχεται να αναπτυχθούν. Η αναφορά στα ΜΕΔΕ θα υποστηριχθεί από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων σχετικού ερευνητικού έργου με τίτλο LOCUNET το οποίο υλοποιήθηκε από το Εργαστήριο Νέων Τεχνολογιών του Τμήματος ΕΜΜΕ. Στόχο του έργου LOCUNET αποτέλεσε η ερευνητική εφαρμογή ενός περιβάλλοντος πολυχρηστικής κοινωνικής αλληλόδρασης με τη χρήση κινητών συσκευών σε ελεγχόμενο, πειραματικό και αστικοκεντρικό πλαίσιο με σκοπό να διερευνηθούν οι σχέσεις που αναπτύσσονται, σε ατομικό και ενδοομαδικό πλαίσιο, ανάμεσα στα άτομα και τις τεχνολογίες τις οποίες ενσωματώνει το επικοινωνιακό αυτό περιβάλλον, ως συνέπεια της χρήσης του. Μέσω της διερεύνησης των σχέσεων που αναπτύχθηκαν κατά την διάρκεια της προαναφερθείσας δραστηριότητας και αναφορικά με το θέμα της Ομάδας θα παρουσιαστούν αποτελέσματα που αφορούν: 1. τον βαθμό οργάνωσης της ομάδας 2. τις αλληλεπιδράσεις 3. την ρύθμιση θέσεων και ρόλων φανερών ή λανθάνοντων μέσα στην ομάδα 4. το αίσθημα του ανήκειν στην ομάδα.

5. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΑΠΟ ΧΥΤΑ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ

Αγγελική Κωνσταντινοπούλου & Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην έρευνα αυτή μελετώνται οι αντιλήψεις και οι στάσεις των κατοίκων του Λεκανοπεδίου Αττικής για το πρόβλημα των απορριμμάτων σε συνάρτηση με την απόσταση της περιοχής κατοικίας από ΧΥΤΑ. Συμμετείχαν 122 άτομα (59 άνδρες, 63 γυναίκες), ηλικίας 17-45 χρόνων, από τους οποίους 55 διέμεναν «κοντά-σε-ΧΥΤΑ» και 67 «μακριά-από-ΧΥΤΑ». Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο. Η ομάδα «κοντά-σε-ΧΥΤΑ» ανέφερε υψηλότερο αντιλαμβανόμενο βαθμό σοβαρότητας των επιπτώσεων του προβλήματος των απορριμμάτων για τον εαυτό από ό,τι η ομάδα «μακριά-από-ΧΥΤΑ». Αντίθετα, για τον «μέσο κάτοικο του Λεκανοπεδίου» και την «επόμενη γενιά» οι κάτοικοι «μακριά-από-ΧΥΤΑ» ανέφεραν ελαφρώς μεγαλύτερη αντιλαμβανόμενη σοβαρότητα επιπτώσεων συγκριτικά με τους κατοίκους «κοντά-σε-ΧΥΤΑ». Και στις δύο ομάδες, το επίπεδο της αντιλαμβανόμενης σοβαρότητας των επιπτώσεων ήταν χαμηλότερο για τον μέσο κάτοικο από ό,τι ήταν για τον εαυτό, ενώ η αντιλαμβανόμενη σοβαρότητα των επιπτώσεων κυμάνθηκε σε υψηλότερο επίπεδο για την επόμενη γενιά παρά για τον μέσο κάτοικο. Η ομάδα «κοντά-σε-ΧΥΤΑ» θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της ρύπανσης του αέρα, της ρύπανσης των υδάτων και της δυσοσμίας από τις χωματερές, ενώ προκρίνει την απομάκρυνσή τους από τις κατοικημένες περιοχές. Η ομάδα «μακριά-από-ΧΥΤΑ» θεωρεί ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της ρύπανσης του αέρα, της ρύπανσης των υδάτων και της υπερθέρμανσης του πλανήτη, ενώ προκρίνει τα προγράμματα ανακύκλωσης. Συζητείται ο ρόλος της εμπειρίας της επιβάρυνσης στο άμεσο ζωτικό περιβάλλον για τη διαμόρφωση συναφών αντιλήψεων και στάσεων.

6. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ

Αγγέλα Δήμου, Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου, & Μαρίνα Ντάλλα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της καταναλωτικής συμπεριφοράς σε σχέση με χαρακτηριστικά προσωπικότητας και προσωπικές αξίες των καταναλωτών. Συγκεκριμένα, μελετήθηκε το εάν και κατά πόσο συμβάλλουν τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, η έδρα ελέγχου και οι προσωπικές αξίες στη χρήση πιστωτικών καρτών και προσωπικών δανείων. Το δείγμα της έρευνας περιελάμβανε 150 άτομα (77 άντρες και 73 γυναίκες) άνω των 18 ετών

και με μέσο όρο ηλικίας τα 35,5 έτη. Για την μελέτη της καταναλωτικής συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε ειδική κλίμακα με ερωτήσεις καταναλωτικής συμπεριφοράς σε σχέση με πιστωτικές κάρτες και καταναλωτικά δάνεια. Για την αξιολόγηση της προσωπικότητας χρησιμοποιήθηκαν: (α) Ερωτηματολόγιο Έδρας Ελέγχου, το οποίο αναλόγως με την βαθμολογία που συγκεντρώνει το άτομο, επιτρέπει την κατάταξη του εσωτερικού ή εξωτερικού ελέγχου σε τρία επίπεδα: χαμηλό, μέτριο και υψηλό και (β) Τεστ Προσωπικότητας, το οποίο εξετάζει επίπεδα νευρωτισμού, προσήνειας, ευσυνειδησίας, εξωστρέφειας και δεκτικότητας σε εμπειρίες. Η εξέταση των προσωπικών αξιών πραγματοποιήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Προσωπικών Αξιών (Schwarz & Billey, 1990), το οποίο αποτελείται από τους εξής παράγοντες: αυτοπροσδιορισμός, παρώθηση, ηδονή, επίδοση, ισχύς, αίσθηση ασφάλειας, συμμόρφωση, παράδοση και φιλανθρωπία. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η ευσυνειδησία, η παρώθηση και η ηδονή αποτελούν σημαντικούς παράγοντες, οι οποίοι συνδέονται με αυξημένη χρήση τραπεζικών προϊόντων.

ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Στέλιος Ν. Γεωργίου**, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η σχολική επιθετικότητα (bullying) είναι ένα φαινόμενο που ταλαιπωρεί άμεσα ή έμμεσα ολόκληρη τη σχολική κοινότητα και έχει σοβαρές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες σε όλους τους εμπλεκόμενους, θύτες και θύματα. Στο Συμπόσιο αυτό θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα σύγχρονων ερευνών αναφορικά με τους παράγοντες που ενισχύουν και συντηρούν το πρόβλημα, το προφίλ θυμάτων και θυτών και τη σχέση τους με παράγοντες πλαισίου. Θα παρουσιαστούν επίσης δοκιμασμένα παρεμβατικά προγράμματα που στόχο έχουν τον περιορισμό του φαινομένου και τη στήριξη των ατόμων που επηρεάζονται από αυτό.

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΕΝΑ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Παναγιώτης Σταυρινίδης & Στέλιος Ν. Γεωργίου

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στόχος της έρευνας, που ήταν διαχρονική, ήταν να διερευνήσει την επίδραση ατομικών και γονεϊκών παραγόντων στην ανάπτυξη επιθετικότητας (bullying) στην προσχολική ηλικία. Στην έρευνα συμμετείχαν 190 παιδιά προσχολικής ηλικίας και οι μητέρες τους και εξετάστηκαν μεταβλητές όπως το γονεϊκό στυλ και ο βαθμός ενσυναίσθησης του παιδιού. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ενσυναίσθηση του παιδιού και η διαλεκτικότητα των γονέων στην 1^η φάση μείωσης μειώνουν την επιθετικότητα του παιδιού στην 2^η φάση. Αντίστροφα, η επιθετικότητα στην 1^η φάση μείωσης μειώνει την ενσυναίσθηση του παιδιού και την διαλεκτικότητα στην 2^η φάση. Τα αποτελέσματα αυτά συζητούνται στο ευρύτερο πλαίσιο της θεωρίας για την ανάπτυξη σχολικής επιθετικότητας καθώς επίσης και στη σημασία των αλληλεπιδραστικών μοντέλων στη σχέση μεταξύ παιδιών και γονέων.

2. ΨΥΧΟΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

Κώστας Φάντης¹, Πωλ Φρικ², & Στέλιος Ν. Γεωργίου¹

¹Πανεπιστήμιο Κύπρου, ²Πανεπιστήμιο Νέας Ορλεάνης

Η έννοια της ψυχοπάθειας έχει χρησιμοποιηθεί από προηγούμενες έρευνες για τη μελέτη και κατανόηση της αντικοινωνικής συμπεριφοράς στους ενήλικους. Η μελέτη μας επεκτείνει αυτές τις έρευνες προσπαθώντας να συνδέσει την ψυχοπαθητική προσωπικότητα με την επιθετική συμπεριφορά κατά την εφηβεία. Συμμετείχαν 349 παιδιά (50% αγόρια) ηλικίας 12-18 χρονών. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, άτομα με ψυχοπαθητική προσωπικότητα είχαν περισσότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν δυναμική και αντιδραστική επιθετικότητα συγκριτικά με άτομα τα οποία παρουσίαζαν μόνο δυναμική ή μόνο αντιδραστική επιθετικότητα. Επίσης, άτομα με ψυχοπαθητική προσωπικότητα παρουσίαζαν και προβλήματα σχολικής επιθετικότητας, αλλά είχαν λιγότερες πιθανότητες να είναι τα θύματα αυτού του είδους επιθετικότητας.

3. ΜΗΤΡΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αντρέας Δημητρίου, Στέλιος Ν. Γεωργίου, & Παναγιώτης Σταυρινίδης

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η διαχρονική αυτή έρευνα είχε ως στόχο να εξετάσει την κατεύθυνση της επίδρασης μεταξύ ατομικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του παιδιού και παραγόντων που σχετίζονται με τη μητέρα στην ανάπτυξη σχολικής επιθετικότητας. Οι συμμετέχοντες ήταν 250 παιδιά πέμπτης και έκτης τάξης δημοτικής εκπαίδευσης και οι μητέρες τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η επιθετικότητα των παιδιών στην 1η φάση μέτρησης μειώνει σημαντικά τις γονεϊκές πρακτικές εποπτείας στη 2η φάση, ενώ οι γονεϊκές πρακτικές εποπτείας στη 1η φάση μειώνουν σημαντικά την εκδήλωση επιθετικών συμπεριφορών στη 2η φάση. Τα αποτελέσματα αυτά ενισχύουν την άποψη για την αλληλεπιδραστική φύση στην σχέση μεταξύ προβλημάτων προσαρμογής στα παιδιά και γονεϊκών συμπεριφορών.

4. ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

Όλγα Σολομώντος-Κουντούρη

Υπουργείο Παιδείας Κύπρου

Στην παρουσίαση αυτή θα εξεταστούν συγκριτικά διάφορα παρεμβατικά μοντέλα και προληπτικά προγράμματα που έχουν αναπτυχθεί και εφαρμοστεί σε χώρες της Ευρώπης για αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής επιθετικότητας. Θα δοθεί έμφαση στο Σκανδιναβικό μοντέλο και θα περιγραφούν αναλυτικά οι στόχοι, οι δράσεις και οι διαδικασίες αξιολόγησής του.

Συμπόσιο 9

Πέμπτη 15.00 – 16.30

Αίθουσα Σ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΕΞΑΡΤΗΣΕΙΣ: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Γεράσιμος Παπαναστασάτος**, *Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)*

Στο συγκεκριμένο συμπόσιο γίνεται μία επισκόπηση των κυριότερων θεματικών ενότητων αναφορικά με την κοινωνική έρευνα στο πεδίο της αντιμετώπισης των εξαρτήσεων. Στην πρώτη θεματική ενότητα παρουσιάζονται οι γενικές μεθοδολογικές αρχές που διέπουν την έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο, παράλληλα με τη θεωρητική τεκμηρίωση, τις βασικές εφαρμογές αλλά και τους περιορισμούς. Επιπλέον, γίνεται ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και των ερευνητικών αποτελεσμάτων, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Οι επόμενες ενότητες αφορούν ειδικότερα θέματα έρευνας στον τομέα των εξαρτήσεων. Αρχικά, παρουσιάζεται το ζήτημα της αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των παρεχομένων θεραπευτικών υπηρεσιών μέσα από την εφαρμογή του στις θεραπευτικές υπηρεσίες του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων. Η μεθοδολογία, τα βασικά αποτελέσματα καθώς και οι προκλήσεις για περαιτέρω ερευνητική ενασχόληση αποτελούν τα βασικότερα σημεία της εισήγησης. Στη συνέχεια, γίνεται σύνδεση ανάμεσα στην έρευνα αποτελεσματικότητας και την οικονομική αξιολόγηση των θεραπευτικών υπηρεσιών, μέσα από τη σύγκριση της αναλογίας κόστους οφέλους. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζονται η σχετική βιβλιογραφία, οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις και σημαντικές ερευνητικές εφαρμογές. Ακολουθεί η αναφορά στο θέμα της πρόληψης της υποτροπής, το οποίο και αποτελεί ένα αρκετά νέο πεδίο ενδιαφέροντος στο χώρο της τοξικοεξάρτησης. Μέσα από την παρουσίαση του εννοιολογικού πλαισίου της υποτροπής και τη μεθοδολογία των σχετικών ερευνών, παρατίθεται το πλαίσιο σχεδιασμού μιας μελέτης για τη διερεύνηση του θέματος. Τέλος, σκιαγραφούνται τα χαρακτηριστικά της ποιοτικής έρευνας στο χώρο της τοξικοεξάρτησης. Ειδικότερα, παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία που ορίζουν τις ποιοτικές ερευνητικές μεθόδους και εξετάζονται τα πλεονεκτήματα και οι περιορισμοί της χρήσης τους. Η εμπειρία εφαρμογής τους σε άλλους τομείς αξιολογείται και αξιοποιείται στη μελέτη θεμάτων που αφορούν στη θεραπεία της εξάρτησης.

1. ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ

Γεράσιμος Παπαναστασάτος

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Στόχος της συγκεκριμένης εισήγησης είναι η παρουσίαση των σύγχρονων ερευνητικών προβληματισμών στο χώρο της τοξικοεξάρτησης. Συγκεκριμένα, περιγράφονται οι επιμέρους τομείς της έρευνας μέσα από την ανασκόπηση των κυριότερων θεωριών που διαμορφώνουν το σύγχρονο ερευνητικό πεδίο στο χώρο της εξάρτησης. Στο πλαίσιο αυ-

τό γίνεται παρουσίαση των μεθοδολογικών αρχών που διέπουν την έρευνα, τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, παρουσιάζονται οι επιστημονικές αρχές και οι προδιαγραφές που εφαρμόζονται στην αξιολόγηση των θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης. Παράλληλα, γίνεται αναφορά στους ερευνητικούς περιορισμούς και στις προτάσεις για το σχεδιασμό και την υλοποίηση έρευνας στο συγκεκριμένο πεδίο δράσης.

2. ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΧΡΗΣΤΕΣ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ: ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Γεράσιμος Παπαναστασάτος

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Στο χώρο της τοξικοεξάρτησης, οι διαδικασίες αξιολόγησης-αποτίμησης ως εργαλεία ελέγχου και ανάπτυξης των θεραπευτικών προγραμμάτων, προβάλλονται ως προτεραιότητα για να διαμορφωθεί εστιασμένη πολιτική, ώστε να ανατροφοδοτήσει τοπικές εμπειρίες και πρακτικές, να διαμορφωθούν κατευθυντήριες γραμμές για το σχεδιασμό παρεμβάσεων, να δημιουργηθούν συγκρίσιμοι δείκτες για την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων πολιτικών, την ορθολογιστική κατανομή των πόρων και την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου της εξάρτησης. Σε αυτό το πλαίσιο, η υλοποίηση της μελέτης αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών του ΚΕΘΕΑ, το χρονικό διάστημα 1999-2002, αποτελεί την πρώτη απόπειρα στη χώρα μας να αποτιμηθεί συνολικά ένας οργανισμός, σε τέτοιο βάθος και εύρος, και σύμφωνα με τα διεθνή επιστημονικά πρότυπα, και συμβάλλει έτσι στη δοκιμή κριτηρίων μεθοδολογίας και στη διαμόρφωση νέων μηχανισμών και τεχνογνωσίας. Τα αποτελέσματα της μελέτης παρέχουν σαφείς ενδείξεις για την αποτελεσματικότητα του μοντέλου των θεραπευτικών κοινοτήτων στις Ελληνικές συνθήκες.

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Πέτρος Τρίαντος

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Στους οργανισμούς απεξάρτησης έχει αναδειχθεί με τρόπο σαφή και πλέον επιτακτικό η ανάγκη για την στοιχειοθέτηση της αναλογίας κόστους – οφέλους και κόστους – αποτελεσματικότητας στη θεραπεία της τοξικοεξάρτησης προκειμένου αυτή η αναλογία να αποτελέσει σημαντικό εργαλείο χάραξης αναπτυξιακής πολιτικής. Η πρακτική αυτή ήδη καθιερωμένη στον ευρύτερο χώρο της αγοράς και των επιχειρήσεων φαίνεται να εισάγεται και στους φορείς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Κεντρικό άξονα της παρουσίασης αποτελεί η ανάπτυξη του μεθοδολογικού πλαισίου για την μελέτη της αναλογίας κόστους-οφέλους των δομών της θεραπευτικής κοινότητας όπως αυτή προσδιορίζεται λειτουργικά στα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ. Μέσα από εκτενή ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στην οικονομική αξιολόγηση των προγραμμάτων απεξάρτησης επιχειρείται η εξέταση της εφαρμογής της ερευνητικής μεθοδολογίας της οικονομικής αξιολόγησης στις υπηρεσίες απεξάρτησης. Η παρουσίαση του μεθοδολογικού πλαισίου περιλαμβάνει την εξέταση θεμάτων όπως εκτίμηση του οικονομικού και κοινωνικού κόστους της χρήσης ναρκωτικών ουσιών την εστίαση σε συγκεκριμένες διαστάσεις της αποτελεσματικότητας μέσα από την αξιολόγηση των αλλαγών σε διαφορετικά πεδία (εκπαιδευτικό επίπεδο, επαγγελματική κατάρτιση, παραβατικότητα, σωματική και ψυχική υγεία, χρήση ψυχοτρόπων ουσιών). Τέλος, θα παρουσιαστεί η πρόταση για την εφαρμογή συστήματος μετατροπής των διαφορετικών διαστάσεων της αποτελεσματικότητας σε μετρήσιμα μεγέθη εκφρασμένα σε νομισματικές μονάδες (monetary units).

4. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΥΠΟΤΡΟΠΗΣ: ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κατερίνα Θεοδωρίδου

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Στόχο της εργασίας αποτελεί η παρουσίαση του μεθοδολογικού πλαισίου για την εφαρμογή έρευνας πρόληψης της υποτροπής στις θεραπευτικές δομές του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων. Παρουσιάζονται το βασικό θεωρητικό πλαίσιο της κοινωνικής μάθησης, η σύνδεση της υποτροπής με τη θεραπευτική διαδικασία η εγχώρια και διεθνής ερευνητική εμπειρία καθώς και οι κύριες ερευνητικές υποθέσεις οι οποίες συσχετίζουν την υποτροπή: (α) με συγκεκριμένα επίπεδα αποφευκτικής και αντικοινωνικής προσωπικότητας (β) με συγκεκριμένα επίπεδα αρνητικών γεγονότων στη ζωή, ποιοτικής και ποσοτικής ύπαρξης δικτύου κοινωνικής υποστήριξης και (γ) με συσχετίσεις των 2 πρώτων παραγόντων. Στη συνέχεια αναπτύσσεται η μεθοδολογία της εφαρμογής στις υπηρεσίες αντιμετώπισης της τοξικοεξάρτησης. Τέλος παρατίθενται βασικά σημεία στα οποία θα πρέπει να εστιαστούν οι επόμενες ερευνητικές προσπάθειες.

5. ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΕΞΑΡΤΗΣΕΩΝ

Χριστίνα Σεργιάννη

Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ)

Στόχος της συγκεκριμένης παρουσίασης είναι η σκιαγράφηση των χαρακτηριστικών της ποιοτικής έρευνας στο χώρο της τοξικοεξάρτησης. Μέσα από ένα ευρύ φάσμα μεθοδολογιών και επιμέρους τεχνικών γίνεται μία σύντομη ανασκόπηση των κύριων ποιοτικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται στις έρευνες στο χώρο των εξαρτήσεων. Ειδικότερα, παρουσιάζονται: (α) τα βασικά στοιχεία που ορίζουν τις ποιοτικές ερευνητικές μεθόδους, (β) οι προϋποθέσεις και το πλαίσιο εφαρμογής τους, (γ) οι δυνατότητες αξιοποίησης των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τη χρήση τους και (δ) τα πλεονεκτήματα και οι περιορισμοί τους. Τέλος, γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα εφαρμογής της ποιοτικής μεθοδολογίας έρευνας στο χώρο της θεραπείας της τοξικοεξάρτησης.

Συμπόσιο 10

Πέμπτη 15.00 – 16.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ: ΠΡΟΔΡΟΜΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αικατερίνη Μαριδάκη-Κασσωτάκη**, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Συζητητής: **Αικατερίνη Αντωνοπούλου**, *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο*

Ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η Θεωρία του Νου, η ικανότητα, δηλαδή, που έχουν τα παιδιά να κατανοούν τις νοητικές καταστάσεις των άλλων, δεν αναπτύσσεται ξαφνικά κάποια στιγμή γύρω στα τέσσερα χρόνια. Η εμφάνισή της είναι αποτέλεσμα μετάβασης σε ένα πιο προχωρημένο στάδιο λογικών πράξεων που έχουν τις ρίζες τους σε απλές νοητικές διεργασίες, οι οποίες αποτελούν και τους πρόδρομους μηχανισμούς ανάπτυξής της. Μία από τις νοητικές αυτές διεργασίες στην οποία επικεντρώνεται η πρώτη εισήγηση του παρόντος Συμποσίου, είναι η από κοινού εστίαση της προσοχής. Η παρουσίαση της παραπάνω νοητικής διεργασίας γίνεται στα πλαίσια του αυτισμού, αφού σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, η εν λόγω διεργασία αποτελεί ένα από τα γνωστικά ελλείμματα των αυτιστικών παιδιών. Στη δεύτερη εισήγηση παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές θεωρίες, οι οποίες προσπαθούν να ερμηνεύσουν την εμφάνιση της Θεωρίας του Νου, με βάση τις διαπιστώσεις που έχουν προκύψει από τις σχετικές με το θέμα αυτό μελέτες. Οι θεωρίες αυτές είναι: (α) η θεωρία για τη θεωρία, (β) η θεωρία της προσομοίωσης, (γ) η θεωρία των έμφυτων ρυθμιστικών μηχανισμών και (δ) η επικοινωνιακή θεωρία. Τέλος, στην τρίτη εισήγηση του παρόντος Συμποσίου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε στον ελληνικό χώρο, τα οποία στηρίζουν τις βασικές θέσεις της επικοινωνιακής θεωρίας για την ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου.

1. ΑΥΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΕΣΤΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ, ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ

Εριφύλλη Τσιρέμπολου & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η διάγνωση του αυτισμού γίνεται πλέον κατά την προσχολική ηλικία, δηλαδή πολύ νωρίτερα απ' ό,τι στο παρελθόν (Stone, 1997). Στην ηλικία αυτή, τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης αρχίζουν να εμφανίζουν την ικανότητα «ανάγνωσης το νου», η οποία τους επιτρέπει να κάνουν προβλέψεις τόσο για τη δική τους συμπεριφορά όσο και για τη συμπεριφορά, τις επιθυμίες, καθώς και τις πεποιθήσεις των άλλων (Mitchell, 1996). Η πρόσκτηση της Θεωρίας του Νου δεν προκύπτει ξαφνικά, αλλά έπεται της ανάπτυξης μιας σειράς σταδίων, καθένα από τα οποία συμβάλλει στην ικανότητα του ατόμου να «διαβάζει το νου» των άλλων. Έτσι, λοιπόν, η ερμηνεία της διαταραχής του αυτισμού θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αποτέλεσμα της έλλειψης των επιμέρους νοητικών καταστάσεων, η κατάκτηση των οποίων συντελεί στην ανάπτυξη Θεωρίας του Νου (Baron-Cohen, Tager-Flusberg & Cohen, 2000). Μια σειρά ερευνών κατέδειξε ότι τα γνωστικά ελλείμματα, που παρατηρούνται στον αυτισμό, οφείλονται σε ελλείμματα σε επιμέρους ικανότητες, όπως είναι η από κοινού εστίαση της προσοχής (Charman, 2003). Η από κοινού εστίαση της προσοχής, η οποία συνίσταται στην ικανότητα του ατόμου να ακολουθεί το βλέμμα κάποιου άλλου προς ένα αντικείμενο αμοιβαίου ενδιαφέροντος, θεωρείται, εκτός από σημαντική κοινωνική δεξιότητα, και προϋπόθεση για τη διδασκαλία δεξιοτήτων της Θεωρίας του Νου. Ωστόσο, σε παιδιά με αυτισμό παρουσιάζονται σημαντικά ελλείμματα στην από κοινού εστίασης της προσοχής (Baron-Cohen 1989; Mundy et al., 1993). Τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών οδηγούν σε ποικίλους προβληματισμούς και ερευνητικά ερωτήματα, όπως αυτά που αφορούν στην ελλειμματική ανάπτυξη της από κοινού εστίασης της προσοχής στον αυτισμό, καθώς και σε πρόδρομους μηχανισμούς, η ανάπτυξη των οποίων πιθανόν σχετίζεται με την ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου.

2. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΑ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ

Αικατερίνη Μαριδάκη-Κασσωτάκη

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η ικανότητα κατανόησης του γεγονότος ότι η σκέψη των άλλων διέπεται από νοητικές καταστάσεις και η πρόβλεψη και ερμηνεία της συμπεριφοράς τους με βάση τις καταστάσεις αυτές, η οποία είναι γνωστή ως θεωρία του Νου, εμφανίζεται στην ηλικία των τεσσάρων ετών. Γύρω από τη διαπίστωση αυτή έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες, οι οποίες προσπαθούν να ερμηνεύσουν την αλλαγή που συμβαίνει στον τρόπο σκέψης των παιδιών στην παραπάνω ηλικία. Ανάμεσα στις θεωρίες αυτές τέσσερις φαίνεται να είναι οι πιο σημαντικές: (α) η θεωρία για τη θεωρία (theory-theory), η θεωρία της προσομοίωσης (simulation theory), η θεωρία των έμφυτων ρυθμιστικών μηχανισμών (modularity theory) και η επικοινωνιακή θεωρία. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται οι βασικές θέσεις κάθε μιας από τις παραπάνω θεωρίες, οι μελέτες που τις υποστηρίζουν, καθώς και οι σχολιασμοί που έχουν γίνει κατά καιρούς από διάφορους μελετητές για αυτές.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ

Αικατερίνη Αντωνοπούλου

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στη διαμόρφωση της θεωρίας του νου από παιδιά προσχολικής ηλικίας και το είδος των σχέσεων που αναπτύσσουν οι γονείς με τα παιδιά στην οικογένεια. Ειδικότερα, εξετάστηκε ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει ο επικοινωνιακός χαρακτήρας της οικογένειας και η συμπεριφορά των γονέων στην ικανότητα των παιδιών να αποδίδουν λανθασμένες πεπειθήσεις στα κλασικά έργα της θεωρίας του νου. 70 γονείς και 35 παιδιά νηπιακής ηλικίας έλαβαν μέρος στην έρευνα. Το ερωτηματολόγιο διερεύνησης της τυπολογίας του Έλληνα γονέα με βάση τον τρόπο διαπαιδαγώγησης των παιδιών του (Robinson et al., 2001, Μαριδάκη-Κασσωτάκη, 2008) χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση και περιγραφή των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά και των συμπεριφορών που υιοθετούν οι γονείς στην επικοινωνία τους με τα παιδιά. Για την αξιολόγηση της ανάπτυξης της θεωρίας του νου στα νήπια χρησιμοποιήθηκαν τα τρία κλασικά έργα λανθασμένης πεποίθησης (Mitchell, 1996). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι σχέσεις και οι μορφές συμπεριφοράς που αναπτύσσονται ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά επηρεάζουν την ικανότητα των παιδιών προσχολικής ηλικίας να αποδίδουν λανθασμένες πεπειθήσεις στον εαυτό τους και τους άλλους. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά που μεγαλώνουν σε μια υποστηρικτική οικογένεια τείνουν να αποδίδουν καλύτερα στα έργα της θεωρίας του νου. Η παρούσα μελέτη συμβάλλει στην ανάδειξη του ρόλου που διαδραματίζει η οικογένεια στην γνωστική ανάπτυξη του παιδιού.

Στρογγυλό Τραπέζι 1

Πέμπτη 15.00 – 16.30

Αίθουσα Θ

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΒΟΛΟΥ

Συντονιστής: **Μιχάλης Δικαϊάκος**, Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου

Ομιλήτριες: **Δέσποινα Ακάσογλου**, Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου

Χρύσα Ξηραδάκη, Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου

Κατερίνα Πάντζιου, Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου

Αφροδίτη Βρόντη, Κέντρο Ψυχικής Υγείας Βόλου

Μπορεί μία εκπαίδευση και εξωτερική εποπτεία να προκαλέσει κινητοποίηση και αλλαγή; Μπορεί να ταρακουνήσει παγιωμένες αντιλήψεις και πρακτικές υπηρετούντων σε δημόσιες δομές ψυχικής υγείας; Μπορεί να δημιουργήσει μία νέα δυναμική μεταξύ των εργαζομένων; Μπορεί να διαμορφώσει μία νέα ομαδική ταυτότητα; Ήταν άραγε αυτή η ευκαιρία ικανή να δώσει το έναυσμα για συνέχιση της προσπάθειας; Η συζήτηση όλων των προβληματισμών σε ένα στρογγυλό τραπέζι θα μας δώσει την δυνατότητα μέσω της διαντίδρασης να απαντήσουμε στα παραπάνω ή και να προβληματιστούμε εκ νέου.

ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ: ΕΝΤΑΞΗ

Πρόεδρος: **Αναστασία Βλάχου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

1. Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Βασίλης Στρογγυλός

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εκπαίδευση αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα για όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το είδος και το ποσοστό της αναπηρίας τους. Το δικαίωμα αυτό διαφυλάσσεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948), μια υπόσχεση τιμής που ανανεώθηκε από τη διεθνή κοινότητα στο παγκόσμιο συνέδριο για την Εκπαίδευση για Όλους (1990). Με βάση τα παραπάνω, στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να περιγράψει το είδος της παρεχόμενης εκπαίδευσης των παιδιών με πολλαπλές ειδικές ανάγκες μέσα στο ειδικό σχολείο και συνεπακόλουθα να αναλύσει το βαθμό της ένταξής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα. Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχαν 10 μαθητές με πολλαπλές ειδικές ανάγκες από 5 ειδικά σχολεία της Αττικής, οι οποίοι παρατηρήθηκαν στο σχολείο για 2 μέρες ο καθένας (συμμετοχική παρατήρηση). Η συλλογή των δεδομένων εμπλουτίστηκε από ημι-δομημένες συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών, του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού του σχολείου που εργάζονταν με τους συγκεκριμένους μαθητές και των γονέων τους (10 εκπαιδευτικοί, 10 γονείς, 7 φυσικοθεραπευτές, 7 εργοθεραπευτές, 7 λογοπεδικοί, 5 ψυχολόγοι και 4 κοινωνικοί λειτουργοί). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά με πολλαπλές ειδικές ανάγκες βρίσκονται εκτός των ορίων του εκπαιδευτικού συστήματος ακόμα και μέσα στα ειδικά σχολεία. Συγκεκριμένα, η έρευνα κατέγραψε: (α) αρνητικές στάσεις του προσωπικού του σχολείου για την ένταξη των παιδιών με πολλαπλές ειδικές ανάγκες σε χώρους εκπαίδευσης, (β) εξαιρετικά μικρή συμμετοχή όχι μόνο σε εκπαιδευτικά αλλά και θεραπευτικά προγράμματα, (γ) σημαντικές δυσκολίες στον τομέα της διεπιστημονικής συνεργασίας, (δ) απουσία Εξατομικευμένων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων και (ε) δυσκολίες στη συνεργασία των γονέων και του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού. Προτείνονται ριζικές αλλαγές στο πρόγραμμα του ειδικού σχολείου και στο ρόλο του προσωπικού, με στόχο την επίτευξη της ένταξης των παιδιών με πολλαπλές ειδικές ανάγκες στο εκπαιδευτικό σύστημα.

2. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΕΝΤΑΞΙΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ελένη Τραγουλιά

University of Birmingham

Η Έρευνα έλαβε χώρα σε ένα πολυεπιστημονικό πλαίσιο για παιδιά με κινητικές δυσκολίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και διήρκησε τρία χρόνια (2000-2003). Ακολουθηθήκαν οι βασικές αρχές της Έρευνας Δράσης (Barth 1990; McNiff, Lomax and Whitehead 1996; Atweh, Kemmis and Weeks 1998; Armstrong and Moore 2004). Η βασική ιδέα της έρευνας ήταν η δημιουργία ενός ενταξιακού και συνεργατικού περιβάλλοντος ενισχύοντας την συμμετοχή των διαφόρων επιστημόνων και δίνοντας έμφαση στις αξίες της Διαλεκτικότητας (Theodorakopoulos 2002), της Δικαιοσύνης (Galbraith 1996; Bates 2006) και της Αυτογνωσίας τόσο σε επίπεδο θεωρίας όσο και πρακτικής. Η Έρευνα χωρίστηκε σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση η ιδέα ότι η «προκλητική συμπεριφορά» είναι «επιθυμητή» και θετικό χαρακτηριστικό (Hewett 1998) όταν συναντάται σε παιδιά με βαριές και πολλαπλές αναπηρίες (Cole 1998; Coupe O'Kane and Goldbart 1998; Gear, Gates and Wray 2000; Cole 2003) υποστηρίχθηκε μέσα από προγράμματα που ενίσχυαν μια διαλεκτική και ευέλικτη πρακτική και στόχευαν στην δημιουργία ενός ενταξιακού περιβάλλοντος και στην αποδόμηση των υπάρχουσών πρακτικών (Brown and Jones 2001; Thomas and Loxley 2001). Στην δεύτερη φάση η ανάγκη για την εφαρμογή ενός προγράμματος αλλαγής (Fullan and Hargreaves 1992a; Fullan and Hargreaves 1992b; Lacey 1998) προκλήθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση για να μειωθούν σχέσεις δύναμης που εμπόδιζαν την εξάπλωση ενός ενταξιακού περιβάλλοντος σε σχολικό επίπεδο. Στην τρίτη φάση η ένταξη τεσσάρων παιδιών με κινητικές δυσκολίες και ελαφριές εκπαιδευτικές ανάγκες σε γενικά σχολεία προωθήθηκε (Lampropoulou and Panteliadou 1995; Tilstone, Florian and Rose 1998; Tilstone and Rose 2003). Όλα τα επίπεδα δράσης επηρεάστηκαν από την φιλοσοφία της Ενταξιακής εκπαίδευσης και στηρίχθηκαν σε στοιχεία της Πλατωνικής Διαλεκτικής, υποστηρίζοντας θεωρητικές αξίες που στόχο είχαν να προωθήσουν δίκαιες πρακτικές (Wilson 2004) για τους συμμετέχοντες, αίροντας την αξία της αυτογνωσίας (Slee 2001). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η δημιουργία ενός ενταξιακού και συνεργατικού μοντέλου επετεύχθη αλλά περιορισμένη στα όρια της σχολικής τάξης εξαιτίας των επικρατούμενων στάσεων, της δομής του συστήματος αλλά και της γενικότερης πολιτικο-κοινωνικής Ελληνικής πραγματικότητας (Vlachou - Balafouti and Sideri - Zoniou 2000; Zoniou-Sideri, Derou-Deropoulos, Karagianni and Spandagou 2006).

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ/ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ.

Αναστασία Βλάχου, Ελένη Διδασκάλου, & Ελένη Ανδρέου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα προβλήματα εκφοβισμού/θυματοποίησης στον πληθυσμό των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ε.ε.α.) δεν έχουν ακόμα μελετηθεί συστηματικά στη χώρα μας, ενώ οι περισσότερες σχετικές ερευνητικές μελέτες περιορίζονται στο γενικό πληθυσμό, χωρίς να εξετάζουν το βαθμό και την έκταση του φαινομένου στο χώρο των ειδικών αναγκών. Τα πορίσματα της διεθνούς βιβλιογραφίας καταδεικνύουν πως η διαφορετικότητα όχι μόνο δε γίνεται εύκολα αποδεκτή, αλλά αντίθετα τιμωρείται με ποικίλους τρόπους τόσο στο χώρο του σχολείου όσο και έξω από αυτό. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της έκτασης, αλλά και των μορφών εκφοβισμού/θυματοποίησης σε 91 μαθητές/τριες με ε.ε.α. της Ε' και ΣΤ' δημοτικού, που φοιτούν σε τμήματα ένταξης. Η μελέτη αυτή αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που έχει ως στόχο την διερεύνηση παραμέτρων της κοινωνικής ένταξης του εν λόγω μαθητικού πληθυσμού. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες εμπλέκονται τόσο σε καταστάσεις εκφοβισμού όσο και σε καταστάσεις θυματοποίησης με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στη δεύτερη περίπτωση. Οι κυριότερες μορφές εκφοβισμού περιλαμβάνουν την κοροϊδία, τις σωματικές επιθέσεις, τα ρατσιστικά φαινόμενα και την κοινωνική απομόνωση. Όσον αφορά τη θυματοποίηση παρατηρήθηκαν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά σωματικών επιθέσεων, κοροϊδίας και κλοπής/καταστροφής προσωπικών αντικειμένων. Οι περισσότερες στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το φύλο αναδείχθηκαν στο φαινόμενο της θυματοποίησης, όπου τα κορίτσια είχαν υψηλότερους μέσους όρους στις ερωτήσεις που αφορούσαν την κοινωνική απομόνωση, τη χειραγώγηση και τον αισθητικό ρατσισμό, ενώ τα αγόρια στις σωματικές επιθέσεις. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν ως προς τις επιπτώσεις τους στην διαδικασία κοινωνικής ένταξης των μαθητών με ε.ε.α.

4. ΠΡΟΦΙΛ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ, ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Παναγιώτα Δημητροπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εισήγηση αφορά στη διερεύνηση του προφίλ των μαθητών με δυσκολίες στη μάθηση, οι οποίοι έχουν διαγνωσθεί από επίσημο φορέα, όσον αφορά στις αντιλήψεις τους σχετικά με τα κίνητρα, το βαθμό αυτονομίας που καλλιεργείται από το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον και τους στόχους που υιοθετούν. Το συνολικό δείγμα της έρευνας αποτελείται από 846 μαθητές που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Για τη συλλογή των δεδομένων χορηγήθηκαν οι εξής δοκιμασίες: (α) «Ακαδημαϊκή αυτορρύθμιση των μαθητών» (Ryan & Connell, 1989), (β) «Το μαθησιακό κλίμα της τάξης» (Williams & Deci, 1996, 2000), (γ) «Αντιλήψεις μαθητών για το βαθμό αυτονομίας από τους γονείς» (Gronlick, Deci, & Ryan, 1997), και (δ) «Αντιλήψεις για τη μάθηση και την προσαρμογή» (Midgley et al., 2000). Από την ανάλυση κατά συστάδες προέκυψαν τρεις ομάδες μαθητών με βάση την ακαδημαϊκή τους επάρκεια: οι μαθητές με διαγνωσμένες δυσκολίες μάθησης (N=96), οι μαθητές μέσης-υψηλής επίδοσης (N=662) και οι μαθητές με χαμηλή επίδοση (N=88). Περαιτέρω στατιστικός έλεγχος μέσω της παραγοντικής ανάλυσης πολλαπλών αντιστοιχιών (multiple analysis of correspondence) ανέδειξε διαφορετικά προφίλ μεταξύ των τριών ομάδων ακαδημαϊκής επάρκειας, καθώς και σημαντικές διαφορές όσον αφορά τις αντιλήψεις τους. Τα αποτελέσματα παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της σχολικής τάξης για τη δημιουργία υποστηρικτικού κλίματος από τους εκπαιδευτικούς για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

5. ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ: ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ, ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ, ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΔΑΣΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Ναταλία Κοντόγγονα & Μιχαήλ Φακίνος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ο σκοπός της εργασίας είναι να παρουσιάσει τα ευρήματα από την μελέτη των πεποιθήσεων ελλήνων εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το θεσμό της συνεκπαίδευσης παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην κανονική τάξη. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 223 δάσκαλοι (76,6%) και νηπιαγωγοί (23,4%) του Δήμου Αλεξανδρούπολης, που εκτός δημογραφικών στοιχείων, έδωσαν απαντήσεις στις 37 ερωτήσεις ειδικά διαμορφωμένης κλίμακας αναφορικά με (α) πεποιθήσεις για τη συνεκπαίδευση, (β) προσδοκώμενα αποτελέσματα από την εφαρμογή του θεσμού, (γ) πρακτικές στην τάξη και (δ) δυνατότητα συνεκπαίδευσης για διαφορετικούς τύπους ειδικών εκπαιδευτι-

κών αναγκών. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί εκτίμησαν την προϋπάρχουσα εμπειρία τους στη συνεκπαίδευση, την καταλληλότητα της κανονικής τάξης για διαφορετικούς τύπους ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών, το βαθμό της ετοιμότητάς τους για συνεκπαίδευση, πιθανά εμπόδια και τρόπους βελτίωσης εφαρμογής του θεσμού. Οι αναλύσεις μέσων όρων έδειξαν ουδέτερη προς αρνητική στάση απέναντι στο θεσμό, με μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ δασκάλων και νηπιαγωγών. Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί φάνηκαν περισσότερο δεκτικοί και έμπειροι στην συνεκπαίδευση παιδιών με σωματική ή κινητική αναπηρία, με μαθησιακές δυσκολίες και με προβλήματα λόγου και ομιλίας, ενώ εμφανίστηκαν αρνητικοί για σοβαρότερες διαταραχές, όπως ο αυτισμός. Τέλος, οι παλινδρομικές αναλύσεις έδειξαν τις πεποιθήσεις να γίνονται πιο θετικές όσο αυξάνονται η επιμόρφωση και η άμεση εμπειρία με το θεσμό, τα χρόνια βασικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η ηλικία του εκπαιδευτικού, και τα χρόνια υπηρεσίας. Η συζήτηση των παραπάνω ευρημάτων γίνεται σε συνάρτηση με ευρήματα αντίστοιχων ερευνών στο εξωτερικό, και επισημαίνεται η αναγκαιότητα αναμόρφωσης του αναλυτικού προγράμματος πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών σε θέματα συνεκπαίδευσης παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Θεματική Συνεδρία 6

Πέμπτη 15.00 – 16.30

Αίθουσα Σκουβαρά

ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ I

Πρόεδροι: **Δήμητρης Αλεξόπουλος¹ & Αθηνά Χατζούλη²**

¹Πανεπιστήμιο Πατρών, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

1. **ΤΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟ ΕΑΥΤΟ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΕΙΣ**

Σταύρος Χαραλαμπίδης, Δημήτριος Τσιάκος, & Κώστας Μαθιούδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η επίδειξη του διαγράμματος αναδιαμόρφωσης ως μέσο επικοινωνίας θεραπευτή -θεραπευόμενου σε ψυχωσικούς ασθενείς με ψευδαισθήσεις οπτικού και ακουστικού τύπου. Ακολουθήθηκε ποιοτική έρευνα εντοπισμού των «φωνών» του διαλεκτικού εαυτού σε πραγματικό χωροχρόνο μαγνητοφωνημένων συνεδριών. Η έρευνα αυτή ενισχύει παρούσα βιβλιογραφία σύμφωνα με την οποία θεωρείται ότι ο κατακερματισμένος διαλεκτικός εαυτός κάποιων ψυχωσικών ασθενών ζητάει την επικοινωνία με τον εαυτό και τους άλλους με ανάπτυξη ψευδαισθησιακών συμπτωμάτων. Το διάγραμμα (βασικό εργαλείο) του γνωσιακού αναλυτικού μοντέλου ψυχοθεραπείας μπορεί να βοηθήσει στην βαθύτερη κατανόηση θεραπευτή-θεραπευόμενου των ψευδαισθήσεων. Το γνωσιακό αναλυτικό μοντέλο ψυχοθεραπείας και η θεωρία του διαλεκτικού εαυτού αποτελούν νέες προσεγγίσεις στην ψυχοθεραπεία ψυχωσικών ασθενών. Αναδεικνύουμε τις ψευδαισθήσεις του διαλεκτικού εαυτού όχι ως έκφραση της παθολογίας του ασθενούς απλά, αλλά ως μια βαθύτερη απεγνωσμένη συμβολική γλώσσα που εκφράζεται με λανθασμένο τρόπο σε λάθος χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς. Το διάγραμμα αναδιαμόρφωσης του γνωσιακού αναλυτικού μοντέλου ψυχοθεραπείας μπορεί να αποτελέσει το μέσο επικοινωνίας ασθενούς και θεραπευτή με τις ψευδαισθησιακές εκφράσεις. Μπορεί να αποτελέσει επίσης εργαλείο κατανόησης, σύνδεσης και αναδιαμόρφωσης της σχέσης του διαλεκτικού εαυτού με κατακερματισμένα ψυχικά στάδια έκφρασης του ασθενούς που «μιλούν» συμβολικά με τις ψευδαισθήσεις. Στο διάγραμμα φαίνεται η σύνδεση των ψευδαισθήσεων με την απειλητική συσχέτιση θεραπευόμενου και σημαντικών άλλων στην παιδική ηλικία. Η βαθύτερη απειλή που βιώνει ο κατακερματισμένος διαλεκτικός εαυτός του ασθενούς κάθε φορά που τα αποκομμένα στάδια εαυτού μιλούν ως ψευδαισθήσεις, μέσω του διαγράμματος καταλήγουν να γίνει ασφάλεια μιας βαθύτερης επικοινωνίας με τις «εσωτερικές φωνές» ενός λιγότερου κατακερματισμένου διαλεκτικού εαυτού.

2. **Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΓΕΝΝΗΣΗ ΨΥΧΩΣΙΚΩΝ ΣΚΕΨΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΩΝ**

Δημήτριος Τσιάκος, Σταύρος Χαραλαμπίδης, & Κωνσταντίνος Μαθιούδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Η φωνή της επίκρισης και η συμβολή της στη γέννηση ψυχωσικών σκέψεων και αντιδράσεων. Βασική αρχή και έννοια της Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας είναι πέρα από τους ρόλους, η διαδικασία εσωτερικεύσης, ενδοβολής και τελικά αντιστροφής αυτών. Η αντιστροφή των ρόλων επιτυγχάνεται με ένα μοτίβο που ξεκινά από «τους άλλους προς εμάς» και τελικά ολοκληρώνεται με την υιοθέτηση των ίδιων ρόλων από «τον εαυτό μας προς τον εαυτό μας». Η διαδικασία μετατροπής είναι ευάλωτη σε πλήθος διαστρεβλώσεων και μπορεί να οδηγήσει σε υποχώρηση ή ακόμα και κατάρρευση της λογικής διάστασης στον τρόπο ερμηνείας του ατόμου. Η ερμηνεία του ρεπερτορίου των βασικών διαδι-

κασίων ρόλου ατόμων με ψυχωσικές αντιδράσεις και η κατανόηση βάσης του Γνωσιακού Αναλυτικού μοντέλου. Ως μέθοδος χρησιμοποιήθηκε η χρήση κλινικού υλικού και κυρίως σχεδιαγραμμάτων από άτομα με διαφορετικού τύπου ψυχωσικές διαταραχές. Φαίνεται ότι στις περιπτώσεις που από το οικογενειακό ιστορικό προκύπτει έντονη επίκριση, γεγονός που σχεδόν πάντα συνοδεύεται από την καλλιέργεια μιας αίσθησης ανεπάρκειας στο άτομο, η ανάπτυξη της «επικριτικής φωνής» αποτελεί εφελκυστήρα δημιουργίας αυτομομφικών και ενοχικών συναισθημάτων. Το άτομο στην προσπάθεια επεξήγησης των «επικριτικών φωνών» αναπτύσσει παραληρηματική σκέψη και αποπειράται να αλληλεπιδράσει με τις φωνές μέσα από αυτήν. Ο ρόλος του θεραπευτή είναι η διακοπή της παραπάνω σύνδεσης και η ανάπτυξη καινούργιων και υγιέστερων «φωνών» στο άτομο και η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης στο «εδώ και τώρα».

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΑΓΧΟΥΣ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΝΟΣ ΧΡΟΝΟΥ

Βιβή Σωτηροπούλου¹, Γιάννης Κασβίκης², & Γρηγόρης Ποταμιάνος³

¹Θεραπεία Συμπεριφοράς Διαταραχών Άγχους και Συναισθήματος, ²Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών, ³Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι Διαταραχές Άγχους απορροφούν το 1/3 των δαπανών για την ψυχική υγεία στις ΗΠΑ, έχοντας κοινωνικό κόστος συγκρίσιμο με το διαβήτη και τις καρδιοπάθειες. Η θεραπεία Συμπεριφοράς έχει τεκμηριωμένη αποτελεσματικότητα σ' αυτή την ομάδα διαταραχών, παρόλα αυτά λίγες είναι οι δημόσιες μονάδες υγείας που την εφαρμόζουν.. Η παρούσα μελέτη είναι μια προσπάθεια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της Θεραπείας Συμπεριφοράς, της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και του μέσου ωριαίου κόστους μιας θεραπευτικής συνεδρίας, κατά τη διάρκεια 12 μηνών λειτουργίας της Μονάδας Θεραπείας Συμπεριφοράς (ΜΘΣ) του Ελληνικού Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών. 62 νέοι πελάτες παρακολούθηθηκαν στη βάση ψυχομετρικών εργαλείων άγχους, αποφυγής, κατάθλιψης και κοινωνικής προσαρμογής πριν, μετά τη θεραπεία και σε επαναξιολογήσεις 6 και 12 μηνών. Αξιολογήθηκαν τόσο αυτοί που ολοκλήρωσαν τη θεραπεία όσο και αυτοί που αρνήθηκαν ή τη διέκοψαν. Όσοι ολοκλήρωσαν τη θεραπεία βελτιώθηκαν, συγκρινόμενοι με όσους την αρνήθηκαν ή διέκοψαν. Μελετήθηκαν οι λόγοι άρνησης και διακοπής της θεραπείας και η ικανοποίηση των πελατών από τις υπηρεσίες της ΜΘΣ. Οι νεότεροι θεραπευτές είχαν παρόμοια κλινικά αποτελέσματα με τον επόπτη τους και οι πελάτες εξέφρασαν παρόμοια ικανοποίηση από τις κλινικές τους υπηρεσίες. Οι αποδόσεις ελέγχου της υγείας όσων ολοκλήρωσαν τη θεραπεία άλλαξαν, σε αντίθεση με όσους αρνήθηκαν ή τη διέκοψαν. Το μέσο ωριαίο κόστος λειτουργίας της ΜΘΣ, όπως προκύπτει από το λόγο του συνολικού ετήσιου κόστους προς τις ώρες που καταναλώθηκαν σε θεραπευτική εργασία, εκπαιδευτική εποπτεία και σεμινάρια, ήταν 53 ευρώ.

4. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΤΡΟΦΗΣ: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑ

Χριστίνα Βαλλιανάτου, Eric Johnson Sabine, & Gerry Leavey

St Ann's Hospital, London, UK

Ένας σημαντικός αριθμός ατόμων με διαταραχή πρόσληψης τροφής (ΔΠΤ) δεν δεσμεύονται για θεραπεία. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα τόσο στους ίδιους/ες όσο και στις θεραπευτικές δομές στις οποίες παραπέμπονται. Η παρούσα ποιοτική έρευνα εστιάστηκε στην μελέτη των παραγόντων που συνηγορούν στην άρνηση των πελατών, μιας εξειδικευμένης δομής της Μεγάλης Βρετανίας, να αντιμετωπίσουν τη ΔΠΤ. Η ανάλυση των συνεντεύξεων έγινε με την «ερμηνευτική φαινομενολογική ανάλυση» (interpretative phenomenological analysis), και εντοπίστηκαν 3 γενικά θέματα που φαίνονται να είναι σημαντικά στη λήψη της απόφασης για την άρνηση της θεραπείας της ΔΠΤ: Το πρώτο αναφέρεται στο άτομο και τη ψυχολογία του, το δεύτερο στα διοικητικά και άλλα πρακτικά προβλήματα που μπορεί να προκύψουν, και το τρίτο στις προσδοκίες των πελατών για την παροχή υπηρεσιών από την εξειδικευμένη δομή. Όσον αφορά το πρώτο οι συμμετέχοντες/ουσες μίλησαν για τη σημασία και λειτουργία της ΔΠΤ στη ζωή τους, για τις ψυχολογικές δυσκολίες τους που χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα, και για άλλα μακροχρόνια προβλήματα που τους απασχολούσαν. Όσον αφορά το δεύτερο οι συμμετέχοντες/ουσες αναφέρθηκαν στα προβλήματα με το κλείσιμο των ραντεβού, την απόσταση που είχαν να διανύσουν και την έλλειψη βοήθειας στη φύλαξη των παιδιών. Οι προσδοκίες τους φαίνεται να επηρεάζονται από την πολυπλοκότητα των δυσκολιών τους, την εμπειρία τους από προηγούμενες θεραπείες, και τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τη ΔΠΤ. Η συζήτηση αυτών των αποτελεσμάτων επικεντρώνεται στην αναγκαιότητα για αλλαγή του τρόπου με τον οποίο οι δομές και οι επαγγελματίες, προσεγγίζουν τα άτομα με ΔΠΤ και τις δυσκολίες τους.

5. ΥΠΑΡΧΕΙ ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝΔΟΠΡΟΣΩΠΙΚΟ-ΕΞΩΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟΠΟ ΕΛΕΓΧΟΥ;

Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος
Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί αν υπάρχει σχέση ανάμεσα στην έννοια του εαυτού και τον ενδοπροσωπικό-εξωπροσωπικό τόπο ελέγχου σε παιδιά ηλικίας 9 έως 12 ετών σε ένα ελληνικό δείγμα. Η έννοια του εαυτού μετρήθηκε με την «Κλίμακα Έννοιας του Εαυτού για Παιδιά» των Piers-Harris (Συντομευμένη Μορφή) και αποτελούνταν από 39 διχοτομικές ερωτήσεις-προτάσεις τύπου ΝΑΙ, ΟΧΙ. Ο ενδοπροσωπικός-εξωπροσωπικός τόπος ελέγχου αξιολογήθηκε με την «Κλίμακα Ενδοπροσωπικού-Εξωπροσωπικού Ελέγχου για Παιδιά» των Novicki-Strickland (Συντομευμένη Μορφή), η οποία περιείχε 20 ερωτήσεις-προτάσεις, καθεμία από αυτές ήταν πενταβάθμια τύπου Likert (από 4=συμφωνώ πολύ έως 0=διαφωνώ πολύ). Με την κλίμακα αυτή εκτιμάται ο εξωπροσωπικός τόπος ελέγχου. Οι κλίμακες αυτές μεταφράστηκαν/προσαρμόστηκαν στα ελληνικά και επιπλέον έγινε και αντίστροφη μετάφραση τους. Και οι δύο κλίμακες ήταν ομαδικές. Το δείγμα αποτελούνταν από 525 μαθητές (276 αγόρια, 249 κορίτσια). Πραγματοποιήθηκε ανάλυση παραγόντων κύριων συνιστωσών και στις δύο κλίμακες. Προέκυψε ότι και οι δύο κλίμακες αποτελούνταν από έναν παράγοντα. Από την πρώτη κλίμακα των Piers-Harris προέκυψε ο παράγοντας: «γενική έννοια του εαυτού» που εξηγούσε το 14.92% της ολικής διακύμανσης και από την δεύτερη κλίμακα των Novicki-Strickland ο παράγοντας: εξωπροσωπικός τόπος ελέγχου, ο οποίος ερμήνευε το 13,13 % της ολικής διακύμανσης. Οι συσχετίσεις ανάμεσα στις δύο κλίμακες τόσο σε όλο το δείγμα όσο και στα αγόρια και στα κορίτσια χωριστά ήταν αρνητικές και στατιστικώς σημαντικές (-.24, -.23, -.25, αντιστοίχως). Ως προς τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά μόνο στην έννοια του εαυτού, στην οποία υπερείχαν τα κορίτσια. Φαίνεται ότι όσο αυξάνεται η έννοια του εαυτού στα παιδιά τόσο μειώνεται ο εξωπροσωπικός τόπος ελέγχου.

Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 1

Πέμπτη 15.00 – 18.00

Αίθουσα Μ

ΘΕΜΑΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΝΗΜΗΣ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΝΤΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Ιωάννης Καραντζής
Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να ερευνηθεί η υπόθεση, αν μπορεί να βελτιωθεί η απόδοση της εργαζόμενης μνήμης των υποκειμένων μετά από μια προγραμματισμένη και καλά σχεδιασμένη ενασχόληση τους με συγκεκριμένες δραστηριότητες. Για την επίτευξη αυτού του στόχου μελετήθηκαν πέντε περιπτώσεις μαθητών που φοιτούσαν στις τάξεις Γ', Δ' και Ε' του Δημοτικού Σχολείου. Αφού αξιολογήθηκε στην αρχή η ικανότητα των υποκειμένων με τέσσερα έργα: ανάκληση λέξεων με ή χωρίς φωνολογική ομοιότητα, ανάκληση σειρά ψηφίων, αναγνωστική κατανόηση και ανάκληση οπτικο-χωρικών πληροφοριών, ακολούθησε η εφαρμογή ενός προγράμματος παρέμβασης. Το πρόγραμμα διήρκεσε ένα περίπου μήνα (έγιναν 20 συναντήσεις διάρκειας 20 λεπτών η κάθε μία) και περιλάμβανε μια σειρά είκοσι διαφορετικών δραστηριοτήτων, που ασκούσαν τα υποκείμενα στη συγκράτηση και ανάκληση λεκτικών και οπτικο-χωρικών πληροφοριών από την εργαζόμενη μνήμη. Οι δραστηριότητες αυτές ασκούσαν τα παιδιά στη χρήση μνημονικών τεχνικών και παράλληλα ενίσχυαν την παρατηρητικότητα, την προσοχή, την αντιληπτική ικανότητα και τη συνειρμική μνήμη. Αμέσως μετά το τέλος της παρέμβασης αλλά και ύστερα από τρεις μήνες, αξιολογήθηκε η απόδοση των υποκειμένων στα έργα της αρχικής αξιολόγησης και έγινε η σύγκριση των αποτελεσμάτων. Η σύγκριση αυτή των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης πριν και μετά την παρέμβαση έδειξε ότι βελτιώθηκε σε σημαντικό βαθμό η απόδοση της εργαζόμενης μνήμης των υποκειμένων. Από τα αποτελέσματα παρατηρείται βελτίωση της απόδοσης της εργαζόμενης μνήμης, η οποία μπορεί να ισχυρισθεί κανείς ότι είναι προϊόν όχι μόνο των μνημονικών τεχνικών που έμαθαν τα παιδιά να εφαρμόζουν αλλά και της ενίσχυσης της παρατηρητικότητας, της προσοχής, της αντιληπτικής ικανότητας και της συνειρμικής μνήμης.

2. Η ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ: ΠΟΣΟ ΒΟΗΘΑ;

Αμαρυλλίς-Χρυσή Μαλεγιαννάκη & Αναστασία Ευκλείδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η έρευνα αυτή αποσκοπούσε να διερευνήσει την επίδραση που έχει ο τρόπος αναπαράστασης των γεωμετρικών προβλημάτων (με ρεαλιστικές λεπτομέρειες σε αντιδιαστολή προς τη διαγραμματική αναπαράσταση) στην επίδοση. Το δείγμα αποτελούνταν από 111 μαθητές/τριες του Λυκείου και 202 φοιτητές/τριες του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δώσουν λύση σε τρία γεωμετρικά προβλήματα, τα οποία απαιτούσαν τον ίδιο τρόπο λύσης αλλά διέφεραν ως προς τη ρεαλιστικότητα στην αναπαράσταση (καθαρά γεωμετρική, ρεαλιστική-διαγραμματική και ρεαλιστική μη διαγραμματική). Στους μισούς συμμετέχοντες δόθηκε ο μαθηματικός τύπος που χρειαζόταν για την επίλυση. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων κατηγοριοποιήθηκαν σε 5 ομάδες (α) απουσία λύσης, (β) αποτυχημένη προσπάθεια, (γ) ορθή αναπαράσταση χωρίς υπολογισμό, (δ) ορθή αναπαράσταση με εσφαλμένο υπολογισμό και (ε) ορθή αναπαράσταση με σωστό υπολογισμό. Οι αναλύσεις έδειξαν μια κύρια επίδραση της αναπαραστατικής ρεαλιστικότητας στην επίδοση των συμμετεχόντων και αλληλεπίδραση με την κατεύθυνση σπουδών, το εκπαιδευτικό επίπεδο, το φύλο και την παρουσία μαθηματικού τύπου.

3. ΑΞΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ, ΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΦΗΒΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Αικατερίνη Γκαρή, Πέννυ Παναγιωτοπούλου, & Λουκάς Καρκαντζούνης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα έρευνα, ως μέρος της ευρύτερης έρευνας με τίτλο “European Value Study” (EVS, 1999/2000), επιχειρεί να διερευνήσει σε εφήβους μαθητές αξίες σχετικά με τη ζωή στη σύγχρονη οικογένεια, το θεσμό του γάμου και τις διαστάσεις μέσω των οποίων κατανόείται και εκφράζεται η θρησκευτικότητα. Από το ερωτηματολόγιο Ευρωπαϊκών Αξιών 1999/2000 χρησιμοποιήθηκαν 34 ερωτήσεις κλειστού τύπου που διερευνούν αξίες σχετικά με τη ζωή στην οικογένεια, τις παραμέτρους που συμβάλουν σ’ έναν επιτυχημένο γάμο, το βαθμό που ένα παιδί χρειάζεται και τους δύο γονείς, το βαθμό που μία γυναίκα/ένας άνδρας πρέπει να αποκτά παιδιά, το σεβασμό των παιδιών προς τους γονείς και τις διαστάσεις που περιέχονται στη θρησκευτικότητα, σε επίπεδο γενικότερων πεποιθήσεων και σε πρακτικό-λειτουργικό επίπεδο, σε συνδυασμό με ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε σε δείγμα 115 Ελλήνων εφήβων μαθητών, 65 μαθητές και 50 μαθήτριες, από τους οποίους 65 φοιτούσαν σε δημόσιο Γυμνάσιο και 50 σε δημόσιο Λύκειο της Αθήνας. Τα ευρήματα δείχνουν ότι σχετικά με τη θρησκευτικότητα, φαίνεται να διακρίνονται δύο διαστάσεις, μία αναφερόμενη σε θρησκευτικές πεποιθήσεις και μία σε θρησκευτικές πρακτικές, ενώ οι έφηβοι συμμετέχοντες, αν και φαίνεται να είναι θρησκευόμενοι, δεν φαίνεται να αναμειγνύονται απαραίτητως σε θρησκευτικές πρακτικές. Αναφορικά με το γάμο και την οικογένεια, φαίνεται να δίνουν κυρίως έμφαση στην ποιότητα του γάμου και στα εκσυγχρονιστικά χαρακτηριστικά των οικογενειακών ρόλων και των αξιών.

4. ΦΩΝΕΣ ΤΟΥ ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΥΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΕΙ ΤΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΕ 12ΧΡΟΝΟ ΑΣΘΕΝΗ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Χριστίνα Καρακώστα, Σταύρος Χαραλαμπίδης, & Δημήτριος Τσιάκος

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Σκοπός της παρουσίασης αυτής είναι να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο οι εσωτερικευμένες φωνές του διαλεκτικού εαυτού ενός παιδιού διεγνωσμένου με μαθησιακές δυσκολίες αναφέρονται σε και πηγάζουν από τη συμπτωματολογία των μαθησιακών δυσκολιών. Στη συνέχεια θα γίνει προσπάθεια να ερμηνευθούν οι ρόλοι που το παιδί αντιμετώπιζει, ανταποδίδει και γενικά αναπαράγει με διαφορετικούς συνδυασμούς στη καθημερινή του ζωή με βάση τις φωνές του διαλεκτικού εαυτού. Τα βασικά θεραπευτικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν βάσει της Γνωσιακής Αναλυτικής Θεραπείας ήταν (α) η συμπλήρωση του Ψυχοθεραπευτικού Φακέλου, (β) η αναγνώριση και αναθεώρηση προβληματικών ρόλων και διαδικασιών (παγίδες, διλήμματα και εμπλοκές) μέσω διαγραμμάτων (γ) η καταγραφή φράσεων που αντιστοιχούν σε φωνές του διαλεκτικού εαυτού. Το αρχικό στάδιο της θεραπείας του 12χρονου υπήρξε ο εντοπισμός των φωνών που το παιδί είχε εσωτερικεύσει και σχετιζόταν με τη συμπτωματολογία των μαθησιακών δυσκολιών. Στη συνέχεια εντοπίστηκαν συνεργατικά οι κυρίαρχοι ρόλοι που αναπαράγονταν στη ζωή του και σχετιζόνταν με το προαναφερθέντα. Η θεραπεία του εστιάστηκε εκτός από την αποκατάσταση των μαθησιακών δυσκολιών, στην ενδυνάμωση των θετικών φωνών του διαλεκτικού εαυτού και την αντιμετώπιση των φωνών που οδηγούσαν σε δυσλειτουργικές συμπεριφορές. Σε αυτή τη κατεύθυνση βρέθηκαν από κοινού εναλλακτικές λειτουργικές συ-

μπεριφορές. Οι μαθησιακές δυσκολίες είναι το σύμπτωμα το οποίο αντιμετωπίζουν γονείς και ειδικοί. Το σημαντικότερο κομμάτι όμως είναι οι προεκτάσεις που αυτές έχουν στη ζωή του παιδιού. Ξεκινώντας από ένα σύνολο φωνών (γονέων, εκπαιδευτικών, άλλων παιδιών) που το παιδί εσωτερικεύει καταλήγουμε σε ένα σύνολο δυσλειτουργικών ίσως ανταποδοτικών ρόλων. Αυτός είναι και ο στόχος μιας θεραπείας βασισμένης στο γνωσιακό αναλυτικό μοντέλο σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες.

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΗΣ ΑΝΟΡΕΞΙΚΩΝ ΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΩΙΜΗ ΕΝΗΛΙΚΙΩΣΗ

Κριστίνα Παντελή

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο στόχος της έρευνας ήταν να διερευνήσει αν οι παράγοντες όπως η κατάθλιψη, η τελειομανία, η αυτοεκτίμηση, ο νευρωτισμός και η ποιότητας στην σχέση γονέων και παιδιού προβλέπουν την εμφάνιση ανορεξικών και βουλιμικών τάσεων. Στην έρευνα συμμετείχαν έφηβες και νεαρές γυναίκες ηλικίας 15-25 ετών (N= 275). Οι συμμετέχουσες συμπλήρωσαν μια σειρά από ανιχνευτικά εργαλεία (Beck Depression Inventory, Frost Multidimensional Perfectionism Scale - FMPS, Rosenberg Self-Esteem Scale, Parental Bonding Instrument – PBI, NEO-FFI) τα οποία εντοπίζουν τους πιο πάνω παράγοντες σε συνδυασμό με ένα εργαλείο μέτρησης τάσεων νευρικής ανορεξίας και βουλιμίας. Τα αποτελέσματα ιεραρχικής παλινδρόμησης ανέδειξαν ένα μοντέλο πρόβλεψης το οποίο επιβεβαιώνει την αρχική υπόθεση της έρευνας. Τα αποτελέσματα αυτά συζητούνται στο πλαίσιο της γενικότερης θεωρίας για την ανάπτυξη προβλημάτων προσαρμογής στην εφηβεία και στην ενηλικίωση των νεαρών γυναικών.

6. ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ράνια Καραμπά, Ουρανία Τοπτσόγλου, Στυλιανή-Άννα Χριστοδουλέα, & Ειρήνη Καντεράκη

Ψυχολογικό Κέντρο Αναπτυξιακών και Μαθησιακών Δυσκολιών «ΑΡΣΗ»

Οι παράγοντες οι οποίοι συντελούν στην αύξηση της επιθετικής συμπεριφοράς κατά την παιδική και εφηβική ηλικία, καθώς και οι βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες αυτής, έχουν προσελκύσει το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών. Παρόλο που η έκθεση των παιδιών στην τηλεοπτική βία αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συμβάλουν στην αύξηση της επιθετικής συμπεριφοράς, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί αύξηση του χρόνου τηλεθέασης των παιδιών. Η παρούσα έρευνα έχει στόχο τη διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων παιδιών προσχολικής ηλικίας σχετικά με την επίδραση της παρακολούθησης τηλεοπτικών προγραμμάτων. Οι γονείς 300 παιδιών προσχολικής ηλικίας 36-72 μηνών (μ.ο. = 55.6 μήνες) συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο το οποίο κατασκευάστηκε από τους ερευνητές για τους σκοπούς της έρευνας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, τα 2/3 των παιδιών προσχολικής ηλικίας παρακολουθούν τηλεόραση πάνω από μια ώρα την ημέρα, αν και το 80% των γονέων θεωρεί πως η παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων είναι δυνατόν να έχει αρνητικές συνέπειες στην ψυχική υγεία των παιδιών. Επιπλέον, αν και οι γονείς δηλώνουν ότι η εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς δεν αποτελεί τον πιο σοβαρό κίνδυνο από την παρακολούθηση τηλεοπτικών προγραμμάτων, σύμφωνα με το 60% των γονέων, τα παιδιά φαίνεται ότι επηρεάζονται αρνητικά από την έκθεση σε επεισόδια τηλεοπτικής βίας. Με βάση τα ευρήματα αυτά, η παροχή συμβουλευτικής με στόχο τη μείωση του χρόνου τηλεθέασης στα παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι σημαντικό να προϋποθέτει τη διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων σχετικά με τις επιπτώσεις της τηλεθέασης στη συμπεριφορά των παιδιών και την επακόλουθη τροποποίηση των λανθασμένων αντιλήψεων σχετικά με αυτές.

7. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΤΩΝ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΓΟΝΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΔΟ-ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΩΝ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ

Κωνσταντίνα Φαλάγγα, Κωνσταντίνος Πετρογιάννης, & Λουκία Μπεζέ

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στην παρούσα μελέτη επιχειρήθηκε η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της εκτίμησης των παιδιών για την ικανοποίηση βασικών ψυχολογικών αναγκών τους και ενός αριθμού παραγόντων που χαρακτηρίζουν το πλαίσιο της οικογένειας. Χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια σε 187 μαθητές της Δ' και της Ε' Δημοτικού τεσσάρων δημοτικών σχολείων των Σερρών και τις μητέρες τους. Αναμένονταν ότι: (α) τα παιδιά θα ανέφεραν υψηλά επίπεδα ικανοποίησης των συναισθηματικών αναγκών για δημιουργία δεσμού, αποδοχή και συναισθηματική επένδυση, των γνωστικών αναγκών για παροχή ερεθισμάτων, πειραματισμό και ενίσχυση, και των κοινωνικών αναγκών για επικοινωνία, εκτίμηση και ύπαρξη δο-

μών και ορίων στο περιβάλλον, (β) η εκτίμηση των παιδιών για την ικανοποίηση των αναγκών τους συνδέεται με «δυναμικές» πτυχές της οικογενειακής λειτουργίας όπως τα σχήματα γονικής συμπεριφοράς (αυθεντικό, αυταρχικό, επιτρεπτικό), την υπερπροστασία του γονιού και τις ενδο-οικογενειακές διεργασίες (διευκόλυνση της ωρίμανσης, συναισθηματική σχέση γονέα-παιδιού, χρήση υλικού που προάγει την ανάπτυξη) και ορισμένα σημαντικά δομικά χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος. Τα ευρήματα επιβεβαίωσαν τις υποθέσεις καταδεικνύοντας την υψηλή ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών σε όλα τα επίπεδα και το σημαντικό προς αυτή την κατεύθυνση ρόλο τόσο δομικών, όσο και δυναμικών χαρακτηριστικών του πλαισίου. Ειδικότερα, το αυθεντικό σχήμα γονικής συμπεριφοράς παρουσίασε θετική συσχέτιση και με τα τρία είδη ψυχολογικών αναγκών, ενώ το αυταρχικό και το επιτρεπτικό συσχετίστηκαν αρνητικά με επιμέρους συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες. Επίσης, συγκεκριμένες ενδο-οικογενειακές διεργασίες φάνηκε να σχετίζονται με την αναφερόμενη ικανοποίηση όλων των ειδών ψυχολογικών αναγκών. Τέλος, η σειρά γέννησης και αριθμός παιδιών στην οικογένεια συσχετιζόνταν με την ικανοποίηση των αναγκών των παιδιών σε όλα τα επίπεδα.

8. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΤΑΣΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αλεξάνδρα Τιλελή & Ελένη Νταλάκα

Βασικό άξονα του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού αποτελεί η μετάβαση από τη σχολική στην επαγγελματική ζωή, ο μαθητικός ωστόσο πληθυσμός των Εσπερινών σχολείων είναι ταυτόχρονα ενεργός σε αμφοτέρους τους τομείς. Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια αποτελεί μια αρχική ανίχνευση στάσεων τελειοφοίτων της Εσπερινής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στην αγορά εργασίας, ενός χώρου δηλαδή από τον οποίο ήδη αποκομίζουν εμπειρίες. Η έρευνα έλαβε χώρα σε δείγμα μαθητών Εσπερινού Λυκείου, προερχόμενο από δύο σχολικές μονάδες που λειτουργούν σε διαφορετικά μεγάλα αστικά κέντρα, με τη χρήση αυτοσχέδιου ερωτηματολογίου που κατασκευάστηκε για το σκοπό αυτό. Τα ερευνητικά δεδομένα υποβλήθηκαν σε στατιστική επεξεργασία από την οποία προέκυψαν ως επί το πλείστον επιμέρους θεματικές γύρω από τις οποίες συσπειρώνονται οι υπό συζήτηση στάσεις, καθώς επίσης η σύνδεσή τους με δημογραφικές παραμέτρους των συμμετεχόντων αλλά και ενδείξεις σχετικά με τις προοπτικές βελτίωσης του ερευνητικού εργαλείου. Το εγχείρημα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Συμβουλευτική Και Επαγγελματικός Προσανατολισμός» θα μπορούσε υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να συμβάλει στην περαιτέρω διερεύνηση αλλά και προώθηση της επαγγελματικής ανάπτυξης της αυτής αλλά και άλλων ομάδων στόχου.

9. ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Αθανάσιος Γραμματικός & Αικατερίνη Κατσανδρή

ΚΔΑΥ Β' Αθήνας

Βασικός στόχος της συγκεκριμένης έρευνας δράσης υπήρξε η διερεύνηση του προφίλ των μαθητών με σύνθετες γνωστικές και συναισθηματικές δυσκολίες και, συνακόλουθα, η ψυχοεκπαιδευτική τους αντιμετώπιση, αφού δεν εμπίπτουν στις συνήθεις κατηγορίες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με αποτέλεσμα να παραθεωρούνται από την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι μαθητές με σύνθετες γνωστικές και συναισθηματικές δυσκολίες αποτελούν ετερογενή ομάδα, εφόσον οι γνωστικές και συναισθηματικές δυσκολίες ποικίλλουν ως προς μορφή και ως προς το βαθμό με τα οποία εκδηλώνονται, έχουν όμως μια κοινή συνισταμένη: τα μειωμένα μαθησιακά επιτεύγματα και συναφώς τη σχολική υποεπίδοση. Η ανακοίνωση μας στηρίζεται μεθοδολογικά στη μελέτη περίπτωσης ενός μαθητή λυκείου φυσιολογικής νοημοσύνης, που παρουσιάζει σοβαρές γνωστικές και συναισθηματικές δυσκολίες, οι οποίες εδράζονται σε ψυχοπαθολογικό υπόβαθρο και προκαλούν πτώση της κοινωνικής και μαθησιακής λειτουργικότητάς του. Η γενικότερη εικόνα του μαθητή προκύπτει από το κοινωνικό ιστορικό, από την ψυχολογική αξιολόγηση (κλινική συνέντευξη), από την ψυχομετρική αξιολόγηση (Raven, Achenbach) και από την εκπαιδευτική αξιολόγηση. Η έκφανση της συννοσηρότητας των γνωστικών δυσχερειών με τις συναισθηματικές διαταραχές στο μαθησιακό επίπεδο υπαγορεύει την κατάρτιση ενός προγράμματος ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης, οι βασικές αρχές του οποίου περιγράφονται στην παρούσα ανακοίνωση.

10. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ: ΜΙΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 4-ΕΩΣ 7-ΕΤΩΝ

Αλεξάνδρα-Μαρία Αμελαδιώτη & Πλουσία Μισαηλίδη

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να μελετήσει την ανάπτυξη της ικανότητας των παιδιών να κατανοούν μεταφορικές προτάσεις που εκφράζουν συναισθήματα και τη σχέση αυτής της ικανότητας με τη θεωρία του νου. Στην έρευνα πήραν μέρος 80 παιδιά ηλικίας 4 έως 7 ετών και των δύο φύλων. Χρησιμοποιήθηκαν τέσσερα πειραματικά έργα, ένα που εξέταζε την κατανόηση μεταφορικών προτάσεων που εκφράζουν βασικά και σύνθετα συναισθήματα (χαρά, λύπη, ντροπή και περηφάνια) και τρία που εξέταζαν την κατανόηση νοητικών καταστάσεων α' (ο Χ πιστεύει ότι Α) και β' τάξης (ο Χ πιστεύει ότι ο Ψ πιστεύει ότι Α). Τα δεδομένα της έρευνας βρίσκονται στο στάδιο της στατιστικής ανάλυσης. Αναμένεται ότι η ικανότητα των παιδιών να κατανοούν μεταφορικές προτάσεις με συναισθηματικό περιεχόμενο θα συσχετίζεται με τις επιδόσεις τους στα έργα ΘΤΝ β' τάξης, αλλά όχι με τις επιδόσεις τους στα έργα ΘΤΝ α' τάξης. Τα ευρήματα της έρευνας θα συζητηθούν στο πλαίσιο ερευνών που μελέτησαν τους γνωστικούς μηχανισμούς που βρίσκονται στη βάση της ικανότητας κατανόησης μεταφορικών προτάσεων με ψυχολογικό περιεχόμενο.

11. Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΩΣ ΜΕΣΟ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥΣ

Φωτεινή Μπονώτη¹, Πλουσία Μισαηλίδη², & Αδελαίδα Μάστορα¹

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Έρευνες έδειξαν ότι τα παιδιά εκφράζουν τη συναισθηματική τους διάθεση στα σχέδιά τους άλλοτε κυριολεκτικά και άλλοτε μεταφορικά και ότι οι εκφραστικές στρατηγικές που χρησιμοποιούν επηρεάζονται από ένα πλέγμα παραγόντων, όπως η ηλικία, το απεικονιζόμενο θέμα και το είδος της συναισθηματικής φόρτισης. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει εάν η τεχνητή υποβολή συναισθηματικών διαθέσεων επηρεάζει τις σχεδιαστικές στρατηγικές των παιδιών και το βαθμό στον οποίο η επίδραση αυτή διαφοροποιείται με την ηλικία ή το σχεδιαζόμενο θέμα. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 144 παιδιά και των δύο φύλων, που ήταν ταξινομημένα σε τέσσερις ηλικιακές ομάδες με μέσο όρο ηλικίας 6-, 8-, 10- και 12 χρόνια αντίστοιχα. Αρχικά ζητήθηκε από τα παιδιά να σχεδιάσουν έναν άνθρωπο ή ένα δέντρο (σχέδιο αναφοράς). Στη συνέχεια, η κάθε ηλικιακή ομάδα χωρίστηκε σε τρεις υπο-ομάδες: η πρώτη υποβλήθηκε τεχνητά σε θετική συναισθηματική διάθεση (πειραματική ομάδα 1), η δεύτερη σε αρνητική συναισθηματική διάθεση (πειραματική ομάδα 2), ενώ η τρίτη δεν υποβλήθηκε σε καμία συναισθηματική διάθεση (ομάδα ελέγχου). Μετά από την υποβολή συναισθηματικών διαθέσεων, ζητήθηκε από το κάθε παιδί να σχεδιάσει ξανά έναν άνθρωπο ή ένα δέντρο (εκφραστικό σχέδιο). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι: (α) η ηλικία δεν είχε σημαντική επίδραση στις σχεδιαστικές στρατηγικές που επιλέγουν τα παιδιά και ότι ήδη από την ηλικία των 6 ετών τα παιδιά είναι σε θέση να χρησιμοποιούν μια ποικιλία εκφραστικών στρατηγικών, και (β) η συναισθηματική διάθεση απεικονίζεται με περισσότερες στρατηγικές στο σχέδιο του ανθρώπου παρά στο σχέδιο του δέντρου αναδεικνύοντας ότι το σχεδιαστικό θέμα επηρεάζει τις εκφραστικές στρατηγικές που τα παιδιά χρησιμοποιούν.

12. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ: ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ

Αγγελική Τσιακάρη¹, Φωτεινή Μπονώτη¹, & Πλουσία Μισαηλίδη²

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ερευνητές υποστηρίζουν ότι το μέγεθος της ανθρώπινης φιγούρας στα παιδικά σχέδια επηρεάζεται από ένα πλέγμα παραγόντων, όπως η σπουδαιότητα που αποδίδεται στον απεικονιζόμενο άνθρωπο και η σειρά σχεδίασής του στην εικόνα. Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει αυτή την υπόθεση χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα το ποδόσφαιρο, μια αγαπημένη δραστηριότητα αρκετών παιδιών. Στην έρευνα πήραν μέρος συνολικά 81 παιδιά ηλικίας 6-10 ετών και των δύο φύλων. Στα παιδιά δόθηκε μια λευκή σελίδα χαρτί και χρωματιστοί μαρκαδόροι και τους ζητήθηκε να ζωγραφίσουν έναν παίκτη της ποδοσφαιρικής τους ομάδας να παίζει μπάλα με έναν παίκτη μιας αντίπαλης ομάδας. Προκειμένου να διερευνηθεί η επίδραση της σειράς σχεδίασης στο μέγεθος της ανθρώπινης φιγούρας ζητήθηκε από τα μισά παιδιά να ζωγραφίσουν πρώτα τον παίκτη της δικής τους ομάδας και στη συνέχεια τον αντίπαλο παίκτη, ενώ από τα υπόλοιπα ζητήθηκε να ζωγραφίσουν πρώτα τον παίκτη της αντίπαλης ομάδας και μετά τον παίκτη της δικής τους. Επιπλέον, τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν σε μια σειρά ερωτήσεων που εξέταζαν την προσωπική τους σχέση με το ποδόσφαιρο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά σχεδιάζουν τον παίκτη της αγαπημένης τους ομάδας

δας μεγαλύτερο σε μέγεθος, μόνον όταν αυτός σχεδιάζεται πρώτος αναδεικνύοντας με αυτόν τον τρόπο ότι μόνο η αλληλεπίδραση διαφορετικών παραγόντων μπορεί να ερμηνεύσει τις διαφορές μεγέθους που συχνά παρατηρούνται στα παιδικά σχέδια

13. ΤΟ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ: ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ - ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ - ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Καλλιόπη Κατσιαρδάνη-Τζοβανέτο¹, Γλυκερία Μήτσιου, Αναστασία Αναστασίου², Αικατερίνη Γκερλή³, & Κωνσταντίνος Δάκτυλας³

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Αχιλλοπούλειο Νοσοκομείο Βόλου, ³Εταιρεία Φροντίδας Υγείας και Εκπαίδευσης

Η κακοποίηση του παιδιού είναι το φαινόμενο όπου ένας ή περισσότεροι ενήλικες που έχουν την ευθύνη της φροντίδας του προκαλούν ή επιτρέπουν να προκληθούν σε αυτό σωματικές κακώσεις ή συνθήκες στέρησης και να επιφέρουν σοβαρές διαταραχές σωματικής, νοητικής, συναισθηματικής ή κοινωνικής μορφής (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1998). Μελετάται διεθνώς ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες όπου παρατηρείται σημαντική αύξηση του φαινομένου. Τα ποσοστά κακοποιημένων παιδιών ανά τον κόσμο είναι: 1-2% για κάθε ηλικιακό έτος μέχρι 5 ετών στη Μ. Βρετανία, 1-2% από 0-18 ετών στις ΗΠΑ, 1-2% από 0-5 χρόνων στην Ελλάδα το χρόνο. Ποικίλοι παράγοντες σε επίπεδο ατομικό που έχουν να κάνουν με το ίδιο το παιδί-θύμα, σε επίπεδο οικογενειακό που αφορούν τους γονείς-θύτες καθώς και τη δομή της οικογένειας αλλά και σε επίπεδο κοινωνικό που αναφέρονται στο ευρύτερο περιβάλλον ανάπτυξης του παιδιού, διερευνώνται εκτενώς προκειμένου να αποδειχθεί αν αποτελούν τους αιτιολογικούς παράγοντες της κακοποίησης. Βασικός στόχος σε κάθε περίπτωση είναι να υπάρξει όχι μόνο σωστή θεραπευτική αντιμετώπιση των παιδιών-θυμάτων και των οικογενειών τους, αλλά και πρόληψη. Η πρόληψη αναφέρεται κυρίως σε δευτερογενές επίπεδο όπου αποφεύγεται η εκδήλωση μορφών κακοποίησης σε παιδιά τα οποία ανήκουν στις λεγόμενες ομάδες υψηλού κινδύνου. Σε πολλές χώρες της Ευρώπης εφαρμόζονται σύγχρονα προγράμματα θεραπείας, πρόληψης, βοήθειας και στήριξης των ατόμων που εμπλέκονται σε καταστάσεις κακοποίησης. Στη χώρα μας παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση σε σύγκριση με το διεθνή χώρο και αυτό αποδεικνύεται από τις υπάρχουσες νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν για την κακοποίηση του παιδιού και του εφήβου. Ταυτόχρονα, οι περισσότερες προσπάθειες εγχώρια έχουν επικεντρωθεί στη διάγνωση και στη θεραπεία παρά στην πρόληψη, γεγονός που αναδεικνύει την αναγκαιότητα αναβάθμισης της παροχής υπηρεσιών σε θέματα κακοποίησης παιδιού. Στη διάρκεια της θεραπείας αλλά και της διάγνωσης είναι η διεπιστημονική προσέγγιση του προβλήματος.

14. Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ CDI ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Ανάργυρος Καραπέτσας, Νικόλαος Ζυγούρης, Μαγδαληνή Τσιότσικα, Μαριλένα Μαδεμτζή, & Θρασύβουλος Δαλιάνης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Με τον όρο κατάθλιψη νοείται η ψυχική διαταραχή που μπορεί να οριστεί ως μία κατάσταση παθολογικής θλίψης και συνοδεύεται από σημαντική μείωση του αισθήματος προσωπικής αξίας και από την επώδυνη συνείδηση των νοητικών, ψυχοκινητικών και οργανικών διαδικασιών. Το κύριο χαρακτηριστικό της είναι διαταραχή στη διάθεση με τρία βασικά συμπτώματα (α) συμπτώματα σχετικά με το συναίσθημα, (β) συμπτώματα συμπεριφοράς και (γ) συμπτώματα σχετικά με τις στάσεις απέναντι στον ίδιο τον εαυτό και στο περιβάλλον. Τέλος, όσον αφορά τα επιδημιολογικά στοιχεία στον ελληνικό πληθυσμό το ποσοστό εμφάνισης της κατάθλιψης στις γυναίκες είναι σχεδόν διπλάσιο από εκείνο των ανδρών. Το CDI (Children's Depression Inventory), είναι ένα τεστ σύντομου προσδιορισμού του εαυτού που βοηθά στην αξιολόγηση γνωστικών, συμπεριφορικών, και συναισθηματικών ενδείξεων της κατάθλιψης σε παιδιά και εφήβους 6 με 18 ετών. Το CDI περιλαμβάνει 27 ερωτήματα κλειστού τύπου με τρεις πιθανές απαντήσεις. Επίσης είναι διαθέσιμη και μια μικρότερη μορφή του τεστ με 10 ερωτήσεις. Η δοκιμασία χρησιμοποιείται από κλινικούς παιδοψυχολόγους, κατά κύριο λόγο, για τη διάγνωση της συγκεκριμένης ψυχοπαθολογικής διαταραχής, και δίδεται είτε ατομικά είτε σε ομάδες. Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί το γεγονός ότι το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο ερευνά πέντε κλινικά χαρακτηριστικά των ατόμων: 1. Την αρνητική διάθεση. 2. Τις διαπροσωπικές δυσκολίες. 3. Την αρνητική αυτοεκτίμηση. 4. Την αναποτελεσματικότητα. 5. Την ανηδονία. Στο παρόν ερευνητικό πρωτόκολλο έγινε μια προσπάθεια χορήγησης του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου σε Ελληνικό πληθυσμό. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε σε 48 παιδιά που είχαν διαγνωστεί με άγχος (N=24) ή κατάθλιψη (N=24) από δημόσιο νοσοκομείο και 100 παιδιά αποτελούσαν την ομάδα ελέγχου προερχόμενα από αστικά κέντρα της περιφέρειας Θεσσαλίας. Τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται σε μια έρευνα πιλότο που αυτή τη στιγμή διεξάγεται από το Εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

15. Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ RCMAS ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΧΩΔΟΥΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Μαγδαληνή Τσιότσικα, Νικόλαος Ζυγούρης, Μαριλένα Μαδεμτζή, Θρασύβουλος Δαλιάνης, & Ανάργυρος Καραπέτσας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Με τον όρο αγχώδεις διαταραχές νοείται η δυσάρεστη συναισθηματική κατάσταση που περιλαμβάνει αισθήματα τάσης, φόβου ή ακόμη και τρόμου για κίνδυνο, του οποίου η πηγή είναι σε μεγάλο βαθμό άγνωστη ή μη αναγνωρίσιμη. Είναι η πιο κοινή μορφή ψυχικών παθήσεων και συνήθως συνοδεύονται από έντονα σωματικά συμπτώματα όπως δύσπνοια και ταχυπαλμία. Άλλα συμπτώματα μπορεί να περιλαμβάνουν ιδρώτα, τρόπο των άκρων, αίσθημα ασφυξίας, ναυτία, στομαχικές ενοχλήσεις, κ.α. Συχνά, αρχίζουν στην παιδική ηλικία, όπου αν δεν θεραπευτούν αποτελεσματικά μπορεί να εγκαθιδρυθούν με εντονότερη συμπτωματολογία στην πρώιμη ενήλικη ζωή ή αργότερα κατά την εξελικτική πορεία του ατόμου. Πιο συχνά προσβάλλονται οι γυναίκες παρά οι άντρες. Οι αγχώδεις διαταραχές επηρεάζουν το πώς ένα άτομο σκέπτεται, αισθάνεται και συμπεριφέρεται και εάν δεν αντιμετωπισθούν, μπορούν να προκαλέσουν μεγάλη ψυχική ένταση και να διαταράξουν σημαντικά τη ζωή του ατόμου. Το RCMAS (Revised Children's Manifest Anxiety Scales) έχει σχεδιαστεί για την αξιολόγηση του επιπέδου και της φύσης του άγχους, σε παιδιά και εφήβους από 6 έως 19 χρονών. Η δοκιμασία πρέπει να έχει ολοκληρωθεί περίπου σε δέκα λεπτά. Υπάρχουν 28 ερωτήσεις που καλούνται να απαντήσουν οι εξεταζόμενοι και είναι κλειστού τύπου με τρεις πιθανές απαντήσεις: (α) πολλές φορές (β) μερικές φορές (γ) ποτέ. Η κατηγοριοποίηση των ερωτήσεων μπορεί να γίνει παραδειγματικά ως ακολούθως: Οι 1, 5 και 19 αφορούν τις κοινωνικές ανησυχίες του παιδιού, οι 21, 22, 23, 27 και 28 εστιάζουν στο ψυχολογικό άγχος και οι 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, και 17 έχουν να κάνουν με τις ανησυχίες και την υπερευαισθησία των παιδιών. Στο παρόν ερευνητικό πρωτόκολλο έγινε μια προσπάθεια χορήγησης του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου σε Ελληνικό πληθυσμό. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε σε 48 παιδιά που είχαν διαγνωστεί με άγχος (N= 24) ή κατάθλιψη (N=24) από δημόσιο νοσοκομείο και 100 παιδιά αποτελούσαν την ομάδα ελέγχου προερχόμενα από αστικά κέντρα της περιφέρειας Θεσσαλίας. Τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται σε μια έρευνα πιλότο που αυτή τη στιγμή διεξάγεται από το Εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

16. ΣΧΕΣΗ ΓΟΝΕΪΚΟΥ ΣΤΥΛ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΜΑΝΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Ειρήνη Γρηγορίου & Παναγιώτης Σταυρινίδης

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του γονεϊκού στυλ, του άγχους και της τελειομανίας σε παιδιά και εφήβους και η ανίχνευση των βασικών συστατικών του γονεϊκού στυλ ως προς τις διαστάσεις της απαιτητικότητας και της διαθεσιμότητας. Με τυχαία δειγματοληψία επιλέχθηκαν 442 παιδιά έκτης τάξης του Δημοτικού και παιδιά από τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου. Μέση ηλικία ήταν 13.1 έτη (± 1.18). Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε η κλίμακα αξιολόγησης του γονεϊκού στυλ, της τελειομανίας (Frost Multidimensional Perfectionism Scale), του άγχους (Penn - State Worry Questionnaire for Children) και της κατάθλιψης (Children's Depression Inventory). Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν την ύπαρξη θετικής συσχέτισης μεταξύ του φόβου της αποτυχίας, των αμφιβολιών για τις πράξεις του ατόμου και του άγχους. Επίσης οι γονεϊκές προσδοκίες συσχετίζονται θετικά με τον φόβο της αποτυχίας και την καταθλιπτική διάθεση. Συμπερασματικά προκύπτει ότι οι αρνητικές πτυχές του γονεϊκού στυλ προβλέπουν την εμφάνιση άγχους στα παιδιά, που με την σειρά του προβλέπει την ανάπτυξη της τελειομανίας, η οποία οδηγεί στην εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Συγκεκριμένα, το άγχος, η κατάθλιψη και η χαμηλή αυτοεκτίμηση αυξάνουν τον φόβο της αποτυχίας και τις αμφιβολίες για τις πράξεις του ατόμου, στοιχεία τα οποία αποτελούν τις αρνητικές διαστάσεις της τελειομανίας. Αντίθετα, θετικές πτυχές του γονεϊκού στυλ όπως ο γονεϊκή εποπτεία και η γονεϊκή ενίσχυση σχετίζονται με τις αντίστοιχα θετικές πτυχές της τελειομανίας όπως η τάση για οργάνωση, οι υψηλοί προσωπικοί στόχοι που θέτει το άτομο και το κίνητρο επιτυχίας. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών, υποστηρίζουν επίσης τις αλληλοσυσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών αυτών και δείχνουν ότι οι αρνητικές πτυχές του γονεϊκού στυλ, καταλήγουν σε δυσμενή αναπτυξιακά αποτελέσματα για τα παιδιά όπως η εμφάνιση αρνητικής τελειομανίας και κατάθλιψης.

Η ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΛΟΓΟ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Οργανωτές: **Νίκος Μποζατζής¹**, & **Ευγενία Γεωργάκα²**, ¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος: **Πάυλος Πανταζής**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Συζητητής: **Ευαγγελία Φίγγου**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σε σύμπνοια με παράλληλες εξελίξεις στις κοινωνικές επιστήμες γενικότερα, τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια η ψυχολογία βιώνει τη δική της στροφή στο λόγο. Ολοένα και περισσότεροι ερευνητές, από διαφορετικούς κλάδους της ψυχολογίας (π.χ. κοινωνική, κλινική, αναπτυξιακή κλπ), υιοθετούν επιστημολογικές οπτικές και μεθοδολογίες ανάλυσης που εντάσσονται στο ευρύτερο αυτό ρεύμα. Αν και οι διαφορετικές προσεγγίσεις που το συγκροτούν συχνά αντιμετωπίζονται ως ενιαίο σύνολο (συχνά κάτω από τον εν πολλοίς παραπλανητικό τίτλο «Ποιοτικές Μέθοδοι»), στο εσωτερικό του ρεύματος αυτού η «ομοιογένεια» δεν αποτελεί ούτε ακριβή περιγραφή της κατάστασης που επικρατεί ούτε αναγκαστικά ζητούμενο. Η στροφή στο λόγο στην ψυχολογία εμπεριέχει πολλές, διαφορετικές και συχνά ασύμβατες μεταξύ τους θέσεις και θεωρητικά πλαίσια από το χώρο των ανθρωπιστικών σπουδών και των κοινωνικών επιστημών: μεταδομισμός, σημειωτική, ψυχανάλυση, αναλυτική φιλοσοφία της γλώσσας, μικρο-κοινωνιολογία και εθνομεθοδολογία – μεταξύ άλλων – συνυπάρχουν ως στοιχεία συστατικής επιρροής, προδιαγράφοντας διακριτές τροχιές αναλυτικής πρακτικής. Ένα κομβικό ζήτημα θεωρητικής επεξεργασίας και αναλυτικής πρακτικής που αναδεικνύει την ποικιλότητα οπτικών μέσα στους κόλπους της στροφής στο λόγο στην ψυχολογία είναι αυτό της 'ερμηνείας'. Οι συμμετέχοντες στο Συμπόσιο αυτό, ερευνητές με εμπειρία και διακριτές τοποθετήσεις στο ρεύμα στροφής στο λόγο, θα αναπτύξουν τις απόψεις τους πάνω στο ζήτημα αυτό παρουσιάζοντας ενδεικτικές αναλύσεις δεδομένων λόγου. Οι τοποθετήσεις τους καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος του ορίζοντα των συναφών προσεγγίσεων, όπως αυτό ορίζεται στη διεθνή γραμματεία: Αφηγηματική Ανάλυση (Ευρυνόμη Αυδή), Ψυχανάλυση και Ανάλυση Λόγου (Ευγενία Γεωργάκα), Εθνομεθοδολογία και Ανάλυση Συνομιλίας (Felix Diaz) και Κριτική Λογο-κοινωνιοψυχολογία (Νίκος Μποζατζής).

1. Η ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΟΝΣΤΡΟΥΙΟΝΙΣΜΟ

Ευρυνόμη Αυδή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η έννοια της «αφήγησης» έχει αποκτήσει σημαντική θέση στο χώρο των κοινωνικών επιστημών. Η αφήγηση θεωρείται μια θεμελιώδης ψυχολογική και κοινωνική διεργασία και έχει υποστηριχθεί ότι, ως έννοια, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να διερευνηθούν οι συνδέσεις ανάμεσα στην ανθρώπινη εμπειρία, στο νόημα, στις κοινωνικές δομές και θεσμούς, και στον ευρύτερο πολιτισμό. Όσο αφορά στην ανάλυση, υπάρχουν πολλές διαφορετικές εκδοχές «αφηγηματικής ανάλυσης» με σημαντικές θεωρητικές και μεθοδολογικές διαφορές. Υπάρχουν, κατ' επέκταση, και σημαντικές διαφορές όσον αφορά στο σημείο εστιασμού της ανάλυσης, από τη μελέτη της προσωπικής εμπειρίας στη μελέτη του πλαισίου της αφήγησης. Κάποιες από αυτές τις διαφορές μπορούν να αποδοθούν στις θεωρητικές ρίζες της αφηγηματικής προσέγγισης στη φαινομενολογία, από τη μία πλευρά, και στον κοινωνικό κονστρουξιονισμό, από την άλλη. Η παρούσα ανακοίνωση συζητά το θέμα της επιστημολογικής βάσης της αφηγηματικής ψυχολογίας και τις προσεγγίσεις που υπάρχουν όσον αφορά στην ερμηνεία της αφήγησης. Παρουσιάζονται το εύρος και οι εντάσεις, σε επιστημολογικό και μεθοδολογικό επίπεδο, των ερευνών που χρησιμοποιούν την έννοια της αφήγησης, αντλώντας παραδείγματα από την περιοχή της έρευνας της χρόνιας σωματικής ασθένειας.

2. ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ «ΠΟΛΥΠΛΟΚΕΣ» ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΕΣ: ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ευγενία Γεωργάκα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ήδη από τη δεκαετία του '70, όταν η στροφή στο λόγο άρχισε να κερδίζει έδαφος στην ψυχολογία, πολλοί θεωρητικοί και ερευνητές στράφηκαν προς την ψυχαναλυτική θεωρία, θεωρώντας ότι αυτή θα μπορούσε να συμβάλει στην ανάπτυξη μιας προσέγγισης που, από τη μια πλευρά, να αντικαθιστά η μηχανιστική προσέγγιση του ανθρω-

πινου του της κλασσικής ψυχολογίας με μια πιο περίπλοκη και δυναμική κατανόηση των ψυχολογικών διεργασιών και των κοινωνικών πρακτικών, και από την άλλη, να επανεισάγει την υποκειμενικότητα στις νέες κονστρουξιονιστικές προσεγγίσεις, που επικεντρώνονταν αποκλειστικά στο λόγο και τις κοινωνικές διεργασίες. Σήμερα το πεδίο αυτό της συνάντησης μεταξύ της ψυχανάλυσης και της ψυχολογίας του λόγου χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη μιας σειράς προσεγγίσεων, τόσο σε θεωρητικό-προγραμματικό όσο και σε ερευνητικό-εφαρμοσμένο επίπεδο. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν προσεγγίσεις συλλογής (ψυχαναλυτική συνέντευξη, συνέντευξη ελεύθερου συνειρμού) και ανάλυσης ερευνητικών δεδομένων (συνεντεύξεις, αρχείων κλπ) που έχουν εφαρμοστεί σε μια πληθώρα ερευνητικών αντικειμένων (ανδρική ταυτότητα, ενδοοικογενειακή βία, ανασφάλεια κλπ). Η ανακοίνωση αποτελεί ανασκόπηση των σύγχρονων τάσεων στο πεδίο της χρήσης ψυχαναλυτικών προσεγγίσεων στην ανάλυση του λόγου και αναδεικνύει τη σημασία και την ποικιλομορφία του πεδίου αυτού χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα παραδείγματα ερευνών.

3. CONVERSATION ANALYSIS, FOR AND AGAINST INTERPRETATION

Diaz Felix

Universidad de Castilla - La Mancha

Conversation analysis (CA) is a sociological method founded in the 1960s in California around the work of Harvey Sacks, focusing on the ways in which members produce and maintain social order turn by turn in everyday talk. In spite of its continuous and expansive development since, it has always been problematic with respect to the standard disciplines it challenges, typically sociology, linguistics, and occasionally psychology. In the context of alternative approaches to psychology, CA takes a funny role: it can appear quite empiricist and positivistic, thus generating despair, frustration or despise among criticals; but its produce is often challenging to many assumptions of the discipline. My aim in this paper is to explore some historical, methodological and disciplinary processes to make sense of this hybrid identity. CA came into psychology together with other “linguistic turn” approaches, such as postmodernism, pragmatics or genealogy. CA stands out among those other critical approaches in two different ways: It preserves an aesthetic and a practice of sistematicity and empiricism; and it promotes the ethnomethodological discipline of keeping attention to participants’ orientations, and using those orientations as the main source of evidence. These two features generate suspicion among criticals because they impose tight constraints on interpretation. But they are fundamental for the generation of new ways of understanding psychological topics. Conversation analytic research has helped explore details of the social and institutional organization of psychological objects and topics, constituting a body of evidence for processes that other critical approaches can only imagine or discuss broadly.

4. ΕΡΜΗΝΕΙΑ: Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ ΛΟΓΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Νίκος Μποζατζής

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η κοινωνική ψυχολογία είναι ίσως ο κλάδος εκείνος της ψυχολογίας που εμπεριστατώνει με τον πλέον δραματικό τρόπο το ρεύμα στροφής στο λόγο. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν και εμφανίστηκαν οι πρώτες και κλασικές πλέον εργασίες στο πεδίο αυτό, η στροφή στο λόγο στην κοινωνική ψυχολογία ενσωματώνει δύο διακριτά επιστημολογικά προτάγματα: την ανάγκη οι προτεινόμενες ερμηνείες να στηρίζονται σε βαθμό όσο το δυνατόν μεγαλύτερο στον «προσανατολισμό των συμμετεχόντων» και την επιθυμία οι προτεινόμενες ερμηνείες να εγγράφουν και να συνεισφέρουν σε κριτικές εννοιολογήσεις του «πλαισίου» του λόγου, πέρα από το τοπικό συγκεκριμένο. Προς τα τέλη της δεκαετίας του '90 η πόλωση ανάμεσα σε ερευνητές που έδιναν μεγαλύτερη βαρύτητα στη μια ή στην άλλη προτεραιότητα είχε ήδη αποκρυσταλλωθεί. Ωστόσο, πέρα από τις διακριτές αυτές τοποθετήσεις, προς τα τέλη της δεκαετίας του '90 άρχισε να συστηματοποιείται με όρους θεωρητικούς και μεθοδολογικούς και η προσπάθεια κατάρτισης ενός αναλυτικού πλαισίου που θα στηρίζεται εκλεκτικά και στις δύο συστατικές τάσεις, ενός πλαισίου που θα «διαβάζει» με όρους εθνομεθοδολογίας τη μεταδομική συνεισφορά στην ερμηνεία περιστάσεων λόγου και με μεταδομικούς όρους τις «τοπικές» πράξεις που εκτυλίσσονται μέσα σε τέτοια πλαίσια. Η προσέγγιση αυτή, γνωστή και ως κριτική λογο-κοινωνιοψυχολογία (critical discursive social psychology) (Wetherell, 1998) κινητοποιεί έννοιες και αναλυτικά εργαλεία από διάφορες σκοπιές στο ρεύμα στροφής στο λόγο: «προσανατολισμός συμμετεχόντων», «ιδεολογικά διλήμματα», «ερμηνευτικά ρεπερτόρια» και «θέση υποκειμένου». Στην ανακοίνωση θα στοιχειοθετηθεί η αναλυτική αυτή προσέγγιση μέσα από αναλυτικά παραδείγματα.

ΣΤΑΔΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Οργανωτής: **Μαρία Κορώνη**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πρόεδρος: **Μαρία Ζαφειροπούλου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συζητητές: **Μαρία Κορώνη & Μαρία Ζαφειροπούλου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η προκατάληψη κοινώς γίνεται αντιληπτή σαν μία κοινωνική κατασκευή που επηρεάζεται από πολιτιστικούς, ιστορικούς και καταστασιακούς παράγοντες. Το στιγματισμένο άτομο εκλαμβάνεται ως διαφορετικό από τις κανονιστικές απαιτήσεις της κοινωνικής του ομάδας λόγω ενός ή περισσότερων μη επιθυμητών χαρακτηριστικών που οδηγούν σε μια υποτιμητική ή παρεκκλιτική ταυτότητα του συγκεκριμένου κοινωνικού πλαισίου. Τα διάφορα κοινωνικά πλαίσια μπορεί να ορίζουν διαφορετικά χαρακτηριστικά που στιγματίζονται, αλλά αυτό που παραμένει σταθερό είναι οι κοινωνικές και οι ψυχολογικές συνέπειες, όπως η αποφυγή, η απόρριψη και η περιθωριοποίηση. Η ψυχική υγεία ενός παχύσαρκου ατόμου είναι δυνατόν να επηρεαστεί από την προκατάληψη και το κλίμα της γελοιοποίησης μέσα στο περιβάλλον που ζει. Η προκατάληψη για τα παχύσαρκα άτομα φαίνεται να είναι μια «αποδεκτή» κοινωνική πρακτική. Υπάρχουν αποδείξεις καθαρής και σταθερής προκατάληψης σε σημαντικά κοινωνικά πλαίσια, όπως αυτό της εργασίας, της ιατρικής περίθαλψης και της εκπαίδευσης. Αυτή η «αποδεκτή» κοινωνική προκατάληψη έχει οδηγήσει στον στιγματισμό των παχύσαρκων ατόμων, ήδη από την παιδική ηλικία, πράγμα το οποίο έχει επιπτώσεις για όλη τους τη ζωή. Ο στιγματισμός συνδέεται με την αρνητική ψυχική εξέλιξη των παιδιών αυτών με αποτέλεσμα την χαμηλή αυτο-εκτίμηση και τη φτωχή εικόνα σώματος, τη ντροπή, τον χλευασμό, και το πείραγμα. Λαμβανομένου υπόψη ότι η παιδική και η εφηβική ηλικία είναι οι περίοδοι της ζωής κατά τις οποίες οι σχέσεις με τους συνομήλικους παίζουν σημαντικό ρόλο, καθότι βασίζονται σ' αυτούς για κοινωνική υποστήριξη, ταυτότητα και αυτοεκτίμηση, οι αρνητικές ή και τραυματικές εμπειρίες στα παιδικά και εφηβικά χρόνια μπορούν να παίξουν σημαντικότατο ρόλο στην μετέπειτα προσαρμογή τους στην κοινωνία. Οι παρούσες έρευνες μελετούν τα στάδια της εξέλιξης του κοινωνικού στιγματισμού από διάφορες ηλικιακές ομάδες για τη σωματική διαφορετικότητα των παιδιών.

1. ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΑΧΥΣΑΡΚΙΑΣ

Μαρία Κορώνη, Μαρία Ζαφειροπούλου, & Στέλιος Πιπεράκης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παχυσαρκία έχει δυσμενείς βιολογικές και ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις, έκδηλες ήδη από την παιδική ηλικία. Η γενική εντύπωση που επικρατεί, ότι, δηλαδή, η παχυσαρκία δεν αποτελεί νόσο καθυστερεί τη λήψη μέτρων για τη θεραπεία ή την πρόληψη, τόσο εκ μέρους των παιδιάτρων όσο και των γονέων, αλλά και της πολιτείας. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνήσει τους καθοριστικούς παράγοντες που επηρεάζουν την παιδική παχυσαρκία και οι οποίοι διακρίνονται σε βιολογικούς, κοινωνικούς και ψυχολογικούς. Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν τα ερωτηματολόγια από 1861 μαθητές της Ε' Δημοτικού. Τα μεθοδολογικά εργαλεία που επελέγησαν και χρησιμοποιήθηκαν ήταν η Συνέντευξη, το Ερωτηματολόγιο Διατροφικών Συνηθειών, το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής Στίγματος και τέλος, το Ερωτηματολόγιο Περιγραφής Εαυτού. Αναφορικά με την καταγραφή του στίγματος στα παχύσαρκα παιδιά, τα αποτελέσματά μας έδειξαν ότι τα παιδιά της πέμπτης Δημοτικού στιγματίζουν τους παχύσαρκους συνομηλικούς τους. Όλα τα παιδιά, άσχετα με το βάρος τους, τείνουν να κρατούν μια αρνητική στάση απέναντι στα παχύσαρκα παιδιά. Σημειώνεται ότι διαπιστώθηκε πως, προκατάληψη για την παχυσαρκία, υπάρχει και μεταξύ των παχύσαρκων παιδιών, όπως μεταξύ των λιπόσαρκων και των φυσιολογικών παιδιών. Βρέθηκε, επίσης, ότι ο στιγματισμός της παχυσαρκίας ξεκινάει σε μικρή ηλικία. Δεν προέκυψε θετική συσχέτιση μεταξύ κατανάλωσης ανθυγιεινών προϊόντων και παχυσαρκίας των παιδιών. Αυτό που φάνηκε στην παρούσα έρευνα ήταν ότι τα παχύσαρκα παιδιά είτε δεν δηλώνουν πραγματικά τι τρώνε, είτε δεν αντιλαμβάνονται αυτά που τρώνε. Όσον αφορά την καταγραφή της εικόνας του εαυτού, η έρευνα μας έδειξε ότι τα παχύσαρκα παιδιά είναι ευάλωτα σε προβλήματα που συνδέονται με χαμηλή αυτο-εκτίμηση. Το σωματικό βάρος βρέθηκε να έχει σημαντική επίδραση στην αυτο-αντίληψη των παιδιών. Σε όλες τις κλίμακες μέτρησης, η επίδραση των τεσσάρων κατηγοριών σωματικού βάρους είναι μεγάλη, οδηγώντας μας στο συμπέρασμα ότι η αυτο-αντίληψη των παχύσαρκων παιδιών καταρρακώνεται από το υπερβάλλον βάρος. Όσον αφορά την επίδραση του φύλου στην αυτο-αντίληψη, δεν βρέθηκαν διαφορές μεταξύ παχύσαρκων αγοριών και κοριτσιών.

2. ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Βάσια Κορώνη¹, Ελένη Σπανού¹, & Μαρία Κορώνη².

¹ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ² Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο στιγματισμός θα μπορούσε να οριστεί ως η κοινωνική ή πολιτική πρακτική διακρίσεων απέναντι σε φυλετικές, εθνικές, κοινωνικές κ.λπ. ομάδες που θεωρούνται κατώτερες ή η δυσμενής προδιάθεση προς πρόσωπο ή ομάδα που βασίζεται σε αυθαίρετες γενικεύσεις και στερεότυπες πεποιθήσεις. Όταν όμως πρόκειται για τον στιγματισμό απέναντι σε άτομα που έχουν κάποια αναπηρία ή νοσούν τότε ο ορισμός θα πρέπει να επαναπροσδιοριστεί. Σε γενικές γραμμές, οι συνέπειες του στίγματος είναι κοινωνικές (άδικη μεταχείριση και διακρίσεις). Είναι και ψυχολογικές και βιολογικές, ήδη δε έχει αρχίσει να αυξάνει το ενδιαφέρον για τη στρεσογόνο δράση των σχετικών με το στίγμα διακρίσεων και προκαταλήψεων. Η ψυχική υγεία ενός ατόμου στην παιδική ηλικία είναι δυνατόν να επηρεαστεί από την προκατάληψη και το κλίμα της γελοιοποίησης μέσα στο οποίο ζει. Τα παιδιά τα οποία στιγματίζονται για τη σωματική διαφορετικότητά τους, σε ένα μεγάλο ποσοστό εκτός από την φτωχή εικόνα του σώματος τους, παρουσιάζουν κατάρτιση, έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση από τα υπόλοιπα παιδιά. Στην εργασία αυτή ερευνήθηκε ο στιγματισμός της σωματικής διαφορετικότητας των παιδιών από μαθητές του Δημοτικού. Για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν τα ερωτηματολόγια από 300 μαθητές όλων των τάξεων του Δημοτικού προερχόμενοι από ανώτερα, μεσαία και χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Το μεθοδολογικό εργαλείο που επελέγη και χρησιμοποιήθηκε ήταν το Ερωτηματολόγιο Καταγραφής Στίγματος των J.D. Latner και συν. 2003, που απεικονίζει ένα φυσιολογικό παιδί, ένα παιδί με πατερίτσες, ένα παιδί σε αναπηρική πολυθρόνα, ένα παιδί με κομμένο το αριστερό χέρι, ένα παιδί με δυσμορφία στο πρόσωπο και ένα παχύσαρκο παιδί. Από τα παιδιά που έλαβαν μέρος στην έρευνα, ζητήθηκε να ιεραρχήσουν με βάση την προτίμησή τους διάφορες φιγούρες. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας είναι υπό εξέλιξη, άλλα φαίνεται ότι στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση το παχύσαρκο παιδί είναι αυτό που στιγματίζεται περισσότερο από τα υπόλοιπα παιδιά.

3. Ο ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΛΥΚΕΙΟΥ

Χριστίνα Ρούση-Βέργου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κατά τη διάρκεια της εφηβείας τα θέματα που αφορούν στην εξωτερική εμφάνιση αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα για τους μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου. Με την παρούσα έρευνα επιχειρείται να διερευνηθεί το αν και το κατά πόσο (σύμφωνα με την άποψη των εφήβων), τα παιδιά που διαφοροποιούνται σε κάποιο βαθμό ως προς την σωματική εμφάνιση, περιθωριοποιούνται ή στιγματίζονται. Η έρευνα βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη και συμμετείχαν σε αυτή μαθητές από διάφορα Γυμνάσια και Λύκεια της περιφέρειας Θεσσαλίας. Το φαινόμενο του στιγματισμού στην σωματική διαφορετικότητα μελετάται στην κοινωνική του διάσταση και αποτυπώνεται ως μια γενικότερη στάση καθώς το μεθοδολογικό εργαλείο που χρησιμοποιείται στην παρούσα έρευνα δεν αφορά σε συγκεκριμένα άτομα, ώστε η καταγραφή των απόψεων να περιοριστεί αποκλειστικά και μόνο στο τρόπο που τα παιδιά βλέπουν των σωματική διαφορετικότητα. Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα συζητηθούν τόσο σε διαπολιτισμικό επίπεδο (σε σύγκριση με αντίστοιχα ευρήματα παρόμοιων ερευνών στο εξωτερικό), όσο και σε εξελικτικό (με αντίστοιχες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε μικρότερες και μεγαλύτερες ηλικίες).

4. ΣΤΙΓΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΩΜΑΤΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΑΠΟ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Ανδρομάχη Πουλοπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο τυπικός ορισμός του στίγματος αναφέρεται στην απώλεια της κοινωνικής υπόστασης – ο Erwing Goffman μιλούσε για την «κατεστραμμένη ταυτότητα» – και στις εξ αυτής διακρίσεις ως αποτέλεσμα σειράς αρνητικών στερεότυπων για τα άτομα που στιγματίζονται. Κατά τη διαδικασία του «στιγματισμού», κάποια ανθρώπινη διαφορά εξαιρείται και «χαρακτηρίζεται» και στη συνέχεια συσχετίζεται με ανεπιθύμητες ιδιότητες, αναλόγως των κυρίαρχων κοινωνικών πεποιθήσεων. Τα αρνητικά αυτά στερεότυπα, με τη σειρά τους, δικαιολογούν το διαχωρισμό και την κατηγοριοποίηση των «χαρακτηρισμένων» ατόμων σε ξεχωριστές ομάδες, που συνοδεύεται από απώλεια της κοινωνικής τους υπόστασης, η οποία επισύρει και τις ανάλογες διακρίσεις. Το θέμα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε ήταν ο στιγματισμός της σωματικής διαφορετικότητας από φοιτητές. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε στην έρευνα αλλά και η διαδικασία ήταν η εξής: Στην έρευνα συμμετείχαν 100 φοιτητές οι οποίοι καλούνταν να απαντήσουν Ερωτηματολόγιο Καταγραφής Στίγ-

ματος των J.D. Latner και συνεργατών που απεικονίζει ένα φυσιολογικό παιδί, ένα παιδί με πατερίτσες, ένα παιδί σε αναπηρική πολυθρόνα, ένα παιδί με κομμένο το αριστερό χέρι, ένα παιδί με δυσμορφία στο πρόσωπο και ένα παχύσαρκο παιδί. Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να βάλουν με σειρά προτεραιότητας, «Ποιο από τα παρακάτω παιδιά θα επιθυμούσατε για δικό σας παιδί». Από τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι οι φοιτητές, άντρες και γυναίκες, στιγματίζουν τα παιδιά με κινητικά προβλήματα, αφού αυτά τα παιδιά ήρθαν τελευταία στις προτιμήσεις τους. Ενώ η πρώτη τους προτίμηση ήταν το φυσιολογικό παιδί με συντριπτικό ποσοστό έναντι των υπολοίπων.

5. Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΙΚΟΝΑ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ

Μαρία Ζαφειροπούλου, Στέλιος Πιπεράκης, & Μαρία Κορώνη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τα παχύσαρκα παιδιά φαίνεται να μη δηλώνουν τις πραγματικές διατροφικές τους συνήθειες. Η καταγραφή της συχνότητας κατανάλωσης τροφίμων σε ερωτηματολόγια μπορεί επίσης να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς το αν τα παιδιά δηλώνουν τα πραγματικά στοιχεία. Σφάλματα στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων μπορεί να οφείλονται είτε στην αδυναμία ανάκλησης των πληροφοριών, είτε στον ανακριβή καθορισμό του μεγέθους των μερίδων, ή σε ψευδείς αναφορές που οφείλονται σε προκαταλήψεις. Από εργασίες που μελέτησαν την επίδραση που έχουν οι ψευδείς αναφορές στα αποτελέσματα ερευνητικών μελετών, παρατηρήθηκε ότι τα άτομα συχνά τείνουν να δίνουν λανθασμένες πληροφορίες όσον αφορά την πρόσληψη ενέργειας καθώς και την συχνότητα κατανάλωσης τροφίμων. Συνήθως όταν πρόκειται για τροφές μεγάλης περιεκτικότητας σε λίπος, αναφέρουν ότι καταναλώνουν μικρότερη ποσότητα από την πραγματική, ενώ όταν πρόκειται για τροφές χαμηλές σε λίπος, αναφέρουν ότι καταναλώνουν μεγαλύτερη ποσότητα από την πραγματικά προσληφθείσα. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διαπιστωθεί εάν τα παχύσαρκα παιδιά δηλώνουν τα πραγματικά στοιχεία όσο αφορά την διατροφή τους, καθώς και τι εικόνα σώματος έχουν. Στη παρούσα εργασία ερευνήθηκαν τόσο η διατροφή, όσο και η εικόνα σώματος μαθητών του Δημοτικού. Για την διεξαγωγή της έρευνας κατασκευάστηκε ερωτηματολόγιο το οποίο απαντήθηκε από 100 μαθητές του Δημοτικού προερχόμενοι από ανώτερα, μεσαία και χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα. Τα αποτελέσματα είναι υπό εξέλιξη.

Συμπόσιο 13

Πέμπτη 17.00-18.30

Αμφιθέατρο Σαράντη

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αγγελική Γενά**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Γιώργος Σιδερίδης**, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στόχος του παρόντος συμποσίου είναι να παρουσιάσει το θεωρητικό πλαίσιο, το σκεπτικό και τρεις έρευνες που καταδεικνύουν πώς είναι δυνατό να εφαρμοστεί το συστημικό συμπεριφοριοαναλυτικό μοντέλο με σκοπό την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των προβλημάτων, που συνεπάγεται ο αυτισμός, για το ίδιο το παιδί που προσβάλλεται από τη διαταραχή αυτή, για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, αλλά και για τους ειδικούς που καλούνται να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε παιδιά με αυτισμό. Συνεπώς, το παιδί, η οικογένεια και οι θεραπευτές αντιμετωπίζονται ως τρία σημαντικά και αλληλεπιδρόντα συστήματα που χρήζουν στήριξης, προκειμένου για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση του αυτισμού. Η πρώτη εισήγηση αποσκοπεί στην παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς και το σκεπτικό για το πώς η συμπεριφοριοαναλυτική προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί στην ελληνική πραγματικότητα, μέσα από μια συστημική προοπτική. Το μοντέλο αυτό θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμο για την ελληνική πραγματικότητα, όπου η οικογένεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην πορεία και την εξέλιξη του παιδιού σε όλες τις φάσεις της ανάπτυξής του. Η δεύτερη εισήγηση αποτελεί ένα παράδειγμα συμπεριφοριοαναλυτικής έρευνας, μέσω της οποίας οι ερευνήτριες αποσκοπούν στη βέλτιστη δυνατή αντιμετώπιση καίριων προβλημάτων στον αυτισμό, όπως η ελλιπής ανάπτυξη Θεωρίας του Νου και η συναισθηματική απροσφορότητα. Στην τρίτη εισήγηση θα παρουσιαστούν, αφενός μεν τα ευρήματα μιας πανελληνίας έρευνας που αξιολόγησε τις βασικές ανάγκες της ελληνικής οικογένειας με παιδί με αυτισμό και αφετέρου τα αρχικά ευρήματα από μια μακρόχρονη έρευνα, η οποία βασίζεται στις αρχές της ψυχοεκπαίδευσης και αποσκοπεί στην παροχή συμβουλευτικής στήριξης και εκπαίδευσης της οικογένειας, ώστε να αντεπεξέλθει επαρκέστερα στο στίγμα, που συνεπάγεται η παρουσία παιδιού με αναπηρία στην οικογένεια, και τις συνέπειές του. Η τέταρτη και τελευταία εισήγηση αφορά στην εξειδίκευση στις εφαρμογές της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς στον αυτισμό, ως καθοριστικής συνθήκης για την αποφυγή της επαγγελματικής εξουθένωσης, βελτίωσης της αυτο-εικόνας του θεραπευτή και επαρκούς κατάρτισής του, ώστε να αντεπεξέρχεται ικανοποιητικά στις προκλήσεις που ενέχει η θεραπεία και η εκπαίδευση του παιδιού με αυτισμό.

1. ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΑΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Glenn (1997), με ιδιαίτερη ευστοχία, ορίζει τα συμπεριφορικά συστήματα, ως συστήματα που αφορούν στις λειτουργικές σχέσεις που προκύπτουν μέσα από τη δυναμική αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Υπάρχει πλειάδα ερευνών, οι οποίες βάσει του μοντέλου της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης της Συμπεριφοράς, αποσκοπούν στην ανάδειξη δεξιοτήτων, καθώς και στον περιορισμό των προβληματικών συμπεριφορών των παιδιών με αυτισμό. Αντίθετα, είναι ελάχιστες οι έρευνες που αξιολογούν τις ανάγκες της οικογένειας και των ειδικών που εργάζονται με παιδιά με αυτισμό, ενώ ταυτόχρονα αποσκοπούν και στην ικανοποίηση αυτών των αναγκών. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να καταδείξει τη σημασία μιας συστημικής αντιμετώπισης του αυτισμού, στο πλαίσιο της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς, παρεμβαίνοντας, όχι μόνο σε επίπεδο αντιμετώπισης των αναγκών του παιδιού, αλλά ταυτόχρονα παρέχοντας και την απαιτούμενη στήριξη και εκπαίδευση τόσο στην οικογένεια όσο και στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και εκπαιδευτικούς που, ως συγκοινωνούντα δοχεία, αλληλο-επηρεάζονται. Επίσης τονίζεται η σημασία προσαρμογής του θεραπευτικού αυτού μοντέλου στην ελληνική πολιτισμική πραγματικότητα.

2. ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

Εριφύλλη Τσιρέμπολου & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με τους Baron-Cohen, Leslie και Frith (1985), η τριάδα των μειονεκτημάτων συμπεριφοράς (κοινωνικές σχέσεις, επικοινωνία, φανταστικό παιχνίδι), αλλά και οι νησίδες ικανοτήτων που παρατηρούνται σε παιδιά με αυτισμό, απορρέουν από την ανεπάρκεια της ικανότητας που αφορά στην «ανάγνωση του νου». Το γεγονός ότι το παιδί με αυτισμό δεν είναι σε θέση να κατανοήσει, σε ικανοποιητικό βαθμό, τις νοητικές αναπαραστάσεις, έχει επιπτώσεις τόσο στην ικανότητα αναγνώρισης και αξιολόγησης της συναισθηματικής κατάστασης του ίδιου, καθώς και των άλλων, όσο και στην κατάλληλη έκφραση και ρύθμιση των συναισθημάτων. Πρόκειται για μια πιλοτική διερεύνηση σχετικά με την ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου και της συμβολής της στη συναισθηματική έκφραση των παιδιών με αυτισμό. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν τα δεδομένα ενός αγοριού προσχολικής ηλικίας με αυτισμό το οποίο διδάχτηκε προαπαιτούμενες δεξιότητες και δοκιμασίες Θεωρίας του Νου πρώτου επιπέδου. Ο πειραματικός σχεδιασμός που χρησιμοποιήθηκε ήταν πολλαπλές γραμμές βάσης δοκιμασιών, σύμφωνα με τον οποίο καταδεικνύεται ότι είναι εφικτή η πρόσκτηση δεξιοτήτων Θεωρίας του Νου μέσω της χρήσης συστημικών συμπεριφοριοαναλυτικών τεχνικών, όπως συναφειακή ενίσχυση, τμηματική βοήθεια και παροχής προτύπων προς μίμηση.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

Γεώργιος Μπαλαμώτης & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παρά το πλήθος των ερευνών στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις ανάγκες, και ιδιαίτερα το άγχος που βιώνουν οι γονείς των παιδιών με αυτισμό, η παρούσα έρευνα είναι η πρώτη στην πατρίδα μας, που αξιολόγησε συστηματικά τις ανάγκες αυτές. Το δείγμα της έρευνας ήταν πανελλήνιο και οι ανάγκες των γονέων αξιολογήθηκαν με χρήση ερωτηματολογίου για το σύνολο του δείγματος, ενώ επιπρόσθετα, για μια μικρή ομάδα γονέων, έγινε και πιο ενδελεχής αξιολόγηση, μέσω ομάδας εστίασης και ανάλυσης περιεχομένου των συζητήσεων των γονέων που συμμετείχαν στην ομάδα. Η παρούσα έρευνα κατέδειξε τις πολύ μεγάλες ανάγκες των οικογενειών για επίσημες και ανεπίσημες μορφές κοινωνικής στήριξης. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν, συνοπτικά, αφενός τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας, αλλά και τα πρώτα ευρήματα από μακρόχρονη έρευνα που σχεδιάστηκε, βάσει των αναγκών της ελληνικής οικογένειας, και αποσκοπεί στην ενίσχυση την επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας και στην παροχή συμβουλευτικής και στήριξης, με σκοπό την ενδυνάμωση της. Η δεύτερη αυτή έρευνα μεθοδολογικά βασίστηκε στο θεραπευτικό μοντέλο της ψυχοεκπαίδευσης.

4. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΤΟΥΣ ΣΕ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Χριστίνα Τσόλη & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι εκπαιδευτικοί και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας συχνά διατυπώνουν επαγγελματικές ανησυχίες που παραπέμπουν σε επαγγελματική εξουθένωση, ιδιαίτερα δε, όταν εργάζονται με άτομα με χρόνιες διαταραχές, όπως ο αυτισμός. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους ως εκπαιδευτικών ή θεραπευτών μέσω της δια βίου επιμόρφωσης, αποτελεί βασική συνθήκη, η οποία θα μπορούσε να βελτιώσει την αυτό-εικόνα τους και να περιορίσει την επαγγελματική τους εξουθένωση. Στόχο της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών και προσδοκιών ομάδας εκπαιδευτικών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας, καθώς και η αποτίμηση της εμπειρίας τους, από ένα διετές σεμινάριο εξειδίκευσης στον αυτισμό. Η μέθοδος των ομάδων εστίασης (focus groups) και η ανάλυση περιεχομένου αξιοποιήθηκαν για τη συλλογή και την ανάλυση, αντίστοιχα, των δεδομένων της παρούσας έρευνας. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν δεδομένα που συλλέχθηκαν σε τρεις φάσεις της έρευνας: (α) κατά την έναρξη του σεμιναρίου, (β) μετά το πέρας του πρώτου έτους και (γ) μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου. Οι βασικοί στόχοι των επιμορφούμενων μπορούν να συνοψισθούν ως εξής: (α) βελτίωση των θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων στον αυτισμό, (β) προσωπική ανάπτυξη και βελτίωση της αυτό-εικόνας τους ως θεραπευτών και γ) ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων με τους συναδέλφους και με τις οικογένειες των παιδιών με αυτισμό. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των επιμορφούμενων, οι προαναφερθέντες στόχοι επιτεύχθηκαν. Παράλληλα διατυπώθηκαν προτάσεις για μελλοντική βελτίωση του επιμορφωτικού σεμιναρίου.

Θεματική Συνεδρία 7

Πέμπτη 17.00-18.30

Αίθουσα Α

ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόεδροι: **Παναγιώτης Σίμος¹ & Μαίρη Κοσμίδου²**

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

1. ΣΥΝΤΟΜΕΥΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ: ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Δημήτριος Κασελίμης, Παναγιώτης Σίμος, & Αγγελική Μουζάκη

Πανεπιστημίου Κρήτης

Η αξιολόγηση της ικανότητας ανάκλησης και διαχείρισης της λεξιλογικής και σημασιολογικής γνώσης είναι εξαιρετικά σημαντική για ένα ευρύ φάσμα νευρολογικών διαταραχών. Από τη στιγμή που απαιτούνται περισσότερες της μιας δοκιμασίες στο πλαίσιο μιας εξέτασης τέτοιου τύπου, η κατασκευή συντομευμένων μορφών των διαθέσιμων τεστ καθίσταται αναγκαία, δεδομένου του περιορισμένου χρόνου εξέτασης. Είναι επίσης σημαντικό να προσδιοριστεί ο βαθμός επίδρασης μη νευρολογικών νόσων στην επίδοση σε τέτοιες δοκιμασίες. Στην παρούσα μελέτη περιγράφεται η κατασκευή και στάθμιση συντομευμένων μορφών του Peabody Picture Vocabulary Test-Revised (PPVT-R), της Κλίμακας Λεξιλογίου του Wechsler Abbreviated Scale of Intelligence (WASI) και του Boston Naming Test (BNT). Οι δοκιμασίες χορηγήθηκαν από εκπαιδευμένους εξεταστές σε 208 άνδρες και 304 γυναίκες ηλικίας 50-84 ετών, που είχαν ως μητρική γλώσσα την Ελληνική. Η συντομευμένη μορφή του PPVT-R αποτελείτο από 32 στοιχεία, της Κλίμακας Λεξιλογίου του WASI από 15 στοιχεία και του BNT από 20 στοιχεία. Οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των αρχικών δοκιμασιών και των συντομευμένων αναλόγων τους κυμαίνονταν από 0.95 ως 0.97. Οι επιδράσεις των δημογραφικών παραγόντων ήταν παρόμοιες με αυτές που διαπιστώθηκαν για τις πλήρεις μορφές των δοκιμασιών, ενώ οι δείκτες εσωτερικής συνοχής και αξιοπιστίας επαναληπτικών μετρήσεων έλαβαν αρκετά υψηλές τιμές. Τέλος σημαντικές ήταν οι επιδράσεις μη νευρολογικών νόσων επί των επιδόσεων σε συγκεκριμένες δοκιμασίες. Το γεγονός αυτό παρέχει ενδείξεις του ότι η ύπαρξη τέτοιων νόσων (όπως πχ ο Διαβήτης τύπου II) ενδεχομένως να επηρεάζει τις γλωσσικές ικανότητες σε βάθος χρόνου.

2. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ TOKEN TEST

Δημήτριος Κασελίμης¹, Παναγιώτης Σίμος¹, Κωνσταντίνος Πόταγας², & Ιωάννης Ευδοκιμίδης²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μία από τις βασικές γλωσσικές λειτουργίες είναι η κατανόηση του προφορικού λόγου τόσο στο επίπεδο της λέξης, όσο και στο επίπεδο της πρότασης. Ασθενείς με αφασία εμφανίζουν ευρεία διακύμανση ελλειμμάτων κατανόησης. Στην παρούσα έρευνα στόχος ήταν η προσαρμογή και στάθμιση μιας τροποποιημένης μορφής του Token Test, δοκιμασίας μέσω της οποίας εκτιμάται η ικανότητα κατανόησης σύνθετων εντολών. Επίσης, διερευνήθηκε η φύση και η έκταση των ελλειμμάτων κατανόησης σε μία μικρή ομάδα αφασικών ασθενών. Η δοκιμασία χορηγήθηκε από εκπαιδευμένους εξεταστές σε 208 άνδρες και 304 γυναίκες ηλικίας 50-84 ετών, που είχαν ως μητρική γλώσσα την Ελληνική. Το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό του αστικού, ημιαστικού και αγροτικού πληθυσμού από οκτώ γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας. Τυπικά δεδομένα παρουσιάζονται για 9 υπο-ομάδες του δείγματος (με βάση την ηλικία και τα έτη επίσημης εκπαίδευσης). Τα αποτελέσματα δείχνουν υψηλούς δείκτες εσωτερικής συνοχής και αξιοπιστίας επαναληπτικών μετρήσεων. Η ίδια δοκιμασία χορηγήθηκε και σε 15 αφασικούς ασθενείς μαζί με το σταθμισμένο στα Ελληνικά Peabody Picture Vocabulary Test-Revised (PPVT-R). Διαπιστώθηκε ότι ορισμένοι ασθενείς, ενώ εμφάνιζαν καλή επίδοση στο PPVT-R, είχαν σημαντικά χαμηλή επίδοση στο Token Test. Το εν λόγω εύρημα τονίζει την ύπαρξη δύο διαστάσεων της κατανόησης του προφορικού λόγου (σε επίπεδο λέξης και σε επίπεδο εντολής). Ταυτόχρονα καταδεικνύεται η σημασία της σύγκρισης των τυπικών βαθμών των δύο δοκιμασιών, μέσω της οποίας παρέχεται ένας καλύτερος δείκτης για τη συνολική αξιολόγηση της ικανότητας κατανόησης του προφορικού λόγου στον κλινικό πληθυσμό.

3. ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

Αμαρυλλίς Μαλεγιαννάκη, Μαίρη Κοσμίδου, Βασίλης Μποζίκας, & Γεώργιος Γαρούφαλος

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

Τα ελλείμματα στις εκτελεστικές λειτουργίες είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα ατόμων με μετωπιαία δυσλειτουργία. Με βάση προηγούμενη μελέτη μας σχετικά με την ακαταλληλότητα μιας ευρέως χρησιμοποιούμενης δοκιμασίας εκτελεστικών λειτουργιών για τη διαφοροποίηση υγιών ατόμων και ψυχιατρικών ασθενών, διερευνήσαμε τη διακριτική ικανότητα άλλων παραδοσιακών και μη εργαλείων για την εκτίμηση μετωπιαίας δυσλειτουργίας. Εξετάσαμε 27 ασθενείς με σχιζοφρένεια και 30 υγιή άτομα με μια σειρά από εναλλακτικές δοκιμασίες εκτελεστικών λειτουργιών: Δοκιμασία Κατηγορίας (ΔΚ), 20 Ερωτήσεις, Δοκιμασία Χρωμάτων-Σχημάτων (ΔΧΣ), Δοκιμασία Λέξεων-Χρωμάτων του Stroop (Stroop) και τη ΔΤΚW. Όπως αναμέναμε, δεν βρήκαμε σημαντική διαφορά μεταξύ των ομάδων στη ΔΤΚW με εξαίρεση μια τάση για περισσότερα λάθη και απαντήσεις εμμονής. Σε σύγκριση με την ομάδα των υγιών ατόμων, οι ασθενείς έκαναν πιο πολλά λάθη στη ΔΚ, πέτυχαν λιγότερες κατηγοριοποιήσεις στη ΔΧΣ και πέτυχαν λιγότερα αντικείμενα-στόχους στις 20 Ερωτήσεις λόγω διαφορών στις παρακάτω στρατηγικές: οι ασθενείς έκαναν πιο πολλές ερωτήσεις-«μαντεψιές», πιο λίγες περιοριστικές ερωτήσεις και λιγότερες ερωτήσεις που να δείχνουν ότι έμαθαν τη διαδικασία, όμως δεν έκαναν περισσότερες παρεμβολές από τους υγιείς συμμετέχοντες. Στο Stroop είπαν λιγότερα ερεθίσματα, δείχνοντας δυσκολία αναστολής μιας αυτοματοποιημένης αντίδρασης. Η ικανότητα μιας δοκιμασίας ή σειράς δοκιμασιών να διαφοροποιεί τα υγιή άτομα από άτομα που έχουν κάποια γνωστική διαταραχή είναι καθοριστικής σημασίας και μπορεί να καθοδηγήσει τον εξεταστή στην επιλογή των εργαλείων που αρμόζουν σε μια κλινική εκτίμηση. Με βάση τα παρόντα ευρήματα, προτείνουμε μια πιο ευρεία οπτική στην εκτίμηση μιας τόσο σύνθετης διαδικασίας όπως είναι οι εκτελεστικές λειτουργίες.

4. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΗΜΙΑΜΕΛΕΙΑ

Μαργαρίτα Σαρρή

University of Cambridge

Η ημιαμέλεια είναι ένα γνωστικό-νευρολογικό σύνδρομο που παρουσιάζεται συχνά μετά από βλάβες του δεξιού εγκεφαλικού ημισφαιρίου. Οι ασθενείς με ημιαμέλεια παρουσιάζουν μειωμένη ικανότητα συνειδητής αντίληψης και κινητικής και οπτικής εξερεύνησης του αριστερού χώρου, με μια παθολογική τάση να στρέφουν την προσοχή τους προς τα δεξιά και να αγνοούν τον αριστερό χώρο, ακόμα και όταν οι κινητικές λειτουργίες και η όρασή τους παραμένουν φυσιολογικές. Το σύνδρομο αυτό καθιστά τους ασθενείς δυσλειτουργικούς σε πολλές πτυχές της καθημερινής ζωής και είναι αρνητικός προγνωστικός παράγοντας για την ανάρρωσή τους. Ως αποτέλεσμα, πολλές μέθοδοι έχουν προταθεί για τη βελτίωση της ημιαμέλειας τα τελευταία 20 χρόνια. Θα παρουσιάσω σύγχρονες προσεγγίσεις για

την γνωστική αποκατάσταση των ασθενών αυτών, συμπεριλαμβάνοντας θεραπείες βασιζόμενες σε συμπεριφορικές παρεμβάσεις, διέγερση περιοχών του αριστερού εγκεφαλικού ημισφαιρίου με TMS και φαρμακολογικές προσεγγίσεις. Ιδιαίτερα, θα εστιάσω σε μια πρόσφατη μέθοδο βασιζόμενη στην προσαρμογή σε πρισματικά γυαλιά που προκαλούν οπτική μετατόπιση προς τα δεξιά. Συνέπεια της οπτικο-κινητικής προσαρμογής σε αυτά τα πρίσματα είναι, ότι όταν τα βγάλουν, οι ασθενείς παρουσιάζουν αυξημένη κινητική και οπτικο-κινητική δραστηριότητα προς τον αριστερό χώρο καθώς και σημαντικές βελτιώσεις σε πολλές πτυχές του συνδρόμου που είναι ανεξάρτητες της κινητικής δραστηριότητας, π.χ. χωρικής μνήμης και αναπαράστασης. Δικές μας έρευνες έχουν δείξει μεταξύ άλλων ότι η μεθοδος αυτή μπορεί να βελτιώσει την ικανότητα συνειδητής αντίληψης για τον αριστερό χώρο, καθώς και να επαναφέρει σε φυσιολογικά επίπεδα το χωρικό πλαίσιο αναφοράς, που παρουσιάζει σημαντικές διαστρεβλώσεις στους ασθενείς αυτούς. Τελος, θα συζητήσω για τις μελλοντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η έρευνα για την αποκατάσταση των ασθενών με ημιμαμεία.

5. ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ: ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΑΡΙΘΜΩΝ, ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΤΩΝ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ

Ευστράτιος Λαδόπουλος, Ανάργυρος Καραπέτσας, & Νικόλαος Ζυγούρης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εργαζόμενη μνήμη έχει περιγραφεί ως ένα λειτουργικό σύστημα του πλαγιοπίσθιου προμετωπιαίου φλοιού του εγκεφάλου που αποθηκεύει προσωρινά και επεξεργάζεται πληροφορίες κατά την εκτέλεση σύνθετων στόχων και ενεργειών, απαραίτητων για τη μάθηση. Το παρόν άρθρο εξετάζει την ανάπτυξη της εκτελεστικής λειτουργίας της εργαζόμενης μνήμης στο παιδί, δίνοντας έμφαση στην κατανόηση της σχέσης εγκεφάλου και συμπεριφοράς. Χορηγήσαμε σε δείγμα 180 μαθητών (N=180) από την Πρώτη (N=60), Τρίτη (N=60) και Πέμπτη (N=60) τάξη του Δημοτικού τη δοκιμασία εργαζόμενης μνήμης «Αντίστροφη Επανάληψη Μνήμης Αριθμών (Wisc-III-R)» και 10 μαθητές από κάθε τάξη (N=30), αξιολογήσαμε την εγκεφαλική τους δραστηριότητα με τη μέθοδο των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών χορηγώντας ακουστικά ερεθίσματα στις περιοχές Fp1 και Fp2 των προμετωπιαίων λοβών. Φάνηκε ότι υπάρχουν κοινές περιόδους ανάπτυξης τόσο για την ικανότητα εργαζόμενης μνήμης όσο και για τις προμετωπιαίες περιοχές του εγκεφάλου. Τέλος, εμφανίστηκαν και διαφυλικές διαφορές στην ανάπτυξη της ικανότητας της εργαζόμενης μνήμης, με τα κορίτσια να εμφανίζουν σημαντικά καλύτερη επίδοση σε όλες τις ηλικίες και ιδιαίτερα στις μεγαλύτερες.

6. ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ-ΡΟΜΠΟΤ: Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Ελένη Αντωνιάδου¹ & Θεόδωρος Πανταζόπουλος²

¹Πανεπιστήμιο Στερεάς Ελλάδος, ²Ελληνική Εταιρεία Ομαδικής Ανάλυσης και Οικογενειακής Θεραπείας

Η «Ρομποτική Ψυχολογία» περιγράφει την συναρπαστική συνεργία που σφυρηλατείται μεταξύ της ρομποτικής μηχανικής νευροεπιστήμης και της εξελικτικής και συγκριτικής ψυχολογίας, εστιάζοντας στις μεθόδους και της θεραπευτικές προσεγγίσεις των εφαρμογών της στον άνθρωπο. Η σύμπραξη μεταξύ της υπολογιστικής ρομποτικής, του τηλεπρογραμματισμού και των ψυχαναλυτικών μεθόδων με κοινά αρχιτεκτονικά επεμβατικά στοιχεία προέκυψε από συστήματα με εξειδικευμένες τεχνικές νόρμες. Αυτή η μελέτη προσεγγίζει τους συναισθηματικούς δεσμούς, μέσα από τη συμπεριφορική διάδραση ρομπότ-ανθρώπου (ασθενούς) με παθολογικό ή θεραπευτικό τρόπο. Μέσα από τη βιβλιογραφία, μελετήσαμε τις επιπτώσεις της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης με ρομποτικά συστήματα που προορίζονται για ιατρικές θεραπείες όπως ρομποτικά συστήματα διάγνωσης και ενισχυτικών υπηρεσιών όρασης, βοηθητικής στήριξης, βοηθητικής μνήμης κλπ αλλά και ρομποτικά ψυχαγωγικά συστήματα ανδροειδούς μορφής με στόχο την καταπολέμηση της κατάθλιψης, της άνοιας, της υστερίας και άλλων συγγενών παθήσεων. Τα ρομπότ διαθέτουν αναπτυσσόμενο λογισμικό που τους επιτρέπει να αντιλαμβάνονται το περιβάλλον τους, όπως επίσης να καταλαβαίνουν τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των ανθρώπων (χαρά, λύπη, θυμό κλπ). Η μάθηση αυτή γίνεται μέσω τεχνητών νευρωνικών δικτύων, που κάνουν προσομοίωση των φυσικών νευρώνων του ανθρώπινου εγκεφάλου. Χρησιμοποιώντας κάμερες και αισθητήρες, ανιχνεύουν διάφορες παραμέτρους, όπως τις εκφράσεις του προσώπου ή τον ήχο της φωνής, για να καθορίσουν τη συναισθηματική κατάσταση του ανθρώπου. Σε περιπτώσεις ηλικιωμένων ασθενών που χρησιμοποιούν ρομπότ, αλλά και σε παιδιά ηλικίας 8-16 ετών, προκύπτει ουσιαστική βελτίωση της καθημερινής διαβίωσης, της ποιότητας ζωής, της συμπεριφοράς και της διάθεσης ωστόσο

διαπιστώνεται ότι ελλοχεύουν κίνδυνοι όπως ο εθισμός σε ρομποτικά συστήματα και η αποξένωση από το πραγματικό περιβάλλον. Η έρευνα στους τομείς της τεχνητής ρομποτικής νοημοσύνης σε συνδυασμό με την ψυχολογία βρίσκεται σε πρώιμο στάδιο, ωστόσο το ερευνητικό φάσμα των επιστημών αυτών είναι ευρύ και μας επιτρέπει να φτάσουμε σε ασφαλή και γόνιμα συμπεράσματα.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Πρόεδροι: **Φωτεινή Πολυχρόνη¹ & Στυλιανή Τσεσμελή²**

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Πανεπιστήμιο Αιγαίου

1. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ

Στυλιανή Τσεσμελή¹, Δημήτριος Ντούβαλης², & Κωνσταντίνος Κύρου²

¹Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ²Διδακταλείο «Αλ. Δελημούζος», Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα μελέτη στοχεύει να εξετάσει την αποτελεσματικότητα ενός εξατομικευμένου προγράμματος για τη βελτίωση των ορθογραφικών δυσκολιών σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες μέσα από τη χρήση διαδραστικών πινάκων του εκπαιδευτικού λογισμικού Smart Notebook (Smart Technologies, 2007). Το δείγμα αποτελούσαν οκτώ μαθητές που φοιτούσαν σε τμήμα ένταξης ενός δημοτικού σχολείου της Ν. Ρόδου και αντιμετώπιζαν δυσχέρειες στην κατάκτηση του αλφαριθμητισμού. Στόχος της εκπαιδευτικής παρέμβασης ήταν να ασκήσει τους μαθητές με συστηματικά και μεθοδικά βήματα στην αποκωδικοποίηση των λέξεων στα μορφήματά τους (θέμα και κατάληξη). Η παρέμβαση διενεργήθηκε σε ατομικό επίπεδο με τη βοήθεια του διαδραστικού πίνακα, ο οποίος έδωσε τη δυνατότητα οπτικοποίησης των γραμματικών φαινομένων, ενεργητικής συμμετοχής των μαθητών στις διδακτικές δραστηριότητες και υψηλής αλληλεπίδρασης τους με τον εκπαιδευτικό. Τα δεδομένα, μετά το πέρας της παρέμβασης, έδειξαν ότι όλοι οι μαθητές βελτίωσαν σημαντικά την επίδοσή τους στο σύνολο των διδαγμένων λέξεων, αλλά και στο σύνολο των αδιάδκτων λέξεων και ψευδολέξεων ομόλογης δομής, γεγονός που σημαίνει ότι οι μαθητές κατάφεραν όχι μόνο να κάνουν κατάκτηση αλλά και γενίκευση των γραμματικών κανόνων που διδάχτηκαν σε νέα γλωσσικά ερεθίσματα. Τα δεδομένα αυτά δείχνουν με σαφήνεια ότι οι εκπαιδευτικές μέθοδοι μπορούν να βελτιωθούν όταν οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες συνδυάζονται με τη χρήση του διαδραστικού πίνακα, ο οποίος ενίσχυσε σημαντικά τους μαθητές κατά το στάδιο της ανακάλυψης, εμπέδωσης και γενίκευσης της νέας γνώσης, αλλά αποδείχθηκε επίσης και ένα σημαντικό εργαλείο ανατροφοδότησης για τους εκπαιδευτικούς, μετατρέποντας τον υπολογιστή σε ένα ισχυρό μέσο διδασκαλίας, συνεργασίας και παρουσίας.

2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΣΤΗΝ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ **Φαίη Αντωνίου¹ & Σουζάνα Παντελιάδου²**

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η αξιολόγηση ενός παρεμβατικού προγράμματος που στοχεύει στην ενίσχυση της παραγωγής του γραπτού λόγου των μαθητών με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες. Το παρεμβατικό πρόγραμμα βασίστηκε στην ανάπτυξη στρατηγικών αυτορύθμισης (Self-Regulated Strategy Development των Graham & Harris, 1993) και εφαρμόστηκε από 6 ειδικούς εκπαιδευτικούς στα τμήματα ένταξης που υπηρετούσαν. Συμμετέχοντες ήταν 38 μαθητές με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες που φοιτούσαν στις τάξεις Δ' έως Στ' δημοτικού (Νπειραματικής ομάδας = 21, Νομάδας ελέγχου = 17). Η πειραματική ομάδα διδάχθηκε μέσα από 4 διδακτικές ενότητες γνωστικές και μεταγνωστικές στρατηγικές για την ενίσχυση της γραπτής τους έκφρασης. Οι διδακτικές ενότητες στόχευαν στην εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση στρατηγικών αυτορύθμισης για την οργάνωση, τη δομή και το περιεχόμενο ενός αφηγηματικού κειμένου. Οι μαθητές αξιολογήθηκαν πριν και αμέσως μετά την εφαρμογή της παρέμβασης στη γνώση στρατηγικών της παραγωγής του γραπτού λόγου και στη γραπτή έκφραση και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η επίδοση της πειραματικής ομάδας ήταν ανώτερη αυτής της ομάδας ελέγχου στις αξιολογούμενες μεταβλητές. Η διαφορά στην επίδοση των μαθητών της πειραματικής ομάδας μεταξύ των αξιολογήσεων ήταν στατιστικώς υψηλότερη σε σύγκριση με την επίδοση της ομάδας ελέγχου αμέσως μετά το τέλος της παρέμβασης τόσο στη γνώση των στρατηγικών παραγωγής γραπτού λόγου, όσο και στη γραπτή έκφραση.

3. ΜΝΗΜΗ ΛΕΚΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ιφιγένεια Κουτλίδη, Άννα Πρίντζη, & Φωτεινή Πολυχρόνη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η καλή λειτουργία της διαδικασίας μάθησης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία του παιδιού στο σχολείο. Τα ερευνητικά δεδομένα επιβεβαιώνουν ότι τα παιδιά με ειδικές αναγνωστικές δυσκολίες δυσκολεύονται ιδιαίτερα στην εκμάθηση λεκτικών πληροφοριών, γεγονός που οφείλεται κυρίως σε ελλείμματα στην κωδικοποίηση, εγγραφή και οργάνωση των πληροφοριών. Η παρούσα έρευνα διερευνά τη διαδικασία μάθησης παιδιών με ειδικές αναγνωστικές δυσκολίες σε σύγκριση με μια ομάδα ελέγχου. Το δείγμα αποτέλεσαν 65 παιδιά με ειδικές αναγνωστικές δυσκολίες, ηλικίας 9-12 ετών, με μέσο δείκτη νοημοσύνης και επίδοση τουλάχιστο μια τυπική απόκλιση κάτω από το μέσο όρο σε δοκιμασίες αποκωδικοποίησης λέξεων και ψευδολέξεων. Στην ομάδα ελέγχου συμμετείχαν 38 παιδιά εξισωμένα ως προς την ηλικία, το φύλο και τη νοημοσύνη χωρίς αναγνωστικές δυσκολίες. Στους συμμετέχοντες χορηγήθηκε το Εργαλείο Μάθησης και Κατηγοριοποίησης (Οικονόμου και συν. 2008) που αξιολογεί μεταξύ άλλων την βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη διατήρηση της πληροφορίας στη μνήμη, την αποτελεσματικότητα της μάθησης, την ικανότητα εκμάθησης και εννοιολογικής οργάνωσης λεκτικών πληροφοριών, τα επίπεδα επεξεργασίας πληροφοριών και την ικανότητα αναγνώρισης. Αναμένεται ότι τα παιδιά με αναγνωστικές δυσκολίες θα εμφανίσουν χαμηλότερη επίδοση στην ελεύθερη ανάκληση, περιορισμένη βελτίωση της μάθησης από την πρώτη στην τελευταία προσπάθεια ανάκλησης, μειωμένο επίπεδο διατήρησης των πληροφοριών στη μακρόχρονη μνήμη και χαμηλότερη επίδοση στην αναγνώριση σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου. Δεν αναμένεται ότι θα υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων ως προς την ικανότητα εννοιολογικής οργάνωσης. Συζητείται η ψυχοπαιδαγωγική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων για τη διάγνωση των αναγνωστικών δυσκολιών και το σχεδιασμό εξατομικευμένων προγραμμάτων παρέμβασης.

4. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΔΥΣΛΕΞΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ ΛΥΚΕΙΑΚΗΣ ΒΑΘΜΙΑΣ

Αικατερίνη Κατσανδρή

Κ.Δ.Α.Υ. Β' ΑΘΗΝΑΣ

Βασικός στόχος της έρευνας υπήρξε η επιβολή του διαγνωστικού έργου των εκπαιδευτικών Β.θμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν στα Κέντρα Διάγνωσης Αξιολόγησης & Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) του ΥΠ.Ε.Π.Θ. στον τομέα της ανάγνωσης των δυσλεξικών μαθητών. Ειδικότερα, η έρευνα αφορά τη συστηματική διερεύνηση του «αναγνωστικού προφίλ» των δυσλεξικών μαθητών Λυκείου. Η συνδυαστική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά: (α) τη καταγραφή – μέσω της ανάλυσης περιεχομένου – των αναγνωστικών λαθών μαθητών Λυκείου (καθώς και την καταγραφή δευτερογενών παραγόντων όπως το ρυθμό και την ταχύτητα της ανάγνωσης) σε μια συστοιχία διαβαθμισμένων κειμένων και (β) τη συγκρότηση δύο ομάδων (της πειραματικής ομάδας που απαρτίζεται από δυσλεξικούς μαθητές και της ομάδας ελέγχου που αποτελείται από μέσους μαθητές του γενικού πληθυσμού), ώστε να καταστεί περισσότερο αξιόπιστη η διαφορική διάγνωση. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η «αναγνωστική συμπεριφορά» των δυσλεξικών εφήβων διαφοροποιείται σε αξιοσημείωτο βαθμό από την αντίστοιχη της ομάδας ελέγχου, ενώ επιμέρους διαφοροποιήσεις καταγράφονται υπό την επίδραση άλλων παραγόντων (π.χ. η μορφή της υποστηρικτικής βοήθειας που έχει δεχτεί ο μαθητής, οι αναγνωστικές εμπειρίες κλπ.).

5. ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ: ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΡΑΠΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

Στυλιανή Ξάνθη & Στέλλα Βοσνιάδου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην παρούσα έρευνα εφαρμόσαμε μια εναλλακτική αξιολόγηση γραπτών δεξιοτήτων με στόχο τη λειτουργική εκτίμηση γλωσσικών-μεταγλωσσικών και γνωστικών-μεταγνωστικών ικανοτήτων και τη μελέτη ανάπτυξής τους σε μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Στην έρευνα συμμετείχαν 22 άριστοι μαθητές και 38 με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες, Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης. Χρησιμοποιήσαμε Δοκιμασίες Δεξιοτήτων Κατάκτησης του Μηχανισμού Γραφής (ορθογραφία, στίξη, τονισμός, σωστή χρήση πεζών-κεφαλαίων, σύνταξη, λεξιλόγιο) και Δοκιμασίες Γνωστικών-Μεταγνωστικών Δεξιοτήτων (παραγωγή γραπτού κειμένου, σχεδιασμός, αξιολόγηση και βελτίωση περιεχομένου) βασισμένες στο αναλυτικό πρόγραμμα. Στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες προσπαθήσαμε να αναπτύξουμε γνωστικές-μεταγνωστικές δεξιότητες με το λογισμικό «Ιδεοκατασκευές» και επαναξιολογήσαμε αυτές τις δεξιότητες. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύουν ότι οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζουν ελλιπείς δεξιότητες μηχανισμού της γραφής,

που απαιτούν λεκτικές και γλωσσικές-μεταγλωσσικές ικανότητες, καθώς και ελλιπείς γνωστικές-μεταγνωστικές δεξιότητες, που απαιτούν μεταγλωσσικές, γνωστικές-μεταγνωστικές και νοητικές ικανότητες. Οι επιδόσεις στα δύο είδη δεξιοτήτων διαφοροποιούνται και δείχνουν διαφορετικού τύπου δυσκολίες ανάλογα με το είδος της δοκιμασίας και το είδος της δεξιότητας. Στην επαναξιολόγηση οι επιδόσεις τους βελτιώθηκαν σημαντικά. Οι δυο ομάδες φαίνεται να ακολουθούν διαφορετικές στρατηγικές και να λύνουν γνωστικά προβλήματα με διαφορετικό τρόπο όταν γράφουν ένα κείμενο. Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες φαίνεται είτε να μην έχουν αναπτύξει τους αντίστοιχους νοητικούς μηχανισμούς που εμπλέκονται στην εκτέλεση των δοκιμασιών είτε να μην μπορούν να τους αξιοποιήσουν σωστά είτε να μην μπορούν να ελιχθούν και να χρησιμοποιήσουν περισσότερους από έναν. Σαφώς, με την κατάλληλη διδακτική παρέμβαση μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες που εμπλέκουν «υψηλότερου επιπέδου σκέψη».

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πρόεδρος: **Αθηνά Ξενικού**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

1. ΣΤΑΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΗΓΕΣΙΑΣ ΒΑΣΕΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ

Αναστασία Γαλακτίδου & Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ένα από τα πλέον σύγχρονα μοντέλα ηγεσίας, που συνιστά ενδιαφέρουσα πρόκληση στο πεδίο των οργανώσεων, είναι εκείνο της *μετασχηματιστικής ηγεσίας*. Πρόσφατες έρευνες έχουν δείξει ότι, ο μετασχηματιστικός ηγέτης ασκεί σημαντική επίδραση στην αποτελεσματικότητα μιας ομάδας, την επαγγελματική ικανοποίηση, τη δέσμευση και την εμπλοκή. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας των υφιστάμενων και των τριών μορφών ηγεσίας (μετασχηματιστικής, διαπραγματευτικής, *laissez-faire*) και πώς τα συγκεκριμένα αυτά χαρακτηριστικά επηρεάζουν την διαμόρφωση θετικής ή αρνητικής αντίληψης για την διοίκηση του οργανισμού. Το δείγμα της έρευνας περιελάμβανε 170 εργαζόμενους (121 γυναίκες και 49 άνδρες) ηλικίας από 20 έως 64 ετών, οι οποίοι εργάζονταν σε οργανισμούς του νομού Αττικής. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα εξής ερευνητικά εργαλεία: (α) το Πολυπαραγοντικό Ερωτηματολόγιο Ηγεσίας/MLQ (Bass & Avolio), το οποίο αποτελείται από 45 προτάσεις που βαθμολογούνται βάσει πενταβάθμιας κλίμακας τύπου Likert και (β) το Ερωτηματολόγιο των Πέντε Μεγάλων Παραγόντων/BFI (John & Srivastava) το οποίο αποτελείται από 44 προτάσεις που βαθμολογούνται ομοίως βάσει πενταβάθμιας κλίμακας τύπου Likert. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η εξωστρέφεια, η δεκτικότητα, η προσήνεια και η συνέπεια των εργαζόμενων συμβάλλουν θετικά στην αξιολόγηση του μετασχηματιστικού ηγέτη, με αποτέλεσμα τα υψηλά επίπεδα αυτοαποτελεσματικότητας και επαγγελματικής τους ικανοποίησης. Αντίθετα, ο νευρωτισμός ως ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας σχετίζεται ελαφρώς θετικά με τη διαπραγματευτική ηγεσία και αρνητικά με τη *laissez-faire* ηγεσία.

2. Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΖΥΓΙΚΗΣ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗΣ ΣΕ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Καλλιόπη Σωτηράκη & Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η σύγκρουση μεταξύ εργασιακής και οικογενειακής ζωής αποτελεί πλέον ένα φαινόμενο που εξαπλώνεται στις σύγχρονες κοινωνίες και προκαλεί ιδιαίτερο ενδιαφέρον για επιστημονική μελέτη καθώς ο συνδυασμός των υποχρεώσεων από τους δύο αυτούς τομείς μπορεί να προκαλέσει εργασιακό στρες, έλλειψη επαγγελματικής ικανοποίησης καθώς και δυσκολίες στην οικογενειακή συνοχή των ζευγαριών. Ερευνητικά δεδομένα αποκαλύπτουν την ύπαρξη συστηματικής σχέσης μεταξύ επαγγελματικής και συζυγικής εξουθένωσης με αποτέλεσμα οι εμπειρίες από τον εργασιακό χώρο να μεταφέρονται και να παρεμβαίνουν στον οικογενειακό και αντίστροφα. Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η μελέτη της σχέσης μεταξύ επαγγελματικής και συζυγικής εξουθένωσης σε ελληνικό πληθυσμό ζευγαριών και πώς αυτή είναι δυνατόν να διαταράξει την ομαλή συμβίωσή τους. Το δείγμα της έρευνας περιλάμβανε 188 άτομα (58 άντρες και 130 γυναίκες), ηλικίας από 20 έως 64 ετών. Για τη μελέτη της επαγγελματικής εξουθένωσης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα MBI-GS η οποία αξιολογεί 3 επιμέρους διαστάσεις: (α) εξάντληση, (β) επαγγελματική αποτελεσματικότητα και (γ) κυνισμό. Η εξουθένωση των συντρόφων εξετάστηκε με την κλίμακα Couple Burnout Measure η οποία αξιολογεί το επίπεδο φθοράς στις σχέσεις του ζευγαριού. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η συ-

ζυγική εξουθένωση σχετίζεται θετικά σε μέτριο βαθμό με την εξάντληση και τον κυνισμό, γεγονός που σημαίνει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η εξουθένωση των συντρόφων τόσο περισσότερο μειώνεται το ενδιαφέρον τους για τη δουλειά και αισθάνονται εξάντληση. Αντίθετα, συνδέεται αρνητικά και σε χαμηλό βαθμό με την επαγγελματική αποτελεσματικότητα, κατά συνέπεια όσο αυξάνεται η επαγγελματική εξάντληση των συντρόφων τόσο μειώνεται και η αποτελεσματικότητά τους.

3. ΠΡΟΦΙΛ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΑΦΟΣΙΩΣΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ

Πέτρος Τσουμπρής¹ & Αθηνά Ξενικού²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Λαμβάνοντας υπόψη μας την πολλαπλότητα των αντικειμένων της εργασιακής αφοσίωσης καθώς και την πολυδιάστατη μορφή αυτής, η έρευνα αυτή κυρίως εξερευνά (α) το πώς τα τρία συστατικά της οργανωτικής και επαγγελματικής αφοσίωσης – συναισθηματική, συνεχής και κανονιστική – συνδυάζονται στην δημιουργία ξεχωριστών προφίλ καθώς επίσης και (β) την πρόβλεψη διάφορων εργασιακών αποτελεσμάτων από τα προφίλ αυτά. Επίσης δημιουργήθηκε και ένα σύνολο από προφίλ αφοσίωσης τα οποία βασίζονται μόνο στα μεγέθη των τριών συστατικών της επαγγελματικής αφοσίωσης. Εκατόν πενήντα επτά εργαζόμενοι διάφορων ειδικοτήτων από τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, με την βοήθεια ερωτηματολογίων, απάντησαν σε διάφορες ερωτήσεις σχετικά με την επαγγελματική και οργανωτική αφοσίωση τους, τις προθέσεις αποχώρησης τους από τον οργανισμό αλλά και τις προθέσεις αλλαγής επαγγέλματος, τις οργανωσιακές πολιτικές συμπεριφορές καθώς και τα εργασιακά τους κίνητρα. Η ανάλυση συστάδων που βασίστηκε στο συνδυασμό των τριών συστατικών της οργανωτικής και επαγγελματικής αφοσίωσης, δημιούργησε τέσσερα προφίλ. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατέδειξαν ότι το Υψηλά αφοσιωμένο και Συναισθηματικό-Κανονιστικό κυρίαρχο προφίλ είχαν τις πιο επιθυμητές συμπεριφορές και σε επίπεδο βασικού συμπεριφορικού αντικειμένου και σε επίπεδο διακριτών συμπεριφορών. Η ανάλυση συστάδων που βασίστηκε στα μεγέθη των τριών συστατικών της επαγγελματικής αφοσίωσης, ανέδειξε πέντε προφίλ εκ των οποίων το Υψηλά αφοσιωμένο είχε τις πιο επιθυμητές διακριτές συμπεριφορές. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν ενδείξεις για να σκεφτούμε ότι σημασία έχει εκτός από την επίτευξη μιας υψηλής αφοσίωσης απέναντι στον οργανισμό και το επάγγελμα, η δημιουργία αφοσίωσης με την κατάλληλη μορφή. Επίσης καταδεικνύουν την ανάγκη ανάπτυξης παρεμβάσεων σχεδιασμένων κατά τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να βελτιώνεται το επίπεδο και κυρίως η μορφή της οργανωτικής αλλά και επαγγελματικής αφοσίωσης.

4. «ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΝΥΧΤΑ»: ΜΙΑ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ιωάννης Τσιουλάκης¹ & Γεώργιος Κεοίσογλου²

¹Queen's University of Belfast, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η εισήγηση αυτή, που είναι αποτέλεσμα διεπιστημονικής συζήτησης, εξετάζει τις υποκειμενικές προσλήψεις των επαγγελματιών μουσικών της μουσικής σκηνής της Αθήνας για τις συνθήκες της εργασίας τους. Συνδυάζοντας ιδέες και θεωρίες από τις επιστήμες της εθνομουσικολογίας και της κοινωνικής ψυχολογίας, χρησιμοποιώντας μεθοδολογικά ποιοτικά δεδομένα από αυτο-εθνογραφικές παρατηρήσεις και ημιδομημένες συνεντεύξεις, παρουσιάζονται τα πρώτα ερευνητικά συμπεράσματα για την εργασία των μουσικών στην σημερινή επαγγελματική νυχτερινή σκηνή της Αθήνας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δώσουμε στην ερμηνευτική ανάλυση της διλημματικής διάστασης μέσα στο λόγο μεταξύ «δημιουργίας» και «εργασίας», «παιξίματος» και «δουλειάς» κατά την επιτέλεση (performance) της μουσικής, στην δια του λόγου άρθρωση ταυτοτικών διλημάτων μεταξύ μουσικού «κοσμοπολιτισμού» (όπως αυτός εκφράζεται στην προσωπική δημιουργία τζαζ ή ροκ μουσικής, π.χ.) και «εθνικής κουλτούρας» (όπως αυτή φαίνεται στην εργασία παίζοντας ελληνική λαϊκή μουσική). Τέλος, δείχνουμε πως αυτή η συνθήκη εργασίας, «παίζοντας νύχτα» με την ενδογενή προσωπικότητα και ανασφάλεια για το μέλλον της, εμφανίζεται να επηρεάζει αναστοχαστικά την προσωπική ζωή και το βιογραφικό σχεδιασμό των επαγγελματιών μουσικών της έρευνάς μας. Οι μοντέρνες θεωρίες από την ηπειρωτική Ευρώπη για την επέκταση της συνθήκης της επισφάλειας, η οποία εδραιώνεται ως παράδειγμα τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια στις εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα και το Δυτικό κόσμο, και επηρεάζει τους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες ιδίως νεαρής ηλικίας μας δίνουν την ερμηνευτική άγκυρα για να συζητήσουμε πως οι προσωρινές, άτυπες απασχολήσεις των επαγγελματιών μουσικών σε νυχτερινά μαγαζιά και περιστασιακές συναυλίες συντελούν στην εμπέδωση της αδυναμίας προγραμματισμού για το μέλλον και μιας υποκειμενικότητας που «ζει για το σήμερα».

5. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ ΣΕ ΕΝΑ ΔΕΙΓΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Παρθένα Τεμεκενίδου, Θεόδωρος Γιοβαζολιάς, & Ευφροσύνη Μητσιοπούλου

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ως παρενόχληση στον χώρο της εργασίας ορίζεται η επαναλαμβανόμενη, αδικαιολόγητη συμπεριφορά προς έναν εργαζόμενο, ή μια ομάδα εργαζομένων, η οποία προκαλεί κινδύνους για την υγεία και την ασφάλειά του/ης. Η παρενόχληση συνιστά σημαντικό πρόβλημα για το εργατικό δυναμικό σε όλη την Ευρώπη, ενώ το κόστος είναι μεγάλο τόσο για τον εργαζόμενο (π.χ. ψυχοσωματικά προβλήματα, μειωμένη αυτοπεποίθηση) όσο και για την επιχείρηση που τον απασχολεί (π.χ. αναστάτωση προσωπικού, μείωση αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας). Ο στόχος της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη του φαινομένου σε σχέση με το φύλο, την εργασιακή θέση των εμπλεκόμενων, το μορφωτικό τους επίπεδο και τις επιπτώσεις στην επαγγελματική τους ικανοποίηση, στην αποδοτικότητα και στην ψυχική τους υγεία. 227 εργαζόμενοι στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Αρνητικών Πράξεων (Negative Acts Questionnaire – NAQ, Einarsen & Raknes, 1997) προκειμένου να αξιολογηθεί η έκθεσή τους σε διάφορες μορφές παρενόχλησης στο χώρο εργασίας τους κατά τους τελευταίους έξι μήνες. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν επίσης και τη Γενική Κλίμακα Ψυχικής Υγείας (General Health Questionnaire – GHQ, Goldberg, 1978) που σχεδιάστηκε για να αναγνωρίζει ψυχολογικούς κινδύνους και μικρές αλλαγές που συμβαίνουν στην διανοητική υγεία των ατόμων. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν τις αρχικές υποθέσεις της έρευνας, καταδεικνύοντας μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της ύπαρξης του φαινομένου και της αρνητικής επίπτωσής του στην ψυχική υγεία καθώς και στις υπόλοιπες υπό εξέταση μεταβλητές. Συζητούνται οι προεκτάσεις της έρευνας, με ιδιαίτερη αναφορά στην ανάγκη δημιουργίας προγραμμάτων παρέμβασης για τους ιθύνοντες και τους εργαζόμενους, με σκοπό την έγκαιρη αναγνώριση και αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου.

6. ΕΝΑ ΜΩΡΟ ΓΕΝΝΙΕΤΑΙ ΝΕΚΡΟ: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Παναγούλα Γαλάνη, Ευφροσύνη Μήτσιοι, & Ζαΐρα Παπαληγούρα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η γέννηση ενός νεκρού μωρού έχει απασχολήσει τη διεθνή βιβλιογραφία, δεδομένων των αρνητικών συνεπειών (σε γονείς και επόμενα παιδιά) για την αντιμετώπιση των οποίων το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην ενθάρρυνση ή αποθάρρυνση της επαφής των γονέων με το νεκρό βρέφος (Trulsson, 2004_ Hughes και συν., 2002). Λαμβάνοντας υπόψη την απουσία ερευνητικών δεδομένων στον ελλαδικό χώρο, στόχος της εργασίας ήταν η περιγραφή των πρακτικών και των πεποιθήσεων του νοσηλευτικού προσωπικού αναφορικά με τη γέννηση ενός νεκρού μωρού. Στην έρευνα συμμετείχαν 31 μαιές από 9 μαιευτικά-γυναικολογικά τμήματα δημόσιας κλινικής της Θεσσαλονίκης. Για τους σκοπούς της έρευνας κατασκευάστηκε ένα ερωτηματολόγιο από την ερευνητική ομάδα το οποίο αποτελούταν από τρία μέρη: (α) δημογραφικά στοιχεία, (β) πρακτικές και (γ) πεποιθήσεις. Ως προς τις πρακτικές, το 58.1% των μαιών αναφέρει ότι ενθαρρύνεται η επαφή γονέων και νεκρού βρέφους ενώ το 25.8% ότι αυτή αποθαρρύνεται. Οι απόψεις του νοσηλευτικού προσωπικού, η επιθυμία των γονέων, ο κανονισμός του νοσοκομείου και η ενδεχόμενη δυσμορφία του νεκρού σώματος τεκμηριώνουν την εκάστοτε πρακτική. Αναφορικά με τις πεποιθήσεις φάνηκε ότι η πλειοψηφία θεωρεί: (α) βοηθητική την επαφή γονέων και νεκρού βρέφους, (β) ότι η στάση του προσωπικού διευκολύνει τους γονείς να διαχειριστούν την κρίση και (γ) ότι η εκπαίδευσή τους είναι ανεπαρκής. Η διχογνωμία που παρατηρείται στη διεθνή βιβλιογραφία αναφορικά με την πρακτική της ενθάρρυνσης ή αποθάρρυνσης της επαφής των γονέων με το νεκρό βρέφος αντανακλάται και στην παρούσα έρευνα. Παρά την ύπαρξη ειδικού κανονισμού και ελλιπούς εκπαίδευσης το προσωπικό, αναφέροντας επιχειρήματα υπέρ και κατά της επαφής, αποδεικνύει ότι δεν αντιλαμβάνεται την επαφή ως μια απλή τεκμηρίωση του θανάτου.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΟΜΟΡΦΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΓΝΩΣΙΑΚΟΥ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Γιώργος Ευσταθίου**, *Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς*

Συζητητής: **Κωνσταντίνος Ευθυμίου**, *Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς*

Ο όρος «σωματόμορφες διαταραχές» αναφέρεται σε μία οικογένεια ψυχικών διαταραχών με κοινό χαρακτηριστικό την ύπαρξη σωματικών συμπτωμάτων χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη παθολογική σωματική βλάβη και χωρίς να είναι δυνατή η ερμηνεία των συμπτωμάτων αυτών με βάση κλινικά ή εργαστηριακά ευρήματα. Οι σωματόμορφες διαταραχές διακρίνονται από τις ακατανόητα προσποισιές διαταραχές ή την υπόκριση από το γεγονός ότι τα σωματικά αυτά συμπτώματα δεν υπόκεινται στο συνειδητό έλεγχο του ατόμου, αλλά και από τις ψυχοφυσιολογικές διαταραχές (τα λεγόμενα «ψυχοσωματικά προβλήματα») από το γεγονός ότι δεν υπάρχει κάποια διαγνώσιμη σωματική πάθηση στην οποία θα μπορούσαν να αποδοθούν τα σωματικά συμπτώματα. Η διάγνωση και η αντιμετώπιση των διαταραχών αυτών στο πλαίσιο της προαγωγής της γενικής υγείας κρίνεται σημαντική καθώς η παράλληλη ύπαρξη προσποισιών ή ψυχοσωματικών συμπτωμάτων ή ακόμη και κάποιας σωματικής πάθησης δεν είναι σπάνια, ενώ συχνά τα άτομα που πάσχουν από σωματόμορφες διαταραχές απευθύνονται σε γενικές υπηρεσίες υγείας προκαλώντας σημαντική επιβάρυνση (για παράδειγμα, ο επιπολασμός της υποχονδρίας μεταξύ των ατόμων που απευθύνονται σε υπηρεσίες υγείας κυμαίνεται από 4 έως 9%). Η γνωσιακή-συμπεριφοριστική ψυχοθεραπεία είναι ένα σώμα θεωρίας και πρακτικής στο πλαίσιο της οποίας αναπτύχθηκε μία σειρά αποτελεσματικών προτάσεων παρέμβασης για τις σωματόμορφες διαταραχές, οι οποίες επί μακρόν θεωρούνταν γενικώς εξαιρετικά δύσκολο να αντιμετωπιστούν. Στο συμπόσιο παρουσιάζονται και αναλύονται ατομικές περιπτώσεις σωματόμορφων διαταραχών προκειμένου να καταδειχθούν οι μηχανισμοί επίτευξης και διατήρησης της θεραπευτικής αλλαγής. Επίσης συζητούνται οι προοπτικές ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των επαγγελματιών υγείας σε επίπεδο πρωτοβάθμιας περίθαλψης με σκοπό την πρόληψη αναγνώριση και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των διαταραχών αυτών.

1. Η ΘΕΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΣΩΜΑΤΟΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Δέσποινα Μαϊστρου

Κέντρο Υγείας Βελεστίνου

Όλο και περισσότεροι ασθενείς με άτυπα ή μη συμπτώματα διαγιγνώσκονται με κάποια σωματόμορφη διαταραχή. Αυτό οφείλεται αφενός στο γεγονός ότι οι ειδικοί ψυχικής υγείας, έχοντας στα χεριά τους έγκυρα και πιο «εύχρηστα» διαγνωστικά κριτήρια, αναγνωρίζουν έγκαιρα αυτού του είδους τα ψυχικά νοσήματα, αφετέρου όλο και περισσότεροι φορείς πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας αναλαμβάνουν επίσημο και ενεργό ρόλο τόσο στην αναγνώριση όσο και στην αντιμετώπιση τέτοιων περιστατικών. Ανατρέχοντας σε πρόσφατα επιδημιολογικά στοιχεία που αναφέρουν ότι ο επιπολασμός της υποχονδρίας είναι 4 με 9% στον γενικό πληθυσμό και κάποια άλλα τα οποία προέρχονται από μια μελέτη που έγινε σε μια περιφέρεια των Ιωαννίνων (σε 1.128 αρρώστους που μελετήθηκαν σε διάστημα 2 χρόνων, το 20% από τους έχοντες ψυχική νόσο έπασχαν από σωματόμορφη διαταραχή) αναδεικνύεται το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος των ασθενών έχουν εξαντλήσει πρώτα κάθε είδους παροχής της πρωτοβάθμιας φροντίδας προς διερεύνηση των εκάστοτε σωματικών τους συμπτωμάτων και κατόπιν παραπέμπονται με την διαφοροδιάγνωση της σωματόμορφης διαταραχής σε κάποιο ειδικό φορέα. Στο Κέντρο Υγείας Βελεστίνου, το οποίο καλύπτει μια περιφέρεια 12.000-14.000 χιλιάδων κατοίκων, με άμεση πρόσβαση σε τρίτοβάθμιο φορέα υγείας, τα «ύποπτα» περιστατικά τα οποία παραπέμφθηκαν για περαιτέρω διερεύνηση και αντιμετώπιση στο Κέντρο Ψυχικής Υγείας με το οποίο συνεργαζόμαστε άμεσα, αυξήθηκαν κατά 8-10% την τελευταία τριετία. Η πρώιμη εκτίμηση και αναγνώριση των σωματόμορφων διαταραχών, ως προς την περαιτέρω αντιμετώπιση, και η αναζήτηση των παραγόντων που ευοδώνουν την εμφάνισή τους, καθώς και η αγωγή της κοινότητας, αποτελούν πρωταρχικούς στόχους ώστε να είναι ομαλή η μετάβαση του πάσχοντος από την πρωτοβάθμια περίθαλψη στις λοιπές υπηρεσίες υγείας.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΣΩΜΑΤΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΚΑΙ ΒΕΒΑΡΥΜΜΕΝΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΩΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΣΩΝ ΚΑΙ ΚΑΚΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Πηνελόπη Παπαδοπούλου & Ιωάννης Μαλογιάννης

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Παρουσιάζεται η περίπτωση της Κ., γυναίκας 29 ετών, άγαμης, τελειόφοιτης οικονομικών επιστημών, η οποία εργάζεται ως υπάλληλος και διαμένει με τους γονείς και τα αδέρφια της. Προσήλθε για θεραπεία λόγω κακής διάθεσης η οποία προκύπτει ως αποτέλεσμα υπαρκτών προβλημάτων υγείας αλλά και πολλαπλών σωματικών ενοχλήσεων, οι οποίες την οδηγούν συχνά σε αναζήτηση θεραπειών. Η ασθενής πάσχει από ψωριασική αρθρίτιδα από ηλικίας δώδεκα ετών, ενώ έχει χειρουργηθεί τρεις φορές για αφαίρεση κυστών ωσθήκης. Από ετών παρουσιάζει πολλαπλά συμπτώματα πόνου, συμπτώματα από το γαστρεντερικό, το γεννητικό καθώς και ψευδονευρολογικά συμπτώματα τα οποία δεν εξηγούνται από τις υπάρχουσες σωματικές παθήσεις της ασθενούς και επηρεάζουν σημαντικά τη λειτουργικότητά της. Μετά την εκτίμηση τέθηκε η διάγνωση της Σωματοποιητικής Διαταραχής ενώ συνυπάρχουν η διάγνωση Κατάθλιψης για την οποία λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή καθώς και κρίσεις υπερφαγίας. Από το ιστορικό αναφέρεται απορριπτική στάση του οικογενειακού περιβάλλοντος, κακοποιητική στάση του αδελφού στην εφηβεία και παρουσία ψυχωσικής διαταραχής της μητέρας. Αποφασίστηκε Γνωσιακή Συμπεριφοριστική παρέμβαση με αρχικό στόχο την καταθλιπτική συμπτωματολογία με πραγματοποίηση συμπεριφοριστικής κινητοποίησης της ασθενούς και ακολούθως αντιμετώπιση της κυρίας Διαταραχής της Σωματοποίησης με ρύθμιση της σωματικής έντασης μέσω χαλάρωσης και ανεύρεσης και αμφισβήτησης γνωσιακών παραποιήσεων που αφορούν θέματα νόσου. Στη συνέχεια η ψυχοθεραπευτική εργασία προσανατολίστηκε στην επεξεργασία και τροποποίηση σχημάτων ευαλωτότητας στη νόσο, μειονεξίας και δυσπιστίας που σχετίζονται με την πρώιμη εμφάνιση της σωματικής νόσου αλλά και την διαταραγμένη ενδοοικογενειακή κατάσταση. Ακολούθησε εκπαίδευση στην αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων και στη διεκδικητική συμπεριφορά.

3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΟΥ ΑΝΤΡΑ 29 ΕΤΩΝ ΜΕ ΣΩΜΑΤΟΔΥΣΜΟΡΦΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ

Ελισάβετ Κονσουλίδου & Γιώργος Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η περίπτωση αναφέρεται σε ομοφυλόφιλο άντρα 29 ετών, ζωγράφο και συνιδιοκτήτη καταστήματος. Προσήλθε για θεραπεία με αίτημα την έντονη απέχθεια για το σώμα του και πιο συγκεκριμένα για τις «θηλυκές του καμπύλες», την βελτίωση των διαπροσωπικών του σχέσεων και την αποδοχή της ομοφυλοφιλίας του. Ύστερα από αξιολόγηση των συμπτωμάτων του διαγνώστηκε με Σωματοδυσμορφική Διαταραχή. Η θεραπευτική παρέμβαση που ακολουθήθηκε είχε στόχο την αποδοχή του σώματός του, των καμπύλων του και της ομοφυλοφιλίας του μέσω γνωσιακής αναδόμησης καθώς και μέσω της έκθεσης σε καταστάσεις που φοβόταν και απέφευγε. Η θεραπεία ολοκληρώθηκε σε 42 συνεδρίες σε διάστημα 13 μηνών, ενώ πραγματοποιήθηκαν άλλες 2 αναμνηστικές συνεδρίες σε διάστημα 9 μηνών. Κατά την τελευταία αναμνηστική συνεδρία (9 μήνες μετά τη λήξη της θεραπείας) διαπιστώθηκε η διατήρηση του θεραπευτικού αποτελέσματος.

4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΜΕ ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑΣΗ ΚΑΙ ΙΔΕΟΨΥΧΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΨΥΧΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ελένη Κατσάμπα & Γιώργος Ευσταθίου

Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Η περίπτωση αναφέρεται σε γυναίκα 29 ετών, άγαμη, που εργάζεται ως ιδιωτική υπάλληλος και διαμένει με την οικογένειά της. Προσήλθε για θεραπεία με αίτημα την αντιμετώπιση του έντονου φόβου της ότι θα αρρωστήσει και τη διακοπή συμπεριφορών ελέγχου του σώματός της στις οποίες καταφεύγει προκειμένου να αντιμετωπίσει τον φόβο της. Ύστερα από την αξιολόγηση των συμπτωμάτων της φάνηκε ότι παρουσιάζει Υποχονδρίαση, Ιδεοψυχαναγκαστική Διαταραχή και στοιχεία Ψυχαναγκαστικής Κατανγκαστικής Διαταραχής Προσωπικότητας. Ακολουθήθηκε θεραπευτική παρέμβαση με στόχο τη μείωση των συμπτωμάτων της Υποχονδρίας μέσω της ψυχοεκπαίδευσης στην Υποχονδρίαση, της γνωσιακής αναδόμησης των ερμηνειών που είχαν αποδοθεί στα σωματικά συμπτώματα, της έκθεσης στο ενδεχόμενο της αρρώστιας, την παρεμπόδιση των συμπεριφορών ελέγχου και την σταδιακή μείωση της συμπεριφοράς ελέγχου των σωματικών συμπτωμάτων μέσω της πραγματοποίησης προγραμματισμένων και χρονικά περιορισμένων ελέγχων. Επόμενος στόχος ήταν η τροποποίηση του σχήματος ευθύνης και των στοιχείων τελειοθη-

ρίας, η διαχείριση του άγχους σε καθημερινές καταστάσεις μέσα από τεχνικές αυτοκαθοδήγησης, διακοπής της σκέψης και απόσπασης της προσοχής, η αύξηση των δεξιοτήτων διεκδικητικότητας, ο πειραματισμός στην αποδοχή και έκφραση συναισθημάτων. Η θεραπεία ολοκληρώθηκε σε 36 συνεδρίες κατά το διάστημα 15 μηνών.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ. ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ, ΠΑΙΔΟΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ, ΗΛΕΚΤΡΟ-ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ. Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Ανάργγυρος Β. Καραπέτσας**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η κατάθλιψη, στα παιδιά και τους εφήβους αποτελεί μια σημαντική διαταραχή συναισθήματος που άρχισε να διερευνάται με αντικειμενικές μεθόδους διάγνωσης τα τελευταία χρόνια. Η συγκεκριμένη διαταραχή της διάθεσης στον πληθυσμό των παιδιών και των εφήβων παρουσιάζει ιδιαιτερότητες σε σχέση με τους ενήλικες, κυρίως όσον αφορά τον εννοιολογικό της προσδιορισμό και κατ' επέκταση την περιγραφή των επιδημιολογικών της γνωρισμάτων, τη διάγνωση και την κλινική εικόνα. Τα παιδιά και οι έφηβοι με καταθλιπτική διαταραχή παρουσιάζουν συνδυασμό συμπτωμάτων, μεταξύ των οποίων κεντρική θέση κατέχουν η καταθλιπτική διάθεση ή η ευερεθιστότητα, καθώς και η σοβαρή μείωση του ενδιαφέροντος ή της ευχαρίστησης. Στην κλινική πράξη η αρχική διάγνωση που τίθεται βάσει της περιγραφόμενης από τους γονείς συμπτωματολογίας είναι στην πλειονότητά της εκ διαμέτρου αντίθετη από αυτή της τελικής διάγνωσης. Επιπλέον, οι διαταραχές της διάθεσης θα πρέπει να διαφοροδιαγνωστούν από νοσολογικές οντότητες όπως η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα τύπου ένα ή δύο ή μεικτού τύπου, Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές που ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού, νευρολογικές διαταραχές, νοητική καθυστέρηση και αγχώδεις διαταραχές. Τέλος, στόχο της παρούσας ανακοίνωσης εκτός από τον κλινικό νευροψυχολογικό εντοπισμό της συγκεκριμένης διαταραχής της διάθεσης και τη διαφοροδιάγνωση της συμπτωματολογίας της αποτελεί η παρουσίαση του ερευνητικού πρωτοκόλλου που διεξήχθη από το εργαστήριο νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και είχε ως αντικείμενο τη διερεύνηση των εγκεφαλικών δυσλειτουργιών που παρουσιάζουν παιδιά και έφηβοι με κατάθλιψη. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός ήταν η καταγραφή της εγκεφαλικής δραστηριότητας 20 παιδιών και εφήβων που έλαβαν τη διάγνωση «κατάθλιψη» από το Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Αθηνών του Π.Ν.Α. και η σύγκρισή τους με παιδιά ίδιας ηλικίας διπλάσια σε αριθμό (N=40) που αποτέλεσαν την ομάδα ελέγχου. Από τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου ερευνητικού πρωτοκόλλου είναι εμφανές ότι παρατηρούνται εγκεφαλικές δυσλειτουργίες σε παιδιά και εφήβους που πάσχουν από κατάθλιψη, γεγονός που καταγράφεται από τις σημαντικότερες κυματομορφές των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών. Συμπερασματικά, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι η συγκεκριμένη απεικονιστική τεχνική μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη μεθοδολογία στην προσπάθεια της διάγνωσης και της διαφοροδιάγνωσης ψυχοπαθολογικών διαταραχών στην ευαίσθητη ηλικιακά ομάδα των παιδιών και των εφήβων.

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Ανάργγυρος Β. Καραπέτσας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η κατάθλιψη έχει ήδη περιγραφεί από την αρχαιότητα, μέσα από τη μελέτη της συμπεριφοράς των σημαντικών ανδρών της κάθε εποχής, σε μια προσπάθεια των ιστορικών ή των ποιητών να υμνήσουν τις πράξεις τους. Έτσι, για παράδειγμα, η αυτοκτονία του Αίαντα στην Ιλιάδα περιγράφει σύνδρομο κατάθλιψης. Η νευροψυχολογία είναι ο κλάδος της ψυχολογίας που ασχολείται με την επίδραση του εγκεφάλου στη συμπεριφορά του ατόμου. Έχει υποστηριχθεί από πολλούς ότι οι βασικότερες εγκεφαλικές δομές που ασκούν επιρροή στην εμφάνιση της κατάθλιψης είναι το μεταξιακικό σύστημα και τα βασικά γάγγλια. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η διερεύνηση και η τεκμηρίωση του ρόλου που διαδραματίζουν οι εγκεφαλικές περιοχές και οι νευροδιαβιβαστές στην εμφάνιση της κατάθλιψης καθώς και η παρουσίαση των σημαντικότερων νευροψυχολογικών τεχνικών που μπορούν να βοηθήσουν στην καθημερινή κλινική πράξη στο πεδίο της διάγνωσης των διαταραχών συναισθήματος σε παιδιά και εφήβους. Τέλος, στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι και η παρουσίαση μια νέας νευροψυχολογικής τεχνικής, του Ενδοκρανιακού Μαγνητικού Ερεθισμού στην αποκατάσταση των διαταραχών της διάθεσης σε παιδιά και εφήβους.

2. ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ιωάννης Σύρος, Άννα Σπυριδωνίδου, Ειρήνη Λόρδου, Μυρτώ Αρμενάκα, Σάββας Γεωργιάδης, & Ανδρομάχη Σταμάτη

Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Αθηνών & Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

Η κατάθλιψη στον πληθυσμό των παιδιών και εφήβων παρουσιάζει ιδιαιτερότητες σε σχέση με τους ενήλικες, κυρίως όσον αφορά τον εννοιολογικό της προσδιορισμό και κατ' επέκταση την περιγραφή των επιδημιολογικών της γνωρισμάτων, τη διάγνωση και την κλινική εικόνα. Μέχρι και σήμερα, αρκετοί κλινικοί εκφράζουν τον σκεπτικισμό τους όσον αφορά τη δυνατότητα των επίσημων ταξινομικών συστημάτων να περιγράψουν με ακρίβεια τη συναισθηματική αυτή διαταραχή, καθώς το στάδιο ανάπτυξης φαίνεται να επηρεάζει σαφώς την ικανότητα των παιδιών για την λεκτικοποίηση και ενημερότητα των αρνητικών τους σκέψεων και συναισθημάτων, αλλά και γενικώς την έκφραση όλων των συμπτωμάτων. Κατ' επέκταση, αρκετοί ειδικοί εισάγουν την έννοια της συγκαλυμμένης κατάθλιψης στο διαγνωστικό τους σκεπτικό. Τα παιδιά και οι έφηβοι με καταθλιπτική διαταραχή παρουσιάζουν συνδυασμό συμπτωμάτων, μεταξύ των οποίων κεντρική θέση κατέχουν η καταθλιπτική διάθεση ή η ευερεθιστότητα, καθώς και η σοβαρή μείωση του ενδιαφέροντος ή της ευχαρίστησης. Τα συμπτώματα της κατάθλιψης συνιστούν διαταραχή όταν είναι αυξημένα σε ένταση ή/και αριθμό, και έχουν συγκεκριμένη χρονική διάρκεια, αιτιολογία, πορεία και πρόγνωση. Πιθανώς να έπονται ενός οδυνηρού γεγονότος, και συνήθως υποχωρούν σε εύλογο χρονικό διάστημα. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η περιγραφή των συμπτωμάτων της κατάθλιψης τόσο με βάση τα διεθνή διαγνωστικά εγχειρίδια όσο και με βάση την εικόνα που παρουσιάζει ένα παιδί ή έφηβος όταν πάσχει από αυτή τη διαταραχή στην καθημερινή κλινική πράξη. Επιπλέον, βασικό σημείο αναφοράς θα είναι η περιγραφή των στοιχείων που συνοδεύουν το καταθλιπτικό συναίσθημα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται πολλές φορές σωματική και άτυπη συμπτωματολογία που καθιστά δύσκολη τη διαφοροδιάγνωση. Για το σκοπό αυτό θα χρησιμοποιηθούν πέρα από τα κλασικά ταξινομητικά εγχειρίδια και μελέτες περίπτωσης καταθλιπτικών παιδιών και εφήβων που επισκέφθηκαν το Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Αθηνών με το αίτημα της διάγνωσης.

3. ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ. ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗ ΝΟΣΟΛΟΓΙΚΩΝ ΟΝΤΟΤΗΤΩΝ. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

Ειρήνη Χαραλαμπίδου

Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής

Στην κλινική πράξη η αρχική διάγνωση που τίθεται βάσει της περιγραφόμενης από τους γονείς συμπτωματολογίας είναι στην πλειονότητά της εκ διαμέτρου αντίθετη από αυτή της τελικής διάγνωσης. Λαμβάνοντας το κλινικό ιστορικό παιδιού-εφήβου οι γονείς δίνουν βαρύτητα σε εκείνη τη συμπτωματολογία που οδηγεί είτε στη σχολική αποτυχία είτε παρεμποδίζει «ενοχλεί» την ομαλή λειτουργικότητα της οικογένειας. Η ετεροεπιθετικότητα, η έντονη κινητικότητα, η διάσπαση προσοχής, η εναντίωση ή τέλος η παραβατικότητα αποτελούν τις συχνότερα αναφερόμενες συμπεριφορές του παιδιού εκ μέρους των γονιών. Ο κλινικός οφείλει να αναλύσει ποσοτικά και ποιοτικά την αναφερόμενη συμπτωματολογία, να προσπαθήσει να εκμαιεύσει λοιπά κλινικά στοιχεία πιθανά λιγότερο «ηχηρά» απόλυτα, όμως, σημαντικά για να τεθεί η διάγνωση. Συγχρόνως, οφείλει να εξετάσει κλινικά το παιδί-έφηβο. Τελικά, με αυτό το σκεπτικό θα τεθεί η διάγνωση ώστε να δοθεί η επιβεβλημένη θεραπεία για την ίαση ή βελτίωση της υπάρχουσας διαταραχής. Οι διαταραχές της διάθεσης θα πρέπει να διαφοροδιαγνωστούν από νοσολογικές οντότητες όπως η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα τύπου ένα ή δύο ή μεικτού τύπου, Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές που ανήκουν στο φάσμα του αυτισμού, νευρολογικές διαταραχές, νοητική καθυστέρηση και αγχώδεις διαταραχές. Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθεί πιθανή παραμέληση ή κακοποίηση (συναισθηματική, σωματική, σεξουαλική) ή δυσλειτουργία της οικογένειας (ανοιχτή ή κλειστή οικογένεια, έλλειψη υποστηρικτικού συστήματος, διάσταση, διαζύγιο κ.α.). Συμπερασματικά, η λήψη λεπτομερούς ιστορικού ατομικού ή οικογενειακού, η ενδελεχής κλινική εξέταση, η ποιοτική αλλά και ποσοτική αξιολόγηση της συμπτωματολογίας λαμβάνοντας πάντα υπόψη την εξελικτική φάση του παιδιού-εφήβου θα οδηγήσουν τον κλινικό στην ορθή τελική διάγνωση σύμφωνα με τα αναγραφέντα στα διεθνή συστήματα ταξινόμησης.

4. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΤΩΝ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ

Νικόλαος Χ. Ζυγούρης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Με τον όρο Γνωστικά Προκλητά Δυναμικά νοείται η καταγραφή της εγκεφαλικής δραστηριότητας σε πραγματικό χρόνο μετά τη χορήγηση κάποιου ερεθίσματος. Στόχος του παρόντος ερευνητικού πρωτοκόλλου ήταν η καταγραφή της εγκεφαλικής δραστηριότητας 20 παιδιών και εφήβων που έλαβαν τη διάγνωση «κατάθλιψη» από το Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Αθηνών του Π.Ν.Α. και η σύγκρισή τους με παιδιά ίδιας ηλικίας διπλάσια σε αριθμό (N=40) που αποτέλεσαν την ομάδα ελέγχου. Οι εγκεφαλικές περιοχές στις οποίες τοποθετήθηκαν καταγραφικά ηλεκτρόδια ήταν ο προμετωπιαίος λοβός (Fp1 Fpz Fp2), ο μετωπιαίος λοβός (F3, Fz, F4, F7, F8), το κέντρο του εγκεφάλου (C3, Cz, C4) ο βρεγματικός λοβός (P3, Pz, P4) και ο ινιακός λοβός (Oz). Όλα τα ακουστικά ερεθίσματα παρουσιάζονταν σε 70 dB με διάρκεια 1000 ms. Τους δόθηκαν δύο ίδιοι ήχοι (tones) διαφορετικής όμως συχνότητας (ο πρώτος στα 1000 Hz και ο δεύτερος στα 2000 Hz). Στα 2000 Hz παρουσιάστηκε το παράδοξο ερέθισμα (oddball), το οποίο τους ζητήθηκε να εντοπίσουν και να μετρήσουν, και στα 1000 Hz το συνηθισμένο ερέθισμα. Το παράδοξο ερέθισμα παρουσιάστηκε σε ποσοστό 30% και το συνηθισμένο ερέθισμα σε ποσοστό 70%. Αυτή η πειραματική συνθήκη παρέμεινε ίδια τόσο για την έκλυση της κυματομορφής P300 όσο και για την έκλυση των κυματομορφών MMN και LDN (ανάλογα με την ηλικία των εξεταζομένων). Από τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου ερευνητικού πρωτοκόλλου είναι εμφανές ότι παρατηρούνται εγκεφαλικές δυσλειτουργίες σε παιδιά και εφήβους που πάσχουν από κατάθλιψη, γεγονός που καταγράφεται από τις σημαντικότερες κυματομορφές των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών. Συμπερασματικά γίνεται εύκολα αντιληπτό το γεγονός ότι η υψηλή αξιοπιστία της μεθόδου των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών στην καταγραφή της εγκεφαλικής λειτουργίας, η ικανότητά τους να αντανακλούν τη φυσιολογική ή μη λειτουργία του συνόλου των γνωστικών λειτουργιών αλλά και ο χαρακτηρισμός της μεθόδου ως μία από τις πλέον αντικειμενικές στην απεικόνιση της νευρωνικής δραστηριότητας την καθιστούν ως ένα από τα πλέον χρήσιμα εργαλεία στην ακριβή διάγνωση παιδιών και εφήβων με διαταραχές της διάθεσης.

Θεματική Συνεδρία 10

Παρασκευή 09.00 – 10.30

Αίθουσα Α

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Πρόεδροι: **Αναστάσιος Σταλίκας¹ & Πέτρος Ρούσος²,**

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ «ΟΜΑΔΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ» (FOCUS GROUPS) ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ασπασία Καρακώστα-Στεφανοπούλου & Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια οι Ομάδες Εστίασης (Focus Groups), αποτελούν μια σημαντική ομαδική μέθοδο συλλογής πληροφοριών, η οποία μπορεί να εξελιχθεί σε ένα αποτελεσματικό και χρήσιμο εργαλείο στα πρώτα στάδια της ψυχολογικής έρευνας. Η μεθοδολογία των Ομάδων Εστίασης περιλαμβάνει διάφορα εργαλεία, που οι κοινωνικοί επιστήμονες μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να γενικεύσουν έγκυρες πληροφορίες, σημαντικές για την ανάπτυξη και αξιολόγηση τόσο Κοινωνικών όσο και Ψυχοεκπαιδευτικών Προγραμμάτων. Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να περιγράψει τις στοιχειώδεις αρχές των Ομάδων Εστίασης, διαχωρίζοντας τις από άλλα ερευνητικά εργαλεία, αλλά και να αναδείξει την χρησιμότητά τους στα πρώτα στάδια μιας ερευνητικής διαδικασίας. Επιπροσθέτως, θα τονιστεί η συμβολή των Ομάδων Εστίασης στην αξιολόγηση Ψυχοεκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που διοργανώνει σε ετήσια βάση, το Συμβουλευτικό Κέντρο Ομηλικών του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών.

2. ΣΥΛΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Πέτρος Ρούσος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας αυξήθηκαν οι δημόσιες τοποθετήσεις εκείνων που υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση των νέων κοινωνικών επιστημόνων στη στατιστική θα πρέπει να στοχεύσει περισσότερο στο στατιστικό

αλφαριθμητισμό, τη συλλογιστική και τη στατιστική σκέψη. Ένα από τα επιχειρήματα που διατυπώνονται για να στηρίξουν αυτή την πρόταση είναι ότι οι παραδοσιακές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της στατιστικής εστιάζουν στις δεξιότητες, στις διαδικασίες και στους υπολογισμούς, οι οποίοι δεν εκπαιδεύουν τελικά τους νέους επιστήμονες στο στατιστικό συλλογισμό. Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται με περιγραφικές μεθόδους και συζητιέται κριτικά ο τρόπος με τον οποίο οι συγγραφείς των ερευνητικών εργασιών που έχουν δημοσιευτεί στο περιοδικό ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ (1994-2007) αναφέρονται στη διαδικασία του ελέγχου μηδενικών υποθέσεων (Null Hypothesis Statistical Testing) και ερμηνεύουν τα αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτή. Τα αποτελέσματα από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε δείχνουν ότι πολύ συχνά υπάρχει έλλειψη κατανόησης του αποτελέσματος και της σημασίας του, αδιαφορία για την παρουσίαση του μεγέθους της επίδρασης, ελάχιστη χρήση των διαστημάτων εμπιστοσύνης, κ.ο.κ. Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν ανάλογα ευρήματα που έχουν δημοσιευθεί τα τελευταία δέκα χρόνια στη διεθνή βιβλιογραφία και καλούν τους ερευνητές να αποφεύγουν την τυπολατρική εφαρμογή μιας μόνο διαδικασίας, η οποία εκτός των άλλων θεωρείται υπεύθυνη και για πολλές παρανοήσεις. Η ανακοίνωση ολοκληρώνεται με ορισμένες προτάσεις διαφοροποίησης και προσθήκης νέων διδακτικών στόχων κατά την εκπαίδευση των νέων επιστημόνων στη στατιστική που θα συμβάλουν στη στατιστική συλλογιστική.

3. ΤΙ ΕΡΕΥΝΟΥΝ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ; ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 15 ΧΡΟΝΙΑ

Αναστάσιος Παιδακάκης & Αναστάσιος Σταλάκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σε αυτή την εισήγηση πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή και παρουσίαση των άρθρων που δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό Ψυχολογία από το 1992 μέχρι το 2008. Οι έρευνες προσεγγίζονται τόσο ιστορικά όσο και θεματικά. Παρουσιάζονται οι θεματικές ενότητες, ερευνητικά ερωτήματα, ερευνητικοί σχεδιασμοί και ευρήματα. Ο στόχος της παρουσίασης είναι να περιγράψει την εξέλιξη της ερευνητικής δραστηριότητας αναφορικά με τις ερευνητικές ανησυχίες, προτεραιότητες και ερωτήματα την τελευταία 15ετία. Οι ερωτήσεις που απαντώνται σε αυτή την εισήγηση είναι: Ποιες μεταβλητές απασχολούν τους Έλληνες ερευνητές; Πως εξελίσσονται οι ερευνητικές τάσεις και θεματολογία στο χρόνο; Ποιες μέθοδοι και ερευνητικοί σχεδιασμοί εφαρμόζονται; Τι αλλαγές παρατηρούμε στην θεματολογία, μεθόδους και ερευνητική προσέγγιση;

4. ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Βασίλειος Σίσκος & Αθανάσιος Παπαϊωάννου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τελευταία, στο χώρο της εκπαίδευσης υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη των κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων του ατόμου και στο κατά πόσον οι δεξιότητες αυτές συμβάλλουν τόσο στην ακαδημαϊκή απόδοση όσο και στην επιτυχία και ευημερία στη ζωή γενικά. Για τις δεξιότητες όμως αυτές, που θεωρούνται σαν ένα ξεχωριστό είδος νοημοσύνης, υπάρχει έλλειψη κατάλληλων οργάνων μέτρησης, ειδικά για μαθητές. Σκοπός της έρευνας ήταν η προσαρμογή του Emotional Quotient inventory: Youth Version (EQ-i:YV, Bar-On & Parker, 2000), ενός οργάνου μέτρησης της κοινωνικής-συναισθηματικής νοημοσύνης (ΚΣΝ) παιδιών και εφήβων, στην Ελληνική γλώσσα και η διερεύνηση των σχέσεων της ΚΣΝ με την αυτοεκτίμηση, τα συναισθήματα και τις στρατηγικές των μαθητών κατά την επίλυση των διαφορών. Δύο πιλοτικές έρευνες (N=510 και N=504) έδειξαν, ότι η Ελληνική εκδοχή του EQ-i:YV διαθέτει καλή εσωτερική δομή, αξιοπιστία, και εγκυρότητα. Η εγκυρότητα του οργάνου επιβεβαιώθηκε από την κυρίως έρευνα, όπου έλαβαν μέρος μαθητές και μαθήτριες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (N=800). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, υπήρξε θετική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ της ΚΣΝ των μαθητών και της Αυτοεκτίμησής τους, των Θετικών συναισθημάτων που βιώνουν στο μάθημα και της Εποικοδομητικής επίλυσης των διαφορών τους. Αντίθετα βρέθηκε ότι οι παράγοντες της ΚΣΝ στο σύνολό τους είχαν αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση με τα Αρνητικά συναισθήματα και της Επιθετικής συμπεριφοράς των μαθητών κατά την επίλυση των συγκρούσεων. Εμπειρική έρευνα στο μέλλον πρέπει να διερευνήσει τη συνεισφορά της Κοινωνικής-Συναισθηματικής Νοημοσύνης στη μάθηση και στη συμπεριφορά των μαθητών.

5. ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΟΝΟΜΑΣΙΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΟΛΗ STROOP

Ελένη Βλάχου¹, Άρτεμις Μαρκάτου², & Αθανάσιος Πρωτόπαπας³

¹Ε.Κ. «Αθηνά» & Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών, ³Ε.Κ. «Αθηνά»

Οι επιδράσεις της εξάσκησης στις διαστάσεις που εμπλέκονται στην παρεμβολή Stroop (ανάγνωση λέξης, κατονομασία χρώματος) παραμένουν διαμφισβητούμενες. Αναφορικά με την ανάγνωση, πρόσφατες μελέτες υποστηρίζουν ότι πριν παραχθεί η σωστή απάντηση (κατονομασία χρώματος) πρέπει να κατασταλεί η κυρίαρχη απάντηση (ανάγνωση λέξης) και η καθυστέρηση αυτή αντανακλά το μέγεθος της παρεμβολής. Η θέση αυτή προβλέπει μείωση της παρεμβολής με βελτίωση μόνο στην κυρίαρχη διάσταση, εφόσον ταχύτερη επεξεργασία στην ανάγνωση θα επιφέρει και ταχύτερη καταστολή της. Η κατονομασία χρώματος θεωρείται ότι έπεται της ανάγνωσης είτε λόγω λιγότερης εξάσκησης, οπότε περισσότερη εξάσκηση μπορεί καταρχήν να μειώσει ή να αντιστρέψει την παρεμβολή, είτε λόγω εγγενούς διαφοράς στην επεξεργασία των δύο διαστάσεων από το γνωστικό σύστημα, οπότε η επίδραση της εξάσκησης υποβαθμίζεται. Στην παρούσα μελέτη διερευνήθηκαν οι επιδράσεις της εξάσκησης στην ανάγνωση λέξεων και κατονομασία χρωμάτων στην παρεμβολή. Επί τέσσερις ημερήσιες συνεδρίες των 15 λεπτών, δύο ομάδες από 12 ενήλικες εξασκήθηκαν είτε στην κατονομασία χρώματος μη λεκτικών ερεθισμάτων, είτε στην ανάγνωση άσπρων λέξεων. Πριν και μετά την εξάσκηση, μετρήθηκε το μέγεθος της παρεμβολής και οι επιδόσεις τους στην ανάγνωση και κατονομασία χρωμάτων. Προκειμένου να διερευνηθούν περαιτέρω οι επιδράσεις της βελτίωσης στις διαστάσεις εξάσκησης, ανάλογη διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε παιδιά 9-10 ετών, των οποίων τα περιθώρια βελτίωσης στην ανάγνωση και κατονομασία χρωμάτων είναι μεγαλύτερα. Οι επιδόσεις όλων των ομάδων συγκρίθηκαν με αυτές ενηλίκων και παιδιών στους οποίους χορηγήθηκαν πανομοιότυποι έλεγχοι πριν και μετά από ένα τετραήμερο χωρίς καμία εξάσκηση. Τα αποτελέσματά μας αντιπαραβάλλονται με προβλέψεις για τις επιδράσεις της εξάσκησης που απορρέουν από κυρίαρχες ερμηνείες του φαινομένου Stroop.

Θεματική Συνεδρία 11

Παρασκευή 09.00 - 10.30

Αίθουσα Σ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Πρόεδρος: **Παναγιώτα Βορριά**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

1. ΤΥΠΟΙ ΔΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ: ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ;

Λήδα Καραγιαννοπούλου & Κωνσταντίνος Καφέτσιος

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Με βάση σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα (Birnbbaum et al., 2006; Mikulinser, 2006), η παρούσα μελέτη επιχειρεί τη διερεύνηση της αλληλεπίδρασης του τύπου δεσμού και της σεξουαλικής εμπειρίας, ελέγχοντας ταυτόχρονα για την πιθανή επίδραση που ασκούν οι στρατηγικές ρύθμισης συναισθήματος στη σύνδεση αυτή. Οι συμμετέχοντες (μέση ηλικία 28 έτη) συμπλήρωσαν κλίμακα Εμπειριών στις Διαπροσωπικές σχέσεις (G-ECR-R), την Κλίμακα Προδιαθεσιακού Άγχους, την κλίμακα Ρύθμισης του Συναισθήματος (Gross & John, 2003) κλίμακες μέτρησης της σεξουαλικής εμπειρίας (Multidimensional Sexuality Questionnaire). Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι ο τύπος δεσμού αποφυγής σχετίζεται σημαντικά με την καταπίεση του συναισθήματος, η συναισθηματική ρύθμιση γενικότερα, ωστόσο, δε φάνηκε να σχετίζεται με σημαντικές πτυχές της σεξουαλικής εμπειρίας. Οι τύποι δεσμού (αγχώδης και αποφυγής) προέβλεψαν ικανοποιητικά τον τύπο της σεξουαλικής εμπειρίας, ακόμη και μετά από έλεγχο του ιδιοσυγκρασιακού άγχους. Το φύλο παρουσίασε εξίσου σημαντικές αλληλεπιδράσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά στον τύπο δεσμού αποφυγής. Τα αποτελέσματα προσανατολίζουν προς μια γνωστική κατανόηση της επίδρασης που έχουν τα σχήματα δεσμού και θα συζητηθούν υπό το πρίσμα πολιτισμικών και διαφυλικών διαφοροποιήσεων.

2. ΣΧΗΜΑΤΑ ΔΕΣΜΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ: ΠΩΣ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ;

Κωνσταντίνος Καφέτσιος

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Παρά τις προτροπές για μελέτη των επιδράσεων που έχουν τα σχεσιακά κοινωνικά σχήματα στην κοινωνική συμπεριφορά (Baldwin, 1992) η σχετική έρευνα είναι πολύ περιορισμένη. Επίσης, στην μελέτη των κοινωνικών συναισθημά-

των (Hareli & Parkinson, 2008) η έρευνα για την λειτουργία των συναισθημάτων στην καθημερινή αλληλεπίδραση είναι επίσης περιορισμένη (Keltner & Haidt, 2001). Οι δύο μελέτες είχαν ως στόχο να ενημερώσουν τις δύο παραπάνω θεωρητικές κατευθύνσεις ελέγχοντας υποθέσεις σχετικά με την επίδραση που μπορεί να έχουν γνωστικά-συναισθηματικά σχήματα (τύποι δεσμού) και η κατασκευή του εαυτού (αλλοκεντρική-ιδιοκεντρική) στο συναίσθημα στην καθημερινή κοινωνική αλληλεπίδραση. Και στις δύο μελέτες συλλέχθηκαν στοιχεία με την χρήση τεχνικών δειγματοληψίας περιστατικών (Nezlek, 2001) και τα στοιχεία αναλύθηκαν με την χρήση μοντέλων πολυεπίπεδης ανάλυσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι δύο προσεγγίσεις των σχεσιακών σχημάτων έχουν μια ανεξάρτητη επίδραση στο πώς αισθάνεται κανείς στην αλληλεπίδρασή του σε διαφορετικά επίπεδα αντιληπτής εγγύτητας (φίλοι, γνωστοί, καλοί φίλοι) με τους άλλους. Όμως, πολύ σημαντικό εύρημα αποτέλεσε η αλληλεπίδραση που παρατηρήθηκε ανάμεσα στα σχήματα δεσμού και την κατασκευή του εαυτού ως προβλεπτικός παράγοντας των συναισθημάτων στις σχέσεις. Συγκεκριμένα, και στις δύο μελέτες βρέθηκε ότι η αλληλεπίδραση της ιδιοκεντρικής κατασκευής του εαυτού με τον τύπο δεσμού αποφυγής προέβλεπε λιγότερα θετικά συναισθήματα στην αλληλεπίδραση. Επίσης η αλληλεπίδραση της αλλοκεντρικής κατασκευής του εαυτού με τον τύπο δεσμού εμμονής προέβλεπε υψηλότερα επίπεδα αρνητικού συναισθήματος στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Τα αποτελέσματα αυτά καταδεικνύουν τις διαφορές ανάμεσα στα δύο σχεσιακά σχήματα και προωθούν μια πολυεπίπεδη κατανόηση των σχεσιακών διεργασιών και λειτουργικών προσεγγίσεων για το συναίσθημα που σχετίζονται με το ενδοατομικό, το διαπροσωπικό αλλά και το διαπολιτισμικό επίπεδο ανάλυσης.

3. Η ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΥ – ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΟ ΑΜΥΝΤΙΚΟ ΣΤΥΛ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΗ: ΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ιωάννα Σωτηροπούλου, Άννα Χριστοπούλου, & Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι κοινωνίες ανάλογα με τα οικολογικά και πολιτισμικά τους δεδομένα και με βάση τις ανάγκες τους αποτιμούν διαφορετικά την έννοια αλλά και την αξία του *ψυχολογικού αποχωρισμού-εξατομίκευσης*, δηλαδή, της κατάλληλης για κάθε ηλικιακή περίοδο διαδικασίας ανεξαρτητοποίησης του ατόμου από τα γονεϊκά πρόσωπα σε ενδοψυχικό και ρεαλιστικό επίπεδο. Επιπλέον, αποδίδουν διαφορετικό νόημα στην έννοια του καλά προσαρμοσμένου, λειτουργικού ενήλικα. Καθώς πιο συλλογικά (collectivistic) πλαίσια τείνουν να υποβαθμίζουν τάσεις αποχωρισμού και εξατομίκευσης, αναμένεται ότι η ανεξαρτητοποίηση δεν αποτελεί δείκτη ψυχολογικής ωριμότητας και ψυχικής υγείας σε όλα τα πολιτισμικά πλαίσια, σε μερικά μάλιστα μπορεί να σηματοδοτεί και το αντίθετο. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τη συσχέτιση του πολιτισμικού πλαισίου με τη διεργασία του ψυχολογικού αποχωρισμού, την αναφορά προβλημάτων ψυχικής υγείας, τους μηχανισμούς άμυνας και την αυτοεκτίμηση σε νέους ενήλικες. Στην έρευνα έλαβαν μέρος φοιτητές από την Ελλάδα (N=155), την Κύπρο (N=126), την Αγγλία (N=60), τη Γερμανία (N=73), τη Νιγηρία (N=48) και το Σουδάν (N=50). Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Ψυχολογικού Αποχωρισμού (Hoffman, 1984), το Ερωτηματολόγιο Γενικής Υγείας (Goldberg & Hillier, 1979), το Ερωτηματολόγιο Μηχανισμών Άμυνας (Andrews, Singh, & Bond, 1993) και το Ερωτηματολόγιο Αυτο-αντίληψης για Φοιτητές (Neeman & Harter, 1992). Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων αναφέρεται (α) στην επίδραση του πολιτισμικού πλαισίου πάνω στον αποχωρισμό, την ψυχική υγεία, τους μηχανισμούς άμυνας και την αυτοεκτίμηση, και (β) στην αλληλεπίδραση του πολιτισμικού πλαισίου με δημογραφικά χαρακτηριστικά.

4. Ο ΠΡΟΒΛΕΠΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΞΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΝΤΡΕΜΕΝΩΝ ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ

Μαρία-Ιωάννα Αργυροπούλου¹, Βασίλης Παυλόπουλος¹, & Karen Quek²

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Seattle Pacific University

Σύμφωνα με το μοντέλο των Rusbult & Zembrodt, οι τακτικές επίλυσης των συγκρούσεων των ζευγαριών κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες: Ομιλία, αφοσίωση, αποφυγή και φυγή. Ατομικοί και κοινωνικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν την επιλογή των παραπάνω τακτικών. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να ερευνηθεί τον προβλεπτικό ρόλο των 10 αξιών του Schwartz στην επιλογή του είδους της τακτικής επίλυσης των συγκρούσεων που επιλέγουν τα παντρεμένα ζευγάρια, αφού ελεγχθεί η επίδραση άλλων σημαντικών παραγόντων. 133 παντρεμένα ζευγάρια συμπλήρωσαν (α) την Κλίμακα Αξιών του Schwartz, την Κλίμακα Τακτικών Επίλυσης των Συγκρούσεων, ένα ερωτηματολόγιο Αυτό-αποκάλυψης και την Κλίμακα Συζυγικής Ικανοποίησης του Kansas. Έγιναν ιεραρχικές αναλύσεις παλινδρόμησης με τα 4 είδη αντιμετώπισης των συγκρούσεων ως εξαρτημένες μεταβλητές και τα δημογραφικά, την ικανοποίηση, την αυτό-αποκάλυψη, και τις αξίες ως ανεξάρτητες. Στην πρόβλεψη χρησιμοποιήθηκαν αυτοαναφορές, και

αναφορές του/της συντρόφου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αξίες ερμήνευσαν ένα σημαντικό ποσοστό της διακύμανσης της τακτικής επίλυσης των συγκρούσεων ακόμη και μετά τον έλεγχο όλων των υπόλοιπων μεταβλητών, μόνο στην περίπτωση των γυναικών, αλλά όχι στην περίπτωση των αντρών. Η ικανοποίηση και η αυτό-αποκάλυψη συνδέονταν θετικά με την υιοθέτηση θετικών στρατηγικών αντιμετώπισης των συγκρούσεων. Ο Αυτοπροσδιορισμός, η Δύναμη και ο Ηδονισμός προέβλεψαν την υιοθέτηση αρνητικών στρατηγικών, ενώ η Παράδοση σχετιζόταν με την υιοθέτηση θετικών στρατηγικών. Η αναζήτηση διέγερσης είχε διαφορετική επίδραση στα δύο φύλα. Επίσης, βρέθηκε ότι όσο περισσότερο ασπάζεται κάποιος την αξία της Παράδοσης, τόσο πιο θετικές στρατηγικές επίλυσης των συγκρούσεων τείνει να επιλέγει ο/η σύντροφος. Θα συζητηθεί ο ρόλος των πολιτισμικών παραγόντων στην δυναμική των ζευγαριών.

5. Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΓΟΝΙΟΥ-ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΜΕ

Μπετίνα Ντάβου¹, Κατερίνα Σπετσιώτου¹, & Παναγιώτα Βορριά²

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει ορισμένα στοιχεία που υπονοούν μια συνάφεια ανάμεσα στη σχέση γονιού παιδιού και τη χρήση των μέσων. Η ποιότητα της σχέσης γονιού παιδιού έχει μελετηθεί από διάφορες προσεγγίσεις όπως η θεωρία του συναισθηματικού δεσμού, θεωρίες για τα στυλ γονεϊκότητας, καθώς και προσεγγίσεις για τη συνολικότερη ποιότητα των σχέσεων που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων της ζωής αλλά και μετέπειτα. Η ποιότητα αυτή εμφανίζεται πολυπαραγοντική και περιλαμβάνει διαστάσεις όπως η στοργή, η ανταπόκριση, η επικοινωνία και οι δραστηριότητες αναψυχής με το παιδί αλλά και η σύγκρουση. Η χαμηλή ποιότητα της σχέσης γονιού-παιδιού δημιουργεί ελλείψεις, τις οποίες το παιδί τείνει ενδεχομένως να καλύψει με ό,τι μέσα έχει διαθέσιμα ανάλογα με την ηλικιακή του περίοδο. Τα κατεξοχήν διαθέσιμα μέσα στη ζωή του σύγχρονου παιδιού είναι τα μέσα επικοινωνίας. Αυτά είναι που αφθονούν στο σπιτικό, καταλαμβάνουν μεγάλο ποσοστό του ελεύθερου χρόνου ενηλίκων και παιδιών και εμπλέκονται στις σχέσεις και την επικοινωνία της οικογένειας. Η θεωρία των «χρήσεων και ικανοποιήσεων» υποστηρίζει ότι η χρησιμότητα των μέσων συμβάλει στην εκπλήρωση αναγκών και την επίλυση προβλημάτων, την ψυχαγωγία, την προσωπική και κοινωνική ταυτότητα. Η χρήση των μέσων, μπορεί να αποτελέσει μια από τις αιτίες σύγκρουσης αλλά και καταφύγιο για τη συνεκτική συνύπαρξη της οικογένειας, ενώ οι γονείς παρέχουν μοντέλα χρήσης, πιθανώς ανάλογα με το στυλ άσκησης του γονεϊκού τους ρόλου. Η παρούσα εισήγηση καταλήγει στην προς διερεύνηση ερευνητική υπόθεση ότι η χρήση των μέσων και οι επιδράσεις τους σχετίζονται με ορισμένες πτυχές της ποιότητας της σχέσης γονιού-παιδιού, η οποία εάν βελτιωθεί θα συμβάλει στον έλεγχο της χρήσης των μέσων από το παιδί.

Θεματική Συνεδρία 12

Παρασκευή 09.00 – 10.30

Αίθουσα Θ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Πρόεδρος: Παγώνα Ρούσση, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

1. ΑΝΑΣΦΑΛΗΣ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΝΗΛΙΚΗ ΖΩΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ

Ιωάννα Παπαδοπούλου & Φώτιος Αναγνωστόπουλος

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρόσφατες έρευνες σημειώνουν ότι η αγχώδης προσκόλληση κατά τη σύναψη συναισθηματικού δεσμού (που συνοδεύεται από το φόβο απόρριψης και εγκατάλειψης) καθώς και ο αποφευκτικός τύπος προσκόλλησης (που συνοδεύεται από φόβο για στενές σχέσεις και τάση αποφυγής της εγγύτητας) σχετίζονται με την εμφάνιση προβλημάτων, τόσο σε διαπροσωπικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο (Brennan et al., 1998). Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξετασθεί κατά πόσο (α) οι δύο διαστάσεις της ανασφαλούς προσκόλλησης (αποφευκτική και αγχώδης) σχετίζονται με την εμφάνιση συμπτωμάτων μοναξιάς και κατάθλιψης, (β) τα συμπτώματα αυτά σχετίζονται με την ικανοποίηση των βασικών ψυχολογικών αναγκών (επάρκειας, αυτονομίας και εγγύτητας) και (γ) υπάρχει σχέση μεταξύ των διαστάσεων της ανασφαλούς προσκόλλησης και της ικανοποίησης των βασικών ψυχολογικών αναγκών. Χορηγήθηκε σειρά ερωτηματολογίων σε φοιτητές του Παντείου Πανεπιστημίου (N= 130). Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το ερωτηματολόγιο κατάθλιψης CES-D (Radloff, 1977), το ερωτηματολόγιο μοναξιάς UCLA Loneliness Scale (Russell, 1996), το ερωτηματολόγιο ικανοποίησης βασικών ψυχολογικών αναγκών BPNS-General version (La Guardia

et al., 2000) και η αναθεωρημένη κλίμακα για τα βιώματα στις κοντινές σχέσεις ECR-R (Fraley et al., 2000). Από τις αναλύσεις προέκυψε η ύπαρξη στατιστικά σημαντικής συσχέτισης μεταξύ της αγχώδους ή της αποφευκτικής προσκόλλησης και της καταθλιπτικής διάθεσης ($r = 0.351, p < 0.001, r = 0.195, p < 0.05$ αντίστοιχα) και της μοναξιάς ($r = 0.208, p < 0.05, r = 0.214, p < 0.05$). Επίσης, η ικανοποίηση των βασικών ψυχολογικών αναγκών φάνηκε να σχετίζεται αρνητικά με την εμφάνιση μοναξιάς ($r = -0.691, p < 0.001$) και καταθλιπτικής διάθεσης ($r = -0.526, p < 0.001$). Τελευταίο αποτέλεσμα που εξήχθη από την έρευνα ήταν ότι η ανασφαλής προσκόλληση σχετίζεται με την ικανοποίηση των βασικών ψυχολογικών αναγκών και μάλιστα αρνητικά. Πιο συγκεκριμένα, η συσχέτιση μεταξύ της αγχώδους προσκόλλησης και της ικανοποίησης υπήρξε ελαφρώς πιο ισχυρή ($r = -0.329, p < 0.001$) από την αντίστοιχη σχέση αποφευκτικής προσκόλλησης και ικανοποίησης ($r = -0.310, p < 0.001$). Από τα ευρήματα προκύπτει πως τα άτομα με ανασφαλή τύπο προσκόλλησης εστιάζουν στα αρνητικά συναισθήματα, βιώνουν τις διαπροσωπικές ή άλλες καταστάσεις ως περισσότερο αγχογόνες και τείνουν να καταπιέζουν τα συναισθήματά τους, με αποτέλεσμα την ανάπτυξη δυσάρεστων ψυχολογικών και διαπροσωπικών προβλημάτων, όπως είναι η κατάθλιψη και η μοναξιά. Η ικανοποίηση των βασικών ψυχολογικών αναγκών φαίνεται να παίζει ανασταλτικό ρόλο στην εκδήλωση ψυχοπαθολογικών συμπτωμάτων.

2. ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Ελένη Πατεράκη & Παγώνα Ρούσση

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η διεθνής βιβλιογραφία τις τελευταίες δεκαετίες συνδέει τα καταθλιπτικά συμπτώματα (κατάθλιψη) με την ικανοποίηση από το γάμο. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση αυτής της σχέσης στον ελληνικό πληθυσμό, καθώς επίσης και της σχέσης μεταξύ της κατάθλιψης και της αντιλαμβανόμενης κοινωνικής υποστήριξης από το/τη σύζυγο και από άλλες στενές σχέσεις. Σε δείγμα 95 έγγαμων ζευγαριών γενικού πληθυσμού, χορηγήθηκαν το BDI-II, η κλίμακα δυαδικής προσαρμογής και η πολυδιάστατη κλίμακα υποστήριξης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει ισχυρή αρνητική συσχέτιση μεταξύ της κατάθλιψης και της ικανοποίησης από το γάμο και για τα δύο μέλη του ζευγαριού. Η σχέση αυτή είναι σημαντικά ισχυρότερη για τις γυναίκες που διαμένουν σε μικρές πόλεις και αγροτικές περιοχές, για τις οποίες μάλιστα τα επίπεδα κατάθλιψης είναι σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με το υπόλοιπο δείγμα. Η σχέση κατάθλιψης και υποστήριξης από το στενό οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον βρέθηκε σημαντική μόνο για τους άνδρες σε μικρές πόλεις. Για τους άνδρες σε μεγάλες αστικές πόλεις η σύζυγος είναι η μόνη πηγή υποστήριξης που σχετίζεται με τη κατάθλιψη, σε αντίθεση με τις γυναίκες σε αυτές τις περιοχές, για τις οποίες δεν φαίνεται να υπάρχει σχέση μεταξύ κατάθλιψης και κοινωνικής υποστήριξης, είτε από το σύζυγο είτε από άλλες στενές σχέσεις. Τα δεδομένα αναλύονται λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως τα αρνητικά γεγονότα μέσα στο γάμο, η επικριτικότητα, τα χρόνια γάμου, η ύπαρξη παιδιών, το μορφωτικό επίπεδο και η εργασία. Τα αποτελέσματα συζητούνται με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία για την κατάθλιψη στο γάμο και τα επίπεδα συλλογικότητας στις αστικές και αγροτικές περιοχές της ελληνικής κοινωνίας.

3. Η ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ. Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΥΤΟΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Χρυσή Τσουντα & Έφη Συγκολίτου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η μελέτη της εμφάνισης συμπτωμάτων κατάθλιψης σε μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου και ειδικότερα η διερεύνηση της σχέσης των συμπτωμάτων αυτών με την αυτοεκτίμηση και με τις επιμέρους αυτοαντιλήψεις για τη φυσική εμφάνιση, τις σχέσεις με τους γονείς και την ομάδα των συνομηλίκων. Επίσης διερευνήθηκε το αν η αυτοεκτίμηση και οι υπό εξέταση επιμέρους αυτοαντιλήψεις αποτελούν προβλεπτικούς παράγοντες της εμφάνισης συμπτωμάτων κατάθλιψης. Το δείγμα αποτέλεσαν 692 μαθητές και μαθήτριες δημόσιων και ιδιωτικών Γυμνασίων (Α', Β' και Γ' τάξεων). Για τη μέτρηση της κατάθλιψης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Children's Depression Inventory (CDI), της Kovacs (1992), ενώ για τη μέτρηση της αυτοεκτίμησης και των επιμέρους αυτοαντιλήψεων της φυσικής εμφάνισης, των σχέσεων με τους γονείς και την ομάδα των συνομηλίκων χρησιμοποιήθηκαν οι αντίστοιχες κλίμακες του ερωτηματολογίου Πώς Αντιλαμβάνομαι Τον Εαυτό Μου III (ΠΑΤΕΜ III) (Μακρή-Μπότσαρη, 2001), και συγκεκριμένα η μορφή του ερωτηματολογίου που απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίου, ηλικίας 13-15 ετών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η κατάθλιψη συσχετίζεται αρνητικά με την αυτοεκτίμηση και τις τρεις επιμέρους αυτοαντιλήψεις για τη φυσική εμφάνιση, τις σχέσεις με τους γονείς και την ομάδα των συνομηλίκων, ενώ οι παράγοντες αυτοί φάνηκε ότι αποτελούν σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό προβλεπτικούς παράγοντες της εμφάνισης συμπτωμά-

των κατάθλιψης. Επίσης, βρέθηκε συσχέτιση της εμφάνισης σοβαρών συμπτωμάτων κατάθλιψης με τους παράγοντες του φύλου, του σχολείου και του μορφωτικού επιπέδου του πατέρα. Τα αποτελέσματα συζητούνται στα πλαίσια δημιουργίας προγραμμάτων παρέμβασης.

4. ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΤΗΣ ΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΗΘΙΚΟΥ, ΤΩΝ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΔΥΣΦΟΡΙΑΣ

Θεοδώρα Καραμπά¹, Καλλιόπη Μέγαρη¹, Σουλτάνα Δουδούμη¹, Αρχόντισσα Καναβάκη¹, Ιφιγένεια Κούτρη¹, Χαράλαμπος Μακρίδης², Ευρυνόμη Αυδή¹, & Παγώνα Ρούσση¹.

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Γενικό Νοσοκομείο Παπαγεωργίου

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει όλο και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τη νοηματοδότηση (θετική και αρνητική) των σοβαρών προβλημάτων υγείας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τη σχέση της μετατραυματικής ανάπτυξης και της πτώσης του ηθικού με δημογραφικές και ιατρικές μεταβλητές, καθώς και με χαρακτηριστικά προσωπικότητας όπως η αισιοδοξία, με τα θετικά συναισθήματα, την αντίληψη της σωματικής υγείας και την ψυχική δυσφορία, σε γυναίκες με νεοδιαγνωσμένο καρκίνο του μαστού σταδίου I και II. Οι συμμετέχουσες (ΜΟ ηλικίας = 50 έτη) έδωσαν δημογραφικές και ιατρικές πληροφορίες και συμπλήρωσαν τα ακόλουθα ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς: το Post-Traumatic Growth Inventory, Demoralization Scale, Profile of Mood Scale, Impact of Event Scale, Life Orientation Test, και την υποκλίμακα Positive Affect της κλίμακας PANAS. Σε αντίθεση με άλλες έρευνες, βρέθηκε ότι η μετατραυματική ανάπτυξη δε σχετίζεται με δημογραφικές και ιατρικές μεταβλητές. Η μετατραυματική ανάπτυξη σχετίζεται θετικά με την αντίληψη της σωματικής υγείας, τη θετική διάθεση και την αισιοδοξία. Η πτώση του ηθικού αποτελεί σταθερό και ισχυρό προβλεπτικό παράγοντα της θετικής και αρνητικής διάθεσης. Η σχέση της μετατραυματικής ανάπτυξης με τη δυσφορία που σχετίζεται με τον καρκίνο μετριάζεται από την αισιοδοξία. Δηλαδή γυναίκες που χαρακτηρίζονται από χαμηλή αισιοδοξία και αναφέρουν υψηλά επίπεδα μετατραυματικής ανάπτυξης βιώνουν περισσότερη δυσφορία. Αυτό υποδεικνύει ότι η αναφορά θετικών αλλαγών από γυναίκες με χαμηλή αισιοδοξία ίσως να αντανακλά άρνηση και προσανατολισμό αποφυγής, όπως υποστηρίζεται και από άλλες σχετικές έρευνες. Η παρούσα έρευνα επιδιώκει να εμπλουτίσει τα ευρήματά της με παράλληλη συλλογή διαχρονικών δεδομένων, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη.

5. ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΓΑΜΟ, ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Αρχόντισσα Καναβάκη, Μαρίνα Αϊτίσου, & Παγώνα Ρούσση

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Όπως φαίνεται από ερευνητικά δεδομένα των τελευταίων είκοσι χρόνων, διάφορες όψεις της συζυγικής σχέσης μπορούν να επηρεάσουν τα επίπεδα καταθλιπτικών συμπτωμάτων των δύο συζύγων. Στην παρούσα έρευνα εξετάστηκε η σχέση ανάμεσα στην ικανοποίηση από το γάμο, σε κάποια χαρακτηριστικά του γάμου και στα καταθλιπτικά συμπτώματα (κατάθλιψη) σε 92 ζευγάρια από το γενικό πληθυσμό με τουλάχιστον ένα ενήλικο παιδί, με χρήση ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς. Σε πρώτο βήμα χρησιμοποιήθηκε συσχετιστική μεθοδολογία και στη συνέχεια ανάλυση ιεραρχικής παλινδρόμησης με την κατάθλιψη ως εξαρτημένη μεταβλητή. Βρέθηκε ότι και για τα δύο φύλα η ικανοποίηση από το γάμο σχετίζεται αρνητικά με την κατάθλιψη. Τα χαρακτηριστικά του γάμου που σχετίζονται με την κατάθλιψη φαίνεται να διαφοροποιούνται ανάλογα με το φύλο, με τους άντρες που δέχονται στήριξη και θετικά σχόλια από τις συζύγους να έχουν λιγότερη κατάθλιψη, ενώ το αντίστοιχο συμβαίνει για τις γυναίκες που δέχονται θετικά σχόλια από τους συζύγους. Στα μοντέλα πρόβλεψης της κατάθλιψης των συζύγων βρέθηκε ότι η κατάθλιψη της συζύγου, η ικανοποίηση από το γάμο και των δύο μελών και η στήριξη από τη σύζυγο ήταν σημαντικοί παράγοντες για την κατάθλιψη των αντρών. Αντίθετα, το μορφωτικό τους επίπεδο και η κατάθλιψη του συζύγου ήταν σημαντικοί παράγοντες για τις γυναίκες. Επιπρόσθετα, περισσότερα θετικά σχόλια αναφέρουν ότι δέχονται τα ζευγάρια των οποίων κάποια από τα παιδιά μένουν στη γονεϊκή εστία. Η επικριτικότητα του/της συζύγου δε βρέθηκε να σχετίζεται με την κατάθλιψη της/του συζύγου. Τα αποτελέσματα, που επαληθεύουν μερικώς τις υποθέσεις της έρευνας, συζητούνται με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία και τις ιδιαιτερότητες της Ελληνικής οικογένειας.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Πρόεδρος: **Ελένη Ανδρέου**, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

1. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ, ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ-ΕΝΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

Όλγα Μακρή & Αργύρης Ήργης

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η διερεύνηση διαδικασιών αξιολόγησης και διάγνωσης προβλημάτων συμπεριφοράς στη σχολική τάξη. Οι σύγχρονες τάσεις της κοινωνίας απαιτούν μια ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών, με διαδικασίες καταγραφής, αξιολόγησης, διάγνωσης και αντιμετώπισης των προβληματικών συμπεριφορών του μαθητικού πληθυσμού. Στην Ελλάδα, αυτές οι υπηρεσίες προσφέρονται στα πλαίσια του θεσμού των Κ.Δ.Α.Υ/ΚΕ.Δ.Δ.Υ. Μέσα από το θεωρητικό πλαίσιο της γνωστικής προσέγγισης και την αξιοποίηση δεξιοτήτων της Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, προσδιορίζεται πρόγραμμα παρέμβασης για την αντιμετώπιση προβλήματος συμπεριφοράς. Η βιωματική προσέγγιση-μελέτη περίπτωσης, αποτελεί την αφετηρία για την ανάλυση του προγράμματος παρέμβασης σε προβλήματα συμπεριφοράς, με κύριο χαρακτηριστικό τη μειωμένη σχολική επίδοση και με δευτερογενές τη μειωμένη κοινωνική δεξιότητα με τη μορφή «δειλίας-έλλειψης εμπιστοσύνης προς τον εαυτό». Τα αποτελέσματα-συμπεράσματα δείχνουν την ανάγκη για ένα διεπιστημονικό μοντέλο προσέγγισης, όπου η διαδικασία της αξιολόγησης, διάγνωσης και αντιμετώπισης θα στηρίζεται σε βασικές αρχές της Συμβουλευτικής, βοηθώντας τα εμπλεκόμενα μέλη να αναπτύξουν δεξιότητες που θα αξιοποιούν τη δυναμική της επικοινωνίας και θα ενισχύουν την προσπάθεια του ατόμου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Αγορίτσα Ψύλλου & Μαρία Ζαφειροπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κύριος στόχος της παρούσας ερευνητικής πρότασης είναι η εφαρμογή και η αξιολόγηση ενός ψυχο-παιδαγωγικού προγράμματος για την προαγωγή της συναισθηματικής ανθεκτικότητας παιδιών 9-10 ετών. Βασίζεται στη Γνωσιακή Συμπεριφοριστική Θεραπεία (ΓΣΘ). Ο όρος συναισθηματική ανθεκτικότητα αναφέρεται σαν μία κατάσταση, κατά την οποία οι άνθρωποι «αυτο-ρυθμίζουν» τις εσωτερικές συναισθηματικές τους αντιδράσεις (Landy, 2002). Στα παιδιά ορίζεται ως η διαδικασία ανάπτυξης δεξιοτήτων ρύθμισης της έντασης αγχογόνων συναισθημάτων και ενίσχυσης των χαρακτηριστικών ενδυνάμωσής της (αυτό-εκτίμηση) (Bernard, 2004a, 2004b). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 10-12 συνεδρίες, στις οποίες γίνεται γνωριμία με: το συναίσθημα, τη σχέση συναίσθηματος-σκέψης, τα σημάδια άγχους και την χαλάρωση, την αντικατάσταση αρνητικών από θετικές σκέψεις και την επίλυση αγχογόνων καταστάσεων. Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 67 μαθητές (Ομάδες: 32 πειραματική και 35 ελέγχου) ηλικίας 9 ετών (Γ' Δημοτικού). Η αξιολόγησή του έγινε με τα: (α) Spence Children's Anxiety Scale (SCAS) -ερωτηματολόγιο μέτρησης των επιπέδων άγχους και (β) Self Image Profile for children (SIP-C) του R.J. Butler –ερωτηματολόγιο αξιολόγησης της αυτο-εκτίμησης, τα οποία συμπληρώθηκαν από τα παιδιά. Τα ίδια ερωτηματολόγια δόθηκαν πριν και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με την ANOVA –επαναλαμβανόμενες μετρήσεις. Βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά στο επίπεδο άγχους των παιδιών της πειραματικής σε σχέση με την ελέγχου σε επίπεδο $F(1,64)=1,017, p < .05$, ενώ στο επίπεδο ενδυνάμωσης της αυτό-εκτίμησης παρατηρήθηκε διαφορά μεταξύ των ομάδων, χωρίς όμως να σημειωθεί στατιστική σημαντικότητα. Αποδείχθηκε, ότι το πρόγραμμα βοηθά τα παιδιά να μειώσουν τα επίπεδα άγχους, κι εντοπίστηκε διαφορά στην ενδυνάμωση της αυτό-εκτίμησης πριν και μετά την παρέμβαση. Τέλος, πραγματοποιήθηκε (α) επαναξιολόγηση του αρχικού δείγματος (follow-up) 3 μήνες μετά και (β) εφαρμογή του προγράμματος στο μαθητικό πληθυσμό ηλικίας 10 ετών μιας μέσης αστικής πόλης. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων είναι υπό μελέτη και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Νικόλαος Παπαδόπουλος, Νικόλαος Δ. Γιαννίτσας, & Αικατερίνη Γεωργαντή

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι μέθοδοι διαπαιδαγώγησης των γονέων ή γονεϊκές πρακτικές (parenting practices) έχουν συνδεθεί εκτός των άλλων και με τη σχολική επίδοση των παιδιών. Σχετικές μελέτες, μάλιστα, υποδεικνύουν ότι οι υποστηρικτικές γονεϊκές πρακτικές σχετίζονται με υψηλή σχολική επίδοση. Στην παρούσα έρευνα, επιχειρείται να διερευνηθεί η σχέση των μεθόδων διαπαιδαγώγησης και της σχολικής επίδοσης παιδιών σχολικής ηλικίας (Ε' και ΣΤ' δημοτικού). Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 100 αγόρια και κορίτσια που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία τους Λεκανοπεδίου Αττικής και οι μητέρες τους. Για την αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης των παιδιών χορηγήθηκαν αυτοσχέδια τεστ δραστηριοτήτων στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά. Αντίστοιχα, για την αξιολόγηση των μεθόδων διαπαιδαγώγησης, οι μητέρες των παιδιών του δείγματος συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο «Μέθοδοι διαπαιδαγώγησης των παιδιών» (Parenting Practices). Τα δεδομένα της έρευνας βρίσκονται στο στάδιο της στατιστικής επεξεργασίας.

4. ΑΙΤΙΑΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΤΩΝ ΔΑΣΚΑΛΩΝ

Άννα Τούρβα & Στέλιος Γεωργίου

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η έρευνα στόχευε να εξετάσει τις αιτιακές αποδόσεις και πεποιθήσεις των δασκάλων που είναι γονείς για τη σχολική επίδοση των παιδιών τόσο των δικών τους όσο και γενικότερα. Ως ομάδα σύγκρισης χρησιμοποιήθηκε μια ομάδα άλλων γονέων ίδιου μορφωτικού και κοινωνικοοικονομικού επιπέδου. Συμμετείχε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 217 Ελληνοκύπριων γονέων-δασκάλων και 214 γονέων άλλων επαγγελματιών. Χρησιμοποιήθηκαν δύο κλίμακες: η Κλίμακα Αιτιακής Απόδοσης της Επίδοσης και η Κλίμακα Πεποιθήσεων για τη Σχολική Επίδοση. Έγινε παραγοντική ανάλυση, t-test ανεξάρτητων δειγμάτων και ανάλυση συνδιακύμανσης για έλεγχο της μεταβλητής συνδιακύμανσης (επίδοση). Οι γονείς-δάσκαλοι είχαν σε στατιστικά σημαντικό επίπεδο ($p < 0.01$) υψηλότερο μέσο όρο από τους άλλους γονείς σε δύο παράγοντες αιτιακής απόδοσης της επίδοσης των παιδιών τους: «κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της οικογένειάς τους» και «έμφυτες ικανότητες του παιδιού τους». Επίσης, είχαν σημαντικά ($p < 0.01$) υψηλότερο μέσο όρο σε τρεις παράγοντες πεποιθήσεων για την επίδοση των παιδιών γενικά (όχι μόνο των δικών τους): «προκατάληψη κοινωνικοοικονομικού επιπέδου της οικογένειας», «προκατάληψη φύλου» και «επίδραση έμφυτων ικανοτήτων». Οι άλλοι γονείς είχαν σημαντικά ($p < 0.01$) υψηλότερο μέσο όρο από τους γονείς-δασκάλους στον παράγοντα «δυνατότητα βελτίωσης της επίδοσης». Οι δάσκαλοι πιστεύουν λιγότερο από τους άλλους γονείς ότι υπάρχει δυνατότητα βελτίωσης της επίδοσης. Επιπλέον, πιστεύουν περισσότερο από αυτούς ότι η επίδοση οφείλεται σε έμφυτες ικανότητες και υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό στερεότυπα με βάση το φύλο και το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο των μαθητών. Αυτές οι αντιλήψεις των δασκάλων είναι ανησυχητικές και πρέπει να προβληματίσουν όλους όσοι ασχολούνται με την εκπαίδευση, καθώς οι δάσκαλοι επηρεάζουν σημαντικά τη μαθησιακή διαδικασία, τα κίνητρα, την αυτοεικόνα και τη ζωή των μαθητών.

5. ΜΑΚΙΑΒΕΛΙΚΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Δημήτριος Σ. Αλεξόπουλος & Μαρία Καφετζηδάκη

Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να ερευνηθεί η σχέση ανάμεσα στις μακιαβελικές πεποιθήσεις και στην επίδοση των μαθητών στη γλώσσα και στα μαθηματικά των τάξεων Δ', Ε', ΣΤ' του Δημοτικού Σχολείου. Οι μακιαβελικές πεποιθήσεις μετρήθηκαν με την «Κλίμακα Μακιαβελισμού για Παιδιά» του Christie (Kiddie Mach test), η οποία αποτελείται από 20 ερωτήσεις-προτάσεις και έχει κατασκευαστεί για να αξιολογηθεί πώς οι μαθητές αισθάνονται για ορισμένα πράγματα. Η κλίμακα είναι τύπου Likert με απαντήσεις που κυμαίνονται από συμφωνώ πολύ=4 έως διαφωνώ πολύ=0 και αναπτύχθηκε για να χρησιμοποιηθεί με παιδιά ηλικίας 9-12 ετών. Το δείγμα αποτελούνταν από 535 μαθητές και μαθήτριες (271 μαθητές, 264 μαθήτριες) ηλικίας 9-13 ετών. Πραγματοποιήθηκε ανάλυση κύριων συνιστωσών με ορθογώνια περιστροφή παραγόντων με τη μέθοδο VARIMAX. Εξήχθησαν τέσσερις παράγοντες που εξηγούσαν το 36.92% της ολικής διακύμανσης: Ανεπιμότητα, έλλειψη πίστης στην ανθρώπινη φύση, χειραγώγηση και δυσπιστία. Οι συσχετίσεις ανάμεσα σε καθένα από τους τέσσερις παράγοντες και τη βαθμολογία στη γλώσσα και στα μαθηματικά δεν ήταν στατιστικώς σημαντικές, εκτός από τις συσχετίσεις ανάμεσα στην ανεπιμότητα και στη βαθμολογία καθενός από τα μαθήματα αυτά. Για να προσδιοριστεί η σχετική συνεισφορά καθενός από τους τέσσερις παράγοντες του τεστ αυτού στη βαθμολογία στα πιο πάνω μαθήματα πραγματοποιήθηκαν δύο αναλύσεις πολλαπλής παλινδρόμησης με ανεξάρτητες μεταβλητές τους τέσσερις παράγοντες της κλίμακας αυτής και εξαρτημένες μεταβλη-

τές χωριστά κάθε φορά τη βαθμολογία στα παραπάνω μαθήματα. Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική συνεισφορά του μακιαβελισμού στην επίδοση στα μαθήματα αυτά. Φαίνεται ότι ο μακιαβελισμός δεν συμβάλλει σε στατιστικώς σημαντικό βαθμό στη βαθμολογία των μαθητών στη γλώσσα και τα μαθηματικά στις πιο πάνω ηλικίες

Συμπόσιο 16

Παρασκευή 13.00 – 14.30

Αμφιθέατρο Σαράτη

ΕΦΗΒΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΣ: ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Οργανωτές: **Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη & Βασίλης Παυλόπουλος**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόεδρος: **Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Βασίλης Παυλόπουλος**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η διαρκώς αυξανόμενη παρουσία μεταναστών μαθητών στα ελληνικά σχολεία θέτει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη – μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς – αντιμέτωπα με τη «διπλή πρόκληση» που προκύπτει συγχρόνως από την πορεία της ανάπτυξης και τις διεργασίες της διομαδικής επαφής. Στο συμπόσιο αυτό παρουσιάζονται εμπειρικά δεδομένα που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος Athena Studies of Resilient Adaptation, όπου μελετώνται ποικίλες όψεις της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής των μεταναστών και παλιννοστούντων εφήβων στο περιβάλλον του ελληνικού σχολείου. Οι βασικές μεθοδολογικές επιλογές του ερευνητικού σχεδίου που υιοθετήθηκε, επιτρέπουν την καλύτερη κατανόηση και ερμηνεία των υπό μελέτη φαινομένων. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων: η συγκριτική μελέτη διαφορετικών ομάδων μεταναστών και παλιννοστούντων εφήβων με τους γηγενείς συμμαθητές τους στα ίδια σχολεία, η τριγωνοποίηση των στοιχείων με τη χρήση πολλαπλών τεχνικών μέτρησης και πηγών άντλησης των δεδομένων, καθώς και η συλλογή διαχρονικών δεδομένων σε βάθος τριών χρόνων για την ανίχνευση αιτιωδών σχέσεων. Στην πρώτη ανακοίνωση, οι Μαρίνα Ντάλλα, Βασίλης Παυλόπουλος και Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη εξετάζουν τις στρατηγικές επιπολιτισμού εφήβων από την Αλβανία. Οι συγγραφείς διαπιστώνουν ότι οι στρατηγικές της περιθωριοποίησης και, σε μικρότερο βαθμό, του διαχωρισμού συνδέονται αρνητικά με τη σχολική επάρκεια. Στη δεύτερη ανακοίνωση η Αθανασία Παπαθανασίου και η Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη διερευνούν και εντοπίζουν συσχετίσεις της σχολικής επίδοσης με ατομικούς και οικογενειακούς παράγοντες (διαστάσεις προσωπικότητας, γονεϊκή εμπλοκή). Στην επόμενη ανακοίνωση, από την Παναγιώτα Γεωργίου και τη Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη ελέγχεται η υπόθεση της διασύνδεσης μεταξύ σχολικής επάρκειας και ψυχολογικής προσαρμογής, η οποία τεκμηριώθηκε μόνο για τους γηγενείς και όχι για τους μετανάστες ή παλιννοστούντες εφήβους. Στην τέταρτη ανακοίνωση ο Στέφανος Μαστροθεόδωρος και η Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη εξετάζουν διαχρονικά τις προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας σε συνάρτηση με την προσαρμογή των μεταναστών μαθητών στο σχολικό πλαίσιο. Η συζήτηση των παραπάνω ευρημάτων αντλεί από το θεωρητικό υπόβαθρο της αναπτυξιακής και της κοινωνικής-διαπολιτισμικής προσέγγισης για να προτείνει πιθανά πεδία εφαρμογών.

1. ΕΠΙΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΑΛΒΑΝΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μαρίνα Ντάλλα, Βασίλης Παυλόπουλος, & Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός αυτής της έρευνας είναι η μελέτη των στρατηγικών επιπολιτισμού των εφήβων μεταναστών σε συνάρτηση με το επίπεδο της σχολικής τους προσαρμογής. Το δείγμα αποτέλεσαν 219 έφηβοι από την Αλβανία (20% δεύτερης γενιάς, 45% κορίτσια, Μ.Ο. ηλικίας: 14 έτη), οι οποίοι φοιτούσαν σε 8 Γυμνάσια της Αθήνας. Η στρατηγική επιπολιτισμού μετρήθηκε με βάση τις δύο διαστάσεις της κλίμακας των Nguyen και Von Eye (2002), οι οποίες αναφέρονται στον προσανατολισμό προς τους Αλβανούς συμπατριώτες και προς τους Έλληνες γηγενείς, αντίστοιχα. Για την αξιολόγηση της σχολικής προσαρμογής χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλές μέθοδοι και πηγές πληροφόρησης: βαθμοί και απουσίες, αξιολογήσεις των μαθητών από τους καθηγητές (Motti-Stefanidi et al., 2008), κοινωνιομετρικό τεστ δημοτικότητας (Coie et al., 1982) και αυτοαναφορές των ψυχολογικών προβλημάτων (Goodman, 1997). Τα αποτελέσματα συμφωνούν εν πολλοίς με τα θεωρητικά μοντέλα για τον επιπολιτισμό (Berry, 1997, 2006), καθώς οι στρατηγικές της περιθωριοποίησης και, σε μικρότερο βαθμό, του διαχωρισμού εμφάνισαν το πλέον αρνητικό προφίλ σχολικής προσαρμογής. Η αφομοίωση συνδέθηκε με τη θετικότερη έκβαση στον ψυχοκοινωνικό τομέα, ενώ η εναρμόνιση υπερέχει στον ψυχολογικό τομέα. Τα ευρήματα αυτά δηλώνουν τη σημασία των διεργασιών επιπολιτισμού για την προσαρμογή των μεταναστών εφήβων και αναδεικνύουν την ανάγκη για σχεδιασμό παρεμβάσεων με σκοπό τη βελτίωση της διομαδικής επαφής και την προαγωγή της διαπολιτισμικής ενσυναίσθησης

2. ΓΟΝΕΪΚΗ ΕΜΠΛΟΚΗ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ: ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΓΗΓΕΝΕΙΣ ΕΦΗΒΟΥΣ

Αθανασία Παπαθανασίου & Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν η μελέτη της σχολικής επίδοσης των μεταναστών και παλιννοστούτων εφήβων σε συνάρτηση με τις διαστάσεις της προσωπικότητάς τους (όπως συνοψίζονται με βάση το μοντέλο των «μεγάλων πέντε» παραγόντων) και το βαθμό της γονεϊκής εμπλοκής (όπως αυτή γίνεται αντιληπτή από τους καθηγητές του σχολείου). Το δείγμα αποτέλεσαν 624 μαθητές της Γ' τάξης Γυμνασίου. Από αυτούς, οι 158 (25,3%) ήταν Αλβανοί μετανάστες, οι 132 (21,2%) Πόντιοι παλιννοστούντες και οι 334 (53,5%) ήταν Έλληνες γηγενείς. Η σχολική επίδοση βασίστηκε στο μέσο όρο της βαθμολογίας σε πέντε βασικά μαθήματα. Η γονεϊκή εμπλοκή αξιολογήθηκε με αυτοσχέδια κλίμακα πέντε ερωτημάτων, την οποία συμπλήρωσε ο υπεύθυνος καθηγητής κάθε τμήματος. Οι διαστάσεις της προσωπικότητας μετρήθηκαν με δύο ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς, το NEO-FFI (Costa & McCrae, 1992) και το FFFK (Asendorpf & van Aken, 2003). Από την επισκόπηση του πλέγματος των συναφειών μεταξύ των υπό μελέτη μεταβλητών, προέκυψε στατιστικώς σημαντική συσχέτιση της σχολικής επίδοσης με τη γονεϊκή εμπλοκή και τους παράγοντες προσωπικότητας Συναισθηματική Σταθερότητα, Ευσυνειδησία και Δεκτικότητα σε Εμπειρίες. Επιπλέον, σε ξεχωριστές αναλύσεις για την ομάδα των παλιννοστούτων μαθητών βρέθηκε συνάφεια θετικής κατεύθυνσης ανάμεσα στη σχολική επίδοση και την Εξωστρέφεια. Η συζήτηση των ευρημάτων θα επικεντρωθεί στους παράγοντες που ενισχύουν τη σχολική επάρκεια των μεταναστών και παλιννοστούτων εφήβων στο πλαίσιο του μοντέλου της ψυχικής ανθεκτικότητας.

3. ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, ΠΑΛΙΝΝΟΣΤΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΓΗΓΕΝΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Παναγιώτα Γεωργίου & Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, η ψυχική υγεία και η ψυχολογική επάρκεια του αναπτυσσόμενου ατόμου θεωρούνται άρρηκτα συνδεδεμένες (Masten et al., 2006). Σκοπός αυτής της μελέτης ήταν να διερευνηθεί εάν τα χαρακτηριστικά της συσχέτισης μεταξύ σχολικής επάρκειας και ψυχολογικής προσαρμογής είναι ίδια για τους μετανάστες και τους Έλληνες εφήβους. Αναμενόταν ότι τα παιδιά με θετικότερη σχολική προσαρμογή θα ανέφεραν υψηλότερη αυτοεκτίμηση και λιγότερα προβλήματα συναισθήματος. Το δείγμα αποτέλεσαν 628 έφηβοι μαθητές της Γ' Γυμνασίου (Μ.Ο. ηλικίας: 14,8 έτη), από τους οποίους οι 336 ήταν Έλληνες, οι 158 ήταν μετανάστες από την Αλβανία και οι 134 ήταν παλιννοστούντες Πόντιοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση. Η μέτρηση της αυτοεκτίμησης πραγματοποιήθηκε με την κλίμακα του Rosenberg (1965) ενώ η σχολική επάρκεια μετρήθηκε μέσα από αξιολογήσεις των καθηγητών (Motti-Stefanidi et al., 2008) και το μέσο όρο βαθμολογίας των μαθητών σε 5 βασικά μαθήματα. Βρέθηκε ότι η υπόθεση της συσχέτισης μεταξύ σχολικής επάρκειας και ψυχολογικής προσαρμογής ισχύει στην περίπτωση των Ελλήνων αλλά όχι για τους μετανάστες και παλιννοστούντες εφήβους. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν υπό το φως της βιβλιογραφίας σχετικά με τον επιπολιτισμό και την προσαρμογή των μεταναστών στο σχολικό πλαίσιο.

4. ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ: ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Στέφανος Μαστροθεόδωρος & Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη,

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας έχει βρεθεί ότι συνδέονται με ψυχικά φαινόμενα, όπως οι συναισθηματικές αντιδράσεις, τα κίνητρα και η διαπροσωπική επικοινωνία, ενώ η σημασία τους για την ψυχολογική προσαρμογή έχει καταδειχθεί σε πολλές έρευνες. Στόχοι της παρούσας έρευνας ήταν να απαντηθούν τα εξής ερωτήματα: (α) Υπάρχουν διαφορές μεταξύ μεταναστών και Ελλήνων εφήβων όσον αφορά τις προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας; (β) Σχετίζονται οι προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας, όπως αξιολογήθηκαν στην Α' Γυμνασίου, με την ψυχοκοινωνική προσαρμογή των εφήβων δύο χρόνια αργότερα (Γ' Γυμνασίου); (γ) Διαφέρει ο ρόλος των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή των μεταναστών και των Ελλήνων εφήβων; Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 962 έφηβοι ηλικίας 12-14 ετών από 9 Γυμνάσια της μητροπολιτικής περιοχής Αθηνών. Από αυτούς, οι 165 ήταν Πόντιοι παλιννοστούντες, οι 272 Αλβανοί μετανάστες και οι 525 γηγενείς Έλληνες. Η ψυχοκοινωνική προσαρμογή αξιολογήθηκε με πολλαπλές μετρήσεις, όπως η σχολική βαθμολογία, η ευσυνειδησία και η διαταρακτική συμπεριφορά (με βάση αναφορές των εκπαιδευτικών) και το Ερωτηματολόγιο Δυνατοτήτων και Δυσκολιών

(SDQ. Goodman, 1997). Για την αξιολόγηση των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Bandura, Barbaranelli, Caprara και (Pastorelli, 1996). Βρέθηκε ότι οι προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας, όπως αξιολογήθηκαν στην Α' Γυμνασίου συμβάλλουν σημαντικά στην πρόβλεψη της σχολικής και της ψυχολογικής προσαρμογής κατά την Γ' Γυμνασίου, ανεξάρτητα από την εθνικότητα. Η προβλεπτική ισχύς αυτής της σχέσης, ωστόσο, ήταν χαμηλότερη για τους μετανάστες εφήβους, συγκριτικά με τους Έλληνες συμμαθητές τους. Η σημασία των παραπάνω αποτελεσμάτων θα συζητηθεί με έμφαση στην κλινική τους χρησιμότητα.

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΛΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΛΟΓΟ

Οργανωτές: **Αντώνης Σαπουντζής¹ & Ευαγγελία Φίγγου²,**

¹Πανεπιστήμιο Θράκης, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος: **Νίκος Μποζατζής,** Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συζητητής: **Μαρία Δικαίου,** Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τις τελευταίες δεκαετίες εισήλθε στην Ελλάδα ένας μεγάλος αριθμός οικονομικών μεταναστών κυρίως από τα Βαλκάνια και την ανατολική Ευρώπη. Η είσοδος και εγκατάστασή τους στην Ελλάδα –εκτός των άλλων δραστικών αλλαγών που προκάλεσε– έθεσε υπό διαπραγμάτευση κάποιες από τις συλλογικές-ιδεολογικές αναπαραστάσεις που αποτέλεσαν τη βάση της συγκρότησης του ελληνικού έθνους ως «φαντασιακής» κοινότητας, με κυρίαρχη αυτή της ομοιογένειας. Έτσι τόσο σε κοινωνικό όσο και σε επιστημονικό επίπεδο άνοιξε ένας διάλογος αναφορικά με ζητήματα ένταξης και διαχείρισης της ετερογένειας του πληθυσμού σε θεσμικά πλαίσια οργανωμένα στη βάση της μονοπολιτισμικότητας (π.χ. εκπαίδευση). Παράλληλα, για τις κοινωνικές επιστήμες γενικότερα, αλλά και για την κοινωνική ψυχολογία ειδικότερα οι διομαδικές σχέσεις και στάσεις και η διαμόρφωση της συλλογικής μειονοτικής και πλειονοτικής ταυτότητας υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων αποτέλεσαν σημαντικά προς διερεύνηση θέματα. Οι μελέτες που παρουσιάζονται στα πλαίσια του συγκεκριμένου συμποσίου εφαρμόζοντας ποιοτικές μεθόδους έρευνας εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο ζητήματα ταυτότητας και κοινωνικής ένταξης νοηματοδοτούνται από τα ίδια τα δρώντα κοινωνικά υποκείμενα (τόσο από τη μειονότητα όσο και από την πλειονότητα), επιχειρώντας να συμβάλλουν (α) στην κατανόηση των ευρύτερων ερμηνευτικών αποθεμάτων που είναι διαθέσιμα προκειμένου να νοηματοδοτηθεί η συλλογική ταυτότητα αλλά και η σχέση του «εαυτού» με τον «Άλλο», και (β) στη χαρτογράφηση των αναγκών ένταξης και συμμετοχής στην Ελληνική κοινωνία από τους ίδιους τους μετανάστες. Συγκεκριμένα, οι πρώτες τρεις παρουσιάσεις αντλώντας από τις θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές της ανάλυσης λόγου εστιάζουν στον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζεται η ταυτότητα των μεταναστών (Σαπουντζής, Ξενιτίδου), αλλά και της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης (Φίγγου) στον πλειονοτικό λόγο. Οι Κιργιά, Κρυωνά και Γεωργάκα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο της θεμελιωμένης θεωρίας επιχειρούν να αναδείξουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες πολιτικό άσυλο στην ένταξη τους στην Ελλάδα. Τέλος, ο Πανταζής με τη χρήση της βιογραφικής προσέγγισης εστιάζει στο φαινόμενο της μετονομασίας των μεταναστών μέσα από το δικό τους πρίσμα.

1. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΓΗΓΕΝΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΟΤΑΝ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Μαρία Ξενιτίδου

Πανεπιστήμιο του Sheffield

Από το 1989 έως σήμερα η Ελλάδα εμφανίζεται ως χώρα προορισμού μεταναστών από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες. Στο πλαίσιο αυτό παρατηρείται διαπραγμάτευση ταυτοτήτων. Ο στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να παρουσιάσει πως κατά τη διαδικασία διαπραγμάτευσης γηγενείς χρησιμοποιούν ψυχολογικές θεωρίες σχετικές με τη δημιουργία στερεοτύπων και την αντιμετώπιση της προκατάληψης μιλώντας για τη μετανάστευση. Παρατηρείται πώς αυτή η δραστηριότητα του λόγου λειτουργεί σχετικά με την αναπαραγωγή στερεοτύπων και την αντιμετώπιση της προκατάληψης διατηρώντας αποστασιοποιημένες ταυτότητες για τους ομιλητές. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή ήταν 39 άτομα Έλληνες πολίτες και εθνοτικοί Έλληνες, δηλαδή άτομα με ελληνική ιθαγένεια και καταγωγή οι οποίοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην Ελλάδα. Οι συμμετέχοντες προσεγγίστηκαν μέσω γνωστών και στη συνέχεια ακολουθήθηκε η τεχνική της χιονόμπαλας. Συνολικά πραγματοποιήθηκαν 8 ημιδομημένες ομάδες εστίασης, η κάθε μία εκ των οποίων αποτελούνταν από 4-5 συμμετέχοντες. Οι ομάδες εστίασης ηχογραφήθηκαν και απομαγνητοφωνήθηκαν. Τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα αναλύθηκαν με την τεχνική της ανά-

λυσης λόγου. Έμφαση δόθηκε στις τοποθετήσεις και τις θέσεις των υποκειμένων, τις ρητορικές στρατηγικές και τις λειτουργίες τους στο λόγο και το επιχείρημα, καθώς και στα ιδεολογικά διλήμματα τα οποία ανέκυπταν. Οι ομιλητές δικαιολογούν τη δημιουργία στερεοτύπων για τους μετανάστες και μιλούν για την αντιμετώπιση της προκατάληψης προς τους μετανάστες αντλώντας από ψυχολογικές θεωρίες. Με αυτό τον τρόπο τόσο η δημιουργία στερεοτύπων όσο και η αντιμετώπιση της προκατάληψης παρουσιάζονται ως δεδομένα καθώς και η θέση των ομιλητών ως προς αυτά ως παθητική και αποστασιοποιημένη.

2. ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ: ΧΩΡΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ;

Αντώνης Σαπουντζής

Πανεπιστήμιο Θράκης

Η παρουσίαση αυτή αποτελεί μέρος ενός ερευνητικού προγράμματος Πυθαγόρα II με τίτλο «Ελληνική εθνική ταυτότητα και μετανάστευση: Μιλώντας για την ταυτότητα σε ένα μεταβαλλόμενο κοινωνικό πλαίσιο», που εξετάζε την κατασκευή στον πλειονοτικό λόγο της ελληνικής εθνικής ταυτότητας σε αντιδιαστολή με τους μετανάστες αλλά και τους Ευρωπαίους. Οι συμμετέχοντες ήταν 38 εθνοτικοί Έλληνες κάτοικοι των Δυτικών και Ανατολικών περιοχών της Θεσσαλονίκης. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση ανοικτών ημι-δομημένων συνεντεύξεων, οι οποίες αναλύθηκαν με τεχνικές της Ανάλυσης Λόγου. Μέσα από τις συνεντεύξεις το ζήτημα της συμμετοχής των παιδιών των μεταναστών στο Ελληνικό σχολείο αναδείχθηκε ως ένα σημαντικό θέμα και αποτελούσε βασικό χώρο συνάντησης γηγενών και μεταναστών. Ακολουθώντας το θεωρητικό πλαίσιο της ανάλυσης λόγου η παρουσίαση αυτή εξετάζει τις διαφορετικές κατασκευές της ταυτότητας των παιδιών των μεταναστών, αλλά και του ίδιου του σχολικού χώρου, ως χώρου κοινωνικής ένταξης ή/και χώρου κοινωνικού αποκλεισμού. Πιο συγκεκριμένα εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι συμμετέχοντες παρουσίαζαν το σχολείο είτε ως ένα χώρο που αφομοιώνει τα παιδιά και εξαλείφει τις διαφορές, είτε ως ένα χώρο όπου οι διαφορές αυτές διογκώνονται και οδηγούν σε κοινωνική σύγκρουση. Οι κατασκευές αυτές αναλύονται και εξετάζονται σε σχέση με την κοινωνικο-ψυχολογική θεωρία των ιδεολογικών διλημάτων και ειδικότερα με το δίλημμα προκατάληψης/ανοχής.

3. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΠΛΕΙΟΝΟΤΙΚΟ ΛΟΓΟ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ: ΕΜΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ευαγγελία Φίγγου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρουσίαση βασίζεται σε ευρύτερη μελέτη – που διενεργήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων 2002-2004» – και είχε στόχο να διερευνήσει τις αναπαραστάσεις κοινωνικών δραστηριοτήτων που εμπλέκονται στην εκπαίδευση της μειονότητας στη Θράκη σχετικά με ζητήματα επίδοσης και σχολικής διαρροής των μειονοτικών μαθητών. Για τις ανάγκες της μελέτης πραγματοποιήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις με στελέχη της εκπαίδευσης στους νομούς Ξάνθης και Ροδόπης καθώς και ομάδες εστίασης γονέων, μαθητών και καθηγητών (πλειονοτικών και μειονοτικών). Η παρουσίαση επικεντρώνεται στις διαφορετικές και συχνά αλληλοσυγκρουόμενες κατασκευές της μειονοτικής ταυτότητας και των λειτουργιών τους στον πλειονοτικό λόγο. Συγκεκριμένα εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο τα ερμηνευτικά αποθέματα της «ουσιαστικοποιημένης» (που χαρακτηρίζεται από εγγενείς και αναλλοίωτες ποιότητες) και της ιστορικά και κοινωνικά διαμορφωμένης ταυτότητας εναλλάσσονται στο λόγο των συμμετεχόντων. Η ανάλυση αντλώντας από εννοιολογικά και μεθοδολογικά εργαλεία της Διά/Του Λόγου Ψυχολογίας επιχειρεί να συνδέσει τη χρήση των ρητορικών αποθεμάτων που επιστρατεύονται στο λόγο των συμμετεχόντων με χαρακτηριστικά του μικροκοινωνικού πλαισίου της (ατομικής ή ομαδικής) συνέντευξης και με το ευρύτερο κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο έτσι όπως αυτό ορίζεται από την κυρίαρχη πολιτική ρητορική σχετικά με τη μειονότητα και τις ιδεολογικές θέσεις (και αντιθέσεις) που βρίσκονται στη βάση της συγκρότησης της ελληνικής εθνικής ταυτότητας. Τέλος, τα ευρήματα συζητούνται στο πλαίσιο κοινωνικοψυχολογικών θεωριών του «νέου» ή «συμβολικού» ρατσισμού.

4. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μαρία Κιαγιά, Μαρία Κρυωνά, & Ευγενία Γεωργάκα,

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να αναδείξει την πραγματικότητα της κοινωνικής ένταξης των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Στα πλαίσια της έρευνας ως βήμα λόγου, η μελέτη επιχειρήσε να δώ-

σει τη δυνατότητα στους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο να μιλήσουν οι ίδιοι για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σε βασικούς τομείς της ζωής τους και, κατ' επέκταση, μέσω της δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων, να συμβάλει στη συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος τόσο από την επιστημονική κοινότητα όσο και από την ευρύτερη κοινωνία. Η μελέτη βασίστηκε σε 12 ημι-δομημένες συνεντεύξεις με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο που αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεμελιωμένης θεωρίας. Οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τις απόψεις τους για διάφορες πτυχές της ζωής τους στην Ελλάδα, περιγράφοντας τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, την εργασία και τη διαδικασία εξέτασης της αίτησής τους για χορήγηση ασύλου, καθώς και την άποψη τους για την σχέση τους με τους γηγενείς και ομοεθνείς τους. Οι πρακτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα έρχονται συχνά σε αντίθεση με το διεθνές προσφυγικό δίκαιο. Συνέπεια αυτού είναι οι πρόσφυγες να αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στην καθημερινή διαβίωση τους και να εκφράζουν την άποψη ότι το ελληνικό κράτος πρέπει να εναρμονιστεί και να παρέχει διαδικασίες εγκλιματισμού που να περιλαμβάνουν τη γλωσσική, εργασιακή και πολιτισμική εκπαίδευση, αλλά και δράσεις εμπλοκής των προσφύγων στην κοινωνία που ζουν, βγάζοντάς τους από τον κλοιό της απομόνωσης που ειδικά ορισμένοι βιώνουν.

5. «ΠΟΛΛΑΠΛΩΣ ΑΝΗΚΕΙΝ»: Η ΑΛΛΑΓΗ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΩΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΑΥΤΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Παύλος Πανταζής

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Με δεδομένο ότι η διπλή ονομασία ενός ανθρώπου είναι συνήθης εθιμική πρακτική στην Αλβανία από το 19ο αιώνα, εξετάζεται το φαινόμενο της μαζικής αλλαγής ονομάτων δεκάδων χιλιάδων Αλβανών μεταναστών με την έλευσή τους στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του '90. Τι νοήματα αποκτά αυτή η ενέργεια για τους ίδιους τους μετανάστες; Είναι ένας τρόπος διαχείρισης, τόσο από τους μετανάστες όσο και από τους κατοίκους της χώρας υποδοχής, του δίπολου αποκλεισμός ή αποδοχή; Είναι μια επιλογή ή πρόκειται για εξαναγκασμό; Τα ερωτήματα αυτά εξετάζονται μέσα από αφηγήσεις ζωής που εικονογραφούν την εμπειρία των ίδιων των μεταναστών.

Συμπόσιο 18

Παρασκευή 13.00 – 14.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΔΥΣΛΕΞΙΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Οργανωτής- Πρόεδρος: **Αργύρης Καραπέτσας**, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Συζητητής: **Φίλιππος Βλάχος**, *Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*

Η δυσλεξία είναι μια πολυσυμπτωματική και ετερογενής αναπτυξιακή διαταραχή, η οποία ενσωματώνει μια μεγάλη ποικιλία γνωστικών δυσκολιών και έχει νευροβιολογική βάση. Η δυσλεξία σήμερα αποτελεί ένα διεπιστημονικό πεδίο έρευνας που απασχολεί όχι μόνο την εκπαίδευση και την ειδική αγωγή, αλλά και την ψυχολογία, τις νευροεπιστήμες, τη γενετική και πολλούς ακόμη επιστημονικούς κλάδους. Σκοπός του συμποσίου είναι να παρουσιάσει πολύ πρόσφατα ερευνητικά ευρήματα από τους παραπάνω κλάδους που μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο ικανοποιητική και πιο πλήρη ερμηνεία για τη φύση, τα αίτια και τα συμπτώματα αυτής της πολυσύνθετης μαθησιακής διαταραχής. Η συνεργασία μεταξύ των μοριακών γενετικών προσεγγίσεων, των νευροαπεικονιστικών και των νευροψυχολογικών ερευνών μπορεί να προσφέρει σημαντικά οφέλη στην αποκάλυψη των νευρωνικών δικτύων που συμμετέχουν στην αναγνωστική διεργασία παρέχοντας έτσι γόνιμο έδαφος για τη βελτίωση των πρακτικών της πρώιμης ανίχνευσης, της διάγνωσης και της εκπαιδευτικής παρέμβασης σε άτομα με δυσλεξία.

1. **ΓΟΝΙΔΙΑ ΚΑΙ ΔΥΣΛΕΞΙΑ: ΕΝΑ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΤΟΠΙΟ**

Ιουλία Νησιώτου-Μαντέλου & Φίλιππος Βλάχος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η γνώση μας σχετικά με τη βιολογική βάση των διαταραχών του γραπτού λόγου συνεχίζει να αυξάνεται χάρη στη δυνατότητα χρησιμοποίησης περίπλοκων τεχνικών γενετικής ανάλυσης για την ανακάλυψη γονιδίων που εμπλέκονται στην ανάπτυξη των σχετικών λειτουργιών. Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η ανασκόπηση των πρόσφατων ερευνητικών δεδομένων και η παρουσίαση των μεθόδων εντοπισμού των «υποψήφιων» γονιδίων, καθώς και των κυτταρικών διεργασιών μέσω των οποίων ο πολυμορφισμός τους, (οι αλλαγές στη δομή τους), μπορεί να συμβάλει στην εκ-

δήλωση της δυσλεξίας. Η γενετική διερεύνηση γίνεται στις περισσότερες περιπτώσεις με εξέταση της γενετικής σύνδεσης μιας χαρακτηριστικής περιοχής του DNA που συκληρονομείται με το γονίδιο το οποίο αναζητούμε, ώστε αυτή η γνωστή περιοχή να χρησιμεύει ως δείκτης ύπαρξης μιας πιθανής «θέσης ευπάθειας» για δυσλεξία. Σπανιότερα, χρησιμοποιείται καρυοτυπική ανάλυση με φθορίζουσες τεχνικές για την αναζήτηση τυχόν μετατοπίσεων γονιδίων. Με τις τεχνικές αυτές έχουν ανακαλυφθεί διάφορες θέσεις ευπάθειας, μερικές από τις οποίες ανευρίσκονται σε μεγάλο αριθμό οικογενειών με δυσλεξία. Ο εντοπισμός των γονιδίων δεν αρκεί, αλλά πρέπει να αποδεικνύεται πειραματικά ο βιολογικός τους ρόλος, αν επηρεάζουν και με ποιο μηχανισμό την οργάνωση του εγκεφαλικού φλοιού. Τα γονίδια και οι θέσεις αυτές αποτελούν μόνο ένα μέρος του συνόλου των γονιδίων που εμπλέκονται στην ανάπτυξη της ανθρώπινης ομιλίας και ανάγνωσης και των οποίων η τελική έκφραση επηρεάζεται καθοριστικά από το περιβάλλον. Από την σχετική έρευνα προσδοκούμε, επομένως, την καλύτερη κατανόηση αυτών των μηχανισμών, και ίσως, την δυνατότητα χρήσης στο μέλλον αξιόπιστων μεθόδων ανίχνευσης και διερεύνησης παιδιών με δυσλεξία.

2. ΠΡΟΚΛΗΤΑ ΔΥΝΑΜΙΚΑ ΣΤΗ ΒΡΕΦΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΝΗΠΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΔΥΣΛΕΞΙΑΣ

Φίλιππος Βλάχος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Καθώς η κληρονομική συνιστώσα για την δυσλεξία είναι σήμερα ισχυρά εδραιωμένη από πολλές ερευνητικές κατευθύνσεις, έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον των ερευνητών για την μελέτη των παιδιών που βρίσκονται σε γενετικό κίνδυνο για να εμφανίσουν δυσλεξία εξαιτίας της ύπαρξης κάποιου άλλου ατόμου με δυσλεξία στην οικογένειά. Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η παρουσίαση των πρόσφατων ευρημάτων από την έρευνα με προκλητά δυναμικά σε βρέφη και νήπια που έχουν γενετική επικινδυνότητα να εμφανίσουν δυσλεξία, η συνθετική αξιολόγηση αυτών των δεδομένων και των μελλοντικών προοπτικών σε αυτό το ερευνητικό πεδίο. Αρκετές πλέον μελέτες με την χρήση των προκλητών δυναμικών σε βρέφη και νήπια που βρίσκονται σε γενετικό κίνδυνο για την εμφάνιση δυσλεξίας έχουν διαπιστώσει αποκλίσεις στα πρώιμα συστατικά των προκλητών δυναμικών (N100, MMN), οι οποίες αντικατοπτρίζουν διαφοροποιήσεις στην ακουστική και φωνολογική επεξεργασία, ενώ πρόσφατα ευρήματα υποδεικνύουν και αποκλίσεις στις πρωταρχικές λεξιλογικές και σημασιολογικές διεργασίες. Από τα αποτελέσματα αυτά διαφαίνεται ότι η ανάπτυξη και η οργάνωση των νευρικών δικτύων, που εμπλέκονται στην ακουστική/λεκτική επεξεργασία και που εξυπηρετούν τις γλωσσικές και φωνολογικές λειτουργίες, διαφοροποιείται σε πολύ πρώιμα στάδια της ανάπτυξης και μπορεί να υποστηριχθεί η άποψη ότι τα άτομα που εμφανίζουν δυσλεξία μπορεί να αντιμετωπίζουν πολύ πρώιμα προβλήματα στην αντίληψη του λόγου, τα οποία με τη σειρά τους συνεισφέρουν στην εμφάνιση δυσκολιών στη φωνολογική επεξεργασία. Συμπερασματικά, η έρευνα που χρησιμοποιεί τα βρέφη σαν ένα προγλωσσικό μοντέλο μελέτης παρέχει σημαντικές ελπίδες για τη διερεύνηση συγκρουόμενων μοντέλων για την τυπική και την άτυπη γλωσσική ανάπτυξη. Η χρήση των προκλητών δυναμικών στην βρεφική ηλικία που σήμερα εξυπηρετεί μόνο ερευνητικούς σκοπούς, πιθανώς στο μέλλον να αποτελέσει ένα σημαντικό και χρήσιμο εργαλείο για την πρώιμη ανίχνευση ελλειμμάτων που σχετίζονται με τη δυσλεξία.

3. ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Αργύρης Καραπέτσας & Νικόλαος Χ. Ζυγούρης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι ειδικές μαθησιακές δυσκολίες και πιο συγκεκριμένα η δυσλεξία, μετά την αναγνώριση στα 1895 των πρώτων περιστατικών στην Αγγλία, ακολούθησαν περιόδους συστηματικής παρατήρησης, αναγνώρισης, περιγραφής και ανάλυσης, από ειδικούς που σχετίζονται με το χώρο όπως: ψυχολόγοι, νευρολόγοι, ψυχίατροι, παιδαγωγοί και κοινωνιολόγοι. Ο James Hinshelwood τότε άρχισε να ασχολείται με ένα μυστηριώδες πρόβλημα, γνωστό τότε ως επίκτητη λεκτική τύφλωση, ξαφνική δηλαδή απώλεια της ικανότητας για ανάγνωση. Την ίδια περίπου εποχή διατυπώθηκε η σπουδαία επιστημονική άποψη ότι η δυσλεξία σε μερικά άτομα μπορεί να είναι παρούσα κατά τη γέννηση (από τον 3^ο κιάλας μήνα της κύησης), προκαλώντας τα ίδια συμπτώματα με εκείνα που προκαλεί στους ενήλικες και μία εγκεφαλική κάκωση. Στην κατανόηση και εντοπισμό των δυσλειτουργιών που προκαλούνται από τη συγκεκριμένη ειδική μαθησιακή δυσκολία καθώς επίσης και στην αποκατάστασή της βοήθησε ιδιαίτερα η εξέλιξη των τεχνικών της νευροψυχολογίας. Τεχνικές όπως η Μαγνητική Τομογραφία, το Μαγνητοεγκεφαλογράφημα, τα Γνωστικά Προκλητά Δυναμικά και η λειτουργική Μαγνητική Τομογραφία διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο τόσο στην πρώιμη διάγνωση όσο και στην αξιολόγηση και αποκατάσταση παιδιών και εφήβων που πάσχουν από δυσλεξία. Στόχος της παρούσας ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση σύγχρονων ερευνητικών δεδομένων και μελετών περίπτωσης που παρουσιάζουν τη χρή-

ση των ηλεκτροφυσιολογικών τεχνικών στην ανίχνευση διάγνωση και θεραπευτική παρέμβαση παιδιών και εφήβων που πάσχουν από δυσλεξία. Συγκεκριμένα, θα αναφερθούμε στη χρήση των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών ως ένα εργαλείο που βοηθά στην κατεύθυνση αυτή. Στο παρόν ερευνητικό πρωτόκολλο αξιολογήθηκαν παιδιά που έπασχαν από δυσλεξία με χρήση Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών με ακουστικά ερεθίσματα. Με τον τρόπο αυτό κατέστη δυνατή η αξιολόγηση της εγκεφαλικής τους δραστηριότητας που παρουσίασε σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με την ομάδα ελέγχου. Τέλος, σημαντική διαφοροποίηση παρουσίασε η λειτουργία συγκεκριμένων εγκεφαλικών δομών, αφού τα παιδιά που έπασχαν από δυσλεξία παρακολούθησαν ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα αποκατάστασης. Τα ερευνητικά αυτά αποτελέσματα αποτελούν δεδομένα μιας έρευνας πιλότου που αυτή τη στιγμή διεξάγεται από το Εργαστήριο Νευροψυχολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

4. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΡΟΓΕΝΝΗΤΙΚΗΣ ΤΕΣΤΟΣΤΕΡΟΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΥΣΛΕΞΙΑ ΟΠΩΣ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ 2^{ΟΥ} ΚΑΙ 4^{ΟΥ} ΔΑΧΤΥΛΟΥ ΤΩΝ ΧΕΡΙΩΝ ΣΕ ΔΥΣΛΕΚΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΗ ΔΥΣΛΕΚΤΙΚΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ

Άννα Πολεμικού & Mark J. Brosnan

University of Bath

Κατά τους Geschwind και Galaburda (1985a, 1985b, 1987) η λειτουργική οργάνωση του εγκεφάλου επηρεάζεται μόλις από υψηλές προγεννητικές συγκεντρώσεις τεστοστερόνης, οι οποίες προκαλούν απόκλιση από την τυπική του ωρίμανση. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν ότι η τεστοστερόνη αναστέλλει την ανάπτυξη των νευρολογικών δομών του αριστερού ημισφαιρίου ευνοώντας ταυτόχρονα αυτές του δεξιού, γεγονός το οποίο επηρεάζει την ικανότητα επεξεργασίας γλωσσικών πληροφοριών και, κατ' επέκταση, της ανάγνωσης. Νεότερες μελέτες υποστηρίζουν πως αυτή η προγεννητική έκθεση στις φυλοσύνδετες ορμόνες αντικατοπτρίζεται στην αναλογία μεταξύ του μήκους του 2^{ου} και 4^{ου} δαχτύλου των χεριών [2D:4D] (Manning, 2002; Manning, Scutt, Wilson & Lewis-Jones, 1998). Συγκεκριμένα, η αναλογία 2D:4D είναι αντιστρόφως ανάλογη με τα επίπεδα τεστοστερόνης και, συνεπώς, διαφέρει αξιόπιστα μεταξύ των δύο φύλων. Η παρούσα έρευνα συγκρίνει την προαναφερθείσα αναλογία σε δυσλεκτικούς και μη δυσλεκτικούς αναγνώστες (N = 52), καθώς τα αποτελέσματα των ελάχιστων μέχρι σήμερα δημοσιευμένων σχετικών ερευνών έχουν οδηγήσει σε αντιφατικά συμπεράσματα. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει εάν πράγματι οι υψηλές συγκεντρώσεις τεστοστερόνης σχετίζονται με την αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα, και εάν αποτελούν αιτιολογικό παράγοντα στην εμφάνιση της αναπτυξιακής δυσλεξίας. Τα παρόντα αποτελέσματα δεν επιβεβαιώνουν αυτή την υπόθεση, καθώς οι δύο ομάδες δεν εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το 2D:4D. Επιπρόσθετα, και σε αντίθεση με τα ερευνητικά αποτελέσματα των Beech και Beauvois (2006), η ίδια αναλογία δεν εμφάνισε στατιστικά σημαντική συνάφεια με την αναγνωστική και ορθογραφική ικανότητα των υποκειμένων μας, ενισχύοντας την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων μας αναφορικά με την δυσλεξία, εφόσον οι γνωστικές λειτουργίες στις οποίες οι δυσλεκτικοί τυπικά εμφανίζουν δυσκολίες δεν φαίνεται να επηρεάζονται από τις προγεννητικές συγκεντρώσεις τεστοστερόνης.

Συμπόσιο 19

Παρασκευή 13.00 – 14.30

Αίθουσα Α

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Ευθύμιος Κάκουρος, ΤΕΙ Αθήνας**

Η συχνότητα και ο τρόπος εκδήλωσης ορισμένων ψυχικών διαταραχών συχνά διαφοροποιούνται σημαντικά στα δύο φύλα. Σύμφωνα με διεθνή ερευνητικά δεδομένα (Cloninger et al., 1978), οι άνδρες εκδηλώνουν αντικοινωνική συμπεριφορά σε όλες τις μορφές της με μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό,τι οι γυναίκες. Από την άλλη πλευρά, οι διαταραχές του συναισθήματος, οι διαταραχές άγχους και οι διαταραχές διατροφής εμφανίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα στο γυναικείο πληθυσμό (Robins et al., 1984). Ανάλογες διαπιστώσεις έχουν γίνει όσον αφορά σε διαταραχές που πρωτοεμφανίζονται στην παιδική ηλικία, όπως η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα, τα προβλήματα λόγου και ομιλίας και ορισμένες μορφές των διαταραχών άγχους. Οι διαφορές αυτές είναι τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές. Η επιστημονική μελέτη αυτών των διαφορών μπορεί να διευκολύνει την κατανόηση τόσο των αιτιολογικών μηχανισμών όσο και της έκβασής τους. Η διερεύνηση των παραγόντων που καθιστά τα αγόρια και τα κορίτσια περισσότερο ευάλωτα σε διαφορετικά είδη ψυχικών διαταραχών μπορεί να συμβάλει: (α) στη διαφοροποίηση των διαγνωστικών κριτηρίων για τη διάγνωση ορισμένων διαταραχών ανάλογα με το φύλο, (β) στον εντοπισμό παραγόντων κινδύνου για την εκδήλωση ορισμένων διαταραχών σε αγόρια και κορίτσια και (γ) στο σχεδιασμό καταλληλότερων θεραπευτικών παρεμβάσεων για αγόρια και κορίτσια. Στο συμπόσιο αυτό θα γίνει μία σύνοψη των κυριότερων

ερευνητικών δεδομένων από τον ελλαδικό και διεθνή χώρο σχετικά με τις διαφυλικές διαφορές στη συχνότητα και την εκδήλωση παθολογίας σε τρεις ευρείς τομείς: την ομιλία, τη συμπεριφορά και το συναίσθημα. Θα παρουσιαστούν οι κυριότερες ερμηνευτικές προσεγγίσεις του φαινομένου και θα αναλυθούν οι πιθανές συνέπειες αυτών των διαφορών στην έκβαση των διαταραχών σε αγόρια και κορίτσια. Τέλος, θα τεθούν προβληματισμοί σχετικά με την χρησιμότητα διαφοροποίησης των διαγνωστικών κριτηρίων στα δύο φύλα για ορισμένες αναπτυξιακές διαταραχές και θα παρουσιαστούν οι σχετικές προοπτικές για το επερχόμενο DSM-V.

1. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΞΕΧΩΡΙΣΤΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΟ DSM-V

Ευθύμιος Κάκουρος
ΤΕΙ Αθήνας

Στις μέρες μας, η διάγνωση των διαταραχών συμπεριφοράς στηρίζεται βασικά στα κριτήρια τα οποία προτείνονται στα διαγνωστικά εγχειρίδια DSM-IV και ICD-10. Η διάγνωση όμως η οποία στηρίζεται στα προαναφερθέντα εγχειρίδια δεν συνεκτιμά σημαντικούς παράγοντες – όπως η ηλικία, το φύλο και το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο – οι οποίοι μπορεί να σχετίζονται τόσο με τον τρόπο εκδήλωσης της παθολογικής συμπεριφοράς όσο και με την παθογένεση ορισμένων διαταραχών. Επίσης, έχει διαπιστωθεί πως οι διαταραχές οι οποίες πρωτοεμφανίζονται κατά την περίοδο της παιδικής ηλικίας (π.χ. αυτισμός, διαταραχές διαγωγής) αφορούν περισσότερο τον πληθυσμό των αγοριών ενώ αυτές οι οποίες εμφανίζονται για πρώτη φορά κατά την περίοδο της εφηβείας (π.χ. αγχώδεις διαταραχές, κατάθλιψη) αφορούν περισσότερο τον πληθυσμό των κοριτσιών (Hudziak, J. et al., 2008). Επιπλέον, έχει βρεθεί πως σε περιπτώσεις όπου στις μικρότερες ηλικίες κάποια διαταραχή μπορεί να εμφανίζεται με την ίδια περίπου συχνότητα στους πληθυσμούς των αγοριών και των κοριτσιών, (όπως για παράδειγμα η ενούρηση και ο τραυλισμός), στις μεγαλύτερες ηλικίες οι διαταραχές αυτές είναι συχνότερες στα αγόρια. Στα πλαίσια της παρούσας εισήγησης επιχειρείται η ερμηνεία των παραπάνω ευρημάτων και συζητείται η αναγκαιότητα απομάκρυνσης των υπαρχόντων διαγνωστικών κριτηρίων από την κατηγορική ταξινόμηση των διαταραχών συμπεριφοράς και η υιοθέτηση κριτηρίων τα οποία θα συνεκτιμούν χαρακτηριστικά όπως το φύλο και η ηλικία των παιδιών.

2. ΔΙΑΦΥΛΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ

Χριστίνα Παπαηλιού
Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Σύμφωνα με το DSM IV οι διαταραχές επικοινωνίας εμφανίζονται περίπου 3–5 φορές πιο συχνά στα αγόρια σε σύγκριση με τα κορίτσια. Η διαφορά αυτή έχει αποδοθεί σε νευροβιολογικούς παράγοντες, σε διαφυλικές διαφορές στις γνωστικές ικανότητες καθώς και στα διαφορετικά κοινωνικο-γλωσσικά ερεθίσματα που δέχονται τα αγόρια και τα κορίτσια και τα οποία αντανακλούν κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις σχετικά με τη γλωσσική τους ικανότητα. Ωστόσο, ορισμένες έρευνες υποστηρίζουν ότι η συχνότητα εμφάνισης των γλωσσικών διαταραχών είναι περίπου ίδια και στα δύο φύλα. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μία πολύπλευρη διερεύνηση του ζητήματος αυτού μέσω των ακόλουθων σχετικών μελετών που πραγματοποιούνται στον Ελλαδικό χώρο: (α) διαφυλικές διαφορές στην τυπική και αποκλίνουσα λεξιλογική ανάπτυξη με βάση ερωτηματολόγια γονέων, (β) διαφυλικές διαφορές στη γενική γλωσσική ανάπτυξη με βάση σταθμισμένες δοκιμασίες και (γ) αντιλήψεις γονέων και εκπαιδευτικών για τις διαταραχές λόγου στα δύο φύλα. Από το συγκερασμό των συγκεκριμένων ευρημάτων προκύπτει ότι παρόλο που τα δύο φύλα δεν παρουσιάζουν διαφορές ως προς τη γλωσσική τους ικανότητα και την εμφάνιση γλωσσικών διαταραχών, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς πιστεύουν ότι τα κορίτσια υπερτερούν στη γλωσσική ικανότητα σε σχέση με τα αγόρια, ενώ τα αγόρια είναι πιο πιθανό να εμφανίσουν γλωσσικές διαταραχές. Η συζήτηση επικεντρώνεται στη σημασία των ευρημάτων αυτών για τον εντοπισμό, τη διάγνωση και τη θεραπευτική αντιμετώπιση των διαταραχών λόγου.

3. Η ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ/ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΑΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Κατερίνα Μανιαδάκη
ΤΕΙ Αθήνας

Σύμφωνα με ελληνικά και διεθνή ερευνητικά δεδομένα, η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) εκδηλώνεται στα δύο φύλα με αναλογία που κυμαίνεται από 3:1 - 9:1 σε βάρος των αγοριών, ανάλογα με τη χρή-

ση κοινοτικού ή κλινικού δείγματος (American Psychiatric Association, 1987; Κάκουρος & Μανιαδάκη, 2002). Η διαφορά αυτή έχει αποδοθεί: (α) στην ύπαρξη διαφορετικών προδιαθεσιακών νευροβιολογικών παραγόντων στα δύο φύλα, (β) στη χρήση διαφορετικών πρακτικών κοινωνικοποίησης σε αγόρια και κορίτσια, (γ) στην ανεπάρκεια των σύγχρονων διαγνωστικών κριτηρίων τα οποία δεν λαμβάνουν υπόψη το ρόλο του φύλου, και (δ) στη συχνότερη παραπομπή των αγοριών με ΔΕΠ-Υ σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, λόγω των συχνότερων προβλημάτων συμπεριφοράς που απασχολούν τους γονείς και τους δασκάλους τους. Στην παρούσα εισήγηση προτείνεται ένα ερμηνευτικό μοντέλο, το οποίο επιχειρεί το συγκερασμό των επικρατέστερων από τις παραπάνω προσεγγίσεις. Παρουσιάζονται επίσης σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα από τον ελλαδικό χώρο, τα οποία στηρίζουν την άποψη ότι οι αντιλήψεις των φορέων κοινωνικοποίησης σχετικά με την προσδοκώμενη συμπεριφορά αγοριών και κοριτσιών ενδέχεται να οδηγούν σε πρακτικές κοινωνικοποίησης οι οποίες διευκολύνουν τα κορίτσια με ΔΕΠ-Υ να ασκούν μεγαλύτερο αυτοέλεγχο, με αποτέλεσμα την περιορισμένη εκδήλωση των εξωτερικευμένων συμπτωμάτων της διαταραχής, και –επομένως– την υποδιάγνωση της ΔΕΠ-Υ στα κορίτσια.

4. ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΓΕΝΟΥΣ ΘΗΛΥΚΟΥ

Ράνια Καραμπά

Ψυχολογικό Κέντρο Αναπτυξιακών και Μαθησιακών Δυσκολιών «ΑΡΣΗ»

Η συχνότητα εμφάνισης ορισμένων ψυχικών διαταραχών συχνά διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο ανεξαρτήτως ηλικίας. Σύμφωνα με σύγχρονα ελληνικά και διεθνή ερευνητικά δεδομένα, έχει βρεθεί ότι οι γυναίκες παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά, αλλά και διαφορετική κλινική εικόνα σε σχέση με τους άνδρες στην εκδήλωση των περισσότερων από τις Αγχώδεις Διαταραχές, καθώς και τις Διαταραχές της Διάθεσης. Οι διαφορές αυτές ανάμεσα στα δύο φύλα παρατηρούνται ακόμα και κατά την παιδική και κυρίως, κατά την εφηβική ηλικία, καθώς έχει βρεθεί ότι τα κορίτσια έχουν την τάση να εκδηλώνουν συμπτώματα άγχους και κατάθλιψης σε μεγαλύτερο βαθμό συγκριτικά με τα αγόρια της ίδιας ηλικίας. Οι αιτιολογικοί μηχανισμοί οι οποίοι οφείλονται για την ερμηνεία τόσο της ποσοτικής όσο και της ποιοτικής διαφοράς μεταξύ των δυο φύλων στην εκδήλωση των Αγχωδών Διαταραχών, καθώς και των Διαταραχών της Διάθεσης δεν έχουν σαφώς διευκρινιστεί. Οι σημαντικότερες από τις θεωρίες οι οποίες έχουν προταθεί προκειμένου να ερμηνεύσουν αυτή τη διαφορά αφορούν: (α) στην ύπαρξη διαφορετικών νευροβιολογικών παραγόντων μεταξύ των δύο φύλων, (β) στην ύπαρξη διαφορετικών μεθόδων κοινωνικοποίησης των αγοριών και των κοριτσιών που απορρέουν από τις διαφορετικές προσδοκίες των φορέων κοινωνικοποίησης και τον κοινωνικό ρόλο που αποδίδεται στο κάθε φύλο στο εκάστοτε πολιτισμικό πλαίσιο, καθώς και (γ) στην αλληλεπίδραση προδιαθεσιακών βιολογικών παραγόντων, αρνητικών περιβαλλοντικών γεγονότων, καθώς και γνωστικών σχημάτων τα οποία διαμορφώνονται από τις διαφορετικές για τα δυο φύλα κοινωνικές προσδοκίες. Στην παρούσα εισήγηση, θα παρουσιαστούν οι παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις, με στόχο την κατανόηση των αιτιολογικών μηχανισμών που οδηγούν στην εκδήλωση των Διαταραχών Άγχους και των Διαταραχών της Διάθεσης στα δύο φύλα από την παιδική ηλικία στην ενήλικη ζωή.

Θεματική Συνεδρία 14

Παρασκευή 13.00 – 14.30

Αίθουσα Σκουβαρά

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΑ I

Πρόεδρος: **Ιωάννης Τσαούσης**, Πανεπιστήμιο Κρήτης

1. ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΩΦΩΝ ΚΑΙ ΒΑΡΗΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ 4-10 ΕΤΩΝ

Φωτεινή Σκαφίδα & Λάμπρος Σ. Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ανάγκη για αξιολόγηση της ψυχοκινητικής ανάπτυξης κωφών και βαρήκων παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας με έγκυρο και αξιόπιστο τρόπο οδήγησε το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας, με σκοπό τη στάθμιση ενός *ψυχομετρικού εργαλείου αξιολόγησης της ψυχοκινητικής ανάπτυξης κωφών και βαρήκων παιδιών ηλικίας 4-10 ετών*, το οποίο επιπλέον του εγχειριδίου χρήσης συμπεριλαμβάνει και βίντεο οπτικής επίδειξης των δοκιμασιών καθώς και οδηγίες στην προφορική και νοηματική γλώσσα. Σημειωτέον ότι στην Ελλάδα μέχρι σήμερα δεν έχει σταθμιστεί ψυχομετρικό εργαλείο, το οποίο να συνδυάζει τόσο την αξιολόγηση της αδρής και λεπτής κινητικής ανάπτυξης, όσο και της ισορροπίας και του ρυθμού, δεξιότητες που επηρεάζονται ιδιαίτερα από την ελλειμματική ακοή. Ο έλεγχος των ψυχο-

μετρικών ιδιοτήτων του εργαλείου πραγματοποιείται σε τρεις διαδοχικές φάσεις, ήτοι: (α) *Φάση της φαινομενικής εγκυρότητας*, διαδικασία κατά την οποία λάβαμε υπόψη τόσο σχετικές δοκιμασίες από ψυχομετρικά εργαλεία με συναφή θέματα όσο και ασκήσεις ψυχοκινητικής αγωγής από την εκπαιδευτική πράξη. (β) *Φάση της εγκυρότητας περιεχομένου*, διαδικασία κατά την οποία υποβάλαμε το εργαλείο σε τρεις εξωτερικούς κριτές-επιστήμονες με σχετική επιστημονική εξειδίκευση και εμπειρία. Με βάση τις παρατηρήσεις τους το εργαλείο τροποποιήθηκε, εμπλουτίστηκε και έλαβε την τελική του μορφή, η οποία χρησιμοποιήθηκε στο στάδιο της πρώτης πιλοτικής μέτρησης, και (γ) *Φάση της εγκυρότητας εννοιολογικής κατασκευής*. Η έρευνα βρίσκεται σήμερα στο στάδιο της δεύτερης πιλοτικής μέτρησης, τα αποτελέσματα της οποίας θα αξιοποιηθούν για τον έλεγχο της αξιοπιστίας εσωτερικής συνέπειας (δείκτης Cronbach α), καθώς και για τον αρχικό έλεγχο της εγκυρότητας εννοιολογικής κατασκευής (υπολογισμός συσχετίσεων μεταξύ των δοκιμασιών). Κατά το τελικό στάδιο της έρευνας θα πραγματοποιηθούν μετρήσεις σε κωφά/βαρήκοα και ακούοντα παιδιά, τόσο με το υπό δόμηση εργαλείο όσο και με άλλα σχετικά ψυχομετρικά εργαλεία, προκειμένου να ελεγχθεί τελικά η εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής, καθώς και η αξιοπιστία επαληθευτικών μετρήσεων.

2. Η ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ (EATING DISORDERS EXAMINATION-QUESTIONNAIRE, EDE-Q) ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΕΙΓΜΑ

Ιωάννης Τσαούσης¹, Θεόδωρος Γιβαζολιάς¹, & Χριστίνα Βαλλιανάτου

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η έκταση των διαταραχών πρόσληψης τροφής (ΔΠΤ) και πιο συγκεκριμένα ο τρόπος που αυτή μπορεί να εκτιμηθεί αποτελεσματικά, έχουν απασχολήσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Ιδιαίτερη μάλιστα έμφαση έχει δοθεί στην ανάπτυξη έγκυρων και αξιόπιστων ψυχομετρικών εργαλείων, τα οποία δεν είναι χρονοβόρα, έχουν χαμηλό κόστος και μπορούν να αξιολογήσουν ταυτόχρονα μεγάλα δείγματα ατόμων. Το Eating Disorders Examination Questionnaire (EDE-Q; Fairburn & Beglin, 1994) είναι ένα αυτό-χορηγούμενο ερωτηματολόγιο, το οποίο μετράει τη συχνότητα και τη σοβαρότητα των συμπτωμάτων των ΔΠΤ. Η αρχική του μορφή περιλαμβάνει 4 υποκλίμακες: (α) Αυστηρή Δίαιτα (β) Ανησυχία για το Φαγητό (γ) Ανησυχία για το Βάρος και (δ) Ανησυχία για τη Σωματική Εμφάνιση. Παρόλα αυτά, μεταγενέστερες μελέτες δεν επιβεβαιώνουν την αρχική παραγοντική δομή του ερωτηματολογίου, και προτείνουν διαφορετικά μοντέλα (ενός, τριών και τεσσάρων παραγόντων) ως πιο αποτελεσματικά για τη μέτρηση των ΔΠΤ. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να ελέγξει και να αξιολογήσει τα μέχρι στιγμής προτεινόμενα μοντέλα παραγοντικής δομής του EDE-Q σε ένα μη-κλινικό πληθυσμό, με την χρήση της Επιβεβαιωτικής Παραγοντικής Ανάλυσης. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 471 φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν την ύπαρξη ενός γενικού παράγοντα ΔΠΤ καθώς και τεσσάρων δευτερογενών παραγόντων σύμφωνα με το μοντέλο που διατύπωσαν οι κατασκευαστές του ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης συζητούνται υπό το πρίσμα των λανθασμένων στατιστικών επιλογών που έγιναν από τους διάφορους ερευνητές στη χρήση τόσο της διερευνητικής όσο και της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης, και τα οποία οδήγησαν στην μη επιβεβαίωση του αρχικού μοντέλου των τεσσάρων παραγόντων.

3. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΛΑΜΔΑ

Αθανάσιος Πρωτόπαπας¹, Χρήστος Σκαλούμπακας², Ιωάννης Βογιδρούκας³, Τερψιχόρη Κόρπα², & Χρήστος Καμπάκος²

¹Ερευνητικό Κέντρο Αθηνά, ²Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής, & ³Ιατροπαιδαγωγικό Κέντρο Βορείου Ελλάδος

Το λογισμικό ΛΑΜΔΑ περιλαμβάνει δύο συστοιχίες δοκιμασιών για την αυτοματοποιημένη ανίχνευση μαθησιακών δυσκολιών στο γραπτό και προφορικό λόγο. Είναι σταθμισμένο σε τυχαίο αντιπροσωπευτικό δείγμα 1322 μαθητών Β'-Δ' Δημοτικού και Ε' Δημοτικού-Β' Γυμνασίου. Αξιολογούνται: ταχεία αναγνώριση οπτικών και λεκτικών ερεθισμάτων, ιστορική και γραμματική ορθογραφία, προφορική και γραπτή κατανόηση, χρόνος μελέτης κειμένου, μορφοσύναξη, λεξιλόγιο, εργαζόμενη μνήμη και μη λεκτική νοημοσύνη. Παρέχεται ατομικό περίγραμμα επίδοσης για κάθε μαθητή, σε τετραβάθμια κλίμακα (εκατοστημόριο 50) χωριστά για την ακρίβεια και την ταχύτητα κάθε δοκιμασίας. Τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά του λογισμικού δείχνουν ικανοποιητική συνοχή, αξιοπιστία επανεξέτασης και συγχρονική εγκυρότητα κριτηρίου για καθεμιά επιμέρους δοκιμασία σε κάθε τάξη. Προκαταρκτικές αναλύσεις διάκρισης με περιορισμένο δείγμα μαθητών Β'-Δ' Δημοτικού χωρίς μαθησιακές δυσκολίες (N=50) και μαθητών με δυσλεξία (N=15) ή αναπτυξιακή γλωσσική διαταραχή (N=10) δείχνουν επιτυχία ταξινόμησης >90% με βάση το ατομικό περίγραμμα. Στην

παρούσα εργασία παρουσιάζονται τυπικά περιγράμματα επίδοσης για ποικίλες διαγνωστικές κατηγορίες (δυσλεξία, διαταραχή λόγου, ΔΕΠ/Υ, Asperger, γενικές μαθησιακές δυσκολίες) και ανάλυση διάκρισης μεταξύ των διαγνωστικών κατηγοριών και μαθητών χωρίς μαθησιακές δυσκολίες με παραμετρική ανάλυση γραμμικής συνάρτησης διάκρισης και μη παραμετρική πολυωνυμική λογιστική παλινδρόμηση. Τα αποτελέσματα τεκμηριώνουν τη θεμελιώδη εγκυρότητα του ΛΑΜΔΑ ως εργαλείου ανίχνευσης μαθησιακών δυσκολιών. Τα ευρήματα συζητούνται αναφορικά με την εφαρμογή και τη χρησιμότητά τους στην εκπαιδευτική και κλινική πρακτική, ενώ τονίζεται η αναγκαιότητα εξειδικευμένου προσωπικού για την ερμηνεία και αξιοποίηση των αποτελεσμάτων.

4. ΕΡΓΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΝΗΜΗΣ: ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΟΡΜΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Ελβίρα Μασούρα, Μαίρη Κοσμίδου, Στέλλα Τσώτση, Άννα Εμμανουήλ, Παναγιώτα Μεταλλίδου, Γεωργία Λιδόντου, & Αναστασία Ευκλείδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Προηγούμενες έρευνες έχουν καταδείξει ότι η εργαζόμενη μνήμη (EM) παίζει ένα σημαντικό ρόλο σε πολλές γνωστικές λειτουργίες, όπως η προσοχή, η γλώσσα και η αντίληψη. Ως συνέπεια, η κατασκευή έργων για την έγκυρη και αξιόπιστη μέτρηση της EM είναι σημαντική. Οι παραδοσιακές δοκιμασίες αξιολόγησης της EM περιλαμβάνουν άμεση συγκράτηση και επεξεργασία υλικού που παρουσιάζεται ακουστικά ή οπτικά. Πολλές από αυτές τις δοκιμασίες δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν με ασφάλεια στον ελληνικό πληθυσμό γιατί δεν είναι κατασκευασμένες στην ελληνική γλώσσα ή σταθμισμένες σε ελληνικό δείγμα. Ο στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει την καταλληλότητα τριών δοκιμασιών EM για τον ελληνικό πληθυσμό, να τις συσχετίσει με γενικούς παράγοντες όπως ηλικία και εκπαίδευση και να κατασκευάσει νόρμες για τον ελληνικό πληθυσμό. Οι δοκιμασίες αυτές είναι: Άμεση Ανάκληση Οπτικών Σχημάτων, Άμεση Ανάκληση Λέξεων σε Προτάσεις, και Αντίστροφη Ανάκληση Θέσης Κύβων. Οι δοκιμασίες χορηγήθηκαν σε 232 υγιείς ενήλικες (107 άνδρες) 18 έως 86 χρόνων. Η ανάλυση αξιοπιστίας των βαθμολογιών των δοκιμασιών της EM αποκάλυψε μία ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια για τον ελληνικό πληθυσμό (Cronbach's $\alpha = 0.82$). Η ανάλυση πολλαπλής παλινδρόμησης έδειξε ότι η μοναδική μεταβλητή που προβλέπει την επίδοση στις δοκιμασίες της EM είναι η χρονολογική ηλικία. Το φύλο, η εκπαίδευση και ο πλούτος του λεξιλογίου δε βρέθηκαν να προβλέπουν τις επιδόσεις στις δοκιμασίες της EM. Επιπλέον, παρουσιάζονται οι νόρμες για τον ελληνικό πληθυσμό για τις τρεις δοκιμασίες της EM. Το κατά πόσο οι δοκιμασίες αυτές είναι έγκυρες και αξιόπιστες δοκιμασίες για την αξιολόγηση της EM στον ελληνικό πληθυσμό συζητιέται στην παρούσα εργασία.

5. ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΣΤΑΣΕΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ ΤΟΥ HEREK, ATTITUDES TOWARD LESBIANS AND GAY MEN SCALE (ATLG) ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ηρακλής Γρηγορόπουλος¹, Σταμάτης Παπαχαρίτου¹, & Μάρθα Μωραΐτου²

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Η γλωσσολογική και πολιτισμική αξιολόγηση της κλίμακας στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες του Herek, Attitudes Toward Lesbians and Gay Men Scale (ATLG) στην Ελληνική γλώσσα. Το ερωτηματολόγιο μεταφράστηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία της διγλωσσικής μετάφρασης. Εξετάστηκε ο βαθμός κατανόησης του σε 46 φοιτητές/τριες του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, οι οποίοι/ες κλήθηκαν να απαντήσουν αν κατάλαβαν την κάθε μια από τις 20 τοποθετήσεις (βαθμολογώντας από 0-3) καθώς και να σχολιάσουν τι ήταν αυτό που πιθανώς να τους/τις δυσκόλεψε. Η τελική μορφή της κλίμακας συμπληρώθηκε σε ανώνυμη και προαιρετική βάση από 140 φοιτήτριες/φοιτητές, παραϊατρικών επαγγελμάτων, του ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Η κλίμακα στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες (ATLG) αποδείχθηκε ότι παρουσιάζει ικανοποιητική εσωτερική συνέπεια (Cronbach alpha= 0.87), αξιοπιστία ως προς το χρόνο, καθώς και δομική εγκυρότητα. Η κλίμακα στάσεων απέναντι σε ομοφυλόφιλες γυναίκες και άνδρες μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τη διερεύνηση των στάσεων, των αντιλήψεων και των διαφορών που μπορεί να υπάρχουν όσον αφορά στην αντιμετώπιση της ανδρικής και τη γυναικείας ομοφυλοφιλίας. Θα μπορούσε, επίσης, να χρησιμοποιηθεί στην αξιολόγηση μεταβολών στις αντιλήψεις συμμετεχόντων σε εκπαιδευτικά προγράμματα γύρω από τη σεξουαλικότητα και τη σεξουαλική αγωγή.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Καφέτσιος, Πανεπιστήμιο Κρήτης

1. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Πέννυ Παναγιωτοπούλου¹, Μαρίνα Τερκουράφη², & Αθανάσιος Πρωτόπαπας³

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²University of Illinois, ³Ε.Κ. «Αθηνά»

Η σύγχρονη έρευνα με αντικείμενο τις λέξεις που εκφράζουν συναισθηματικές καταστάσεις έχει καταλήξει σε τρεις διαστάσεις της εννοιολογικής δομής των λέξεων συναισθημάτων: αξιολόγηση/ευχαρίστηση, ισχύς/κυριαρχία, και ενεργοποίηση/διέγερση. Το GRID αποτελεί μια διαγλωσσική-διαπολιτισμική προσέγγιση στη μελέτη του εννοιολογικού χώρου των συναισθημάτων καθώς μελετά τη συνδιακύμανση των γνωρισμάτων των συναισθημάτων στις λέξεις συναισθημάτων σε διάφορες γλώσσες. Τα γνωρίσματα των συναισθημάτων που αξιολογούνται στο GRID βασίζονται στη θεωρία των συναισθηματικών συνιστωσών. Από την επεξεργασία των δεδομένων στις γλώσσες που έχουν μελετηθεί ως τώρα φαίνεται ότι προκύπτει λύση τεσσάρων παραγόντων, η οποία περιλαμβάνει τις παραπάνω τρεις διαστάσεις και μια τέταρτη διάσταση έκπληξης/μη προβλεψιμότητας. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν την προσέγγιση των συναισθηματικών λέξεων μέσω των συνιστωσών. Στην ανακοίνωση αυτή παρουσιάζονται δεδομένα από δείγμα 245 Ελλήνων φοιτητών που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο του GRID για 24 βασικές συναισθηματικές λέξεις ως προς 144 χαρακτηριστικά έξι τομέων (αξιολόγηση, σωματικά συμπτώματα, έκφραση, τάση για συμπεριφορά, υποκειμενικό αίσθημα, έλεγχος). Τα δεδομένα δείχνουν ιδιαίτερα υψηλή εσωτερική συνοχή (μέσο Cronbach $\alpha = .95$) και μεταφραστική εγκυρότητα (μέση συσχέτιση Pearson $r = .88$ με τους αντίστοιχους αγγλικούς όρους). Από το ελληνικό δείγμα προκύπτει παραγοντική δομή πέντε παραγόντων, εκ των οποίων οι πρώτοι τέσσερις συμπίπτουν με τις προαναφερθείσες (μέσο Tucker $\Phi = .89$ μετά από προκρούστεια περιστροφή) ενώ η πέμπτη διάσταση αποτελεί ελληνική ιδιαιτερότητα. Επιπλέον, εξετάζονται τέσσερις λέξεις συναισθημάτων της ελληνικής γλώσσας που δεν έχουν αντίστοιχο στην αγγλική. Συγκεκριμένα, διερευνάται η θέση της «λύπης», του «έρωτα», της «αγωνίας» και της «συγκίνησης» μέσα στο συναισθηματικό χώρο των πέντε διαστάσεων όπως αυτός διαμορφώνεται από την έρευνα του GRID.

2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΛΕΞΕΩΝ ΠΟΥ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΤΕΤΡΑΔΙΑΣΤΑΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ

Μαρίνα Τερκουράφη¹, Ευθυμία Καπνουλά², Πέννυ Παναγιωτοπούλου², & Αθανάσιος Πρωτόπαπας³

¹University of Illinois, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών, ³Ε.Κ. «Αθηνά»

Εξετάστηκε η σημασία τεσσάρων λέξεων που εκφράζουν συναισθήματα (λύπη, συγκίνηση, έρωτας, αγωνία) συνδυάζοντας δύο διαφορετικές μεθοδολογίες. Η μία προσέγγιση βασίζεται στη θεωρία των συναισθηματικών συνιστωσών, χρησιμοποιώντας δεδομένα που συλλέχθηκαν με το ερωτηματολόγιο GRID, στο οποίο 24 βασικές λέξεις συναισθημάτων αξιολογήθηκαν ως προς 144 γνωρίσματα από έξι τομείς (αξιολόγηση, σωματικά συμπτώματα, έκφραση, τάση για συμπεριφορά, υποκειμενικό αίσθημα, έλεγχος). Η παραγοντική ανάλυση των δεδομένων υπέδειξε δομή πέντε παραγόντων, εκ των οποίων οι πρώτοι τέσσερις συμπίπτουν με τις διαγλωσσικά και διαπολιτισμικά τεκμηριωμένες διαστάσεις της αξιολόγησης, ισχύος, διέγερσης και έκπληξης. Οι τέσσερις υπό εξέταση λέξεις αξιολογήθηκαν από δείγμα 40 Ελλήνων φοιτητών στα 144 γνωρίσματα και προβλήθηκαν στις παραπάνω διαστάσεις, παρέχοντας μια εμπειρική εκτίμηση για τη θέση των λέξεων αυτών στον εννοιολογικό χώρο των συναισθημάτων. Η δεύτερη προσέγγιση περιλαμβάνει σημασιολογική ανάλυση των λέξεων σε σώμα κειμένων. Για την ανάλυση αξιοποιήθηκε ο Εθνικός Θησαυρός Ελληνικής Γλώσσας (εθεγ) του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου. Αναλύθηκαν όλες οι εμφανίσεις των τεσσάρων λέξεων σε ονομαστική ή αιτιατική πτώση (αριθμός προτάσεων, λύπη: 585, συγκίνηση: 707, έρωτας: 1770, αγωνία: 1986). Υιοθετώντας το μοντέλο της συστηματικής/λειτουργικής ανάλυσης του Halliday, κάθε εμφάνιση των λέξεων ταξινομήθηκε ως προς τη συντακτική της λειτουργία στην πρόταση, καθώς και τη σημασιολογική της σύσταση, τα οποία στη συνέχεια συνεξετάστηκαν σε σχέση με την εκάστοτε εκφραζόμενη συναισθηματική φόρτιση (θετική, αρνητική, ουδέτερη). Τα ευρήματα ερμηνεύονται συνδυάζοντας αποτελέσματα από τις δύο προσεγγίσεις για τη σημασία και τη χρήση των λέξεων. Επιπλέον, από τη σύγκριση των δύο μεθόδων ελέγχεται η εγκυρότητα του ερωτηματολογίου GRID.

3. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

Κωνσταντίνος Καφέτσιος¹ & Paulo Lopez²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²University of Surrey

Στην κοινωνική ψυχολογία, δίστανται οι απόψεις για το κατά πόσο η προσοχή που δίνει κανείς στα συναισθήματα του άλλου (αντίληψη του συναισθήματος) προάγει ή παρεμποδίζει την κοινωνική αλληλεπίδραση (π.χ., Ickes et al., 1990; Rosenthal & DePaulo, 1979, Elfenbein & Ambady, 2002). Δύο μελέτες έλεγξαν υποθέσεις για την επίδραση της αντίληψης του συναισθήματος στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Και οι δύο μελέτες υιοθέτησαν τεχνικές δειγματοληψίας περιστατικών όπου οι συμμετέχοντες κατέγραψαν τα θετικά και αρνητικά συναισθήματα που βίωσαν κατά την διάρκεια κοινωνικών αλληλεπιδράσεων με γνωστούς και φίλους στην διάρκεια μίας εβδομάδας ενώ είχαν ήδη συμπληρώσει κλίμακες αυτοαναφοράς για τις ικανότητες αντίληψης του συναισθήματος, την αυτο-παρατήρηση, και σχετικές συναισθηματικές μεταβλητές. Και στις δύο μελέτες αποτελέσματα από πολυεπίπεδα μοντέλα ανάλυσης έδειξαν ότι υψηλότερες δεξιότητες αντίληψης του συναισθήματος των άλλων είχε σταθερά αρνητική συσχέτιση με τα θετικά συναισθήματα στην κοινωνική αλληλεπίδραση. Στην δεύτερη μελέτη η ευαισθησία στους άλλους (self-monitoring sensitivity) διαμεσολάβησε στις επιδράσεις της αντίληψης του συναισθήματος στο θετικό συναίσθημα αλλά όχι το αρνητικό συναίσθημα. Η αντίληψη του συναισθήματος και η ευαισθησία στους άλλους είχαν διαφορετική σχέση με πιο υποκειμενικούς δείκτες της κοινωνικής αλληλεπίδρασης όπως η θετική-αρνητική έκφραση του άλλου, αν ο συμμετέχοντας πρόσεχε τον άλλο κ.α. Τα αποτελέσματα από τις δύο αυτές μελέτες εκτός από το να παραδώσουν τα πρώτα οικολογικά έγκυρα στοιχεία για το κόστος που έχει η αντίληψη του συναισθήματος στην κοινωνική αλληλεπίδραση προωθεί ταυτόχρονα την συζήτηση (Keltner & Haidt, 2001) για την σημασία του συναισθήματος στην κοινωνική αλληλεπίδραση και την λειτουργία του συναισθήματος σε τουλάχιστον δύο επίπεδα ανάλυσης.

4. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΤΩΝ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ» ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΖΩΗΣ ΣΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΙΚΟΥ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΗ ΗΛΙΚΙΑ

Ελίνα Σιακαντάρη, Δέσποινα Μωραΐτου, & Αναστασία Ευκλείδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σκοπός της εργασίας ήταν η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του είδους των «καθημερινών» δραστηριοτήτων, των στρατηγικών διαχείρισης των προβλημάτων της ζωής, και του θυμικού ως χαρακτηριστικού προσωπικότητας. Στην έρευνα συμμετείχαν 376 ενήλικες, ηλικίας 51-93 ετών (Μ.Ο.Η. = 69.7 έτη). Τους ζητήθηκε να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο-προσαρμογή του Ερωτηματολογίου για τις Καθημερινές Δραστηριότητες (ΕΚΔ-Π) των Ευκλείδη και Ντεσσάλέν (2004), και το Ερωτηματολόγιο Αυτο-ρύθμισης: Τρόποι Αντιμετώπισης (ΕΑ-ΤΑ) των Ευκλείδη et al. (1998). Για τη μέτρηση του θυμικού χρησιμοποιήθηκε η Κλίμακα Θετικού και Αρνητικού Θυμικού των Watson et al. (1988). Οι επιβεβαιωτικές αναλύσεις παραγόντων επιβεβαίωσαν δομή τεσσάρων παραγόντων για το ΕΚΔ-Π, $\chi^2 (87, N=347) = 229.4, p < .001, CFI = .91, SRMR = .06, RMSEA = .07$. Επιβεβαίωσαν, επίσης, δι-παραγοντική δομή για το μέρος του ΕΑ-ΤΑ που αφορά τη διαχείριση προβλημάτων χαμηλής συναισθηματικής εμπλοκής, $\chi^2 (34, N=376) = 70.8, p < .001, CFI = .91, SRMR = .05, RMSEA = .05$, καθώς και για το μέρος του που αφορά την αντιμετώπιση προβλημάτων με υψηλή συναισθηματική εμπλοκή, $\chi^2 (35, N=357) = 89.1, p < .001, CFI = .90, SRMR = .05, RMSEA = .07$. Από το τελικό μοντέλο ανάλυσης διαδρομών που επιβεβαιώθηκε, $\chi^2 (22, N=372) = 32.9, p = .063, CFI = .98, SRMR = .04, RMSEA = .04$, βρέθηκε ότι η δραστηριότητα του «αναλογισμού-ανασκόπησης ζωής» καθώς και η «πνευματική και σωματική δραστηριότητα» επιδρούν θετικά στη «λύση του προβλήματος μέσω προσωπικής γνωστικής επεξεργασίας» και στη «χρήση στρατηγικών ρύθμισης του συναισθήματος». Το αρνητικό θυμικό συσχετίζεται θετικά κυρίως με την «αδυναμία συναισθηματικής ρύθμισης: κυριαρχία αρνητικών σκέψεων και συναισθημάτων». Από την άλλη, το θετικό θυμικό προβλέπεται από τρία είδη δραστηριοτήτων καθώς και από τη «χρήση στρατηγικών συναισθηματικής ρύθμισης» και τη «λύση μέσω γνωστικής επεξεργασίας».

5. ΕΙΔΟΣ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΑΓΑΜΩΝ ΝΕΩΝ: ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΥΠΟΔΑΥΛΙΖΕΙ ΤΟΝ ΕΡΩΤΑ ΑΛΛΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΣΧΕΣΗ ΦΕΡΝΕΙ Ο ΣΥΝΤΡΟΦΙΚΟΣ ΕΡΩΤΑΣ.

Παναγιώτης Κορδούτης, Μαρία Δημοπούλου, & Δήμητρα Ραυτοπούλου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η θεμελιώδης διάσταση περιπαθής-συντροφικός έρωτας θεωρείται ότι επηρεάζει το βίωμα της γενικής ικανοποίησης στην στενή διαπροσωπική, ερωτική σχέση αλλά και αντικειμενικότερους δείκτες (π.χ. διάρκεια σχέσης, αριθμό σεξουαλικών επαφών). Εξετάσαμε τις υποθέσεις αυτές σε δείγμα νεανικού πληθυσμού. Συμμετείχαν $N = 176$ άτομα (86

άνδρες, 90 γυναίκες), ηλικίας 18-25 ετών, άγαμοι/ες, φοιτητές/τριες και εργαζόμενοι/ες. Απάντησαν σε ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων, χαρακτηριστικών της τρέχουσας ή εάν δεν είχαν, της πιο πρόσφατης παρελθούσας ερωτικής τους σχέσης (διάρκεια, ηλικία συντρόφου, συχνότητα σεξουαλικών επαφών) και συμπλήρωσαν τις κλίμακες Συντροφικού και Περιπαθούς Έρωτα της Hatfield καθώς και την Κλίμακα Αποτίμησης Σχέσης των Hendrick & Hendrick που μετρά γενική ικανοποίηση στη σχέση. Βηματικές αναλύσεις παλινδρόμησης έδειξαν ότι για τις τρέχουσες σχέσεις, η ικανοποίηση μεγάλωνε όταν βιωνόταν περισσότερος συντροφικός έρωτας στη σχέση και όταν αυξάνονταν οι σεξουαλικές επαφές, ενώ οι άνδρες έδειχναν περισσότερη ικανοποίηση από τις γυναίκες. Στις παρελθούσες σχέσεις, ο αυξημένος συντροφικός έρωτας και η καλύτερη εκπαίδευση επιδρούσαν θετικά στην αποτίμηση ικανοποίησης ενώ πάλι οι άνδρες εξέφραζαν μεγαλύτερη ικανοποίηση. Μόνο ο συντροφικός έρωτας επηρέαζε θετικά τη διάρκεια των σχέσεων και μάλιστα μόνο των τρεχουσών. Δεν διαπιστώθηκαν επιδράσεις στον αριθμό των σεξουαλικών επαφών από τον περιπαθή ή συντροφικό έρωτα ή άλλα σχεσιακά χαρακτηριστικά. Τα ευρήματα συνάδουν προς την θεωρία της Hatfield ότι η σχέση απαιτεί συνθετότερες διεργασίες για να συντηρηθεί που είναι πιο σύμφυτες στον συντροφικό έρωτα. Το πάθος είναι το εκ των ων ουκ άνευ στοιχείο του πρώτου σταδίου της σχέσης (έλξη) αλλά αδυνατεί να συντηρήσει επί μακρόν τη σχέση, στην περίπτωση μας ακόμη και τη νεανική.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Οργανωτές: **Στέλλα Βοσνιάδου & Ειρήνη Σκοπελίτη**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόεδρος: **Στέλλα Βοσνιάδου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητές: **Φίλιππος Καργόπουλος¹ & Νίκος Μακρής²**, ¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στο Συμπόσιο θα παρουσιαστούν εργασίες που προσεγγίζουν το πρόβλημα της εννοιολογικής αλλαγής υπό το πρίσμα της Θεωρίας Πλαισίου. Θα περιγραφούν τα είδη των εννοιολογικών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα όταν οι μαθητές διδάσκονται αντιδιδασθητικές επιστημονικές πληροφορίες από το χώρο των φυσικών επιστημών και των μαθηματικών. Συγκεκριμένα θα παρουσιαστούν τέσσερις ερευνητικές εργασίες. Η πρώτη διερευνά το ρόλο της σχετικής με τη φυσική προσωπικής επιστημολογίας στη διαδικασία της εννοιολογικής αλλαγής κατά τη μάθηση της φυσικής και υποστηρίζει ότι η σχετική με τη φυσική προσωπική επιστημολογία συνδέεται στενά, άμεσα και έμμεσα, με το βαθμό επίτευξης εννοιολογικής αλλαγής κατά τη μάθηση της φυσικής. Στη δεύτερη έρευνα τίθενται δύο ερωτήματα. Το πρώτο αφορά στο αν τα παιδιά έχουν επίγνωση της διαδικασίας αναθεώρησης των αρχικών τους θεωριών και αν αυτή βρίσκεται κάτω από τον μεταγνωσιακό έλεγχο τους και το δεύτερο ερώτημα αφορά στο αν οι επιστημολογικές πεποιθήσεις των παιδιών για τη φύση της γνώσης και τους τρόπους ελέγχου της, διευκολύνουν την κατανόηση των φαινομένων του φυσικού κόσμου, όπως φαίνεται στην ικανότητά τους να διακρίνουν ανάμεσα στην εμφάνιση και την πραγματικότητα. Στις δύο τελευταίες έρευνες διερευνάται η υπόθεση ότι οι αναλογίες μπορούν να διευκολύνουν την κατανόηση επιστημονικών κειμένων που παρέχουν αντιδιδασθητικές πληροφορίες. Η μία έρευνα διεξήχθη στο χώρο των φυσικών επιστημών και η δεύτερη στο χώρο των μαθηματικών. Τα αποτελέσματα των ερευνών δείχνουν τα είδη των εννοιολογικών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα όταν οι νέες πληροφορίες έρχονται σε σύγκρουση με τα ήδη υπάρχοντα επεξηγηματικά πλαίσια των μαθητών και ποιος είναι ο ρόλος της αναλογίας στις διαδικασίες αυτές.

1. Η ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑΣ

Χριστίνα Σταθοπούλου & Στέλλα Βοσνιάδου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην παρούσα εργασία διερευνάται ο ρόλος της σχετικής με τη φυσική προσωπικής επιστημολογίας στη διαδικασία της εννοιολογικής αλλαγής κατά τη μάθηση της φυσικής. Η προσωπική επιστημολογία προσεγγίζεται ως ένα πολυδιάστατο, αλλά αρκετά συνεκτικό, σύνολο πεποιθήσεων, αναφορικά με τη φύση της γνώσης και του γνωρίζειν. Παράλληλα, η μάθηση της φυσικής η οποία προϋποθέτει εννοιολογική αλλαγή, θεωρείται μια αργή και σταδιακή διαδικασία που αφορά στη ριζική αναδιοργάνωση της προϋπάρχουσας γνώσης και δεν συνδέεται αποκλειστικά με παράγοντες γνωσιακής φύσης αλλά επηρεάζεται ισχυρά τόσο από παράγοντες κινητήριου και συναισθηματικού χαρακτήρα, όπως προσωπικές πεποιθήσεις και στάσεις, όσο και από το κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον. Σύμφωνα με τη θεωρητική μας θέση, η σχετική με τη φυσική προσωπική επιστημολογία συνδέεται στενά, άμεσα και έμμεσα, με

το βαθμό επίτευξης εννοιολογικής αλλαγής κατά τη μάθηση της φυσικής. Πιο συγκεκριμένα, θεωρούμε ότι οι προσωπικές πεποιθήσεις, αναφορικά με τη φύση της γνώσης και του γνωρίζειν, μπορούν να εμποδίσουν ή να διευκολύνουν την εννοιολογική αλλαγή επηρεάζοντας με άμεσο και έμμεσο τρόπο το είδος των πληροφοριών που επιλέγονται από το φυσικό και κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς και την ερμηνεία αυτών των πληροφοριών. Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από μελέτες που πραγματοποιήσαμε, τα οποία υποστηρίζουν τη θεωρητική μας θέση.

2. ΜΕΤΑΓΝΩΣΙΑΚΗ ΕΠΙΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΘΕΩΡΙΑΣ

Αναστασία Κυριακοπούλου & Στέλλα Βοσνιάδου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η θεωρία του νου ερευνά τη φύση και την ανάπτυξη της κατανόησής μας για τον νοητικό κόσμο. Πολλοί ερευνητές τοποθετούν τις απαρχές της επιστημολογικής σκέψης (θεωρίες για τη φύση της γνώσης και τους τρόπους ελέγχου της) μέσα στην αναδυόμενη θεωρία για το νου και στην ενημερότητα του παιδιού ότι διαθέτει πεποιθήσεις αληθείς ή μη. Θα παρουσιαστεί μια προσπάθεια θεωρητικής σύνδεσης των δυο χώρων, της θεωρίας του νου και της προσωπικής επιστημολογίας, με την ανάπτυξη της γνώσης των παιδιών για φαινόμενα του φυσικού κόσμου. Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε, δόθηκαν σε 17 μαθητές της έκτης δημοτικού μετρήσεις των επιστημολογικών τους πεποιθήσεων, της ικανότητάς τους να αποδίδουν λανθασμένες πεποιθήσεις στους άλλους και της γνώσης τους για διάφορα φαινόμενα του φυσικού κόσμου. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντική συσχέτιση ανάμεσα στην επίδοση των μαθητών στα έργα θεωρίας του νου και στο επιστημολογικό τους επίπεδο. Υποθέτουμε ότι η σχέση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η ικανότητα των παιδιών να καταλάβουν ότι οι άλλοι μπορεί να έχουν διαφορετικές οπτικές από τη δική τους, αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό της αναπτυσσόμενης επιστημολογικής σκέψης, όπου αρχίζουν να κατανοούν ότι η έκθεση σε διαφορετικές πλευρές μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικούς ισχυρισμούς γνώσης και ότι όλη η γνώση είναι μια άποψη. Η επιτυχής αντιμετώπιση έργων λανθασμένης πεποίθησης και η αναγνώριση ότι η γνώση είναι κατασκευάσιμη, φάνηκε επίσης να σχετίζονται σημαντικά με την κατανόηση φαινομένων του φυσικού κόσμου όπου το παιδί πρέπει να αναγνωρίσει ότι δεν υπάρχει ένας αξιόπιστος αιτιακός σύνδεσμος ανάμεσα στην πραγματική κατάσταση του κόσμου και στις νοητικές μας εξηγήσεις για αυτόν.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΝΑΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΔΟΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΙΚΩΝ ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΝΑΛΛΑΓΗΣ ΜΕΡΑΣ/ΝΥΧΤΑΣ

Ειρήνη Σκοπελίτη, Σβετλάνα-Λητώ Γερακάκη, & Στέλλα Βοσνιάδου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Διάφορες έρευνες από το χώρο της γνωστικής ψυχολογίας έχουν δείξει ότι τα παιδιά αρχίζουν με φαινομενικές εξηγήσεις των φυσικών φαινομένων οι οποίες αργότερα μπορούν να σταθούν εμπόδιο στην κατανόηση μη-διδαστευμένων επιστημονικών εξηγήσεων. Για παράδειγμα τα παιδιά στις πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου θεωρούν ότι το φαινόμενο της μέρας/νύχτας εξηγείται με την κίνηση και την εξαφάνιση του ήλιου και όχι με την κίνηση της γης γύρω από τον άξονά της. Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήσαμε μία αναλογία από έναν οικείο χώρο για να βοηθήσουμε τα παιδιά να αναδιοργανώσουν τους αρχικούς τους εξηγήσεις και να καταλάβουν την επιστημονική εξήγηση. Θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα δύο ερευνών που εξέτασαν την υπόθεση ότι η αναλογία μπορεί να διευκολύνει την κατανόηση επιστημονικών κειμένων που παρέχουν αντιδιδαστευτικές πληροφορίες. Τα κείμενα παρουσίαζαν σε παιδιά δημοτικού την επιστημονική εξήγηση της εναλλαγής μέρας/νύχτας είτε με τη χρήση αναλογιών είτε χωρίς. Η κατανόηση των κειμένων απαιτούσε την αναδόμηση των αρχικών επεξηγηματικών τους δομών (π.χ. 'Ήλιος πηγαίνει πίσω από τα βουνά) με το επιστημονικό επεξηγηματικό πλαίσιο (η γη γυρίζει γύρω από τον εαυτό της). Υποθέσαμε ότι η αναλογία θα διευκόλυνε αυτή τη διαδικασία παρουσιάζοντας το νέο επεξηγηματικό πλαίσιο μέσα από έναν οικείο μηχανισμό (η γη γυρίζει όπως ο γύρος στη σουβλα). Τα αποτελέσματα των ερευνών μας επιβεβαίωσαν την αρχική μας υπόθεση ότι η αναλογία μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση επιστημονικών αντιδιδαστευτικών πληροφοριών και στη διαδικασία αναδόμησης αρχικών επεξηγηματικών δομών. Επιπλέον τα αποτελέσματά μας έδειξαν ότι αυτή η αναδόμηση είναι μία σταδιακή και όχι μία ριζική διαδικασία.

4. ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΑΣ «ΟΙ ΑΡΙΘΜΟΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΘΕΙΑΣ

Ξένια Βαμβακούση, Κώστας Κατσιγιάννης, & Στέλλα Βοσνιάδου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πλήθος ερευνών υποδεικνύουν ότι η χρήση της αριθμητικής ευθείας για διδακτικούς σκοπούς πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλες εξηγήσεις, που λαμβάνουν υπόψη τον τρόπο που σκέφτονται τα παιδιά τόσο για τους αριθμούς, όσο και για την γεωμετρική ευθεία. Προκειμένου να αξιοποιήσουμε την ευθεία για τα διευκολύνουμε την κατανόηση της πυκνότητας των πραγματικών αριθμών, περιγράψαμε την ευθεία ως «ένα λάστιχο το οποίο, όσο και αν τεντωθεί, δεν σπάει ποτέ». Η αναλογία αυτή στοχεύει στην κατανόηση της ιδέας ότι δεν μπορεί να βρεθούν ποτέ δύο διαδοχικά σημεία σε μια ευθεία. Επειδή βασίζεται εν μέρει στην εμπειρία των παιδιών με ένα αντικείμενο καθημερινής χρήσης, μπορεί να θεωρηθεί ως αναλογία-γέφυρα προς την πιο αφηρημένη έννοια της ευθείας. Πραγματοποιήσαμε μια σύντομη παρέμβαση σε τρία τμήματα της Β' Γυμνασίου (66 παιδιά) και τρεις της Α' Λυκείου, χρησιμοποιώντας τρία διαφορετικά κείμενα που υπενθύμιζαν την ένα προς ένα αντιστοιχία των αριθμών με τα σημεία της ευθείας και παρείχαν πληροφορίες και παραδείγματα για το πλήθος των αριθμών σε ένα συγκεκριμένο διάστημα. Το δεύτερο κείμενο περιείχε ένα σχήμα που εικονοποιούσε τα δοσμένα παραδείγματα. Το τρίτο εξηγούσε επιπλέον την ιδιότητα της πυκνότητας των σημείων της ευθείας, με αναφορά στην «ευθεία από λάστιχο». Στους συμμετέχοντες επιδόθηκαν ένα ερωτηματολόγιο προελέγχου, ένα κείμενο (το ίδιο σε κάθε τμήμα) και ένα ερωτηματολόγιο μεταελέγχου. Όλα τα κείμενα είχαν θετική επίδραση στην επίδοση των παιδιών. Ωστόσο, τα παιδιά που διάβασαν το κείμενο με την «ευθεία από λάστιχο», ιδιαίτερα στην Α' Λυκείου, είχαν καλύτερη επίδοση και επιπλέον έδωσαν καλύτερες εξηγήσεις των απαντήσεών τους.

Συμπόσιο 21

Παρασκευή 15.00 - 16.30

Αμφιθέατρο Σαράτη

ΤΑ ΘΕΤΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΥΦΥΪΑ, ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αναστάσιος Σταλίκας**, *Πάντειο Πανεπιστήμιο*

Συζητητής: **Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Η πρώτη από τις πέντε έρευνες που παρουσιάζονται στο συμπόσιο αυτό είναι μια στη μελέτη της συναισθηματικής νοημοσύνης 278 μαθητών και μαθητριών της Ε' και Στ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Χρησιμοποίησαν δύο ερευνητικά εργαλεία μια δοκιμασία με εικόνες για αναγνώριση συναισθημάτων, μία κλίμακα ενσυναίσθησης (Κλίμακα Ενσυναίσθησης για Παιδιά και Εφήβους και ένα ερωτηματολόγιο με δημογραφικά στοιχεία. Τα ευρήματα έδειξαν) θετικές συσχετίσεις ανάμεσα στην ενσυναίσθηση και στην αρνητική στάση των παιδιών, αλλά και στην επίρριψη ευθυνών στους άλλους, (β) ανάμεσα στη θετική στάση και στην απόδοση ευθυνών στους άλλους, αλλά και (γ) αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην ενσυναίσθηση και στη θετική στάση. Η δεύτερη μία μελέτη συσχέτισης συναισθηματική νοημοσύνη και την παιδική ανθεκτικότητα. Η παρούσα μελέτη ενδιαφέρεται να εξετάσει τυχόν σχέσεις ανάμεσα στις δύο παραπάνω μεταβλητές στη βάση ενός μοντέλου, το οποίο περιλαμβάνει (α) τα αρνητικά γεγονότα ζωής (αριθμός πραγματικών γεγονότων και αναστάτωση από υποθετικά γεγονότα) ως παράγοντα κινδύνου, (β) τη συναισθηματική νοημοσύνη (αναγνώριση συναισθημάτων, ενσυναίσθηση και υποθετικά σενάρια) ως μεσολαβούσα μεταβλητή και (γ) την ανθεκτικότητα ως δείκτη ομαλής προσαρμογής, σε δείγμα 278 μαθητές και μαθήτριες της Ε' και Στ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, τα αποτελέσματα έδειξαν τα παιδιά από τα ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, όπως και εκείνα που άριστευαν στη γλώσσα και στα μαθηματικά, έτειναν να αναστατώνονται λιγότερο από υποθετικά αρνητικά γεγονότα και ότι ιδιαίτερα η θετική στάση απέναντι στις δυσκολίες και η καλή επίδοση στη δοκιμασία αναγνώρισης συναισθημάτων, είναι ισχυροί προβλεπτικοί παράγοντες της παιδικής ανθεκτικότητας κάτω από αντίξοες συνθήκες. Κάτω λοιπόν από την πίεση πολλαπλών υποθετικών δυσκολιών, μόνο η θετική στάση απέναντι σε αυτές οδηγούσε στην ανθεκτικότητα· ενώ όταν η αναστάτωση από υποθετικές δυσκολίες ήταν μικρή, τόσο η θετική όσο και η αρνητική στάση των παιδιών μπορούσαν να προβλέψουν την εμφάνιση της ανθεκτικότητας. Στην Τρίτη παρουσίαση παρουσιάζεται η κριτική θεώρηση του θέματος της ψυχικής υγείας ατόμων που φέρουν το βίωμα της αναγκαστικής μετανάστευσης εξαιτίας κοινωνικο-πολιτικών διώξεων και σωματικού ή/και ψυχικού βασανισμού στον τόπο καταγωγής τους. Το κεντρικό θεωρητικό ερώτημα που θέτει είναι το κατά πόσο αυτό το βίωμα συνιστά έναν μονόδρομο προς τη μετατραυματική διαταραχή άγχους ή μπορεί και να αποτελεί έναυσμα θετικών αναπτυξιακών διαδικασιών και καλλιέργειας της ψυχικής ανθεκτικότητας. Η σχέση της ψυχικής ανθεκτικότητας με τη βίωση θετικού συναισθήματος και τη νοηματοδότηση αντίξοων ή και τραυματικών εμπειριών υποδεικνύεται ως ένα ευρετικό πλαίσιο διερεύνησης του

παραπάνω ερωτήματος και αναλύεται μέσα από μία κριτική ανασκόπηση: (α) των κυρίαρχων μοντέλων κατανόησης της έννοιας της ψυχικής ανθεκτικότητας, (β) της θεωρίας διεύρυνσης και δόμησης της B. Fredrickson, και (γ) του τρόπου προσέγγισης της έννοιας της νοηματοδότησης στη βιβλιογραφία που αφορά ειδικά σε ζητήματα ψυχικής υγείας προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Στην τέταρτη παρουσίαση γίνεται ανασκόπηση και κριτική παρουσίαση της έννοιας της ψυχολογικής ανθεκτικότητας, της σχέσης της με τη βίωση θετικών συναισθημάτων, και της εννοιολογικής της χρησιμότητας στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία. Συζητείται η ψυχολογική ανθεκτικότητα ως παράγοντας προστασίας της ψυχικής υγείας και διερευνάται η βίωση θετικών συναισθημάτων όχι μόνο ως αποτέλεσμα της θεραπευτικής αλλαγής αλλά και ως ενεργό θεραπευτικό συστατικό που οδηγεί στην αλλαγή και ενισχύει την ψυχολογική ανθεκτικότητα του ατόμου. Στην Πέμπτη παρουσίαση η μελέτη εστιάζει στις σχέσεις μεταξύ θετικών συναισθημάτων και του φαινομένου της Διεύρυνσης και Δόμησης και στο τρόπο με τον οποίο η βίωση θετικών συναισθημάτων, η περιέργεια, η έμπνευση και η αίσθηση ευτυχίας συνδέονται. Τα αποτελέσματα συζητούνται και σχολιάζονται οι θεωρητικές, ερευνητικές και κλινικές προεκτάσεις.

1. Η ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σταυρούλα Σεφέρη, Καλλιόπη Μόσχου, Κάκια Ανδρέου, Μερóπη Ιωάννου, Χρήστος Αλεξόπουλος, & Σοφία Λεοντοπούλου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η παρούσα διερευνητική έρευνα επικεντρώθηκε στη μελέτη της συναισθηματικής νοημοσύνης 278 μαθητών και μαθητριών της Ε' και Στ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Στα ερωτηματολόγια που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι συμμετέχοντες/-ουσες υπήρχαν (α) ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, (β) μια δοκιμασία με εικόνες για αναγνώριση συναισθημάτων, καθώς και μία ακόμη με τρία σενάρια (MSCEIT για παιδιά), ενώ επιπλέον περιλαμβάνονταν (γ) μία κλίμακα ενσυναίσθησης (Κλίμακα Ενσυναίσθησης για Παιδιά και Εφήβους). Με τη βοήθεια μιας ανάλυσης παραγόντων των σεναρίων εντοπίστηκαν τρεις επεξηγηματικοί παράγοντες, οι οποίοι αφορούσαν στη θετική στάση, στην αρνητική στάση και στην επίρριψη ευθυνών σε άλλους. Η διερεύνηση των συσχετίσεων ανάμεσα στις ερευνητικές μεταβλητές κατέδειξαν (α) θετικές συσχετίσεις ανάμεσα στην ενσυναίσθηση και στην αρνητική στάση των παιδιών, αλλά και στην επίρριψη ευθυνών στους άλλους, (β) ανάμεσα στη θετική στάση και στην απόδοση ευθυνών στους άλλους, αλλά και (γ) αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην ενσυναίσθηση και στη θετική στάση. Στη συνέχεια, διεξήχθησαν αλληλέπληρες απλές αναλύσεις διακύμανσης μονής κατεύθυνσης, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων ασκούσαν επίδραση στη συναισθηματική νοημοσύνη. Σύμφωνα με τα ευρήματα, τα παιδιά της Ε' τάξης είχαν εν γένει πιο θετική στάση απέναντι σε διάφορα δυσάρεστα γεγονότα, αλλά και έτειναν να επιρρίπτουν περισσότερες ευθύνες στους άλλους συγκριτικά με αυτά της Στ' τάξης. Εξάλλου, τα κορίτσια διέθεταν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση και επέρριπταν ευκολότερα ευθύνες στους άλλους από ό,τι τα αγόρια. Επίσης, τα παιδιά από υψηλότερο κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο είχαν και υψηλότερη συναισθηματική νοημοσύνη (αναγνώριση συναισθημάτων), και επέρριπταν σε μεγαλύτερο βαθμό ευθύνες στους άλλους. Τέλος, οι πιο καλοί μαθητές/-τριες αναγνώριζαν συναισθήματα και επιδείκνυαν ενσυναίσθηση σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι οι υπόλοιποι συμμετέχοντες/-ουσες.

2. Η ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Σοφία Λεοντοπούλου, Χρήστος Αλεξόπουλος, Κάκια Ανδρέου, Καλλιόπη Μόσχου, Σταυρούλα Σεφέρη, & Μερóπη Ιωάννου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η σχέση ανάμεσα στη συναισθηματική νοημοσύνη και την παιδική ανθεκτικότητα δεν έχει τύχει μέχρι στιγμής ερευνητικής διερεύνησης. Η παρούσα μελέτη ενδιαφέρεται να εξετάσει τυχόν σχέσεις ανάμεσα στις δύο παραπάνω μεταβλητές στη βάση ενός μοντέλου, το οποίο περιλαμβάνει (α) τα αρνητικά γεγονότα ζωής (αριθμός πραγματικών γεγονότων και αναστάτωση από υποθετικά γεγονότα) ως παράγοντα κινδύνου, (β) τη συναισθηματική νοημοσύνη (αναγνώριση συναισθημάτων, ενσυναίσθηση και υποθετικά σενάρια) ως μεσολαβούσα μεταβλητή και (γ) την ανθεκτικότητα ως δείκτη ομαλής προσαρμογής. 278 μαθητές και μαθήτριες της Ε' και Στ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου έλαβαν μέρος στην έρευνα. Μια σειρά απλών αναλύσεων διακύμανσης μονής κατεύθυνσης ανέδειξε αρκετές διαφορές ανάμεσα στους συμμετέχοντες, όπως για παράδειγμα ότι παιδιά από τα ανώτερα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, όπως και εκείνα που άριστευαν στη γλώσσα και στα μαθηματικά, έτειναν να αναστατώνονται λιγότερο από υποθετι-

κά αρνητικά γεγονότα. Στη συνέχεια, μια ιεραρχική ανάλυση παλινδρόμησης με την ανθεκτικότητα ως εξαρτημένη μεταβλητή κατέδειξε ότι διάφορες όψεις της συναισθηματικής νοημοσύνης, ιδιαίτερα η θετική στάση απέναντι στις δυσκολίες και η καλή επίδοση στη δοκιμασία αναγνώρισης συναισθημάτων, είναι ισχυροί προβλεπτικοί παράγοντες της παιδικής ανθεκτικότητας κάτω από αντίξοες συνθήκες. Αφού διαπιστώθηκε ότι η συναισθηματική νοημοσύνη διαμεσολαβεί (mediates) τη σχέση ανάμεσα στις δυσκολίες και την ανθεκτικότητα, εξετάστηκε το κατά πόσο η σχέση αυτή διατηρείται κάτω από συνθήκες υψηλού και χαμηλού επιπέδου δυσκολιών (moderation model). Κάτω λοιπόν από την πίεση πολλαπλών υποθετικών δυσκολιών, μόνο η θετική στάση απέναντι σε αυτές οδηγούσε στην ανθεκτικότητα· ενώ όταν η αναστάτωση από υποθετικές δυσκολίες ήταν μικρή, τόσο η θετική όσο και η αρνητική στάση των παιδιών μπορούσαν να προβλέψουν την εμφάνιση της ανθεκτικότητας.

3. ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ: Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΒΙΩΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΩΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Ελένη Δημητριάδου & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σκοπός αυτής της παρουσίασης είναι να προτείνει ότι η σχέση που συνδέει την ψυχική ανθεκτικότητα με τη βίωση θετικού συναισθήματος και τη νοηματοδότηση αντίξοων ή και τραυματικών εμπειριών μπορεί να αποτελέσει ένα πρόσφορο πλαίσιο προσέγγισης της ψυχικής υγείας ατόμων που φέρουν το βίωμα της αναγκαστικής μετανάστευσης εξαιτίας κοινωνικο-πολιτικών διώξεων στον τόπο καταγωγής τους. Με βασικό εργαλείο ανάλυσης και προσδιορισμού της παραπάνω σχέσης μία κριτική θεώρηση (α) των κυρίαρχων μοντέλων κατανόησης της έννοιας της ψυχικής ανθεκτικότητας, (β) της θεωρίας διεύρυνσης και δόμησης της B. Fredrickson, και (γ) του τρόπου προσέγγισης της έννοιας της νοηματοδότησης στη βιβλιογραφία που αφορά ειδικά σε ζητήματα ψυχικής υγείας προσφύγων και αιτούντων άσυλο, σε αυτήν την παρουσίαση διατυπώνεται η άποψη ότι η ιδιότητα του πρόσφυγα ή του αιτούντος άσυλο δεν συνιστά μονόδρομο προς τη μετατραυματική διαταραχή άγχους αλλά πιθανά και έναυσμα θετικών αναπτυξιακών διαδικασιών και καλλιέργειας της ψυχικής ανθεκτικότητας.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Αγαθή Λακιώτη & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σκοπός αυτής της παρουσίασης είναι η ανασκόπηση και κριτική παρουσίαση της έννοιας της ψυχολογικής ανθεκτικότητας, της σχέσης της με τη βίωση θετικών συναισθημάτων, και της εννοιολογικής της χρησιμότητας στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία. Η ψυχολογική ανθεκτικότητα έχει οριστεί κατά καιρούς είτε ως ένα σταθερό χαρακτηριστικό προσωπικότητας είτε ως μια δυναμική αλληλεπίδραση συνδυασμών ικανοτήτων και χαρακτηριστικών με αποτέλεσμα την ικανοποιητική αντιμετώπιση αντίξοων, τραυματικών ή γενικά δυσχερών συνθηκών και εμπειριών ζωής. Ερευνητικά δεδομένα παρουσιάζουν συσχέτιση της ψυχολογικής ανθεκτικότητας με την βίωση θετικών συναισθημάτων. Άτομα με υψηλή ανθεκτικότητα εμφανίζουν πιο αισιόδοξη θεώρηση της ζωής, είναι περισσότερο ανοιχτά σε νέες εμπειρίες, και χρησιμοποιούν «θετικές» στρατηγικές – όπως το χιούμορ – ως τρόπο αντιμετώπισης προβλημάτων. Σε αυτή την παρουσίαση συζητείται η ψυχολογική ανθεκτικότητα ως παράγοντας προστασίας της ψυχικής υγείας και διερευνάται η βίωση θετικών συναισθημάτων όχι μόνο ως αποτέλεσμα της θεραπευτικής αλλαγής αλλά και ως ενεργό θεραπευτικό συστατικό που οδηγεί στην αλλαγή και ενισχύει την ψυχολογική ανθεκτικότητα του ατόμου.

5. ΘΕΤΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ: ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ, ΕΜΠΝΕΥΣΗ & ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

Αικατερίνη Αυγουστάκη & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η μελέτη του ρόλου των θετικών συναισθημάτων στην ψυχική υγεία αποτελεί μια από τις σύγχρονες τάσεις στην ψυχολογική έρευνα. Με βάση την θεωρία της Διεύρυνσης και Δόμησης, σύμφωνα με την οποία η βίωση διαφορετικών θετικών συναισθημάτων διευρύνει το ρεπερτόριο σκέψης και δράσης του ατόμου αυξάνοντας τους ενδοπροσωπικούς και διαπροσωπικούς του πόρους μελετήσαμε τις έννοιες της περιέργειας, της έμπνευσης και της υποκειμενικής ευτυχίας και την σχέση τόσο ανάμεσα τους όσο και με την βίωση θετικών συναισθημάτων. Η περιέργεια περιγράφεται ως ένα συναισθηματικό σύστημα που δημιουργεί κίνητρα και προσανατολίζει το άτομο στην αναζήτηση νέων πλη-

ροφοριών και εμπειριών. Η απόκτηση αυτών των πληροφοριών και εμπειριών επηρεάζει την αντίληψη του ατόμου για τον εαυτό του και για το περιβάλλον. Η έννοια της έμπνευσης περιλαμβάνει την κινητοποίηση, ενεργοποιώντας και κατευθύνοντας συμπεριφορές. Η έμπνευση προκαλείται από εξωτερικά ερεθίσματα σε αντίθεση με την περιέργεια που θεωρείται περισσότερο ενδογενής. Τόσο η περιέργεια όσο και η έμπνευση αποτελούν συναισθηματικές καταστάσεις που προκαλούν διεύρυνση, κινητοποιούν και εμπλουτίζουν το άτομο. Σε αυτή την έρευνα μελετήσαμε την σχέση αυτών των δύο εννοιών και την σχέση τους με την εκτίμηση υποκειμενικής ευτυχίας. Η αίσθηση της υποκειμενικής ευτυχίας και των παραγόντων που την επηρεάζουν δεν έχει συστηματικά ερευνηθεί. Στην παρουσίαση μας εστιάζουμε σε αυτές τις σχέσεις και στο τρόπο με τον οποίο η βίωση θετικών συναισθημάτων, η περιέργεια, η έμπνευση και η αίσθηση ευτυχίας συνδέονται. Τα αποτελέσματα συζητούνται και σχολιάζονται οι θεωρητικές, ερευνητικές και κλινικές προεκτάσεις.

Συμπόσιο 22

Παρασκευή 15.00 – 16.30

Αίθουσα Σκουβαρά

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΧΩΡΟΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ, ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΔΟΜΗΣΗΣ ΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΤΥΦΛΟΚΩΦΑ

Οργανωτής: **Δημήτριος Σαρρής**, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Πρόεδρος: **Λάμπρος Σταύρου**, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συζητητής: **Πήλιος Λ. Σταύρου**, Πανεπιστήμιο Paris V-Sorbonne

Τα τελευταία κυρίως χρόνια, η επιστημονική έρευνα εστιάζεται στην καθοριστική σημασία της πρώιμης και έγκαιρης ανίχνευσης των μαθησιακών δυσκολιών και της συνακόλουθης παρέμβασης από την προσχολική ηλικία. Οι μαθησιακές δυσκολίες συναρτώνται με την πρωτογενή ενδοψυχική δυσλειτουργία της συγκρότησης των εννοιών του χώρου και του χρόνου, τις διαταραχές του σωματικού σχήματος και της εικόνας του σώματος, εκφάνσεις των οποίων διαπιστώνονται κατά την πρώιμη ανίχνευση και εκτίμηση της σχολικής ετοιμότητας (βλέπε στο συνέδριο αυτό το συμπόσιο: «ψυχομετρικά εργαλεία πρώιμης ανίχνευσης μαθησιακών δυσκολιών σε παιδιά 4-8 ετών»). Στο συμπόσιο αυτό το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων παρουσιάζει τρία (3) προγράμματα παρέμβασης, τα οποία στηρίζονται στην ανωτέρω εννοιολογική προσέγγιση των μαθησιακών δυσκολιών. Τα δύο από αυτά («Πρόγραμμα Παρέμβασης σε παιδιά 4-8 ετών με αναπτυξιακή διαταραχή ψυχοκινητικού συντονισμού», «Δυσκολίες στη Λογικομαθηματική σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας: πρώιμη ανίχνευση και παρέμβαση») στηρίζονται σε ήδη σταθμισμένα στο εργαστήριό μας τεστ («Τεστ πρώιμης ανίχνευσης ψυχοκινητικού συντονισμού αναπτυξιακών διαταραχών σε παιδιά 4-8 ετών» των Ζ. Καραμπατζάκη και Λ. Σταύρου, και «Κλίμακα Λογικομαθηματικής Σκέψης-LOGMATH» των Ν. Δεληκανάκη και Λ. Σταύρου). Το τρίτο πρόγραμμα παρέμβασης αφορά στη δόμηση των χωροχρονικών εννοιών στα παιδιά με τυφλοκώφωση.

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ 4-8 ΕΤΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ

Ζωή Καραμπατζάκη & Δημήτριος Σαρρής

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εφαρμογή προγραμμάτων έγκαιρης παρέμβασης σε παιδιά με αναπτυξιακή διαταραχή ψυχοκινητικού συντονισμού είναι κρίσιμης σημασίας για την ομαλή μαθησιακή πορεία τους, δεδομένου ότι η κανονική δόμηση των ψυχοκινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων του παιδιού αφενός αποτελεί *sine qua non* προϋπόθεση για την κανονική πολυσχιδή εξέλιξη του και αφετέρου, συνακόλουθα, προλαμβάνει την εμφάνιση πιθανών δευτερογενών συμπτωμάτων ψυχοκινητικής διαταραχής. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης που αποσκοπεί στη διερεύνηση των επιδράσεων ενός προγράμματος παρέμβασης σε παιδιά 4-8 ετών, τα οποία παρουσίαζαν αναπτυξιακή διαταραχή ψυχοκινητικού συντονισμού. Η βασική επιστημονική υπόθεση συνίστατο στη διαμέσου της εφαρμογής του προγράμματος παρέμβασης βελτίωση των ψυχοκινητικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων των παιδιών, στην τόνωση του αυτοσυναισθήματός τους και στην προαγωγή των κοινωνικών δεξιοτήτων τους. Το δείγμα της έρευνάς μας αποτέλεσαν 12 παιδιά ηλικίας 4-8 ετών με αναπτυξιακές ψυχοκινητικές διαταραχές, ύστερα από αξιολόγηση με σταθμισμένο τεστ αναπτυξιακών ψυχοκινητικών διαταραχών (Καραμπατζάκη & Σταύρου, 2008). Το πρόγραμμα παρέμβασης συναρπάζεται από επιστημονικά δομημένες ομάδες ασκήσεων που αφορούν στους ακόλουθους τομείς: (α) τη γνώση των μερών του σώματος, (β) την αδρή κινητικότητα, (γ) τη λεπτή κινητικότητα, (δ) το χειρισμό της μπάλας και (ε) το ρυθμό. Η εφαρμογή του προγράμματος

παρέμβασης διήρκεσε 4 μήνες (Ιανουάριος-Ιούνιος 2005), με συχνότητα 3 φορές την εβδομάδα και διάρκεια συνεδρίας 20-30 λεπτά της ώρας. Ακολουθήθηκε συγκεκριμένη διαδικασία και χορηγήθηκε ατομικά και ομαδικά. Τα αποτελέσματα του προγράμματος παρέμβασης έδειξαν σημαντική βελτίωση των τομέων -περιοχών για τους οποίους σχεδιάστηκε και συμφωνούν με άλλα συναφή ερευνητικά δεδομένα της διεθνούς βιβλιογραφίας.

2. ΠΡΩΙΜΗ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Άννα Κούπα & Λάμπρος Σ. Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Οι δυσκολίες στη λογικομαθηματική σκέψη των νηπίων αποτελούν ενδείξεις πιθανής εμφάνισης αντίστοιχων δυσκολιών μάθησης στα μαθηματικά, οι οποίες όμως διαγιγνώσκονται με την έναρξη της φοίτησης στο δημοτικό σχολείο. Τα τελευταία κυρίως χρόνια, σε σχετικές έρευνες τονίζεται ιδιαίτερα η σημασία της πρώιμης και έγκαιρης ανίχνευσης και της συνακόλουθης παρέμβασης κατά την προσχολική ηλικία, γεγονός που καθιστά αναγκαίο τον έγκαιρο εντοπισμό των νηπίων με σχετικά αναπτυξιακά προβλήματα, προκειμένου να καταστεί επιστημονικά έγκυρος ο σχεδιασμός και η εφαρμογή κατάλληλου εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης στα μαθηματικά. Η παρούσα έρευνα αφορά στην πρώιμη ανίχνευση δυσκολιών στη λογικομαθηματική σκέψη παιδιών προσχολικής ηλικίας και στο σχεδιασμό προγράμματος παρέμβασης στο νηπιαγωγείο. Πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα νηπίων-προνηπίων (N=50) που φοιτούσαν σε δημόσιο νηπιαγωγείο της Αττικής. Οι μαθητές εξετάστηκαν με την Κλίμακα Λογικομαθηματικής Σκέψης -LOGMATH (Δελικανάκη & Σταύρου, 2008). Η αξιολόγηση αποσκοπούσε: (i) στον εντοπισμό των νηπίων σε επικινδυνότητα (at risk) εμφάνισης δυσκολιών μάθησης στα μαθηματικά, (ii) στον εντοπισμό των σχετικών λαθών τους, και (iii) στην κατανόηση, από τα ίδια τα νήπια, της δομής τόσο του τρόπου σκέψης τους, όσο και των διαδικαστικών φάσεων από τις οποίες διέρχονται, όταν αυτά κάνουν λάθη. Η δομή της διαδικασίας αυτής διερευνάται διαμέσου της ατομικής συνέντευξης κάθε νηπίου-υποκειμένου. Ύστερα από ποιοτική ανάλυση των λαθών αναδείχθηκαν οι τομείς στους οποίους η πλειονότητα των νηπίων εμφάνιζε δυσκολίες μάθησης στα μαθηματικά ή/και αδυναμίες κατανόησης. Το μεγαλύτερο ποσοστό δυσκολιών παρουσιάστηκε στις έννοιες του χρόνου, στις σειροθετήσεις, στις ταξινομήσεις και στην αντίληψη της έννοιας του αριθμού, γνωστικούς άξονες στους οποίους ως πυρήνες αναφοράς συναρθρώνεται το παρόν πρόγραμμα παρέμβασης λογικομαθηματικής σκέψης παιδιών προσχολικής ηλικίας, το οποίο αποσκοπεί στη βελτίωση της μαθησιακής ικανότητας και επίδοσής τους.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΤΥΦΛΟΚΩΦΩΣΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΔΟΜΗΣΗΣ ΧΩΡΟΧΡΟΝΙΚΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ

Μαρία Ζέζα¹ & Πήλιος Α. Σταύρου²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Paris V-Sorbonne

Τα παιδιά με δυσκολίες στην όραση και δυσκολίες στην ακοή δέχονται περιορισμένα ερεθίσματα και συγκεκριμένες πληροφορίες από την αλληλεπίδρασή τους με το κοινωνικό και φυσικό περιβάλλον τους. Η ελλειμματική αυτή πρόσληψη ή και απουσία οπτικών και ακουστικών ερεθισμάτων δημιουργεί δυσκολίες στην αντίληψη και συνακόλουθα συμβάλλει στην ελλειμματική δόμηση σταθερών σημείων αναφοράς πάνω στα οποία στηρίζεται το εννοιολογικό υπόβαθρο της γνώσης. Με δεδομένη την περιορισμένη διεθνώς και ιδιαίτερα στην Ελλάδα επιστημονική έρευνα για την τυφλοκώφωση, το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων εκπονεί ένα εργαλείο δόμησης του επικοινωνιακού προφίλ των τυφλοκωφών μαθητών, του οποίου τα κύρια χαρακτηριστικά συνίστανται στην ανάπτυξη της επικοινωνίας, στην κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη και στη γνωστική ανάπτυξη με έμφαση στις χωροχρονικές έννοιες. Στο συνέδριο αυτό παρουσιάζεται ένα πρόγραμμα παρέμβασης, μέσω της μελέτης περιπτώσεων, για παιδιά με τυφλοκώφωση με στόχο την όσο το δυνατόν αρτιότερη δόμηση των χωροχρονικών εννοιών και του εννοιολογικού πλαισίου αντίληψης του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντός τους, διαμέσου: (i) της ένταξης των παιδιών σε ένα δομημένο επικοινωνιακό περιβάλλον, όπου μπορούν να συνειδητοποιούν την κυκλική ανανέωση των χρονικών διαστημάτων και να αντιλαμβάνονται την αλληλουχία, τη διαδοχή και το εννοιολογικό πλαίσιο των βιωμένων γεγονότων, (ii) της ένταξής τους σε ένα περιβάλλον κατανοητό και ελεγχόμενο μέσω πολυαισθητηριακά σχεδιασμένων και προσαρμοσμένων προσεγγίσεων, και (iii) της εμπράγματης ενθάρρυνσης, της ενεργητικής παρουσίας και της επενέργειάς τους στο περιβάλλον.

ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ

Πρόεδρος: **Αναστασία Αλευριάδου**, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

1. ΟΠΤΙΚΟ-ΚΙΝΗΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ PRADER-WILLI: ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Αναστασία Αλευριάδου¹, Ειρήνη Κοϊδου², Αντωνία Υψηλάντη², & Γεώργιος Γρούσιος²

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα μελέτη διερευνά διαχρονικά τις οπτικές και κινητικές δεξιότητες μιας θήλεος με σύνδρομο PW. Η δοκιμασία Developmental Test of Visual-Motor Integration (VMI) (Beery, 1997) με τις δύο συμπληρωματικές της δοκιμασίες (της Οπτικής Αντίληψης και του Κινητικού Συντονισμού) χορηγήθηκε διαχρονικά σε θήλυ με PW και σε ομάδα 10 τυπικώς αναπτυσσόμενων (TA) παιδιών, εξισωμένων ως προς το φύλο και τη χρονολογική ηλικία, στις ηλικίες των 8, 11 και 14 ετών. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι οι επιδόσεις της θήλεος στο VMI αποκλίνουν με το πέρασμα της ηλικίας. Ειδικότερα, βρέθηκε (α) μια καθοδική μεταβολή στη δοκιμασία του Κινητικού Συντονισμού (συνολική μείωση 6.3%) και β) μια ανοδική μεταβολή στη δοκιμασία της Οπτικής Αντίληψης (συνολική αύξηση 12.8%). Επιπρόσθετα, χορηγήθηκε το υποπρόγραμμα “Donders Reaction Time” του λογισμικού “Psych Lab” για την αξιολόγηση του απλού χρόνου αντίδρασης (ΧΑ) σε οπτικό ερέθισμα (Abrams, 2004). Διαπιστώθηκε, η διαφορά του μέσω των τιμών του ΧΑ της θήλεος με P-W, συγκρινόμενες με τις αντίστοιχες τιμές των TA ατόμων, είναι μικρότερη στην ηλικία των 8 ετών ($t=1.770$, $p<0.05$), ενώ μεγαλώνει τόσο στην ηλικία των 11 ($t=3.029$, $p<0.01$), όσο και στην ηλικία των 14 ετών ($t=3.983$, $p<0.003$). Φαίνεται ότι οι γνωστικές δυνατότητες και αδυναμίες γίνονται ολοένα και πιο ευδιάκριτες στο σύνδρομο PW με το πέρασμα της ηλικίας. Τα ευρήματα συζητούνται στο πλαίσιο των πρόσφατων νευροαναπτυξιακών δεδομένων που αφορούν στη διαφορετική αναπτυξιακή τροχιά που ακολουθούν τα άτομα με P-W, συγκρινόμενα με τα TA άτομα, στη γνωστική και αντιληπτικο-κινητική τους ανάπτυξη.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑΣ ΜΙΚΡΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ ΜΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΙ ΣΟΒΑΡΗ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Χριστίνα Λάππα¹, Ν. Κυπαρισσός², & Στέφανος Παρασκευόπουλος¹

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²ΕΛΕΠΑΠ Βόλου

Ο στόχος αυτής της έρευνας ήταν η εκπαίδευση κοινωνικών ανταλλαγών σε παιδιά και νέους που βρίσκονται σε ανοικτά και κλειστά εκπαιδευτικά πλαίσια αντίστοιχα. Οχτώ παιδιά σχολικής ηλικίας με νοητική υστέρηση και άλλες αναπηρίες και οχτώ νεαροί ενήλικες με νοητική υστέρηση και σύνδρομο Down μοιράστηκαν σε έξι ομάδες σύμφωνα με το νοητικό δυναμικό τους και εκπαιδεύτηκαν με ερωταποκρίσεις να διαλέγονται μεταξύ τους με τη βοήθεια επιτραπέζιων παιχνιδιών. Πριν την παρέμβαση όλα τα παιδιά και οι νέοι, αν και γνωρίζοντουσαν καλά, δεν είχαν επικοινωνία μεταξύ τους. Ένα ενδοϋποκειμενικό ημιπειραματικό σχέδιο εναλλαγής συνθηκών βάσης, εκπαίδευσης, επανεκτιμήσεων και γενικεύσεων χρησιμοποιήθηκε για να δείξει την κατάκτηση της ικανότητας συνομιλίας και τη γενίκευση αυτής. Όλες οι συνεδρίες βιντεοσκοπήθηκαν και βαθμολογήθηκαν από δύο ερευνητές για τη συμφωνία των αποτελεσμάτων. Και στις έξι ομάδες που ξεκίνησαν από μηδενική βάση όλα τα παιδιά και οι νέοι κατέκτησαν την ικανότητα συμμετοχής στη συζήτηση ανάλογα με το δυναμικό τους. Η εκπαίδευση και η παρεχόμενη δομή αυτής της παρέμβασης αύξησε τον αριθμό των ανταλλαγών τους κι έδωσε τη δυνατότητα και τον τρόπο να κοινωνικοποιηθούν. Η βελτίωση στην ικανότητα να συνομιλούν βαθμολογήθηκε σε δύο μετρήσεις κοινωνικής εκτίμησης από δύο ομάδες εκπαιδευτικών, η μία εκ των οποίων αποτελείτο από μία ομάδα καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και η άλλη από μία ομάδα δασκάλων ειδικής αγωγής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

3. ΠΩΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΟΡΙΑΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΕΛΑΦΡΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΕΝΝΟΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ; ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ευγενία Νιάκα¹, Αναστασία Αλευριάδου², & Ιωάννης Σούλιος¹

¹ΚΔΑΥ Ν. Κοζάνης, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο παιδιά με οριακή νοημοσύνη και ελαφρά νοητική καθυστέρηση κατηγοριοποιούν έννοιες σχετικές με τη διατροφή σε σχέση με τυπικώς αναπτυσσόμενους συνομηλίκους τους. Ένα σύνολο 90 μαθητών/τριών, αφού κατανεμήθηκε σε τρεις ισομεγέθεις ομάδες, ανάλογα με το δεί-

κτη νοημοσύνης τους (ελαφρά νοητική καθυστέρηση, οριακή νοημοσύνη, τυπική ανάπτυξη), κλήθηκε να συμμετάσχει ατομικά: (i) σ' ένα τυπικό τεστ κατηγοριοποίησης, (ii) σ' ένα έργο ελεύθερης ανάκλησης τροφών και (iii) σ' ένα ειδικά σχεδιαζόμενο έργο, μέσω Η/Υ, το οποίο είχε ως στόχο να καταγράψει τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες σχηματίζουν περιγραφικές, ταξινομικές και αξιολογικές κατηγορίες τροφών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι, παρόλο που οι συγκεκριμένες πειραματικές ομάδες παρουσίασαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στα τυπικά έργα κατηγοριοποίησης [ANOVA $F(2,87)=255,22$ $p=,000$], ο τρόπος με τον οποίο ανακαλούν και κατηγοριοποιούν τις τροφές σε συγκεκριμένες κατηγορίες δεν φαίνεται να παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές με οριακή νοημοσύνη και ελαφρά νοητική καθυστέρηση δεν διαφέρουν ως προς τον αριθμό των τροφών που ανακαλούν [ANOVA $F(2,87)=2,896$ $p=,061$] και τείνουν να σχηματίζουν με παρόμοιο τρόπο περιγραφικές, ταξινομικές και αξιολογικές κατηγορίες [ANOVA $F(2,87)=1,928$ $p=,152$] σε σχέση με τους τυπικά αναπτυσσόμενους συνομηλίκους τους. Τα παραπάνω ευρήματα συζητούνται στα πλαίσια των σύγχρονων γνωστικών θεωριών για το σχηματισμό των βιολογικών εννοιών, ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση στον καλύτερο σχεδιασμό προγραμμάτων αγωγής υγείας με θέμα την διατροφή σε παιδιά με οριακή νοημοσύνη και ελαφρά νοητική καθυστέρηση.

4. ΑΝΤΙΛΗΠΤΙΚΟ-ΚΙΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΣΤΟΝ ΑΜΦΙΠΛΕΥΡΟ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΑΝΩ ΑΚΡΩΝ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Βασιλική Κουτσομπίνα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τα παιδιά με νοητική καθυστέρηση παρουσιάζουν ελλείμματα στην αντιληπτικο-κινητική τους ανάπτυξη αντίστοιχη του βαθμού της γνωστικής τους ανεπάρκειας. Ιδιαίτερες δυσκολίες αντιμετωπίζουν στην ανάπτυξη και τελειοποίηση των λεπτών κινητικών τους δεξιοτήτων οι οποίες απαιτούν ακρίβεια, σταθερότητα, συντονισμό και επιδεξιότητα. Στόχος της παρούσας ερευνητικής μελέτης αποτελεί τόσο ο εντοπισμός των δυσκολιών στην περιοχή αυτή, όσο και ο σχεδιασμός και εφαρμογή ενός ψυχοπαιδαγωγικού προγράμματος παρέμβασης. Ο στόχος μας επιτυγχάνεται μέσα απ' τη μελέτη περίπτωσης του Νίκου, ενός παιδιού με ελαφρά νοητική καθυστέρηση Χρονολογικής Ηλικίας (Χ.Η) 7 ετών και 7 μηνών και Δείκτη Νοημοσύνης (Δ.Ν): 57 σύμφωνα με την Κλίμακα Εκτίμησης Νοημοσύνης για Παιδιά WISC III. Ως εργαλείο εκτίμησης των λεπτών αντιληπτικο-κινητικών του δεξιοτήτων χρησιμοποιήθηκε μια συστοιχία δοκιμασιών (της οποίας η κατασκευή στηρίχθηκε σε διεθνή σταθμισμένα τεστ ψυχοκινητικών ικανοτήτων των οποίων η αξιοπιστία και εγκυρότητα έχουν ελεγχθεί), που χορηγείται σε τυπικώς αναπτυσσόμενα και νοητικά καθυστερημένα παιδιά Χ.Η. 7-9 ετών. Η συστοιχία έργων διερευνά λεπτομερειακά τον: (α) οπτικο-κινητικό συντονισμό ματιού-χεριού (β) αμφίπλευρο συντονισμό των άνω άκρων (γ) ακρίβεια (δ) στόχευση (ε) επιδεξιότητα (στ) ταχύτητα των άνω άκρων. Το κατά προτεραιότητα πρόβλημα του Νίκου, όπως φάνηκε απ' την αξιολόγηση των λεπτών κινητικών του δεξιοτήτων, εστιάστηκε στον αμφίπλευρο συντονισμό των δύο χεριών του και πιο συγκεκριμένα στη χρήση ψαλιδιού. Το εξατομικευμένο διδακτικό πρόγραμμα σχεδιάστηκε με στόχο το σωστό χειρισμό του ψαλιδιού, το ακριβές κόψιμο περιγραμμάτων σχεδίων και βασίστηκε στη μέθοδο ανάλυσης έργου. Το πρόγραμμα, χρονικής διάρκειας 4 μηνών, ολοκληρώθηκε με επιτυχία. Ο Νίκος κατάφερε να χειρίζεται πολύ καλά το ψαλίδι και να κόβει με ακρίβεια γεωμετρικά σχήματα και μια ποικιλία άλλων αγαπημένων του σχεδίων.

5. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΟΠΤΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΜΑΤΙΟΥ-ΧΕΡΙΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΨΥΧΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Βασιλική Κουτσομπίνα

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η στενή σχέση γνωστικής και αντιληπτικο-κινητικής ανάπτυξης υποστηρίζεται από πολλές ερευνητικές αναφορές. Τα άτομα με νοητική καθυστέρηση δείχνουν λιγότερη κινητική επάρκεια και δεξιότητα απ' τα τυπικώς αναπτυσσόμενα παιδιά ίδιου φύλου και ίδιας χρονολογικής ηλικίας (Χ.Η). Η παρούσα ερευνητική μελέτη στοχεύει: (α) στον εντοπισμό των λεπτών αντιληπτικο-κινητικών δυσκολιών ενός παιδιού με ελαφρά νοητική καθυστέρηση και (β) στην παρουσίαση μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης βελτίωσης των δεξιοτήτων αυτών. Ως μεθοδολογική προσέγγιση επιλέχθηκε η μελέτη περίπτωσης της Μαρίας, ενός παιδιού Χ.Η. 6 ετών και 11 μηνών με ελαφρά νοητική καθυστέρηση (Δ.Ν: 60 σύμφωνα με την Κλίμακα Εκτίμησης Νοημοσύνης για Παιδιά WISC III). Το κατά προτεραιότητα πρόβλημα εντοπίστηκε στο λεπτό κινητικό συντονισμό ματιού-χεριού και ειδικότερα στην οπτικοκινητική ολοκλήρωση. Αυτό επιτεύχθηκε με τη χρήση μιας συστοιχίας δοκιμασιών (της οποίας η κατασκευή στηρίχθηκε σε διεθνή σταθμισμένα τεστ ψυχοκι-

νητικών ικανοτήτων των οποίων η αξιοπιστία και εγκυρότητα έχουν ελεγχθεί), που χορηγείται σε τυπικώς αναπτυσσόμενα και νοητικά καθυστερημένα παιδιά Χ.Η. 7-9 ετών. Η συστοιχία έργων διερευνά λεπτομερειακά τους παρακάτω προαπαιτούμενους παράγοντες για την εκτέλεση λεπτών κινήσεων: (α) οπτικο-κινητικό συντονισμό ματιού-χεριού (β) αμφίπλευρο συντονισμό των άνω άκρων (γ) ακρίβεια (δ) στόχευση (ε) επιδεξιότητα (στ) ταχύτητα των άνω άκρων. Το προτεινόμενο διδακτικό πρόγραμμα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με επιτυχία σε χρονικό διάστημα 3 μηνών. Αφετηρία της διδακτικής μας δράσης αποτέλεσε ο λεπτός κινητικός έλεγχος μολυβιού-χαρτιού, ο οποίος επηρέαζε άμεσα την ταχύτητα και την ποιότητα γραφής της Μαρίας, καθιστώντας την δυσανάγνωστη. Τα αποτελέσματα από την εξέλιξη της εφαρμογής του πειραματικού προγράμματος, υπήρξαν ικανοποιητικά.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Πρόεδροι: **Αλεξάνδρα Χαντζή & Γεράσιμος Προδρομίτης**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

1. Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ

Ερρίκος Βασιλικός & Αλεξάνδρα Χαντζή

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Με γενικό θεωρητικό πλαίσιο την κλασσική βιβλιογραφία σχετικά με την υπακοή στην εξουσία και την κοινωνική μάθηση, η παρούσα έρευνα εξετάζει τη βασική υπόθεση ότι «εμπειρίες εξουσίας» – δηλ. εμπειρίες που αποκτούνται μέσα από τη συμμετοχή σε μια σημαντική σχέση εξουσίας – κατά το παρελθόν μπορεί να έχουν επίδραση σε στάσεις και συμπεριφορές που εκφράζονται σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια στο παρόν. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται η υπόθεση ότι ακραίες βιωμένες γονεϊκές συμπεριφορές (κυρίως οι αυταρχικές) σχετίζονται με την ανάπτυξη συγκεκριμένων στάσεων και συμπεριφορών στην ενήλικη ζωή, καθώς και με πόλωση των στάσεων απέναντι στην εξουσία. Παράλληλα αναδεικνύεται ο διαμεσολαβητικός ρόλος συγκεκριμένων στάσεων (mediators) στη σχέση ανάμεσα στην προσλαμβανόμενη εμπειρία αυταρχικού γονεϊκού ύφους και σε ορισμένες συμπεριφορές, με βάση την κλασσική μεθοδολογία των Baron και Kenny (1986). Δείχνεται επίσης ότι η ένταση των βιωμένων γονεϊκών συμπεριφορών διαφοροποιεί την επίδραση στις στάσεις και τις συμπεριφορές. Οι μετρήσεις σχετικά με το ύφος των γονεϊκών συμπεριφορών πραγματοποιούνται με βάση το Parental Authority Questionnaire (PAQ) (Buri, 1991), ενώ η εκτίμηση των στάσεων και των συμπεριφορών που μελετούνται στηρίχτηκε εν μέρει σε δασκευή επιλεγμένων στοιχείων από σχετικές κλίμακες (π.χ. Authority Behavior Inventory – Rigby, 1987; Directiveness Scale - Ray, 1976).

2. ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΔΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ WALDEN TWO (1948) ΤΟΥ B.F. SKINNER: ΜΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ευθαλία Κωνσταντινίδου

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρουσίαση αυτή αποτελεί μια προσπάθεια ανάγνωσης, στο πλαίσιο της κοινωνικής ψυχολογίας του λόγου, του ουτοπικού μυθιστορήματος Walden Two του B.F. Skinner ως αλληγορικής περιγραφής της εφαρμοσμένης ψυχολογίας. Σε αυτό το κείμενο ψυχολογικής επιστημονικής φαντασίας, το μόνο στο είδος του στην ιστορία της ψυχολογίας, σε αντίθεση με τις συγγραφικές συμβάσεις των ακαδημαϊκών ψυχολογικών κειμένων, οι συμβάσεις της ουτοπικής λογοτεχνικής παράδοσης επιτρέπουν την ενσωμάτωση των αρχών του ριζοσπαστικού συμπεριφορισμού σε ένα κοινωνικοπολιτικό «όραμα». Παρά τις ρίζες του στην αμερικανική κουλτούρα, το «όραμα» αυτό αποκτά οικουμενιστικό νόημα στο πλαίσιο του νεωτερικού προτάγματος, καθώς παρουσιάζεται σε μια ρεαλιστική περιγραφή της χρήσης της επιστημονικής γνώσης για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής. Επιπλέον, το κείμενο ως μυθιστόρημα συμβάλλει στην εκλαΐκευση της ψυχολογικής ακαδημαϊκής γνώσης και, κατά συνέπεια, στην ενσωμάτωσή της στον κοινό νο. Στόχος της ανάγνωσης είναι να αναδείξει, με τη χρήση της ανάλυσης λόγου, με ποιο τρόπο αναμειγνύεται στην αφήγηση το σκεπτικό του ριζοσπαστικού συμπεριφορισμού ως ψυχολογικής θεωρίας, ιδιαίτερα η επιχειρηματολογία της θετικής ενίσχυσης, με καλά καθιερωμένες παραδοχές σχετικά με τους σκοπούς, συχνά αντιφατικούς, της ανθρώπινης ατομικής και συλλογικής ζωής, όπως η ισότητα, η ευτυχία και η αρμονική συνύπαρξη.

3. Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Όλγα Φωτακοπούλου & Διομήδης Μαρκουλής

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η πρώτη έρευνα πάνω στην πολιτική κοινωνικοποίηση παρουσίαζε την οικογένεια ως έναν από τους σημαντικότερους κοινωνικούς θεσμούς, ο οποίος ενσταλάζει στα παιδιά στάσεις ή ιδέες όπως είναι η υποστήριξη ενός καθεστώτος, η ταύτιση με πολιτικά πρόσωπα και η αφοσίωση σε μια πολιτική παράταξη. Τα πρώιμα ευρήματα, τα οποία αμφισβητήθηκαν στη δεκαετία του 1960 και του 1970, διαγράφουν μια αντιφατική εικόνα ως προς την ύπαρξη αντιστοιχιών ανάμεσα στις πολιτικές πεποιθήσεις των γονέων και σε εκείνες των παιδιών τους. Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση του ρόλου της οικογένειας και ειδικότερα της συνδρομής των προτύπων οικογενειακής αλληλεπίδρασης στην εξελικτική διαφοροποίηση της κατανόησης διαφορετικών πολιτικών εννοιών και πολιτικών φαινομένων. Η μελέτη της πολιτικής σκέψης πραγματοποιήθηκε με τη χρήση πολιτικών διλημάτων σε επίπεδο ομάδων εστίασης (focus groups) και σχολικής τάξης, ενώ τα διαφοροποιημένα πρότυπα επικοινωνίας γονέων-παιδιών μελετήθηκαν μέσα από τις απαντήσεις των γονέων σε ερωτηματολόγιο το οποίο τους δόθηκε. Το συνολικό μέγεθος του δείγματος ήταν 312 άτομα εφηβικής ηλικίας, τα οποία κατανέμονται σε δύο ηλικιακές υποομάδες (12-15 και 15-18 ετών). Η ποσοτική και ποιοτική επεξεργασία των δεδομένων που συνελέγησαν ανέδειξε ένα πρότυπο σύνδεσης ανάμεσα στα διαφορετικά πρότυπα της οικογενειακής αλληλεπίδρασης και στους (διαφορετικούς) τρόπους πρόσληψης των πολιτικών εννοιών της πολιτικής ελευθερίας, των πολιτικών περιορισμών, της πολιτικής ισχύος, της πολιτικής ευθύνης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των συγκρούσεων.

4. «ΠΑΙΔΙΑ ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΩΝ ΓΟΝΕΩΝ – ΤΑ ΑΘΕΑΤΑ ΘΥΜΑΤΑ. ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΑΝΗΛΙΚΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ»

Όλγα Θέμελη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Αν και το ερευνητικό ενδιαφέρον εστιάζει συνήθως στο δράστη της τέλεσης μιας άδικης πράξης ή τον αποδέκτη της προσβολής, η εμπλοκή στα γράναζα του ποινικού μηχανισμού δημιουργεί πολλαπλά θύματα. Τόσο η διαδικασία της σύλληψης όσο και ο εγκλεισμός έχει τραγικές συνέπειες όχι μόνο στο φερόμενο ως δράστη αλλά και στην οικογένειά του. Ωστόσο η βιβλιογραφική έρευνα των συνεπειών της έκτισης μιας περιοριστικής της ελευθερίας ποινής στα παιδιά των κρατουμένων, είναι ιδιαίτερη φτωχή. Η παρούσα εισήγηση, στην οποία γίνεται ανασκόπηση της περιορισμένης διεθνούς βιβλιογραφίας, στόχο έχει την καταγραφή των συνεπειών που επιφέρει ο εγκλεισμός στα παιδιά των κρατουμένων τα οποία καθιστά μια ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική ομάδα. Η εμπειρία του αποχωρισμού για τους ανηλικούς περιγράφεται από τους ίδιους ως ιδιαίτερα τραυματική. Οι συνέπειες διακρίνονται σε βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες. Οι πρώτες συνδέονται κυρίως με τη σύλληψη του γονιού, τη γνωστοποίηση και την αποκάλυψη της ανάμιξης του σε μια αξιόποινη πράξη (ή αντίθετα την απόκρυψη της αλήθειας και το ψέμα, το πρώτο επισκεπτήριο στη φυλακή κ.λ.π. Μεταξύ των μακροχρόνιων συνεπειών αναφέρονται τα έντονα συναισθήματα ντροπής, φόβου, άγχους, η εμφάνιση αναπτυξιακών διαταραχών, διαταραχών πρόσληψης τροφής, κατάθλιψη, θυμός και επιθετικότητα, πτώση σχολικής επίδοσης, παραβατική συμπεριφορά κ.ά. Οι έρευνες λαμβάνουν πάντα υπόψη την ηλικία του παιδιού, το φύλο του γονέα, το διαπραχθέν αδίκημα, τη διάρκεια, του εγκλεισμού. Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αποδείξει ότι ο αποχωρισμός από τη μητέρα βιώνεται πιο δραματικά. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι σε περίπτωση φυλάκισης της η πιθανότητα ανάθεσης της φροντίδας του ανήλικου τέκνου της σε ίδρυμα είναι υψηλή (το 70 περίπου τοις εκατό των αντρών, αρνούνται μετά τον εγκλεισμό της συζύγου τους να αναλάβουν τις ευθύνες του γονεϊκού τους ρόλου). Τέλος τονίζεται η ανάγκη λήψης ιδιαίτερων προνοιακών μέτρων, η στήριξη των ανηλίκων από ειδικούς επιστήμονες ψυχικής υγείας, ο απόλυτος σεβασμός των δικαιωμάτων τους καθώς και η προστασία τους από το στιγματισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

5. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΡΗΤΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

Σοφία Γκουμάση, Στάμος Παπαστάμου, & Γεράσιμος Προδρομίδης

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μιλώντας για νομιμοποιητικούς μύθους αναφερόμαστε στην πεποίθηση, εκ μέρους των κοινωνιών, ότι τα βασικά χαρακτηριστικά του κοινωνικού συστήματος είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και, κατά μία έννοια, φυσικά και αναπόφευκτα. Υπόθεσή μας είναι ότι οι νομιμοποιητικοί αυτοί μύθοι εντοπίζονται τόσο στην εικό-

να που έχει το άτομο για την κοινωνία όσο και στην εικόνα που έχει για τον άνθρωπο. Με άλλα λόγια, μιλάμε για άρρητες θεωρίες κοινωνικής οντολογίας που εξηγούν την ιεραρχική δομή και τον ανταγωνιστικό χαρακτήρα των ανθρώπινων κοινωνιών με όρους φυσικής αναγκαιότητας. Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν να μελετηθούν οι νομιμοποιητικοί μύθοι και το φαινόμενο της δικαιολόγησης του συστήματος. Η μέθοδος που εφαρμόστηκε ήταν αυτή των συνεντεύξεων με δομημένα ερωτηματολόγια στους χώρους διδασκαλίας. Το δείγμα αποτέλεσαν 516 φοιτητές και φοιτήτριες σε διάφορα τμήματα ΑΕΙ της Αθήνας. Στα ερωτηματολόγια που χορηγήθηκαν στους συμμετέχοντες περιλαμβάνονταν οι κλίμακες Social Dominance Orientation (Pratto et al., 1994), Right – Wing Authoritarianism (Altemeyer, 1981), Economic System Justification Scale (Jost, 2002), Revised Philosophies of Human Nature Scale (Wrightsmann, 1974), Πρωτοτυπικές Ιδέες της Αριστεράς και της Δεξιάς (Παπαστάμου & Προδρομίτης, 2003), Άρρητες Θεωρίες Κοινωνικής Επιρροής (Παπαστάμου & Προδρομίτης, 2003), Κλίμακα Κοινωνικής Ανεκτικότητας (Παπαστάμου & Doise, 1987). Οι πρώτες αναλύσεις έδειξαν ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ανάμεσα στη δικαιολόγηση του συστήματος, τις απόψεις περί κοινωνίας και την πολιτική τοποθέτηση των συμμετεχόντων. Τα ευρήματα συζητώνται σε συνάρτηση με τη διεθνή βιβλιογραφία που σχετίζεται με τη δικαιολόγηση του συστήματος, τους νομιμοποιητικούς μύθους και τις άρρητες θεωρίες κοινωνικής οντολογίας.

ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΑΜΕΑ

Πρόεδροι: **Γεώργιος Κλεφτάρας¹ & Έφη Συγκολίτου²**,

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας & ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

1. ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥΣ ΣΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Γεώργιος Κλεφτάρας & Φωτεινή Γρηγορίου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η ποιότητα ζωής και η ψυχολογική υγεία των γονιών που έχουν παιδιά με ειδικές ανάγκες εξαρτώνται κατά ένα μεγάλο μέρος από την κοινωνική στήριξη που δέχονται. Στην Ελλάδα η στήριξη αυτή είναι ανεπαρκής σε κοινωνικό και κρατικό επίπεδο με αποτέλεσμα οι γονείς να αντιμετωπίζουν πολλές ψυχολογικές, οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες. Στην παρούσα έρευνα διερευνάται ο ρόλος ενός επιλεγμένου αριθμού ψυχοκοινωνικών παραγόντων (φύλο, ηλικία, οικονομική κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο, συγκεκριμένος τύπος ειδικών αναγκών, χρονική διάρκεια του προβλήματος, τύπος σχολείου, αδέρφια, συμμετοχή συζύγου και παράγοντες κοινωνικής υποστήριξης) σε σχέση με τις στρατηγικές αντιμετώπισης των προβλημάτων και δυσκολιών τους και επιπλέον την ικανότητα επίλυσης αυτών των προβλημάτων. Ένα δείγμα 143 γονιών παιδιών με ειδικές ανάγκες συμμετείχαν σε μια ατομική συνέντευξη στα πλαίσια αυτής της έρευνας. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν (α) ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων και ψυχοκοινωνικών παραγόντων (β) το Ερωτηματολόγιο Επίλυσης Κοινωνικών Προβλημάτων του Herrner και (γ) το ερωτηματολόγιο: «Τρόποι αντιμετώπισης Αγχωγόνων Καταστάσεων» των Lazarus και Folkman (1986). Η μέχρι τώρα ανάλυση των δεδομένων φαίνεται να επιβεβαιώνει τις αρχικές υποθέσεις και όπως αναμενόταν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις βρέθηκαν μεταξύ αρκετών ψυχοκοινωνικών παραγόντων, των στρατηγικών επίλυσης προβλημάτων και της ικανότητας επίλυσης αυτών των προβλημάτων και συγκεκριμένα: (α) με την εμπιστοσύνη που το άτομο έχει στην ικανότητά του να επιλύει προβλήματα, (β) με την ενεργό του προσπάθεια να βρει εναλλακτικές λύσεις και (γ) με τον αυτοέλεγχο που επιδεικνύει όταν αντιμετωπίζει προβληματικές καταστάσεις. Τέλος, αναφορά γίνεται στη συσχετιστική φύση των παραπάνω ευρημάτων, και συζητιούνται οι επιπτώσεις τους στη συμβουλευτική διαδικασία.

2. ΓΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Ασημίνα Τσιμπιδάκη & Αναστασία Τσαμπαρλή

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μολονότι η έρευνα στις οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες συνεχίζεται με ταχείς ρυθμούς, θα ήταν παρακινδυνευμένο να συνάγουμε οριστικά αποτελέσματα για τη γονικότητα αυτών των οικογενειών (Τσιμπιδάκη, 2007). Η ερευνητική εργασία προτείνει ότι οι οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες εμφανίζουν έναν ιδιαίτερα υπερπροστατευτικό τύπο γονικότητας, ο οποίος δεν εμφανίζεται στον ίδιο βαθμό σε οικογένειες παιδιών χωρίς ειδικές ανάγκες (Dale, 1996). Παράλληλα, οι γονείς εμφανίζουν διαφορετικές αναπαραστάσεις για τα παιδιά τους (Lamb & Laumann-Billings,

1997). Η παρούσα μελέτη έχει ως στόχο να διερευνήσει τη γονικότητα σε 30 οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες συγκριτικά με 30 οικογένειες παιδιών χωρίς ειδικές ανάγκες. Ειδικότερα, στοχεύει να μελετήσει: (α) τον τύπο γονικότητας, (β) τις αναπαραστάσεις γονέων για τα παιδιά και (γ) τις αναπαραστάσεις των αδελφών για τους γονείς. Η μελέτη συνιστά μια ποιοτική έρευνα με συγκριτικά στοιχεία. Το δείγμα αποτέλεσαν συνολικά 171 άτομα (120 γονείς & 51 αδέρφια). Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν: (α) ημι-δομημένες στους γονείς, και (β) οι προβολικές δοκιμασίες CAT και TAT στα αδέρφια. Σύμφωνα με τα ευρήματα υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των οικογενειών ως προς τον τύπο γονικότητας, τις αναπαραστάσεις που έχουν οι γονείς για τα παιδιά, καθώς και στο πώς τα αδέρφια βιώνουν τις γονικές φιγούρες. Το γενικό συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι οι οικογένειες παιδιών με ειδικές ανάγκες εμφανίζουν έναν ιδιαίτερο τύπο γονικότητας και διακριτές αναπαραστάσεις για τα παιδιά τους, χωρίς ωστόσο αυτά να τις καθιστούν δυσλειτουργικές.

3. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ «ΦΥΛΟ» ΚΑΙ «ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ»

Ηλίας Βασιλιάδης & Έφη Συγκολίτου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στη βιβλιογραφική ανασκόπηση επισημαίνεται πως οι αντιλήψεις και οι στάσεις των μαθητών απέναντι στα συνομήλικα άτομα με νοητική αναπηρία είναι ιδιαίτερα αρνητικές. Στους μαθητές γυμνασίου μάλιστα οι αρνητικές στάσεις εμφανίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι σε κάθε άλλη ηλικιακή ομάδα. Για τη διαφοροποίηση των στάσεων των μαθητών γυμνασίου υλοποιούνται προγράμματα κοινωνικής συνύπαρξης με τη συμμετοχή των μαθητών από τα Γενικά και από τα Ειδικά σχολεία. Τα προγράμματα κοινωνικής συνύπαρξης είναι δομημένα προγράμματα που διεξάγονται από δασκάλους ή κοινωνικούς επιστήμονες με βασικό στόχο τους την κοινωνική αλληλεπίδραση, την άρση των προκαταλήψεων και την αλλαγή των στάσεων απέναντι στους μαθητές με αναπηρίες. Σκοπός της έρευνας ήταν να ελεγχθεί σε ποιο βαθμό οι μεταβλητές φύλο και εθνική καταγωγή διαφοροποιούν τις στάσεις των μαθητών γυμνασίου, απέναντι στους συνομήλικους εφήβους με νοητική αναπηρία, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους ή όχι σε πρόγραμμα κοινωνικής συνύπαρξης. Το δείγμα αποτέλεσαν 193 μαθητές και μαθήτριες της Β' τάξης Γυμνασίου δημόσιων σχολείων της Θεσσαλονίκης στους οποίους χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο στάσεων Chedoke – Mc Master Attitudes Toward Children with Handicaps (CATCH). Από τις στατιστικές αναλύσεις προέκυψε πως ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους ή όχι σε πρόγραμμα κοινωνικής συνύπαρξης (α) οι μαθήτριες, σε σύγκριση με τους μαθητές, είχαν θετικότερες στάσεις απέναντι στα άτομα με νοητική αναπηρία (β) η εθνική καταγωγή δεν επηρεάζει ως κύριος παράγοντας τη διαμόρφωση και την αλλαγή των στάσεων. Τα αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο διερεύνησης των στάσεων και των αντιλήψεων απέναντι στην αναπηρία σε ευρύτερο δείγμα μαθητών/τριών.

4. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Ευδοξία Μαρία Σιμήγου, Λευκοθέα Καρτασίδου, & Μαρία Πλατσίδου

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η συνύπαρξη ψυχικών διαταραχών και νοητικής καθυστέρησης είναι αποδεκτή, όμως πολλοί επαγγελματίες ψυχικής υγείας θεωρούσαν για αρκετά χρόνια ότι δεν είναι εφικτή η διαφορική διάγνωση τους. Η κατανόηση της φύσης της ψυχοπαθολογίας στα άτομα με νοητική καθυστέρηση από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας είναι βασική προϋπόθεση για την κάλυψη των αναγκών τους και την ανάπτυξη προγραμμάτων θεραπευτικής παρέμβασης. Σκοπός της συγκεκριμένης πιλοτικής έρευνας ήταν να καταγραφούν οι αντιλήψεις των επαγγελματιών ψυχικής υγείας που εργάζονται σε τέσσερις ψυχιατρικές δομές που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια αποϊδρυματοποίησης του προγράμματος «Ψυχαργώ», σχετικά με τα άτομα με νοητική καθυστέρηση και ψυχικές διαταραχές. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ημιδομημένης συνέντευξης και περιελάμβανε έξι κατηγορίες ερωτήσεων: (α) βιογραφικά στοιχεία, (β) στοιχεία της δομής, (γ) αντιλήψεις για την εικόνα των ατόμων με νοητική καθυστέρηση και ψυχικές διαταραχές, (δ) αντιλήψεις των επαγγελματιών για τη φύση της εργασίας τους, (ε) στάσεις απέναντι στα άτομα με νοητική καθυστέρηση και ψυχικές διαταραχές και (στ) αντιλήψεις σχετικά με την αποϊδρυματοποίηση. Τα αποτελέσματα έδειξαν τη διαφοροποιημένη εικόνα που έχουν οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας για τους ασθενείς με ή χωρίς νοητική καθυστέρηση, η οποία ως επί το πλείστον επηρεάζεται από την ειδικότητά τους. Παράλληλα εντοπίστηκε η ανάγκη για διαφορική διάγνωση της νοητικής καθυστέρησης και των ψυχικών διαταραχών και, αντιστοίχως, η ανάγκη διαφοροποίησης της θεραπευτικής παρέμβασης. Αναφορικά με την αποϊδρυματοποίηση, εντοπίστηκε ότι διαφέρει αι-

σθητά σε κάθε τομέα ψυχικής υγείας και πολλές φορές σε κάθε δομή του ίδιου τομέα. Αυτό σημαίνει ότι η επιτυχία της εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Η πρόκληση για τον τομέα της ψυχικής υγείας είναι εμφανής.

5. ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Δήμητρα Βεκιάρη, Κορίνα Γκίνη, Σοφία Βάιλα, Χαράλαμπος Σιδηρόπουλος, Χαρά Χαριτάκη, & Ιωάννης Κ. Τσέγκος

Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο

Παρουσιάζεται δείγμα παιδιών σχολικής ηλικίας, στα οποία, κατόπιν ολοκληρωμένης Αξιολογικής Διαδικασίας (Παιδοψυχιατρική Εκτίμηση, Ψυχολογική Αξιολόγηση, Οικογενειακή Αξιολόγηση), τέθηκε η Ψυχιατρική Διάγνωση, κατά DSM IV, Μαθησιακή Διαταραχή ενώ παράλληλα στο WISC- III εμφάνισαν το προφίλ ACID [Αριθμητική (A), Κωδικοποίηση (C), Πληροφορίες (I) και Μνήμη αριθμών (D)]. Διερευνήθηκαν οι συναισθηματικοί παράγοντες, οι οποίοι έχουν συνδεθεί βιβλιογραφικά με τις συγκεκριμένες υποκλίμακες και εν συνεχεία συσχετίστηκαν με τις απαντήσεις των παιδιών στις προβλητικές δοκιμασίες καθώς και με τα πορίσματα της Οικογενειακής Αξιολόγησης. Οι ανωτέρω συσχετίσεις φανερώνουν ότι παράλληλα με τις μαθησιακού τύπου δυσλειτουργίες ενυπάρχουν και συναισθηματικά ελλείμματα συνδεόμενα με την οικογενειακή δυναμική, τα οποία θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν στον θεραπευτικό σχεδιασμό, προκειμένου να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα.

Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 2

Παρασκευή 15.00–18.00

Αίθουσα Μ

ΘΕΜΑΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

1. Η ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ/ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΙΔΙΟΣΥΓΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΡΑΒΛΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΣΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ, ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΣΗΣ

Αναστασία Σοφianoπούλου & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα ανήκει στις διαταραχές που για πρώτη φορά διαγιγνώσκονται στην παιδική ηλικία. Το 50-70% των παιδιών με τη διαταραχή διατηρούν τα συμπτώματα και στην ενήλικη ζωή. Η επικράτηση της διαταραχής στους ενηλίκους υπολογίζεται στο 4%, ενώ 4-11% των φοιτητών εμφανίζουν συμπτώματα ΔΕΠ/Υ. Η αιτιολογία της διαταραχής εντοπίζεται κυρίως στο ρόλο της κληρονομικότητας, αλλά και στις επιδράσεις των νευροβιολογικών παραγόντων, και έτσι αρκετές έρευνες έχουν προσπαθήσει να συνδέσουν τη διαταραχή με χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τα ποσοστά διάσπασης προσοχής και υπερκινητικότητας στο φοιτητικό πληθυσμό, και να συνδέσει τη διαταραχή με χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας, έτσι όπως περιγράφονται από τον Strelau στο Pavlovian Temperament Survey, αλλά και με τις ικανότητες μελέτης και την ακαδημαϊκή επίδοση. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 933 φοιτητές. Χορηγήθηκαν τρία ερωτηματολόγια αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ, το Pavlovian Temperament Survey, και το Ερωτηματολόγιο Ικανοτήτων Μελέτης και Εξετάσεων. Μελετήθηκαν οι διαφορές των δύο φύλων, της Σχολής και του έτους φοίτησης ως προς τα συμπτώματα ΔΕΠ/Υ, τα χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας και τις ικανότητες μελέτης. Επίσης, μελετήθηκαν οι συνάψεις μεταξύ των συμπτωμάτων ΔΕΠ/Υ, των χαρακτηριστικών της ιδιοσυγκρασίας και των ικανοτήτων μελέτης. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας συζητούνται αναλυτικά, και γίνονται προτάσεις για περαιτέρω έρευνες.

2. ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ: ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ, ΜΟΡΦΕΣ, ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΡΟΛΟΙ

Κωνσταντίνος Μ. Κόκκινος, Ναυσικά Αντωνιάδου, Γεώργιος Αλβανόπουλος, & Αγγελική Δαβάζογλου

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της συχνότητας εμπλοκής των μαθητών με χαρακτηριστικά Ειδικών Μαθησιακών Δυσκολιών (ΕΜΔ) που υποδείχθηκαν από τους εκπαιδευτικούς, σε περιστατικά εκφοβισμού και θυματοποίησης, του τύπου της συμπεριφοράς που εκδηλώνουν και του ρόλου που υιοθετούν (θύτης, θύμα ή επιθετικό θύμα) σε σχέση με τους ομολόγους τους που δεν υποδείχθηκαν. Στην έρευνα συμμετείχαν 346 μαθητές των τελευ-

ταίων τάξεων του δημοτικού σχολείου, οι οποίοι συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς για την εμπλοκή τους σε περιστατικά εκφοβισμού-θυματοποίησης, καθώς και δελτίο κοινωνικό-δημογραφικών χαρακτηριστικών. Οι εκπαιδευτικοί των μαθητών υπέδειξαν εκείνους που θεώρησαν ότι παρουσίαζαν χαρακτηριστικά ΕΜΔ στην ανάγνωση, το γραπτό λόγο και τα μαθηματικά με βάση τον κατάλογο LDES του McCarney (1996). Συνολικά, οι εκπαιδευτικοί υπέδειξαν 50 μαθητές. Από τις αναλύσεις προέκυψε ότι οι περισσότεροι από τους μαθητές που υποδείχθηκαν και που δήλωσαν ότι συμμετείχαν σε περιστατικά εκφοβισμού και θυματοποίησης υιοθετούσαν το ρόλο του επιθετικού θύματος σε συχνότητα μεγαλύτερη από αυτή των ομολόγων τους που δεν υποδείχθηκαν. Αντίθετα η συχνότητα εκδήλωσης συμπεριφοράς θύτη ή θύματος δε βρέθηκε να διαφέρει ανάμεσα στις δύο ομάδες. Οι μαθητές που υποδείχθηκαν και που δήλωσαν ότι συμμετείχαν σε περιστατικά θυματοποίησης, ανέφεραν μεγαλύτερη εμπλοκή σε όλους τους τύπους θυματοποίησης σε σχέση με τους ομολόγους τους που δεν υποδείχθηκαν. Στην περίπτωση δε, που δήλωσαν εμπλοκή σε περιστατικά εκφοβισμού, αυτά κυρίως αφορούσαν σωματική και λεκτική επιθετικότητα, έμμεσο εκφοβισμό ενώ δεν διέφεραν ως προς την εμπλοκή τους σε περιστατικά κοινωνικού αποκλεισμού από τους μαθητές που δεν υποδείχθηκαν.

3. Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΩΝ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER (ΣΑ)

Λίζα Βάρβογλη

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Ενώ υπάρχει πληθώρα ερευνών που περιγράφουν τα νευροψυχολογικά, τα ψυχολογικά και τα συμπεριφορικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν τον αυτισμό και το ΣΑ, καθώς και πολλές σχετικές αυτοβιογραφίες, ωστόσο υπάρχουν λίγα δεδομένα σχετικά με τον τρόπο που αυτά τα άτομα αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και την εμπειρία τους. Εντοπίστηκε μία μόνο άλλη πρόσφατη έρευνα στη διεθνή βιβλιογραφία η οποία επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα 'πώς βλέπουν τα άτομα με αυτισμό τον εαυτό τους'. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να επιχειρήσει να δώσει μια πρώτη απάντηση στο παραπάνω ερώτημα σε δείγμα ελληνικού πληθυσμού ατόμων με αυτισμό και ΣΑ. Συγκεκριμένα, γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστούν οι προσωπικές εμπειρίες των ατόμων με αυτισμό και ΣΑ και να συγκριθούν με τα νευρογνωστικά ελλείμματα που χαρακτηρίζουν αυτές τις διαγνώσεις. Στην έρευνα συμμετείχαν 6 έφηβοι με αυτισμό, 6 με ΣΑ, και 6 νέες γυναίκες με ΣΑ (ηλικία 15-19 ετών). Τα υποκείμενα είχαν χαρακτηριστεί ως έχοντες καλονική νοημοσύνη και λεκτικές ικανότητες και η διάγνωση είχε δοθεί από κρατικό φορέα στην πρώτη σχολική ηλικία. Όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια σχετικά με τις αισθητηριακές-αντιληπτικές εμπειρίες τους καθώς και την επικοινωνία τους με άλλους. Όλα τα άτομα που συμμετείχαν ανέφεραν παράξενες αισθητηριακές-αντιληπτικές εμπειρίες και δυσκολίες στην επεξεργασία πληροφοριών και κοινωνικών ερεθισμάτων, καθώς και δυσκολίες στην αυτορρύθμιση και τη συναισθηματική ρύθμιση. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας συμφωνούν με αυτά που έχουν δημοσιευθεί στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με το θέμα: τα άτομα με αυτισμό και ΣΑ έχουν ιδιαιτερότητες στον τομέα επεξεργασίας αισθητηριακών-αντιληπτικών και συναισθηματικών ερεθισμάτων. Οι δυσκολίες αυτές σχετίζονται με συγκεκριμένα νευροψυχολογικά ελλείμματα, τα οποία φαίνεται να διαδραματίζουν ρόλο και στην κοινωνική και συναισθηματική ζωή των ατόμων με αυτισμό και ΣΑ. Αυτά τα αποτελέσματα καλό είναι να ληφθούν υπόψη από τους επαγγελματίες στο χώρο της υγείας για να κατανοήσουν καλύτερα τη συμπεριφορά και τις ανάγκες των ατόμων με αυτισμό και ΣΑ.

4. ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΚΙΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ, ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ, ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ

Άννα Κρίση & Μαρία Ζαφειροπούλου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η διαταραχή κινητικού συντονισμού είναι μια αναπτυξιακή διαταραχή που επηρεάζει την έναρξη, την οργάνωση και την εκτέλεση μιας πράξης και παρεμποδίζει σε σημαντικό βαθμό τη σχολική επίδοση ή τις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής του παιδιού (APA, 1994). Έρευνες έχουν δείξει ότι η αναπτυξιακή διαταραχή κινητικού συντονισμού συνήθως συνυπάρχει με μαθησιακές δυσκολίες και μπορεί να οδηγήσει σε δευτερογενή συναισθηματικά προβλήματα, (π.χ. χαμηλή αυτο-εκτίμηση) ή σε προβλήματα συμπεριφοράς. Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση του ποσοστού των παιδιών με προβλήματα κινητικού συντονισμού στον κανονικό μαθητικό πληθυσμό της Ελλάδας, καθώς και ο εντοπισμός συννοσηρότητας διαταραχής κινητικού συντονισμού και μαθησιακών διαταραχών. Επίσης, μελετούμε την ενδεχόμενη συσχέτιση μεταξύ αυτο-εκτίμησης και γνωστικών σχημάτων σε παιδιά με προβλήματα κινητικού συντονισμού. Για την ανίχνευση των προβλημάτων κινητικού συντονισμού χρησιμοποιήθηκε το τεστ ελέγχου του συ-

ντονισμού κινήσεων της Καραμπατζάκη. Για την ανάλυση των μαθησιακών διαταραχών χρησιμοποιήθηκε το τεστ μαθησιακής ικανότητας Detroit Test του Hammill (2008) σε προσαρμογή και στάθμιση της Τζουριάδου. Για την καταγραφή της αυτο-αντίληψης χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο ΠΙΑΤΕΜ της Μακρή-Μπότσαρη (2001). Έλαβαν μέρος 200 παιδιά (πιλοτικό δείγμα) ηλικίας 4 έως 8 ετών, μαθητές του Νηπιαγωγείου (προ-νήπια, νήπια) όπως και τα των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού. Τα δεδομένα μας βρίσκονται στο στάδιο της επεξεργασίας, ενώ οι πρώτες ενδείξεις φαίνεται να επιβεβαιώνουν και στον Ελληνικό μαθητικό πληθυσμό ότι η διαταραχή συντονισμού των κινήσεων συνδέεται άμεσα με μαθησιακά, συναισθηματικά προβλήματα καθώς και με προβλήματα συμπεριφοράς.

5. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΧΕΙΡΑΠΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Ευθύμιος Γκούμας, Τριαντάφυλλος Τριανταφυλλίδης, & Διαμάντω Φιλιππάτου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν μέσα από μελέτες περίπτωσης οι μαθηματικές δυσκολίες των μαθητών και μαθητριών που φοιτούν σε Τμήματα Ένταξης, τα γνωστικά ελλείμματα και οι μαθησιακές επιπτώσεις αυτών στην επίλυση σύνθετων αριθμητικών προβλημάτων πρόσθεσης και αφαίρεσης, καθώς και οι αλλαγές που επιφέρει στη διαδικασία μάθησης των μαθηματικών η χρήση κατάλληλου χειραπτικού υλικού. Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν 6 μαθητές με δυσκολίες μάθησης στα Μαθηματικά Δ₁ και Ε₁ τάξης Δημοτικού Σχολείου που παρακολουθούσαν τα τμήματα ένταξης τεσσάρων δημόσιων δημοτικών σχολείων της Λαμίας. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν σταθμισμένες δοκιμασίες για τα μαθηματικά [(τεστ ΖΑΡΕΚΙ) και τις γνωστικές λειτουργίες που σχετίζονται με τη μαθηματική επίδοση (π.χ. τεστ για τη συγκέντρωση της προσοχής (τεστ ΑΣΥΠ), τις επιτελικές λειτουργίες (τεστ ΑΞΕΛ) και την αναγνωστική ικανότητα (ΤΕΣΤ-Α)] καθώς και άτυπες δοκιμασίες στα μαθηματικά με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών. Εφαρμόστηκε εξατομικευμένο πρόγραμμα παρέμβασης το οποίο περιελάμβανε τη χρήση κατάλληλου χειραπτικού υλικού όσον αφορά την επίλυση των μαθηματικών προβλημάτων, την κατανόηση μαθηματικών εννοιών, την εκμάθηση των αλγορίθμων της πρόσθεσης και της αφαίρεσης και τη διαισθητική κατανόηση γεωμετρικών εννοιών όπως το εμβαδό και ο όγκος. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι μαθητές παρουσίαζαν μεγαλύτερη δυσκολία στην αυτοματοποίηση βασικών αριθμητικών δεδομένων, στην κατανόηση και επιτυχημένη εκτέλεση της αλγοριθμικής διαδικασίας των βασικών αριθμητικών πράξεων και κυρίως της αφαίρεσης, στην κατανόηση και επίλυση σύνθετων αριθμητικών προβλημάτων πρόσθεσης και αφαίρεσης και προβλημάτων με συσχετιστικές προτάσεις. Η χρήση χειραπτικού υλικού συνέβαλε σημαντικά στην αντιμετώπιση των παραπάνω δυσκολιών και στην υιοθέτηση αποτελεσματικών στρατηγικών κατανόησης μαθηματικών εννοιών, εκτέλεσης αλγορίθμων και επίλυσης αριθμητικών προβλημάτων.

6. Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΚΩΦΩΣΗ/ΒΑΡΗΚΟΙΑ.

Ελβίρα Μασούρα & Μαρία Σοφολόγη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα έρευνα μελέτησε τη λειτουργία της οπτικοχωρικής εργαζόμενης μνήμης σε μαθητές με κώφωση/βαρηκοΐα. Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι άτομα με κώφωση/βαρηκοΐα μειονεκτούν στις επιδόσεις τους σε λεκτικά έργα εργαζόμενης μνήμης όταν συγκρίνονται με συνομήλικα τους άτομα, τυπικής ανάπτυξης. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της πιθανότητας, η ελλειμματικότητα αυτή να επεκτείνεται και στην οπτικοχωρική εργαζόμενη μνήμη. Στη μελέτη συμμετείχαν 22 μαθητές με κώφωση/βαρηκοΐα οι οποίοι συγκρίθηκαν με 20 μαθητές τυπικής ανάπτυξης. Οι δύο ομάδες σταθμίστηκαν ως προς την ηλικία τους και τη μη-λεκτική νοημοσύνη τους. Για την αξιολόγηση της οπτικοχωρικής εργαζόμενης μνήμης δόθηκαν τα έργα της αντίστροφης ανάκλησης θέσης κύβων, της ανάκλησης οπτικών σχημάτων, της ανάκλησης πορείας σε λαβύρινθο και της ανάκλησης συνόλου σχημάτων. Η μη λεκτική νοημοσύνη μετρήθηκε με τη δοκιμασία συμπλήρωσης σχημάτων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική διάφορα ανάμεσα στις επιδόσεις μαθητών με κώφωση/βαρηκοΐα και των συνομηλίκων τους τυπικής ανάπτυξης σε έργα άμεσης συγκράτησης οπτικοχωρικών πληροφοριών. Τα ευρήματα των αναλύσεων αποκαλύπτουν ότι οι μαθητές με κώφωση/βαρηκοΐα δεν διαφέρουν στη χωρητικότητα της οπτικοχωρικής εργαζόμενης μνήμης και οι δυσκολίες τους περιορίζονται σε ανάκληση λεκτικών πληροφοριών. Η πιθανότητα να διευκολύνεται η άμεση συγκράτηση οπτικοχωρικού υλικού στην εργαζόμενη μνήμη από τις εκτενείς καταχωρήσεις τέτοιων πληροφοριών στη μακρόχρονη μνήμη συζητείται εδώ.

7. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ευαγγελία Μαμαλάκη & Χρυσάνθη Σαριδού

ΚΕΔΔΥ Δωδεκανήσου

Οι συναισθηματικές δυσκολίες των μαθητών μπορεί να είναι το αποτέλεσμα ή η αιτία των μαθησιακών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στο χώρο του σχολείου. Εμπειρικά δεδομένα αποδεικνύουν στις περισσότερες περιπτώσεις ότι οι μαθητές αυτοί έχουν μειωμένη αυτοεκτίμηση, άγχος, απόσυρση, κακή εικόνα για τον εαυτό τους, ακόμα και κατάθλιψη. Η διαιώνιση του φαύλου κύκλου της αποτυχίας αποτελεί κοινό τόπο από τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς και μη φορείς (Ψυχολόγους, Κοιν. Λειτουργούς, Εκπαιδευτικούς) σε περίπτωση που τόσο οι Μαθησιακές όσο και Συναισθηματικές δυσκολίες δεν διαγνωστούν έγκαιρα. Η εισήγηση αυτή αποτελεί μια εμπειρική καταγραφή δεδομένων από τουλάχιστον 80 μαθητές που παραπέμφθηκαν στο ΚΔΑΥ Δωδεκανήσου με σκοπό την αξιολόγηση των μαθησιακών & συναισθηματικών δυσκολιών τους κατά το χρονικό διάστημα 2005-2008. Τα ποιοτικά δεδομένα προέκυψαν από την ανάλυση ημι-δομημένων συνεντεύξεων παιδιών με μαθησιακές και συναισθηματικές δυσκολίες και των γονέων τους καθώς και από την καταγραφή των αντιλήψεων των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών. Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η σχολική τάξη για τους περισσότερους μαθητές με Μ.Δ. είναι ένας χώρος όπου έχουν ζήσει πολλές ματαιώσεις και που συνέχεια νιώθουν ότι κάτι διαφορετικό τους συμβαίνει αλλά δεν ξέρουν τι. Στην πραγματικότητα αυτοί οι μαθητές επιθυμούν όσο τίποτα άλλο την αγάπη, την αποδοχή, τη θετική αναγνώριση και το σεβασμό από τους άλλους. Γι' αυτό χρειάζεται να γίνουν επίμονες προσπάθειες και να τους παρέχονται πολλαπλές ευκαιρίες για επιτυχία, θετική ανατροφοδότηση και ειδικότερα η αίσθηση ότι κάποιος ενδιαφέρεται πραγματικά γι' αυτούς. Προκύπτει λοιπόν η ανάγκη οι εκπαιδευτικοί να δημιουργήσουν ένα κλίμα ασφάλειας μέσα στη σχολική τάξη.

8. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ ΣΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΒΑΡΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΠΟΥ ΜΕΝΟΥΝ ΣΕ ΟΙΚΟΤΡΟΦΕΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Γεωργία Γκαντώνα & Νικόλαος Παρίσης

Οικοτροφείο ΕΠΑΚΜΟΣ, Εταιρία Συστημικής Θεραπείας σε Άτομα, Οικογένειες και Ευρύτερα Συστήματα

Η παρούσα έρευνα εστιάζεται στην εφαρμογή μιας συστημικής μεθοδολογίας με στόχο την αύξηση της λειτουργικότητας και των προσαρμοστικών συμπεριφορών σε χρόνιους ασθενείς με βαριά νοητική στέρωση, αμέσως μετά την εγκατάστασή τους σε οικοτροφείο στην κοινότητα στα πλαίσια του προγράμματος «Ψυχαργώ». Η μέθοδος παρέμβασης περιλαμβάνει τη διαμόρφωση ενός πλαισίου με ελεγχόμενα ερεθίσματα βάσει του νόμου της βέλτιστης ποικιλίας και την εφαρμογή της θεραπείας ανθρωπίνων συστημάτων στους ενοίκους, στις οικογένειές τους και στο προσωπικό του οικοτροφείου. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα είναι 9 άνδρες και 4 γυναίκες με μέσο όρο ηλικίας τα 29,6 έτη, πρώην ασθενείς του Παιδοψυχιατρικού Νοσοκομείου Αττικής με μέσο όρο νοσηλείας 18,3 έτη. Το ψυχομετρικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το Vineland Adaptive Behaviour Scales. Αξιολογήθηκαν οι δεξιότητες επικοινωνίας, οι δεξιότητες καθημερινής ζωής και η κοινωνικοποίηση των ενοίκων. Στη διαχρονική αυτή έρευνα έγιναν 3 μετρήσεις: 6 μήνες πριν την μετεγκατάσταση των ενοίκων (Μέτρηση Α), 1 μήνα μετά τη μετεγκατάστασή τους (Μέτρηση Β) και 6 μήνες αργότερα (Μέτρηση Γ). Η ανάλυση των δεδομένων βάσει του Wilcoxon Signed – Ranks Test έδειξε σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις Μετρήσεις Β και Γ. Βρέθηκε ότι οι ένοικοι έξι μήνες μετά την εγκατάσταση στο οικοτροφείο παρουσίαζαν σημαντικά υψηλότερα επίπεδα στην κατανόηση.

9. ΧΡΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΑΠΟ ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΜΕ ΣΟΒΑΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΟΡΑΣΗΣ

Στεφάνια Ζούμπου¹, Βασίλειος Αργυρόπουλος², & Σουζάνα Παντελιάδου²

¹Δημοτικό Σχολείο Πεδινης Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος της παρούσης έρευνας ήταν να μελετηθούν οι γνωστικές και μεταγνωστικές στρατηγικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται στο μάθημα της Γλώσσας από τους μαθητές με τύφλωση (συμπεριλαμβάνονται και εκείνοι με σοβαρά προβλήματα όρασης) που φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το θέμα αυτό δεν έχει διερευνηθεί ποτέ ξανά στον ελλαδικό χώρο και κατά συνέπεια θεωρείται πρωτότυπο. Οι συμμετέχοντες στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν όλοι μαθητές και μαθήτριες με σοβαρά προβλήματα όρασης που φοιτούσαν στα πέντε ειδικά δημοτικά σχολεία τυφλών της χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ξάνθη, Πάτρα και Γιάννενα). Συγκεκριμένα στην έρευνα πήραν μέρος 33 μαθητές και μαθήτριες όπου οι ηλικίες τους κυμαίνονταν από 6-13 χρονών (Μ.Ο. = 9,5). Σύμφωνα με την ενημέρωση από τους εκπαιδευτικούς, τα παιδιά δεν παρουσίαζαν άλλα συνοδά προβλήματα πέραν της σημαντικής απώλειας όρασης. Για την υλοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα μέρος του εργαλείου MSLQ (Motivated Strategies for Learning

Questionnaire). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας αναδεικνύεται ότι οι συμμετέχοντες δε χρησιμοποιούσαν συστηματικά στρατηγικές επανάληψης και επεξεργασίας και σχεδόν ποτέ στρατηγικές οργάνωσης και ανάπτυξης κριτικής σκέψης. Οι στρατηγικές μεταγνωστικής αυτορρύθμισης, φάνηκε να απουσιάζουν από τους μαθητές με προβλήματα όρασης στο μάθημα της γλώσσας, ενώ ελάχιστοι είναι οι μαθητές που θα ζητούσαν τη βοήθεια των συμμαθητών τους στην περίπτωση που θεωρούσαν δύσκολο το αντικείμενο της Γλώσσας (στρατηγικές που αφορούν στη συνεργασία με συμμαθητές/τριες). Τα συμπεράσματα της έρευνας βρίσκουν εφαρμογή στη δημιουργία ενός διευκολυντικού μαθησιακού περιβάλλοντος διότι με την ανάλυση των γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών στη γλώσσα θα μπορούν οι μαθητές με προβλήματα όρασης να ανταποκριθούν καλύτερα τουλάχιστον στα αντίστοιχα πεδία του αναλυτικού προγράμματος.

10. ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΔΕΠ/Υ): ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Μαρία Κυπριωτάκη & Γιώργος Μανωλίτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι εκπαιδευτικοί κάνουν συχνά εκτιμήσεις για προβλήματα ΔΕΠ/Υ των μαθητών τους χωρίς να χρησιμοποιούν κατάλληλα ψυχοπαιδαγωγικά εργαλεία. Ο βαθμός εγκυρότητας των αρχικών εκτιμήσεων τους είναι αναμφισβήτητο ένα σημαντικό θέμα, επειδή η πρώιμη ανίχνευση παιδιών με ΔΕΠ/Υ από τους εκπαιδευτικούς μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη δευτερογενών διαταραχών στο παιδί με σοβαρές επιπτώσεις στη γενικότερη ανάπτυξή του. Ο σκοπός της παρούσας έρευνας είναι διπλός: (α) Η εξέταση της εγκυρότητας της εκτίμησης των εκπαιδευτικών στον εντοπισμό παιδιών σχολικής ηλικίας με ΔΕΠ/Υ. (β) Η ψυχοκοινωνική και εκπαιδευτική πρόοδος των παιδιών με ΔΕΠ/Υ. Ειδικότερα υποθέσαμε ότι (α) τα παιδιά με ΔΕΠ/Υ θα έχουν άσχημες σχέσεις με τους συμμαθητές τους και (β) η σχολική επίδοση των παιδιών με ΔΕΠ/Υ θα χαρακτηρίζεται από τους εκπαιδευτικούς ως χαμηλού επιπέδου. Το δείγμα της έρευνας συγκροτήθηκε από 150 παιδιά σχολικής ηλικίας, τα οποία χαρακτηρίστηκαν αρχικά από τους δασκάλους τους ως παιδιά με πιθανή ΔΕΠ/Υ και φοιτούν σε δημοτικά σχολεία της Κρήτης. Η αξιολόγηση των παιδιών πραγματοποιήθηκε με την Ελληνική Κλίμακα Αξιολόγησης της ΔΕΠ/Υ-IV, Κλίμακα για εκπαιδευτικούς (Καλαντζή-Αζίζι, Αγγελή & Ευσταθίου, 2005) από τους δασκάλους τους. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων, τα οποία βρίσκονται σε επεξεργασία, θα συγκρίνουν τις αρχικές εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών για τα παιδιά τα οποία χαρακτηρίζουν ως παιδιά με ΔΕΠ/Υ με τα αποτελέσματα της σταθμισμένης κλίμακας που χρησιμοποιήθηκε. Επίσης, θα συγκριθούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των παιδιών που χαρακτηρίστηκαν ως ΔΕΠ/Υ από τους εκπαιδευτικούς και από τη σταθμισμένη κλίμακα. Τέλος, θα αναλυθούν οι σχέσεις των παιδιών, που εντοπίζονται από την κλίμακα ως παιδιά με ΔΕΠ/Υ, με τους συμμαθητές τους και τον εκπαιδευτικό της τάξης τους, καθώς επίσης και η σχολική τους επίδοση.

11. ΟΣΦΡΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER

Ναταλία Καρρά, Λίζα Βάρβογλη, & Κώστας Πόταγας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η αξιολόγηση της οσφρητικής λειτουργίας στο σύνδρομο Άσπεργκερ προκειμένου να ελέγξουμε την υπόθεση σύμφωνα με την οποία ο προμετωπιαίος φλοιός και συγκεκριμένα ο κογχικομετωπιαίος συμμετέχει στην παθογένεια του ΣΑ. Έρευνες σε άτομα με νευροεξελικτικές διαταραχές έχουν δείξει ότι οι λειτουργίες της οσφρητικής ανίχνευσης και της οσφρητικής αναγνώρισης είναι ανεξάρτητες, καθώς η πρώτη είναι περισσότερο περιφερειακό φαινόμενο, ενώ η δεύτερη πιο πολύπλοκη διαδικασία, στην οποία εμπλέκεται ο κογχικομετωπιαίος φλοιός. Στην έρευνα συμμετείχαν 12 αγόρια με Άσπεργκερ ηλικίας 7-15 και 12 αγόρια τυπικής ανάπτυξης, αντιστοιχισμένα ηλικιακά ένα προς ένα. Τα παιδιά με ΣΑ είχαν κανονικό δείκτη νοημοσύνης όπως φάνηκε από τα σχολικά αρχεία. Η οσφρητική ικανότητα αξιολογήθηκε με το Τεστ Οσφρητικής Αντίληψης και Μνήμης του κ. Κ. Πόταγα, το οποίο αποτελείται από τέσσερις υποδοκιμασίες (υποδοκιμασία μνήμης εργασίας, διάκρισης, εύρεσης του κατονομαζόμενου οσμογόνου, κατονομασίας του οσμογόνου). Προκειμένου να εξακριβωθεί ότι τα ελλείμματα στην αναγνώριση και κατονομασία δεν οφείλονται σε λεξιλογικά ελλείμματα χορηγήθηκε το Brief Boston Naming Test και το Boston Diagnostic Aphasia Examination. Στην υποδοκιμασία της μνήμης εργασίας δεν βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, ενώ στις άλλες τρεις υποδοκιμασίες η απόδοση των παιδιών με ΣΑ ήταν σημαντικά χαμηλότερη σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου. Τα ευρήματα υποστηρίζουν την υπόθεση του κογχικομετωπιαίου φλοιού, σύμφωνα με την οποία η συγκεκριμένη περιοχή εμπλέκεται στη νευροπαθολογία του συνδρόμου.

12. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΜΗΤΕΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΗ

Ελένη Οικονόμου¹, Παναγιώτα Σταυρούση², & Αναστασία Βλάχου²

¹Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Βασικοί στόχοι της παρούσας έρευνας είναι: (α) η διερεύνηση των αντιλήψεων και των προσδοκιών των μητέρων ως προς ορισμένες βασικές διαστάσεις της εκπαιδευτικής και κοινωνικής πορείας των παιδιών με νοητική καθυστέρηση, όπως: εκπαιδευτική ένταξη, μετάβαση στην ενήλικη ζωή, κοινωνική ένταξη, (β) η διερεύνηση των απόψεών τους για την υποστήριξη που παρέχεται στα άτομα με νοητική καθυστέρηση, (γ) η μελέτη των αντιλήψεων των μητέρων για τις δυσκολίες και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν ή πρόκειται μελλοντικά να αντιμετωπίσουν τα παιδιά με νοητική καθυστέρηση κυρίως σε εκπαιδευτικό και κοινωνικό επίπεδο. Στην έρευνα συμμετέχουν μητέρες παιδιών με ελαφρά ως μέτρια νοητική καθυστέρηση ηλικίας 8-16 ετών. Ειδικότερα, οι μητέρες κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο, αποτελούμενο από 29 προτάσεις, το οποίο κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Στο ερωτηματολόγιο εντάχθηκαν και τέσσερα ανοιχτά ερωτήματα που επικεντρώνονται στην καταγραφή των προτάσεων των μητέρων σχετικά με την αντιμετώπιση των βασικών δυσκολιών που συναντά ή πρόκειται να συναντήσει ένα άτομο με νοητική καθυστέρηση σε εκπαιδευτικό και κοινωνικό πλαίσιο. Σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας, η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, οι μητέρες κρίνουν σημαντική την παροχή κατάλληλης υποστήριξης στα παιδιά με νοητική καθυστέρηση με στόχο την προετοιμασία τους για την επιτυχημένη μετάβαση στην ενήλικη ζωή. Επιπλέον, θεωρούν τον κοινωνικό αποκλεισμό ως σημαντικό εμπόδιο στη διαδικασία της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με νοητική καθυστέρηση. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν σε σχέση με τις σύγχρονες προοπτικές στην οργάνωση των συστημάτων υποστήριξης των παιδιών με νοητική καθυστέρηση, υπό το πρίσμα της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας-κοινότητας.

13. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΔΙΑΧΥΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΣΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Ευαγγελία Πούτσιακα, Αικατερίνη Γκερλή, Γ.Μπατάλα, Στυλιανή Δάκτυλα, & Κ. Δάκτυλα.

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η Διάχυτη Αναπτυξιακή Διαταραχή είναι διαταραχή ανάπτυξης που χαρακτηρίζεται από έντονα διαταραγμένη κοινωνική επικοινωνία, στερεότυπες δραστηριότητες και συνήθως εμφανίζεται στα πρώτα τρία χρόνια της ζωής του παιδιού. Τα άτομα με Δ.Α.Δ. διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τα συμπτώματα και ως προς τη σοβαρότητα αυτών. Κεντρικό χαρακτηριστικό των παιδιών αυτών είναι η απομόνωση, η οποία οδηγεί σε ανεπάρκεια σύναψης κοινωνικών επαφών καθώς και δυσκολία ένταξης στην ομάδα της σχολικής τάξης. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί την κοινωνικοποίηση και την ένταξη των παιδιών με Δ.Α.Δ. σε κανονικό σχολείο με βάση (α) τη συμπεριφοριστική (τροποποίηση συμπεριφοράς) και την κοινωνιογνωστική προσέγγιση (δομημένη εκπαίδευση) από την πλευρά του δασκάλου και (β) τη συμβουλευτική υποστήριξη των γονέων και της οικογένειας. Αξιολογήθηκαν παιδιά με Δ.Α.Δ. στη Θεσσαλία με μέσο όρο ηλικίας 11 ετών. Σύμφωνα με τα διαγνωστικά κριτήρια αυτιστικής διαταραχής από DSM-III-R & DSM-IV διαπιστώθηκε: ποιοτική ανεπάρκεια σε αμοιβαία κοινωνική αλληλεπίδραση, επάρκεια στη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, σε δραστηριότητες δημιουργικής φαντασίας, στερεότυπες κινήσεις του σώματος, ιδιοσυγκρασική χρήση της γλώσσας και αδυναμία ανάπτυξης σχέσεων με συνομηλίκους. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής των στρατηγικών παρέμβασης διαπιστώσαμε ότι οι συμμετέχοντες μιλούσαν με σχετική ευχέρεια δείχνοντας μια ωριμότητα στη χρήση της γλώσσας. Αν και ήταν αδέξια στις καθημερινές τους μετακινήσεις παρουσίαζαν σχετική επιδεξιότητα σε διάφορες εργασίες της αισθητικής αγωγής όπου απαιτείται λεπτότερος συντονισμός των μυών. Εξαιρετικές ήταν δε η σχέση τους με αντικείμενα ενώ η επαφή με τους συμμαθητές τους και το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό εξολοκλήρου διαφορετικές. Σε διαφορετικές περιπτώσεις άλλοτε ήταν καλύτερα στη μάθηση από μνήμης και άλλοτε ήταν περισσότερο παραγωγικά μέσω του αυθορμητισμού και της συνοπτικής σκέψης. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω για τις ιδιαιτερότητες των παιδιών με Δ.Α.Δ. είναι δυνατή αλλά και εξαιρετικά δύσκολη η ένταξη τους σε κανονικά σχολεία με την έγκαιρη και σωστή ενημέρωση του δασκάλου. Ο δάσκαλος με προσεκτικούς χειρισμούς θα εργαστεί και στον τομέα της αποδοχής των παιδιών αυτών από την υπόλοιπη μαθητική κοινότητα. Μέσω ειδικά εκπαιδευμένων δασκάλων σε προγράμματα αυστηρά δομημένης που δίνουν έμφαση στην ατομική καθοδήγηση, τα άτομα με Δ.Α.Δ. μπορούν να μάθουν να λειτουργούν στο σπίτι και στην κοινότητα. Κάποια μπορούν να μάθουν να ζουν μια σχεδόν φυσιολογική ζωή.

14. ΔΥΣΛΕΞΙΑ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΜΕΙΟΝΕΞΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Δημήτρης Νικολόπουλος¹ & Μανόλης Πόθος²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ² Swansea University

Η διερεύνηση των αιτιών της δυσλεξίας αποτελεί εδώ και δεκαετίες πεδίο έντονης και πολύ παραγωγικής ερευνητικής δραστηριοποίησης. Η παρούσα εργασία προσπαθεί να διερευνήσει και επαληθεύσει το εάν και κατά πόσο οι δυσλεκτικοί βιώνουν έναν ειδικό τύπο μειονεξίας που έχει να κάνει με την ικανότητά τους να κατηγοριοποιούν πληροφορίες, μία ικανότητα εξαιρετικά σημαντική τόσο για την ικανότητά πρόσληψης πληροφοριών όσο και για τη μάθηση. Σε αντίθεση με τις προγενέστερες (και σχετικά λιγοστές) ερευνητικές προσπάθειες που είχαν κάνει χρήση δοκιμασιών κατηγοριοποίησης – κυρίως supervised categorization tasks –, η παρούσα ερευνητική προσπάθεια επιχειρήσε τη χρήση μιας νέας δοκιμασίας κατηγοριοποίησης – unsupervised categorization task – η οποία περιόριζε σημαντικά τις απαιτήσεις της διαδικασίας κατηγοριοποίησης τόσο σε επίπεδο επιλεκτικής προσοχής όσο και εμπλοκής και χρήσης γλωσσικών πληροφοριών σε αυτή – δύο τομείς στους οποίους οι δυσλεκτικοί αντιμετωπίζουν μειονεξίες. Τα αποτελέσματα της σύγκρισης της επίδοσης των δυσλεκτικών με αυτή ατόμων με κανονική/καλή σχολική επίδοση αποκάλυψαν την απουσία σημαντικών διαφοροποιήσεων στην επίδοση των δύο ομάδων. Τα δεδομένα αυτά φαίνεται να μην επιβεβαιώνουν την ύπαρξη μιας πρωτογενούς μειονεξίας στην κατηγοριοποίηση των πληροφοριών (categorization deficit), όπως προγενέστερα ερευνητικά δεδομένα είχαν αφήσει να εννοηθεί.

Συμπόσιο 23

Παρασκευή 17.00 – 18.30

Αμφιθέατρο Σαράτση

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

Οργανωτής: **Αναστάσιος Σταλίκας**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρόεδρος: **Πολυξένη Γεωργιάδου**, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Συζητητής: **Αναστάσιος Σταλίκας**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σε αυτό το συμπόσιο παρουσιάζονται οι εφαρμογές και οι μέθοδοι μέτρησης των θετικών συναισθημάτων σε εργασιακά και εκπαιδευτικά πλαίσια. Η πρώτη εισήγηση παρουσιάζει τα αποτελέσματα μιας προκαταρκτικής διερεύνησης των στοιχείων που συμβάλουν στην διαμόρφωση μιας θετικής οργανωτικής κουλτούρας, δηλαδή στην ενσωμάτωση εκείνων των συστατικών που συνδέονται και αναπτύσσουν την ευζωία του οργανισμού και των εργαζομένων. Παρουσιάζονται αποτελέσματα της προκαταρκτικής κατασκευής μιας κλίμακας μέτρησης, οι περιορισμοί και οι εφαρμογές της στο εργασιακό πλαίσιο. Η δεύτερη εισήγηση παρουσιάζει τα στάδια κατασκευής και τα αποτελέσματα στάθμισης μιας κλίμακας μέτρησης κινήτρων. Η κλίμακα περιλαμβάνει 2 υποκλίμακες και αναγνωρίζει: (α) την συμβατότητα του είδους κινήτρου και ατόμου, και (β) τον βαθμό κινητοποίησης του ατόμου. Η κατασκευή και στάθμιση της κλίμακας βασίστηκε σε πανελλαδικό δείγμα εργαζομένων, περιλαμβάνει 8 παράγοντες και εμφανίζει ικανοποιητικές ψυχομετρικές ιδιότητες. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων επικεντρώνεται στην αξιοποίηση του εργαλείου στο εργασιακό πλαίσιο. Η τρίτη εισήγηση παρουσιάζει τα βήματα κατασκευής μιας κλίμακας ηγεσίας η οποία ενσωματώνει διαφορετικά θεωρητικά μοντέλα αναφορικά με τα συστατικά του ηγέτη, και δίνει έμφαση σε έννοιες της θετικής ψυχολογίας που αφορούν την ηγετική προσωπικότητα. Παρουσιάζονται οι ψυχομετρικές ιδιότητες της κλίμακας, η διαδικασία στάθμισης και η εφαρμογή της στο εργασιακό πλαίσιο. Η τέταρτη εισήγηση επικεντρώνεται στα προβλήματα επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών και στους παράγοντες που συνδέονται με την προστασία του ατόμου από την εξουθένωση αλλά και εκείνων που οδηγούν στην εξουθένωση. Συζητείται ο ρόλος της βίωσης θετικών συναισθημάτων ως μεταβλητής πρόληψης, και παρουσιάζονται αποτελέσματα μιας πιλοτικής έρευνας αναφορικά με τους παράγοντες που εμπλέκονται στην εμφάνιση εξουθένωσης. Η πέμπτη εισήγηση παρουσιάζει ευρήματα της σχέσης βίωσης θετικών συναισθημάτων και ενδοπροσωπικών παραγόντων (όπως η ψυχολογική ανθεκτικότητα, και η αίσθηση νοήματος ζωής) σε φοιτητικό πληθυσμό στην Κύπρο και στην Ελλάδα. Η εισήγηση παρουσιάζει και συγκρίνει την αίσθηση του «ευ-ζην» στους δύο πληθυσμούς και τους παράγοντες που συνδέονται θετικά και αρνητικά με αυτήν.

1. ΘΕΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ: ΠΡΟΚΑΤΑΡΤΙΚΑ ΣΤΑΔΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΜΙΑΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ

Διοδώρα Δημητριάδου & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μέχρι σχετικά πρόσφατα το μεγαλύτερο μέρος της θεωρητικής αναζήτησης αλλά και της πρακτικής εφαρμογής της Οργανωτικής Ψυχολογίας έδινε έμφαση στις γνωστικές πλευρές της Οργανωτικής Κουλτούρας, ενώ έδινε λιγότερο

βάρους, έβαζε στο περιθώριο ή αγνοούσε εντελώς την συναισθηματική βάση της Κουλτούρας ενός οργανισμού. Ωστόσο, η Κουλτούρα ενός οργανισμού αφορά σε πλευρές της εργασιακής ζωής που ενέχουν συναισθήματα, τα οποία διαμορφώνονται και χρωματίζονται από την ίδια την ουσία της Οργανωτικής Κουλτούρας, δηλαδή από τις αξίες, τις προτιμήσεις και τον τρόπο εφαρμογής τους. Στόχος της ομιλίας είναι να παρουσιαστούν συνοπτικά τα αποτελέσματα μιας προκαταρκτικής διερεύνησης σχετικά με το ποια είναι τα στοιχεία εκείνα που οδηγούν έναν οργανισμό στο να είναι θετικός και υγιής, δηλαδή στο να περικλείει όλα όσα υποστηρίζουν αλλά και αναπτύσσουν την ευζωία (well being) του οργανισμού και του εργαζομένου. Έτσι, στα πλαίσια της Θετικής Ψυχολογίας εξετάζονται μερικοί από τους πιο σημαντικούς παράγοντες της Οργανωτικής Κουλτούρας που είναι δυνατό να βοηθήσουν έναν οργανισμό αλλά και τους εργαζομένους σε αυτόν να επιτύχουν καλύτερα αποτελέσματα αλλά και καλύτερη ποιότητα εργασιακής ζωής. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την προκαταρκτική κατασκευή μιας κλίμακας μέτρησης των παραγόντων αυτών και συζητούνται οι περιορισμοί και οι μελλοντικές εφαρμογές της κλίμακας αυτής.

2. ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΜΙΑΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Μιχάλης Γαλανάκης & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Την τελευταία δεκαετία, το ενδιαφέρον των ψυχολόγων σε παγκόσμιο επίπεδο έχει στραφεί στην μελέτη των κινήτρων, ως καθοριστικού παράγοντα διαμόρφωσης της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Ειδικότερα στον εργασιακό χώρο τα κίνητρα έχουν διαπιστωθεί ότι αποτελούν βασική προϋπόθεση επιτυχίας και παραγωγικότητας και έχουν συσχετιστεί με μεταβλητές όπως η επαγγελματική ικανοποίηση, η δημιουργικότητα, η ψυχική ευεξία και η ισορροπία εργασιακής-κοινωνικής ζωής. Στόχος της παρουσίασης είναι να παραθέσει την πορεία κατασκευής και τα αποτελέσματα στάθμισης μιας νέας κλίμακας μέτρησης κινήτρων (GalaMotives Test). Η κλίμακα περιλαμβάνει 2 υποκλίμακες και επιχειρεί μέσω αυτοαναφοράς να διαγνώσει: (α) το είδος του κινήτρου που χρειάζεται ένα άτομο για να ενεργοποιηθεί και (β) τον βαθμό στον οποίο το ίδιο άτομο χαρακτηρίζεται από υψηλό ή χαμηλό βαθμό κινητοποίησης. Η ανάλυση των δεδομένων από ένα δείγμα 2775 εργαζομένων σε όλη την Ελλάδα έδειξε ικανοποιητικές ψυχομετρικές ποιότητες και επιβεβαίωσε την ύπαρξη 8 παραγόντων-κινήτρων βάσει των οποίων ο εργαζόμενος επιτυγχάνει τους στόχους του. Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με την υποβολή προτάσεων σχετικά με την αξιοποίηση του εργαλείου στο σύγχρονο εργασιακό πλαίσιο.

3. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΗΓΗΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ

Μαρία Μουστάκη & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η ηγεσία είναι μία παγκόσμια λειτουργία με ιδιαίτερη σημασία για τις ανθρώπινες κοινωνίες καθώς κάθε πολιτικό και κοινωνικό κίνημα ξεκινάει από τη δράση ενός ηγέτη. Στα σύγχρονα πλαίσια, η ανάγκη των οργανισμών να επιβιώσουν και να ευημερήσουν σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου ανταγωνισμού, τεχνολογικών εξελίξεων και διαρκώς μεταλλασσόμενων εργασιακών συμπεριφορών απαιτεί ανώτερο επίπεδο ηγεσίας απ' ό,τι ποτέ άλλοτε. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να μελετηθεί η έννοια της ηγεσίας στους σύγχρονους ελληνικούς οργανισμούς και να κατασκευαστεί ένα έγκυρο και αξιόπιστο εργαλείο αξιολόγησης όλων των διαστάσεών της. Για τις ανάγκες της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν έντεκα έγκυρες και αξιόπιστες κλίμακες και υποκλίμακες που φαίνεται να συσχετίζονται με την έννοια της ηγεσίας και τις διαστάσεις της. Η έρευνα έγινε σε δύο στάδια: το πρώτο στάδιο αφορούσε τη διαδικασία κατασκευής του ερωτηματολογίου, μετάφρασης και προσαρμογής των κλιμάκων στην ελληνική γλώσσα ενώ το δεύτερο στάδιο αφορούσε τη διαδικασία συλλογής δεδομένων, την πιλοτική εφαρμογή των ερωτηματολογίων και τη βασική έρευνα. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν ευκαιριακό δείγμα ενήλικων εργαζομένων στον ελληνικό δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα, οι οποίοι οικειοθελώς ανταποκρίθηκαν στην πρόταση να συμμετάσχουν στην έρευνα. Κριτήρια συμμετοχής ήταν να είναι ενήλικες, εργαζόμενοι στην Ελλάδα με μισθωτή σχέση εργασίας. Έλαβαν τελικά μέρος 421 συμμετέχοντες εκ των οποίων το 98,3% (N= 399) ήταν ελληνικής εθνικότητας, το 67,9% γυναίκες (N= 283) και το 43,9% ήταν από 30 έως 39 ετών (N= 183). Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των σχετιζόμενων με την ηγεσία κλιμάκων και υποκλιμάκων που χρησιμοποιήθηκαν και προτείνουν ένα δι-παραγοντικό μοντέλο περιγραφής της ηγεσίας με πολύ καλές ψυχομετρικές ιδιότητες.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Φανή Κουδιγκέλη & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η επαγγελματική εξουθένωση (burnout) αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή χρόνιου, και συσσωρευμένου επαγγελματικού άγχους, το οποίο δημιουργεί στον εργαζόμενο μια ολοένα αυξανόμενη συναισθηματική και σωματική κόπωση, αισθήματα ανεπάρκειας και απογοήτευσης, κατάθλιψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση και έλλειψη ψυχικών αποθεμάτων ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στις πιέσεις που δέχεται και σε υψηλές απαιτήσεις του εργασιακού του περιβάλλοντος. Αποτελείται από τρεις επιμέρους διαστάσεις: 1) τη συναισθηματική εξάντληση, 2) την αποπροσωποποίηση, 3) το μειωμένο αίσθημα προσωπικής επίτευξης. Οι εκπαιδευτικοί είναι μια ομάδα πληθυσμού που ανήκει στα λεγόμενα «επαγγέλματα κινδύνου» όσον αφορά στην επαγγελματική εξουθένωση. Στους εκπαιδευτικούς η συναισθηματική εξάντληση εκφράζεται με αισθήματα κόπωσης και μείωση της ενεργητικότητας, με αποτέλεσμα την αδυναμία του εκπαιδευτικού να προσφέρει ουσιαστικά στο διδακτικό του έργο, η αποπροσωποποίηση εκφράζεται με αδιάφορη, αρνητική ή και κυνική στάση προς τους μαθητές και τάση απομάκρυνσης (ψυχολογικής ή και σωματικής) από αυτούς, και το μειωμένο αίσθημα επίτευξης, με τα μειωμένα αισθήματα αυταξίας που το συνοδεύουν, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της απόδοσης, την παραίτηση από κάθε προσπάθεια αποτελεσματικού χειρισμού των προβλημάτων και την αδυναμία για ουσιαστική εκπαιδευτική προσφορά. Σύμφωνα με τα δεδομένα σχετικών ερευνών, η βίωση θετικών συναισθημάτων σχετίζεται με την αύξηση της δημιουργικότητας, του επιπέδου αισιοδοξίας και ψυχολογικής ανθεκτικότητας, την καταπολέμηση του στρες και την αντιμετώπιση της κατάθλιψης. Έχει διαπιστωθεί ότι τα θετικά συναισθήματα δρουν ως προστατευτικοί παράγοντες σε επιπτώσεις χρόνιου άγχους, βοηθάνε τους ανθρώπους, μέσω της «διεύρυνσης» στην οποία οδηγούν, να είναι πιο ανθεκτικοί απέναντι στο στρες, να αντιμετωπίζουν τις συνέπειες των αρνητικών συναισθημάτων, να διευρύνουν τον ορίζοντα της σκέψης και της ποικιλίας των δράσεων, όσον αφορά τη συμπεριφορά τους και να κινητοποιούν μηχανισμούς (Upward Spiral) που οδηγούν κλιμακωτά σε ψυχική και συναισθηματική ευημερία. Στην παρούσα πιλοτική έρευνα έγινε μια πρώτη προσπάθεια εντοπισμού και διερεύνησης των σημείων και των παραγόντων, που θα μας επιτρέψουν τη σύνδεση του φαινομένου της επαγγελματικής εξουθένωσης των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με το ρόλο που ενδέχεται να διαδραματίζει η βίωση θετικών συναισθημάτων, αναφορικά με την προστασία των εκπαιδευτικών από αυτήν.

5. ΘΕΤΙΚΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΝΟΗΜΑ ΖΩΗΣ, ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ

Πολυξένη Γεωργιάδου & Κωνσταντίνα Λιασίδου

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ο ολοένα και περισσότερο αυξανόμενος αριθμός ατόμων με διάγνωση κατάθλιψης, άγχους και επαγγελματικής εξουθένωσης (burnout) έχει δημιουργήσει την έντονη ανάγκη να στραφούμε σε μεθόδους έγκαιρης διάγνωσης και πρόληψης σε διάφορες ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού. Αυτή η διαπίστωση οδήγησε σε μια νέα τάση στην ψυχολογική έρευνα που είναι η μελέτη των θετικών συναισθημάτων και του ρόλου τους στην ψυχική υγεία. Μέσα από αυτό το χώρο έρευνας, η θεωρία της Διεύρυνσης και Δόμησης (Fredrickson, 1998) πρεσβεύει ότι μέσα από τη βίωση θετικών συναισθημάτων όπως η χαρά, το ενδιαφέρον, η ευχαρίστηση, η αγάπη, διευρύνεται το ρεπερτόριο σκέψης και δράσης του ατόμου και οδηγεί στην περαιτέρω δόμηση νοητικών, ψυχολογικών, και κοινωνικών πόρων, καθώς και στην βίωση περισσότερων θετικών συναισθημάτων αλλά και την αποδυνάμωση των αρνητικών. Με βάση αυτή τη γνώση, μελετήσαμε μια ομάδα πληθυσμού που έχει κατά τη γνώμη μας παραμεληθεί σε αυτό τον τομέα, δηλαδή τον φοιτητικό πληθυσμό. Θέλαμε να εξετάσουμε το κατά πόσο η βίωση των θετικών συναισθημάτων συνδέεται με τα συναισθήματα ικανοποίησης που μπορεί να βιώνουν οι φοιτητές/-τριες από τη ζωή τους, και αν υπάρχει συσχέτιση με το νόημα που προσδίδουν στη ζωή τους. Επίσης θέλαμε να δούμε κατά πόσο οι παραπάνω παράγοντες σχετίζονται με την ικανότητα των φοιτητών για ανάκαμψη από δυσκολίες και την προσαρμογή σε νέες συνθήκες, ικανότητες που αναφέρονται στην ψυχολογική ανθεκτικότητα των ατόμων. Στην παρουσίαση μας εστιάζομαστε στο πως η συσχέτιση των παραπάνω παραγόντων εμφανίζεται μέσα από τον φοιτητικό πληθυσμό του Πανεπιστημίου Κύπρου μέσα από μια πρώτη έρευνα, και συζητάμε θεωρητικές και ερευνητικές προεκτάσεις.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ

Οργανωτές: **Παναγιώτης Κορδούτης & Άννα Μαντόγλου**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρόεδρος: **Αλεξάνδρα Χαντζή**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Συζητητής: **Νικήτας Πατινώτης**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η αναπαράσταση στη σκέψη και το λόγο του μη υφιστάμενου στο παρόν, επηρεάζει την κοινωνιογνωστική επεξεργασία, απόφαση και δράση για το αναπαριστώμενο. Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις σχετίζονται με ποικίλες χρονικές διαστάσεις, αφού πηγάζουν από το παρελθόν, επηρεάζουν το παρόν και προβλέπουν ή κατευθύνουν το μέλλον. Το συμπόσιο πραγματεύεται τη σχέση αυτή και τις συνέπειές της. Στην εργασία «Αυτοβιογραφικές μνήμες, γενεαλογική ταυτότητα και χρονικά πλαίσια», αναδεικνύεται η επιλεκτική αναπαράσταση στη μνήμη παρελθόντων γεγονότων στη βάση της ατομικής κοινωνιοψυχολογικής ταυτότητας. Το περιεχόμενο της εκούσιας και ακούσιας αναπαραστασιακής μνήμης διαφοροποιείται ως προς το χρόνο που συνέβησαν τα γεγονότα σε συνάρτηση με τη γενεαλογική ταυτότητα των συμμετεχόντων. Η εργασία «Το ρεμπέτικο στο δημόσιο λόγο της περιόδου 1931-40», διαπιστώνει ότι η επικρατούσα στις εκάστοτε χρονικές υποπεριόδους (1931-33, 1934-35, 1936-38, 1939-40) αναπαράσταση, δια του δημόσιου λόγου, για το ρεμπέτικο εξαρτάται από το εκάστοτε ιστορικό, κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Η εργασία, «Η κοινωνική αναπαράσταση του χρόνου σε άτομα διαφορετικής κοινωνικής ευλωτότητας», εξετάζει τι παρεπόμενα μπορεί να έχει η κοινωνική ευλωτότητα των ατόμων στον μελλοντικό ή παροντικό/ηδονιστικό αναπαραστασιακό χρονικό τους προσανατολισμό. Η εργασία «Αναπαραστασιακά συστατικά της ερωτικής σχέσης και διάρκειας» υποδεικνύει ότι η αναπαράσταση της ερωτικής σχέσης μπορεί να έχει αντίκτυπο στη διάρκεια της, εφόσον όταν η σχέση αναπαρίσταται περισσότερο ως δέσμευση, η διάρκεια προάγεται, ενώ όταν αναπαρίσταται περισσότερο ως πάθος περιστέλλεται. Ίσως ο τρόπος αναπαράστασης του γάμου να συνδέεται με την αναβλητικότητα στην απόφαση σύναψής του. Η εργασία «Κοινωνικές αναπαραστάσεις του γάμου και αποδόσεις αιτίου για την αναβολή του» υπαινίσσεται ότι επειδή ο γάμος αναπαρίσταται κυρίως ως μέσο απόκτησης παιδιών, τείνει να αναβάλλεται ώστε να πληρωθούν προϋποθέσεις οικονομικής ασφάλειας, ψυχολογικής ετοιμότητας για δέσμευση και κλίματος εμπιστοσύνης στη σχέση. Φαίνεται ωστόσο ότι οι προϋποθέσεις αυτές μπορούν να οδηγήσουν σε γάμο μόνον εφόσον η σχέση με τον «προς γάμο» σύντροφο δεν παρατείνεται υπερβολικά.

1. ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΝΗΜΕΣ, ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

Άννα Μαντόγλου & Αλεξάνδρα Χαντζή

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη του περιεχομένου της αυτοβιογραφικής εκούσιας και ακούσιας μνήμης και των χρονικών πλαισίων των γεγονότων που συνέβησαν σε ατομικό-προσωπικό, ατομικό-οικογενειακό και ατομικό-κοινωνικό επίπεδο. Στην έρευνα συμμετέχουν 575 άνδρες και 635 γυναίκες διαφορετικών ηλικιών, οι οποίοι έγραψαν τρία γεγονότα μνήμης και τρία γεγονότα λήθης και σημείωναν τότε έγινε το καθένα, σε συνθήκες ατομικής-προσωπικής, ατομικής-οικογενειακής και ατομικής-κοινωνικής μνήμης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα γεγονότα της εκούσιας μνήμης είναι όμορφα και ευχάριστα, γιατί κάνουν το άτομο υπερήφανο, συμβάλλουν στη θετική αυτο-εικόνα του, το καταξιώνουν και θέλει να τα θυμάται για πάντα, ενώ τα γεγονότα ακούσιας μνήμης το πληγώνουν, το στενοχωρούν, του δημιουργούν άγχος ή ακόμη το κάνουν να ντρέπεται και επιθυμεί να μην είχαν συμβεί ποτέ. Αυτό παρατηρείται ιδιαίτερα στο περιεχόμενο της ακούσιας ατομικής-κοινωνικής μνήμης, το οποίο συντίθεται από γεγονότα τραυματικά, ταπεινωτικά, «απαγορευμένα», από σιωπές και γεγονότα «ηθικής λήθης». Η επιλογή των γεγονότων εξαρτάται από την ηλικιακή ταυτότητα των ερωτώμενων. Τα χρονικά πλαίσια της μνήμης σχετίζονται με τη γενεαλογική ταυτότητα των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, τα μεγαλύτερης ηλικίας άτομα αναφέρονται σε γεγονότα που πηγάζουν σε βάθος χρόνου σε σχέση με τους ενήλικες που αναφέρονται στα χρονολογικά ενδιάμεσα γεγονότα, ενώ τα νεότερης ηλικίας άτομα αναφέρονται στα χρονολογικά πρόσφατα γεγονότα.

2. ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΛΟΓΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1931-40

Γρηγόρης Μπαγιόκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα έρευνα μελετά την εικόνα του ρεμπέτικου, στο δημόσιο λόγο της περιόδου 1931-40. Η εξεταζόμενη χρονική περίοδος 1931-40, υποδιαιρείται σε τέσσερις χρονικές υποπεριόδους: (α) 1931-33, (β) 1934-35, (γ) 1936-38, (δ)

1939-40. Η υπόθεση που ελέγχθηκε είναι ότι οι μορφές επικοινωνίας (διάδοση, μετάδοση, προπαγάνδα), που επιλέγονται οι εκπρόσωποι του δημόσιου λόγου της περιόδου 1931-40 προκειμένου να αναφερθούν στο ρεμπέτικο, διαφοροποιούνται ανάλογα με την εκάστοτε χρονική υποπερίοδο και βρίσκονται σε συνάρτηση με τις κοινωνικο-πολιτισμικές και πολιτικές εξελίξεις της εποχής. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την ανάλυση των δημοσιευμάτων του ημερήσιου και περιοδικού τύπου της υπό μελέτη περιόδου είναι η ανάλυση περιεχομένου. Από τα αποτελέσματα αποδείχθηκε ότι, σε καθεμία από τις τέσσερις χρονικές υποπεριόδους, η επικέντρωση του ενδιαφέροντος των αρθρογράφων εμφάνισε διαφορές, που σχετίζονται, αφενός, με την επιλογή και παρουσία των τριών διαφορετικών μορφών επικοινωνίας και, αφετέρου, με την παρουσία των κεντρικών στοιχείων της αναπαράστασης του ρεμπέτικου, και ιδιαίτερα του στοιχείου των «ανατολίτικων» κοινωνικο-πολιτισμικών χαρακτηριστικών του. Επίσης, μέσα από τη διερεύνηση ενός γεγονότος του παρελθόντος, καθίσταται δυνατή η προσέγγιση και κατανόηση του παρόντος. Συγκεκριμένα, η παρούσα έρευνα παρέχει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε ότι το ιδεολογικό διακύβευμα από τη γένεση του νεοελληνικού κράτους μέχρι και σήμερα, είναι ο ιδεολογικός προσανατολισμός προς τη δύση ή την ανατολή.

3. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑΣ

Κατερίνα Γούλα

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η ανακοίνωση έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της σχέσης προσανατολισμού στο χρόνο και πρόσληψης της ατομικής κοινωνικής ευαλωτότητας. Στη παρουσίαση αυτή υποστηρίζεται ότι άτομα που προέρχονται από ένα προνομιούχο κοινωνικό περιβάλλον τείνουν να υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό ένα μελλοντικό προσανατολισμό (future-oriented), ενώ άτομα που ανήκουν σε ένα λιγότερο ευνοημένο κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον τείνουν περισσότερο να λειτουργούν με γνώμονα ένα παροντικό-ηδονιστικό χρονικό προσανατολισμό (present-oriented). Ο χρονικός προσανατολισμός βασίζεται στην στάθμιση για την Ελληνική γλώσσα της κλίμακας Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI), ενός εργαλείου μέτρησης χρονικής προοπτικής (ΧΠ), των ερευνητών Zimbardo & Boyd (1999) η οποία και θα παρουσιαστεί. Στην έρευνα συμμετείχαν 400 έλληνες φοιτητές τμημάτων Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. Οι μεθοδολογικές επιλογές της διαδικασίας στάθμισης στηρίχτηκαν τόσο στην αρχική δημοσίευση από τους Zimbardo & Boyd (1999), όσο και στη γαλλική επικύρωση της ZTPI (Apostolidis & Fieulaine 2004). Η στατιστική παραγοντική ανάλυση καθώς και οι επιβεβαιωτικές αναλύσεις επιβεβαιώνουν την δομή της κλίμακας. Επίσης, σύμφωνα με την υπόθεσή μας, η αλληλεπίδραση χρονικής προοπτικής και κοινωνικής ευαλωτότητας είναι στατιστικά σημαντική και δείχνει ότι άτομα λιγότερο ευάλωτα είναι περισσότερο προσανατολισμένα στο μέλλον απ' ό,τι άτομα περισσότερο ευάλωτα, αντίθετα, τα τελευταία είναι περισσότερο προσανατολισμένα στο μοιρολατρικό παρόν απ' ό,τι τα πρώτα.

4. ΤΑ ΤΡΙΑ ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΙΑΚΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΡΩΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ (ΠΑΘΟΣ, ΕΓΓΥΤΗΤΑ, ΔΕΣΜΕΥΣΗ) ΚΑΙ Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ

Παναγιώτης Κορδούτης

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Απλοϊκές και επιστημονικές θεωρίες των ερωτικών σχέσεων συναινούν ότι η αναπαράσταση των σχέσεων συντίθεται από τρία θεμελιώδη συστατικά: το πάθος, την εγγύτητα ή ψυχολογική οικειότητα και την απόφαση/δέσμευση. Χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια αυτοαναφοράς κατασκευασμένα με βάση την Τριγωνική Θεωρία του Έρωτα του Sternberg, εξετάστηκε η προσδοκία ότι κυρίως το βίωμα της απόφασης-δέσμευσης συμβάλει στη διάρκεια της ερωτικής σχέσης ενώ την περιστέλλει το πάθος. Συμμετείχαν 200 άτομα, φοιτητές και εργαζόμενοι. Διαπιστώθηκε ότι η διάρκεια πράγματι επηρεάζεται θετικά από την απόφαση δέσμευση αλλά και την ηλικία του ατόμου, του συντρόφου και αρνητικά από το πάθος και την εκπαίδευση του ερωτικού συντρόφου. Αντίστροφη παλινδρόμηση έδειξε ότι μόνο η διάρκεια επηρεάζει την απόφαση/δέσμευση. Επίσης η διάρκεια επηρεάζει την εγγύτητα αλλά όχι το πάθος. Τα ευρήματα συμφωνούν με τη θεωρία της Hatfield ότι η απόφαση/δέσμευση επηρεάζει τη διάρκεια της σχέσης ενώ το πάθος αν και υποδαυλίζει την ερωτική επαφή αδυνατεί να συντηρήσει τη σχέση επί μακρό. Φαίνεται ότι το πάθος δεν σχετίζεται τόσο με τη διάσταση του χρόνου αλλά η απόφαση/δέσμευση και η εγγύτητα μάλλον οικοδομούνται στη βάση της χρονικής διάστασης της σχέσης.

5. ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ ΩΣ ΣΤΟΧΟΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΑΙΤΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΟΛΗ ΤΟΥ

Ανθή Αργυρούδη

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η απόφαση μακροχρόνιας δέσμευσης σε γάμο δεν αποτελεί πλέον προσωπική ανάγκη και κοινωνική επιταγή αλλά πρωτίστως προσωπική επιλογή, η οποία ίσως συνοδεύεται ή και υπαγορεύεται από νέα αναπαραστασιακά περιεχόμενα για το γάμο. Για να διερευνηθούν προκαταρκτικά τα περιεχόμενα της κοινωνικής αναπαραστάσης που υπόκεινται του γάμου 120 νέοι άνθρωποι, 60 άνδρες και 60 γυναίκες, έγγαμοι και άγαμοι, συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελούταν από ερωτήσεις δημογραφικών δεδομένων, χαρακτηριστικών της τρέχουσας έγγαμης ή μη σχέσης τους και της προηγούμενης, και ανοιχτές ερωτήσεις. Οι τελευταίες, που προηγούνταν κάθε άλλης, ζητούσαν από τα άτομα, χωρίς πρότερη αναφορά στο γάμο, να αναφέρουν με τη μέθοδο του ελεύθερου συνειρμού, τους γενικούς στόχους ζωής τους και κατόπιν να αιτιολογήσουν γιατί ανέφεραν ή δεν ανέφεραν μεταξύ αυτών το γάμο. Από την ποιοτική ανάλυση των αποκρίσεων προέκυψε ότι ο γάμος αναπαριστάται ως θεσμικό πλαίσιο για την δημιουργία οικογένειας, ενώ η οικογένεια, που ήταν συνώνυμη με την απόκτηση παιδιών, περιλάμβανε τον γάμο ως προϋπόθεση για την απόκτηση τους. Σημαντικός στόχος ζωής ήταν η οικονομική σταθερότητα και η εργασιακή αποκατάσταση, ωστόσο δεν αποτελούσαν αυτοσκοπό αλλά το σταθερό περιβάλλον που απαιτείται για την δημιουργία οικογένειας. Η χρονική μετάθεση του γάμου («αναβλητικότητα») σχετιζόταν με αντικειμενικούς λόγους όπως η ηλικία και οι συνθήκες στήριξης της υποψήφιας οικογένειας (οικονομικές, εργασία κλπ.), η ψυχολογική ετοιμότητα του ίδιου του ατόμου για γάμο, η χρονική διάρκεια της σχέσης με τον «προς γάμο» σύντροφο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της σχέσης αυτής (εμπιστοσύνη, ασφάλεια, έρωτας κ.α.).

Συμπόσιο 25

Παρασκευή 17.00 – 18.30

Αίθουσα Α

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΣΤΑΣΕΙΣ, ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΥΤΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΤΠΕ) ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΧΡΗΣΗΣ

Οργανωτές: **Γιώργος Ευσταθίου & Πέτρος Ρούσσος**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Πρόεδρος: **Πέτρος Ρούσσος**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Συζητητής: **Γιώργος Ευσταθίου**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Οι αυξανόμενες ανάγκες για την προσφορά υπηρεσιών ψυχικής υγείας στο πλαίσιο της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, η αυξανόμενη αναφορά ζητημάτων που σχετίζονται με την ψυχική υγεία από τους φοιτητές και η αυξανόμενη προτίμηση για τη χρήση των νέων τεχνολογιών για την προσφορά υπηρεσιών ψυχικής υγείας καθιστούν επιτακτικό για τις υπηρεσίες συμβουλευτικής φοιτητών να διερευνηθούν νέους τρόπους ικανοποίησης των αναγκών των χρηστών τους. Παρότι οι φοιτητές θεωρούνται μία ομάδα με υψηλή εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες, δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς η πρόθεση χρήσης ψυχολογικών υπηρεσιών μέσω Διαδικτύου. Το Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ανέλαβε την πρωτοβουλία για μία τέτοια έρευνα σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, στο πλαίσιο του Κλάδου για την Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών του Ευρωπαϊκού Φόρουμ για τη Συμβουλευτική στην Ανώτατη Εκπαίδευση (FEDORA – PSYCHE). Σε συνεργασία με το Trinity College της Ιρλανδίας και το University of Leeds του Ηνωμένου Βασιλείου αναπτύχθηκε ένα ερευνητικό πρωτόκολλο η πιλοτική εφαρμογή του οποίου έγινε στην Ελλάδα σε δείγμα 1.275 φοιτητών του ΕΚΠΑ. Στο Συμπόσιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο, η ερευνητική μεθοδολογία και τα ευρήματα της ερευνητικής αυτής προσπάθειας.

1. ΠΡΟΘΕΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Κατερίνα Ζησίμου, Γιώργος Ευσταθίου, Πέτρος Ρούσσος, & Αναστασία Κаланτζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι εξελίξεις στην επιστήμη των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και της Πληροφορικής οδήγησαν σε νέες μορφές παροχής ψυχολογικών συμβουλευτικών υπηρεσιών. Οι πιο πρόσφατες εξελίξεις αφορούν στην ανάπτυξη του Διαδικτύου, χάρη στην οποία τα μοντέλα παροχής υπηρεσιών μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή προστέθηκαν στα ήδη διαθέσιμα μοντέλα παροχής υπηρεσιών από ηλεκτρονικό υπολογιστή. Τα μοντέλα παροχής υπηρεσιών μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή προσφέρονται για παρεμβάσεις καθοδηγούμενες από τον θεραπευτή, σε αντίθεση με τις παρεμβάσεις που καθοδηγούνται από τον θεραπευόμενο, στις οποίες βασίζονται οι παρεμβάσεις από ηλεκτρονικό υπολογιστή. Πα-

ρουσιάζονται και συζητώνται οι κύριες διαθέσιμες μορφές παροχής ψυχολογικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών μέσω Διαδικτύου, οργανωμένες σε τέσσερις κατηγορίες: (α) πληροφόρηση-χορήγηση ψυχομετρικών κλιμάκων, (β) παροχή ψυχολογικών συμβουλών, (γ) ομάδες υποστήριξης και (δ) πλήρεις θεραπευτικές παρεμβάσεις. Επίσης αναλύεται η ερευνητική συλλογιστική που οδήγησε στη συγκεκριμένη ερευνητική προσπάθεια.

2. ΠΡΟΘΕΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Αθηνά Αλεξοπούλου, Γιώργος Ευσταθίου, Πέτρος Ρούσσος, & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στο πρώτο μέρος της ανακοίνωσης γίνεται μια αναφορά στα ζητήματα που απασχολούν τους ερευνητές σχετικά τη μέτρηση εννοιών όπως η εμπειρία και η εξοικείωση με τους υπολογιστές, καθώς και οι στάσεις απέναντι στις νέες τεχνολογίες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα τρία ψυχομετρικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση των στάσεων και της ανεπάρκειας των συμμετεχόντων σχετικά με τους υπολογιστές καθώς και για την εκτίμηση της ψυχικής υγείας τους. Συγκεκριμένα, χορηγήθηκαν: (α) η Greek Computer Attitudes Scale (GCAS – Roussos, 2007), το οποίο χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της στάσης του γενικού πληθυσμού απέναντι στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας, (β) η Greek Computer Self-Efficacy Scale (GCSES – Kassotaki & Roussos, 2006), το οποίο χρησιμοποιείται για τη μέτρηση της αυτεπάρκειας των χρηστών υπολογιστή σχετικά με τη χρήση του, και (γ) το General Health Questionnaire (GHQ – Goldberg & Hillier, 1977), το οποίο χρησιμοποιείται για την επισήμανση δυνητικών περιπτώσεων ψυχοπαθολογίας στο γενικό πληθυσμό. Τέλος, γίνεται αναφορά στη διαδικασία που ακολουθήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων.

3. ΠΡΟΘΕΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Φρόσω Κασωτάκη, Γιώργος Ευσταθίου, Πέτρος Ρούσσος, & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ανακοίνωση αναφέρεται στη διερεύνηση της επίδρασης της ψυχοπαθολογίας στην πρόθεση των φοιτητών να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες για τη λήψη συμβουλευτικών υπηρεσιών. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν φοιτητές που βρίσκονταν στα πρώτα τέσσερα έτη των σπουδών τους και προέρχονταν από όλα τα τμήματα του ΕΚ-ΠΑ. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν: (α) το ερωτηματολόγιο GHQ-28 για την εκτίμηση της κλινικής κατάστασης των ατόμων που πήραν μέρος στην έρευνα και (β) αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο που αποσκοπούσε στη διερεύνηση της πρόθεσης των φοιτητών να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες για τη λήψη ψυχολογικών υπηρεσιών. Το ερωτηματολόγιο παρουσίαζε πέντε ενότητες σεναρίων που διερευνούσαν την επιθυμία των ερωτώμενων να εμπλακούν, μέσω των νέων τεχνολογιών, σε δράσεις που κυμαίνονταν από μία απλή διαδικασία πληροφόρησης έως τη λήψη ψυχολογικής υποστήριξης και παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με την επίδραση των δημογραφικών παραγόντων και της ψυχοπαθολογίας ως προς την πρόθεση χρήσης διαφόρων μορφών παροχής ψυχολογικών υπηρεσιών μέσω διαδικτύου.

4. ΠΡΟΘΕΣΗ ΧΡΗΣΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΥΤΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΤΠΕ)

Δανάη Αθανασίου, Γιώργος Ευσταθίου, Πέτρος Ρούσσος, & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στο γενικότερο πλαίσιο της έρευνας που διεξήγαγε το Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών του Ε.Κ.Π.Α. με στόχο τη διερεύνηση της απήχησης που έχει στο φοιτητικό πληθυσμό η παροχή ψυχολογικών υπηρεσιών μέσω του Διαδικτύου, μελετήθηκαν οι στάσεις, η εμπειρία, οι πεποιθήσεις και η αυτεπάρκεια των συμμετεχόντων σχετικά με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η ανακοίνωση παρουσιάζει τα ευρήματα από τις συγκεκριμένες μετρήσεις, τα οποία δείχνουν ότι οι φοιτητές δε διαφοροποιούνται από τον γενικό ελληνικό πληθυσμό ως προς τις στάσεις τους απέναντι στις νέες τεχνολογίες και την αυτεπάρκειά τους σχετικά με τη χρήση του υπολογιστή για την πραγματοποίηση απλών εργασιών γραφείου. Η ανακοίνωση ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων σχετικά με την προβλεπτική ισχύ των συγκεκριμένων μεταβλητών στην πρόθεση των συμμετεχόντων να χρησιμοποιήσουν ψυχολογικές υπηρεσίες μέσω του Διαδικτύου.

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ 4-8 ΕΤΩΝ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Λάμπρος Σταύρου**, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Συζητητής: **Μιλτιάδης Καρβούνης**, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Τις τελευταίες δεκαετίες και όχι μόνο, η επιστημονική έρευνα διεθνώς εστιάζει το ενδιαφέρον της στην πρώιμη ανίχνευση και διάγνωση των μαθησιακών δυσκολιών (μαθησιακές διαταραχές κατά το DSM IV, ειδικές αναπτυξιακές διαταραχές των σχολικών ικανοτήτων κατά τον Π.Ο.Υ.-ICD 10, 1992) και τη συνακόλουθη ψυχολογική, ψυχοπαιδαγωγική και ψυχοθεραπευτική παρέμβαση. Η έρευνα για την πρώιμη αυτή ανίχνευση στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι μαθησιακές δυσκολίες συναρτώνται με την πρωτογενή ενδοψυχική δυσλειτουργία της συγκρότησης των εννοιών του χώρου και του χρόνου, τις διαταραχές του σωματικού σχήματος και της εικόνας του σώματος. Στην περίπτωση αυτή οι μαθησιακές δυσκολίες δύνανται να θεωρηθούν ως εκφάνσεις-συμπτώματα της δυσλειτουργίας αυτής και διαπιστώνονται κυρίως κατά την εκτίμηση της σχολικής ετοιμότητας. Στο συμπόσιο αυτό, το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων παρουσιάζει πέντε (5) ψυχομετρικά εργαλεία πρώιμης ανίχνευσης μαθησιακών δυσκολιών σε παιδιά ηλικίας 4-8 ετών, τα οποία αφορούν στις διαταραχές της λογικομαθηματικής σκέψης, στη (ΔΕΠ-Υ), στις διαταραχές της οπτικής αντίληψης, στις χωροχρονικές διαταραχές και, τέλος, στις δυσκολίες γλωσσικής

1. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ ΝΗΠΙΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΚΑ ΛΟΓΙΚΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ (LOGMATH) ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ ΑΥΤΗΣ

Νίκη Δεληκανάκη & Λάμπρος Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Με την παρούσα Κλίμακα της Λογικομαθηματικής Σκέψης (LOGMATH) ελέγχεται η συγκρότηση της λογικομαθηματικής σκέψης, εντοπίζονται πιθανές γνωστικές δυσλειτουργίες και συνεκτιμάται η σχολική ετοιμότητα των νηπίων που έχουν ολοκληρώσει τη φοίτησή τους στο νηπιαγωγείο. Ο εντοπισμός με επιστημονικά εργαλεία των δυσλειτουργιών γνωστικής ανάπτυξης αποτελεί *sine qua non* προϋπόθεση για τον έλεγχο ενδείξεων για πιθανές μαθησιακές δυσκολίες στην μετέπειτα σχολική πορεία του παιδιού. Η Κλίμακα Λογικομαθηματικής Σκέψης, ως ψυχομετρικό εργαλείο πρώιμης ανίχνευσης διαταραχών γνωστικής ανάπτυξης, απευθύνεται σε παιδιά 4-6 ετών. Αποτελείται από πέντε υποκλίμακες: 1)Χωρική Ικανότητα, 2)Χρονική διαδοχή, 3)Σειροθετήσεις και Ακολουθίες, 4)Ταξινόμηση και 5)Αριθμός. Οι δοκιμασίες είναι εικονογραφικής μορφής, προφορικής απάντησης και εκτέλεσης γνωστικού έργου με χειρισμούς (tasks). Η επίδοση είναι ατομική και ο μέσος χρόνος επίτευξης ανέρχεται στα 23 λεπτά. Οι νόρμες διαφοροποιούνται ανά εξαμηνιαία ηλικίας. Κατά τη βαθμολόγηση εξάγεται ένα συνολικό αποτέλεσμα επίδοσης (score), ενώ η κάθε υποκλίμακα βαθμολογείται ξεχωριστά, έτσι ώστε διαφορές μεταξύ τους να αξιολογούνται κατά την ανίχνευση και το σχεδιασμό της παρέμβασης. Το δείγμα της στάθμισης αποτελείται από 410 υποκείμενα (και 158 προερευνητικών φάσεων) που αξιολογήθηκαν με ατομική συνέντευξη. Σύμφωνα με τη στατιστική επεξεργασία, η κλίμακα παρουσιάζει καλή εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής και περιεχομένου, καθώς και καλή εγκυρότητα κριτηρίου. Η αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής για το δείκτη Cronbach's alpha είναι .93

2. ΤΕΣΤ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ – ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΔΕΠ-Υ) ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 4-6 ΕΤΩΝ

Μαλάμω Δημητρίου & Λάμπρος Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠ-Υ) θεωρείται ως η διαταραχή με την μεγαλύτερη συχνότητα στο μαθητικό πληθυσμό. Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί στην κατασκευή και στάθμιση ψυχομετρικού εργαλείου κατάλληλου τόσο για την πρώιμη ανίχνευση της διαταραχής της ελλειμματικής προσοχής/υπερκινητικότητας όσο για την έγκαιρη αναγνώριση της διαταραχής αυτής σε παιδιά ηλικίας 4-6 ετών (νηπιαγωγείου και πρώτης τάξης δημοτικού). Για το λόγο αυτό δομήσαμε ένα ερωτηματολόγιο δυο τύπων εκ των οποίων ο ένας τύπος απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς (νηπιαγωγούς, δασκάλους) και ο άλλος τύπος απευθύνεται στους γονείς. Στην πιλοτική φάση αυτής της έρευνας έλαβαν μέρος 217 μαθητές από 7 νηπιαγωγεία και 8 δημοτικά σχολεία και στην κυρίως έρευνα ο μαθητικός πληθυσμός που συμμετείχε ανερχόταν συνολικά σε 1523 μαθητές από 38 νηπιαγωγεία και 37 δημοτικά scho-

λεία. Τα ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους νηπιαγωγούς/δασκάλους και από τους γονείς. Τα αποτελέσματα της έρευνάς μας δείχνουν ότι η αξιοπιστία του τεστ για τους δύο τύπους ερωτηματολογίων (ερωτηματολόγιο εκπαιδευτικών και ερωτηματολόγιο γονέων) ήταν εξαιρετικά ικανοποιητική. Ειδικότερα, όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς ο συντελεστής εσωτερικής συνέπειας (Cronbach's alpha) βρέθηκε πολύ υψηλός τόσο στο τεστ συνολικά (0,97) όσο και στους 2 παράγοντες, της ελλειμματικής προσοχής (0,96) και της υπερκινητικότητας (0,96). Επίσης, όσον αφορά στους γονείς ο συντελεστής εσωτερικής συνέπειας (Cronbach's alpha) βρέθηκε πολύ υψηλός τόσο στο τεστ συνολικά (0,94) όσο και στους δυο παράγοντες, της ελλειμματικής προσοχής (0,90) και της υπερκινητικότητας (0,92). Με τη μέθοδο των ημικλάστων (split-half) η αξιοπιστία του τεστ βρέθηκε επίσης πολύ υψηλή. Συγκεκριμένα, ο συντελεστής εσωτερικής συνέπειας (Cronbach's alpha) ήταν για τους εκπαιδευτικούς: πρώτο μέρος/part 1 (0,96), δεύτερο μέρος/part 2 (0,94), και για τους γονείς: πρώτο μέρος/part 1 (0,91) και δεύτερο μέρος/part 2 (0,89). Η εγκυρότητα του τεστ και για τους δυο τύπους (εκπαιδευτικών και γονέων) βρέθηκε πολύ υψηλή. Η εγκυρότητα περιεχομένου του τεστ διερευνήθηκε κατά την κατασκευή του ερωτηματολογίου και με την παραγοντική ανάλυση. Η εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής πραγματοποιήθηκε με τη χρήση διερευνητικής παραγοντικής ανάλυσης με ορθογώνια περιστροφή αξόνων (Varimax) για να προσδιορισθούν οι 2 παράγοντες, της ελλειμματικής προσοχής και της υπερκινητικότητας. Τα τελικά αποτελέσματα (scores) μετατράπηκαν σε τιμές z βάσει των 2 παραγόντων. Ορίστηκε η κατανομή των τιμών z, τόσο για το τεστ συνολικά και χωριστά όσο και για τους δύο παράγοντες, και βρέθηκε ότι προσιδιάζει με την κανονική κατανομή. Η φαινομενική εγκυρότητα του τεστ είναι εξαιρετικά υψηλή. Επίσης, μετρήσαμε έμμεσα την εγκυρότητα κριτηρίου με την κατασκευή ενός δεύτερου ερωτηματολογίου απευθυνόμενο στους εκπαιδευτικούς και στους γονείς, κάναμε τη στάθμιση (αξιοπιστία και εγκυρότητα) και η συνάφεια Pearson r μεταξύ των πρώτου και του δεύτερου ερωτηματολογίου βρέθηκε εξαιρετικά υψηλή (0,91).

3. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ ΤΗΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Στέφανος Κούτρας & Λάμπρος Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η παρούσα ερευνητική εργασία αφορά στη στάθμιση ψυχομετρικού εργαλείου με σκοπό την ανίχνευση των διαταραχών της οπτικής αντίληψης σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή σχετική βιβλιογραφία και τα σταθμισμένα σύγχρονα τεστ οπτικής αντίληψης. Το ψυχομετρικό εργαλείο που κατασκευάσαμε περιλαμβάνει οκτώ (8) υποτέστ, τα οποία εξετάζουν τους παρακάτω τομείς οπτικής αντίληψης: (1) οπτικοκινητικό συντονισμό (τρεις δοκιμασίες), (2) οπτική μνήμη (3 δοκιμασίες), (3) οπτική διάκριση (10 δοκιμασίες), (4) αντιγραφή σχημάτων (10 δοκιμασίες), (5) αντίληψη της θέσης στο χώρο (8 δοκιμασίες), (6) διάκριση χρωμάτων (5 δοκιμασίες), (7) διάκριση σχημάτων-γραμμάτων (5 δοκιμασίες) και (8) οπτικό εγκλεισμό (5 δοκιμασίες). Το τεστ χορηγείται ατομικά, με παιγνιώδη και ευχάριστο τρόπο, και η διάρκειά του είναι 15'-20' λεπτά. Το δείγμα της στάθμισης αποτέλεσαν 900 νήπια από νηπιαγωγεία της Αττικής και της Θεσσαλίας, ενώ προηγήθηκαν δύο προερευνητικές φάσεις. Σύμφωνα με την στατιστική επεξεργασία, το τεστ παρουσιάζει καλή αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής, καλή εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής και περιεχομένου, καθώς και καλή εγκυρότητα κριτηρίου.

4. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΤΕΣΤ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΧΩΡΟΧΡΟΝΙΚΩΝ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ (Η.Τ.Α.Χ.) ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ 4-6 ΕΤΩΝ, SPACE TIME ELECTRONIC TEST (STeTest)

Αναστασία Μακράτζη & Λάμπρος Σταύρου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Είναι κοινός τόπος ότι η κανονική δόμηση των εννοιών του χώρου και του χρόνου αποτελεί βασικό έρεισμα τόσο για τη γνωστική και την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη όσο και, συνακόλουθα, σταθερό σημείο αναφοράς για την πρόσκτηση και απόκτηση από το νήπιο βασικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Το Εργαστήριο Ειδικής και Θεραπευτικής Αγωγής (ΕΡ.Ε.Θ.Α.) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων δημιούργησε ένα Ηλεκτρονικό Τεστ Ανίχνευσης Διαταραχών της Χωροχρονικής Αντίληψης (Η.Τ.Α.Χ.) για παιδιά 4-6 ετών (Space Time Electronic Test – STeTest). Με εργαλείο τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, χρησιμοποιήσαμε το παραμύθι, διαμέσου του οποίου το παιδί μυείται ευχάριστα στην εξελικτική δόμηση της χωροχρονικότητας και συμβάλλει στην εξελικτική διάκριση του συμβολικού περιέχοντος από το πραγματικό περιέχον. Η χορήγηση του τεστ μπορεί να είναι ατομική ή ομαδική, γίνεται μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και ο μέσος χρόνος χορήγησης ανέρχεται στα 35 λεπτά. Το τεστ περιλαμβάνει: (α) πενήντα επτά (57) ερωτηματοχειρισμούς (tasks) τα οποία το υποκείμενο καλείται να εκτελέσει με τη χρήση του «ποντικίου». (β) παιδικό σχέδιο-

ζωγραφική, βιντεοσκόπηση και ηχογράφηση αφήγησης του υποκειμένου μέσω του υπολογιστή. Η βαθμολόγηση των ερωτημάτων-χειρισμών (tasks) γίνεται αυτόματα από τον υπολογιστή. Η αναλυτική και συνολική βαθμολογία αποθηκεύεται στον υπολογιστή και μπορεί να εκτυπωθεί. (γ) δύο (2) ερωτηματολόγια, εκ των οποίων το ένα απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς και το άλλο στους γονείς, και (δ) μία κλειδα παρατήρησης των νηπίων την οποία συμπληρώνει ο ερευνητής κατά την διάρκεια της χορήγησης του τεστ. Το δείγμα της κυρίως στάθμησης αποτέλεσαν 344 υποκείμενα 4-6 ετών που φοιτούσαν σε νηπιαγωγεία των νομών Χανίων και Ρεθύμνου Κρήτης. Της κυρίως έρευνας προηγήθηκε προέρευνα σε εβδομήντα δύο (72) υποκείμενα κατά την οποία, επιπλέον του ηλεκτρονικού τεστ (H.T.A.X.-STeTest), περιλάμβανε τόσο τη χορήγηση συμβατικού τεστ όσο και πρόγραμμα παρέμβασης σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία επίσης, όπως και οι δοκιμασίες της κυρίως έρευνας, κατασκευάστηκαν και χορηγήθηκαν από τους ίδιους τους ερευνητές. Η αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής για το δείκτη Cronbach's alpha είναι 0,87.

5. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΠΡΩΙΜΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΗΣ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΝΗΠΙΟΥ. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΟΦΩΝΟΥ ΝΗΠΙΟΥ

Παναγιώτα Γιαννέλη¹ & Πήλιος Α. Σταύρου²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Πανεπιστήμιο Paris V-Sorbonne

Η εισήγηση αυτή αποσκοπεί στην παρουσίαση ενός εργαλείου που έχει ως στόχο την πρώιμη ανίχνευση των γλωσσικών δυσκολιών του νηπίου και τον εντοπισμό των γλωσσικών ικανοτήτων του. Στη μελέτη αυτή γίνεται σύγκριση της γλωσσικής κατατομής (του γλωσσικού προφίλ) 300 Ελλήνων νηπίων 5-6 ετών και 300 αλλόφωνων νηπίων της ίδιας ηλικίας. Το υπό κατασκευή εργαλείο δύναται να χρησιμοποιείται από τον ίδιο τον παιδαγωγό προκειμένου να σχεδιάζει διαμορφωτικά προγράμματα παρέμβασης για την τάξη του, διαμέσου της αξιολόγησης του γλωσσικού προφίλ των νηπίων, ήτοι κάθε νηπίου χωριστά τόσο σε σχέση με το προφίλ των άλλων συμμαθητών του όσο και με το προφίλ της συγκεκριμένης ομάδας-τάξης. Το εργαλείο αυτό χορηγήθηκε ατομικά και ομαδικά. Ειδικότερα (i) κατά την ατομική χορήγηση εξετάστηκε: η λεξιλογική ικανότητα του παιδιού, η ικανότητα αφήγησης του παιδιού (λεκτική παραγωγή ενός πολύ γνωστού παραμυθιού), η κατανόηση παραμυθιού (η εύρεση σημαντικών πληροφοριών με την κατάλληλη επιχειρηματολογία, επιλογή εικόνων σχετικών με το παραμύθι), η ικανότητα κατονομασίας επαγγελμάτων και η φωνολογική ενημερότητα, και (ii) κατά την ομαδική χορήγηση εξετάστηκε η κατανόηση απλών και σύνθετων οδηγιών, η γνώση εννοιών χώρου και χρόνου, η μνήμη και η προσοχή. Έχει ήδη πραγματοποιηθεί κατά το σχολικό έτος 2007-2008, η πιλοτική έρευνα σε 97 νήπια (εκ των οποίων 27 ήταν αλλόφωνα και τα 70 ελληνόφωνα) στην περιφέρεια Αττικής και βρίσκεται σε εξέλιξη η ερευνητική διαδικασία της οποίας τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν στο συνέδριο.

Workshop 2

Παρασκευή 17.00 – 18.30

Αίθουσα Θ

ΟΜΑΔΙΚΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΚΔΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Οργανωτές: **Α. Σοφianoπούλου, Ι. Αποστολοπούλου, Κ. Ευθυμίου, & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι**

Πανεπιστήμιο Αθηνών & Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς

Ως «Διεκδικητικότητα» περιγράφεται η ικανότητα του ατόμου να μπορεί να εκφράζει τις απαιτήσεις του, όταν έρχεται σε σχέση με το περιβάλλον του, καθώς και την ικανότητά του να τις πραγματοποιήσει. Η προσπάθεια να αντιμετωπιστούν κλασικά συμπτώματα άγχους και παράλληλα να δομηθεί ένα «ρεπερτόριο» συμπεριφορών ικανών να θωρακίσουν το άτομο να αντιδράσει και να συμπεριφερθεί διεκδικητικά οδήγησε τους Ullrich & Ullrich στην ανάπτυξη του Assertiveness Training Program (ATP). Ο σκοπός και η μέθοδος αντιστοιχούν στο θεωρητικό πλαίσιο, όπως αυτά εκφράζονται σήμερα από την ευρέως διαδεδομένη self-management therapy του Kanfer. Τα δύο αυτά μοντέλα αποτέλεσαν την βάση για ανάπτυξη ενός προγράμματος ειδικά για φοιτητές. Το 1998 στο Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών υλοποιήθηκε για πρώτη φορά μια δομημένη γνωσιακή-συμπεριφορική παρέμβαση 10 συνεδριών βασισμένη στο ATP σε μια ομάδα 10 φοιτητών. Έκτοτε η παρέμβαση εφαρμόστηκε σε ομάδες φοιτητών των Πανεπιστημίων Θράκης, Πειραιώς και Ιωαννίνων, αλλά και στο Ινστιτούτο Έρευνας και Θεραπείας της Συμπεριφοράς. Το πρόγραμμα στοχεύει στην βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων στη θεραπεία ατόμων: (α) με ελλειμματική ή αναποτελεσματική διεκδικητική συμπεριφορά, (β) με κοινωνικά άγχη και φοβίες, (γ) με προβληματική διαπροσωπική συμπεριφορά, (δ) με αποφευκτική διαταραχή προσωπικότητας ή άλλες διαταραχές της προσωπικότητας

καθώς και (ε) με άλλες διαταραχές (κατάθλιψη κτλ). Θα παρουσιαστεί το εγχειρίδιο της ομαδικής παρέμβασης και το ψυχοεκπαιδευτικό υλικό των 10 συνεδριών με σκοπό οι συμμετέχοντες να αποκτήσουν μια σφαιρική άποψη της δομής και του τρόπου λειτουργίας του προγράμματος

Θεματική συνεδρία 19

Παρασκευή 17.00 – 18.30

Αίθουσα Σ

ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Πρόεδρος: **Κλεοπάτρα Διακογιώργη**, Πανεπιστήμιο Πατρών

1. ΠΑΡΕΜΒΟΛΕΣ ΜΗΤΕΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ ΑΓΝΩΣΤΗΣ – ΓΝΩΣΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Τριανταφυλλιά Νατσιοπούλου & Χρυσούλα Μελισσά-Χαλικοπούλου

ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Στο δυτικό κόσμο η ανάγνωση από τους γονείς στο μικρό παιδί είναι συνηθισμένη δραστηριότητα. Έρευνες έδειξαν ότι οι γλωσσικές ανταλλαγές γονιού-παιδιού κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης συμβάλλουν στην ανάπτυξη της γλώσσας και του πρώιμου γραμματισμού του παιδιού. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθεί αν το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας σχετίζεται με τις παρεμβολές που κάνει κατά την ανάγνωση στο παιδί άγνωστης και γνωστής ιστορίας. Στην έρευνα συμμετείχαν 22 μητέρες με τα παιδιά τους ηλικίας 4-5 ετών. 11 μητέρες είχαν ανώτατη εκπαίδευση και 11 ήταν απόφοιτοι Λυκείου. Οι μητέρες διάβασαν στα παιδιά, στο σπίτι, τρεις φορές, 1 φορά ανά 3 ημέρες, την ιστορία Τα τρία μικρά λυκάκια και μαγνητοφώνησαν τις αναγνώσεις. Η πρώτη ανάγνωση θεωρήθηκε ανάγνωση άγνωστης ιστορίας και η τρίτη ανάγνωση γνωστής ιστορίας. Αποτελέσματα Στις παρεμβολές των μητέρων με δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν παρατηρήθηκαν διαφορές ανάμεσα στην άγνωστη και τη γνωστή ιστορία. Οι μητέρες όμως με ανώτατη εκπαίδευση στην άγνωστη ιστορία έκαναν περισσότερες παρεμβολές από ότι στη γνωστή στο σύνολο και στις χαμηλού επιπέδου αφαίρεσης παρεμβολές. Κατά την ανάγνωση της άγνωστης ιστορίας οι μητέρες με ανώτατη εκπαίδευση έκαναν γενικά περισσότερες παρεμβολές από τις μητέρες με εκπαίδευση Λυκείου, ενώ κατά ανάγνωση της γνωστής ιστορίας οι μητέρες με ανώτατη εκπαίδευση έκαναν περισσότερες παρεμβολές από τις μητέρες -αποφοίτους Λυκείου μόνο στην κατηγορία των υψηλού επιπέδου αφαίρεσης. Η ενημέρωση των γονέων, ιδίως εκείνων με χαμηλή εκπαίδευση, θα συνέβαλε στην αξιοποίηση του παιδικού βιβλίου ως μέσου αισθητικής συγκίνησης και υποστήριξης της γλωσσικής ανάπτυξης του παιδιού.

2. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΘΗΜΑΤΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΝΙΣΜΟ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΛΕΞΕΩΝ

Αικατερίνη Γριμάνη¹ & Αθανάσιος Πρωτόπαπας²

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά»

Στα ελληνικά, λόγω της μορφολογικής λειτουργίας του τόνου, υπάρχουν περιπτώσεις όπου η θέση του μπορεί να προβλεφθεί. Υπάρχουν, για παράδειγμα, κλιτικά επιθήματα που αναγκάζουν τον τόνο να πέσει σε συγκεκριμένη συλλαβή και παραγωγικά επιθήματα που έχουν τον τόνο σε συγκεκριμένη συλλαβή. Σε αυτές τις περιπτώσεις η θέση του τόνου θεωρείται μορφολογικά καθορισμένη. Στην εργασία αυτή διερευνήθηκε εάν οι αναγνώστες χρησιμοποιούν τη μορφολογική πληροφορία, και πιο συγκεκριμένα, κατά πόσον χρησιμοποιούν τα παραγωγικά επιθήματα ως πηγές πληροφορίας για να τονίζουν σωστά όταν διαβάζουν. Χρησιμοποιήθηκαν ψευδολέξεις που κατασκευάστηκαν ώστε να μη θυμίζουν κάποια συγκεκριμένη λέξη, περιείχαν όμως πραγματικά παραγωγικά επιθήματα τα οποία τονίζονται σε συγκεκριμένη συλλαβή. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν πραγματικές λέξεις με τα ίδια επιθήματα και λέξεις ίδιας καταληκτικής αλληλουχίας γραμμάτων που τονίζονταν σε διαφορετική συλλαβή. Τέλος, χρησιμοποιήθηκαν ψευδολέξεις και πραγματικές λέξεις χωρίς παραγωγικά επιθήματα. Τα συνολικά 276 ερεθίσματα παρουσιάστηκαν για ανάγνωση σε 57 ενήλικες σε τρεις συνθήκες: χωρίς τόνο, με τόνο στη σωστή θέση (του επιθήματος ή της λέξης, ανάλογα), και με τόνο σε διαφορετική θέση από εκείνη που τονίζεται το εκάστοτε επίθημα ή λέξη. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι τα παραγωγικά επιθήματα χρησιμοποιούνται από τους αναγνώστες ως φορείς πληροφορίας για να τονίζουν τις ψευδολέξεις που διαβάζουν. Η επίδραση του παραγωγικού επιθήματος στον τονισμό ήταν μεγαλύτερη σε ερεθίσματα που παρουσιάστηκαν χωρίς τόνο. Επιπλέον, βρέθηκε ότι το παραγωγικό επίθημα επηρεάζει περισσότερο τον τονισμό στην ανάγνωση όταν δεν υπάρχουν λέξεις με την ίδια καταληκτική αλληλουχία γραμμάτων που να τονίζονται σε διαφορετική συλλαβή.

3. ΠΡΟΒΛΕΠΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ

Άρτεμις Παπαδημητρίου & Φίλιππος Βλάχος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πολλές διαχρονικές έρευνες έχουν διεξαχθεί με στόχο τον προσδιορισμό των προβλεπτικών δεικτών της αναγνωστικής επίδοσης και έχουν καταδείξει ότι μια σειρά δεξιοτήτων που αναπτύσσονται από το παιδί πριν την τυπική εκπαίδευση, θέτει τα θεμέλια για την μετέπειτα αναγνωστική επίδοση. Σκοπός της παρούσας διαχρονικής μελέτης είναι να εξετάσουμε εάν συγκεκριμένες δεξιότητες που αναπτύσσονται από την προσχολική ηλικία μπορούν να προβλέψουν την αναγνωστική επίδοση στην Α' Δημοτικού. Στην διαχρονική αυτή μελέτη συμμετείχαν 147 αγόρια και 141 κορίτσια, τα οποία είχαν όλα μητρική γλώσσα την ελληνική και εξετάστηκαν κατά το τρίτο τρίμηνο της φοίτησής τους στο νηπιαγωγείο και την πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου. Στην προσχολική ηλικία αξιολογήθηκε η φωνολογική επίγνωση (συλλαβική κατάτμηση, αναγνώριση κοινού αρχικού φωνήματος, απάλειψη συλλαβής και φωνήματος), η ταχύτητα κατονομασίας εικόνων και η φωνολογική βραχύχρονη μνήμη (αριθμητικό μνημονικό πεδίο και επανάληψη ψευδολέξεων). Στη Α' Δημοτικού αξιολογήθηκε η αναγνωστική επίδοση (ακρίβεια, ευχέρεια και κατανόηση). Για την εξέταση της προβλεπτικής ισχύς των μετρήσεων στο Νηπιαγωγείο πραγματοποιήθηκαν αναλύσεις πολλαπλής παλινδρόμησης με τη μέθοδο βήμα-βήμα (stepwise) έχοντας ως ανεξάρτητες μεταβλητές τις μετρήσεις στο Νηπιαγωγείο και εξαρτημένες τόσο την συνολική αναγνωστική επίδοση, όσο και τις συνιστώσες της ακρίβεια, ευχέρεια και κατανόηση. Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η φωνολογική επίγνωση αποδεικνύεται ο πιο ισχυρός δείκτης πρόβλεψης της αναγνωστικής επίδοσης και ακολουθεί η φωνολογική βραχύχρονη μνήμη, ενώ η ταχύτητα κατονομασίας αντικειμένων δεν συνεισφέρει στην πρόβλεψη. Τα αποτελέσματα συνάδουν με προηγούμενες μελέτες, οι οποίες διαπίστωσαν ότι η φωνολογική επίγνωση και η φωνολογική βραχύχρονη μνήμη προβλέπουν με αρκετή ακρίβεια τις μετέπειτα αναγνωστικές επιδόσεις. Η αξιοποίηση τέτοιων πρώιμων ενδείξεων μπορεί να συμβάλλει στην πρόληψη προβλημάτων στην μετέπειτα ακαδημαϊκή εξέλιξη του παιδιού.

4. ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη¹ & Σοφία Ριζογιάννη

¹Πανεπιστήμιο Πατρών

Στην εργασία αυτή διερευνώνται κάποιες πτυχές της ορθογραφικής ικανότητας μαθητών των Γ' και Δ' τάξεων του δημοτικού σχολείου που σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίον επεξεργάζονται ορθογραφικά τις οικογένειες λέξεων. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της έρευνας είναι να μελετήσει το βαθμό επίγνωσης που διαθέτουν τα παιδιά αυτών των τάξεων της ορθογραφικής σχέσης των λέξεων που ανήκουν λεξιλογικά στην ίδια οικογένεια. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 114 μαθητές της Γ' τάξης και 107 μαθητές της Δ' τάξης οι οποίοι κλήθηκαν να διεκπεραιώσουν τρία διαφορετικά ορθογραφικά έργα: ένα έργο ορθογραφικής παραγωγής καθ' υπαγόρευση, ένα έργο ορθογραφικής πολλαπλής επιλογής και ένα έργο ανίχνευσης και διόρθωσης ορθογραφικών λαθών. Το γλωσσικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε και στα τρία έργα ήταν προτάσεις οι οποίες περιείχαν 10 ζεύγη λέξεων που ανήκαν, το καθένα, στην ίδια οικογένεια. Τα αποτελέσματα έδειξαν μια βελτίωση, με την ηλικία, στις επιδόσεις των παιδιών και στα τρία έργα. Παρατηρήθηκε όμως ότι αυτές οι επιδόσεις ήταν, ανεξάρτητα από την ηλικιακή ομάδα, κατά πολύ υψηλότερες στα δύο πρώτα έργα σε σχέση με το τρίτο. Φάνηκε δηλαδή ότι τα παιδιά, ενώ απέδιδαν τις λέξεις-στόχους και επέλεγαν την ορθογραφική τους αναπαράσταση με ένα συνεπή ορθογραφικό τρόπο –ο οποίος στις περισσότερες περιπτώσεις ήταν και ο σωστός–, στη διαδικασία της ανίχνευσης και της διόρθωσης των λαθών που εντοπίζονταν σ' αυτές τις λέξεις ήταν πολύ λιγότερο συνεπή. Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στη μελέτη αυτής της ασυμμετρίας η οποία, εκτός των άλλων, υποδηλώνει την ανάγκη μιας πολύπλευρης διερεύνησης, δηλαδή μέσα από διαφορετικά γνωστικά και μεταγνωστικά έργα, της ανάπτυξης της ορθογραφικής ικανότητας στα παιδιά.

5. ΤΟΝΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ. ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Θαλής Ν. Παπαδάκης, Δήμητρα Βεκιάρη, Θεανώ Μοσχονά, Χριστίνα Τερλίδου, & Ιωάννης Κ. Τσέγκος

Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας πιλοτικής διαχρονικής έρευνας, κατά την οποία παρακολουθήθηκε, η ψυχοεκπαιδευτική εξέλιξη δύο διαφορετικών («πολυτονικού»-«μονοτονικού»), ως προς την εκμάθηση της ιστορικής ορθογραφίας-πολυτονικού συστήματος γραφής, ομάδων παιδιών, ηλικίας 6-9 ετών. Η έρευνα διήρκεσε 4 έτη και πραγ-

ματοποιήθηκε μέσω ψυχομετρικών μεθόδων (WISC-III και «ΑΘΗΝΑ» Τεστ). Νέα στατιστική επεξεργασία (γραμμικά μεικτά μοντέλα) των αποτελεσμάτων, τριών διαδοχικών μετρήσεων, μέσω του WISC-III, έδειξε ότι η διαφοροποίηση μεταξύ των δύο ομάδων είναι ισχυρώς σημαντική στίς ομοιότητες (ακατέργαστες τιμές $p=0.009$ και επεξεργασμένες $p<0.001$) υπέρ των «πολυτονικών» και σημαντική στή Συμπλήρωση Εικόνων (ακατέργαστες τιμές $p=0.014$) και στήν αριθμητική (ακατέργαστες τιμές, μετά τά 9 έτη, $p=0.040$) υπέρ των «μονοτονικών». Βρέθηκε επίσης σημαντική άνοδος των «πολυτονικών» και πώση των «μονοτονικών» στόν Λεκτικό Δείκτη Νοημοσύνης (διαφορά στόν ρυθμό ανάπτυξης $p=0.008$). Επίσης, διαπιστώθηκε ότι, η αύξηση στίς ομοιότητες (αφηρημένη σκέψη) και στόν Λεκτικό Δ.Ν. (λεκτική ικανότητα χειρισμού συμβόλων και εννοιών) των «πολυτονικών» εξαρτάται από τήν εκμάθηση του πολυτονικού συστήματος και όχι από άλλες μεταβλητές πού ελήφθησαν υπ' οψιν, όπως ξένες γλώσσες, μορφωτικό επίπεδο τού πατέρα κ.λ.π.

ΑΣΥΜΜΕΤΡΙΑ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΟΠΤΙΚΑ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ: ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Γιώργος Γρούϊος**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Παρά το γεγονός ότι η κατανόηση της οργάνωσης και του ελέγχου των οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης παραμένει σήμερα αποσπασματική και ελλιπής, δεδομένα συμπεριφορικών μελετών μαρτυρούν ότι τα δεξιόχειρα άτομα εκτελούν κινήσεις στόχευσης με μεγαλύτερη ταχύτητα, ομαλότητα, συνέπεια και χωρική ακρίβεια με το χέρι προτίμησής τους. Οι προσπάθειες που συντελέστηκαν για να ερμηνεύσουν την υπεροχή του δεξιού χεριού, έναντι του αριστερού, σε ποικίλες οπτικά καθοδηγούμενες κινήσεις στόχευσης, επικεντρώθηκαν στα λειτουργικά χαρακτηριστικά του αντίπλευρου ή αριστερού εγκεφαλικού ημισφαιρίου. Στο συμπόσιο αυτό αναδεικνύονται οι υπάρχουσες θεωρητικές ερμηνείες για την κινητική ασυμμετρία στην οργάνωση και τον έλεγχο των οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης, συνοψίζονται τα διεθνή ερευνητικά δεδομένα των τελευταίων δεκαετιών στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, αλλά και τα συναφή ερευνητικά πορίσματα του Εργαστηρίου Μάθησης και Ελέγχου της Κίνησης του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και προσδιορίζονται κατευθύνσεις για επιπρόσθετη εμπειρική διερεύνηση. Τέλος, σχολιάζονται οι θεωρητικές και εφαρμοσμένες προεκτάσεις της έρευνας στην ασυμμετρία της οπτικά καθοδηγούμενης κινητικής συμπεριφοράς.

1. ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΑΣΥΜΜΕΤΡΙΑ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΟΠΤΙΚΑ ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ

Γιώργος Γρούϊος

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η προτίμηση χεριού – ως σταθερό, καθολικό και αποκλειστικό χαρακτηριστικό του ανθρώπινου είδους – θεωρείται το καταφανέστερο παράδειγμα συμπεριφορικής πλευρώσεως των ενήλικων ατόμων, το οποίο αντανάκλα τις δομικές και λειτουργικές ημισφαιρικές ασυμμετρίες των γνωστικο-κινητικών λειτουργιών. Το επιστημονικό ενδιαφέρον για τη διερεύνηση των οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης εκδηλώνεται για πρώτη φορά στα τέλη του 19ου αιώνα στις κλασικές μελέτες του Woodworth (1899). Τα σύγχρονα βιβλιογραφικά δεδομένα μαρτυρούν ότι τα δεξιόχειρα άτομα εκτελούν κινήσεις στόχευσης ταχύτερα, ομαλότερα, συνεπέστερα και χωρικά ακριβέστερα με το χέρι προτίμησής τους. Αν και η συγκεκριμένη υπεροχή του δεξιού χεριού, έναντι του αριστερού, δεν εκδηλώνεται απροσδόκητα, υπάρχει μικρού βαθμού συναίνεση και ομοφωνία μεταξύ των ειδικών για τις γνωστικές διαδικασίες και τους μηχανισμούς που την καθορίζουν. Εικάζεται, γενικώς, ότι η παραγωγή οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης προϋποθέτει τη συμμετοχή ενός εκ των δύο εγκεφαλικών ημισφαιρίων για τον έλεγχο του εμπλεκόμενου άνω άκρου. Τρεις είναι οι επικρατέστερες θεωρητικές ερμηνείες σήμερα για την υπεροχή του δεξιού χεριού, έναντι του αριστερού, στον έλεγχο οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης: «η υπόθεση της επακριβούς παραμετροποίησης της δύναμης», η «υπόθεση της επεξεργασίας της ανατροφοδότησης» και «η υπόθεση της πλευρικής προσοχής». Η παρουσίαση αυτή φιλοδοξεί να συνεισφέρει, διαμέσου μιας θεωρητικής ανάλυσης και κριτικής προσέγγισης των προαναφερόμενων υποθέσεων, στην πληρέστερη κατανόηση της σχέσης μεταξύ προτίμησης χεριού και εγκεφαλικής λειτουργικής ασυμμετρίας, αλλά και της σύζευξης του οπτικού και κινητικού συστήματος, στον έλεγχο και την εκτέλεση οπτικά καθοδηγούμενων κινήσεων στόχευσης, αντίστοιχα.

2. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΔΕΞΙΟΥ ΚΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΧΕΡΙΟΥ ΣΕ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ

Αντωνία Υψηλάντη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται ερευνητικά δεδομένα από έντεκα δεξιόχειρα ενήλικα άτομα κατά τη διαδικασία στόχευσης από όρθια θέση σε σταθερό στόχο με το προτιμώμενο και μη-προτιμώμενο χέρι. Για την αξιολόγηση της προτίμησης χεριού χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Briggs & Nebes (1975) και για την καταγραφή της κίνησης των χεριών στη δοκιμασία στόχευσης, ειδικοί ηλεκτρομαγνητικοί αισθητήρες θέσης (Nest of Birds, Ascension Inc, VT, USA). Αξιολογήθηκε η ακρίβεια στόχευσης και ο χρόνος κίνησης των δύο χεριών σε τρεις διαφορετικές συνθήκες στόχευσης: με τα δύο μάτια ανοιχτά, με το δεξί μάτι ανοιχτό (ομόπλευρη συνθήκη) και με το αριστερό μάτι ανοιχτό (ετερόπλευρη συνθήκη). Πιο συγκεκριμένα, διερευνήθηκε η εξελικτική θεωρία του Peters (1924) που διατείνεται ότι η στόχευση με ομόπλευρη συνθήκη θα είναι πιο ακριβής από εκείνη με ετερόπλευρη συνθήκη. Τα δεδομένα κατέδειξαν ότι η στόχευση με το προτιμώμενο χέρι είναι πιο ακριβής, αλλά και πιο χρονοβόρα, από εκείνη με το μη προτιμώμενο χέρι. Δεν βρέθηκε σύνδεση της προτίμησης ματιού με την προτίμηση χεριού κατά τη διαδικασία στόχευσης. Τα αποτελέσματα ερμηνεύονται σύμφωνα με τις ισχύουσες θεωρίες κινητικής και αισθητηριακής ασυμμετρίας κατά τη διαδικασία στόχευσης.

3. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΑΣΗΣ ΣΕ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ: ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΧΕΡΙΟΥ ΚΑΙ ΜΑΤΙΟΥ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ

Βασιλεία Χατζητάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η στόχευση από όρθια θέση προκαλεί αποσταθεροποίηση της στάσης του ατόμου λόγω της ισχυρής αδρανειακής επίδρασης που προκαλεί η κίνηση του άνω άκρου στο υπόλοιπο σώμα. Σε αναμονή αυτού του ισχυρού αποσταθεροποιητικού ερεθίσματος, το κινητικό σύστημα προετοιμάζεται προσαρμόζοντας την στάση του πριν την άρση του χεριού στόχευσης (προβλέψιμη προσαρμογή στάσης). Η παρούσα εργασία διερεύνησε την επίδραση του χεριού και του ματιού προτίμησης στον χρόνο έκκλησης και το μέγεθος των προβλεπόμενων προσαρμογών στάσης κατά την κίνηση της στόχευσης. Έντεκα δεξιόχειρα ενήλικα άτομα εκτέλεσαν την κίνηση της στόχευσης σε σταθερό στόχο από όρθια θέση με το προτιμώμενο και μη-προτιμώμενο χέρι σε τρεις διαφορετικές συνθήκες όρασης: μονόφθαλμη όραση με το προτιμώμενο μάτι, μονόφθαλμη όραση με το μη προτιμώμενο μάτι και διόφθαλμη όραση. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι το χέρι προτίμησης επηρεάζει τον χρόνο έναρξης των προβλεψιμων προσαρμογών της στάσης, οι οποίες εκλύονται πιο έγκαιρα όταν η στόχευση εκτελείται με το μη προτιμώμενο χέρι. Επίσης, όταν η στόχευση εκτελέστηκε με το μη προτιμώμενο χέρι, το μάτι προτίμησης επηρέασε το μέγεθος της προσαρμογής της στάσης. Πιο συγκεκριμένα, το μέγεθος της αποσταθεροποίησης ήταν μικρότερο όταν η στόχευση γινόταν στην συνθήκη της μονόφθαλμης όρασης με το μη προτιμώμενο μάτι. Αντίθετα, όταν η στόχευση εκτελέστηκε με το προτιμώμενο χέρι, η συνθήκη όρασης δεν είχε σημαντική επίδραση στην προσαρμογή της στάσης. Συμπεραίνεται ότι όταν η στόχευση εκτελείται με το μη προτιμώμενο χέρι και κάτω από συνθήκες μονόφθαλμης όρασης με το μη προτιμώμενο μάτι (ομόπλευρο χέρι-μάτι), η απειλή διαταραχής της στάσης είναι πιο ισχυρή με αποτέλεσμα το κινητικό σύστημα να προετοιμάζεται πιο έγκαιρα προσπαθώντας να περιορίσει την επίδραση της κίνησης της στόχευσης στην στάση του ατόμου.

ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΕ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ: ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Χρυσή Χατζηχρήστου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Γιώργος Γεωργουλέας**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το συμπόσιο αυτό αναφέρεται σε μοντέλα και δράσεις που αναδεικνύουν τη διασύνδεση του πανεπιστημίου με σχολεία και φορείς της κοινότητας με στόχο την προαγωγή της ψυχικής ανθεκτικότητας και ευεξίας στο σχολικό περιβάλλον. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνονται η παροχή εναλλακτικών ψυχολογικών υπηρεσιών στα σχολεία, η εκπαίδευση και κατάρτιση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών Σχολικής Ψυχολογίας, η ευαισθητοποίηση και κατάρτιση εκπαιδευτικών και η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των μελών της κοινότητας. Ο σύγχρονος αυτός ρόλος του Πανεπιστημίου προβάλλεται ως διεθνής τάση και θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικός, τόσο για την ενίσχυση του μοντέλου επιστήμονα-επαγγελματία στη σχολική ψυχολογία, όσο και για την αναβάθμιση των παρερχομένων σχολι-

κών ψυχολογικών υπηρεσιών. Το συμπόσιο περιλαμβάνει τέσσερις αλληλένδετες εισηγήσεις. Στην πρώτη εισήγηση θα περιγράφει το εννοιολογικό πλαίσιο το οποίο αναπτύχθηκε με βάση τις σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και τάσεις της σχολικής ψυχολογίας και το οποίο αποτελεί το βασικό υπόβαθρο για την ανάπτυξη πολυεπίπεδων δράσεων στη σχολική κοινότητα και τη διασύνδεση του πανεπιστημίου με τα σχολεία. Η δεύτερη εισήγηση αναφέρεται ειδικότερα στην ανάπτυξη του μοντέλου ευεξίας της σχολικής κοινότητας που αποτελεί μια σύνθεση των παραπάνω τάσεων και θεωρητικών προσεγγίσεων και παρέχει κατευθύνσεις για πρακτικές εφαρμογές στο χώρο του σχολείου. Η τρίτη εισήγηση περιγράφει δραστηριότητες και ενδεικτικά παρεμβατικά προγράμματα, τα οποία εφαρμόστηκαν σε επίπεδο ατόμου και συστήματος από το Κέντρο Έρευνας και Εφαρμογών Σχολικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην τελευταία εισήγηση γίνεται αναφορά στη διαδικασία και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των παρεμβάσεων στη σχολική κοινότητα από μαθητές και εκπαιδευτικούς. Μέσα από τις παρουσιάσεις του Συμποσίου αναδεικνύεται η αναγκαιότητα παροχής εναλλακτικών ψυχολογικών υπηρεσιών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και η σπουδαιότητα διασύνδεσης του Πανεπιστημίου με την ευρύτερη σχολική κοινότητα.

1. ΠΑΡΟΧΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ

Χρυσή Χατζηχρήστου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εισήγηση αυτή έχει στόχο την παρουσίαση συγκεκριμένων δράσεων και παρεμβάσεων που εφαρμόζονται στο πλαίσιο της σχολικής κοινότητας και αναδεικνύουν τη σύνδεση της θεωρίας, της εκπαίδευσης και της πρακτικής εφαρμογής μέσω της συνεργασίας Πανεπιστημίου, σχολείου και κοινότητας. Ειδικότερα, επιχειρείται η σύνδεση των δράσεων που έχουν σχεδιαστεί στο πλαίσιο της ανάπτυξης ενός μοντέλου παροχής εναλλακτικών σχολικών ψυχολογικών υπηρεσιών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με την εκπαίδευση των σχολικών ψυχολόγων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παράλληλα, γίνεται μια σύντομη αναφορά σε συγκεκριμένα προγράμματα και δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του περιγραφόμενου μοντέλου για την προαγωγή της συνεργασίας Πανεπιστημίου, σχολείων και κοινότητας, ενώ διερευνώνται βασικά θέματα και μελλοντικές προοπτικές σχετικά με την πρόκληση της σύνδεσης της θεωρίας με την πράξη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τέλος, γίνεται μια συνοπτική αναφορά σε ένα εναλλακτικό μοντέλο παροχής σχολικών ψυχολογικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών, καθώς και στις βασικές συνιστώσες ενός προτεινόμενου εννοιολογικού μοντέλου ευεξίας της σχολικής κοινότητας που αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη και εφαρμογή των παρουσιαζόμενων δράσεων. Η παρουσίαση αυτή αναδεικνύει μεθόδους και τρόπους σύνδεσης του Πανεπιστημίου με το σχολείο και τους φορείς της κοινότητας, δίνοντας τη δυνατότητα, όχι μόνο της παροχής εναλλακτικών ψυχολογικών υπηρεσιών στα σχολεία, αλλά και της διάχυσης της γνώσης που παράγεται στα πανεπιστημιακά κέντρα στην ευρύτερη κοινότητα συνδέοντας τη θεωρία και την έρευνα με πολυεπίπεδες παρεμβάσεις.

2. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ: ΨΥΧΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Αικατερίνη Λαμπροπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο σκοπός αυτής της εισήγησης είναι η παρουσίαση ενός εννοιολογικού μοντέλου για την προαγωγή της ευεξίας στη σχολική κοινότητα που αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων και παρεμβάσεων στο σχολικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, θα παρουσιαστούν σύγχρονες τάσεις και θεωρητικές προσεγγίσεις στη σχολική ψυχολογία που συνθέτουν και πλαισιώνουν το προτεινόμενο μοντέλο. Ειδική αναφορά θα γίνει σε βασικές διαστάσεις της θετικής ψυχολογίας και συγκεκριμένα σε μία από τις πιο σημαντικές έννοιές της, την υποκειμενική αίσθηση ευεξίας. Θα παρουσιαστούν θέματα σχετικά με εννοιολογικές προσεγγίσεις και ορισμούς της έννοιας αυτής που είναι πολύ σημαντικά για την κατανόηση και τη διαφοροποίησή της από άλλους παρεμφερείς όρους. Παράλληλα, θα γίνει συνοπτική αναφορά θεμάτων σχετικά με την παρέμβαση σε επίπεδο συστήματος, την ψυχική ανθεκτικότητα, τα αποτελεσματικά σχολεία και τα σχολεία που λειτουργούν ως κοινότητες που νοιάζονται και φροντίζουν τα μέλη τους που αποτελούν τις βασικές διαστάσεις του μοντέλου. Το μοντέλο ευεξίας της σχολικής κοινότητας που παρουσιάζεται και η ανάπτυξη των βασικών διαστάσεων που αποτελούν τις προϋποθέσεις για την προαγωγή της ευεξίας στη σχολική κοινότητα, αναδεικνύουν μια εναλλακτική οπτική για την ανάπτυξη και την εφαρμογή παρεμβατικών προγραμμάτων στο σχολικό πλαίσιο, ενώ παράλληλα υποδεικνύουν τρόπους πρακτικής εφαρμογής για την προαγωγή της ευεξίας σε επίπεδο συστήματος.

3. ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ: Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Παναγιώτα Δημητροπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις και προσεγγίσεις στο χώρο της σχολικής ψυχολογίας, σημαντικό ρόλο στην παροχή σχολικών ψυχολογικών υπηρεσιών μπορούν να διαδραματίσουν τα Πανεπιστήμια με την ένταξη και τη λειτουργία Κέντρων που αναπτύσσουν και εφαρμόζουν πολυεπίπεδες δράσεις σε συνεργασία με σχολεία και φορείς της κοινότητας. Στη συγκεκριμένη εισήγηση θα παρουσιαστούν οι δράσεις του Κέντρου Έρευνας και Εφαρμογών Σχολικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, το οποίο έχει σχεδιάσει και εφαρμόσει προγράμματα πρόληψης στα ελληνικά σχολεία ακολουθώντας διαφορετικά μοντέλα στην εφαρμογή των παρεμβάσεων αυτών. Ιδιαίτερα, τα τελευταία χρόνια, έμφαση έχει δοθεί στα παρεμβατικά προγράμματα τα οποία αφορούν στο σύνολο των μελών της σχολικής κοινότητας και εφαρμόζονται σε επίπεδο συστήματος και για το λόγο αυτό θα γίνει αναφορά στο «Πρόγραμμα Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας και της Μάθησης: Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο: Ευαισθητοποίηση και παρέμβαση σε επίπεδο συστήματος» το οποίο έχει ως στόχο την προαγωγή της ευεξίας και της ψυχικής ανθεκτικότητας στο σχολικό περιβάλλον. Επιπλέον, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Κέντρου εντάσσεται η έκδοση εκπαιδευτικού υλικού και η συγγραφή σειράς παραμυθιών με εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό χαρακτήρα που στοχεύει στην ευαισθητοποίηση των μελών της σχολικής κοινότητας προς τα παιδιά με διαφορετικές ανάγκες, η εφαρμογή προγραμμάτων με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την επιμόρφωση εκπαιδευτικών, γονέων και ειδικών ψυχικής υγείας για την ψυχολογική στήριξη μαθητών στο σχολικό περιβάλλον σε καταστάσεις κρίσεων, καθώς και η ανάπτυξη εφαρμογών διαπολιτισμικών προγραμμάτων και ψυχοεκπαιδευτικών παρεμβάσεων σε επίπεδο τριτογενούς πρόληψης. Στο τέλος της εισήγησης ακολουθεί συζήτηση για τη δυνατότητα των πανεπιστημιακών κέντρων να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να παρέχουν υπηρεσίες για την κατάλληλη στήριξη των μελών της σχολικής κοινότητας στο πλαίσιο της διασύνδεσης της θεωρίας, της έρευνας και της πράξης.

4. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Γιώργος Γεωργουλέας

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην εισήγηση αυτή θα παρουσιαστούν ενδεικτικά ευρήματα από την αξιολόγηση του «Προγράμματος Προαγωγής της Ψυχικής Υγείας και της Μάθησης. Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο: Ευαισθητοποίηση και παρέμβαση σε επίπεδο συστήματος», το οποίο έχει ως στόχο την προαγωγή της ευεξίας και της ψυχικής ανθεκτικότητας στο σχολικό περιβάλλον. Το πρόγραμμα αυτό έχει σχεδιαστεί και εφαρμοστεί σε σχολεία της Ελλάδας και της Κύπρου στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Κέντρου Έρευνας και Εφαρμογών Σχολικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων έχει αναπτυχθεί ένα σύνθετο μοντέλο αξιολόγησης. Ειδικότερα, μαθητές και εκπαιδευτικοί αξιολογούν το περιεχόμενο και τη διαδικασία εφαρμογής του προγράμματος πριν και μετά την παρέμβαση. Επιπλέον, γίνεται σύγκριση των απαντήσεων των μαθητών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα με ομάδα ελέγχου. Τα αποτελέσματα από την αξιολόγηση είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, καθώς αναδεικνύουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος και την ευρεία αποδοχή του από εκπαιδευτικούς και μαθητές. Από τα αποτελέσματα προκύπτει επίσης ότι οι μαθητές ωφελούνται από το πρόγραμμα ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους και επιπλέον ότι το πρόγραμμα επηρεάζει την προαγωγή θετικού κλίματος στην τάξη και το ευρύτερο σχολικό σύστημα.

Συμπόσιο 29

Παρασκευή 19.30 – 21.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Μαρία Τζουριάδου**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Στόχος του συμποσίου είναι η παρουσίαση μιας συστοιχίας έξι ψυχομετρικών κριτηρίων διαφορικής διάγνωσης μαθησιακών δυσκολιών τα οποία σταθμίστηκαν στον ελληνικό πληθυσμό. Η κατασκευή και η στάθμιση των κριτηρίων αυτών υλοποιήθηκαν από το Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης και το Τμήμα Ψυχολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στα πλαίσια του Προγράμματος «Εγκαιρή και συστηματική ανίχνευση, αξιολόγηση και υποστήριξη των μαθητών με μαθησιακά προβλήματα και προβλήματα λόγου και ομιλίας και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (ΕΠΕΑΕΚ 4.2). Συγκεκριμένα, πρόκειται για τα εξής κριτήρια: (α) Κριτήριο Μαθησιακής Ικανότητας – Επάρκειας, (β) Κριτήριο Αντίληπτικής Λειτουργίας, (γ) Κριτήριο Γνωστικής Επάρκειας, (δ) Κριτήριο Σχολικής – Κοινωνικής Επάρκειας, (ε) Κριτήριο Γλωσσικής Επάρκειας, και (στ) Κριτήριο Μαθηματικής Επάρκειας. Όλα τα

παραπάνω κριτήρια απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους ηλικίας 3 ή 4 – 16 χρόνων. Στο συμπόσιο θα γίνουν 7 συνολικά εισηγήσεις. Στην πρώτη εισήγηση οι Τζουριάδου, Τουτουτζή, Ψωινού και Αναγνωστοπούλου θα παρουσιάσουν το Κριτήριο Μαθησιακής Ικανότητας-Επάρκειας DTLA-P:3, DTLA-4. Στη δεύτερη εισήγηση η Στογιαννίδου θα παρουσιάσει το Κριτήριο Αντιληπτικής Λειτουργίας για Παιδιά και Εφήβους, ενώ στην τρίτη εισήγηση οι Γωνίδα, Τζουριάδου και Ιωσηφίδου θα παρουσιάσουν το Κριτήριο Γνωστικής Επάρκειας για Παιδιά και Εφήβους. Ακολουθεί το Κριτήριο Σχολικής – Κοινωνικής Επάρκειας από την Κοντοπούλου, το Κριτήριο Γλωσσικής Επάρκειας Λ-αΤ-ω από τις Τζουριάδου, Συγκολλίτου και Αναγνωστοπούλου και το Κριτήριο Μαθηματικής Επάρκειας για Παιδιά και Εφήβους από τους Μπάρμπα και Βερμέουλεν. Τέλος, οι Κιοσέογλου, Μενεξές και οι συνεργάτες τους θα παρουσιάσουν τη διαδικασία της στάθμισης στον ελληνικό πληθυσμό των παραπάνω κριτηρίων.

1. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ – ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ DTLA-P:3, DTLA-4

Μαρία Τζουριάδου, Ελευθερία Τουτουτζή, Μαρία Ψωινού, & Ελένη Αναγνωστοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τα DTLA-P:3 και DTLA-4 αποτελούν τα δύο επίπεδα του Κριτηρίου Μαθησιακής Επάρκειας και απευθύνονται το πρώτο σε παιδιά ηλικίας 3.0-6.11 ετών και περιλαμβάνει 115 ερωτήματα ενώ το δεύτερο σε παιδιά ηλικίας 6.0-15.11 ετών και περιλαμβάνει 9 υποδοκιμασίες. Το κριτήριο βασίζεται στα πολυπαραγοντικά διχοτομικά μοντέλα ερμηνείας της νοημοσύνης και δίνει πληροφορίες για τη γενική μαθησιακή ικανότητα – επάρκεια του παιδιού. Στο πλαίσιο του κριτηρίου η ικανότητα – επάρκεια αναφέρεται σε ανεπεξέργαστη και επεξεργασμένη ικανότητα και αποτελεί προβλεπτικό παράγοντα για τη σχολική μάθηση. Το κριτήριο στοχεύει να βοηθήσει τους επαγγελματίες (ψυχολόγους, ειδικούς παιδαγωγούς) να εντοπίσουν παιδιά και εφήβους που παρουσιάζουν ή βρίσκονται σε επικινδυνότητα να παρουσιάσουν μαθησιακές δυσκολίες ή άλλου τύπου διαταραχές, να καθορίσουν εσωτερικές διακυμάνσεις στις μαθησιακές – γνωστικές ικανότητες των παιδιών και να προβλέψουν τη μελλοντική τους επίδοση. Επιπλέον μπορεί να αποτελέσει εργαλείο έρευνας στην περιοχή των μαθησιακών δυσκολιών. Τόσο στο DTLA-P:3 όσο και στο DTLA-4 τα ερωτήματα και οι υποδοκιμασίες ομαδοποιούνται σε τρεις αντιθετικές διχοτομικές συνθέσεις: την περιοχή του λόγου (λεκτικό – μη λεκτικό), την περιοχή της προσοχής (επαυξημένη προσοχή – περιορισμένη προσοχή) και την κινητική περιοχή (κινητικό – μη κινητικό) οι οποίες δίνουν πληροφορίες για τις επιμέρους γνωστικές-μαθησιακές ικανότητες του παιδιού και μπορούν να βοηθήσουν τόσο στη διαφοροδιάγνωση όσο και στη δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού προγράμματος. Η στάθμιση του κριτηρίου πραγματοποιήθηκε σε τρεις φάσεις την πιλοτική εφαρμογή, την κυρίως στάθμιση και την αξιοπιστία διπλής αξιολόγησης και αποδείχθηκε ότι αποτελεί ένα κριτήριο αξιόπιστο και έγκυρο.

2. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΝΤΙΛΗΠΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Αριάδνη Στογιαννίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το Κριτήριο Αντιληπτικής Λειτουργίας για παιδιά και εφήβους (ΚΑΛ), αποτελεί ένα εργαλείο κατάλληλο για διαφοροδιάγνωση Μαθησιακών Δυσκολιών, διάσπασης προσοχής καθώς και οπτικό-αντιληπτικών λειτουργιών που σχετίζονται με την ανάγνωση και τη γραφή. Η χορήγησή του επιτρέπει την εκτίμηση των βασικών μαθησιακών ικανοτήτων. Ο όρος μαθησιακές ικανότητες αναφέρεται στις ικανότητες που επιτρέπουν την κωδικοποίηση, επεξεργασία και ανάκληση πληροφοριών. Διαχωρίζονται από την γενική νοητική ικανότητα – με την ψυχομετρική έννοια – καθώς η δεύτερη αντανάκλα τη συνολική δυνατότητα του ατόμου να επεξεργάζεται πληροφορίες. Οι μαθησιακές ικανότητες αποτελούν τα «τεχνικά εργαλεία» της σκέψης, απαραίτητα για την κατανόηση και χρήση του λόγου. Οι υποδοκιμασίες εξετάζουν βασικές οπτικοκινητικές λειτουργίες, όπως, π.χ., τον οπτικοκινητικό συντονισμό, την οπτική διάκριση και διαχωρισμό, την αντίληψη σχέσεων στο χώρο και την οπτικοκινητική ολοκλήρωση. Εξετάζονται, επίσης, βασικές κινητικές δεξιότητες και δεξιότητες κινητικού συντονισμού.

3. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Ελευθερία Ν. Γωνίδα, Μαρία Τζουριάδου, & Βέρα Ιωσηφίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στην εισήγηση αυτή θα παρουσιαστεί το ψυχομετρικό κριτήριο γνωστικής επάρκειας για παιδιά και εφήβους (4-16 χρόνων). Το κριτήριο βασίστηκε στις σύγχρονες προσεγγίσεις για τη φύση και την ανάπτυξη των γνωστικών διεργασιών και έχει ως στόχο του την ανάδειξη των δυνατοτήτων και των αδυναμιών των παιδιών σε επίπεδο γνωστικών διεργα-

σιών. Η σύνδεση των σχολικών-ακαδημαϊκών δυσκολιών με τις γνωστικές διεργασίες και η από κοινού θεώρησή τους θα επιτρέψει, από τη μια, την πληρέστερη κατανόηση των δυσκολιών και, από την άλλη, τον επιτυχέστερο σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης. Το κριτήριο αποτελείται από 5 υποδοκιμασίες οι οποίες εξετάζουν τρόπους επεξεργασίας και γνωστικές λειτουργίες. Πρόκειται για τις εξής υποδοκιμασίες: (α) ανάκληση αριθμών, (β) ανάκληση λέξεων, (γ) ολοκλήρωση μορφών, (δ) συμπερασματική σκέψη, και (ε) εκφραστικό λεξιλόγιο. Τέλος, θα παρουσιαστούν σύντομα και οι ψυχομετρικές ιδιότητες του κριτηρίου, όπως αυτές ελέγχθηκαν κατά τη διαδικασία της στάθμισής του στον ελληνικό πληθυσμό.

4. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΧΟΛΙΚΗΣ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Ανθούλα Κοντοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Οι μαθησιακές δυσκολίες συνδέονται με την λειτουργία του παιδιού σε ψυχικό-κοινωνικό επίπεδο. Παράμετροι όπως η συναισθηματική ωριμότητα του παιδιού, η εικόνα που έχει για τον εαυτό του και η σχέση του με τους άλλους θα πρέπει επομένως να λαμβάνονται υπόψη στα πλαίσια της ολόπλευρης αξιολόγησης. Το κριτήριο σχολικής-κοινωνικής επάρκειας κατασκευάστηκε με σκοπό να συμβάλει στον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων στην ψυχοκοινωνική λειτουργία των παιδιών και εφήβων που μπορεί να δυσκολεύουν την πρόσαρμογή και αποτελεσματικότητα τους στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον. Αποτελείται από δύο υποδοκιμασίες: η πρώτη είναι κατάλληλη για παιδιά 4-8 ετών και διερευνά τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά τους, με βάση την παρατήρηση των παιδαγωγών και η δεύτερη είναι κατάλληλη για παιδιά και εφήβους 7-16 ετών και διερευνά τον τρόπο που αξιολογούν τα ίδια τον εαυτό τους, την αποτελεσματικότητα τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους. Στο κριτήριο αυτό έγινε έλεγχος αξιοπιστίας και εγκυρότητας και στάθμιση σε αντιπροσωπευτικό δείγμα του γενικού πληθυσμού. Η χορήγησή του επιτρέπει την εκτίμηση των ποσοτικών αλλά κυρίως των ποιοτικών στοιχείων που είναι χρήσιμα για την συνολική κατανόηση της λειτουργίας του παιδιού και εφήβου και τον καταλληλότερο σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης.

5. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ Λ-Α-Τ-Ω

Μαρία Τζουριάδου, Έφη Συγκολλίτου, & Ελένη Αναγνωστοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η λειτουργία του λόγου έχει συνδεθεί με τις μαθησιακές δυσκολίες και γι' αυτό τα τελευταία χρόνια οι επαγγελματίες του χώρου (ψυχολόγοι, ειδικοί παιδαγωγοί, λογοθεραπευτές) έχουν στρέψει την προσοχή τους στα προβλήματα λόγου των παιδιών. Ωστόσο, μέχρι σήμερα στην Ελλάδα δεν υπήρχε ένα κατάλληλο ψυχομετρικό εργαλείο το οποίο να αξιολογεί σφαιρικά τη λειτουργία του λόγου. Στόχος μας λοιπόν ήταν η κατασκευή ενός τέτοιου κριτηρίου, που θα αξιολογεί τα στοιχεία (φωνολογικό, μορφοσυντακτικό, σημασιολογικό) και τα συστήματα (προσληπτικό, οργανωτικό, εκφραστικό) του λόγου καθώς και τις λειτουργίες της κατανόησης και οργάνωσής του και θα αναδεικνύει ένα ολοκληρωμένο προφίλ του παιδιού παρουσιάζοντας τις δυνατότητες και αδυναμίες του. Το κριτήριο που κατασκευάστηκε βασίζεται σε θεωρητικές προσεγγίσεις που ταξινομούν τα στοιχεία του λόγου σε τρία βασικά συστήματα και αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο ο λόγος γίνεται κατανοητός και χρησιμοποιείται. Στο Λ-Α-Τ-Ω εκτός από το προσληπτικό κι εκφραστικό σύστημα συμπεριλήφθηκε το οργανωτικό που αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να συνδέει και να οργανώνει τις προσλαμβάνουσες γλωσσικές πληροφορίες σε κατηγορίες κι επομένως συνδέεται ιδιαίτερα με τη μάθηση. Το κριτήριο αποτελείται από 17 υποδοκιμασίες διευθετημένες σε δύο επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 3.0 – 7.11 ετών και περιλαμβάνει 10 υποδοκιμασίες και το δεύτερο επίπεδο απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 8.0 – 15.11 ετών και περιλαμβάνει 7 υποδοκιμασίες. Η διαδικασία της στάθμισης περιλάμβανε τρεις φάσεις την πιλοτική εφαρμογή, την κυρίως στάθμιση και την αξιοπιστία διπλής αξιολόγησης. Από τις στατιστικές αναλύσεις προέκυψε ότι το κριτήριο πληροί τις απαραίτητες προϋποθέσεις των ψυχομετρικών κριτηρίων, δηλαδή αποδείχθηκε ότι αποτελεί ένα αξιόπιστο και έγκυρο κριτήριο.

6. ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ

Γιώργος Μπάρμπας & Φέμκε Βερμέουλεν

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τις τελευταίες δεκαετίες η έννοια της μαθηματικής επάρκειας αναδεικνύεται ως μια από τις βασικές παραμέτρους για τη μάθηση και την επίδοση στα σχολικά μαθηματικά. Ως μαθηματική επάρκεια μπορεί να προσδιοριστεί το επίπεδο

γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτείται να διαθέτει ένας μαθητής για να είναι σε θέση να αποκτήσει τη μαθηματική γνώση σε μια συγκεκριμένη σχολική τάξη. Στο πλαίσιο αυτό κατασκευάστηκε και σταθμίστηκε το κριτήριο μαθηματικής επάρκειας για μαθητές ηλικίας 7.06 – 15.06, καθώς επίσης προσαρμόστηκε στα ελληνικά και σταθμίστηκε το Κριτήριο Πρώιμης Μαθηματικής Επάρκειας της Ουτρέχτης (Utrecht Early Mathematical Competence Test) για παιδιά ηλικίας 4.00 – 7.06. Ειδικότερα το δεύτερο κριτήριο αξιολογεί γνώσεις και δεξιότητες που προϋποτίθενται για την οικοδόμηση της έννοιας του αριθμού. Αποτελείται από οκτώ (8) ενότητες (σύγκριση, ταξινόμηση, αντιστοίχιση, σειριοθέτηση, χρήση λέξεων αρίθμησης, δομημένη μέτρηση, αποτελεσματική μέτρηση και γενική γνώση αριθμών), από τις οποίες προκύπτει μια συνολική τιμή επάρκειας, η οποία ταξινομείται σε ένα από τα πέντε επίπεδα επάρκειας που ορίζει το κριτήριο. Το κριτήριο για τους μαθητές της τυπικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης περιλαμβάνει τρεις υποδοκιμασίες, το λεξιλόγιο, τις πράξεις και την επίλυση προβλημάτων, από τις οποίες προκύπτει το πηλίκο μαθηματικής επάρκειας. Η διαδικασία της στάθμισης περιλάμβανε τρεις φάσεις, την πιλοτική εφαρμογή, την κυρίως στάθμιση και τη διαδικασία διπλής αξιολόγησης της αξιοπιστίας. Από τις στατιστικές επεξεργασίες προέκυψε ότι και τα δύο κριτήρια πληρούν όλες τις προϋποθέσεις αξιοπιστίας και εγκυρότητας που απαιτούνται για τα ψυχομετρικά κριτήρια.

7. ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Γρηγόρης Κιοσσεόγλου, Γιώργος Μενεξές, Γεωργία Καλαντζάκου, Δήμητρα Ψευτογιάννη, Ελένη Λουκοπούλου, & Ελένη Αρετούλη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρουσίαση αφορά στη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την ανάδειξη των ψυχομετρικών χαρακτηριστικών και του τρόπου στάθμισης των διαγνωστικών κριτηρίων που στοχεύουν στην ψυχομετρική-διαφορική αξιολόγηση παιδιών και εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες. Ως προς τα ψυχομετρικά χαρακτηριστικά, παρουσιάζονται ευρήματα που προέκυψαν από την επεξεργασία των εμπειρικών δεδομένων και αφορούν στην αξιοπιστία και την εγκυρότητα των χρησιμοποιηθέντων κριτηρίων. Σε σχέση με την αξιοπιστία, γίνεται αναφορά στην εσωτερική συνοχή, την ακρίβεια των μετρήσεων και τη σταθερότητα ως προς το χρόνο των διαφόρων κριτηρίων και δίνονται οι τιμές από την εφαρμογή του συντελεστή εσωτερικής συνέπειας alpha του Cronbach, των τυπικών σφαλμάτων μέτρησης και την εφαρμογή της μεθόδου διπλής αξιολόγησης. Σε σχέση με την εγκυρότητα των κριτηρίων γίνεται αναφορά στα δύο βασικά είδη, την εγκυρότητα περιεχομένου και την εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής. Ειδικότερα, για την εγκυρότητα εννοιολογικής κατασκευής αποδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κριτηρίων όπως είναι η συγκλίνουσα και η αποκλίνουσα εγκυρότητα, η εσωτερική τους ομοιογένεια – μέσω των δεικτών διάκρισης – καθώς και ο εξελικτικός χαρακτήρας των περισσότερων από αυτά. Όσον αφορά στους τρόπους στάθμισης των διαγνωστικών κριτηρίων, περιγράφεται η διαδικασία μετατροπής των αρχικών βαθμών των διαφόρων κλιμάκων σε τυπικούς βαθμούς, σε πηλίκια και σε εκατοστημόρια. Οι τυπικοί βαθμοί και τα εκατοστημόρια χρησιμοποιήθηκαν στη στάθμιση υποδοκιμασιών, ενώ τα πηλίκια στη στάθμιση της γενικής βαθμολογίας των κριτηρίων. Για την καλύτερη κατανόηση των διαφόρων ειδών στάθμισης παρουσιάζονται αποσπάσματα από τους πίνακες μετατροπής.

ΠΩΣ ΒΙΩΝΟΥΝ ΟΙ ΜΗΤΕΡΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ ΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ; ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΟΥ DOWN ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΝΔΡΟΜΟΥ WILLIAMS

Οργανωτής: **Νικήτας Πολεμικός**, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πρόεδρος-Συζητητής: **Χριστίνα Παπαηλιού**, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Τα άτομα με νοητική υστέρηση παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές στην πορεία ανάπτυξής τους ανάλογα με την αιτία που προκαλεί τη νοητική υστέρηση. Πιο συγκεκριμένα, πρόσφατες έρευνες διαπιστώνουν ότι παιδιά με διαφορετικά γενετικά σύνδρομα διαφέρουν ως προς το «φαινότυπο της συμπεριφοράς» τους. Τέτοιου είδους διαφορές προσδιορίζουν σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον αντιλαμβάνονται και αντιδρούν στις δυσκολίες τους. Το παρόν συμπόσιο επικεντρώνεται στις αντιλήψεις και τις αντιδράσεις μητέρων παιδιών με σύνδρομο Down και σύνδρομο Williams. Το σύνδρομο Down και το σύνδρομο Williams χαρακτηρίζονται από σχετικά σοβαρά ιατρικά προβλήματα, παρόμοια επίπεδα νοητικής υστέρησης, αλλά διαφορετικά προφίλ συμπεριφοράς. Ειδικότερα, τα παιδιά με σύνδρομο Down παρουσιάζουν σχετικά περιορισμένες δυσκολίες προσαρμογής, ενώ γενικά έχουν καλές κοινωνικές δεξιότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο

ΑΥΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER

Πρόεδρος: **Λίζα Βάρβογλη**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

1. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΗΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ

Ανδριάντα Καλούδη, Κωνσταντίνος Γκουγκούφκας, & Μαρία Παπαδοπούλου

Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Σερρών

Η κοινωνική ένταξη και επαγγελματική αποκατάσταση των ατόμων αποτελεί μια πρόκληση και τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί έντονη φιλολογία γύρω από το θέμα αυτό. Για πρώτη φορά υλοποιείται μια προσπάθεια ανάπτυξης και εφαρμογής εξατομικευμένου προγράμματος παρέμβασης σε εργαστήριο Κηροπλαστικής, ενός ενήλικου ατόμου με αυτισμό, μαθητή του Ειδικού Εργαστηρίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) Σερρών, στα πλαίσια προγράμματος ΕΠΕΑΕΚ II ΥΠ.Ε.Π.Θ. (Μέτρο 1.1 – Ενέργεια 1.1.4 – Κατηγορία Ενέργειας 1.1.4.α), «Ανάπτυξη και υλοποίηση πιλοτικών προγραμμάτων για την κοινωνική ένταξη και την επαγγελματική αποκατάσταση μαθητών με αυτισμό» που υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας-Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής σε συνεργασία με το Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. Σερρών. Το πρόγραμμα διήρκεσε 5 μήνες με εβδομαδιαίες επισκέψεις στον χώρο εργασίας. Για την μετάβασή στον χώρο εργασίας έγινε προσπάθεια εφαρμογής των αρχών της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης όπως προτείνεται από το πρόγραμμα TEACCH. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται το προφίλ του μαθητή, οι διδακτικοί στόχοι και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, καθώς και τα αποτελέσματα της προσπάθειας με όλα τα πλεονεκτήματα αλλά και τις δυσκολίες που προέκυψαν. Τα πρώτα συμπεράσματα της συμμετοχής του μαθητή στο πρόγραμμα είναι ιδιαίτερα σημαντικά και αποτελούν την απαρχή για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη βέλτιστων προγραμμάτων επαγγελματικού προσανατολισμού και αποκατάστασης ατόμων με αυτισμό.

2. ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΠΑΘΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΤΥΠΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΦΥΛΟΥ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

Ηλίας Τσακανίκος

King's College London

Μέχρι σήμερα έχουν αναγνωριστεί άτυπες διαφορές φύλου και συμπεριφοράς στα άτομα με αυτισμό παρόλο που ελάχιστα γνωρίζουμε γι' αυτού του είδους τις διαφορές στην κλινική ψυχοπαθολογία. Εξετάσαμε κλινικά χαρακτηριστικά σε ενήλικες γυναίκες (N = 50) και σε άντρες (N = 100) με αυτισμό και νοητική στέρηση που ζούνε ενταγμένοι στην κοινότητα. Οι συμμετέχοντες είχαν παραπεμφθεί για πρώτη φορά σε ειδική θεραπευτική μονάδα ψυχικής υγιεινής και οι διαγνώσεις ήταν έγιναν με βάση τα κλινικά κριτήρια του ICD-10. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι η διαταραχή προσωπικότητας και η σχιζοφρένεια ήταν περισσότερο συνηθισμένη ανάμεσα στους άντρες, ενώ η άνοια ήταν περισσότερο κοινή στις γυναίκες. Όσον αφορά τα προβλήματα συμπεριφοράς, οι γυναίκες ήταν πιο πιθανό να εμφανίσουν τάσεις αυτοτραυματισμού (όπως επαναλαμβανόμενο χτύπημα του κεφαλιού), ενώ οι άντρες ήταν πιο πιθανό να εμπλακούν σε αντικοινωνικές/παραβατικές συμπεριφορές. Σε σχέση με τις θεραπευτικές προσεγγίσεις, στους άντρες ήταν πιο πιθανό να χορηγηθεί ένας συνδυασμός θεραπευτικής αγωγής, ενώ στις γυναίκες δίνονταν ηρεμιστικά. Συμπερασματικά, τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι γυναίκες με αυτισμό φαίνεται να παρουσιάζουν διαφορές κλινικής ψυχοπαθολογίας σε σχέση με τους άντρες ασθενείς.

3. ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΝΗΜΗ ΣΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER

Ναταλία Καρρά & Λίζα Βάρβογλη

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην παρούσα έρευνα, μέσω της σύγκρισης αναμνήσεων παιδιών με ΣΑ και παιδιών με τυπική ανάπτυξη, επιχειρείται ο εντοπισμός των ελλειμμάτων κατά την ανάκληση του παρελθόντος στο ΣΑ. Περιμέναμε τα παιδιά με ΣΑ να παρουσιάσουν ελλείμματα, καθώς στην αυτοβιογραφική μνήμη συμμετέχουν ο προμετωπιαίος φλοιός και το μεταιχμιακό σύστημα, περιοχές που δυσλειτουργούν στο ΣΑ. Στην έρευνα συμμετείχαν 12 αγόρια με Άσπεργκερ κανονικού δείκτη νοημοσύνης και ηλικίας 7-15 ετών και 12 αγόρια τυπικής ανάπτυξης αντίστοιχων ηλικιών. Αρχικά χορηγήθηκαν δύο λεξιλογικά τεστ (Brief Boston Naming Test και Boston Diagnostic Aphasia Examination) προκειμένου να εξακριβωθεί ότι τα ελλείμματα δεν οφείλονται σε γλωσσικές ανεπάρκειες. Στη συνέχεια ζητήθηκε η περιγραφή δύο αναμνήσεων από την ηλικία 0-5, δύο από την ηλικία 6-σήμερα και τέλος δόθηκαν 6 λέξεις κλειδιά για την ανάκληση συ-

γκεκριμένων γεγονότων. Τις περιγραφές ακολουθούσαν διευκρινιστικές ερωτήσεις για το συναίσθημα, την ευκρίνεια της ανάμνησης, την οπτική γωνία μνημονικής αναπαράστασης του γεγονότος και την αξιολόγηση του θεματικού του περιεχομένου. Λόγω του μικρού μεγέθους του δείγματος ο έλεγχος των αποτελεσμάτων με χ² δεν έδειξε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα. Παρατηρήθηκε ωστόσο τάση σύγκλισης των απαντήσεων των δύο ομάδων, καθώς οι αναμνήσεις χαρακτηρίζονταν από έντονο συναίσθημα, η ευκρίνεια ήταν μεγάλη για τις πρόσφατες αναμνήσεις και τα παιδιά χρησιμοποιούσαν την προσωπική οπτική γωνία αναπαράστασης. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι τα παιδιά με ΣΑ ίσως δυσκολεύονται να επεξεργαστούν τις εμπειρίες τους τη στιγμή που τις βιώνουν, κατά την ανάκληση όμως μετά από κάποιο χρονικό διάστημα τις επεξεργάζονται όπως τα τυπικώς αναπτυσσόμενα παιδιά.

4. ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER

Λίζα Βάρβογλη

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Για τη διάγνωση του αυτισμού και του Συνδρόμου Asperger (ΣΑ) βασικό διαγνωστικό κριτήριο είναι η ύπαρξη κοινωνικών και επικοινωνιακών ελλειμμάτων. Υπάρχει μεγάλος αριθμός ερευνών στη διεθνή βιβλιογραφία που παρουσιάζει εξαντλητικά το είδος και τη φύση των συγκεκριμένων ελλειμμάτων. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει εάν και εφόσον τα κοινωνικά και επικοινωνιακά ελλείμματα στον αυτισμό και το ΣΑ γίνονται αντιληπτά από τα πάσχοντα άτομα και πώς αξιολογούνται (πχ ως αδιάφορες, συναισθηματικά φορτισμένες ή τραυματικές εμπειρίες). Στην έρευνα συμμετείχαν 18 υποκείμενα ηλικίας 13-19 ετών, εκ των οποίων 12 ήταν άντρες και 6 κοπέλες. Οι κοπέλες είχαν πάρει τη διάγνωση ΣΑ ενώ, από τους άνδρες 6 είχαν διαγνωσθεί με ΣΑ και 6 με υψηλής λειτουργικότητας αυτισμό, από κρατικό φορέα. Για κάθε συμμετέχοντα υπήρχε ηλικίο νοημοσύνης μέσα στα φυσιολογικά όρια. Όλοι οι συμμετέχοντες φοιτούσαν ή είχαν αποφοιτήσει από κανονικό σχολείο. Κάθε άτομο συμμετείχε σε ημιδομημένη συνέντευξη και του ζητήθηκε να συμπληρώσει σύντομο ερωτηματολόγιο σχετικά με την ύπαρξη μετατραυματικής διαταραχής του στρες. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας δείχνουν ότι τα άτομα με αυτισμό και αυτά με ΣΑ έχουν βιώσει πληθώρα τραυματικών εμπειριών στην κοινωνική τους ζωή, οι οποίες σχετίζονται με τη φύση των συμπτωμάτων και της διάγνωσης τους. Τα άτομα αυτά δυσκολεύονται να εξηγήσουν το λόγο για τον οποίο βίωσαν τις συγκεκριμένες τραυματικές εμπειρίες, οι οποίες κατηγοριοποιούνται σε γενικότερες ομάδες. Συμπερασματικά, είναι σημαντικό για γονείς, δασκάλους και θεραπευτές να γνωρίζουν ότι τα άτομα με αυτισμό και ΣΑ έχουν πολλές τραυματικές εμπειρίες, οι οποίες είναι συνάρτηση της διάγνωσης τους και των νευρογνωστικών ελλειμμάτων τους. Προσπάθεια θα πρέπει να γίνει στην κατεύθυνση της πρόληψης αλλά και της ανίχνευσης αυτών των τραυματικών εμπειριών ώστε το άτομο να μπορεί να τις αντιμετωπίσει.

5. Η ΝΕΥΡΟΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΜΩΝ: Η ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ, Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ

Μηνάς Νισόπουλος

Ψυχολογικό Κέντρο Καβάλας, Ίδρυμα «ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ» Καβάλας

Η ψυχαναγκαστική καταναγκαστική διαταραχή, είτε με τους ψυχαναγκασμούς, είτε με τους καταναγκασμούς δεν έχει επαρκώς μελετηθεί από την ψυχοβιολογική τους προοπτική. Το άτομο βιώνει ως απειλή και εισβολή ερεθίσματα από το εξωτερικό περιβάλλον, αισθάνεται εντονότατο άγχος και δυσφορία, οπότε αντιδρά με τελετουργικές επαναλήψεις, δηλ. «κάνει μάγια στον εαυτό του» με δραματικές συνέπειες. Από την μακρόχρονη εμπειρία και ενασχόλησή μας με Αυτιστικά άτομα, μπορούμε να υποθέσουμε με μεγάλη βεβαιότητα ότι και στο φάσμα του Αυτισμού, κλασικές αντιδράσεις αυτών των ατόμων ελέγχονται από τους ίδιους μηχανισμούς των καταναγκασμών. Η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή στοιχειοθετεί μία από τις βασικότερες αγχώδεις διαταραχές, έχει δικαίως ονομαστεί και ως «η ασθένεια της αμφιβολίας». Η κλινική της εικόνα παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον. Αυτή η διαταραχή άγχους θεωρείται από τις πιο βιολογικά επιβαρυνμένες. Ωστόσο έχει καταγραφεί περιορισμένος αριθμός ερευνών που να αναφέρονται στην νευροψυχολογία της. Οι πιο πρόσφατες έρευνες στον τομέα της νευροψυχολογίας αυτής της διαταραχής έχουν φωτίσει κάποιες παραμέτρους. Σήμερα γνωρίζουμε ότι στην εμφάνιση των καταναγκασμών συμμετέχουν ο προμετωπιαίος φλοιός, τα βασικά γάγγλια και ο θάλαμος που δυσλειτουργούν και υπερδραστηριοποιούν ένα σύστημα ελέγχου. Από τον προμετωπιαίο φλοιό τα εξωτερικά ερεθίσματα κατευθύνονται μέσω διαφόρων κέντρων των βασικών γαγγλίων στον θάλαμο με δύο τρόπους: (α) μέσω μιας άμεσου οδού που δρα υπερδραστηριοποιητικά και (β) μέσω μιας εμμέσου οδού που δρα ανασχετικά υπολειτουργώντας. Αυτοί οι δύο οδοί λειτουργούν παράλληλα, ταυτόχρονα και εξισορροπητικά. Κάθε διαταραχή αυτής της ισορροπίας έχει δραματικές επιπτώσεις. Στην περίπτωση των κατανα-

γκασμών κυριαρχεί η άμεση οδός της εμμέσου, καθώς το εξωτερικό ερέθισμα εκλαμβάνεται ως απειλή, οπότε το άτομο αντιδρά στο ερέθισμα αυτό με ημιαυτόματες, προγραμματισμένες συμπεριφορές, χωρίς να υπάρχουν οι προϋποθέσεις τέτοιων αντιδράσεων. Ταυτόχρονα παρατηρείται και μια υπερδραστηριότητα στον προμετωπιαίο φλοιό οπότε αυτή η αλληλεπίδραση και αλληλο-ανατροφοδότηση καθιστά αδύνατο κάθε έλεγχο της καταναγκαστικής συμπεριφοράς. Τα παραπάνω δεδομένα έχουν μεγάλη σημασία στην οργάνωση της θεραπευτικής παρέμβασης, στην οποία θα πρέπει να ενισχυθούν οι δομές ανάσχεσης/συγκράτησης ή να δημιουργηθούν τέτοιες δομές ανάσχεσης. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους: α) Ανάσχεση των αρνητικών ερεθισμάτων που κατευθύνονται από τον προμετωπιαίο φλοιό μέσω των βασικών γαγγλίων στον θάλαμο. β) Υποστήριξη θετικών δραστηριοτήτων και κατά συνέπεια ενίσχυση/ισχυροποίηση των ανασχετικών ερεθισμάτων, οπότε εμποδίζεται η υπερδραστηριοποίηση του θαλάμου και εξισορροπεί το σύστημα. Στον αυτισμό με επιτυχία χρησιμοποιείται η θεραπεία με κράτημα στηριζόμενη στην ίδια λογική εξισορρόπηση του φόβου για τους «άλλους». Με αυτή την πρακτική αντιμετώπισης επιταχύνεται η μείωση της έντασης ή και η τροποποίηση των συμπτωμάτων. Ουσιαστικά επιδιώκεται η αποδόμηση των ενοχλητικών συμπεριφορών του αυτιστικού, με ταυτόχρονη παραγωγή δημιουργικών αντιδράσεων πάντα μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων του συγκεκριμένου ατόμου. Στις παραπάνω αρχές στηρίζονται οι τεχνικές της θεραπείας της συμπεριφοράς και της γνωστικής ψυχοθεραπείας. Αυτές οι τεχνικές έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στον περιορισμό του φόβου και των συνεπακόλουθων επαναλήψεων του καταναγκαστικού ατόμου.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Πρόεδρος: **Μαρία Πλατσίδου**, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

1. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ

Γεωργία Στεφάνου, Πέτρος Καριώτογλου, & Κωνσταντίνος Ντίνας

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η παρούσα εργασία αποσκοπούσε στη διερεύνηση (α) των συναισθημάτων τα οποία, συνήθως, βιώνουν οι φοιτητές προσχολικής αγωγής κατά τη διδασκαλία ψυχολογίας, φυσικής και γλωσσολογίας ενός ακαδημαϊκού εξαμήνου, (β) της επίδρασης γνωστικών παραγόντων (προσδοκιών επίδοσης, αντιλαμβανόμενης δυσκολίας, αυτοαντίληψης της ικανότητας, αποδιδόμενη αξία) των φοιτητών και της από τους ίδιους αντιλαμβανόμενης αποτελεσματικότητας του διδάσκοντα στα ίδια συναισθήματα, και (γ) του ρόλου όλων αυτών των μεταβλητών στην ακαδημαϊκή επίδοση στο ίδιο εξάμηνο. Στην έρευνα συμμετείχαν 230 φοιτήτριες προσχολικής αγωγής από τρία Πανεπιστήμια της Ελλάδας, οι οποίες συμπλήρωσαν τις κλίμακες στα μισά ακαδημαϊκού εξαμήνου. Η ακαδημαϊκή επίδοση εκτιμήθηκε με βάση το βαθμό του εξαμήνου. Αναμενόταν η επιβεβαίωση των σχέσεων μεταξύ των μεταβλητών, οι οποίες υποστηρίζονται από τα θεωρητικά μοντέλα «προσδοκιών-αξιών» (Eccles & Wigfield, 2002) και «ακαδημαϊκών συναισθημάτων» (Pekrun, 2000). Βρέθηκε ότι, μέσω αναλύσεων: (α) MANOVA και Anovas, οι φοιτήτριες βίωσαν ποικίλα, και ποικίλης έντασης, συναισθήματα (κυρίως, βαρεμάρα/ενθουσιασμό, άγχος/λίγο άγχος, και ενθάρρυνση/αποθάρρυνση) κατά τη διδασκαλία, (β) ιεραρχικής παλινδρόμησης, οι γνωστικοί παράγοντες επηρέασαν θετικά τα συναισθήματα, και διαμεσολάβησαν στη θετική επίδραση της αντιλαμβανόμενης αποτελεσματικότητας του διδάσκοντα στα συναισθήματα, (γ) διακρίνουσας, οι φοιτήτριες με επιτυχημένη, παρά αποτυχημένη, ακαδημαϊκή επίδοση βίωσαν θετικότερα συναισθήματα, αντιλήφθηκαν ως αποτελεσματικότερο το διδάσκοντα, και θεώρησαν θετικότερους τους γνωστικούς παράγοντες (ιδίως, την ικανότητά τους) και στα τρία μαθησιακά αντικείμενα και (δ) ιεραρχικής παλινδρόμησης, οι γνωστικοί παράγοντες επηρέασαν τη θετική επίδραση των άλλων μεταβλητών στην ακαδημαϊκή επίδοση. Τόσο οι γνωστικοί παράγοντες όσο και τα ακαδημαϊκά συναισθήματα και ο διδάσκων αποτελούν σημαντικές πηγές της ακαδημαϊκής επιτυχίας.

2. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ ΠΡΩΤΟΕΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Θεανώ Καλαβάνη & Φωτεινή Δημητρίου

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στόχος της έρευνας αυτής ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που σχετίζονται με την επίτυχία των πρωτοετών φοιτητών νοσηλευτικής (N=157, =19.8, SD =3.5), στην κλινική πρακτική τους άσκηση. Οι παράγοντες που μετρήθηκαν

στην παρούσα έρευνα αφορούν στην χρήση δεξιοτήτων αυτοδιαχείρισης. Αυτοί είναι οι ακόλουθοι: αυτοέλεγχος, αυτό-αποτελεσματικότητα, κοινωνική σύγκριση, αυτό-επιβράβευση, προγραμματισμός, δέσμευση για επιτυχία (στην πρακτική άσκηση) και έλεγχος των συναισθημάτων που σχετίζονται με την πρακτική άσκηση και την επιτυχία της. Οι αναλύσεις συσχέτισης έδειξαν ότι όσο περισσότερη προσπάθεια καταβάλλει ο φοιτητής για την επιτυχή ολοκλήρωση της κλινικής του άσκησης, τόσο περισσότερο δεσμεύεται προς το στόχο αυτό αλλά και προγραμματίζει τις ενέργειες του ως προς την επίτευξη του ($p < .01$). Επιπρόσθετα, αυξάνεται ο αυτοέλεγχος και ο συναισθηματικός του έλεγχος ($p < .01$). Από τις αναλύσεις ιεραρχικής παλινδρόμησης φάνηκε ότι οι παράγοντες που προβλέπουν την καταβαλλόμενη προσπάθεια από πλευράς ατόμου για την επιτυχή ολοκλήρωση της κλινικής του άσκησης, είναι η αυτό-αποτελεσματικότητα του προς την επίτευξη του στόχου (επιτυχία στην πρακτική άσκηση) καθώς και ο έλεγχος των συναισθημάτων που σχετίζονται με την επιτυχία στην κλινική άσκηση. Τα αποτελέσματα αυτά θα αποτελέσουν τη βάση για σχεδιασμό περαιτέρω έρευνας και παρεμβατικού προγράμματος με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτοδιαχείρισης σε νοσηλευτές για καλύτερο χειρισμό των δυσκολιών στον κλινικό χώρο καθώς και παροχή ουσιαστικής φροντίδας στους ασθενείς.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Διαμάντα-Καλλιρρόη Μπικιάκη & Φώτιος Αναγνωστόπουλος

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι φοιτητές αποτελούν μία σχετικά ομοιογενή ομάδα που κύριο χαρακτηριστικό της είναι η προετοιμασία της ώστε να εισχωρήσει σε επαγγέλματα υψηλών προδιαγραφών. Δεδομένου ότι ο φοιτητικός πληθυσμός βρίσκεται σε μία μεταβατική φάση της ζωής του, από άποψη βιολογική αλλά και ψυχοκοινωνική, η ψυχική υγεία των φοιτητών αποτελεί ενδιαφέρον θέμα για πλήθος ερευνών. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η μελέτη των γενικών επιπέδων ψυχικής υγείας των φοιτητών, σε συνάρτηση με το επίπεδο της γενικής αυτοεκτίμησής τους και με την τάση τους να θεωρούν ότι η ακαδημαϊκή τους επίδοση είναι γνώρισμα της προσωπικής τους αξίας. Οι συμμετέχοντες ήταν φοιτητές ($N = 97$) όλων των ετών, από Πανεπιστημιακά ιδρύματα της Αθήνας και της Κρήτης. Ο μέσος όρος ηλικίας ήταν 21 έτη, 52.6% ήταν άνδρες και 47.4% γυναίκες. Χορηγήθηκαν τρία ερωτηματολόγια: (α) το GHQ-28, για τη μέτρηση των γενικών επιπέδων ψυχικής υγείας, (β) το ερωτηματολόγιο του Rosenberg, για τη μέτρηση των επιπέδων της αυτοεκτίμησης, και (γ) το ερωτηματολόγιο Self-Worth Contingency Questionnaire (Crocker & Wolfe, 1998) που αφορούσε την ακαδημαϊκή επίδοση ως γνώρισμα της προσωπικής αξίας. Επίσης συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για διάφορες δημογραφικές και ιατρικές μεταβλητές. Η συσχέτιση μεταξύ της αυτοεκτίμησης και των τεσσάρων παραγόντων του GHQ-28 (σωματικά συμπτώματα, άγχος/αϋπνία, κοινωνική δυσλειτουργία, σοβαρή κατάθλιψη) ήταν αρνητική και στατιστικά σημαντική. Η ακαδημαϊκή επίδοση ως γνώρισμα της προσωπικής αξίας σχετιζόταν θετικά με το άγχος/αϋπνία ($r = 0.22, p < 0.05$). Στατιστικά σημαντική ήταν η επίδραση του φύλου στους παράγοντες σωματικά συμπτώματα και άγχος/αϋπνία, όπου οι γυναίκες είχαν υψηλότερη μέση τιμή από τους άνδρες ($t = -2.22, p < 0.05$). Το άγχος και η αϋπνία φαίνεται να είναι το κύριο σύμπτωμα που εκδηλώνεται στον ελληνικό φοιτητικό πληθυσμό, ενώ η αυτοεκτίμηση αλληλεπιδρά με τη γενικότερη ψυχική υγεία και ψυχοπαθολογία. Τα ευρήματα υποδεικνύουν παράγοντες προς τους οποίους πρέπει να στραφούν οι συμβουλευτικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση της ψυχικής υγείας των φοιτητών.

4. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΑΣ ΩΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗ ΧΡΗΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ

Μάγδα Ντίβου¹, Γεωργία Παπαντωνίου¹, Δέσποινα Μωραΐτου², & Έφη Κατσαοδήμα¹

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της εργασίας ήταν η διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ της ελπίδας ως χαρακτηριστικού προσωπικότητας, του ελέγχου δράσης, της χρήσης στρατηγικών μάθησης και της ακαδημαϊκής επίδοσης. Μέθοδος: Ένα σύνολο 275 προπτυχιακών φοιτητών της Σχολής Επιστημών της Αγωγής, με μέση ηλικία τα 20.4 έτη, συμμετείχε στην έρευνα. Η συλλογή των δεδομένων έγινε μετά την τελική εξέταση ενός μαθήματος ψυχολογίας. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν την Κλίμακα για την Ελπίδα ως Χαρακτηριστικό των Ενηλίκων (Adult Dispositional Hope Scale – ADHS) των Snyder et al. (1991) και την Κλίμακα Ελέγχου Δράσης (Action Control Scale – ACS-90) του Kuhl (1994). Επίσης, συμπλήρωσαν την Κλίμακα Στρατηγικών Μάθησης του “Motivated Strategies for Learning Questionnaire – MSLQ” των Pintrich et al. (1991). Η βαθμολογία τους στην εξέταση χρησιμοποιήθηκε για τη μέτρηση της επίδοσής τους. Αποτελέσματα: Οι επιβεβαιωτικές αναλύσεις παραγόντων (Bentler, 1993) επιβεβαίωσαν τη δι-παραγοντική δομή του ADHS, τη δομή τριών

παραγόντων του ACS-90 και τη δομή των εννέα παραγόντων της Κλίμακας Στρατηγικών Μάθησης. Το τελικό μοντέλο ανάλυσης διαδρομών που επιβεβαιώθηκε ήταν καλό, $\chi^2(30, N=275) = 33.0, p = .320, \chi^2/df = 1.1, CFI = .997, SRMR = .044, RMSEA = .019$. Συμπεράσματα: Η ανάλυση διαδρομών κατέδειξε ότι η ελπίδα και ο έλεγχος δράσης συσχετιζόνταν με τη χρήση των στρατηγικών μάθησης και την επίδοση. Η βουλευτική διάσταση της ελπίδας βρέθηκε να επηρεάζει θετικά επτά στρατηγικές μάθησης. Η χρήση των στρατηγικών «μεταγνωστική αυτο-ρύθμιση» και «διαχείριση χρόνου και περιβάλλοντος μελέτης» ήταν οι μοναδικές μεταβλητές των στρατηγικών μάθησης που βρέθηκαν να προβλέπουν την επίδοση.

5. ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Αθηνά Α. Σιπητάνου, Μαρία Πλατσίδου, & Μαρία-Αγγελική Κριζέα

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Οι προσωπικές εκτιμήσεις των ενηλίκων μαθητών σχετικά με τους λόγους που συνιστούν την απόφασή τους να συμμετάσχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων αποτελούν ένα ενδιαφέρον ερευνητικό πεδίο στο χώρο της εκπαίδευσης ενηλίκων. Η έρευνα για τη συμμετοχή τους αποκαλύπτει σημαντικά στοιχεία για το ρόλο που διαδραματίζουν οι στάσεις, οι αντιλήψεις και οι προσδοκίες τους σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθεί με ποιον τρόπο οι αντιλήψεις και οι στάσεις των εκπαιδευομένων απέναντι στην εκπαίδευση επηρεάζουν τη συμμετοχή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στην έρευνα συμμετείχαν 71 καταρτιζόμενοι σε προγράμματα που πραγματοποιούσε το ΚΕΚ κατά τη χρονική περίοδο Απριλίου-Μαΐου 2008. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφορών που αποτελείται από τρία μέρη. Το πρώτο μέρος διερευνούσε τα δημογραφικά στοιχεία των καταρτιζομένων, το δεύτερο μέρος διερευνούσε τους λόγους συμμετοχής τους στα προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων και το τρίτο τις στάσεις τους απέναντι στην εκπαίδευση. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν πως οι λόγοι που ωθούν τους ενήλικους εκπαιδευομένους να παρακολουθήσουν προγράμματα εκπαίδευσης ενηλίκων σχετίζονται κυρίως με θέματα που αφορούν την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Οι καταρτιζόμενοι θεωρούν πως μέσω της εκπαίδευσης τους παρέχεται η δυνατότητα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να εξασφαλίσουν τα τυπικά προσόντα ώστε να ανελιχθούν στην εργασία τους. Όσον αφορά τις στάσεις και αντιλήψεις τους, τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι συμμετέχοντες διαθέτουν μια θετική στάση ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα, καθώς τη θεωρούν ένα σημαντικό αγαθό. Τέλος, γίνεται συζήτηση για το πώς οι στάσεις των καταρτιζομένων επηρεάζουν τη συμμετοχή τους στα προγράμματα εκπαίδευσης.

6. THE INFLUENCE OF INTEREST IN CHOOSING AN ENGINEERING CAREER

Demetra Evangelou¹, Williams Graziano¹, Meara Habashi², & Aikaterini Bagiati¹

¹Purdue University, ²University of Alabama

A number of factors have been proposed as explanations for the declining enrollment of students in engineering but with little predictive success. In other fields studies have demonstrated a strong relationship between students' interests and abilities and professional entrance and retention, but little is understood about how interest, as a psychological construct, affects career preferences in engineering. This study seeks to examine the role of interest in pursuing an engineering career. Research on the development of career preferences and decisions related to vocational choices (e.g., Prediger, 1982; Rounds, 1995) suggests that interest can be characterized in terms of two fundamental dimensions: a Person-Thing dimension (PT), and an Ideas-Data dimension (ID). This study was designed to assess differences in the interests of engineering students ($N=877$) and students in an introductory psychology course ($N=716$) along the PT dimension. Students were asked to fill out questionnaires assessing their personality traits and to rate their interests in a number of careers varying in person and thing orientation (adapted from Lippa, in press). Engineering majors were found to be higher in thing and person orientation ($M_T=3.34, M_P=3.07$) than Psychology students ($M_T=1.92, M_P=2.26$). Individual differences in thing orientation were positively related to interest in thing oriented careers, $B=.76, p<.001$, but negatively related to interest in person oriented careers, $B=-.30, p<.001$. This study provided evidence that differences in person and thing orientation do exist, and these individual differences in interest can be used to predict career preferences.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΩΝ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ: ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΧΡΟΝΙΕΣ ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Φώτιος Αναγνωστόπουλος**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στο Συμπόσιο αυτό, που οργανώνεται υπό την αιγίδα του Κλάδου Κλινικής ψυχολογίας και Ψυχολογίας της Υγείας της ΕΛΨΕ, περιλαμβάνονται τέσσερις ομιλίες. Η πρώτη αφορά τις διαφορές στον τρόπο αντίληψης της ασθένειας μεταξύ καρδιοπαθών και των συντρόφων τους. Δείγμα ασθενών (N= 73) με παλαιό έμφραγμα του μυοκαρδίου και οι σύζυγοί τους συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια που κατέγραφαν την αναπαράσταση της ασθένειας, το επίπεδο υγείας και τους τρόπους διαχείρισης της ασθένειας. Οι διαφορές αντιλήψεων μεταξύ ασθενών και συζύγων σχετικά με ορισμένα χαρακτηριστικά της ασθένειας (διάρκεια, βαθμός άσκησης προσωπικού ελέγχου, συναισθηματικός αντίκτυπος) φάνηκε να επηρεάζουν τις στρατηγικές διαχείρισης της ασθένειας. Η δεύτερη ομιλία αφορά τον οξύ και χρόνιο πόνο στους ασθενείς με σωματικά προβλήματα υγείας. Θα αναπτυχθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την αντίληψη του πόνου (ψυχολογική κατάσταση ασθενούς, ποιότητα υποστηρικτικού περιβάλλοντος) καθώς και ο ρόλος του ψυχολόγου στην ψυχολογική αξιολόγηση του ασθενούς που βιώνει έντονο πόνο. Η τρίτη ομιλία αφορά ορισμένες τεχνικές που μπορεί να εφαρμοστούν κατά την γνωστικο-συμπεριφορική θεραπεία ασθενών με καρκίνο. Η τέταρτη ομιλία αφορά τις ψυχολογικές επιπτώσεις των καρδιολογικών προβλημάτων στους ασθενείς και στους φροντιστές τους. Σε δείγμα ασθενών με στεφανιαία νόσο και στους φροντιστές τους (N= 76) μελετήθηκαν τα επίπεδα κατάθλιψης και των δύο πλευρών αλλά και η ποιότητα ζωής των ασθενών. Φάνηκε ότι η στεφανιαία νόσος οδηγεί σε υψηλά επίπεδα κατάθλιψης στους ασθενείς και ότι η ψυχολογική επιβάρυνση που βιώνουν οι φροντιστές σχετίζεται με την ποιότητα ζωής των ασθενών. Οι τέσσερις αυτές ομιλίες αναδεικνύουν το ρόλο των ψυχολογικών παραγόντων στην αντιμετώπιση της χρόνιας αρρώστιας και στην προσαρμογή ασθενών και συγγενών σε αυτήν και επισημαίνουν την αναγκαιότητα σχεδιασμού και εφαρμογής ψυχολογικών παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών.

1. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΑΡΔΙΟΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΤΡΟΦΩΝ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ: ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ

Ευάγγελος Χ.Καραδήμας¹, Αριστείδης Ζαρογιάννος², & Νικόλαος Καραμβακάλης³

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης,² 401 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών,³ Νοσοκομείο NIMITZ

Στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει πιθανές διαφορές στον τρόπο αντίληψης της ασθένειας μεταξύ καρδιοπαθών και των συντρόφων τους. Επίσης, στόχος ήταν η μελέτη της σχέσης μεταξύ των διαφορών αυτών, και του επιπέδου αντιλαμβανόμενης υγείας και των τρόπων διαχείρισης της ασθένειας από τους ασθενείς. Εβδομήντα τρεις ασθενείς (65 άνδρες, 8 γυναίκες) με ένα παλαιό έμφραγμα του μυοκαρδίου και τρέχοντα καρδιολογικά προβλήματα και οι σύζυγοί τους συμπλήρωσαν το Revised Illness Perception Questionnaire. Οι ασθενείς συμπλήρωσαν, επίσης, ερωτηματολόγια για το επίπεδο υγείας (αυτο-αξιολογούμενη υγεία) και τους τρόπους διαχείρισης της ασθένειας. Σημαντικές διαφορές, με τους συζύγους να δηλώνουν υψηλότερες τιμές, βρέθηκαν στις αντιλήψεις που αφορούσαν τη διάρκεια της ασθένειας, το βαθμό προσωπικού ελέγχου, τη συναισθηματική επίδραση της ασθένειας. Η σχέση μεταξύ των διαφορών αυτών με το αντιλαμβανόμενο επίπεδο υγείας και τις στρατηγικές διαχείρισης της ασθένειας ήταν σποραδικές και αδύναμες. Επιπρόσθετα, μετά από στατιστικό έλεγχο των αντιλήψεων των ίδιων των ασθενών, οι όποιες συσχετίσεις σχεδόν εξαφανίστηκαν. Αυτό άλλαξε, όταν δημιουργήσαμε τρεις διαφορετικές ομάδες από ζεύγη ασθενών – συζύγων ανάλογα με το εάν δήλωσαν και οι δύο χαμηλές, και οι δύο υψηλές, ή «αντικρουόμενες» τιμές σε κάθε μία από τις αντιλήψεις για την ασθένεια (στη βάση της διαμέσου): η εναρμόνιση των αντιλήψεων σχετιζόταν με τις στρατηγικές διαχείρισης της ασθένειας, ακόμα και μετά από στατιστικό έλεγχο των επιδράσεων των ίδιων αντιλήψεων των ασθενών. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι σημαντικά σε ερευνητικό και πρακτικό επίπεδο, καθώς δίνουν στοιχεία για τη σημασία της (α)συμφωνίας αντιλήψεων μεταξύ ασθενών και συντρόφων στην προσαρμογή στη χρόνια ασθένεια.

2. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΟΥ ΠΟΝΟΥ

Ιωάννης Παξινός

Γενικό Νοσοκομείο Πατησίων – ΤΕΙ Αθηνών

Ο χρόνιος πόνος θεωρείται σήμερα από τον ΠΟΥ ως νόσος και σε πολλές περιπτώσεις χειρότερος και από τον θάνατο. Ο πόνος ωθεί και προτρέπει σε μια διεπιστημονική προσέγγιση αντιμετώπισής του καθώς είναι ένα σύνθετο

και πολύπλοκο πρόβλημα και οι παράγοντες που συνδέονται μαζί του είναι πολυάριθμοι και πολύπλοκοι. Έτσι είναι απαραίτητη μια ολιστική προσέγγιση που δεν περιορίζεται στα στενά όρια της ιατρικής. Ο πόνος είναι ένα χαρακτηριστικό, μία συνθήκη της ίδιας της ύπαρξης και σαν τέτοιο οφείλουμε να τον προσεγγίζουμε, αξιοποιώντας ταυτόχρονα τις δυνατότητες που διαθέτουμε προκειμένου να τον αντιμετωπίσουμε. Ενιαία αντίληψη του πόνου δεν υπάρχει. Η αντίληψη του πόνου εξαρτάται από: Την γενικότερη κατάσταση του ατόμου, την ψυχολογική του κατάσταση, την προσωπική του ιστορία, το περιβάλλον στο οποίο ζει, την ποιότητα των υποστηρικτικών δικτύων που διαθέτει. Ο ρόλος του ψυχολόγου είναι αφ ενός να αξιολογήσει την συμμετοχή του συναισθήματος των γνωστικών και συμπεριφοριστικών παραγόντων που εμπλέκονται στην αντίληψη και στη βίωση του πόνου και αφετέρου να στηρίξει τον πάσχοντα. Η ψυχολογική αξιολόγηση θα πρέπει σε γενικές γραμμές να περιλαμβάνει τις ακόλουθες διαστάσεις: την παρούσα αντίληψη του εκφραζόμενου πόνου, την προνοσηρή προσωπικότητα του πάσχοντος, τους περιβαλλοντικούς παράγοντες οι οποίοι πιθανώς εκκλείουν τον πόνο. Παρατηρείται διαφορετική κλινική εικόνα μεταξύ των ασθενών που παρουσιάζουν οξύ από χρόνιο πόνο. Ο ασθενής με χρόνιο πόνο χαρακτηρίζεται πολύ συχνά από απελπισία, ματαιότητα και κόπωση. Επιπλέον εξαιτίας της μειωμένης λειτουργικότητάς του, βιώνει με δραματικό τρόπο την μειοξεία ως αναπηρία. Πολύ συχνά οι ασθενείς με χρόνιο πόνο αποκτούν μια εξαρτητική συμπεριφορά από τους θεράποντες, επιθυμώντας συνεχείς επισκέψεις ώστε να έχουν επαφές με τους θεράποντες.

3. Η ΧΡΗΣΗ ΝΟΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΣΤΗΝ ΓΝΩΣΤΙΚΟ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ ΚΑΡΚΙΝΟΠΑΘΗ ΑΣΘΕΝΗ

Μίκα Χαρίτου-Φατούρου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η έρευνα βασίζεται στη Γνωστική/Συμπεριφορική ψυχοθεραπευτική προσέγγιση, τη χρήση νοερών εικόνων καθώς και την έμμεση χρήση της ζωγραφικής σε ασθενείς με καρκίνο. Σκοπός της έρευνας είναι η θεραπευτική προσέγγιση νεαρής γυναίκας με καρκίνο μαστού. Ακολουθήθηκε η εφαρμογή της γνωστικο/συμπεριφορικής ψυχοθεραπευτικής μεθοδολογίας (διατήρηση εργασίας και στήριξη του περιβάλλοντος) με την χρήση νοερών εικόνων, μαζί με την ιατρική θεραπεία επί δύο έτη. Αποτελεσματική ψυχολογική υποστήριξη της ασθενούς, στην οποία επετράπη η κύηση και γέννηση παιδιού, ηλικίας σήμερα 2 ετών. Τα συμπεράσματα έδειξαν ότι η χρήση νοερών εικόνων στην ψυχοθεραπεία και η διατήρηση της ποιότητας ζωής του ασθενούς με καρκίνο στο εργασιακό και οικογενειακό του περιβάλλον μπορεί να δράσουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση της νόσου.

4. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΕΦΑΝΙΑΙΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΑ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΩΝ ΤΟΥΣ

Παναγιώτα Δήμου & Μιχαήλα Χονδροκούκη

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η εμπειρική αυτή μελέτη διεξήχθη με στόχο να μελετηθούν οι ψυχολογικές επιπτώσεις της στεφανιαίας νόσου στον ασθενή και τον φροντιστή του (σύζυγο) και να αναδειχθεί η αλληλεπίδραση που υπάρχει μεταξύ τους στα πλαίσια της κοινής προσπάθειας αντιμετώπισης της ασθένειας. Το δείγμα αποτέλεσαν 76 ζευγάρια ασθενών-φροντιστών, στα οποία χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια μέτρησης της κατάθλιψης (CES-D), της ποιότητας ζωής (SF-36) και του οικογενειακού στρες (Family Strain Questionnaire). Η έρευνα έδειξε ότι οι καρδιολογικοί ασθενείς βιώνουν μεγαλύτερα επίπεδα κατάθλιψης από τα άτομα που τους φροντίζουν. Επιπλέον, βρέθηκε ότι η επιβάρυνση που βιώνουν οι φροντιστές συσχετίζεται σημαντικά με την κατάθλιψη των ίδιων αλλά και με την κατάθλιψη των ασθενών. Ένα ακόμα αξιόλογο εύρημα ήταν ότι τόσο η κατάθλιψη όσο και η επιβάρυνση που βιώνουν οι φροντιστές συσχετίζεται σημαντικά με την ποιότητα ζωής των ασθενών. Τέλος, οι αλλαγές που επιφέρει η στεφανιαία νόσος οδηγούν σε σημαντικά επίπεδα κατάθλιψης και σε χαμηλότερα επίπεδα ποιότητας ζωής τόσο στον ασθενή όσο και στο συγγενή που έχει αναλάβει τη φροντίδα του. Οι επιπτώσεις της στεφανιαίας νόσου δεν περιορίζονται μόνο στον ασθενή αλλά επεκτείνονται και στα μέλη του οικογενειακού περιβάλλοντος που τον φροντίζουν. Διατυπώνονται προτάσεις για το σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης που θα απευθύνονται στο σύστημα ασθενής-φροντιστής, και θα συμβάλλουν στην αποτελεσματικότερη αποκατάσταση της υγείας του πάσχοντα, δεδομένου ότι ασθενής και φροντιστής αποτελούν μια άρρηκτα συνδεδεμένη μονάδα.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Κωνσταντίνος Μπούσουλας**, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Συζητητής: **Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σε αυτό το συμπόσιο παρουσιάζονται θεωρητικές και ερευνητικές εισηγήσεις αναφορικά με την εφαρμογή των θετικών συναισθημάτων τη κλινική και ψυχολογία της υγείας. Η πρώτη εισήγηση αφορά στην θεραπεία της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες και παρουσιάζονται οι μεταβλητές που συνδέονται με την αποτελεσματικότητα της θεραπείας, όπως η αυτό-αποτελεσματικότητα, η ετοιμότητα, η προσδοκία, η κοινωνική στήριξη και η κλινική εικόνα του θεραπευόμενου. Η δεύτερη εισήγηση παρουσιάζει ευρήματα αναφορικά με τον τρόπο που η βίωση του θετικού συναισθήματος του ενθουσιασμού συνδέεται με την εμφάνιση της διεύρυνσης και πυροδοτεί μία ανεπιστόμενη σπείρα αλληλεπίδρασης ενθουσιασμού και διεύρυνσης από συνεδρία σε συνεδρία ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα της θεραπευτικής έκβασης. Με βάση τα ευρήματα προτείνεται ένα μοντέλο κατανόησης της λειτουργίας των θετικών συναισθημάτων στην θεραπευτική διαδικασία και η συμβολή τους στην ψυχοθεραπευτική αλλαγή. Η τρίτη εισήγηση παρουσιάζει ευρήματα αναφορικά με την σχέση της θεραπευτικής συμμαχίας, της συνεργασιμότητας και της θεραπευτικής έκβασης γνωσιακής-συμπεριφορικής ψυχοθεραπείας σε άτομα με διαταραχές άγχους. Τα αποτελέσματα εμφανίζουν συσχέτιση της συνεργασιμότητας με το θεραπευτικό αποτέλεσμα και απουσία σημαντικής σχέσης της θεραπευτικής συμμαχίας με την συνεργασιμότητα και την έκβαση. Η τέταρτη εισήγηση αποτελεί μια συγκριτική και διαχρονική παρουσίαση ευρημάτων αναφορικά με την εμφάνιση της επιλόχειας κατάθλιψης την τελευταία δεκαετία. Παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν την συχνότητα των συμπτωμάτων και την σχέση εμφάνισης της επιλόχειας κατάθλιψης με δημογραφικούς και μαιευτικούς παράγοντες. Τα συμπεράσματα συζητούνται με έμφαση τη πρόληψη, τη παρέμβαση και την εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας. Η πέμπτη εισήγηση επικεντρώνεται στην κριτική παρουσίαση των προγραμμάτων αποκατάστασης στο πλαίσιο της ψυχολογίας της υγείας σε ασθενείς με καρδιολογικές παθήσεις. Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά, δομή, ψυχολογικοί παράγοντες, συστατικά αυτών των προγραμμάτων αποκατάστασης, και η αποτελεσματικότητά τους. Η τελευταία εισήγηση αφορά τις ατομικές διαφορές αναφορικά με τις ερμηνείες των απόψεων για τις αρνητικές συμπεριφορές των συζύγων τους και τις στρατηγικές αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν απέναντι σε τέτοιες συμπεριφορές. Στην έρευνα χρησιμοποιείται η θεωρία της ενήλικης προσκόλλησης ως το πλαίσιο ένταξης αυτών των ατομικών διαφορών. Τελικός στόχος αποτελεί η διατύπωση ενός μοντέλου αναφορικά με την ικανοποίηση από το γάμο, το οποίο να βασίζεται στις προαναφερθείσες μεταβλητές. Τα αποτελέσματα συζητούνται.

1. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΑΠΟ ΨΥΧΟΤΡΟΠΕΣ ΟΥΣΙΕΣ: ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κατερίνα Φλωρά & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σε αυτή την εισήγηση παρουσιάζονται οι άξονες και οι μεταβλητές που αφορούν την θεραπεία της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες. Για τη θεραπεία της εξάρτησης από ψυχοτρόπες ουσίες υπάρχουν αμφιλεγόμενες απόψεις ως προς το τι θεωρείται θεραπεία και πότε μπορεί ο εξαρτημένος να θεωρηθεί αποθεραπευμένος. Τα θεραπευτικά προγράμματα είναι ένας από τους εγκεκριμένους τρόπους θεραπείας και προσφέρουν το κλινικό και ερευνητικό πεδίο για την ερευνητική αποτίμηση της πορείας και του αποτελέσματος της θεραπείας. Η αποτελεσματικότητα της θεραπείας είναι συνισταμένη των μεταβλητών που συντελούν στην έκβασή της, όπως η αυτό-αποτελεσματικότητα, η ετοιμότητα, η προσδοκία, η κοινωνική υποστήριξη και η κλινική εικόνα του θεραπευόμενου. Η αξιολόγηση αυτών των μεταβλητών στα διάφορα στάδια της θεραπείας προτείνεται ως η μεθοδολογία που καλύπτει τόσο την εκτίμηση της πορείας της θεραπείας όσο και την έκβασή της με βάση τα κριτήρια που κάθε φορά τίθενται. Για τη συμπλήρωση της εικόνας της θεραπευτικής έκβασης κρίνεται ουσιαστική η συμβολή των ίδιων των θεραπευομένων μέσω της βιωματικής εμπειρίας και του τρόπου που μιλούν για τη θεραπευτική τους πορεία με τη μορφή των αφηγήσεων ανάρρωσης.

2. Η ΒΙΩΣΗ ΘΕΤΙΚΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Αλκμήνη Μπούτρη & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα έρευνα μελέτησε τον ρόλο της βίωσης θετικών συναισθημάτων του πελάτη ως παράγοντα ψυχοθεραπευτικής αλλαγής. Για το σκοπό αυτό διερευνήθηκε η εφαρμογή των βασικών αρχών του μοντέλου Διεύρυνσης και

Δόμησης για τα θετικά συναισθήματα (Fredrickson, 1998) σε ψυχοθεραπευτικές συνεδρίες. Καταγράφηκαν τα θετικά συναισθήματα που βιώνει ο πελάτης κατά την έναρξη και τη λήξη της συνεδρίας και σχετίστηκαν με την βίωση της διαδικασίας διεύρυνσης κατά την διάρκεια της συνεδρίας. Επίσης, μελετήθηκε η σχέση της διεύρυνσης με την αποτελεσματικότητα της συνεδρίας καθώς και με άλλα σημαντικά ενδοσυνεδριακά φαινόμενα. Τα ερευνητικά ευρήματα έδειξαν ότι η βίωση του θετικού συναισθήματος του ενθουσιασμού κατά την έναρξη της συνεδρίας οδήγησε σε αυξημένη βίωση διεύρυνσης κατά την διάρκεια της συνεδρίας, η οποία οδήγησε σε αυξημένη βίωση θετικών συναισθημάτων κατά τη λήξη της συνεδρίας. Η βίωση θετικών συναισθημάτων κατά τη λήξη της συνεδρίας οδήγησε σε αυξημένη βίωση θετικών συναισθημάτων και ενθουσιασμού κατά την έναρξη της επόμενης συνεδρίας, προωθώντας την επανάληψη της διαδικασίας και στην επόμενη συνεδρία. Η βίωση της διεύρυνσης είχε ως αποτέλεσμα την αξιολόγηση της συνεδρίας από τον πελάτη ως ομαλή και βαθιά, δηλαδή ως ουσιαστική για την θεραπευτική αλλαγή του πελάτη. Η παρούσα έρευνα φέρνει στο επίκεντρο της θεραπευτικής διαδικασίας τα θετικά συναισθήματα του πελάτη και προσφέρει ένα μοντέλο για την κατανόηση της λειτουργίας τους στην θεραπευτική διαδικασία και τη συμβολή τους στην ψυχοθεραπευτική αλλαγή.

3. Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΜΜΑΧΙΑΣ, ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΣΤΟΧΟΥΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ ΣΕ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

Πασχαλία Μυτακίδου & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η θεραπευτική συμμαχία, που ορίζεται ως ο συναισθηματικός δεσμός μεταξύ θεραπευτή και θεραπευόμενου, η συμφωνία στους θεραπευτικούς στόχους και η συναίνεση στα έργα που απαιτεί η θεραπεία, όταν αξιολογείται νωρίς στην θεραπεία αποτελεί ένα καλό προγνωστικό παράγοντα του θεραπευτικού αποτελέσματος σε διάφορα είδη ψυχοθεραπείας. Στα πλαίσια της Γνωσιακής-Συμπεριφορικής ψυχοθεραπείας, η έρευνα είναι σαφώς περιορισμένη και τα ευρήματα αντικρουόμενα. Η μεταβλητή που φαίνεται να συνδέεται περισσότερο με το θεραπευτικό αποτέλεσμα είναι η συνεργασιμότητα των θεραπευομένων στα έργα που πραγματοποιούν μεταξύ των συνεδριών. Πολλοί θεωρητικοί συσχετίζουν τις δύο αυτές μεταβλητές και υποστηρίζουν ότι μια καλή θεραπευτική σχέση ενισχύει τη συνεργασιμότητα του θεραπευόμενου. Ωστόσο, η θέση αυτή δεν έχει μελετηθεί συστηματικά στα πλαίσια της Γνωσιακής-Συμπεριφορικής Ψυχοθεραπείας Διαταραχών Άγχους. Η σχέση της θεραπευτικής συμμαχίας, της συνεργασιμότητας και του θεραπευτικού αποτελέσματος εξετάστηκε σε 34 ασθενείς με Αγχώδη Διαταραχή που προσήλθαν οικειοθελώς στη Μονάδα Θεραπείας Συμπεριφοράς (ΜΘΣ) του Κέντρου Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών από το Μάιο ως το Δεκέμβριο του 2003. Οι συμμετέχοντες ακολούθησαν Θεραπεία Συμπεριφοράς με κυρίαρχη τεχνική την έκθεση στην πραγματικότητα. Η θεραπεία ήταν αποτελεσματική καθώς όσοι την ολοκλήρωσαν παρουσίαζαν σημαντική βελτίωση και έχαναν τη διάγνωση της αγχώδους διαταραχής. Η συνεργασιμότητα βρέθηκε να συσχετίζεται με το θεραπευτικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, η θεραπευτική συμμαχία δεν συσχετίζεται ούτε με το θεραπευτικό αποτέλεσμα ούτε με τη συνεργασιμότητα. Ειδικότερα, όσο αφορά στη σχέση της με το θεραπευτικό αποτέλεσμα βρέθηκε ότι όσοι διέκοπταν τη θεραπεία εκτιμούσαν ως καλύτερη τη θεραπευτική τους συμμαχία, εύρημα που υποδεικνύει ότι η συμβολή της θεραπευτικής συμμαχίας στο αποτέλεσμα χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

4. ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΛΟΧΕΙΑΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ

Μάρθα Μωραΐτου¹ & Αναστάσιος Σταλίκας²

¹ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ² Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η επιλόχεια κατάθλιψη είναι μία σύνθετη και πολύπλοκη διαταραχή που ταλαιπωρεί νέες μητέρες με πολλαπλές συνέπειες στη ζωή των γυναικών και των οικογενειών τους. Η συχνότητα της επιλόχεια κατάθλιψη στη διεθνή βιβλιογραφία κυμαίνεται σε ποσοστό 10-50% των λεχωίδων. Για το 60% των γυναικών αυτών είναι το πρώτο τους καταθλιπτικό επεισόδιο και ο κίνδυνος εκδήλωσης της είναι σχεδόν διπλάσιος για τις πρωτοτόκες. Επίσης στη διεθνή βιβλιογραφία καταγράφεται αύξηση της συχνότητας εκδήλωσης των καταθλιπτικών συμπτωμάτων στις λεχωίδες από την δεκαετία του 80, που έγιναν οι πρώτες μελέτες, μέχρι σήμερα. Στην εργασία αυτή συγκρίνονται τα ευρήματα πρόσφατης μελέτης με τα ανάλογα ευρήματα μελετών που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία δεκαετία. Εξετάζεται η συχνότητα των συμπτωμάτων καθώς και η σχέση των δημογραφικών και μαιευτικών παραγόντων. Τα συμπεράσματα αφορούν τη πρόληψη, τη παρέμβαση και την εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας.

5. ΨΥΧΟΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Αντώνης Τσιρίκος & Αναστάσιος Σταλίκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η συμμετοχή των ψυχολογικών παραγόντων στις καρδιολογικές παθήσεις θεωρείται δεδομένη, ήδη από τις πρώτες συστηματικές μελέτες της δεκαετίας του '60. Η ψυχοκαρδιολογία αναφέρεται στους ψυχολογικούς παράγοντες που συμμετέχουν και ενίοτε προσδιορίζουν την πορεία της καρδιολογικής νόσου από την έναρξη της έως την αποκατάσταση. Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζουμε τις παρεμβάσεις αποκατάστασης που έχουν επιχειρηθεί και αξιολογηθεί τα τελευταία χρόνια. Θα αναφερθούμε στα χαρακτηριστικά, την δομή και τα συστατικά αυτών των προγραμμάτων αποκατάστασης καθώς επίσης και στην αποτελεσματικότητά τους. Η ραγδαία πρόοδος των τεχνικών στους τομείς της καρδιοχειρουργικής και καρδιολογίας εν γένει, αφήνει όλο και λιγότερο χώρο συμβολής των ψυχολογικών παρεμβάσεων (ειδικότερα ως προς δείκτες όπως της θνησιμότητας). Ωστόσο, γίνεται ολοένα πιο σαφής η ανάγκη προσαρμογής και επαναλειτουργικότητας των ασθενών στο βέλτιστο των δυνατοτήτων τους. Τα προγράμματα αποκατάστασης στηρίζουν ακριβώς αυτή την βελτιστοποίηση, κυρίως μέσω (α) της τροποποίησης παραγόντων υψηλού κινδύνου (κάπνισμα, διατροφή, ακραίες συμπεριφορές), (β) ενεργοποιώντας αποθέματα συναισθηματικών και κοινωνικών πηγών, (γ) νοσηματοδοτώντας εκ νέου την καρδιακή νόσο

6. ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΩΝ ΣΤΟ ΓΑΜΟ: ΕΝΑ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΣΧΕΣΗ

Μιχαήλ Τσαγκαράκης¹ & Αναστάσιος Σταλίκας²,

¹Γενικό Νοσοκομείο Ρεθύμνου, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα εργασία εξετάζει τις ατομικές διαφορές αναφορικά με τις ερμηνείες των ατόμων για τις αρνητικές συμπεριφορές των συζύγων τους και τις στρατηγικές αντιμετώπισης που χρησιμοποιούν απέναντι σε τέτοιες συμπεριφορές. Στην έρευνα χρησιμοποιείται η θεωρία της ενήλικης προσκόλλησης ως το πλαίσιο ένταξης αυτών των ατομικών διαφορών. Τελικός στόχος αποτελεί η διατύπωση ενός μοντέλου αναφορικά με την ικανοποίηση από το γάμο, το οποίο να βασίζεται στις προαναφερθείσες μεταβλητές. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 121 συμμετέχοντες, εκ των οποίων το 82% ήταν γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων της έρευνας ήταν τα 34 έτη και η μέση χρονική διάρκεια γάμου ήταν 101 μήνες. Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίων (G-ECR-R, QMI, MCI & RAM). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι άτομα που βιώνουν άγχος για τις σχέσεις και αποφυγή της εγγύτητας υιοθετούν περισσότερο δυσλειτουργικές ερμηνείες και στρατηγικές αντιμετώπισης των αρνητικών συμπεριφορών των συζύγων τους, το οποίο σχετίστηκε με δυσμενή επίδραση στην ποιότητα της σχέσης των ατόμων αυτών. Επίσης, φάνηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο τα άτομα ερμηνεύουν και διαχειρίζονται τις αρνητικές συμπεριφορές των ερωτικών τους συντρόφων σχετίζεται με την ικανοποίηση που βιώνουν από τη σχέση τους. Τέλος, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι διαστάσεις της ενήλικης προσκόλλησης σχετίζονται με την ικανοποίηση από τη σχέση και ότι το άγχος για τις σχέσεις και η αποφυγή της εγγύτητας μπορεί να προδιαθέτουν τα άτομα να υιοθετούν περισσότερο δυσλειτουργικές αποδόσεις και στρατηγικές αντιμετώπισης σε σχέση με την αρνητική συμπεριφορά ερωτικών συντρόφων.

Συμπόσιο 33

Σάββατο 09.00 – 10.30

Αίθουσα Σ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΟΥ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ:

ΟΨΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (I)

Οργανωτές: **Φωτεινή Πολυχρόνη & Σπύρος Τάνταρος**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόεδρος: **Σπύρος Τάνταρος**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Ιωάννης Δημάκος**, Πανεπιστήμιο Πατρών

Τα δυο προτεινόμενα συμπόσια του Κλάδου Σχολικής Ψυχολογίας έχουν ως στόχο να αποτυπώσουν τις διαφορετικές τάσεις της έρευνας και των εφαρμογών στη Σχολική Ψυχολογία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στο δεύτερο συμπόσιο περιλαμβάνονται πέντε εργασίες. Η πρώτη εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης μίας διαχρονικής έρευνας με στόχο την αξιολόγηση της συναισθηματικής κατάστασης μαθητών δημοτικού σχολείου με ή χωρίς δυσκολίες μάθησης. Η επόμενη εργασία διερευνά τις γραπτές δεξιότητες παιδιών σχολικής ηλικίας με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες σε σύγκριση με μια ομάδα παιδιών με κανονική επίδοση στη γλώσσα. Ακολουθεί ερ-

γασία που εξετάζει τις επιδράσεις της ηλικίας και του φύλου στις στρατηγικές αυτο-ρύθμισης που οι μαθητές δημοτικού αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν κατά τη μάθηση των μαθηματικών και στις πεπειθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας ως προς τα μαθηματικά. Τέλος, οι δύο επόμενες εργασίες αναφέρονται σε εφαρμογές της Σχολικής Ψυχολογίας, όπως στη διερεύνηση ατομικών ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών που πιθανώς συνδέονται με τη χρήση του διαδικτύου από παιδιά εφηβικής ηλικίας και στο ρόλο που παίζουν τα κινητά τηλέφωνα στη διαδικασία διαπραγμάτευσης των οικογενειακών ορίων μεταξύ γονέων και παιδιών κατά την περίοδο της εφηβείας.

1. ΜΑΘΗΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ: ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ Ή ΧΩΡΙΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ

Δημήτρης Νικολόπουλος & Καλλιόπη Χατήρα

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η καθημερινή παρακολούθηση του σχολείου αποτελεί συμβατική υποχρέωση των μαθητών της πρωτοβάθμιας/δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς η εμπλοκή τους αυτή να αποτελεί προϊόν δικής τους επιθυμίας/συνειδητής επιλογής. Σε ένα περιβάλλον όπου η εμπλοκή με μαθησιακές διαδικασίες – σχολικές ή εξω-σχολικές – απορροφά το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου των μαθητών και ο ελεύθερός τους χρόνος είναι εξαιρετικά περιορισμένος, κανείς μπορεί να αναρωτηθεί για το εάν και κατά πόσο όλος αυτός ο φόρτος εργασίας και η έμμεση ή άμεση απαίτηση για υψηλά επίπεδα σχολικής επίτευξης είναι μία τόσο θετική διαδικασία για τους μαθητές όσο εμείς οι ενήλικες θέλουμε να πιστεύουμε. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης μίας διαχρονικής έρευνας με στόχο την αξιολόγηση της συναισθηματικής κατάστασης μαθητών δημοτικού σχολείου με ή χωρίς δυσκολίες μάθησης. Η παρουσίαση αυτή επιχειρεί την παρουσίαση των δεδομένων που αφορούν το πρωτογενές συναίσθημα των παιδιών, στη βάση των αποκρίσεών τους σε μία σειρά από προβολικές κλίμακες αλλά και ψυχομετρικά εργαλεία αξιολόγησης της συναισθηματικής καταπόνησης. Οι αποκρίσεις των 475 συμμετεχόντων στις προβολικές δοκιμασίες ήταν ιδιαίτερα «εύγλωττες» και εξαιρετικά αποκαλυπτικές των συναισθημάτων που έτρεφαν οι συμμετέχοντες για τη μάθηση. Οι στατιστικές αναλύσεις επιβεβαίωσαν πως οι επιλογές αυτές αποτελούσαν στις περισσότερες των περιπτώσεων έκφραση προσωπικών συναισθημάτων, καθώς επίσης πως, παρά τη σαφή κυριαρχία αρνητικών συναισθημάτων από τη μεριά των μαθητών με εξελικτικές διαταραχές μάθησης, ένα σημαντικό ποσοστό παιδιών με καλή σχολική επίδοση δεν προέβη σε τόσο θετικών συναισθημάτων για τη μάθηση, όπως ίσως κανείς θα περίμενε δεδομένου της καλής σχολικής τους επίδοσης.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ιωάννης Δημάκος & Παναγιώτα Βυθούλκα

Πανεπιστήμιο Πατρών

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των γραπτών δεξιοτήτων των παιδιών σχολικής ηλικίας με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες και η σύγκριση με τους συμμαθητές τους με κανονική επίδοση στη γλώσσα. Στην έρευνα συμμετείχαν 120 μαθητές με κανονική επίδοση (40 σε κάθε μία από τις τρεις τάξεις: Β', Δ', και ΣΤ') και 60 μαθητές με ΜΔ (20 σε κάθε μία από τις ίδιες τάξεις: Β', Δ', ΣΤ'). Οι μαθητές εξετάστηκαν στην παραγωγή αφηγηματικού κειμένου με βάση μια εικόνα που τους δόθηκε και τους ζητήθηκε να γράψουν μια ιστορία. Τα κείμενά τους κρίθηκαν με βάση το συνολικό αριθμό λέξεων, το συνολικό αριθμό ορθογραφημένων λέξεων και το συνολικό αριθμό των ορθών ακολουθιών λέξεων (correct word sequences) που έγραψαν. Επίσης, οι μαθητές απάντησαν σε ερωτήσεις που αφορούσαν την εκτίμηση των ικανοτήτων τους στο γραπτό λόγο. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπήρχαν συστηματικές διαφορές ανά τάξη και επίπεδο ικανότητας στην παραγωγή γραπτού λόγου (όχι όμως και αλληλεπίδραση των παραγόντων αυτών). Ομοίως, υπήρχαν διαφορές στην εκτίμηση των ικανοτήτων γραπτής έκφρασης λόγω της τάξης φοίτησης και του επιπέδου ικανότητας των μαθητών (όχι όμως και αλληλεπίδραση). Τέλος, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η εκτίμηση των ικανοτήτων των μαθητών δεν είχε σχέση με την επίδοσή τους στην παραγωγή αφηγηματικού κειμένου κυρίως για τους μαθητές με ΜΔ και όχι για τους μαθητές με κανονική επίδοση στη γλώσσα. Τα αποτελέσματα συμφωνούν με προηγούμενες μελέτες, ελληνικές και ξένες, τόσο στο θέμα της ανάπτυξης των δεξιοτήτων γραπτής έκφρασης όσο και στο ρόλο που παίζει η εκτίμηση των ικανοτήτων γραπτής έκφρασης από τους ίδιους τους μαθητές. Με βάση τα αποτελέσματα αυτά, είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί των μαθητών με ΜΔ τις πραγματικές ικανότητες των μαθητών τους στην εφαρμογή παρεμβατικών προγραμμάτων.

3. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΙΣ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΥΤΟ-ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΑΥΤΟ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Μαρίζα Χατζησταματίου & Ειρήνη Δερμιτζάκη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εργασία αυτή είχε ως στόχο τη διερεύνηση των επιδράσεων της ηλικίας και του φύλου στις στρατηγικές αυτο-ρύθμισης που οι μαθητές δημοτικού αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν κατά τη μάθηση των μαθηματικών και στις πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας ως προς τα μαθηματικά. Οι συμμετέχοντες ήταν 344 μαθητές/τριες που φοιτούσαν στην Ε' (173 μαθητές) και στην Στ' δημοτικού (171 μαθητές) από τυχαία επιλεγμένα δημοτικά σχολεία αστικού κέντρου (αγόρια: 181, κορίτσια: 163). Οι μαθητές συμπλήρωσαν δυο ερωτηματολόγια που αξιολογούσαν: α. την υποκειμενική χρήση στρατηγικών αυτο-ρύθμισης της μάθησης στα μαθηματικά, και β. τις πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας ως προς τη μάθηση των μαθηματικών. Η πολυμεταβλητή ανάλυση διακύμανσης έδειξε ότι δεν υπήρχαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ηλικίας ή φύλου μεταξύ των μαθητών ούτε ως προς την αναφερόμενη χρήση στρατηγικών αυτο-ρύθμισης κατά τη μάθηση των μαθηματικών ούτε ως προς τις πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητάς τους. Βρέθηκε όμως στατιστικώς σημαντική αλληλεπίδραση των παραγόντων ηλικία και φύλο ως προς τις πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας των μαθητών στα μαθηματικά. Συγκεκριμένα, τα κορίτσια της Στ' δημοτικού αναφέρουν χαμηλότερες πεποιθήσεις αυτο-αποτελεσματικότητας στα μαθηματικά τόσο σε σχέση με τα αγόρια της ίδιας ηλικίας όσο και σε σχέση με τα κορίτσια της Ε' δημοτικού. Ενώ λοιπόν η αναφερόμενη χρήση στρατηγικών κατά τη μάθηση των μαθηματικών δε διαφέρει μεταξύ των μαθητών, εν τούτοις οι διαφορές που βρέθηκαν ως προς τις πεποιθήσεις της αυτο-αποτελεσματικότητας στα μαθηματικά πιθανότατα αρχίζουν ήδη στο τέλος του δημοτικού να αντανακλούν τα στερεότυπα που θέλουν τα μεγαλύτερα κορίτσια να έχουν πιο αρνητικές πεποιθήσεις σε σχέση με τα αγόρια ως προς τις ικανότητες και την αποτελεσματικότητά τους στα μαθηματικά, άσχετα πολλές φορές με τις πραγματικές τους δεξιότητες, γνώσεις, ή επιδόσεις. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν με έμφαση στους κοινωνικογνωστικούς παράγοντες στη μάθηση.

4. Η ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ευφροσύνη Μήτσιου & Αριάδνη Στογιαννίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα εργασία αφορά τη διερεύνηση ατομικών ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών που πιθανώς συνδέονται με τη χρήση του διαδικτύου από παιδιά εφηβικής ηλικίας. Πιο συγκεκριμένα, η χρήση του διαδικτύου μελετάται σε σχέση με διαστάσεις προσωπικότητας, με διαστάσεις διαπροσωπικών σχέσεων και με κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία. Το δείγμα της έρευνας αποτελούσαν 399 μαθητές/τριες, (μ.ο ηλικίας 14.7 έτη), γυμνασίων αστικής (Θεσσαλονίκη) και ημιαστικής (Γρεβενά) περιοχής, εκ των οποίων 196 ήταν κορίτσια (49.1%) και 203 αγόρια (50.9%). Η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσω χορήγησης ερωτηματολογίων για τον εθισμό στο διαδίκτυο (Internet Addiction Test_I.A.T. Young, 1998), μεταφρασμένο στα ελληνικά, τις διαστάσεις προσωπικότητας του Eysenck (ΠΕΠΕΣ-Α_Γλάνια, Αντωνίου και Διγγελίδης, 2007), τη συναισθηματική κατάσταση (R-UCLA_Anderson & Malikiosi-Loizos, 1992), τις φιλικές σχέσεις και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά-πληροφορίες για νέες τεχνολογίες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο ψυχωτισμός και ο νευρωτισμός συνδέονται με τη χρήση του διαδικτύου από τους εφήβους. Από τους 327 (82%) που χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο οι 215 (65.7%) έκαναν φυσιολογική χρήση, οι 100 (30.6%) έκαναν περισσότερη από το μέσο όρο χρήση – ευρισκόμενοι σε πιθανό κίνδυνο εθισμού και οι 12 (3.7%) έκαναν υπερβολική χρήση του διαδικτύου σε βαθμό εθισμού, ενώ οι υπόλοιποι 72 (18%) απείχαν αυτής της χρήσης. Παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις μεταξύ των τριών αυτών ομάδων χρηστών ως προς τις υπό εξέταση μεταβλητές της παρούσας έρευνας δηλαδή τις διαστάσεις προσωπικότητας, τη συναισθηματική κατάσταση, τις φιλικές σχέσεις και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά-φύλο. Δε σημειώθηκαν διαφορές στη χρήση του διαδικτύου μεταξύ των μαθητών των δυο περιοχών. Τα συμπεράσματα της μελέτης συζητούνται ως προς τη χρησιμότητά τους για την κατανόηση και αντιμετώπιση εφήβων που βρίσκονται σε πιθανό κίνδυνο εθισμού στο διαδίκτυο.

5. ΚΙΝΗΤΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ

Κατερίνα Καλού & Σπύρος Τάνταρος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην διαπραγμάτευση των οικογενειακών ορίων μεταξύ γονέων και παιδιών κατά την περίοδο της εφηβείας και στον ρόλο που παίζουν τα κινητά τηλέφωνα κατά την διαδικασία αυτή. Για τις ανάγκες της έρευνας γίνεται διαχωρισμός μεταξύ τριών ειδών ορίων, χωρικών, χρονικών και επικοινωνιακών. Με βάση την διάκριση αυτή, δημιουργήθηκε ένα αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο το οποίο χορηγήθηκε σε δείγμα 180 ατόμων, αποτελούμενο από 68 μαθητές της 1ης γυμνασίου και της 1ης λυκείου και τους γονείς τους. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων έδειξε ότι, όσον αφορά τον χώρο και τον χρόνο, οι γονείς και τα παιδιά παρουσίασαν σημαντικές τιμές συνάφειας μεταξύ των γενικών τους ορίων και της χρήσης των κινητών τους τηλεφώνων, επαληθεύοντας τις αρχικές υποθέσεις της έρευνας. Τα αποτελέσματα δεν ήταν εξίσου σημαντικά στην κατηγορία της επικοινωνίας. Αναφορικά με την ηλικία, οι γονείς των μικρότερων παιδιών φάνηκε να χρησιμοποιούν πολύ περισσότερο το κινητό τους – κυρίως για θέματα ασφάλειας και διατήρησης του ελέγχου. Επαληθεύεται η υπόθεση ότι το κινητό τηλέφωνο είναι ένας εξισοροποιητικός παράγοντας μεταξύ των δύο φύλων ενώ, τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκύπτει από τις διαφορές στον τρόπο διαμόρφωσης των ορίων μεταξύ γονέων και παιδιών.

Στρογγυλό Τραπέζι 2

Σάββατο 09.00 – 10.30

Αίθουσα Α

ΕΙΔΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ «ΣΠΥΡΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΙ»: ΔΙΑΦΟΡΟΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΕΣ ΣΤΗΝ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Συντονίστριες: **Διαμάντω Φιλιππάτου¹ & Παναγιώτα Δημητροπούλου²,**

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ε.Ε.Δ.Θ.Μ. «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί»

Ομιλήτριες: **Ελένη Λιβανίου, Ε.Ε.Δ.Θ.Μ. «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί»**

Αγγελική Χατζηχριστοδούλου, Ε.Ε.Δ.Θ.Μ. «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί»

Διαμάντω Φιλιππάτου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παναγιώτα Δημητροπούλου, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ε.Ε.Δ.Θ.Μ. «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί»

Αθανασία Μανέτα, Ε.Ε.Δ.Θ.Μ. «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί»

Η Ειδική Ερευνητική Διαγνωστική και Θεραπευτική Μονάδα «Σπύρος Δοξιάδης Έρευνα για το Παιδί», μη κερδοσκοπική εταιρεία, ιδρύθηκε το 1982 και δραστηριοποιείται στο χώρο της εξω-νοσοκομειακής πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας περίθαλψης παρέχοντας υπηρεσίες πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας σε παιδιά και εφήβους με αναπτυξιακές, ψυχοσυναισθηματικές και μαθησιακές διαταραχές, καθώς και στις οικογένειές τους. Η πλήρης διεπιστημονική σύνθεση της Μονάδας επιτρέπει τη σφαιρική προσέγγιση (βιολογική και ψυχοκοινωνική) των προβλημάτων των παιδιών και εφήβων, δεδομένης της πολυαιτιολογίας των διαταραχών ιδίως κατά την παιδική ηλικία. Στελεχώνεται από ψυχολόγους, λογοπεδικούς, ειδικούς παιδαγωγούς, παιδοψυχιάτρους, παιδονευρολόγο και ψυχίατρο ενηλίκων. Επιπλέον, έργο της Μονάδας αποτελεί η αγωγή και ευαισθητοποίηση της κοινότητας, η εκπαίδευση και ενημέρωση επαγγελματιών ψυχικής υγείας και υγείας της ανάπτυξης του παιδιού και εφήβου καθώς και η υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων από κοινού με άλλους οργανισμούς. Στο Στρογγυλό αυτό τραπέζι θα παρουσιαστούν οι ποικίλες δράσεις της Μονάδας που αφορούν: (α) στην πολυεπίπεδη διαδικασία αξιολόγησης και διάγνωσης μαθητών σχολικής και εφηβικής ηλικίας με γλωσσικές, αναπτυξιακές και ψυχοσυναισθηματικές διαταραχές, (β) στην ερευνητική δραστηριότητα της Μονάδας τα τελευταία πέντε χρόνια, καθώς και (γ) σε εξατομικευμένα παρεμβατικά προγράμματα, τα οποία εφαρμόζονται σε επίπεδο τριτογενούς πρόληψης. Ειδικότερα, στην πρώτη εισήγηση γίνεται αναλυτική αναφορά στη διαγνωστική διαδικασία που περιλαμβάνει συλλογή πληροφοριών από το οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον, καθώς και την πολύπλευρη και λεπτομερή αξιολόγηση του παιδιού από ειδικούς. Η δεύτερη εισήγηση αναφέρεται σε έρευνες που έχουν διεξαχθεί με κλινικό δείγμα της Μονάδας με σκοπό τη διερεύνηση ψυχοσυναισθηματικών και γνωστικών παραγόντων που σχετίζονται με τη διαφοροδιάγνωση παιδιών και εφήβων με μαθησιακές και ψυχοσυναισθηματικές δυσκολίες. Η τρίτη παρουσίαση αφορά στην εφαρμογή εξατομικευμένων εκπαιδευτικών και ψυχοεκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία απευθύνονται σε μαθητές με συνοσηρότητα ειδικών μαθησιακών/γλωσσικών διαταραχών και ψυχοσυνασθηματικών διαταραχών.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Πρόεδρος: **Παναγιώτα Μεταλλίδου**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

1. Η ΔΟΜΗ, ΤΟ ΠΕΡΙΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΒΡΕΦΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Θεανώ Κοκκινάκη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ο σκοπός της παρούσας διαχρονικής και νατουραλιστικής μελέτης ήταν η συστηματική διερεύνηση της δομής, του περιεχομένου και του συντακτικού της ομιλίας των πατέρων προς τα βρέφη κατά τη διάρκεια της αυθόρμητης δυαδικής τους αλληλεπίδρασης από τον 2ο έως τον 6ο μήνα ζωής. Μέσα σε σαφώς ορισμένες μονάδες και υπο-μονάδες, μικρο-αναλύθηκαν τα εξής χαρακτηριστικά της πατρικής ομιλίας με τις ακόλουθες κατηγορίες: (α) η διάρκεια της κάθε μονάδας και υπο-μονάδας ανάλυσης, (β) το επίκεντρο και η λεκτική έκφραση της πατρικής ομιλίας [επίκεντρο το βρέφος (εσωτερική κατάσταση, εξωτερική εμφάνιση, αλλαγή θέσης), επίκεντρο ο πατέρας (συμπεριφορά, συναισθήματα, επιθυμίες), επίκεντρο η δυάδα (πρωτοσυνομιλία, δυάδα ως μονάδα π.χ. μοίρασμα συμπεριφοράς), επίκεντρο κάποιο εξωτερικό πρόσωπο/κατάσταση], (γ) η Πολυπλοκότητα (αριθμητική, σημασιολογική), και (δ) το Συντακτικό [ερώτηση (ανοικτή/κλειστή), κατάφαση, προσταγή/πρόσκληση, διαζευκτική πρόταση ή μονάδα χωρίς συντακτικό]. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα δείχνουν ότι: (α) η δομή της πατρικής ομιλίας αλλάζει διαχρονικά, δηλαδή όσο μικρότερα είναι τα βρέφη τόσο η πατρική ομιλία δομείται σε μικρότερης διάρκειας λεκτικές εκφράσεις με μεγαλύτερες ενδιάμεσες παύσεις, (β) η πατρική ομιλία με επίκεντρο το βρέφος και τη δυάδα υπερέρχει της πατρικής ομιλίας με επίκεντρο τον πατέρα ή κάποιο εξωτερικό πρόσωπο/κατάσταση, και (γ) οι ερωτήσεις προς το βρέφος υπερέχουν σε σχέση με τις υπόλοιπες συντακτικές δομές. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας θα συζητηθούν και θα ερμηνευτούν στο πλαίσιο της θεωρίας της έμφυτης διυποκειμενικότητας.

2. Η ΓΝΩΣΤΙΚΗ-ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΩΝΥΜΙΩΝ

Αφροδίτη Παπαϊωάννου-Σπυρούλια

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η επικοινωνία εντός μιας γλωσσικής κοινότητας υποδηλώνει ότι ισχύει και εφαρμόζεται ένα καθολικό γλωσσικό πρότυπο, η λεγόμενη «συμβατική γλώσσα». Ωστόσο, πολλές φορές δεν τηρούνται οι δομές της συμβατικής γλώσσας, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ποικίλων εκφραστικών σχημάτων, στα οποία ανήκουν και οι μορφές έκφρασης του μεταφορικού λόγου ή λεκτικοί τρόποι, όπως είναι η παροιμία, η μετωνυμία κ.ά. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε και ερμηνεύουμε μορφές έκφρασης του μεταφορικού λόγου, συγκεκριμένα ελληνικές παροιμίες και μετωνυμίες. Στην έρευνά μας συμμετείχαν 180 άτομα ελληνικής καταγωγής, ηλικίας 28-98 ετών, από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, με διαφορετική μόρφωση και δίχως γνωστή νευρολογική ή ψυχιατρική διαταραχή. Για τους σκοπούς της κατασκευάστηκαν αυτοσχέδια ερωτηματολόγια ερμηνείας και επιλογής παροιμιακού και μετωνυμικού λόγου αντίστοιχα βάσει των θεωριών και των μοντέλων κατανόησης της μεταφοράς στα πλαίσια της Γνωσιακής Επιστήμης και της Πραγματολογίας. Από την επεξεργασία των ερευνητικών δεδομένων, την περιγραφική ανάλυση και την ανάλυση περιεχομένου που πραγματοποιήσαμε προέκυψαν τα εξής: (α) οι δέκτες 23 ελληνικών παροιμιών και μετωνυμιών επικαλούνται συγκεκριμένες πραγματολογικές ικανότητες προκειμένου να τις κατανοήσουν και να τις ερμηνεύσουν επιτυχώς, (β) κάποιες μορφές έκφρασης του μεταφορικού λόγου γίνονται πιο εύκολα κατανοητές από κάποιες άλλες, (γ) η διαφάνεια και το είδος των λεκτικών τρόπων επιδρά στην κατανόηση και ερμηνεία τους από τους χρήστες της ελληνικής γλώσσας, (δ) η μόρφωση των χρηστών και ο τύπος του επαγγέλματός τους («θεωρητικό», «πρακτικό-τεχνικό») επιδρά στην κατανόηση και ερμηνεία συγκεκριμένων ελληνικών παροιμιών και μετωνυμιών. Σε γενικές γραμμές, θεωρούμε ότι η κατανόηση και ερμηνεία των παροιμιών και των μετωνυμιών μάς υποδεικνύουν το γενικότερο τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι κατανοούν και ερμηνεύουν τους λεκτικούς τρόπους. Αυτό, με τη σειρά του, μας δίνει τη δυνατότητα να αποκτήσουμε ένα «παράθυρο» στο μεταφορικό λόγο, να κατανοήσουμε δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε μεταφορικά.

3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΣΕΩΝ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Παναγιώτα Μεταλλίδου, Καλλιόπη Μέγαρη, & Ελένη Κωνσταντινοπούλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση της σχέσης των επιστημολογικών πεποιθήσεων μαθητών/τριών Γυμνασίου, πρώτον, με τις επιδόσεις τους σε γλωσσικά έργα και, δεύτερον, με την αυτοαξιολόγηση της επίδοσής τους συγκριτικά με αυτής των συμμαθητών/τριών τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 186 μαθητές (N = 87) και μαθήτριες (N = 99) της Β' (N = 129) και Γ' (N = 57) Γυμνασίου από δημόσια σχολεία της Θεσσαλονίκης. Η εξέταση των συμμετεχόντων/ουσών ήταν ομαδική και ατομική στο χώρο του σχολείου. Στην ομαδική εξέταση δόθηκαν γλωσσικές δοκιμασίες οι οποίες περιλάμβαναν γλωσσικές ασκήσεις σχολικού τύπου, συγγραφή της περίληψης ενός κειμένου καθώς και ένα έργο εξαγωγής συμπερασμών. Επίσης, κλήθηκαν να συμπληρώσουν ένα ερωτηματολόγιο επιστημολογικών πεποιθήσεων, βασισμένο στο ερωτηματολόγιο της Schommer, το οποίο εξέταζε τις πεποιθήσεις τους για τη δομή και σταθερότητα της γνώσης, την ικανότητα για μάθηση και την ταχύτητα της μάθησης. Κατά την ατομική εξέταση οι συμμετέχοντες/ουσες εξετάστηκαν με γνωστικές δοκιμασίες μνήμης και προσοχής. Επίσης, κλήθηκαν να αξιολογήσουν με βάση μια εικοσάβαθμη κλίμακα την επίδοσή τους στο μάθημα της γλώσσας συγκριτικά με αυτή των συμμαθητών/τριών τους. Η παραγοντική ανάλυση αποκάλυψε τρεις παράγοντες επιστημολογικών πεποιθήσεων οι οποίοι αφορούσαν τη δομή-σταθερότητα της γνώσης, την ταχύτητα της μάθησης και την ικανότητα για μάθηση. Τα αποτελέσματα των αναλύσεων παλινδρόμησης ανέδειξαν τις πεποιθήσεις για τη δομή-σταθερότητα της γνώσης ως τον μοναδικό προβλεπτικό παράγοντα των επιδόσεων στα γλωσσικά έργα αλλά και των αυτοαξιολογήσεων των μαθητών/τριών. Αξιολογημένο είναι το εύρημα ότι οι συγκεκριμένες επιστημολογικές πεποιθήσεις βρέθηκε να ερμηνεύουν ένα σημαντικό μέρος της διακύμανσης των γλωσσικών επιδόσεων, εκτός από αυτό που ερμηνεύεται από τις επιδόσεις των συμμετεχόντων/ουσών στις γνωστικές δοκιμασίες.

4. Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΛΟΓΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Ευανθία Τάζογλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η διερεύνηση των ανδρικών ταυτοτήτων απουσίαζε, μέχρι πρόσφατα, από την κυρίαρχη ακαδημαϊκή έρευνα. Στα πλαίσια της ανάπτυξης του ενδιαφέροντος για τη μελέτη των ανδρικών ταυτοτήτων γενικά, εντοπίζεται και το ενδιαφέρον για την πατρότητα, ειδικότερα, ως ξεχωριστής ερευνητικής περιοχής. Η παρούσα μελέτη εστιάζει στους κυρίαρχους λόγους, από τους οποίους αντλούν οι νεαροί ενήλικες άνδρες για να κατασκευάσουν την έννοια της πατρότητας και να ερμηνεύσουν τις σχετικές τοποθετήσεις τους. Το δείγμα της μελέτης αποτελείται από νέους άνδρες, ηλικίας 22-28 ετών, απόφοιτους Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, ενώ η μέθοδος που εφαρμόστηκε για τη συλλογή των δεδομένων ήταν μέσω συζητήσεων σε ομάδες εστίασης (focus groups). Η ανάλυση του υλικού τοποθετείται μέσα σε ένα κριτικό φεμινιστικό πλαίσιο, χρησιμοποιώντας ως μέθοδο ανάλυσης την ανάλυση λόγου. Θα παρουσιαστούν και θα αναλυθούν τα συμπεράσματα της έρευνας ως προς (α) τους τρόπους με τους οποίους οι νεαροί ενήλικοι άνδρες κατασκευάζουν την έννοια της πατρότητας και τον πατρικό ρόλο σε σχέση με τις κυρίαρχες ιδεολογίες για την κατασκευή των ανδρικών ταυτοτήτων φύλου και (β) τις συνέπειες που οι συγκεκριμένες κατασκευές έχουν στον αναπροσδιορισμό των ηγεμονικών πεποιθήσεων για την πατρότητα και τη σύνδεσή της με την έκφραση της ανδρικής ταυτότητας. Διαπιστώνονται αντιφατικές και συγκεκριμένες λεκτικές κατασκευές και τοποθετήσεις των νεαρών ενήλικων ανδρών για την πατρότητα και την εικόνα του πατέρα, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύεται μία σημαντική διαδικασία διαπραγμάτευσης της έννοιας του «νέου» μοντέλου πατέρα μέσα στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων κοινωνικών συνθηκών και σχέσεων μεταξύ των δύο φύλων στην ελληνική κοινωνία.

5. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΕΛΜΕΙΜΜΑΤΑ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΝΟΣΟ ΤΟΥ ΠΑΡΚΙΝΣΟΝ; ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ

Σταυρούλα Σταυρακάκη¹, Ζωή Κατσαρού², Σεβαστή Μποσταντζοπούλου¹, & Harald Clahsen³

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Γηπποκράτειο Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης, ³Πανεπιστήμιο του Essex

Η παρούσα μελέτη στοχεύει στην εξέταση της υπόθεσης πως η δυσλειτουργία στα βασικά γάγγλια και το μετωπιαίο λοβό στη Νόσο Πάρκινσον (ΝΠ) έχει επιπτώσεις στη διαδικαστική μνήμη, και συγκεκριμένα στη χρήση γραμματικών κανόνων (Ullman κά. 1997), ερευνώντας την παραγωγή του αορίστου από ασθενείς με ΝΠ. Στη μελέτη συμμετείχαν 27 μη ανόικτοι ασθενείς με ΝΠ από τη Γ Νευρολογική Κλινική (ΑΠΘ) και μία ομάδα ελέγχου 30 φυσιολογικών ενηλίκων. Οι ασθενείς με ΝΠ κατατάχθηκαν σε στάδια σύμφωνα με την ταξινόμηση Hoehn & Yahr, ενώ τα κινητικά τους συμπτώμα-

τα (μεταξύ των οποίων η ακινησία) αξιολογήθηκαν με την Ενοποιημένη Κλίμακα Αξιολόγησης της ΝΠ (UPDRS) και η νοητική τους κατάσταση με την Κλίμακα Βαθμολόγησης της Άνοιας (DRS). Χρησιμοποιήσαμε ένα πειραματικό έργο εκμάτευσης δομών σιγματικού (ομαλού) και μη σιγματικού (ανώμαλου) αορίστου, υποστηριζόμενο από εικόνες. Το πειραματικό υλικό αποτελούνταν από (i) υπαρκτά σιγματικά και μη σιγματικά ρήματα (λύνω/έλυσα, πλένω/έπλυνα) (ii) σιγματικά και μη σιγματικά ψευδορήματα που σχηματίστηκαν κατ' αναλογία με τα υπαρκτά ρήματα (βύνω, φλένω) (iii) ψευδορήματα που δεν αντιστοιχούν στα πραγματικά ρήματα (στρελώθω) και συνεπώς δεν επιτρέπουν συνειρμική ανάκληση σιγματικών ή μη σιγματικών τύπων. Τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα κλινικά χαρακτηριστικά των ασθενών με ΝΠ είναι καθοριστικός παράγοντας, αφού μόνο οι ασθενείς με υψηλό επίπεδο ακινησίας (3 ή 4) και συγχρόνως προχωρημένο στάδιο ασθένειας (3 ή 4) παρουσίασαν επίδοση διαφορετική από αυτήν της ομάδας ελέγχου και συγκεκριμένα σημαντικά λιγότερο αριθμό σιγματικών απαντήσεων στη συνθήκη (iii). Υποστηρίζουμε πως τα επιλεκτικά προβλήματα στη χρήση του γραμματικού κανόνα του σιγματικού αορίστου στη ΝΠ συνδέονται με τα κλινικά χαρακτηριστικά των ασθενών.

6. Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟ ΛΟΓΟ. ΑΠΟΔΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΣΟΝ ΑΠΟΡΡΙΨΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ;

Νικολέτα Τσιτσανούδη-Μαλλίδη & Γλυκερία Μήτσιου-Δάκτυλα

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η κυριαρχία του συναισθήματος επάνω στη λογική αποτελεί μία πρακτική γλωσσικής αποτύπωσης της διαδικασίας κατασκευής της «στάσης υψηλής εικονικής και απατηλής οικειότητας» ή εν συντομία «στάσης εικονικής ευμένειας» από την πλευρά των φορέων του τηλεοπτικού δημοσιογραφικού λόγου έναντι των αποδεκτών του λόγου αυτού (τηλεθεατών). Το γεγονός εξάλλου ότι δημοσιογραφικός λόγος με δεδομένη την καπιταλιστική οργάνωση των μέσων, διαμεσολαβείται στο επίπεδο της κατανάλωσης, διεκδικώντας την εμπορική απήχηση, οδηγεί τους παραγωγούς και δημιουργούς του σε πειθαναγκασμό και προσαρμογή προς τη δημιουργία ενός προϊόντος που να είναι συμβατό με τις ελπίδες και επιθυμίες της μάζας προς την οποία απευθύνεται. Η γενική και άκριτη υιοθέτηση όμως των θέσεων και των αναμονών του ακροατηρίου υπάρχει κίνδυνος να επιφέρει: (α) προβλήματα στη λειτουργία της πληροφόρησης και ενημέρωσης του δημοσιογραφικού λόγου, (β) μη τηλεοπτική ανάγνωση και έλλειψη κριτικής στάσης, καθώς υπάρχει το ενδεχόμενο ο τηλεθεατής να μη διανοείται, λόγω της συναισθηματικής έντασης, να αμφισβητήσει το περιεχόμενο του εκάστοτε τηλεοπτικού μηνύματος, (γ) ψευδαισθήσεις παντοδυναμίας και σύγχυση στο τηλεοπτικό κοινό, που ενδέχεται να αντιδρά ως μία «χαϊδεμένη» οντότητα, η οποία εξομοιώνεται με τους επισήμως ομιλούντες, και δ) στρέβλωση της ανατροφοδοτικής λειτουργίας μεταξύ δημοσιογράφου/μέσου ενημέρωσης και τηλεοπτικού κοινού, στη βάση της ανταποδοτικότητας. Η παρούσα εργασία εστιάζει στην αναζήτηση και σύντομο σχολιασμό των ευρημάτων εκείνων τα οποία έχουν εντοπισθεί μετά από πολύμηνη παρακολούθηση των δελτίων ειδήσεων της ελληνικής τηλεόρασης. Ευρήματα τα οποία καταδεικνύουν τους τρόπους με τους οποίους η κυριαρχία του συναισθήματος και η αποδοχή των θέσεων των τηλεθεατών αποτυπώνεται σε μία σειρά δειγμάτων λόγου. Τα δείγματα αυτά του λόγου έχουν αντληθεί από τα «κεντρικά» δελτία ειδήσεων. Η δημοκρατική νομιμότητα και η κοινωνική ευαισθησία ως αγαθά δεν εξασφαλίζονται μόνον με τη μορφή της γλώσσας, αλλά και μέσα από την ουσία των λεγομένων, με την πραγμάτωση συγκεκριμένων πρακτικών και μέτρων. Ο αποδέκτης, μιας γενικής και κολακευτικής αποδοχής ή μη απόρριψης των θέσεων του από την τηλεόραση έχει την υποχρέωση να μην χαρίζει το προνόμιο της αντικειμενικότητας και της ευαισθησίας ελέω της μορφής του λόγου, αλλά να αναζητά στο επίπεδο της ουσίας εάν τα απαγγελόμενα και διαφημιζόμενα μέσω του λόγου αγαθά ισχύουν και στην πράξη. Διαφορετικά, η γενική αποδοχή στο επίπεδο της εικονικής πραγματικότητας στο πλαίσιο του τηλεοπτικού δημοσιογραφικού λόγου μπορεί να εξελιχθεί για τον πολίτη σε μία σκληρή απόρριψη και διάψευση στο επίπεδο της καθημερινότητας και της πραγματικότητας.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Πρόεδροι: **Ελευθερία Γωνίδα¹ & Νίκος Μακρής²**

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

1. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 7 ΕΩΣ 11 ΕΤΩΝ

Γεωργία Σάββα & Πλουσία Μισσηλίδη

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Αναλύοντας την έννοια της μοναξιάς, ο Weiss (1973) διέκρινε ανάμεσα στην «κοινωνική» και στη «συναισθηματική» μοναξιά. Η πρώτη είναι αποτέλεσμα της αντιλαμβανόμενης από το άτομο έλλειψης μιας στενής συναισθηματικής σχέσης με ένα άλλο πρόσωπο, ενώ η δεύτερη απορρέει από την αντιλαμβανόμενη απουσία ενός δικτύου κοινωνικών σχέσεων στο οποίο να ανήκει το άτομο. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να μελετήσει την ανάπτυξη της ικανότητας κατανόησης των δύο αυτών τύπων μοναξιάς ανάμεσα στις ηλικίες των 7 και 11 ετών. Στην έρευνα πήραν μέρος τρεις ομάδες παιδιών ηλικίας 7-, 9- και 11-ετών αντίστοιχα (n = 26 η κάθε ομάδα). Τα παιδιά απάντησαν αρχικά σε τέσσερις ανοιχτές ερωτήσεις για τη μοναξιά και ακολούθως εξετάστηκαν σε ένα πειραματικό έργο που αξιολογούσε την ικανότητα διάκρισης των ειδικών χαρακτηριστικών της κοινωνικής και της συναισθηματικής μοναξιάς. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική βελτίωση με την πρόοδο της ηλικίας στην κατανόηση της μοναξιάς: Τα 9-χρονα και τα 11-χρονα παιδιά έδιναν περισσότερο ολοκληρωμένους ορισμούς της μοναξιάς σε σχέση με τα 7-χρονα. Επιπλέον, βρέθηκε ότι ανεξαρτήτως ηλικίας τα παιδιά κατανοούσαν σημαντικά καλύτερα τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής μοναξιάς σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της συναισθηματικής μοναξιάς. Τα παιδιά άρχισαν να διακρίνουν συστηματικά τους δύο αυτούς τύπους μοναξιάς από την ηλικία των 11 ετών.

2. ΑΙΣΘΗΜΑ ΜΟΝΑΞΙΑΣ, ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΟΙ ΦΙΛΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Γεωργία Σάββα, Πλουσία Μισσηλίδη, & Ανδρέας Μπρούζος

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει τη σχέση ανάμεσα στο αίσθημα της μοναξιάς, στην ύπαρξη φανταστικών φίλων και στις περιγραφές μοναξιάς των παιδιών. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 78 παιδιά ηλικίας 7 έως 11 ετών και των δύο φύλων. Τα παιδιά απάντησαν στο 'Ερωτηματολόγιο Μοναξιάς του Illinois' (Asher, Hymel, & Renshaw, 1984) και στο «Ερωτηματολόγιο Φανταστικοί Φίλοι» (Taylor, Cartwright, Carlson, 1993). Επιπλέον, από τα παιδιά ζητήθηκε: (α) να αφηγηθούν ιστορίες με βάση εικόνες που απεικόνιζαν περιστατικά μοναξιάς, και (β) να ανακαλέσουν μία περίπτωση στην οποία τα ίδια αισθάνθηκαν μοναξιά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά περιγράφουν τη μοναξιά ως συναισθηματική, γνωστική και διαπροσωπική εμπειρία. Δε βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ανάμεσα στο βαθμό μοναξιάς των παιδιών, στον τρόπο που περιγράφουν/κατανοούν τη μοναξιά ή στην ύπαρξη φανταστικών φίλων.

3. Η ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ, ΜΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΦΥΣΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ

Νίκος Μακρής¹ & Δημήτρης Πνευματικός²

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Το ερώτημα κατά πόσο η συνείδηση είναι ένα αποκλειστικά ανθρώπινο χαρακτηριστικό αποτέλεσε αντικείμενο διερεύνησης σε πολλά επιστημονικά πεδία, όπως της φιλοσοφίας, των νευροεπιστημών αλλά και της ψυχολογίας. Στόχος της παρούσας μελέτης, η οποία αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου ερευνητικού προγράμματος, ήταν να διερευνηθεί – στο πλαίσιο της ψυχολογίας – τις απαντήσεις παιδιών νηπιακής και σχολικής ηλικίας στο παραπάνω ερώτημα. Συγκεκριμένα, διερευνήθηκε κατά πόσο οι συμμετέχοντες αποδίδουν ποικίλα χαρακτηριστικά της συνείδησης, όπως πρωτογενή συνείδηση, αναστοχαζόμενη συνείδηση, έλεγχο της νοητικής δραστηριότητας, συνεχή αλλαγή του περιεχομένου της συνείδησης και αναστοχασμό αυτής της αλλαγής σε ανθρώπινους, μη ανθρώπινους και υπερφυσικούς δράστες. Συνολικά, 114 συμμετέχοντες ηλικίας 3 έως 12 ετών αλλά και νεαροί ενήλικες εξετάστηκαν, ατομικά, μέσω εικονογραφημένων ιστοριών στις οποίες οι πρωταγωνιστές εξετίθεντο σε καταστάσεις οι οποίες προκαλούσαν την ενεργοποίηση αισθήσεων (ώραση, ακοή), γνωστικών λειτουργιών (μνήμη, προσοχή), και το βίωμα συγκινή-

σεων (φόβος, χαρά). Οι συμμετέχοντες καλούνταν, μετά την αφήγηση των ιστοριών να διακρίνουν του ποικίλους δράστες ως προς την απόδοση σε αυτούς των πτυχών της συνείδησης που μελετήθηκαν στην έρευνα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες είναι σε θέση να διακρίνουν τους ποικίλους δράστες ως προς τις πτυχές της συνείδησης που αποδίδουν σε αυτούς και ότι το σχετικό μοντέλο το οποίο διαμορφώνουν βασίζεται περισσότερο σε κατηγορικά παρά σε κριτήρια ομοιότητας με τον άνθρωπο. Τα αποτελέσματα συζητούνται με αναφορά στις απόψεις για την ενημερότητα των παιδιών για το νου αλλά και τις παραδοσιακές και σύγχρονες απόψεις σχετικά με τον παιδικό ανθρωπομορφισμό.

4. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.

Ιουλία Ντούση, Ελευθερία Ν. Γωνίδα, & Γρηγόρης Κιοσσόγλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η διαχρονική διερεύνηση της ανάπτυξης των γνωστικών και των μεταγνωστικών διεργασιών κατά τη διάρκεια της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Θα εξεταστεί, επίσης, ο ρόλος της θεωρίας του νου και της γλωσσικής ανάπτυξης στην αναπτυξιακή πορεία των παιδιών αυτής της ηλικίας. Από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας αναδεικνύεται, από τη μια, η σπουδαιότητα της προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας στην ανάπτυξη των γνωστικών και μεταγνωστικών δεξιοτήτων ως προϋποθέσεων για τη μελλοντική σχολική επιτυχία, και, από την άλλη, η ύπαρξη διατομικών διαφορών σε επίπεδο γνωστικών λειτουργιών και μεταγνωστικών διεργασιών ήδη πριν από την έναρξη της επίσημης εκπαίδευσης, οι οποίες ενδεχομένως και να διατηρούνται στο χρόνο. Ωστόσο, είναι εμφανής η έλλειψη διαχρονικών δεδομένων που να περιγράφουν την αναπτυξιακή πορεία των γνωστικών λειτουργιών και των μεταγνωστικών διεργασιών και, κυρίως, τις μεταξύ τους σχέσεις. Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, η οποία ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2007 (Φάση Α'), 127 παιδιά, αγόρια (N=64) και κορίτσια (N=63) (Μ.Ο. = 5.29 έτη, Τ.Α. = .29) από 12 τάξεις 9 νηπιαγωγείων του Νομού Θεσσαλονίκης, προβλέπεται να εξεταστούν ατομικά 2 φορές κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο νηπιαγωγείο και μια φορά κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στην Α' δημοτικού. Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα από τα διαχρονικά δεδομένα της έρευνας (α) για την πορεία ανάπτυξης των γνωστικών και μεταγνωστικών διεργασιών των μικρών παιδιών και (β) θα διερευνηθεί η προβλεπτική δυνατότητα της θεωρίας του νου και του γλωσσικού επιπέδου των παιδιών στην ανάπτυξη των μεταγνωστικών διεργασιών.

5. ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΣΙΑ ΕΙΚΟΝΩΝ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΥΣΛΕΞΙΚΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ

Μαρία Παντελή & Κωνσταντίνος Πόρποδας

Πανεπιστήμιο Πατρών

Έρευνες στην αγγλική γλώσσα έχουν εντοπίσει μια δυσκολία των δυσλεξικών μαθητών να ανασύρουν τις λεκτικές ονομασίες εικόνων, δυσκολία που θεωρείται μέρος του γνωστικο-γλωσσικού προφίλ των δυσλεξικών και συγκεκριμένα αποτελεί ένδειξη για την ύπαρξη φωνολογικού ελλείμματος. Η παρούσα έρευνα επιχειρεί να διερευνήσει το γνωστό από την αγγλική βιβλιογραφία «έλλειμμα στην κατονομασία εικόνων» των δυσλεξικών μαθητών, σε ένα ορθογραφικό σύστημα ιδιαίτερα διαφανές, όπως είναι το ελληνικό. Γίνεται σύγκριση της επίδοσης σε δοκιμασίες κατονομασίας εικόνων τριών ομάδων μαθητών: 24 μαθητών με δυσλεξία ηλικίας 9 ετών, 24 μαθητών με καλή αναγνωστική ικανότητα που έχουν την ίδια χρονολογική ηλικία με τους δυσλεξικούς μαθητές και 24 παιδιών μικρότερης ηλικίας (7 ετών) που παρουσιάζουν το ίδιο επίπεδο αναγνωστικής ικανότητας με τους δυσλεξικούς μαθητές. Η υπόθεση είναι ότι αν οι υποκείμενοι αιτιολογικοί παράγοντες της δυσλεξίας είναι ανεξάρτητοι από το ορθογραφικό σύστημα που ο μαθητής μαθαίνει να διαβάζει, τότε η δυσκολία των δυσλεξικών μαθητών στην ανάσυρση του φωνολογικού κώδικα γνωστών λέξεων, η οποία έχει διαπιστωθεί σε έρευνα στην αγγλική γλώσσα, αναμένεται να εντοπιστεί και στους έλληνες δυσλεξικούς μαθητές. Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν την υπόθεση για ύπαρξη «ελλείμματος στην κατονομασία εικόνων» στους έλληνες δυσλεξικούς μαθητές, καθώς οι δυσλεξικοί μαθητές κατάφεραν να κατονομάσουν σημαντικά λιγότερες εικόνες σε σχέση με τους μαθητές των ομάδων ελέγχου. Άρα, το έλλειμμα των μαθητών αυτών στην κατονομασία εικόνων φαίνεται να είναι πιο σοβαρό σε σχέση με αυτό που θα μπορούσε να προβλεφθεί με βάση την ηλικία και την αναγνωστική τους ικανότητα.

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οργανωτές: **Ηλίας Μπεζεβέγκης & Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη**,

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόεδρος: **Ηλίας Μπεζεβέγκης**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Συζητητής: **Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Στο συμπόσιο αυτά παρουσιάζονται ερευνητικά δεδομένα που επικεντρώνονται σε όψεις της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής ενηλίκων και εφήβων μεταναστών στην Ελλάδα. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιούνται τα θεωρητικά μοντέλα που προσφέρει η Διαπολιτισμική Ψυχολογία για τη μελέτη του επιπολιτισμού, καθώς και το μοντέλο της ψυχικής ανθεκτικότητας που προέρχεται από τη Θετική Ψυχολογία και δίνει έμφαση στην επάρκεια υπό συνθήκες αντιξοότητας. Οι δύο πρώτες ανακοινώσεις εντάσσονται σε ερευνητικό πρόγραμμα της Παγκόσμιας Τράπεζας, το οποίο υλοποιήθηκε στην Ελλάδα μέσω του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Στην πρώτη ανακοίνωση, ο Ηλίας Μπεζεβέγκης και ο Βασίλης Παυλόπουλος μελέτησαν την ψυχολογική και την κοινωνικο-οικονομική προσαρμογή των ενηλίκων μεταναστών σε συνάρτηση με δημογραφικούς παράγοντες όπως η χώρα προέλευσης, η διάρκεια διαμονής στη χώρα υποδοχής, το επίπεδο εκπαίδευσης και η οικογενειακή κατάσταση. Στη δεύτερη ανακοίνωση, ο Βασίλης Παυλόπουλος και ο Ηλίας Μπεζεβέγκης επικεντρώθηκαν στις στρατηγικές επιπολιτισμού και τη σχέση τους με την ποιότητα της προσαρμογής των ενηλίκων μεταναστών. Οι επόμενες δύο παρουσιάσεις προέρχονται από το πρόγραμμα Athena Studies of Resilient Adaptation για τη μελέτη της ψυχικής ανθεκτικότητας μεταναστών και παλιννοστούντων εφήβων. Στην τρίτη ανακοίνωση, ο Νικόλαος Τάκης και η Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη διαπιστώνουν ότι οι μετανάστες έφηβοι ανέφεραν περισσότερα αρνητικά γεγονότα ζωής από τους γηγενείς συμμαθητές τους, αλλά δεν διέφεραν από αυτούς στα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος. Στην τέταρτη ανακοίνωση, η Λήδα Αναγνωστάκη και η Φρόσω Μόττη-Στεφανίδη μελέτησαν το ρόλο των συγκρούσεων μεταξύ γονέων-εφήβων σε οικογένειες μεταναστών ως παράγοντα που καθιστά τους εφήβους ευάλωτους στις επιπτώσεις της μετανάστευσης. Η συζήτηση των παραπάνω επιχειρεί να αποσαφηνίσει τους πολλαπλούς παράγοντες που αλληλεπιδρούν κατά την επιπολιτισμική διαδικασία και να συνθέσει τα θεωρητικά μοντέλα που έχουν προταθεί για τη μελέτη των μεταναστευτικών φαινομένων.

1. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Ηλίας Μπεζεβέγκης & Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας με αντικείμενο τον επιπολιτισμό και την προσαρμογή των μεταναστών στην Ελλάδα, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο προγράμματος της Παγκόσμιας Τράπεζας με την υποστήριξη του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Ειδικότερα, η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στην προσαρμογή των μεταναστών. Μελετήθηκαν 20 δείκτες, οι οποίοι ομαδοποιήθηκαν σε τρεις τομείς: κοινωνικο-οικονομική προσαρμογή, ψυχολογική προσαρμογή και μελλοντικά σχέδια-στόχοι. Το δείγμα αποτέλεσαν 601 μετανάστες πρώτης γενιάς (43% γυναίκες) από 35 εθνικότητες (46% από Αλβανία), ηλικίας 18-70 ετών (Μ.Ο.=35 έτη), οι οποίοι διαμένουν στην Ελλάδα επί 7,9 έτη κατά μέσο όρο. Τα ευρήματα συνοψίζονται ως εξής: τόσο η ψυχολογική όσο και, κυρίως, η κοινωνικο-οικονομική προσαρμογή τείνουν να έχουν θετικό μάλλον, παρά αρνητικό περιεχόμενο. Στον κοινωνικο-οικονομικό τομέα τις πιο θετικές κρίσεις συγκέντρωσε η εργασιακή κατάσταση (εργασία έναντι ανεργίας, σταθερή έναντι περιστασιακής απασχόλησης) και στον ψυχολογικό τομέα η απόκτηση δεξιοτήτων και το επίπεδο ικανοποίησης σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες. Όσον αφορά τα μελλοντικά σχέδια, σχεδόν οι μισοί μετανάστες ανέφεραν ότι προτίθενται να μείνουν μόνιμα στην Ελλάδα, να ζητήσουν την ελληνική υπηκοότητα και να σπουδάσουν τα παιδιά τους στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η παραπάνω εικόνα, ωστόσο, διαφοροποιείται ανάλογα με τη χώρα προέλευσης, το επίπεδο εκπαίδευσης, την οικογενειακή κατάσταση και τη διάρκεια παραμονής στη χώρα υποδοχής

2. ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΕΠΙΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Βασίλης Παυλόπουλος & Ηλίας Μπεζεβέγκης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εμπειρικής έρευνας με αντικείμενο τον επιπολιτισμό και την προσαρμογή των μεταναστών στην Ελλάδα, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο προγράμματος της Παγκόσμιας Τράπεζας με την υποστή-

ριξη του Ινστιτούτου Μεταναστευτικής Πολιτικής. Η παρούσα ανακοίνωση επικεντρώνεται στις διεργασίες επιπολιτισμού των μεταναστών (σχέσεις με συμπατριώτες και με Έλληνες, χρήση της μητρικής και της ελληνικής γλώσσας). Διερευνήθηκαν δύο ερωτήματα: Ποιες στρατηγικές υιοθετούν οι μετανάστες για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της διαπολιτισμικής επαφής; Ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στις στρατηγικές επιπολιτισμού και την προσαρμογή; Το δείγμα αποτέλεσαν 601 μετανάστες πρώτης γενιάς (43% γυναίκες) από 35 εθνικότητες (46% από Αλβανία), ηλικίας 18-70 ετών (Μ.Ο.=35 έτη), οι οποίοι διαμένουν στην Ελλάδα επί 7,9 έτη κατά μέσο όρο. Τα ευρήματα συνοψίζονται ως εξής: όσον αφορά τις στρατηγικές επιπολιτισμού, οι περισσότεροι (46%) μετανάστες υιοθετούν την εναρμόνιση, 25% προτιμούν τον διαχωρισμό, 21% την αφομοίωση, ενώ λιγότεροι (8%) εμφανίζουν διάχυτο προφίλ που δηλώνει πιθανόν ατομικιστικές αξίες. Επιπλέον, βρέθηκε ότι η στρατηγική επιπολιτισμού συνδέεται με την προσαρμογή. Πιο θετική εικόνα εμφανίζουν οι μετανάστες που επέλεξαν την εναρμόνιση και την αφομοίωση και πιο αρνητική όσοι προτίμησαν τον διαχωρισμό. Σύμφωνα με το δομικό μοντέλο που ελέγχθηκε, οι διεργασίες επιπολιτισμού διαμεσολαβούν στη σχέση ανάμεσα στη διάρκεια παραμονής και την ποιότητα της προσαρμογής των μεταναστών.

3. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΓΗΓΕΝΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Νικόλαος Τάκης & Φρόσω Μόππη-Στεφανίδη
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Έχει εμπειρικά διαπιστωθεί ότι τα συναφή με την οικογένεια αρνητικά γεγονότα ζωής των εφήβων μεταναστών λειτουργούν ως παράγοντας επικινδυνότητας για την ψυχοκοινωνική τους προσαρμογή. Στόχοι της παρούσας έρευνας, η οποία διεξήχθη στο πλαίσιο του προγράμματος Athena Studies of Resilient Adaptation (Motti-Stefanidi et al., 2008a,b), ήταν: (α) να γίνει σύγκριση μεταξύ Αλβανών μεταναστών, Ποντίων παλιννοστούντων και Ελλήνων γηγενών εφήβων όσον αφορά τα γεγονότα ζωής που αναφέρουν, (β) να εξεταστεί αν τα γεγονότα ζωής αποτελούν παράγοντα επικινδυνότητας για την εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθήματος, και (γ) να διερευνηθεί ποια συγκεκριμένα γεγονότα ζωής συνδέονται με την προσαρμογή των εφήβων, με βάση το μοντέλο της ψυχικής ανθεκτικότητας. Στην έρευνα συμμετείχαν 962 έφηβοι (272 Αλβανοί, 165 Πόντιοι, 525 Έλληνες γηγενείς), ηλικίας 12-14 ετών, από την ευρύτερη περιοχή Αθηνών. Η μέτρηση της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής των εφήβων βασίστηκε στη σχολική επίδοση και τον αριθμό των απουσιών τους (αρχεία σχολείου), στην παρουσία διαταρακτικής συμπεριφοράς (όπως αξιολογήθηκε από τους καθηγητές, Motti-Stefanidi et al., 2008) και στα προβλήματα συμπεριφοράς και σχέσεων με συνομηλίκους (αυτοαναφορές, Goodman, 1997). Για τη μέτρηση των γεγονότων ζωής χρησιμοποιήθηκε μια αναθεωρημένη έκδοση του Ερωτηματολογίου Γεγονότων Ζωής των Fthenakis και Minsel (2002). Βρέθηκε ότι οι μετανάστες έφηβοι ανέφεραν περισσότερα γεγονότα ζωής από τους γηγενείς, ενώ δεν διέφεραν από αυτούς στα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την αρνητική συσχέτιση των γεγονότων ζωής με την ψυχοκοινωνική προσαρμογή. Όπως αναμενόταν, τα περισσότερα γεγονότα ζωής που συνδέονταν με την προσαρμογή των εφήβων, αφορούσαν στην οικογένεια. Τα αποτελέσματα αυτά θα συζητηθούν υπό το φως των ευρημάτων της συναφούς βιβλιογραφίας.

4. ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΕΦΗΒΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΕΥΑΛΩΤΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Λήδα Αναγνωστάκη, Βασίλης Παυλόπουλος, & Φρόσω Μόππη-Στεφανίδη
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Έχει διαπιστωθεί ότι κατά τη διάρκεια της εφηβείας παρατηρείται αύξηση των συγκρούσεων γονέων-εφήβων. Αυτές οι συγκρούσεις, όταν είναι ακραίες, επιβαρύνουν την ψυχολογική και ψυχοκοινωνική προσαρμογή των εφήβων. Στην περίπτωση των μεταναστών, ειδικότερα, το «επιπολιτισμικό χάσμα» γονέων-εφήβων εντείνει τις συγκρούσεις μεταξύ τους. Η έρευνα αυτή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Athena Studies of Resilient Adaptation (Motti-Stefanidi et al., 2008a,b) και μελετά το ρόλο των συγκρούσεων μεταξύ γονέων και εφήβων σε οικογένειες μεταναστών ως παράγοντα που καθιστά τους εφήβους ευάλωτους στις επιπτώσεις της μετανάστευσης. Το δείγμα αποτέλεσε ομάδα εφήβων μεταναστών από την Αλβανία (n=219) και Ελλήνων γηγενών συμμαθητών τους (n=408), οι οποίοι φοιτούσαν στην Α' τάξη του Γυμνασίου. Η συχνότητα, η ένταση, η έκβαση και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συγκρούσεων γονέων-εφήβων αξιολογήθηκαν με αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο (Μόππη-Στεφανίδη & συν., υπό δημοσίευση). Επιπλέον, μετρήθηκε η αυτοεκτίμηση των εφήβων (Rosenberg, 1965), τα συναισθηματικά συμπτώματα που αναφέρουν (Goodman, 1997), η ευσυνειδησία και η διαταρακτική συμπεριφορά τους (αναφορές εκπαιδευτικών, Motti-Stefanidi

et al., 2008), καθώς και η σχολική τους επίδοση με βάση τα σχολικά αρχεία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μετανάστες έφηβοι εμφανίζουν χειρότερη σχολική προσαρμογή και μεγαλύτερο αριθμό συγκρούσεων με τους γονείς από ό,τι οι γηγενείς συμμαθητές τους. Επιπλέον, όσο μεγαλύτερος ήταν ο αριθμός των οικογενειακών συγκρούσεων, τόσο χειρότερη ήταν η σχολική και η ψυχολογική τους προσαρμογή. Παρόλα αυτά, οι συγκρούσεις γονέων-εφήβων δεν βρέθηκε να συνδέονται με αυξημένα προβλήματα προσαρμογής στο σχολείο ή με μεγαλύτερα ψυχολογικά προβλήματα για τους Αλβανούς μετανάστες, συγκριτικά με τους Έλληνες γηγενείς εφήβους.

ΝΟΥΣ: ΠΛΕΥΡΕΣ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ, ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οργανωτές: **Ζωή Μπαμπλέκου & Αθανάσιος Αϊδίνης**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος: **Αθανάσιος Αϊδίνης**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Συζητητής: **Γιώργος Σπανούδης**, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στο συμπόσιο αυτό, το οποίο οργανώνεται από τους συντονιστές του Κλάδου Γνωστικής Ψυχολογίας της ΕΛΨΕ τίθενται προς συζήτηση πλευρές της μνήμης, της κατανόησης και της γνωστικής ανάπτυξης. Παρουσιάζονται τέσσερις εργασίες, οι τρεις από τις οποίες αφορούν παιδιά και η τέταρτη νεαρούς ενήλικες. Στη μελέτη των Καζή, Σαμαρτζή και Σπανούδη εξετάζεται η ικανότητα της εργαζόμενης μνήμης να λειτουργεί ως μηχανισμός γνωστικών και μεταγνωστικών αλλαγών σε παιδιά 6-8 ετών. Τα αποτελέσματα ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της θεωρίας του Δημητρίου (2006) για την αρχιτεκτονική του νου και παραπέμπουν σε γνωστικές αλλαγές που σηματοδοτούνται από την εργαζόμενη μνήμη και το μεταγνωστικό επίπεδο. Στην εργασία των Μπαμπλέκου, Ψαθά και Τσιγγίλη εξετάζεται η συγκρότηση της μνήμης σεναρίων μεταξύ 3 και 9 ετών. Για το σκοπό αυτό, εξετάζεται το παράδειγμα του «πάρτι γενεθλίων». Υποστηρίζεται ότι η βασική δομή του σεναρίου συγκροτείται από πολύ νωρίς σε αφηρημένη μορφή και εξελίσσεται ως προς δευτερεύοντα χαρακτηριστικά. Η δομική και κοινωνική γνώση σχετικά με το σενάριο είναι ήδη παρούσα στην ηλικία των 3 ετών. Στην τρίτη και την τέταρτη μελέτη ερευνώνται πλευρές της κατανόησης. Οι Αϊδίνης και Χατζηαθανασίου εξετάζουν την κατανόηση μη αφηγηματικών κειμένων σε παιδιά σχολικής ηλικίας, σε σχέση με τις εξής μεταβλητές: την ταχύτητα ανάγνωσής τους, την ικανότητα αναγνώρισης λέξεων, την ικανότητα αναδρομής στο κείμενο την υποφώνηση κατά την ανάγνωση και το φύλο των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματά τους δείχνουν ότι υψηλή ταχύτητα ανάγνωσης και η αναπτυγμένη ικανότητα αναγνώρισης λέξεων δεν συσχετίζεται με αντίστοιχη ανάπτυξη στην αναγνωστική κατανόηση. Στην εργασία, τέλος, της Καραγιαννοπούλου ερευνώνται διεργασίες κατανόησης ανώτερης τάξης σε φοιτητές. Δημιουργήθηκαν περιγραφικές κατηγορίες για τα χαρακτηριστικά της μελέτης των συμμετεχόντων, ενώ προετοιμάζονταν για εξετάσεις εξαμήνου. Οι εξετάσεις πραγματοποιήθηκαν με ανοιχτά ή με κλειστά βιβλία. Η προετοιμασία αφορούσε τη διαλεκτική ή μη διαλεκτική διάσταση της σκέψης και της κατανόησης του υλικού. Βρέθηκε ότι η διαλεκτική προσέγγιση του νοήματος, με αντίστοιχα θετικά συναισθήματα για τον εαυτό, ενθαρρυνόταν σε συνθήκες εξέτασης με ανοιχτά βιβλία. Αντίθετα, η επικείμενη εξέταση με κλειστά βιβλία σχετίστηκε με μολόγο και παθητική μνημονική συγκράτηση.

1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ, ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Σμαράγδα Καζή¹, Σταυρούλα Σαμαρτζή¹, & Γιώργος Σπανούδης²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, ²Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διαχρονική μελέτη της ανάπτυξης της μνημονικής ικανότητας ως πιθανού μηχανισμού αλλαγής των γνωστικών και των μεταγνωστικών ικανοτήτων. Κατασκευάστηκαν (α) έργα μέτρησης της μνημονικής ικανότητας (φωολογικής και χωροταξικής), βασισμένα στο μοντέλο της Εργαζόμενης Μνήμης (Baddeley, 2000), (β) έργα μέτρησης της ποσοτικής, χωροταξικής και λεκτικής ικανότητας, βασισμένα στη θεωρία της Αρχιτεκτονικής του Νου (Δημητρίου, 2006), και (γ) έργα μέτρησης της μεταγνωστικής ικανότητας, τα οποία συνίσταντο στην εκτίμηση της σχετικής δυσκολίας καθώς και της σχετικής ομοιότητας των παραπάνω γνωστικών έργων. Στο πλαίσιο μιας ευρύτερης έρευνας για τη γνωστική ανάπτυξη, εξετάστηκαν σε μία πρώτη φάση 60 παιδιά ηλικίας 6 και 7 ετών. Σε μία δεύτερη φάση επανεξετάστηκαν 20 και 20 παιδιά από κάθε ηλικιακή ομάδα, 12 μήνες αργότερα όταν ήταν 7 και 8 ετών αντίστοιχα. Τα ευρήματα συζητούνται υπό το πρίσμα των πιθανών μηχανισμών αλλαγής κατά τη γνωστική ανάπτυξη στη βάση δύο εναλλακτικών θεωρητικών μοντέλων, τα οποία παραπέμπουν σε αλλαγές που εκκινούνται αφενός από το επίπεδο της εργαζόμενης μνήμης και αφετέρου από το μεταγνωστικό επίπεδο.

2. ΜΝΗΜΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ «ΠΑΡΤΙ ΓΕΝΕΘΛΙΩΝ»

Ζωή Μπαμπλέκου¹, Σπύρος Ψαθάς¹, & Νίκος Τσιγγίλης²

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Διαπολιτισμικό Λύκειο Θεσσαλονίκης

Στην εργασία ανιχνεύεται η δομή και η ανάπτυξη του σεναρίου του πάρτι γενεθλίων μεταξύ 3 και 9 ετών. Τα σενάρια (scripts) αποτελούν στερεοτυπικά «πακέτα» γνώσης, η οποία οργανώνεται γύρω από έναν κεντρικό άξονα, και προσδιορίζουν τους ανθρώπους που συμμετέχουν σ' ένα γεγονός, τους κοινωνικούς ρόλους, τα αντικείμενα και τη διαδικασία των ενεργειών που συγκροτούν το γεγονός (Nelson, 1986, 1993). Μελετήθηκαν 4 ομάδες παιδιών, με Μ.Ο. ηλικίας 3 (A= 35, K= 41), 5 (A= 27, K= 48), 7 (A= 38, K= 36) και 9 έτη (A=33, K= 45) με τη μέθοδο της ατομικής συνέντευξης με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Η βασική μας υπόθεση προέβλεπε ότι στην ηλικία των 3 ετών τα παιδιά έχουν ήδη συγκροτήσει αναπαραστασιακή γνώση για τα βασικά στοιχεία του σεναρίου. Αυτό που κατά κανόνα εξελίσσεται είναι ο εμπλουτισμός του σεναρίου, και όχι η βασική του δομή. Η ερώτηση που τέθηκε στα παιδιά ήταν αν έχουν πάει σε πάρτι γενεθλίων και τι θυμούνται απ' αυτό. Οι συνεντεύξεις μαγνητοφωνήθηκαν και τηρήθηκαν επίσης ατομικά πρωτόκολλα. Οι απαντήσεις των παιδιών αναλύθηκαν ως προς τα ισχυρά και ασθενή χαρακτηριστικά τους, καθώς και ως προς τη δομική και κοινωνική γνώση που έφεραν. Κατά το στάδιο αυτό, πραγματοποιείται η πλήρης ανάλυση των δεδομένων. Η μέχρι στιγμής ανάλυση φαίνεται να επιβεβαιώνει την υπόθεσή μας.

3. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΜΗ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ Δ' ΚΑΙ Ε' ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Αθανάσιος Αϊδίνης & Ανδρέας Χατζηθανασίου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η αναγνωστική κατανόηση αποτελεί σημαντικό πεδίο έρευνας της ανάγνωσης. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της αναγνωστικής κατανόησης. Ωστόσο, η σχέση αυτών των παραγόντων μεταξύ τους αλλά και με την αναγνωστική κατανόηση δεν έχει πλήρως διευκρινιστεί. Σχετικά πρόσφατα έχει διατυπωθεί η άποψη ότι η κατανόηση, ως δεξιότητα, μπορεί να διδαχθεί ευκολότερα αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες κάθε κειμενικού είδους. Καθώς το κυρίαρχο κειμενικό είδος στο δημοτικό σχολείο στο μάθημα της γλώσσας θεωρείται το αφηγηματικό, κρίνεται χρήσιμο να διερευνηθεί η ικανότητα κατανόησης μη αφηγηματικών κειμένων από μεγαλύτερα παιδιά του δημοτικού σχολείου. Για το λόγο αυτό, παιδιά της Δ' και Ε' τάξης του δημοτικού σχολείου εξετάστηκαν σε έργα κατανόησης μη αφηγηματικών κειμένων καθώς και σε ένα έργο αναγνώρισης λέξεων. Ταυτόχρονα, μετρήθηκε η ταχύτητα ανάγνωσης, η αναδρομή στο κείμενο, η υποφώνηση κατά την ανάγνωση και το φύλο ως παράγοντες που σχετίζονται με την αναγνωστική κατανόηση. Τα παιδιά που συμμετείχαν στην έρευνα ενώ χαρακτηρίζονται από μια ιδιαίτερα αναπτυγμένη ικανότητα αναγνώρισης λέξεων καθώς και μια πολύ καλή ταχύτητα ανάγνωσης, δεν παρουσιάζουν αντίστοιχη ανάπτυξη στην αναγνωστική κατανόηση. Συγκεκριμένα παρουσιάζουν αδυναμία ενσωμάτωσης των πληροφοριών του κειμένου και ακόμη μεγαλύτερη αδυναμία εξαγωγής συμπερασμάτων βάσει των πληροφοριών του κειμένου που διαβάζουν.

4. Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Ευαγγελία Καραγιαννοπούλου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η εργασία έχει στόχο τη διερεύνηση των γνωστικών ενεργειών των φοιτητών κατά την προετοιμασία για εξετάσεις εξαμήνου. Διερευνώνται μορφές κατανόησης που αναπτύσσονται στην προετοιμασία για εξετάσεις με ανοιχτά και κλειστά βιβλία. Διεξήχθησαν συνεντεύξεις σε βάθος με 20 φοιτητές. Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και δημιουργήθηκαν περιγραφικές κατηγορίες. Υπό την οπτική του «εύρους» κατανόησης, βρέθηκε ότι οι φοιτητές επιχειρούν μορφές ρηματοποίησης της κατανόησης τους, στο πλαίσιο διαλόγων με άλλους. Η διαλεκτική διάσταση της κατανόησης αναδείχθηκε, επίσης, στη δημιουργία φανταστικών διαλόγων των φοιτητών με το διδάσκοντα, κατά τη διάρκεια της μελέτης. Η συγκρότηση των διαλόγων διαμεσολαβήθηκε από τη διδακτική-μαθησιακή εμπειρία των φοιτητών κατά την παράδοση. Η διαλεκτική διάσταση της σκέψης αφορούσε κυρίως την προετοιμασία για εξετάσεις με ανοιχτά βιβλία. Αυτή η διάσταση βρέθηκε να ενισχύεται από την ανάπτυξη κατανόησης κατά τη διάρκεια των εξετάσεων, ως απάντηση είτε στη «θέση» που παρουσιάζεται στην ερώτηση είτε στην υποθετική ή λανθάνουσα κατανόηση του διδάσκοντος. Η προετοιμασία για εξετάσεις με κλειστά βιβλία σχετιζόταν με μια μορφή μονολόγου και αποθήκευσης πληροφοριών στη μνήμη ανεξάρτητα από το βαθμό κατανόησης, αναδεικνύοντας στοιχεία της επιφανειακής ή σε βάθος-παθητικής προσέγγισης στη μάθηση. Οι διάλογοι εμπλουτίζουν την προσωπική κατανόηση και συμβάλλουν στην επεξεργασία του νοήματος στο πλαίσιο της συνάντησης της σκέψης του ενός με τη σκέψη του άλλου. Πρόκειται για

ευέλικτη μορφή κατανόησης που σχετίζεται με θετικά συναισθήματα για τον εαυτό και συμβάλλει στην εννοιολογική αλλαγή στο πλαίσιο της θεώρησης της μάθησης ως μορφής προσωπικής ανάπτυξης. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν τη σημασία της ετερότητας στην κατανόηση, της διαλεκτικής διάστασης του νου, της μη-μονολιθικής διάστασης της κατανόησης και της μεταβλητότητας των «αντικειμένων γνώσης» (knowledge objects).

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΑΓΩΓΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ (ΑΠΟ)ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ: ΟΤΑΝ ΤΟ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΚΛΟΓΙΚΕΥΕΤΑΙ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Στάμος Παπαστάμου**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Τα τελευταία χρόνια οι πειραματικές έρευνες πάνω στα φαινόμενα κοινωνικής επιρροής εστιάζονται κατά κύριο λόγο στη διερεύνηση των επιπτώσεων των εξατομικευμένων γνωστικών διεργασιών που ενεργοποιεί ο δέκτης κατά την έκθεσή του στο μήνυμα της πηγής. Η επιστημολογική και μεθοδολογική αυτή επιλογή έχει μεταξύ των άλλων ως συνέπεια, σε θεωρητικό επίπεδο, τον παραγκωνισμό της ουσιαστικής ποιοτικής διαφοροποίησης μεταξύ της άμεσης και έμμεσης επιρροής που εν δυνάμει μπορούν να ασκήσουν ποικίλοι κοινωνικοί φορείς. Παράλληλα, πιστοί στη σχετικά νεόδμητη παράδοση της κοινωνικής νόησης, οι θιασώτες του συγκεκριμένου ερευνητικού ρεύματος δίνουν έμφαση στον καθοριστικό ρόλο της ποσοτικής διάστασης της γνωστικής επεξεργασίας των μηνυμάτων επιρροής από τους δέκτες τους. Χωρίς να υποτιμά το προφανές ενδιαφέρον αυτού του προβληματισμού το προτεινόμενο συμπόσιο επιχειρεί από τη μια μεριά να επαναφέρει στο προσκήνιο τις διαφορικές μορφές κοινωνικής επιρροής και από την άλλη να παρουσιάσει νέα πειραματικά ευρήματα σχετικά με τον κοινωνικά προσδιορισμένο χαρακτήρα και τον κανονιστικό ρόλο κοινωνιοψυχολογικών μηχανισμών όπως οι ψυχολογικοί αναγωγισμοί και η διαβαθμισμένη προσλαμβανόμενη συγκρουσιακότητα του ιδεολογικού περιεχομένου του μηνύματος. Μέσα από τις πέντε παρουσιάσεις αυτού του συμποσίου προβάλλει η σημαντική επίδραση στο μέγεθος και στην υφή της ασκούμενης επιρροής επιμέρους παραμέτρων – κλασικών και μη – όπως η συγχρονική και διαχρονική συνεκτικότητα της μειονοτικής πηγής, η ψυχολογιοποίηση του εκφερόμενου μειονοτικού λόγου και η από πλευράς του μειονοτικού φορέα ψυχολογιοποιητική αντίδραση σ' αυτήν, ο ατομικός ή συλλογικός χαρακτήρας της πηγής καθώς και η ενεργοποίηση σύνθετων στερεοτυπικών εικόνων της

1. ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΑΝΑΧΩΜΑ ΣΤΗ ΔΙΑΒΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Έλλια Συρίγου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Παρουσιάζεται πείραμα 3×2×2 όπου διερευνάται εάν η διαχρονική συνεκτικότητα της μειονότητας μπορεί να αποτελέσει ανασταλτικό παράγοντα της επίδρασης της ψυχολογιοποίησης. Χρησιμοποιείται το πειραματικό υπόδειγμα της πολιτικής βίας και τρομοκρατίας (Παπαστάμου – Προδρομίτης, 2001). Οι ανεξάρτητες μεταβλητές του πειράματος είναι: (α) ο φορέας της ψυχολογιοποίησης (πλειοψηφικός, μειοψηφικός, εξουσία) (β) η ανατροφοδότηση ή μη του πληθυσμού από τη μειονότητα σε ό,τι αφορά την αντίδρασή της στην ψυχολογιοποίηση που υφίσταται και (γ) το είδος της μειονοτικής διαχρονικής συνεκτικότητας (επανάληψη του μειονοτικού κειμένου, απλή δήλωση εμμονής της μειονότητας στις απόψεις της). Οι εξαρτημένες μεταβλητές του πειράματος είναι: (α) μετρήσεις άμεσης, έμμεσης και συνολικής επιρροής, (β) αξιολογικές κρίσεις για την άποψη της ψυχολογιοποίησης, (γ) συμφωνία ή διαφωνία με την ιδέα της ψυχολογιοποίησης (δ) η εικόνα της μειονότητας (ε) ψυχολογιοποίηση ως εξαρτημένη μεταβλητή, ζ) άρρητες θεωρίες επιρροής, (στ) αιτιολογικές αποδόσεις της «ψυχολογιοποιητικής» δραστηριότητας. Τα κύρια ευρήματα επιβεβαιώνουν την κεντρική υπόθεση και κάνουν νύξη για την – υπο συνθήκες – δυνατότητα της μειονότητας να αντιστέκεται στις αναγωγιστικού-ψυχολογικού χαρακτήρα στρατηγικές αντίστασης ενάντια στον εναλλακτικό της λόγο.

2. ΔΙΑΣΤΑΥΡΟΥΜΕΝΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΥΡΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ: ΟΤΑΝ Η ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΟΠΟΙΕΙ ΤΟΥΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΟΠΟΙΗΤΕΣ ΤΗΣ

Στάμος Παπαστάμου & Έλλια Συρίγου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Παρουσιάζεται πείραμα 3×2×2 το οποίο χρησιμοποιεί το πειραματικό υπόδειγμα της πολιτικής βίας και τρομοκρατίας (Παπαστάμου – Προδρομίτης, 2001) και διερευνά κατά πόσο η μειονότητα όταν ψυχολογιοποιεί με τη σειρά της

τον φορέα ο οποίος την έχει ήδη ψυχολογιοποιήσει μπορεί να αναστείλει τις αρνητικές επιπτώσεις της ψυχολογιοποίησής της στο επίπεδο της κοινωνικής της επιρροής. Συγκεκριμένα, οι ανεξάρτητες μεταβλητές του πειράματος είναι: (α) ο φορέας της ψυχολογιοποίησης (πλειοψηφικός, μειοψηφικός, εξουσία) (β) η ψυχολογιοποίηση ή μη από τη μειονότητα του φορέα ψυχολογιοποίησής της και γ) το είδος της μειονοτικής διαχρονικής συνεκτικότητας (επανάληψη μειονοτικού μηνύματος ή απλή δήλωση εμμονής της μειονότητας στις απόψεις της). Οι εξαρτημένες μεταβλητές του πειράματος είναι: (α) μετρήσεις άμεσης, έμμεσης και συνολικής επιρροής, (β) αξιολογικές κρίσεις για την άποψη της ψυχολογιοποίησης, (γ) συμφωνία ή διαφωνία με την ιδέα της ψυχολογιοποίησης (δ) η εικόνα της μειονότητας (ε) ψυχολογιοποίηση ως εξαρτημένη μεταβλητή, (ζ) άρρητες θεωρίες επιρροής, (στ) αιτιολογικές αποδόσεις της «ψυχολογιοποιητικής» δραστηριότητας. Τα κύρια ευρήματα επιβεβαιώνουν την κεντρική υπόθεση και εντοπίζουν τις συνθήκες, υπο τις οποίες η μειονότητα νομιμοποιείται να αντιστέκεται, μέσω της «αντι-ψυχολογιοποίησης», στις αναγωγιστικού-ψυχολογικού χαρακτήρα στρατηγικές αντίστασης ενάντια στον εναλλακτικό της λόγο.

3. Ο ΦΙΛΟΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ Ή ΤΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΤΟΞΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΩΣ ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Γεράσιμος Προδρομίτης

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται (α) τα ευρήματα αναφορικά με την πολυδιάστατη κοινωνιογνωστική επεξεργασία (βάσει της πολιτικο-ιδεολογικής τοποθέτησης των συμμετεχόντων) κειμένου, το οποίο συνίσταται από τα πρωτοτυπικά επιχειρήματα υπεράσπισης της τρομοκρατικής ιδεολογίας και πρακτικής. Η στάθμιση του ακραία συγκρουσιακού αυτού κειμένου-ερεθίσματος αποτυπώνει τις σύνθετες οργανωτικές αρχές πρόσληψης του περιεχομένου του καθεαυτού αλλά και του υποτιθέμενου φορέα του, οι οποίες δυνητικά παρεμβαίνουν στη δυναμική άμεσης και έμμεσης επιρροής του. (β) Τα κύρια ευρήματα πειραματικής έρευνας πεδίου, στην οποία εξετάζεται η επίδραση, που έχει στην ένταση και την υφή της ασκούμενης επιρροής, η πρόδηλη ή μη ψυχολογιοποιητική πρόσληψη του διαφορικά πρωτοτυπικού εκφραστή του φιλοτρομοκρατικού σκεπτικού (ηγέτη ή οπαδού). Τα δεδομένα που προκύπτουν από τις δυο μελέτες συζητούνται με βάση τη συνεισφορά τους – θεωρητικά και μεθοδολογικά – στην επαναδιαπραγμάτευση της έννοιας «μειονοτική επιρροή».

4. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΦΙΛ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΡΡΟΗ

Σάντρα Μαρίνου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Παρουσιάζονται δυο πειραματικές έρευνες πεδίου. μέσω των οποίων διερευνάται το πώς η ενεργοποίηση αιτιακών δεσμών μεταξύ των παραγόντων «προσωπικότητα» – «ιδεολογία» του φορέα ενός μειονοτικού μηνύματος επιδρά στο βαθμό αποδοχής του από τον δέκτη-πληθυσμό. Στο πρώτο πείραμα εξετάστηκε πώς η επικέντρωση σε μια σχέση αιτιότητας μεταξύ προσωπικότητας-ιδεολογίας (και αντίστροφα) καθώς και η ταυτότητα της πηγής (άτομο-ομάδα) επιδρούν στο βαθμό ασκούμενης επιρροής και στην αναπαράσταση του πληθυσμού για τον φορέα του μηνύματος. Τα αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας οδήγησαν στην υλοποίηση του δεύτερου πειράματος, όπου σκοπός πλέον ήταν η επανεπιβεβαίωση των πρώτων ευρημάτων σε συνδυασμό με τη μελέτη επίδρασης του βαθμού κοινωνικής στήριξης του μειονοτικού μηνύματος από τον πληθυσμό. Διαπιστώθηκε πώς οι δύο παραπάνω παράγοντες επέδρασαν στην ασκούμενη επιρροή και στην αναπαράσταση του πληθυσμού για την πηγή του μηνύματος, αλλά επιπλέον και στο βαθμό ανοχής των υποκειμένων σε μια σειρά από βίαιες πρακτικές παραβίασης της διαδικαστικής δικαιοσύνης. Τα ευρήματα και των δύο πειραμάτων επιτρέπουν τη συνέχιση του προβληματισμού σχετικά με το ρυθμιστικό ρόλο που διαδραματίζουν οι δοξασίες περί ανθρωπίνης ουσίας Haslam et al. (2000) στα φαινόμενα της μειονοτικής επιρροής.

5. ΕΞΑΤΟΜΙΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟ-ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ: ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΑΛΥΜΜΕΝΗΣ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Ελένη Λύτρα, Γεράσιμος Προδρομίτης, & Στάμος Παπαστάμου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Επιχειρείται μια σύζευξη ανάμεσα στα μοντέλα, που ερευνούν την αντίληψη ομοιογένειας και την τυπικότητα στη συγκρότηση των στερεοτύπων, από τη μια και στην ερευνητική παράδοση των κοινωνιογνωστικών διαδικασιών, που

διέπουν την κοινωνική επιρροή. Παρουσιάζεται πειραματική έρευνα πεδίου (βασισμένη στο πειραματικό υπόδειγμα του «Κυπριακού ζητήματος»), στην οποία οι συμμετέχοντες καλούνται να διαφοροποιήσουν τις υπο-ομάδες ή τα άτομα που αποτελούν την (πλειοψηφική ή μειοψηφική) ομάδα-πηγή με βάση είτε τα ψυχολογικά τους χαρακτηριστικά είτε τα επιχειρήματα που προβάλλουν. Τα ευρήματα δείχνουν, μεταξύ άλλων, ότι η αναφορά στα επιχειρήματα που προβάλλει η κάθε υπο-ομάδα, από τις οποίες αποτελείται η κεντρική ομάδα, αυξάνει την άμεση πλειοψηφική επιρροή. Επιπλέον, διαφαίνεται ότι η αναφορά στα επιχειρήματα που προβάλλουν οι υπο-ομάδες που αποτελούν τη μειοψηφική πηγή σε συνδυασμό με τη χαμηλή αντίληψη ομοιογένειας αυξάνει την έμμεση μειοψηφική επιρροή.

ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Οργανωτές: **Έφη Συγκολλίτου¹ & Αναστασία Ψάλτη²**

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος: **Έφη Συγκολλίτου**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Συζητητές: **Έφη Συγκολλίτου¹ & Αναστασία Ψάλτη²**

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Στο Συμπόσιο αυτό αναλύεται το φαινόμενο του εκφοβισμού όπως εμφανίζεται στο ελληνικό σχολείο, με ταυτόχρονη προσπάθεια μελέτης των διαστάσεών του καθώς και των προοπτικών που διαγράφονται στο άμεσο μέλλον. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη εργασία μελετάται ο εκφοβισμός σε χώρους προσχολικής αγωγής, και διερευνάται η κοινωνική θέση που κατέχουν τόσο οι θύτες όσο και τα θύματα στη σχολική τάξη. Η διερεύνηση του φαινομένου έδειξε ότι τα παιδιά τα οποία είχαν δεχτεί τις εκφοβιστικές συμπεριφορές των συμμαθητών τους κατείχαν μια ευνοϊκότερη κοινωνική θέση στα πλαίσια της τάξης από ό,τι οι θύτες εκφοβισμού. Η δεύτερη εργασία, η οποία όπως και η πρώτη έγινε στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος Πυθαγόρας, με τίτλο Εθνικές Ταυτότητες, Ταυτότητες Φύλου και Σχολική Βία, δίνει ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα από την πανελλαδική έρευνα για τη διερεύνηση του εκφοβισμού στα ελληνικά σχολεία και επιχειρεί να παρουσιάσει τις προτάσεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η πρόληψη και αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού, πράγμα που απαιτεί μια συνολική προσέγγιση που να απευθύνεται τόσο στα θύματα και τους θύτες, όσο και στην οικογένεια, το σχολείο, τους εκπαιδευτικούς και την ομάδα των συνομηλίκων. Τέλος, η τρίτη εργασία προσπαθεί να διερευνήσει τη φύση και την έκταση του φαινομένου του ηλεκτρονικού εκφοβισμού, δηλαδή του εκφοβισμού μέσω κυρίως κινητού τηλεφώνου και διαδικτύου, φαινόμενο το οποίο άρχισε τα τελευταία χρόνια να λαμβάνει, διεθνώς, επικίνδυνες διαστάσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι έφηβοι έχουν εμπειρίες εκφοβισμού και θυματοποίησης με τις νέες τεχνολογίες μέσα και έξω από το σχολείο, οι οποίες διαφοροποιούνται με βάση το μέσο με το οποίο γίνεται ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός. Τέλος, το θέμα του ηλεκτρονικού εκφοβισμού συζητείται ως προς τις επιπτώσεις του σε ποικίλα επίπεδα. Το Συμπόσιο φιλοδοξεί να δώσει έδαφος για συζήτηση του φαινομένου του εκφοβισμού το οποίο τις τελευταίες δεκαετίες τείνει να καταλάβει κυρίαρχη θέση στη σχολική λειτουργικότητα.

1. ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ ΣΕ ΧΩΡΟΥΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ: Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΘΥΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Στέλλα Κασάπη¹, Βασιλική Δεληγιάννη-Κουιμτζή¹, & Ευαγγελία Λαλούμη-Βιδάλη²

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Ο εκφοβισμός στο σχολικό πλαίσιο έχει απασχολήσει ένα μεγάλο αριθμό ερευνητών παγκοσμίως. Το μεγαλύτερο μέρος των διαθέσιμων εμπειρικών δεδομένων αναφέρονται στα ατομικά χαρακτηριστικά των θυτών και των θυμάτων και τις επιπτώσεις του εκφοβισμού στην προσωπική ανάπτυξη των μαθητών/τριών που συμμετέχουν σε αυτόν. Ωστόσο, ορισμένοι ερευνητές τονίζουν την κοινωνική διάσταση του εκφοβισμού, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι οι θεατές επεισοδίων θυματοποίησης στο σχολικό πλαίσιο συμβάλλουν καθοριστικά στην διαιώνιση του φαινομένου. Στη συγκεκριμένη εισήγηση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήχθη στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν τα δεδομένα που αφορούν τις σχέσεις θυτών και θυμάτων με τους συμμαθητές τους και την κοινωνική τους θέση μέσα στην τάξη προσχολικής αγωγής. Για τη διερεύνηση του φαινομένου πραγματοποιήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις με χρήση του Πρωτόκολλου Δομημένης Ατομικής Συνέντευξης και του ερωτηματολογίου «Συμμετοχή στη ζωή του νηπιαγωγείου»

τα οποία κατασκευάστηκαν από τις ερευνήτριες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά τα οποία έχουν δεχτεί τις εκφοβιστικές συμπεριφορές των συμμαθητών τους κατέχουν μία ευνοϊκότερη κοινωνική θέση στο πλαίσιο της τάξης από τους θύτες εκφοβισμού. Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα βιβλιογραφικά δεδομένα αναφορικά με το θέμα του κοινωνικού δικτύου των θυτών και των θυμάτων στις επόμενες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας κρίνονται ελπιδοφόρα και στηρίζουν την άποψη ότι οι χώροι προσχολικής αγωγής είναι κατάλληλοι για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης του εκφοβισμού στο σχολικό πλαίσιο.

2. Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ: ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Κατερίνα Κωνσταντίνου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στην παρούσα εισήγηση παρουσιάζονται ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα από την πανελλαδική έρευνα για τη διερεύνηση του εκφοβισμού στα ελληνικά σχολεία, στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος Πυθαγόρας, με τίτλο «Εθνικές Ταυτότητες, Ταυτότητες Φύλου και Σχολική Βία». Μέσα από τα αποτελέσματα της έρευνας γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης των προτάσεων των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Διακόσιοι δύο εκπαιδευτικοί Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων όλης της χώρας συμμετείχαν στην έρευνα. Οι εκπαιδευτικοί στην πλειοψηφία τους αναγνωρίζουν το πρόβλημα του εκφοβισμού και την έκτασή του στα ελληνικά σχολεία. Θεωρούν ότι είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση και η ενεργοποίηση σε ατομικό αλλά και σε συλλογικό επίπεδο. Γενικά, οι εκπαιδευτικοί κάνουν λόγο για την ευθύνη αλλά και τις ανάγκες που προκύπτουν όσον αφορά την ανάληψη, από μέρους τους, δράσεων πρόληψης και παρέμβασης. Επίσης, θεωρούν ότι η πρόληψη και η αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού απαιτεί μια συνολική προσέγγιση, η οποία θα απευθύνεται τόσο στα θύματα και στους θύτες, όσο και στην οικογένεια, το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, την ομάδα των συνομηλίκων και τα παιδιά εκείνα τα οποία γίνονται παρατηρητές τέτοιων φαινομένων. Τέλος, με βάση τις ανάγκες του ελληνικού σχολείου, αλλά και τις στρατηγικές που εφαρμόζονται με επιτυχία σε διεθνές επίπεδο, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές των αποτελεσματικών προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης του σχολικού εκφοβισμού.

3. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΕ ΕΦΗΒΟΥΣ

Αναστασία Καπατζιά & Έφη Συγκολλίτου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η έρευνα αυτή αποσκοπούσε στη διερεύνηση της φύσης και της έκτασης του φαινομένου του ηλεκτρονικού εκφοβισμού σε μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου και Λυκείου. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα στόχευε στη διερεύνηση (α) της εμπειρίας των εφήβων σε σχέση με τον εκφοβισμό σε φυσικό πλαίσιο μέσα στο σχολείο και με ηλεκτρονικό εκφοβισμό μέσα και έξω από το σχολείο, (β) της εμπειρίας επιμέρους μορφών ηλεκτρονικού εκφοβισμού με κινητό τηλέφωνο και μέσω διαδικτύου, (γ) της επίγνωσης περιστατικών ηλεκτρονικού εκφοβισμού και της αντίδρασης των μαθητών/τριών, (δ) της αντίληψης των μαθητών/τριών για τις συνέπειες του ηλεκτρονικού εκφοβισμού και (ε) της ταυτότητας του δράστη του ηλεκτρονικού εκφοβισμού, της αντίδρασης των θυμάτων στην εμπειρία του ηλεκτρονικού εκφοβισμού και της άποψης των εφήβων όσον αφορά την κατάργηση της χρήσης των κινητών και του διαδικτύου στο σχολείο. Η έρευνα διενεργήθηκε σε πέντε Γυμνάσια και πέντε Λύκεια της πόλης της Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα, στην έρευνα έλαβαν μέρος 544 μαθητές και μαθήτριες Γ' Γυμνασίου και Β' Λυκείου. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς με ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών. Από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων διαπιστώθηκε ότι οι έφηβοι έχουν εμπειρίες εκφοβισμού και θυματοποίησης με τις νέες τεχνολογίες μέσα και έξω από το σχολείο, οι οποίες διαφοροποιούνται με βάση το μέσο με το οποίο γίνεται ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός. Οι έφηβοι που έχουν ακούσει για περιστατικά ηλεκτρονικού εκφοβισμού, επιλέγουν κυρίως τους φίλους τους για να το αναφέρουν, και ακόμη πολλοί επιλέγουν να μη μιλήσουν σε κανέναν. Σε σχέση με την ταυτότητα του δράστη, τα περισσότερα θύματα ηλεκτρονικού εκφοβισμού δε γνωρίζουν ποιος τους εκφοβίζει. Ως προς το φύλο, δράστες είναι εξίσου τα αγόρια και τα κορίτσια, ένας ή περισσότεροι στον αριθμό, ενώ η διάρκεια της εμπειρίας του εκφοβισμού προσδιορίζεται σε μία ή δύο εβδομάδες. Οι έφηβοι επιλέγουν κυρίως τους φίλους τους για να εκμυστηρευτούν την εμπειρία τους ή ακόμη δεν το λένε σε κανέναν. Τέλος, το θέμα του ηλεκτρονικού εκφοβισμού συζητείται ως προς τις επιπτώσεις του σε ποικίλα επίπεδα.

ΨΥΧΟΜΕΤΡΙΑ II

Πρόεδρος: **Δημήτρης Αναστασίου**, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

1. ΝΟΡΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ TONI-2 ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Μάριος Κωνσταντίνου

Κέντρο Γνωστικοσυμπεριφοριστικής Ψυχολογίας & Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Οι πολύ καλές ψυχομετρικές ιδιότητες του TONI-2 σε παιδιά και εφήβους στις ΗΠΑ είναι ήδη γνωστές. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν η στάθμιση του τεστ μη λεκτικής νοημοσύνης (TONI-2) σε παιδιά στην Κύπρο. Σε αυτή την εργασία παιδιά από την δημοτική και μέση εκπαίδευση στην Κύπρο έλαβαν μέρος στην στάθμιση του TONI-2. Κάθε παιδί αξιολογήθηκε με το TONI-2 και ένα ήδη σταθμισμένο τεστ νοημοσύνης (Ελληνικό). Σε μια δεύτερη φάση το TONI-2, Version B, δόθηκε ξανά σε έξη μήνες στα ίδια παιδιά. Στατιστικές αναλύσεις βοήθησαν στον υπολογισμό των ψυχομετρικών ιδιοτήτων του τεστ και στην εξαγωγή ηλικιακών/ανα τάξη πλαισίων με νόρμες. Η παρούσα εργασία υπολόγισε τις ψυχομετρικές ιδιότητες του TONI-2, που βρέθηκαν να είναι άριστες, και δημιούργησε πλαίσια με νόρμες για κάθε ηλικία/τάξη. Είναι συχνά που οι κλινικοί νευροψυχολόγοι/ψυχολόγοι βρίσκονται στην δύσκολη θέση υπολογισμού των γενικών γνωστικών ικανοτήτων ατόμων με μειωμένες λεκτικές ικανότητες. Επίσης, είναι συχνά που ο χρόνος και τόπος (π.χ. σε νοσοκομείο) πιέζει για μία έγκυρη αλλά γρήγορη αξιολόγηση. Η ύπαρξη τεστ όπως το TONI-2 λύνει τα χέρια των ειδικών σε αυτές τις περιπτώσεις και συνάμα προσθέτει ένα ακόμα ισχυρό τεστ γνωστικών ικανοτήτων στα αξιολογητικά «εργαλεία» τους.

2. ΣΥΓΧΡΟΝΙΚΗ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ DEVELOPMENTAL TEST OF VISUAL PERCEPTION-SECOND EDITION ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Στεργιανή Γκισούρη¹, Αναστασία Αλευριάδου², & Ελένη Τσακίριδου²

¹ΚΔΑΥ Ν. Κοζάνης, ²Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τη συσχέτιση μεταξύ του Developmental Test of Visual Perception-Second Edition (DTVP-2) (D. Hammill, N. Pearson, J. Voress, 1993) και του Wechsler Intelligence Scale for Children-III (WISC-III) (Δ. Γεώργας, Ι. Παρασκευόπουλος, Η. Μπεζεβέγκης & Ν. Γιαννίτσας, 1997) σε ένα δείγμα (n=73) παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες στο γραπτό λόγο που φοιτούσαν στην Δ' και Ε' Τάξη του Δημοτικού Σχολείου και παρακολουθούσαν τμήματα ένταξης και είχαν αξιολογηθεί το σχολικό έτος 2007-2008 από τη διεπιστημονική ομάδα του Κέντρου Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) Ν. Κοζάνης. Το WISC-III ως πολυθεματικό τεστ νοημοσύνης, παρέχει υψηλού επιπέδου πληροφόρηση με σημαντική προγνωστική εγκυρότητα σε ότι αφορά στη μαθησιακή ικανότητα των μαθητών. Το DTVP-2 έχει ευρέως χρησιμοποιηθεί σε παιδιά με δυσκολίες μάθησης, καθώς μετράει τις ικανότητες της οπτικής αντίληψης και του οπτικοκινητικού συντονισμού. Προηγούμενες έρευνες αναφέρουν τη συσχέτιση μεταξύ των οπτικοκινητικών δεξιοτήτων, των γνωστικών λειτουργιών και της ανταπόκρισης των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία. Τα δεδομένα της έρευνας μας δείχνουν ότι υπάρχουν στατιστικά σημαντικές Pearson συσχετίσεις που κυμαίνονται από .49 μέχρι .59 μεταξύ του DTVP-2 και του WISC-III, δείχνοντας μάλιστα υψηλότερες συσχετίσεις μεταξύ του Πηλίκου Πρακτικής Νοημοσύνης του WISC-III και του Δείκτη Γενικής Οπτικής Αντίληψης του DTVP-2. Φαίνεται επίσης ότι συγκεκριμένες κλίμακες του Wechsler έχουν προβλεπτική αξία για το DTVP-2. Τα ευρήματα σχολιάζονται στα πλαίσια των σύγχρονων θεωριών των ειδικών μαθησιακών δυσκολιών.

3. ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΤΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ: PPVT-R, BNT ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΚΑ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΤΟΥ WASI

Δημήτριος Κασελίμης, Παναγιώτης Σίμος, & Αγγελική Μουζάκη

Πανεπιστημίου Κρήτης

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η προσαρμογή και στάθμιση στα Ελληνικά τριών γλωσσικών δοκιμασιών, οι οποίες είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της ικανότητας ανάκλησης και διαχείρισης σημασιολογικής και λεξικολογικής γνώσης. Πιο συγκεκριμένα, οι δοκιμασίες είναι το Boston Naming Test (BNT), το Peabody Picture Vocabulary Test-Revised (PPVT-R) και η Κλίμακα Λεξιλογίου του Wechsler Abbreviated Scale of Intelligence (WASI-Vocabulary). Οι δοκιμασίες χορηγήθηκαν από εκπαιδευμένους εξεταστές σε 208 άνδρες και 304 γυναίκες ηλικίας 50-84 ετών, που είχαν ως μητρική γλώσσα την Ελληνική. Το δείγμα ήταν αντιπροσωπευτικό του αστικού, ημιαστικού

και αγροτικού πληθυσμού από οκτώ γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας. Τυπικά δεδομένα παρουσιάζονται για 9 υποομάδες του δείγματος (με βάση την ηλικία και τα έτη επίσημης εκπαίδευσης). Τα αποτελέσματα δείχνουν υψηλούς δείκτες εσωτερικής συνοχής και αξιοπιστίας επαναληπτικών μετρήσεων. Επίσης διαπιστώνεται ότι η επίδραση των ετών τυπικής εκπαίδευσης είναι μεγαλύτερη απ' ό,τι της ηλικίας, φαινόμενο που παρατηρείται εντονότερα όσον αφορά στην Κλίμακα Λεξιλογίου του WASI. Όσον αφορά στην επίδραση της ηλικίας, ήταν μεγαλύτερη στο BNT και μικρότερη στην Κλίμακα Λεξιλογίου του WASI. Οι συγκεκριμένες δοκιμασίες έχουν ιδιαίτερη αξία στην κλινική πράξη, αφού καλύπτουν το εύρος των ελλειμμάτων που σχετίζονται με την ανάκληση και διαχείριση της λεξικολογικής και σημασιολογικής γνώσης, τα οποία είναι δυνατόν να προκύψουν στο πλαίσιο νευρολογικών διαταραχών όπως οι αφασίες.

4. ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ: ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΝΙΧΝΕΥΤΙΚΟΥ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΤΕΣΤ

Δημήτρης Αναστασίου

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η παρουσίαση ενός νέου ανιχνευτικού μέτρου της ορθογραφικής ικανότητας καθώς επίσης ο έλεγχος της αξιοπιστίας και της εγκυρότητάς του. Το Ανιχνευτικό Ορθογραφικό Τεστ (Αν.Ορθο.Τ.) είναι ένα ομαδικά χορηγούμενο τεστ, σχεδιασμένο για μαθητές πρώτης, δευτέρας, τρίτης, τετάρτης και πέμπτης τάξης του δημοτικού σχολείου (ηλικίας 6-11 ετών). Αποτελείται από 56 λέξεις. Καθεμιά λέξη εκφωνείται στους μαθητές μέσα στο πλαίσιο μιας πρότασης. Οι ψυχομετρικές ιδιότητες του Αν.Ορθο.Τ. εξετάστηκαν σε ένα δείγμα 327 Ελλήνων μαθητών 4 δημοτικών σχολείων των Αθηνών, όπου χορηγήθηκε ομαδικά. Ο έλεγχος της αξιοπιστίας επαναληπτικών μετρήσεων, έπειτα από ένα μεσοδιάστημα 3 μηνών, σε ένα δείγμα 248 παιδιών απέδωσε υψηλούς συντελεστές αξιοπιστίας από 0,90 έως 0,95, με εξαίρεση την πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου ($r = 0,78$). Γενικά, τα ευρήματα της μελέτης αυτής έδειξαν ικανοποιητικά επίπεδα αξιοπιστίας και εγκυρότητας, παρέχοντας ενθαρρυντικές ενδείξεις ότι το Αν.Ορθο.Τ., ως γενικό μέτρο της ορθογραφικής ικανότητας, είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την ανίχνευση των ορθογραφικών δυσκολιών. Η συζήτηση αφορά σε πιθανές χρήσεις του Αν.Ορθο.Τ. για την ανίχνευση και τη διάγνωση των ορθογραφικών δυσκολιών.

Θεματική Συνεδρία 25

Σάββατο 13.00 – 14.30

Αίθουσα Θ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Πρόεδροι: **Μαρία Μαλικιώση-Λοΐζου¹ & Άντζυ-Μ. Παλαιολόγου²**

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΗΛΙΚΩΝ

Λυδία Βενετσάνου¹, Γιούλη Μάντρα, Άννη Μπενέτου, & Λία Τσερμίδου

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η συμβουλευτική ομηλικών αναφέρεται στην προσφορά στήριξης, παρηγορίας, ηρεμίας, φιλίας, μεσολάβησης σε συγκρούσεις, αλλά και συμφιλώσης ατόμων όμοιας ηλικίας μέσα σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από σχέσεις ισότητας και αμοιβαιότητας και όχι ιεραρχίας. Ο σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης είναι να αναδείξει τη σημαντικότητα της συμβουλευτικής ομηλικών στα πλαίσια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να θέσει σε συζήτηση την εμπειρία του Συμβουλευτικού Κέντρου Ομηλικών (ΣΥΚΕΟΜ) του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αρχικά θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση των δραστηριοτήτων του ΣΥΚΕΟΜ, στη συνέχεια θα προβληθούν βιντεοσκοπημένες συνεντεύξεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του, θα αναλυθούν και θα συζητηθούν προκειμένου να επισημανθούν καλύτεροι τρόποι συμβουλευτικής προσέγγισής τους. Θα ακολουθήσει συζήτηση γύρω από τα θέματα που μπορεί να χειρίζεται η συμβουλευτική συμφοιτητών και την διαδικασία που θα πρέπει να ακολουθεί σε κάθε περίπτωση.

2. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΑΧΥΡΥΘΜΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Αργύρης Ήργης & Όλγα Μακρή

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η μελέτη και ανάλυση της Συμβουλευτικής στην Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα σύνθετο ζήτημα καθώς καλείται να συνδυάσει τη με-

τάδοση γνώσεων και τη βελτίωση δεξιοτήτων με στόχο τη διαχείριση προβλημάτων σχολικής τάξης. Το ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στην παρούσα εργασία διατυπώθηκε ως εξής: «Τι ζητήματα ανακύπτουν όταν ο Εκπαιδευτικός καλείται να διαχειρισθεί προβλήματα συμπεριφοράς στη σχολική τάξη;». Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ημιδομημένη συνέντευξη. Το δείγμα αποτελούνταν από 15 Εκπαιδευτικούς οι οποίοι παρακολούθησαν Ταχύρυθμο Επιμορφωτικό Πρόγραμμα «Διαχείρισης προβλημάτων σχολικής τάξης». Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι Εκπαιδευτικοί είναι θετικοί στην Επιμόρφωση σύγχρονων πεδίων παιδαγωγικής – Συμβουλευτικής που ενισχύουν τη θέση τους στη διαχείριση κρίσης στη σχολική ζωή. Η εισήγηση ολοκληρώνεται με κριτική αποτίμηση των αποτελεσμάτων και προτάσεις που αφορούν τις σύγχρονες αντιλήψεις της Συμβουλευτικής στην Εκπαίδευση των Εκπαιδευτικών.

3. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μαρία Τόπα

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η συμβουλευτική κακοποιημένων γυναικών είναι ένα μοντέλο συμβουλευτικής που περιλαμβάνει την έννοια του φύλου ως σημαντικό παράγοντα για την κατανόηση των προβλημάτων της κακοποιημένης γυναίκας. Η περίπτωση που θα ανακοινωθεί διαπραγματεύεται το ψυχολογικό αδιέξοδο μιας κακοποιημένης γυναίκας, ως απόρροια της ανισότητας που βιώνει τόσο μέσα στην οικογένειά της, όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό της περιβάλλον. Η μέθοδος της γυναικείας συμβουλευτικής που εφαρμόστηκε από τη σύμβουλο, στηρίχθηκε σε ένα γενικευμένο μοντέλο συμβουλευτικής, προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της συμβουλευόμενης. Στόχος, η ενημέρωση της συμβουλευόμενης για την κατάσταση που βιώνει, η στήριξη και η ενδυνάμωση της να βγει από το ψυχολογικό αδιέξοδο που αντιμετωπίζει και τέλος η λήψη αποφάσεων που αφορούν στη ζωή τη δική της και των παιδιών της. Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι μια απόδειξη ότι η συμβουλευτική γυναικών ακόμη και σε περιπτώσεις γυναικών θυμάτων βίας, έχει ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και τον απεγκλωβισμό τους από τα προβλήματα που τις κρατάνε δέσμιες για πολύ καιρό.

4. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ ΑΣΘΕΝΩΝ ΜΕ ΣΚΛΗΡΥΝΣΗ ΚΑΤΑ ΠΛΑΚΑΣ (Σ.Κ.Π.) ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΤΟΥΣ

Γεωργία Ζαβράκα¹ & Αθηνά Χατζούλη²

¹Ινστιτούτο Ψυχοκοινωνικής Ανάπτυξης, ²Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σήμερα έχουμε περισσότερο από κάθε άλλη φορά επίγνωση της σπουδαιότητας των ψυχοκοινωνικών παρεμβάσεων με σωματική νόσο στους ασθενείς και στους συγγενείς τους. Καθώς βελτιώνεται η κατανόηση των ψυχολογικών και κοινωνικών επιπτώσεων της νόσου της Σ.Κ.Π. στον πάσχοντα και στην οικογένειά του, αναπτύσσονται νέες στρατηγικές αντιμετώπισης με στόχο την καλύτερη ποιότητα ζωής του πάσχοντα. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιαστεί ο ρόλος της ομαδικής συμβουλευτικής στη Σ.Κ.Π., όπως διαπιστώθηκε από το πρόγραμμα ομαδικής συμβουλευτικής παρέμβασης που πραγματοποιείται τα τελευταία 3 χρόνια σε ασθενείς με Σ.Κ.Π. και τους συγγενείς τους στην Πανθεσσαλική Ένωση Ατόμων με Σκλήρυνση Κατά Πλάκας στη Λάρισα. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν 3 ομάδες: (α) Ομάδα Ασθενών με Σ.Κ.Π. ηλικίας 20 έως 40 ετών (β) Ομάδα Ασθενών με Σ.Κ.Π., ηλικίας 40 ετών και άνω και (γ) Ομάδα Συγγενών Ασθενών με Σ.Κ.Π. Στόχος των ομαδικών συναντήσεων ήταν να δημιουργηθεί για τα μέλη ένα περιβάλλον στο οποίο θα αισθάνονται οικειότητα και ασφάλεια και όπου θα μπορούν να μοιράζονται κοινές αγωνίες, φόβους και εμπειρίες. Μέσα από τη διαδικασία της ομαδικής συμβουλευτικής να μπορούν να επεξεργάζονται το άγχος και τα αρνητικά συναισθήματα που πηγάζουν από τις δυσκολίες και τα ερωτήματα που γεννά η νόσος. Βιβλιογραφικά αλλά και πρακτικά έχει αποδειχθεί πως η ομαδική συμβουλευτική παρέμβαση παίζει σημαντικό ρόλο στην υποστήριξη των ασθενών με Σ.Κ.Π. και των συγγενών τους κατά τη διάρκεια της σωματικής νόσου. Μέσα από την αλληλεπίδραση τα μέλη της κάθε ομάδας έδειξαν ότι μπορούν να εντάσσονται πιο εύκολα στο κοινωνικό σύνολο και να αντεπεξέρχονται πιο αποτελεσματικά στη νόσο έχοντας ως πρότυπο περισσότερο τους ομοίους τους παρά τους «ειδικούς».

5. ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΕΣ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ ΕΝΩΣΕΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΛΕΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Άντζυ-Μ. Παλαιολόγου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Ανίχνευση της προσωπικότητας τελειοφοίτων, που μάλιστα να καλύπτει και τυχόν κλινικές επικινδυνότητες, οι οποίες μπορεί να εμπλέκονται στη φυσιογνωμία τους, ενόσω τους προσφέρεται μια προοπτική για σφαιρική τηλεσυμβουλευτική στήριξη τους ως προς τις μελλοντικές επιδιώξεις τους, δεν έχει επαρκώς επιχειρηθεί στο παρελθόν, μολονότι μοιάζει προαπαιτούμενη ενόψει των ραγδαίων εξελίξεων στο πεδίο των πολυδιάστατων αναζητήσεών τους αλλά και ενόψει της ισοπεδωτικής λαίλαπας μιας «παγκοσμιοποιημένα» νοούμενης δια βίου μάθησης. Η εργασία στόχευσε σε αυτήν ακριβώς τη διερεύνηση με χρήση, μεταξύ άλλων, κλιμάκων εξέτασης βιωμάτων αγχωδών εντάσεων και κυρίως του εργαλείου ανίχνευσης της προσωπικότητας ως προς την αλλοτρίωση – vs – ψυχική ευρωστία (πρβλε *hardiness/resilience*) στο προφίλ τελειοφοίτων (N=370) φοιτητριών και φοιτητών όλων των Σχολών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, που προσεγγίστηκαν με τυχαία δειγματοληψία, προκειμένου για τη βαθύτερη δυνατή κατανόηση τόσο των κινήτρων, όσο και των αναγκών τους στην κατεύθυνση μιας ολιστικής προσέγγισης παροχών τηλεσυμβουλευτικού τύπου. Η ποσοτική έρευνα με επίδοση συστοιχίας ερωτηματολογίων αποτέλεσε μέρος ευρύτερης προσπάθειας με χαρακτήρα *bottom-to-top* και διενεργήθηκε σε δύο φάσεις κατά το πέρας δύο επάλληλων εξεταστικών περιόδων του 2008. Τα αποτελέσματα έφεραν στο φως αξιοσημείωτες κλινικές επικινδυνότητες που συνδέονται με τη διάσταση της συλλήβδην αναφερόμενης ως αλλοτρίωσης στην προσωπικότητα μελών του δείγματος σε ένα αρκετά ανησυχητικό ποσοστό της τάξης έως και του 30%, ενώ μόνον ένα 11% του δείγματος εμφάνισε ικανοποιητικούς δείκτες ψυχικής ευρωστίας. Τα ευρήματα συζητούνται με γνώμονα το όραμα της τηλεσυμβουλευτικής στήριξης και στη βάση των ιδιογραφικών φοιτητικών αναγκών που αναδύθηκαν κατά την επεξεργασία τους.

Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 3

Σάββατο 15.00 – 18.00

Αίθουσα Μ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1. ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΒΙΑΣ ΕΦΗΒΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΑΥΤΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΓΟΝΕΪΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Γλυκερία Μήτσιου¹, Ηλίας Κουρκούτας², Αναστασία Αναστασίου³, & Αγγελική Γεροβασίλη¹

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ²Πανεπιστήμιο Κρήτης, ³Αχιλοπούλειο Νοσοκομείο Βόλου

Η βία είναι μια λέξη που την χρησιμοποιούμε για ν' αναφερθούμε στη βία που υπάρχει στην κοινωνία, στη βία που προβάλλεται από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, στη βία που τείνει να γίνει ένας κώδικας επικοινωνίας. Βία ονομάζεται οποιαδήποτε παράνομη πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται άμεσα, σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη στο άτομο χωρίς τη συγκατάθεσή του και είναι ένας συνδυασμός παραγόντων, μια αλληλεπίδραση των πολλαπλών, μεμονωμένων, περιστασιακών και κοινωνικών επιρροών. Η παρούσα έρευνα έχει σκοπό να διερευνήσει τη σχέση διαφορετικών γονεϊκών τύπων συμπεριφοράς και συγκεκριμένων ψυχικών χαρακτηριστικών των παιδιών με την εκδήλωση φαινομένων εκφοβισμού στο σχολικό πλαίσιο. Συμμετείχαν 120 άτομα του αστικού εφηβικού πληθυσμού της Θεσσαλίας, κυρίως αγόρια. Χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα θυματοποίησης του Vernberg (Vernberg et al, 1999, Vernberg & Dill, 2003) (Μτφ. Πορσαρμολή: Η. Κουρκούτας, Α. Γιοβαζολιάς), που αποτελεί μία πρωτότυπη μέθοδο εντοπισμού των διαφόρων μορφών εκφοβισμού-θυματοποίησης, και μελετά συγχρόνως μία σειρά ψυχικών χαρακτηριστικών των παιδιών (θυτών και θυμάτων). Παράλληλα χορηγείται και η κλίμακα Σχέσεων με τους Γονείς (PBI) που αναπτύχθηκε από τους Parker, Tupling, and Brown (1979) και προσαρμόστηκε στα ελληνικά από τους Sideridis & Kafetsios. Το ποσοστό των ατόμων που δέχθηκαν βία, έστω και μία φορά, ανέρχεται στο 17,5%. Το ποσοστό των ατόμων, με βάση την ερώτηση «Κάποιοι μαθητές μαζεύτηκαν εναντίον μου και μου φέρθηκαν άσχημα», αντιστοιχεί σε 27,5%.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Νικόλαος Δ. Γιαννίτσας, Αικατερίνη Γεωργαντή, & Νικόλαος Παπαδόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έρευνα αυτή μελετά τη δημιουργική σκέψη μαθητών της Δ' και Ε' δημοτικού και πως αυτή σχετίζεται με την συμπεριφορά τους. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 100 μαθητές της Δ' και Ε' δημοτικού που φοιτούν σε δημοτικά σχολεία του λεκανοπεδίου Αττικής και στους οποίους χορηγήθηκαν δύο (2) λεκτικές και (2) μη – λεκτικές δοκιμασίες για τη μέτρηση της δημιουργικής σκέψης και από τους δασκάλους των μαθητών οι οποίοι κλήθηκαν να συμπληρώσουν για

κάθε παιδί, ξεχωριστά, το «Ερωτηματολόγιο Διαπροσωπικής και Ενδοπροσωπικής Προσαρμογής» (Ε.Δ.Ε.Π), που αξιολογεί την προβληματική συμπεριφορά των παιδιών. Μερικά από τα ερωτήματα της έρευνας αυτής είναι τα παρακάτω: α) Διαφοροποιούνται και πώς οι επιδόσεις των μαθητών του δείγματος σε κάθε έναν από τους δείκτες της δημιουργικής σκέψης; β) Υπάρχει συνάφεια ανάμεσα στη δημιουργική σκέψη και την προβληματική συμπεριφορά; γ) Διαφοροποιούνται οι επιδόσεις των μαθητών του δείγματος σε κάθε έναν από τους δείκτες της δημιουργικής σκέψης ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, την τάξη φοίτησης, τον αριθμό αδελφών, τη σειρά γέννησης, το μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο των γονέων; Τα ερευνητικά δεδομένα βρίσκονται στο στάδιο στατιστικής επεξεργασίας και ανάλυσης.

3. ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ: ΕΝΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ

Έλενα Κιτέρη

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο την ανάπτυξη ενός διαχρονικού μοντέλου αλληλεπίδρασης μεταξύ της σχολικής επιθετικότητας, των προβλημάτων ψυχοκοινωνικής προσαρμογής (προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθηματικά προβλήματα) και της σχολικής επίδοσης. Στην έρευνα συμμετείχαν σε δύο φάσεις μέτρησης (8 μήνες διάστημα μεταξύ των μετρήσεων) 240 παιδιά δημοτικής εκπαίδευσης (μέση ηλικία 10.13 έτη). Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η σχολική επιθετικότητα στην 1η φάση μέτρησης προβλέπει την αύξηση των προβλημάτων προσαρμογής και την μείωση της σχολικής επίδοσης στην 2η φάση. Αντίστροφα, η σχολική αποτυχία και τα προβλήματα προσαρμογής στην 1η φάση μέτρησης προβλέπουν σημαντικά την αύξηση της εμπλοκής του παιδιού σε μορφές σχολικής επιθετικότητας στην 2η φάση. Τα αποτελέσματα αυτά ενισχύουν την άποψη που παρατηρείται μερικώς στην βιβλιογραφία ως προς την κυκλική αιτιότητα ενδοατομικών παραγόντων στην ανάπτυξη δυσκολιών ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΟΝΕΪΚΗΣ ΥΠΕΡΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Βάσω Θεοφάνους

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Στόχος αυτής της έρευνας ήταν η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ της υπερπροστατευτικότητας της μητέρας και της θυματοποίησης του παιδιού κατά την προσχολική ηλικία. Στην διαχρονική αυτή έρευνα (δύο φάσεις μέτρησης) συμμετείχαν 170 παιδιά προσχολικής ηλικίας (μέση ηλικία = 5.2 έτη) και οι μητέρες τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η υπερπροστατευτικότητα της μητέρας στην 1η φάση μέτρησης προβλέπει την αύξηση στην θυματοποίηση του παιδιού στην 2η φάση. Επίσης, η θυματοποίηση του παιδιού στην 1η φάση μέτρησης προβλέπει σημαντικά την αύξηση της υπερπροστατευτικότητας της μητέρας στην 2η φάση. Αυτά τα αποτελέσματα συνεισφέρουν στη συζήτηση για την πρώιμη μορφή θυματοποίησης των παιδιών αφενός, και αφετέρου, στη συζήτηση περί της κατεύθυνσης της σχέσης μεταξύ χαρακτηριστικών των γονέων και ανάπτυξης του παιδιού.

5. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΫΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΓΝΩΣΗΣ, ΤΗΣ ΟΜΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Ελένη Ζιώρη¹ & Εμμανουήλ Πόθος²

¹Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ²University of Swansea

Η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί ένα έργο άδηλης μάθησης, αυτό της μάθησης τεχνητής γραμματικής, για να εξετάσει τους τρόπους με τους οποίους η προηγούμενη γνώση των ανθρώπων επηρεάζει τη μάθηση. Το πρώτο πείραμα συγκρίνει την επίδραση της παρακολούθησης ερεθισμάτων σύμφωνων και μη σύμφωνων με την προηγούμενη γνώση στη μάθηση των δομικών χαρακτηριστικών (δηλαδή της ομοιότητας και των κανόνων) της τεχνητής γραμματικής. Από τη μια, ενδέχεται η ομάδα «συμφωνίας», η οποία παρακολούθησε ερεθίσματα που συμφωνούσαν με προϋπάρχουσα γνώση, να αποδώσει καλύτερα από την ομάδα «ασυμφωνίας», που παρακολούθησε ερεθίσματα που δε συμφωνούσαν με προηγούμενη γνώση. Μια δεύτερη πιθανότητα είναι η ομάδα «ασυμφωνίας» να αποδώσει καλύτερα, εξαιτίας της πίεσης ή της εγρήγορσης, που η παρακολούθηση δυσνόητων ερεθισμάτων προκαλεί. Η συμφωνία προηγούμενης γνώσης και ερεθισμάτων ευνόησε την ανάπτυξη τόσο της γνώσης ομοιότητας όσο και της γνώσης κανόνων, ενώ η ασυμφωνία της προηγούμενης γνώσης με τα ερεθίσματα οδήγησε σε ένα μικρό πλεονέκτημα μόνο ως προς τη γνώση ομοιότητας. Σύμφωνα με μια άποψη, η προηγούμενη γνώση περιλαμβάνει μια συνειδητή διαδικασία που

απαιτεί προσπάθεια και αναπτύσσεται σχετικά αργά κατά τη διαδικασία της μάθησης. Από την άλλη, έχει υποστηριχτεί ότι η προηγούμενη γνώση μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις των συμμετεχόντων σε ένα πρώιμο στάδιο της μάθησης. Στο δεύτερο πείραμα, εξετάζονται οι παραπάνω θέσεις μέσω του χειρισμού του χρόνου παρουσίασης των ερεθισμάτων. Αν η εφαρμογή της προϋπάρχουσας γνώσης αποτελεί μια αργή, συνειδητή διαδικασία, αναμένεται ότι η χρονική πίεση κατά την παρακολούθηση των ερεθισμάτων θα περιορίσει την επίδραση της γνώσης αυτής. Τα αποτελέσματα του πειράματος βρίσκονται στο στάδιο της στατιστικής επεξεργασίας.

6. ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ, ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Ηλίας Κιναλόπουλος¹, Καλλιόπη Πλέσσα¹, Τριαντάφυλλος Χριστοδουλίδης¹, & Αθανάσιος Παπαιωάννου²

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ² Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εργασία αυτή είχε σαν σκοπό να εξετάσει διάφορες πλευρές της παρακίνησης των εκπαιδευτικών για την εργασία τους. Το θεωρητικό υπόβαθρο που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτό των θεωριών «Στόχων επίτευξης». Αναπτύχθηκαν τα ερωτηματολόγια «Στόχων επίτευξης των εκπαιδευτικών στη δουλειά τους», «Αντίληψων των εκπαιδευτικών για την επίδραση της δουλειάς στους στόχους τους» και «Εκτός Διδασκαλίας Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων» τα οποία απάντησαν ανώνυμα και εθελοντικά 430 εκπαιδευτικοί Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εκ των οποίων 92 δάσκαλοι/ες, 149 καθηγητές/τριες Φυσικής Αγωγής, 98 καθηγητές/τριες Ξένων γλωσσών, 50 μαθηματικοί, και 33 διάφορων ειδικοτήτων. Η παραγοντική ανάλυση των ερωτηματολογίων: «Στόχοι επίτευξης των εκπαιδευτικών στη δουλειά τους» φανέρωσε τους παράγοντες «προσωπική βελτίωση», «ενίσχυση του εγώ» και «προστασία του εγώ», «Αντίληψη Επίδρασης της Δουλειάς στους Στόχους» φανέρωσε τους παράγοντες αντίληψη επίδρασης της δουλειά στο στόχο για «προσωπική βελτίωση», «ενίσχυση του εγώ» και «προστασία του εγώ», «Εκτός Διδασκαλίας Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες» φανέρωσε τους παράγοντες «Προετοιμασία για Διδασκαλία», «Διάβασμα», «Επιμόρφωση», «Συνεργασία με Γονείς», «Συμμετοχή σε Εκδηλώσεις», «Γραμματειακή Υποστήριξη», «Προγράμματα και Τεχνολογία». Οι συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων των ερωτηματολογίων φανέρωσαν ότι ο στόχος για προσωπική βελτίωση στη δουλειά είχε θετική συσχέτιση μόνο με την αντίληψη ότι η δουλειά επιδρά στην ισοθέρηση του στόχου για προσωπική βελτίωση και ότι μόνο ο στόχος για προσωπική βελτίωση στη δουλειά και η αντίληψη επίδρασης της δουλειάς στο στόχο για προσωπική βελτίωση σχετίζονταν θετικά με τις συμπεριφορές Διάβασμα, Επιμόρφωση, Προετοιμασία για τη Διδασκαλία, Συνεργασία με Γονείς, Συμμετοχή σε Προγράμματα και Χρήση Τεχνολογίας. Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν την εσωτερική και εξωτερική εγκυρότητα των κλιμάκων που χρησιμοποιήθηκαν. Φάνηκε ότι οι μόνο εκπαιδευτικοί που είχαν στόχο την προσωπική βελτίωση, ήταν περισσότερο πιθανό να εμπλακούν σε μια σειρά δραστηριοτήτων που σκοπό θα είχαν την προσωπική τους βελτίωση και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους. Ακόμη, φάνηκε ότι οι ρυθμίσεις του περιβάλλοντος εργασίας μπορούν να επηρεάσουν τους στόχους επίτευξης των εκπαιδευτικών.

7. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΜΑΘΗΤΩΝ, ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΔΟΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Κωνσταντίνος Μ. Κόκκινος, Κυριάκος Χαραλάμπους, & Αγγελική Δαβάζογλου

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η προσωπικότητα των μαθητών και η διαπροσωπική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού επηρεάζουν τη σχολική επίδοση των μαθητών. Επιπλέον, η προσωπικότητα των μαθητών φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τη διαπροσωπική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού. Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί η φύση και το μέγεθος της επιρροής τριών διαστάσεων της προσωπικότητας (Εξωστρέφεια, Νευρωτισμός και Ψυχωτισμός) στον τρόπο που οι μαθητές αντιλαμβάνονται την Εγγύτητα του εκπαιδευτικού, καθώς και στη σχολική τους επίδοση. Το δείγμα αποτέλεσαν 273 Κύπριοι μαθητές της Ε' και Στ' τάξης δημοτικού σχολείου, οι οποίοι συμπλήρωσαν την ελληνική έκδοση του ερωτηματολογίου για τη διαπροσωπική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού πρωτοβάθμιας (G – QTIP), το ερωτηματολόγιο προσωπικότητας του Eysenck (J – EPQG), καθώς και δελτίο δημογραφικών χαρακτηριστικών. Οι εκπαιδευτικοί παρείχαν στοιχεία για τη σχολική επίδοση των μαθητών. Η ανάλυση των δεδομένων με τη χρήση Μοντέλων Δομικών Εξισώσεων, επιβεβαίωσε την αρχική θεώρηση για την επιρροή της προσωπικότητας των μαθητών και της διαπροσωπικής συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού στη σχολική επίδοση των μαθητών. Συγκεκριμένα, στο μοντέλο που προέκυψε η Εξωστρέφεια βρέθηκε να επηρεάζει τη σχολική επίδοση θετικά, τόσο άμεσα, όσο και διαμέσου της Εγγύτητας του εκπαιδευτικού, ενώ αντίθετα ο Ψυχωτισμός βρέθηκε να επηρεάζει τη σχολική επίδοση, μόνο έμμεσα, διαμέσου της Εγγύτητας του εκπαιδευτικού. Τέλος, ο Νευρωτισμός δεν είχε σημαντική επιρροή σε καμία μεταβλητή στο μοντέλο. Τα ευρήματα αναδεικνύουν την πολυπλοκότητα της μικτής επιρροής της προσωπικότητας των μαθητών και της διαπροσωπικής συμπεριφοράς του εκπαιδευτικού στη σχολική επίδοση.

8. Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΜΑΘΗΤΩΝ Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΕ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Γλυκερία Μήτσιου-Δάκτυλα, Ηλίας Κουρκούτας¹, Αναστασία Αναστασίου², Στυλιανή Δάκτυλα³, Κωνσταντίνος Δάκτυλας³ & Νικόλαος Σκεντέρης³

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Αχιλλοπούλειο Νοσοκομείο Βόλου, ³Ελληνική Εταιρία Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής της Υγείας

Εκφοβισμός: «Η διαρκής και επαναλαμβανόμενη έκθεση του ατόμου για μεγάλα χρονικά διαστήματα σε αρνητικές πράξεις ενός ή περισσότερων προσώπων, καθώς και η επιβεβαίωση της δύναμης του δράστη μέσω της υιοθέτησης κυριαρχικής συμπεριφοράς, η οποία περιλαμβάνει τη χρήση τόσο λεκτικής όσο και φυσικής βίας». Σχεδόν 160.000 παιδιά χάνουν το σχολείο τους κάθε μέρα από φόβο μήπως γίνουν θύματα επίθεσης από άλλους μαθητές. Περίπου το 7% των 8χρονων μαθητών μένουν σπίτι τουλάχιστον μια φορά το μήνα εξαιτίας των εκφοβιστών τους (Mayo Clinic, 2001). Τα αγόρια πέφτουν θύματα άμεσου εκφοβισμού (σωματική βία, σεξουαλική παρενόχληση), ενώ τα κορίτσια έμμεσου (βρισιές, πειράγματα κλπ) (Οίweis, 1993). Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να μελετήσουμε την εμπλοκή των μαθητών και στα 2 φύλα, σε συμπεριφορές εκφοβισμού, με βάση τις στάσεις και αντιλήψεις τους για την συγκεκριμένη συμπεριφορά. Το ερευνητικό τεστ που εφαρμόστηκε ήταν η Κλίμακα Θυματοποίησης και Αντιλήψεων για τη Βία (Peer Victimization and Attitudes about Violence, Vernberg, Jacobs & Hershberger, 1999, μτφ. Κουρκούτας & Γιοβαζολιάς, 2006). Μελετήθηκε μικτό δείγμα από 370 μαθητές προερχόμενο από αστική, ημιαστική και αγροτική περιοχή στη Θεσσαλία, εκ των οποίων οι 190 ήταν μαθητές (Μ) της Ε΄ τάξης και 180 (Μ) της ΣΤ΄ τάξης. Εκ του συνόλου του δείγματος 193 (Μ) ήταν αγόρια και 177 κορίτσια, εκ των οποίων η πλειοψηφία προέρχονταν από το αστικό κέντρο (57,9%=219Μ), ενώ τα υπόλοιπα (42,1%=151) από κωμόπολη (10,1 %=38 Μ) και χωριό (32 % = 121Μ). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 16,5% των αγοριών και το 15,8% των κοριτσιών υπήρξαν θύματα. Επίσης, το 4,1% των αγοριών δηλώνουν θύτες ενώ το 1,1% των κοριτσιών αναφέρουν πως άσκησαν συμπεριφορές εκφοβισμού ή παρενόχλησης σε άλλα άτομα. Τα κορίτσια αναφέρουν πιο συχνά ότι συμπάσχουν με το άτομο που υφίσταται παρενόχληση σε σχέση με τα αγόρια. Τα αγόρια (12,4%) αναφέρουν περισσότερο την εμπλοκή τους σε επικίνδυνες συμπεριφορές από ότι τα κορίτσια (2,8%). Τα αγόρια (76%) αναφέρουν πιο συχνά ότι συμμετέχουν σε επεισόδια παρενόχλησης που υποκινούν τρίτοι. Παρ ότι το ποσοστό των αγοριών που είναι θύτες είναι πολύ περισσότερο, απ όσο το αντίστοιχο ποσοστό στα κορίτσια, εντούτοις τα ποσοστά θυματοποίησης σχεδόν εξισώνονται και δεν διαφέρουν σε στατιστικά σημαντικό βαθμό ανάμεσα στα 2 φύλα. Τα κορίτσια, ως πιο συναισθηματικά συμπάσχουν με το άτομο που υφίσταται παρενόχληση ή εκφοβισμό, από άλλους, ενώ είναι υπερτετραπλάσιο το ποσοστό των αγοριών που εμπλέκονται σε επικίνδυνες συμπεριφορές, ενώ 3 στα 4 συμμετέχουν σε επεισόδια παρενόχλησης που υποκινούν τρίτοι.

9. ΑΥΤΟΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΗΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ

Θεοδώρα Υφαντή, Φωτεινή Πολυχρόνη, & Χρυσή Χατζηχρήστου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά μεταναστών και παλιννοστούτων αποτελούν ομάδα υψηλού κινδύνου για εμφάνιση προβλημάτων προσαρμογής, διότι η μετακίνηση από μία χώρα και η εγκατάσταση σε μία άλλη, καθώς και η διαβίωση σε μία χώρα ως μειονότητα, θεωρούνται ιδιαίτερα στρεσογόνες διαδικασίες. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει διαστάσεις της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής αλλοδαπών και γηγενών μαθητών Ε΄ και ΣΤ΄ δημοτικού, καθώς και να εντοπίσει τους δημογραφικούς, κοινωνικούς και ψυχολογικούς παράγοντες που προβλέπουν τη γενική αυτοεκτίμηση των μαθητών. Συγκεκριμένα, μελετήθηκαν διαστάσεις της ακαδημαϊκής και σχολικής αυτοαντίληψης, η συναισθηματική επάρκεια και τα προβλήματα συμπεριφοράς στις δύο ομάδες και εξετάστηκε η συμβολή και άλλων δημογραφικών μεταβλητών. Το δείγμα αποτέλεσαν 1431 μαθητές εκ των οποίων οι 1262 κατέγραψαν ως χώρα καταγωγής την Ελλάδα, οι 138 την Αλβανία και οι 31 άλλες χώρες. Η συλλογή των δεδομένων έγινε στο πλαίσιο Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ υπό τον γενικό τίτλο Κατασκευή και Στάθμιση 12 Διερευνητικών-Ανιχνευτικών Εργαλείων-Κριτηρίων και Μαθησιακών Δυσκολιών. Στους μαθητές χορηγήθηκαν υποκλίμακες του Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής (Χατζηχρήστου Χ., Πολυχρόνη Φ., Μπεζεβέγκης Η. Μυλωνάς Κ., 2008). Τα ευρήματα δείχνουν διαφορές μεταξύ των γηγενών και αλλοδαπών μαθητών στην αναφερόμενη αυτοαντίληψη αλλά όχι στην αναφερόμενη συναισθηματική επάρκεια και στα προβλήματα συμπεριφοράς όπως αναμενόταν. Επίσης, παράγοντες όπως το φύλο και η γλώσσα που μιλούν με την οικογένειά τους οι αλλοδαποί μαθητές φάνηκε να επηρεάζουν τα επίπεδα αυτοαντίληψης των μαθητών και ιδιαίτερα την αντίληψή τους για την επίδοση στο σχολείο. Συζητούνται οι πιθανές εφαρμογές των ευρημάτων για τα προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης και το έργο του σχολικού ψυχολόγου.

10. ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΞΟΥΘΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Καλλιόπη Παπουτσάκη & Χρίστος Πατσάλης

Α' Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας

Η επαγγελματική εξουθένωση που εμφανίζεται ως επακόλουθο του παρατεταμένου εργασιακού άγχους, έχει συνέπειες αρνητικές στην ατομική, οικογενειακή και στην επαγγελματική ζωή των πασχόντων. Με βάση αυτό το δεδομένο αποκτά ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον η μελέτη της εξουθένωσης των εκπαιδευτικών, η οποία θεωρείται ως υπαρκτό πρόβλημα στο χώρο της εκπαίδευσης, αφού επηρεάζει την απόδοσή τους, μειώνει τη διδακτική τους ικανότητα και έχει αρνητικές συνέπειες στην ακαδημαϊκή εξέλιξη των μαθητών. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνηθεί, εάν υπάρχει επαγγελματική εξουθένωση σε δασκάλους/λες, που διδάσκουν στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης, στα νοσοκομειακά σχολεία και στα τμήματα ένταξης. Ειδικότερα, ελέγχθηκαν η συναισθηματική εξάντληση, η μειωμένη προσωπική επίτευξη και η αποπροσωποποίηση. Προς τούτο χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο των Maslach και Jackson, το οποίο είναι προσαρμοσμένο στην ελληνική γλώσσα από τους Kanta και Vassilaki και οι κλίμακες του έχουν δοκιμαστεί σε χώρες διαφορετικού πολιτισμικού περιβάλλοντος όπως η Ολλανδία, η Βόρεια Αμερική, η Ελλάδα. Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι όντως διαφαίνεται εξουθένωση στις ομάδες των εκπαιδευτικών. Η ομάδα δε, που εμφανίζεται να έχει τη μεγαλύτερη επαγγελματική εξουθένωση, είναι εκείνη των δασκάλων γενικής εκπαίδευσης, πράγμα το οποίο ενδεχομένως να οφείλεται στην ετερογενή σύνθεση των σχολικών τάξεων και στη νέα εκπαιδευτική κατάσταση έτσι όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά από την τελευταία μεταρρύθμιση, στην οποία η καθιέρωση και εφαρμογή των νέων βιβλίων, η νέα διδακτική πρακτική, που απαιτείται, ως και η επιβαλλόμενη διαφοροποίηση του ρόλου του δασκάλου, λειτουργούν ως αγχογόνοι παράγοντες στους εκπαιδευτικούς αυτούς κατά την επιτέλεση του έργου τους.

11. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΤΗΣ «ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ» ΣΕ ΔΕΙΓΜΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ: ΜΙΑ ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Σπυρίδων Κάμπτσιος & Ευαγγελία Καραγιαννοπούλου

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σκοπός της έρευνας ήταν η αξιολόγηση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας του ερωτηματολογίου της «Μαθησιακής Ανθεκτικότητας» (Academic Hardiness Scale), κατά την προσαρμογή του στην ελληνική γλώσσα, το οποίο μεταφράστηκε με τη μέθοδο της διπλής κατεύθυνσης. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 237 μαθητές και μαθήτριες Ε' και Στ' τάξης δημοτικού σχολείου. Η διερευνητική παραγοντική ανάλυση έδειξε την ύπαρξη τριών παραγόντων: της στάσης για δημιουργική ενασχόληση και δέσμευση με πράγματα ή δραστηριότητες (commitment), της αίσθησης του ελέγχου επί του συναισθήματος (control), και της στάσης για την αντιμετώπιση των δυσκολιών ως πρόκληση παρά ως απειλή (challenge), που εξηγούσαν το 33,32% της συνολικής διακύμανσης. Ο συντελεστής alpha Cronbach για τους παράγοντες του ερωτηματολογίου ήταν αντίστοιχα από .60 μέχρι .78. Η συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων που ελέγχθηκε με τον συντελεστή Pearson, έδειξε μια χαμηλή συσχέτιση μεταξύ τους, καταδεικνύοντας τους παράγοντες ως ανεξάρτητους, ενώ δε βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των φύλων. Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν τη δομή των τριών παραγόντων της ελληνικής έκδοσης του ερωτηματολογίου, που μπορεί να ακολουθήσει τα ευρήματα των αρχικών ερευνητών και την εννοιολογική βάση της θεωρίας της ανθεκτικότητας. Τα αποτελέσματα συζητιούνται στο πλαίσιο της σύγχρονης βιβλιογραφίας.

12. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΟΜΑΔΩΝ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Αικατερίνη Γκαρή, Δέσποινα Αντύπα, & Πέννυ Παναγιωτοπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έρευνα αυτή, ως μέρος της ευρύτερης έρευνας με τίτλο "European Value Study" (EVS, 1999/2000), διερευνά τις αξίες που υιοθετούν σχετικά με την οικογένεια και τη θρησκεία 5 ομάδες συμμετεχόντων με διαφορετικές θρησκευτικές-θρησκευτικές πεποιθήσεις: Εβραίοι, Μουσουλμάνοι, Χριστιανοί Ορθόδοξοι, Χριστιανοί Ρωμαιοκαθολικοί, Άθρησκο-Άθεοι. Χρησιμοποιήθηκε ένα μέρος από το «Ερωτηματολόγιο Ευρωπαϊκών Αξιών» 23 ερωτήσεων σχετικά με τη σημασία του θεσμού της οικογένειας, αξίες σχετικά με το τι προσφέρουν στην ανθρώπινη ζωή η οικογένεια και η θρησκεία, καθώς και ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων που αφορούσαν το φύλο, το θρήσκευμα, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών και το κύριο επάγγελμα των ερωτώμενων. Προσκλήθηκαν να συμμετέχουν στην έρευνα 240 άτομα, αλλά τελικά συμμετείχαν 140 άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο ατομικά. Πλήρως συμπληρώθηκαν 132 ερωτηματολόγια από ενήλικους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής Αθηνών, 59,8% (79) γυναί-

κες και 40,2% (53) άντρες. Οι ηλικίες τους ήταν: 18-30 ετών σε ποσοστό 47,7%, 31-40 ετών σε ποσοστό 19,7%, 41-50 ετών σε ποσοστό 11,4% και σε ηλικία άνω των 50 ετών 20,5%. Σύμφωνα με τις συγκρίσεις μεταξύ των διαφορετικών «θρησκευτικών ομάδων», διαπιστώθηκε ότι αποδέχονταν όλοι οι συμμετέχοντες, από κοινού, ανεξαρτήτως θρησκευτικής ομάδας, ως πιο σημαντικές αξίες στη ζωή την οικογένεια και τη θρησκεία, με σημαντικότερη αυτή της οικογένειας. Αποδέχονταν επίσης από κοινού την πεποίθηση ότι υπάρχει Θεός ή μια ανώτερη δύναμη και υιοθετούσαν παραδοσιακές αξίες για τους ιεραρχικούς ρόλους των δύο φύλων στην οικογένεια, με τους συμμετέχοντες Μουσουλμανικής θρησκείας να συμφωνούν εντονότερα. Επίσης, όσοι ανήκαν σε κάποιο θρησκευτικό δόγμα ή θρησκεία, σε σύγκριση με όσους δήλωσαν άθρησκοι-άθεοι, αποδέχονταν για τον εαυτό τους σε ποσοστό υψηλό ότι είναι θρησκευόμενα άτομα και ότι η θρησκεία πράγματι δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα της ζωής και προσφέρει παρηγοριά και δύναμη, με εξαίρεση τους Εβραϊκής θρησκείας που συμφωνούσαν σε μικρότερο βαθμό.

13. ΓΙΟΙ ΚΑΙ ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ ΩΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΕΣ. Η ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ ΑΝΟΪΚΩΝ ΣΥΓΓΕΝΩΝ

Άννα Παγοροπούλου¹, Μαρία Κοκκώση², & Δήμητρα Γεωργογιάννη

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Αιγινήτειο Νοσοκομείο

Οι στρεσογόνες καταστάσεις που απειλούν τους οικογενειακούς φροντιστές έχουν σχέση με τα παραγωγικά συμπτώματα του οργανικού ψυχοσυνδρόμου της άνοιας και συγκεκριμένα με την ευερεθιστότητα, τη διέγερση, την επιθετικότητα (φυσική ή λεκτική) και την εριστική διάθεση του ασθενούς. Στα μεσαία στάδια της νόσου, τα συμπτώματα αυτά συνυπάρχουν με τις ψευδαισθήσεις και παραληρητικές ιδέες, παρά το γεγονός ότι ο διαγνωστικός οδηγός DSM-IV-TR τα ταξινομεί σε ξεχωριστές κατηγορίες. Το συναισθηματικό φορτίο (burden) για την οικογένεια, και περισσότερο για τον πρωταρχικό φροντιστή (primary caregiver) είναι αρκετά βαρύ, έτσι ώστε να χρειάζεται ψυχολογική ενίσχυση και υποστήριξη, περισσότερο από όσο χρειάζεται ο ίδιος ο ασθενής. Στην παρούσα έρευνα θα παρουσιασθούν τα ευρήματα από την χορήγηση των ερωτηματολογίων α) Ποιότητας ζωής, του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και β) NPI, που καθορίζει το νευροψυχιατρικό προφίλ του ασθενούς και το αντίστοιχο βάρος που συνεπάγεται για τον περιθάλποντα συγγενή. Θα αναλυθούν συγκριτικά τα δυνατά και αδύνατα σημεία των γιών, ως οικογενειακών φροντιστών, και των θυγατέρων, αφού κάθε ένα από τα δύο φύλα είναι σε θέση να αξιοποιήσει με διαφορετικό τρόπο τις προτεινόμενες ψυχο-εκπαιδευτικές μας παρεμβάσεις (Compassion-based therapy, Mindfulness-based stress reduction). Η χρήση του διαλογισμού έχει ενσωματωθεί στις νέες προτάσεις της Γνωσιακής-Συμπεριφοριστικής κατεύθυνσης, με καλά αποτελέσματα.

14. ΟΜΑΔΙΚΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ – «Ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΓΟΝΕΑΣ» («PARENT EFFECTIVENESS TRAINING – P.E.T») – ΜΙΑ ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ.

Όλγα Μακρή & Αργύρης Ήργης

Σκοπός αυτής της εισήγησης είναι να παρουσιάσει τις βασικές συμβουλευτικές δεξιότητες που προωθούν τη διαδικασία της μάθησης. Μέσα από το πρόγραμμα «ο Αποτελεσματικός Γονέας» – («Parent Effectiveness Training – P.E.T») και ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις Γονέων με ειδικούς επιστήμονες προσφέρεται η ευκαιρία για μάθηση σε θέματα εξελικτικής ψυχολογίας, σε πτυχές της Συμβουλευτικής και σε εφαρμογή τεχνικών που προάγουν την αποτελεσματική επικοινωνία Γονέα-Παιδιού. Η βιωματική καταγραφή στο παραπάνω πρόγραμμα κατέδειξε το ρόλο του Επαγγελματία στη μάθηση, και στην προσπάθεια να καταγραφούν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός μοντέλου ομαδικών συμβουλευτικών συναντήσεων με ομάδα-στόχο Γονείς προσχολικής ηλικίας (2-5 ετών). Τα αποτελέσματα αυτής της καταγραφής δείχνουν την ανάγκη για ένα διεπιστημονικό μοντέλο, όπου η διαδικασία της μάθησης θα στηρίζεται σε βασικές αρχές της Συμβουλευτικής και θα βοηθά τα εμπλεκόμενα μέλη-Γονείς να αξιοποιούν τη δυναμική της επικοινωνίας για τη βελτίωση των οικογενειακών τους σχέσεων.

15. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Κωνσταντία Πολυζοπούλου & Αικατερίνη Γκαρή

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην Ελλάδα, η διεξαγωγή μελετών και ερευνών σχετικά με τα χαρισματικά παιδιά και την εκπαίδευσή τους βρίσκεται σε αρχικό στάδιο. Η παρούσα έρευνα είναι μία πιλοτική έρευνα με στόχο την παρουσίαση των αποτελεσμάτων, έτσι όπως αυτά προέκυψαν από την προσπάθεια προσαρμογής της κλίμακας στάσεων «Αντιλήψεις για την εκπαί-

δευση των χαρισματικών παιδιών» (“Opinions about the gifted and their education”, Nadeau & Gagne, 1985), σε δείγμα Ελλήνων εκπαιδευτικών που διδάσκουν σε σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γενικής και ειδικής παιδείας, με σκοπό τη μέτρηση των αντιλήψεών τους αναφορικά με την εκπαίδευση των χαρισματικών παιδιών. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αποτελείται από 34 προτάσεις που προέρχονται από το αρχικό ερωτηματολόγιο μετά από μετάφραση και 5 αυτοσχέδιες ερωτήσεις. Από τους δημιουργούς της κλίμακας προτείνονται 6 παράγοντες: ανάγκες και στήριξη, βαθμός αντίδρασης, κοινωνική αξία, απόρριψη, ικανότητα ομαδοποίησης, επιτάχυνση μαθησιακής διαδικασίας. Ο εκπαιδευτικός βαθμολογούσε κάθε πρόταση με μία 7-θμια κλίμακα τύπου Likert που δήλωνε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας απέναντι σε κάθε πρόταση που αναφέρεται στην εκπαίδευση των χαρισματικών μαθητών (1= Διαφωνώ απόλυτα, 2= Διαφωνώ, 3=Σχεδόν διαφωνώ, 4=Ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ, 5=Σχεδόν συμφωνώ, 6=Συμφωνώ, 7=Συμφωνώ απόλυτα). Στην πιλοτική αυτή έρευνα συμμετείχαν 228 εκπαιδευτικοί από την Αθήνα και τις επαρχιακές πόλεις (Δράμα, Τρίκαλα Θεσσαλίας, Καρδίτσα, Λαμία, Τρίπολη, Αργίνο, Πάτρα). Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους σε 21 δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονταν μουσικά και αθλητικά. Τα αποτελέσματα αφορούν σε μία αρχική περιγραφή των στάσεων που αναπτύσσουν και υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με τους χαρισματικούς μαθητές και την εκπαίδευσή τους. Τα ευρήματα συζητώνται σε σχέση με αντίστοιχα ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας.

16. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ, ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ευαγγελία Πεϋρέτ & Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ύπαρξη μαθησιακών δυσκολιών (ΜΔ) συνεπάγεται δυσκολίες σε γνωστικό-μαθησιακό και ψυχοκοινωνικό επίπεδο που συχνά οδηγούν σε σχολική αποτυχία, απόρριψη από συνομηλίκους και αυξημένο κίνδυνο θυματοποίησης. Επομένως, οι ΜΔ αποτελούν σημαντική πηγή άγχους που θέτει σε απειλή την αυτοεικόνα των παιδιών. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις στρατηγικές που χρησιμοποιούν τα παιδιά σχολικής ηλικίας για να αντιμετωπίσουν τα πειράγματα στην τάξη, τα οποία συνδέονται με τη δυσκολία τους να ανταποκριθούν στις σχολικές απαιτήσεις. Αναμενόταν ότι οι στρατηγικές αυτές θα συνδέονται με το άγχος επίδοσης, την αυτοεκτίμηση και τις προσδοκίες αυτοαποτελεσματικότητας. Στο δείγμα συμμετείχαν 84 μαθητές Ε' και Στ' Δημοτικού (42% με ΜΔ, 42% κορίτσια), οι οποίοι συμπλήρωσαν κλίμακες αυτοαναφοράς για τη μέτρηση της αυτοεκτίμησης, της αυτοαποτελεσματικότητας και του άγχους επίδοσης, καθώς και αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο στρατηγικών αντιμετώπισης των πειραγμάτων στην τάξη (με βάση ένα υποθετικό σενάριο και τη δική τους εμπειρία). Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν ποσοτικές και ποιοτικές μέθοδοι (ανάλυση περιεχομένου). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές με ΜΔ έχουν αυξημένο άγχος επίδοσης και χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, ενώ επίσης αναφέρουν περισσότερα πειράγματα σε σχέση με τους μαθητές χωρίς ΜΔ. Τα παιδιά χρησιμοποιούν ποικιλία στρατηγικών, όπως η άμεση αντιμετώπιση, η αναζήτηση βοήθειας, η αποφυγή, η γνωστική επεξεργασία και συναισθηματικές αντιδράσεις, ενώ διαπιστώθηκε σύνδεση ανάμεσα στα συναισθήματά τους και την επιλογή στρατηγικής. Συζητώνται πιθανοί τρόποι αξιοποίησης των ευρημάτων για το σχεδιασμό προγραμμάτων παρέμβασης στο σχολικό πλαίσιο.

Συμπόσιο 38

Σάββατο 16.30 – 18.00

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ, ΕΚΠΑ: ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑ 2006-2008

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Άκης Γιοβαζολιάς**, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι δράσεις του Εργαστηρίου Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΨΣυΦοι) είναι ποικίλες: 1. Πρωταρχική δράση είναι η παροχή συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας τόσο σε ατομική όσο και σε ομαδική βάση, καθώς και μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (τηλεσυμβουλευτική). 2. Ερευνητικές δραστηριότητες οι οποίες περιλαμβάνουν μελέτες επιδημιολογικές και μελέτες διερεύνησης των ψυχοκοινωνικών αναγκών του φοιτητικού πληθυσμού. 3. Εκπαίδευση σπουδαστών του μεταπτυχιακού προγράμματος κλινικής ψυχολογίας, στελεχών άλλων συμβουλευτικών κέντρων. 4. Διοργάνωση ημερίδων, συνεδρίων για την ευαισθητοποίηση φοιτητικού πληθυσμού (πρωτογενής πρόληψη). 5. Εκδοτικές δραστηριότητες και 6. Δραστηριότητες σε συνεργασία με άλλους φορείς. 7. Συμβουλευτικές και ψυχοθεραπευτικές υπηρεσίες στην ευρύτερη κοινότητα. 8. παροχή εκπαιδευτικών και συμβουλευτι-

κών σεμιναρίων. Στο παρόν συμπόσιο παρουσιάζονται στοιχεία από τις δράσεις του (ΕΨυΣυΦοι). Πιο συγκεκριμένα στην πρώτη ομιλία παρουσιάζονται στοιχεία για τα περιστατικά που προσήλθαν στο Εργαστήριο για ατομική συμβουλευτική και ψυχοθεραπεία κατά τα έτη 2006-2008. Η δεύτερη και η τρίτη ομιλία περιλαμβάνουν ενδεικτικά την παρουσίαση περιστατικών από την ατομική συμβουλευτική όπου φαίνονται οι ιδιαίτερες δυσκολίες που εμφανίζει ο φοιτητικός πληθυσμός, καθώς και ο τρόπος αντιμετώπισής τους. Τέλος, η τέταρτη ομιλία αφορά σε ένα σε ένα βιωματικό σεμινάριο αυτογνωσίας που απευθύνεται σε φοιτητές/τριες ψυχολογίας.

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2006-2008

Ντιάνα Χαρίλα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η κύρια δράση του Εργαστηρίου είναι η παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής συμβουλευτικής η οποία προσφέρεται σε ατομική και σε ομαδική βάση. Η ατομική συμβουλευτική προφέρεται από την ψυχολόγο του Εργαστηρίου, καθώς και από τους ειδικευόμενους μεταπτυχιακούς φοιτητές υπό την εποπτεία της. Εξωτερική επίδοξη είναι η Διευθύντρια του Εργαστηρίου. Όλα τα στελέχη που προσφέρουν συμβουλευτικές υπηρεσίες έχουν άδεια ασκήσεως επαγγέλματος ψυχολόγου και δεν ανήκουν στο διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου. Η διαδικασία που ακολουθείται για την ατομική συμβουλευτική περιλαμβάνει την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου Symptom Checklist-90-R (SCL-90-R), καθώς ενός ερωτηματολογίου το οποίο περιέχει ερωτήσεις που αφορούν σε ατομικά δεδομένα, καθώς και σχετικά με το αίτημα. Η ψυχολογική συμβουλευτική πραγματοποιείται σε περιορισμένο αριθμό συνεδριών (περίπου 15), σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα από τη FEDORA-PSYCHE (βλ. www.fedora.eu.org). Το θεραπευτικό μοντέλο που ακολουθείται είναι το γνωσιακό-συμπεριφοριστικό, μοντέλο του οποίου η αποτελεσματικότητα στο φοιτητικό πληθυσμό έχει καταδειχθεί ερευνητικά. Η ομαδική συμβουλευτική παρέχεται από εξωτερικούς επιστημονικούς συνεργάτες που έχουν συμπληρώσει την πρακτική τους άσκηση στο Εργαστήριο ως σπουδαστές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Κλινικής Ψυχολογίας, καθώς και από ειδικευόμενους μεταπτυχιακούς φοιτητές στην κλινική ψυχολογία. Παρατίθενται στοιχεία, από την ατομική και την ομαδική συμβουλευτική, καθώς και από τις υπόλοιπες δράσεις του Εργαστηρίου κατά την τριετία 2006-2008.

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΓΝΩΣΙΑΚΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΗ ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΦΟΒΙΑ ΣΕ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΑ ΜΕ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΓΕΝΝΗΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Μαριάννα Αργυροπούλου & Ντιάνα Χαρίλα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρουσίαση αναφέρεται σε φοιτητή 18 ετών που παρουσίαζε λιποθυμικές τάσεις και λιποθυμικά επεισόδια σε ερεθίσματα που συνδέονται με τα γυναικεία γεννητικά όργανα, όπως θέα γυναικείων γεννητικών οργάνων, συζήτηση ή αναφορά για την εμμηνόρροια, την αποβολή, την άμβλωση, την γυναικεία κακοποίηση και την ωορρηξία. Ο ίδιος αναφέρει ότι συνήθως αποφεύγει να έρχεται σε επαφή με τέτοια ερεθίσματα, ή τα υπομένει με μεγάλη υποκειμενική δυσφορία, η οποία μπορεί να φτάσει μέχρι και την λιποθυμία. Ακολουθήθηκε γνωσιακού-συμπεριφοριστικού τύπου θεραπεία διάρκειας 20 συνεδριών για το διάστημα 5 μηνών, χρονική διάρκεια κατά την οποία έγινε ψυχοεκπαίδευση και παρουσίαση του λειτουργικού μοντέλου συσχετίσεων με βάση την οποία εξηγείται η φοβία σύμφωνα με το γνωσιακό-συμπεριφοριστικό μοντέλο, καθώς και κατάρτιση ιεραρχικού καταλόγου με όλα τα φοβογόνα ερεθίσματα. Εφαρμόστηκαν γνωσιακές και συμπεριφοριστικές τεχνικές, όπως, έκθεση στην φαντασία, έκθεση στην πραγματικότητα όπου αυτό ήταν δυνατό, τεχνικές νοερής απεικόνισης, εκμάθηση στρατηγικών διαχείρισης του άγχους, καθώς και τεχνικές γνωσιακής αναδόμησης, καθώς και πρόληψη της υποτροπής. Στο τέλος της θεραπείας ο θεραπευόμενος ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει όλα τα φοβογόνα ερεθίσματα στην φαντασία, χωρίς άγχος και έχοντας νοηματοδοτήσει θετικά όλα τα ερεθίσματα που πριν του προκαλούσαν αρνητικές εικόνες, συναισθήματα, και σκέψεις. Τα οφέλη διατηρήθηκαν και κατά την επανεξέταση, τρεις μήνες μετά τη λήξη της θεραπείας.

3. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΓΝΩΣΙΑΚΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΗ ΦΟΒΙΑ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΜΕΤΟ

Έλενα Παππά & Ντιάνα Χαρίλα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρουσίαση αφορά φοιτήτρια 19 ετών, η οποία εμφάνιζε έντονο και επίμονο φόβο απέναντι στην πιθανότητα πρόκλησης εμετού ή προσβολής της από ίωση γαστρεντερίτιδας. Συγκεκριμένα, η φοιτήτρια όταν προσήλθε στο Ε.Ψυ.Συ.Φοι ανέφερε ότι απέφευγε συστηματικά οποιοδήποτε σχετικό θέμα ή άκουσμα, καθώς και ότι είχε περιορίσει σημαντικά τις διατροφικές της συνήθειες. Παράλληλα, κατά την τελευταία χρονική περίοδο παρουσίαζε συχνά κρίσεις πανικού και είχε αρχίσει να αναπτύσσει συμπτώματα αγοραφοβίας. Για την αντιμετώπιση των παραπάνω ακολουθήθηκε θεραπεία, γνωσιακού-συμπεριφοριστικού τύπου, διάρκειας 20 συνεδριών, κατά την χρονική περίοδο 6 μηνών. Στα πλαίσια της θεραπευτικής παρέμβασης έγινε ψυχοεκπαίδευση και παρουσίαση του λειτουργικού μοντέλου συσχετίσεων, βάση του οποίου αναλύεται με γνωσιακό-συμπεριφοριστικό τρόπο η φοβία. Επιπλέον, εφαρμόστηκαν γνωσιακές και συμπεριφοριστικές τεχνικές, όπως η προοδευτική συστηματική απευαισθητοποίηση στη φαντασία και η βαθμιαία in vivo έκθεση στο φοβικό ερέθισμα, σε συνδυασμό με την αποκαταστροφοποίηση, την τροποποίηση των δυσλειτουργικών σκέψεων και την χρήση εναλλακτικών, καθώς και την πρόληψη της υποτροπής. Με το πέρας της θεραπείας η θεραπευόμενη είχε σταματήσει να εμφανίζει οποιοδήποτε σωματικό σύμπτωμα, είχε υιοθετήσει υγιείς διατροφικές συνήθειες και ήταν σε θέση να αντιμετωπίζει σχεδόν όλες τις φοβογόνες καταστάσεις και ερεθίσματα. Τα θεραπευτικά αποτελέσματα παρέμειναν σταθερά και κατά την επανεξέταση, η οποία πραγματοποιήθηκε δύο και τρεις μήνες μετά τη λήξη της θεραπείας.

4. ΟΜΑΔΑ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Ιωάννα Αποστολοπούλου, Αναστασία Σοφιανοπούλου, Αθανασία Μαυροειδή, & Ντιάνα Χαρίλα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η προετοιμασία για το επάγγελμα του ψυχολόγου δεν αποτελείται μόνο από επιτυχή ολοκλήρωση θεωρητικών και πρακτικών ακαδημαϊκών κύκλων αλλά και προετοιμασία για την άσκηση του επαγγέλματος μέσα από την αύξηση της προσωπικής αυτογνωσίας και αυτοδιαχείρισης. Για το σκοπό αυτό, το Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών Πανεπιστημίου Αθηνών ενέταξε στις επιστημονικές του δραστηριότητες Ομάδα Αυτογνωσίας για Φοιτητές Ψυχολογίας. Στόχος του ομαδικού προγράμματος είναι η βιωματική εμπάθυνση σε θέματα ενδοπροσωπικής επικοινωνίας, με προοπτική η εν λόγω εμπάθυνση να έχει θετικό αντίκτυπο στις μελλοντικές επαγγελματικές δεξιότητες. Η πρώτη πιλοτικού χαρακτήρα Ομάδα Αυτογνωσίας για φοιτητές ψυχολογίας του πανεπιστημίου Αθηνών ολοκληρώθηκε κατά την ακαδ. περίοδο 2007/8. Τα χρήσιμα συμπεράσματα και παρατηρήσεις από την πιλοτική ομάδα διαμόρφωσαν την τελική δομή της Ομάδας Αυτογνωσίας που διεξάγεται στο Εργαστήριο κατά την ακαδ. περίοδο 2008/9. Για την αξιολόγηση της Ομάδας Αυτογνωσίας χορηγήθηκε Ερωτηματολόγιο Προσδοκιών και Αξιολόγησης της Ομάδας καθώς και η Κλίμακα Μέτρησης του Ψυχολογικού Ευ Ζην (Ryff, 1989). Παρουσιάζονται εν συντομία η δομή και τα κύρια στάδια της παρέμβασης, ενώ παράλληλα θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του ομαδικού προγράμματος.

Συμπόσιο 39

Σάββατο 16.30 – 18.00

Αίθουσα Σκουβαρά

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Ξένια Χρυσοχόου, Πάντειο Πανεπιστήμιο**

Πρόσφατα η Ελλάδα από χώρα εξαγωγής μεταναστών μετατράπηκε σε χώρα υποδοχής. Το γεγονός αυτό επηρέασε αφενός την κοινωνική δομή της Ελλάδας (Κασίμης και Παπαδόπουλος 2002) αφετέρου τις αναπαραστάσεις των Ελλήνων για την ελληνική κοινωνία. Το παρόν συμπόσιο επιθυμεί να συμβάλει στη συζήτηση περί μετανάστευσης φωτίζοντας κοινωνιοψυχολογικές πτυχές του φαινομένου μέσα από διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Η πρώτη παρουσίαση (Μελίστα και Μαντόγλου) εξετάζει τις αναπαραστάσεις Ελλήνων και αλλοδαπών μαθητών για την έννοια της πατρίδας, που αποτελεί ιδιαίτερο διακύβευμα για τις ομάδες που ζούν σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα. Η δεύτερη παρουσίαση (Ιατρίδης και Χρυσοχόου) εστιάζοντας στα στερεότυπα (Fiske et al. 2002) των Ελλήνων για διάφορες κοινωνικές κατηγορίες, παρουσιάζει μια κοινωνική χαρτογράφηση που επιτρέπει την κατανόηση της θέ-

σης των μεταναστών ως γενική κατηγορία σε σύγκριση με συγκεκριμένες κατηγορίες όπως οι Αλβανοί και οι Πακιστανοί. Στη συνέχεια, η παρουσίαση της Διακολαμπριανού συγκρίνει τις απόψεις και τις ταυτίσεις εφήβων Ελλήνων με τις αντίστοιχες των συμμαθητών τους που ζουν στην Ελλάδα προερχόμενοι από βαλκανικές χώρες καθώς και την ικανοποίησή τους από τη ζωή, τους μελλοντικούς τους στόχους, την αναπαράστασή τους για την Ελληνική κοινωνία και την επιθυμία για πολιτική συμμετοχή και αναδεικνύει τους παράγοντες που συνδέονται με την κοινωνική ένταξη εφήβων με διαφορετική κοινωνική θέση λόγω καταγωγής. Τέλος, η Χρυσοχού εξετάζει το ρόλο της κουλτούρας στις αναπαραστάσεις και στάσεις των Ελλήνων απέναντι στη μετανάστευση. Μέσα από κυρίως πειραματικές έρευνες υποστηρίζεται ότι οι Έλληνες αντιτίθενται στην μετανάστευση όταν αναδιαρθώνει την κοινωνική διαστρωμάτωση θέτοντας σε κίνδυνο τη θέση τους, και χρησιμοποιούν την κουλτούρα για να εμποδίσουν την κοινωνική κινητικότητα των μεταναστών και την διαμόρφωση αλληλεγγύης σε ταξικό επίπεδο. Η συζήτηση επιχειρεί την σύνθεση αυτών των ερευνών και θέτει ερωτήματα για μελλοντικές έρευνες.

1. ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ: ΔΥΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Αναστασία Μελίστα & Άννα Μαντόγλου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Αντικείμενο της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη των κοινωνικών αναπαραστάσεων για την πατρίδα από Έλληνες και αλλοδαπούς μαθητές της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα, σκοπός μας είναι η διερεύνηση του περιεχομένου και της οργάνωσης της κοινωνικής σκέψης που εμπεριέχεται στην έννοια της πατρίδας, καθώς και των διαφοροποιήσεών τους σε σχέση με τη διαφορετική εθνική ταυτότητα των συμμετεχόντων μαθητών υπό το πρίσμα των σημερινών συνθηκών της πολυπολιτισμικής πραγματικότητας. Στην έρευνα συμμετείχαν 203 Έλληνες και 116 αλλοδαποί μαθητές, ηλικίας 11 έως 12 ετών και των δύο φύλων. Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να γράψουν, σύμφωνα με τη μέθοδο του ελεύθερου συνειρμού, τις τρεις πρώτες λέξεις ή φράσεις που τους έρχονται στο μυαλό όταν ακούν τη λέξη «πατρίδα». Τα αποτελέσματά μας έδειξαν το διαφορετικό τρόπο που προσλαμβάνεται η έννοια της πατρίδας, ο οποίος εξαρτάται από τη διαδικασία επικέντρωσης των διαφοροποιημένων εθνικών ταυτοτήτων των συμμετεχόντων. Οι Έλληνες μαθητές επικεντρώνουν στις πεποιθήσεις και ιδεολογίες της εθνικής τους ενδο-ομάδας: ο γεωγραφικός χώρος, τα σύμβολα και η ιστορία, στοιχεία άμεσα συνυφασμένα με την έννοια του έθνους-κράτους, συνθέτουν τις αναπαραστάσεις τους για την πατρίδα. Οι αλλοδαποί μαθητές περιγράφουν την πατρίδα τους με όρους συγγένειας, υιοθετώντας ένα λόγο νοσταλγικό και συναισθηματικό, που κληρονόμησαν από την κοινωνική μνήμη του οικογενειακού περιβάλλοντος.

2. ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΟΥ «ΑΠΑΤΡΙΔΟΣ» ΜΕΤΑΝΑΣΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΑΛΛΟΙ: ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ

Τηλέμαχος Ιατρίδης¹ & Ξένια Χρυσοχού²

¹Πανεπιστήμιο Κρήτης, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η συμβολή αυτή διαπραγματεύεται τις αναπαραστάσεις μέρους του ελληνικού πληθυσμού για ορισμένες ιδιαίτερα «προσβάσιμες» στους ίδιους κοινωνικές κατηγορίες σχετικές με την παρουσία αλλοδαπών μεταναστών στην Ελλάδα. Πρόκειται για τμήμα ευρύτερης διεθνούς έρευνας πάνω στα περιεχόμενα των στερεοτύπων για κοινωνικές ομάδες που, για οποιοδήποτε λόγο, εμφανίζονται ως πρόδηλες σε διάφορες κοινωνίες, με βάση το *Μοντέλο Στερεοτυπικών Περιεχομένων* (ΜΣΠ) της Fiske και συνεργατών (π.χ. 2002, 2007). Τα ελληνικά δεδομένα προέρχονται από 164 Έλληνες/-ίδες φοιτητές/-τριες, οι οποίοι/-ες ερωτήθηκαν σχετικά με την προσλαμβανόμενη ικανότητα και θερμότητα, την κοινωνικο-οικονομική θέση και τον προσλαμβανόμενο ανταγωνισμό με ποικίλες κοινωνικές κατηγορίες επιλεγμένες βάσει των αποτελεσμάτων εκτεταμένης προέρευνας. Οι κοινωνικές κατηγορίες στις οποίες εστιάζει η συμβολή αυτή είναι οι «μετανάστες», «Αλβανοί» και «Πακιστανοί». Τα αποτελέσματα δείχνουν συστηματικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των «μεταναστών» και των άλλων, συγκεκριμένων εθνικών κατηγοριών ως προς το περιεχόμενο των στερεοτύπων και τη συνάρτηση του τελευταίου με τις δομικές μεταβλητές που προβλέπει το ΜΣΠ. Επιπλέον, τα στερεοτυπικά περιεχόμενα για άλλες κρίσιμες κοινωνικές κατηγορίες βάσει οικονομικών και κοινωνικών-ταξικών κριτηρίων (π.χ. εργάτες, αγρότες, φτωχοί, άνεργοι) ή βάσει αποκλινοσών συμπεριφορών (π.χ. αλκοολικοί, ναρκομανείς) επιτρέπουν την κοινωνική χαρτογράφηση των αναπαραστάσεων για τις επίμαχες, σχετικές με τη μετανάστευση, κατηγορίες. Τα ευρήματα της έρευνας συμβάλλουν γενικότερα στη συζήτηση σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις θέσεις που επιφυλάσσονται για διακριτές κατηγορίες μεταναστών από τον ελληνικό πληθυσμό, εκφράζοντας διαφοροποιημένες από μέρους του κοινωνικές βλέψεις και στρατηγικές.

3. ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Ηλέκτρα Διακολαμπριανού

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Μια έρευνα, που διεξήχθη σε γυμνάσια και λύκεια της Αθήνας, εστιάστηκε σε εφήβους τόσο ελληνικής καταγωγής όσο και μετανάστες. Βασικός στόχος ήταν η μοντελοποίηση των επιδράσεων μιας σειράς παραγόντων στην ικανοποίηση από τη ζωή, την αναπαράσταση της κοινωνίας και της θέσης των εφήβων μέσα σε αυτήν, καθώς και τα σχέδιά τους για το μέλλον και την πρόθεσή τους για πολιτική δραστηριοποίηση. Αυτοί οι παράγοντες, μαζί με την αισιοδοξία, θεωρήθηκαν δείκτες της κοινωνικής ένταξης των εφήβων. Συγκεκριμένα διεξήχθησαν αναλύσεις συσχετίσεων, καθώς και αναλύσεις παλινδρόμησης όπου η ικανοποίηση από τη ζωή στην Ελλάδα και η πρόθεση για πολιτική συμμετοχή τέθηκαν ως εξαρτημένες μεταβλητές. Οι μεταβλητές και οι παράγοντες πρόβλεψης που διερευνήθηκαν συμπεριλάμβαναν ποικίλες πτυχές της κοινωνικής ταυτότητας (ταύτιση με εθνοτική ομάδα, ταύτιση με την Ελλάδα ως πατρίδα, θρησκευτική ταύτιση, ταύτιση με την ηλικιακή ομάδα και το φύλο), την πρόσληψη της Ελλάδας ως δίκαιης ή μη χώρας, την προσλαμβανόμενη κοινωνική τρωτότητα, τις πεποιθήσεις για τις προϋποθέσεις επιτυχίας στην Ελλάδα, τις πεποιθήσεις για την επιπολιτισμοποίηση των μεταναστών, την εμπιστοσύνη (τόσο σε προσωπικό επίπεδο όσο και απέναντι σε κοινωνικούς θεσμούς), την αυτοπεποίθηση, την γενική ικανοποίηση από τη ζωή, την αισιοδοξία, και τα σχέδια για το μέλλον. Ατομικοί παράγοντες όπως το φύλο, το κοινωνικο-οικονομικό υπόβαθρο, η σχολική επίδοση και το εθνοτικό υπόβαθρο λήφθηκαν επίσης υπ' όψιν ως μεταβλητές που ενδεχομένως επηρεάζουν τις αναπαραστάσεις της κοινωνίας, την ικανοποίηση από τη ζωή και την πολιτική συμμετοχή, είτε άμεσα είτε μέσω διαμεσολαβήσεων.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ξένια Χρυσοχόου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρουσίαση αυτή στοχεύει να εξετάσει τη θέση που έχει η έννοια της «κουλτούρας» στην αναπαράσταση των Ελλήνων για μια κοινωνία στην οποία συνυπάρχουν με μετανάστες και τον ρόλο που παίζει στην αντίθεση των Ελλήνων απέναντί τους. Ξεκινώντας από την υπόθεση ότι οι εθνικές πλειοψηφίες αντιστέκονται στην κοινωνική κινητικότητα των μεταναστών γιατί αυτή μειώνει την απόσταση μεταξύ της ενδο-ομάδας τους και των ξένων (βλ. Θεωρία της κοινωνικής ταυτότητας Tajfel & Turner 1979, 1986), θα υποστηριχθεί ότι οι Έλληνες αντιτίθενται στην μετανάστευση όταν αναδιαρθρώνει την κοινωνική διαστρωμάτωση θέτωντας σε κίνδυνο τη θέση τους. Θα παρουσιαστούν στοιχεία από τρεις πειραματικές έρευνες. Στις δύο πρώτες χειριστήκαμε την κινητικότητα των μεταναστών (οριζόντια ή κάθετη) και τον τόπο προέλευσής τους και εξετάσαμε μεταξύ άλλων τις αναπαραστάσεις Ελλήνων φοιτητών ως προς τους λόγους που κατά τη γνώμη τους εξηγούν την ανέλιξη ή τη στασιμότητα των μεταναστών από διαφορετικές χώρες. Στην τρίτη έρευνα χειριστήκαμε την απόδοση βίαιων επεισοδίων από μετανάστες είτε σε κοινωνικούς είτε σε πολιτισμικούς λόγους και μελετήσαμε την επίδραση αυτών των αποδόσεων στις στάσεις των Ελλήνων περί πολυπολιτισμικότητας. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι Έλληνες χρησιμοποιούν την κουλτούρα ως εξήγηση των κοινωνικών διαφορών για να εμποδίσουν την κοινωνική κινητικότητα των μεταναστών και την διαμόρφωση αλληλεγγύης σε ταξικό επίπεδο.

Συμπόσιο 40

Σάββατο 16.30 – 18.00

Αμφιθέατρο Σαράτος

ΝΟΗΜΑ ΖΩΗΣ, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: Γιώργος Κλεφτάρας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το νόημα ζωής και η πνευματικότητα αποτελούν έννοιες που η σημασία τους, για την ψυχική ισορροπία και ευεξία των ανθρώπων στη σύγχρονη δυτική κοινωνία, συνειδητοποιείται όλο και περισσότερο και γίνεται με συνεχώς αυξανόμενο ρυθμό αντικείμενο θεωρητικών και ερευνητικών μελετών. Προς αυτήν την κατεύθυνση στο παρόν συμπόσιο θα παρουσιαστούν οι ακόλουθες εργασίες: (α) «*Η συμβολή της Φιλοσοφικής και Θετικής Ψυχολογίας στην προάσπιση της ψυχικής υγείας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την ανάκτηση της πνευματικότητας*». Η συγκεκριμένη παρουσίαση έχει ως στόχο να καταδείξει τη σημασία της Φιλοσοφικής και Θετικής Ψυχολογίας στο «*μετασχηματισμό*» ενός ατόμου σε ένα αυθεντικά σκεπτόμενο ον, που προσπαθεί να δώσει ουσιαστικές απαντήσεις στις φιλοσοφικές και υπαρξιακές του ανησυχίες και αντιμετωπίζει αισιόδοξα τα προβλήματα που ανακύπτουν, προασπίζοντας έτσι τη ψυχική του υγεία και την πνευματικότητά του, (β) «*Η αναζήτηση νοήματος ζωής υπό το πρίσμα της υπαρξιακής-ανθρωπιστικής και*

αφηγηματικής προσέγγισης». Αναλυτικότερα αυτή η εισήγηση εστιάζεται στη σημαντικότητα που έχει για τον άνθρωπο, η νοηματοδότηση της ύπαρξής του και η συμβολή της στη διατήρηση της ψυχικής του υγείας. Έμφαση δίνεται στον τρόπο νοηματοδότησης της ύπαρξης, που σύμφωνα με την αφηγηματική προσέγγιση, γίνεται μέσα από τις καθημερινές ιστορίες που ο καθένας λέει ή διηγείται στον εαυτό του και τους άλλους, «γ) «*Νόημα ζωής και πνευματικότητα - Σχέση με εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων*». Σκοπός αυτής της εισήγησης είναι η μελέτη της πνευματικότητας ως μιας κατασκευής που αποδίδει νόημα στη ζωή ενός ατόμου και σχετίζεται με την ικανοποίησή του από τη ζωή και την ψυχική του υγεία και συγκεκριμένα την εμφάνιση καταθλιπτικής συμπτωματολογίας και δ) «*Εμπειρική διερεύνηση της υποκειμενικής ευζωίας σε σχέση με την θρησκευτικότητα-πνευματικότητα*». Ειδικότερα αυτή η ερευνητική προσπάθεια επικεντρώνεται στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της θρησκευτικότητας/πνευματικότητας και της υποκειμενικής ευζωίας μιας ομάδας ενηλίκων Χριστιανών ορθόδοξων.

1. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου & Χριστίνα Πλιάτσικα

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρουσίαση αυτή σκοπό έχει να καταδείξει τη συμβολή της Φιλοσοφικής και Θετικής Ψυχολογίας στην διαφύλαξη της ψυχικής υγείας καθώς και την προστασία της πνευματικότητας του ατόμου. Η Φιλοσοφική Ψυχολογία μέσω της διαδικασίας της Φιλοσοφικής Συμβουλευτικής και του πέρα από θεραπευτικές τεχνικές διαλόγου με τον σύμβουλο βοηθά το άτομο να «εξερευνήσει» τον εαυτό του και να «μετασηματιστεί» σε ένα αυθεντικά σκεπτόμενο ον που θα προσπαθήσει να δώσει απαντήσεις στις φιλοσοφικές και υπαρξιακές του ανησυχίες. Η Θετική Ψυχολογία αποτελεί αρωγό τού ανθρώπου στην ανάδειξη των θετικών χαρακτηριστικών του (την ικανότητά του να αγαπάει, να συγχωρεί, να δείχνει ευαισθησία κ.α.) βοηθώντας τον να χρησιμοποιεί τις αρετές αυτές προκειμένου να αντιμετωπίζει αισιόδοξα τα προβλήματα που ανακύπτουν. Η ψυχική υγεία θωρακίζεται μέσα από αυτές τις διαδικασίες ανακουφίζοντας το άτομο από την οδύνη της καθημερινότητας και τις υπαρξιακές του αγωνίες. Η ποιότητα ζωής του βελτιώνεται καθώς θέτει εφικτούς στόχους χωρίς να απογοητεύεται από τις αντιξοότητες που συναντά. Το ψυχικά υγιές άτομο καταφέρνει να διαχειριστεί αποτελεσματικά τον φόβο θανάτου, να λαμβάνει ικανοποίηση από τις επιλογές του και να νιώθει ευτυχισμένο. Η ψυχική υγεία όντας σε αμφίδρομη σχέση με την ποιότητα ζωής οδηγεί το άτομο στη διαφύλαξη της συναισθηματικής και πνευματικής του ισορροπίας. Η πνευματικότητα αποτελεί το στάδιο της εσωτερικής γαλήνης και ηρεμίας που αισθάνεται το άτομο όταν βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τον εαυτό του. Το άτομο είναι σε θέση να επουλώνει τα ψυχικά τραύματα που του δημιουργεί η υλιστική τάση της εποχής μας με το να βλέπει την θετική πλευρά των καταστάσεων. Με τον τρόπο αυτό, καταλήγει να αφουγκράζεται στωικά τις εσώτερες σκέψεις και τα βαθύτερα συναισθήματά του κατακτώντας υψηλά επίπεδα συναισθηματικής νοημοσύνης.

2. ΝΟΗΜΑ ΖΩΗΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΥΠΑΡΞΙΑΚΗΣ-ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Φιλία Ίσαρη & Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρουσίαση αυτή σκοπό έχει να αναλύσει σε πρώτο επίπεδο το νόημα ζωής υπό το πρίσμα των βασικών αρχών της Υπαρξιακής-ανθρωπιστικής και αφηγηματικής προσέγγισης στην ψυχολογία --στα πλαίσια της συμβουλευτικής και της ψυχοθεραπείας. Σύμφωνα με την Υπαρξιακή Ψυχολογία, ο άνθρωπος θα είναι σε θέση να απαντήσει στα υπαρξιακά του ερωτήματα όταν απερίσπαστος από τις καθημερινές του μέριμνες και ανησυχίες αφοσιωθεί στην αναζήτηση του νοήματος και της ικανοποίησης που μπορεί να αντλήσει από τη ζωή του. Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η ίδια η ζωή δεν έχει εγγενές νόημα, κάθε άνθρωπος καλείται να νοηματοδοτήσει την ύπαρξή του και να τοποθετηθεί υπεύθυνα και με συνέπεια σε αυτό το δίλημμα. Συνεπώς, η ευθύνη του αυτοπροσδιορισμού προβάλλει αναπόφευκτη. Επιπρόσθετα, απαιτείται ταυτόχρονα ισχυρή θέληση και σθένος καθώς η κάθε επιλογή όχι μόνο καθορίζει τον κάθε άνθρωπο αλλά ενέχει και την οριστική «απώλεια» των μη-επιλογών του. Έτσι, ο άνθρωπος που κινείται προς την κατεύθυνση της νοηματοδότησης της ύπαρξής του συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση ή επανάκτηση της ψυχικής του υγείας. Η «αφηγηματική στροφή» στην ψυχολογία έδωσε ιδιαίτερη έμφαση σε μια διαδικασία νοηματοδότησης του κόσμου και της ζωής μέσα από την εξιστόρηση και την αφήγηση ιστοριών. Η αφηγηματική προσέγγιση στη συμβουλευτική και την ψυχοθεραπεία βασίζεται στην αντίληψη ότι οι άνθρωποι οργανώνουν και δίνουν νόημα στα βιώματά τους, στις εμπειρίες τους και νοηματοδοτούν την ύπαρξή τους μέσα από καθημερινές ιστορίες που λένε στον εαυτό τους και τους άλλους, μέσα από τη δημιουργία και διήγηση ιστοριών. Επιπλέον, οι άνθρωποι διαμορφώνουν και οι-

κοδομούν το νόημα ζωής εντός των πλαισίων κυρίαρχων αφηγήσεων ή γνώσεων της κουλτούρας, της κοινότητας και της οικογένειάς τους.

3. ΝΟΗΜΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΑΤΑΘΛΙΠΤΙΚΩΝ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΩΝ

Ειρήνη Κατσογιάννη & Γεώργιος Κλεφτάρας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη της πνευματικότητας ως μιας κατασκευής που αποδίδει νόημα στη ζωή των ανθρώπων και η διερεύνηση της συμβολής της, πέρα από αυτή της θρησκευτικότητας, στην εμφάνιση καταθλιπτικής συμπτωματολογίας. Είναι σημαντικό να μελετηθούν οι παράγοντες εκείνοι της πνευματικότητας που σχετίζονται με την ευρύτερη ικανοποίηση από τη ζωή και συμβάλλουν στην καλύτερη ψυχική υγεία και ειδικότερα στην αποφυγή καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Η ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας έδειξε ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στις έννοιες του νοήματος ζωής και της πνευματικότητας με την εμφάνιση καταθλιπτικών συμπτωμάτων. Με άλλα λόγια, όσο χαμηλότερη είναι η βαθμολογία ενός ατόμου στις κλίμακες για την μέτρηση του υπαρξιακού νοήματος τόσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά καταθλιπτικής συμπτωματολογίας που παρουσιάζει. Στις περισσότερες μελέτες διαπιστώνεται ότι τα άτομα με χαμηλό νόημα ζωής εμφανίζονται απελπισμένα και ανικανοποίητα. Η έλλειψη αυτή του νοήματος ζωής περιγράφεται ως έλλειψη ενδιαφέροντος για τις διαπροσωπικές σχέσεις, αίσθηση πλήξης, ανίας, και εσωτερικής κενότητας, απάθεια, καταθλιπτική διάθεση και απόσυρση από τις καθημερινές δραστηριότητες. Τέλος, συζήτηση γίνεται όσον αφορά τη σχετική έλλειψη πρόσφατης βιβλιογραφίας στο συγκεκριμένο θέμα και τονίζεται η ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης και συστηματικής μελέτης των παραπάνω εννοιών σε σχέση με την ψυχική υγεία και ειδικότερα την ανάπτυξη καταθλιπτικής συμπτωματολογίας.

4. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗΣ ΕΥΖΩΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ/ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ευδοξία Ηρακλή & Μαρία Πλατσίδου

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η υποκειμενική ευζωία (subjective well-being) ορίζεται ως ο συνδυασμός συνειδητών κρίσεων για την ικανοποίηση του ατόμου από τη ζωή του και των ευχάριστων ή δυσάρεστων συναισθημάτων που βιώνει. Η θρησκευτικότητα (religiosity) αναφέρεται σε πολυάριθμες διαστάσεις της θρησκευτικής πρακτικής, πίστης και αφοσίωσης. Από την άλλη πλευρά, η έννοια της πνευματικότητας (spirituality) σημαίνει πίστη σε μια μη υλική διάσταση, η οποία θεωρείται ότι διαχέεται στον υλικό κόσμο και δημιουργεί άλλα επίπεδα ύπαρξης. Στόχοι της έρευνας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ της θρησκευτικότητας/πνευματικότητας και της υποκειμενικής ευζωίας των ενηλίκων Χριστιανών ορθόδοξων. Το δείγμα αποτελείται από 55 άντρες και 95 γυναίκες ηλικίας 25-40 ετών. Χρησιμοποιήθηκαν τρία αυτοσχέδια ερωτηματολόγια: ένα με δημογραφικά στοιχεία, ένα για τη μέτρηση της θρησκευτικότητας/πνευματικότητας και ένα για τη μέτρηση της υποκειμενικής ευζωίας. Με βάση την παραγοντική ανάλυση του δεύτερου ερωτηματολογίου εξετάστηκαν τρεις παράγοντες: α) πνευματικότητα, β) σχέση με τον προσωπικό Θεό και γ) θρησκευτικές πρακτικές. Η παραγοντική ανάλυση του τρίτου ερωτηματολογίου ανέδειξε τρεις παράγοντες: α) αυτοαντίληψη, β) θέση του ατόμου στην ομάδα και γ) αντίληψη των προσωπικών ικανοτήτων. Οι συμμετέχοντες χαρακτηρίζονται από μέτριο βαθμό πνευματικότητας, ενώ σχεδόν στον ίδιο βαθμό κινείται και το επίπεδο της σχέσης των ατόμων με τον προσωπικό Θεό. Από την άλλη πλευρά, ο βαθμός ενασχόλησης των συμμετεχόντων με θρησκευτικές πρακτικές είναι πολύ χαμηλότερος. Σε γενικές γραμμές φαίνεται πως οι συμμετέχοντες έχουν αρκετά καλή υποκειμενική αντίληψη της ζωής τους και του ίδιου τους του εαυτού. Επίσης, εντοπίστηκε θετική μέτριο βαθμού συσχέτιση μεταξύ των τριών παραγόντων της θρησκευτικότητας/πνευματικότητας με τους παράγοντες της υποκειμενικής ευζωίας που αφορούν την αυτοαντίληψη και τη θέση του ατόμου στην ομάδα.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ: Η ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Οργανωτής: **Κλάδος Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, ΕΛΨΕ**
Πρόεδρος-Συζητητής: **Αντωνία Παπαστυλιανού, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης**

Το συμπόσιο εστιάζεται σε θέματα Συμβουλευτικής Ψυχολογίας στην Εκπαίδευση, με εισηγήσεις που στηρίζονται κυρίως σε σχετικές έρευνες. Οι Παπαστυλιανού, Γιοβαζολιάς και Τσίτσας παρουσιάζουν αποτελέσματα έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε πολυπολιτισμικές τάξεις Γυμνασίων στην Αθήνα, με σκοπό τη διερεύνηση της αλληλεπίδρασης ατομικών και σχολικών παραγόντων σε πολυπολιτισμικό περιβάλλον και αναφέρονται στους τρόπους αξιολόγησης των στοιχείων από την πλευρά της Πολυπολιτισμικής Συμβουλευτικής και των Συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού. Οι Λεονταρή και Μπονώτη παρουσιάζουν τα αποτελέσματα έρευνας για τις στάσεις εκπαιδευτικών και μελλοντικών εκπαιδευτικών ως προς την αντιμετώπιση του θέματος του θανάτου στη σχολική τάξη, κατά πόσον τα προσωπικά άγχη των εκπαιδευτικών επηρεάζουν σημαντικά τη στάση τους καθώς και πόσο νιώθουν κατάλληλα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν το θέμα του θανάτου στη σχολική τάξη. Οι συγγραφείς συζητούν τα ευρήματα υπό το πρίσμα της δυνατότητας τα συμπεράσματα της έρευνας να χρησιμοποιηθούν ως ένα πλαίσιο με βάση το οποίο θα μπορούσαν να σχεδιαστούν προγράμματα διαλεκτικής συμβουλευτικής και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών. Οι Τσίτσας, Γιοβαζολιάς, Μαριδάκη-Κασσωτάκη Μητσοπούλου και Αντωνοπούλου παρουσιάζουν τα αποτελέσματα έρευνας-στάθμισης της Κλίμακας Ενσυναίσθησης για Παιδιά και Εφήβους σε ελληνικό δείγμα από μαθητές των τελευταίων τάξεων Δημοτικού και Γυμνασίου από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Τα αποτελέσματα της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης που παρουσιάζουν σχετικά με το ποιο από τα τρία διαφορετικά μοντέλα που χρησιμοποιήθηκαν εμφανίζει αποδεκτούς στατιστικούς δείκτες καλής προσαρμογής συζητούνται σε σχέση με τους πιθανούς λόγους για τους οποίους η συγκεκριμένη δομή ταιριάζει καλύτερα στα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας. Τέλος η εισηγήση της Κουνενού, πραγματεύεται τον τρόπο λήψης επαγγελματικών και εκπαιδευτικών αποφάσεων των εφήβων υπό το πρίσμα της Ψυχαναλυτικής προσέγγισης, αναφέρεται στις βασικές έννοιες των κυριότερων ψυχαναλυτικών ρευμάτων (Freud, Klein, Fairbairn, Lacan) προσεγγίζοντας το θέμα μέσα από τη μελέτη σχετικών περιπτώσεων και επαναθέτει την επίδραση που οι ασυνείδητοι παράγοντες ασκούν στην επαγγελματική ανάπτυξη και λήψη απόφασης του νεαρού ατόμου ενώ περιγράφεται επίσης η συμβουλευτική στάση του εκπαιδευτικού σε ζητήματα επαγγελματικού προσανατολισμού και λήψης απόφασης όπως αυτή καθορίζεται από την ψυχοδυναμική προσέγγιση.

1. Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΣΕ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Αντωνία Παπαστυλιανού¹, Θεόδωρος Γιοβαζολιάς², & Γιώργος Τσίτσας³

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ²Πανεπιστήμιο Κρήτης, ³Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει εξελιχθεί σε χώρα υποδοχής μεγάλου αριθμού προσφύγων και μεταναστών διαφορετικής εθνικής και πολιτισμικής προέλευσης. Ως συνέπεια, ο μαθητικός πληθυσμός στο ελληνικό σχολείο χαρακτηρίζεται από πολιτισμική διαφορετικότητα που αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο του σχολείου ως φορέα προετοιμασίας των μαθητών για την ομαλή ένταξή τους στην κοινωνία (κοινωνικά και οικονομικά-επαγγελματικά). Στόχος της έρευνας που παρουσιάζεται είναι η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης ατομικών και σχολικών παραγόντων (π.χ. προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον, αυτοεκτίμηση, προσδοκίες για την εκπαίδευση, επαγγελματικός προσανατολισμός) σε δείγμα μαθητών (N=520) Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Γυμνάσια) της Δ' Διεύθυνσης Αττικής, γηγενών και προερχόμενων από διαφορετικούς πολιτισμούς. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν α. Ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων και συμπεριφορών εντός του σχολικού πλαισίου (π.χ. απουσίες) (Παπαστυλιανού, 2003), β. η κλίμακα Κλίμα της Τάξης (Ματσαγγούρας, 2000) γ. το Ερωτηματολόγιο Αυτοεκτίμησης Ελλήνων Εφήβων (Offer, Ostren, & Howard, 1982, προσαρμογή Παντελή, 2002) και δ. η κλίμακα ΣΕΠ (Δήμου, 2003) η οποία διερευνά τους παράγοντες που οι ίδιοι οι μαθητές θεωρούν ότι επηρεάζουν τις επαγγελματικές τους επιλογές καθώς και τα σχέδιά τους μετά την ολοκλήρωση της φοίτησης στο Γυμνάσιο. Τα ερευνητικά αποτελέσματα συζητούνται στο πλαίσιο της κατανόησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας στα ελληνικά σχολεία και προτείνονται ως συμπληρωματικά εργαλεία στο έργο των συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού αλλά και όλων των εμπλεκόμενων στο πεδίο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

2. ΣΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΤΑΞΗ

Αγγελική Λεονταρή & Φωτεινή Μπονώτη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Οι έρευνες δείχνουν ότι ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά βιώνουν το θάνατο ενός προσφιλούς τους προσώπου επηρεάζεται σημαντικά από τη στήριξη που τους παρέχει το κοινωνικό τους περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα έρευνα αποσκοπεί να διερευνήσει τις στάσεις των εκπαιδευτικών και των μελλοντικών εκπαιδευτικών ως προς την αντιμετώπιση του θέματος του θανάτου στη σχολική τάξη. Διερευνάται επίσης κατά πόσο οι στάσεις αυτές των εκπαιδευτικών επηρεάζονται από τα προσωπικά τους άγχη σχετικά με το θάνατο. Στην έρευνα συμμετείχαν 200 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 150 φοιτητές/φοιτήτριες Παιδαγωγικών Τμημάτων. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς το οποίο περιλάμβανε: (1) δημογραφικά στοιχεία, (2) την κλίμακα Υπεραπασχόλησης με το Θάνατο (Abdel-Khalek, 1998), (3) την κλίμακα Κατάθλιψης στη Σκέψη του Θανάτου (Templer et al., 1990), (4) τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τις επιδράσεις του θανάτου προσφιλούς προσώπου στη συμπεριφορά των παιδιών, καθώς και τις απόψεις τους για την ένταξη του θέματος του θανάτου στο σχολικό πρόγραμμα και (5) τις εκτιμήσεις τους για την ικανότητα τους να αντιμετωπίσουν το θέμα του θανάτου στη σχολική τάξη. Γενικά τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα προσωπικά άγχη των εκπαιδευτικών επηρεάζουν σημαντικά τη στάση τους και ότι οι περισσότεροι δε νιώθουν κατάλληλα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουν το θέμα του θανάτου στη σχολική τάξη. Τα συμπεράσματα της έρευνας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως ένα πλαίσιο με βάση το οποίο θα μπορούσαν να σχεδιαστούν προγράμματα διαλεκτικής συμβουλευτικής και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών.

3. Η ΚΛΙΜΑΚΑ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΕΦΗΒΟΥΣ: ΠΑΡΑΓΟΝΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΕΙΓΜΑ.

Γεώργιος Τσίτσας¹, Άκης Γιοβαζολιάς², Αικατερίνη Μαριδάκη-Κασσωτάκη¹, Ευφροσύνη Μητσοπούλου², & Κατερίνα Αντωνοπούλου¹

¹Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η παρούσα έρευνα παρουσιάζει την ελληνική έκδοση της Κλίμακας Ενσυναίσθησης για παιδιά και εφήβους (An index of empathy for children and adolescents, Bryant, 1982), η οποία χορηγείται για 1^η φορά σε ελληνικό δείγμα. Ο βασικός στόχος αυτής της έρευνας ήταν να μελετήσει την παραγοντική δομή της κλίμακας χρησιμοποιώντας τη στατιστική μέθοδο της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης (CFA). Η κλίμακα, αφού πρώτα μεταφράστηκε στην Ελληνική γλώσσα με τη μέθοδο της μετάφρασης-αντίστροφης μετάφρασης, χορηγήθηκε σε παιδιά τελευταίων τάξεων Δημοτικού (Ε' και ΣΤ' τάξη) και Γυμνασίου από διάφορες περιοχές της Ελλάδας (N=682). Στη συνέχεια, και μελετήθηκαν τρία διαφορετικά μοντέλα παραγοντικής δομής, τα οποία έχουν ήδη προταθεί στην διεθνή βιβλιογραφία. Το πρώτο ήταν το μοντέλο ενός παράγοντα που έχει προκύψει από την αρχική παραγοντοποίηση της δημιουργού της κλίμακας. Το δεύτερο μοντέλο ήταν ένα μοντέλο τριών παραγόντων, που περιελάμβανε τους παράγοντες «Συναίσθηματα λύπης», «Κατανόηση συναισθημάτων» και «Συναίσθηματικές αντιδράσεις». Τέλος, το τρίτο μοντέλο ήταν ένα μοντέλο δύο παραγόντων, της «Ενσυναίσθητης λύπης» και των «Στάσεων απέναντι στα συναισθήματα». Θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της επιβεβαιωτικής παραγοντικής ανάλυσης σχετικά με το ποιο από τα τρία διαφορετικά μοντέλα εμφανίζει αποδεκτούς στατιστικούς δείκτες καλής προσαρμογής και θα συζητηθούν οι πιθανοί λόγοι για τους οποίους αυτή η δομή ταιριάζει καλύτερα στα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας.

4. Η ΛΗΨΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ: ΜΙΑ ΨΥΧΟΔΥΝΑΜΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Καλλιόπη Κουνενού

Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.

Η εισήγηση αυτή αναφέρεται στον τρόπο λήψης επαγγελματικών & εκπαιδευτικών αποφάσεων των εφήβων υπό το πρίσμα της Ψυχαναλυτικής προσέγγισης. Γίνεται μια σύντομη ιστορική αναφορά στον τρόπο με τον οποίο η Ψυχοδυναμική θεωρία μέσα από την οπτική των Bordin, Nachmann & Segal διαπραγματεύεται την επαγγελματική ανάπτυξη και τη λήψη επαγγελματικής απόφασης από τους νέους. Επανατίθενται και συζητώνται οι βασικές έννοιες των κυριότερων ψυχαναλυτικών ρευμάτων (Freud, Klein, Fairbairn, Lacan) σε σχέση με την επίδραση που οι ασυνείδητοι παράγοντες ασκούν στην επαγγελματική ανάπτυξη και λήψη απόφασης του νεαρού ατόμου. Παράλληλα, μέσα από τη μελέτη σχετικών περιπτώσεων περιγράφεται η συμβουλευτική στάση του εκπαιδευτικού σε ζητήματα επαγγελματικού προσανατολισμού και λήψης απόφασης, όπως αυτή καθορίζεται από την ψυχοδυναμική προσέγγιση.

ΘΕΜΑΤΑ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόεδρος: **Αναστασία Ευκλείδη**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

1. ΛΕΚΤΙΚΗ ΕΥΧΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΜΝΗΜΗ ΣΤΗΝ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΗ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑ

Σταυρούλα Σταυρακάκη, Καλλιόπη Μέγαρη, Μαρία Αποστολίδου, & Μαίρη Κοσμίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρόσφατες μελέτες στην ταυτόχρονη διερμηνεία έχουν επικεντρωθεί στην επίδραση της άσκησης του επαγγέλματος των διερμηνέων στις γλωσσικές ικανότητές τους καθώς και στις ικανότητες εργαζόμενης μνήμης (Christoffels κά. 2006). Τα ερευνητικά πορίσματα δείχνουν επιλεκτικές διαφοροποιήσεις στις γνωστικές ικανότητες των διερμηνέων σε σύγκριση με την κρίσιμη ομάδα ελέγχου, τους (μη διερμηνείς) προχωρημένους δίγλωσσους (Körke & Nesroulous 2006). Διερευνήσαμε την υπόθεση ότι η εξάσκηση στην ταυτόχρονη διερμηνεία διευρύνει τις γλωσσικές ικανότητες – και συγκεκριμένα τη λεκτική ευχέρεια – καθώς και την εργαζόμενη μνήμη των διερμηνέων επιδιώκοντας να εντοπίσουμε «τα κρίσιμα» χαρακτηριστικά της διερμηνείας που διαφοροποιούν τους διερμηνείς από τους δίγλωσσους και τον υγιή μονόγλωσσο πληθυσμό. Στην έρευνα πήραν μέρος 13 διερμηνείς με πολυετή επαγγελματική εμπειρία στη διερμηνεία [ΜΟ=16 (ΤΑ=5,93) έτη] και 25 (προχωρημένοι) δίγλωσσοι χωρίς επαγγελματική εμπειρία στη διερμηνεία. Χρησιμοποιήσαμε (σταθμισμένα σε μονόγλωσσους ενήλικες) έργα σημασιολογικής και φωνολογικής λεκτικής ροής καθώς και έργα εργαζόμενης μνήμης (άμεσο μνημονικό Πεδίο Ψηφίων, Ανάκληση Καταλόγου Λέξεων, Ανάκληση Κατάλογου Ψευδολέξεων, Ανάκληση Λέξεων σε Προτάσεις). Βρήκαμε ότι οι διερμηνείς είχαν σημαντικά καλύτερη επίδοση τόσο από τους δίγλωσσους όσο και από το μονόγλωσσο πληθυσμό τυπικής ανάπτυξης στα έργα λεκτικής ευχέρειας. Επίσης, η επίδοση των διερμηνέων στην ανάκληση λέξεων σε προτάσεις βρισκόταν στα φυσιολογικά πλαίσια καθώς οι διερμηνείς δεν υπερτερούσαν σε σχέση με το μονόγλωσσο πληθυσμό. Στη βάση των αποτελεσμάτων αυτών προτείνουμε πως η γνωστική προσαρμογή των διερμηνέων χαρακτηρίζεται από ταχεία ενεργοποίηση και ανάκληση σημασιολογικών και φωνολογικών πληροφοριών αλλά όχι από διευρυμένες ικανότητες εργαζόμενης μνήμης.

2. Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΠΗΣ: ΕΚΠΛΗΞΗ, ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΑΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΜΑ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Αλεξάνδρα Τουρούτογλου & Αναστασία Ευκλείδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρουσίαση αυτή επικεντρώνεται στη γνωστική διακοπή, ένα φαινόμενο που δεν έχει μελετηθεί εκτενώς αλλά έχει πολλαπλές επιπτώσεις. Ειδικότερα, ελέγχεται η υπόθεση ότι η γνωστική διακοπή έχει επιπτώσεις (α) γνωστικές (π.χ., σφάλματα και αύξηση του χρόνου αντίδρασης), (β) συναισθηματικές (π.χ., έκπληξη), και (γ) μεταγνωστικές (π.χ., αίσθημα δυσκολίας). Γνωστική διακοπή ανακύπτει όταν τα εισιόντα προς γνωστική επεξεργασία είναι απροσδόκητα, δηλαδή αποκλίνουν από τα υπάρχοντα γνωστικά σχήματα. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 30 μαθητές Λυκείου (10 αγόρια και 20 κορίτσια) ηλικίας 17 ετών. Για τον έλεγχο της υπόθεσης διεξήχθησαν στον Η/Υ δύο πειράματα με έργα επαγωγικής σκέψης που εμπεριέχουν μια ακολουθία αριθμών που υπακούουν σ' έναν κανόνα. Οι ακολουθίες αριθμών σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να εισάγουν γνωστικά σχήματα και εισιόντα που να αποκλίνουν από αυτά. Ελέγχθηκε, επίσης, ο βαθμός στον οποίο τα απροσδόκητα εισιόντα αποκλίνουν από τα υπάρχοντα γνωστικά σχήματα. Η γνωστική αποτίμηση της ασυνέχειας ή μη του κανόνα μετρήθηκε κατά την επίλυση των έργων. Η έκπληξη μαζί με το αίσθημα δυσκολίας μετρήθηκαν πριν και μετά την επίλυση των έργων με μια κλίμακα 7 σημείων. Επιπλέον, καταγράφηκαν η επίδοση και ο χρόνος αντίδρασης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η γνωστική διακοπή μείωσε την επίδοση και αύξησε το χρόνο αντίδρασης. Επίσης, αύξησε τα επίπεδα της έκπληξης και του αισθήματος δυσκολίας. Ακόμη, η έκπληξη που προκάλεσαν τα δεδομένα του έργου συσχετίστηκε υψηλά και θετικά με τη μεταγνωστική εμπειρία του αισθήματος δυσκολίας. Τα ευρήματα αυτά τονίζουν τη σπουδαιότητα του ρόλου της γνωστικής διακοπής στην πυροδότηση θυμικών αντιδράσεων κατά την επίλυση προβλημάτων και γενικότερα τη μάθηση.

3. ΠΡΟΦΙΛ ΜΑΘΗΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ: Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΘΕΤΙΚΟ ΚΙ ΑΡΝΗΤΙΚΟ ΘΥΜΙΚΟ

Φωτεινή Ντίνα & Αναστασία Κωσταρίδου-Ευκλείδη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει το ρόλο παραγόντων της προσωπικότητας και της συνθήκης στο θετικό και αρνητικό θυμικό των μαθητών. Στην έρευνα συμμετείχαν 870 μαθητές της 1ης και της 3ης Γυμνασίου και των δύο φύλων. Οι μαθητές απάντησαν σε ερωτηματολόγια: έννοιας του εαυτού ως προς τα μαθηματικά, στάσεων απέναντι στα μαθηματικά, προσανατολισμών στόχου (ΠΣ), άγχους εξετάσεων. Επίσης, εξετάστηκε η μαθηματική τους ικανότητα. Στη συνέχεια έλυσαν μαθηματικά προβλήματα διαφορετικής δυσκολίας και απάντησαν σε ερωτήσεις για την αρέσκεια και το ενδιαφέρον τους πριν και μετά από τη λύση. Πριν την ενασχόληση με τα προβλήματα δόθηκαν οδηγίες ΠΣ μάθησης ή επίδοσης, και μετά τη λύση δόθηκε εξωγενής επανατροφοδότηση (ΕΠ), θετική ή αρνητική και απαντήθηκε ερωτηματολόγιο άγχους κατάστασης. Έτσι, διαμορφώθηκαν 7 πειραματικές ομάδες: Οδηγίες Μάθησης με θετική ή αρνητική ή καθόλου ΕΠ, Οδηγίες Επίδοσης με θετική ή αρνητική ή καθόλου ΕΠ και Ομάδα Ελέγχου (χωρίς οδηγίες και χωρίς ΕΠ). Από την ανάλυση συστάδων με όλα τα ερωτηματολόγια και τη μαθηματική ικανότητα προέκυψαν 8 χωριστές συστάδες με τα εξής προεξέχοντα χαρακτηριστικά: 1) συνδυασμός των δύο ΠΣ με θετικό θυμικό, 2) ικανότητα και άγχος, 3) ΠΣ επίδοσης, 4) χαμηλό θετικό θυμικό, 5) ικανότητα – θετικό θυμικό, 6) χαμηλή ικανότητα – αρνητικό θυμικό, 7) αρνητικό θυμικό – χαμηλό κίνητρο, και 8) χαμηλό άγχος. Μία σειρά ιεραρχικών αναλύσεων παλινδρόμησης, χωριστά για καθεμιά από τις συστάδες, έδειξαν ότι ο πειραματικός χειρισμός είχε διαφορετική επίδραση στο θυμικό των μαθητών αναλόγως της συστάδας στην οποία ανήκαν. Τα αποτελέσματα δείχνουν το ρόλο των ατομικών χαρακτηριστικών στην επεξεργασία των οδηγιών και της επανατροφοδότησης στην τάξη.

4. Η ΕΝΝΟΙΑ «ΤΑΧΥΤΗΤΑ» ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Αγνή Παύλου & Σταυρούλα Σαμαρτζή

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Το αντικείμενο της έρευνας που παρουσιάζουμε είναι η κατανόηση της έννοιας της ταχύτητας, μέσα από τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων σχετικών με τις αλληλοεξαρτώμενες έννοιες: ταχύτητα, απόσταση και χρόνο κινούμενων αντικειμένων. Πιο συγκεκριμένα, διερευνήσαμε πώς κατακτάται: (α) η έννοια «διαφορετική ταχύτητα», (β) η έννοια «σχετική ταχύτητα» (κατάταξη των κινητών από το γρηγορότερο στο πιο αργό) και (γ) η αλγεβρική σχέση μεταξύ απόστασης, χρόνου, ταχύτητας. Τα παραπάνω ερωτήματα εξετάζονται ως προς τον τρόπο παρουσίασης των πληροφοριών του προβλήματος. Μελετάμε πώς ο διαφορετικός τρόπος παρουσίασης (με φυσικά, εικονικά ή λεκτικά μέσα) μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία επίλυσης του προβλήματος, μέσω των διαφορετικών μορφών αναπαραστάσεων που αναπτύσσονται κάθε φορά. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 304 παιδιά, ηλικίας περίπου 11 χρονών, χωρισμένα σε έξι ομάδες. Σε όλα δόθηκε ένα πρόβλημα με το ίδιο περιεχόμενο, αλλά με διαφορετική μορφή παρουσίασης της πληροφορίας και ένα κοινό φύλλο απαντήσεων. Στις δύο πρώτες ομάδες χρησιμοποιήθηκαν φυσικά αντικείμενα (οι μαθητές ήταν οι ίδιοι δρομείς ή θεατές), στις δύο επόμενες χρησιμοποιήθηκε εικονικό υλικό (παρακολούθησαν έναν αγώνα δρόμου σε βίντεο ή σκίτσο) και στις δύο τελευταίες χρησιμοποιήθηκαν γραπτές λεκτικές πληροφορίες (με καταφατικές ή αρνητικές προτάσεις). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα: (α) η κατανόηση της έννοιας της ταχύτητας προηγείται των αντίστοιχων εννοιών της απόστασης και του χρόνου, κατά τη γνωστική ανάπτυξη ενός ατόμου, (β) διαφαίνεται ο διευκολυντικός ρόλος της παρουσίασης της πληροφορίας με εικονικό τρόπο στην κατανόηση της έννοιας της ταχύτητας και (γ) η ικανότητα συσχέτισης των τριών αυτών εννοιών είναι σχετικά ικανοποιητική. Τα αποτελέσματα συμφωνούν με προγενέστερες έρευνες ως προς την κατανόηση της έννοιας της ταχύτητας, αλλά εμφανίζονται διαφοροποιημένα ως προς την ικανότητα συσχέτισης και λειτουργικής χρήσης των τριών αλληλοεξαρτώμενων εννοιών.

5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΓΝΩΣΙΑΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Αθανάσιος Ραφτόπουλος & Μάριος Αβραμίδης

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η θέση ότι η μάθηση βασίζεται στην εμπειρία σημαίνει ότι αυτή καθοδηγείται από τις στατιστικές κατανομές των πληροφοριών. Ένας οργανισμός που μαθαίνει με αυτόν τον τρόπο είναι μία 'συνειρμική μηχανή'. Οι κατανομές αυτές μπορεί να είναι εμφανείς στα δεδομένα ή να είναι άδηλες κανονικότητες. Οι πρώτες εμφανίζονται με τη μορφή χαρακτηριστικών εμφανών κατανομών συχνότητας. Μπορούν συνεπώς να εξαχθούν από τα δεδομένα με μία ποικιλία άμεσων επαγωγικών μεθόδων. Οι άδηλες κανονικότητες, αντίθετα, δεν αναπαρίστανται άμεσα στα δεδομένα και η εξα-

γωγή τους είναι δύσκολη. Με βάση τα ανωτέρω, τα προβλήματα μάθησης ανάγονται σε δύο κατηγορίες. Σε αυτά που η λύση τους προϋποθέτει την εύρεση της επιφανειακής δομής (προβλήματα τύπου-1) και στις περιπτώσεις που συνίστανται στην ανακάλυψη της κρυμμένης δομής (προβλήματα τύπου-2). Ένας τύπος συνειρμικών μηχανών είναι τα νευρωνικά δίκτυα. Σε αυτά η επεξεργασία πληροφοριών δε στηρίζεται στην εφαρμογή κανόνων σε εσωτερικές αναπαραστάσεις, αλλά στη διαδικασία παράλληλης διάδοσης σημάτων και σταθεροποίησης του δικτύου σε μία κατάσταση ελαχίστου λάθους. Αν και τα νευρωνικά δίκτυα μπορούν να προσομοιώσουν ένα πλήθος λειτουργιών που ανάγονται στη συμπλήρωση προτύπων, ένα από τα προβλήματα της θεωρίας των είναι το πώς επιτελούνται οι γνωσιακές λειτουργίες που απαιτούν σειριακή οργάνωση και συντονισμό ενεργειών σύμφωνα με κανόνες. Σε αυτήν την εργασία προτείνω ότι τα δίκτυα μπορούν να ανακαλύψουν κρυμμένη δομή και να επιτελέσουν σειριακές λειτουργίες χρησιμοποιώντας εξωτερικές αναπαραστάσεις, διαμορφώνοντας δηλαδή το περιβάλλον με τρόπο ώστε να μετασχηματίζουν τα προβλήματα σε μορφή που να μπορούν να τα αντιμετωπίσουν με τους μαθησιακούς μηχανισμούς τους.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

Πρόεδρος: **Δημήτρης Πνευματικός**, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

1. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΖΩΓΡΑΦΙΖΟΥΝ ΚΑΙ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

Αδελαΐδα Μάστορα, Φωτεινή Μπονώτη, & Αγγελική Λεονταρή

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις αντιλήψεις των παιδιών για το θάνατο χρησιμοποιώντας δύο διαφορετικά μεθοδολογικά εργαλεία, το ερωτηματολόγιο και το παιδικό σχέδιο. Στην έρευνα συμμετείχαν 54 παιδιά Β', Δ' και Στ' Δημοτικού, από τα οποία τα 26 είχαν εμπειρία θανάτου, ενώ τα 28 δεν είχαν αντίστοιχη εμπειρία. Τους δόθηκε μια λευκή σελίδα και χρωματιστά μολύβια και τους ζητήθηκε να ζωγραφίσουν «οτιδήποτε τους έρχεται στο νου, όταν ακούνε τη λέξη πεθαίνω». Επιπλέον, όλα τα παιδιά μέσω ατομικής συνέντευξης απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της Smilansky (1987) για το θάνατο των ανθρώπων και των ζώων (Questionnaire for examination of Human and Animal Death). Η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων δεν έδειξε σημαντικές στατιστικές διαφορές ως προς την εμπειρία, το φύλο και την ηλικία. Η ποιοτική, ωστόσο, ανάλυση τόσο των σχεδίων, όσο και των απαντήσεων έδειξε ότι τα παιδιά με εμπειρία θανάτου παρουσιάζουν περισσότερο ρεαλιστικές και ολοκληρωμένες αντιλήψεις για το θάνατο, ενώ τα παιδιά χωρίς εμπειρία συγκροτούν αντιλήψεις επηρεασμένες κυρίως από το κοινωνικό τους περιβάλλον και την τηλεόραση. Η συζήτηση των αποτελεσμάτων επιχειρεί να αναδείξει την πολυπλοκότητα των παραγόντων που επιδρούν και επηρεάζουν τις αντιλήψεις των παιδιών για το θάνατο.

2. ΟΙ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΜΨΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑ

Δημήτρης Πνευματικός

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Σύγχρονες εθνογραφικές μελέτες έδειξαν ότι οι περισσότερες εξηγήσεις της ασθένειας σε διαφορετικούς πολιτισμούς αναγνωρίζουν ως αίτια της ασθένειας ηθικούς, ψυχοκοινωνικούς, και πνευματικούς παράγοντες παρά βιολογικούς. Η παρούσα μελέτη είχε ως στόχο να εξετάσει τις πεποιθήσεις των παιδιών και των νεαρών ενηλίκων για τους πιθανούς παράγοντες που επηρεάζουν την ανάκαμψη από ένα απλό κρυολόγημα. Με βάση τη βιταλιστική απιότητα, υποθέσαμε ότι τα 6-χρονα παιδιά θα θεωρούν ότι άτομα που διαθέτουν ζωτική δύναμη λόγω βιολογικών, κοινωνικών, ηθικών και πνευματικών αιτιών θα θεωρούνται ότι πλεονεκτούν και θα ανακάμψουν γρηγορότερα από άτομα που δε διαθέτουν ζωτική δύναμη από τέτοιου είδους πηγές. Τέσσερις ομάδες των 20 παιδιών μέσης ηλικίας 4, 6, 8 και 10 ετών, και μία ομάδα 30 νεαρών ενηλίκων συμμετείχαν στην έρευνα (συνολικά 150 συμμετέχοντες). Στους συμμετέχοντες παρουσιάστηκαν δύο ασθενείς πρωταγωνιστές που διαφοροποιούνταν στις καθημερινές τους συνήθειες ως προς βιολογικούς (τρώνει πολλά vs. λίγα φρούτα και λαχανικά), κοινωνικούς (τον επισκέπτονται πολλοί vs. κανένας), ηθικούς (λέει πολλά vs. καθόλου ψέματα) και πνευματικούς (προσεύχονται για αυτόν vs. δεν προσεύχεται κανείς). Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν για το ποιος είναι σχετικά ο πιο σημαντικός παράγοντας για την ανάκαμψη από την ασθένεια. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά, όπως και οι ενήλικες, αναγνώρισαν πέρα από τους βιολογικούς και ψυχοκοινωνικούς, ηθικούς, και πνευματικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ανάκαμψη από την ασθένεια. Οι παράγοντες αυτοί διέφεραν σε σημασία, αφού πρώτα εγκαταλείφθηκαν οι κοινωνικοί παράγοντες (γύρω στα 6 χρόνια), ενώ οι ηθικοί και οι πνευματικοί παράγοντες μετά τα 10 χρόνια.

3. ΟΤΑΝ «ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΤΑΘΕΤΕΙ» – Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΥΡΕΣΗ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Όλγα Θέμελη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Τα ανήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης θα κληθούν περισσότερες από μια φορές να περιγράψουν τα δεινά της παραβίασης που υπέστησαν σε επαγγελματίες τόσο των υπηρεσιών της ψυχικής υγείας, όσο και του Συστήματος της Ποινικής Δικαιοσύνης. Στην αποκάλυψη της κακοποίησης και την εύρεση της ουσιαστικής αλήθειας εκτός από τα ιδιαίτερα προσωπικά χαρακτηριστικά του συνεντευκτή και του ανήλικου ερωτώμενου, κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζουν οι τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν. Είναι κοινά αποδεκτό ότι η κακή χρήση τους μπορεί να οδηγήσει στην εκμείωση αναληθών ισχυρισμών, την παραφθορά της μνήμης, τη δημιουργία υπέρμετρου άγχους στο θύμα και την οικογένειά του, τη μείωση της αξιοπιστίας της κατάθεσης, την αθώωση του δράστη, κ.λ.π. Οι επαγγελματίες που εξετάζουν τους ισχυρισμούς κακοποιημένων παιδιών θα πρέπει μεταξύ των άλλων να είναι ιδιαίτερα ευέλικτοι σε διαφορετικού συχνά τύπου προσεγγίσεις, έχοντας πάντα ως γνώμονα το συμφέρον του παιδιού και την προστασία των δικαιωμάτων του. Υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ωριμότητα των ανηλίκων, η ηλικία τους, οι ιδιαιτερότητές τους, το είδος της παραβίασης, το πολιτισμικό πλαίσιο, τα χαρακτηριστικά της υπόθεσης κ.ά. Στη χώρα μας η έλλειψη εστιασμένης εμπειρικής έρευνας, η έλλειψη ενός κώδικα δεοντολογίας και η μη παροχή εξειδικευμένης εκπαίδευσης, έχει συχνά ως αποτέλεσμα τον κάκιστο χειρισμό υποθέσεων, την παρεμπόδιση της ανεύρεσης της ουσιαστικής αλήθειας και τις πολλαπλές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των ανήλικων θυμάτων. Η παρούσα εισήγηση στόχο έχει να υπογραμμίσει την ανάγκη προστασίας της ανηλικότητας και την υπερίσχυση έναντι οιασδήποτε άλλης ιδιότητας του παιδιού (θύματος, θύτη, μάρτυρα κ.λ.π).

4. ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ: ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΡΙΩΝ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΟΝΕΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Ευαγγελία Νακοπούλου¹, Παναγούλα Γαλάνη¹, Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή¹, & Αναστασία Ψάλη²

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Η βία και η επιθετικότητα αποτελούν ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της σχολικής κοινότητας σε πολλές χώρες (Craig et al., 2000). Μια από τις μορφές επιθετικότητας που παρατηρείται στο σχολικό πλαίσιο είναι ο εκφοβισμός (bullying). Οι έρευνες καταδεικνύουν ομοιότητες και διαφορές ως προς τον τρόπο που οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς ορίζουν την έννοια του εκφοβισμού, καθώς και ως προς την αναφερόμενη συχνότητα εμφάνισης περιστατικών εκφοβισμού, από τις τρεις αυτές ομάδες. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των προαναφερθέντων ομοιοτήτων και διαφορών στο ελληνικό σχολικό πλαίσιο. Στην έρευνα συμμετείχαν 188 εκπαιδευτικοί, 302 γονείς και 406 μαθητές/ήτριες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για τη συλλογή των δεδομένων χορηγήθηκε το ερωτηματολόγιο «Η Ζωή στο Σχολείο» που κατασκευάστηκε με βάση τις κλίμακες Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire- Senior (1996) και Pro-Victim Scale (PVS) των Rigby & Slee (1991) στα πλαίσια του προγράμματος «Πυθαγόρας». Αναφορικά με τον ορισμό του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί δίνουν περισσότερο σύνθετους ορισμούς σε σχέση με τους μαθητές και τείνουν να περιλαμβάνουν συχνότερα τις έμμεσες μορφές εκφοβισμού στους ορισμούς τους. Σε σχέση με την συχνότητα του εκφοβισμού διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές αναφέρουν συνήθως, μεγαλύτερα ποσοστά εμφάνισης των διαφόρων μορφών εκφοβισμού σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς. Στατιστικά σημαντικές διαφορές εντοπίστηκαν κυρίως στην αναφερόμενη συχνότητα εκφοβισμού από τα παιδιά δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς τους. Ενώ στο δείγμα από τα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά στη συχνότητα εμφάνισης σε μία μόνο μορφή του εκφοβισμού, τη λεκτική διάκριση. Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας τόσο ως προς τον ορισμό της έννοιας όσο και ως προς τη συχνότητα του φαινομένου είναι σε συμφωνία με τη διεθνή βιβλιογραφία. Οι διαφορές μεταξύ των τριών ομάδων αναφορικά με τη συχνότητα του φαινομένου αναδεικνύουν την έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ μαθητών/ριών και γονέων-εκπαιδευτικών.

5. Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ ΜΕ ΔΙΑΒΗΤΗ

Ευφροσύνη Καλύβα & Ευλαμπία Μαλακωνάκη

City College, Affiliated Institution of the University of Sheffield

Πολλά παιδιά και έφηβοι με διαβήτη αντιμετωπίζουν όχι μόνο ιατρικά αλλά και κοινωνικά και ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία συχνά δεν αναγνωρίζονται από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Στόχος της συγκεκριμένης μελέ-

της είναι η διερεύνηση της ποιότητας ζωής των παιδιών και των εφήβων που πάσχουν από διαβήτη. Στην έρευνα συμμετείχαν 117 παιδιά και έφηβοι με διαβήτη ηλικίας 5-18 ετών, οι γονείς τους, καθώς και 128 συνομήλικοι χωρίς διαβήτη ή άλλα διαγνωσμένα προβλήματα υγείας. Συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο για τη γενική ποιότητα ζωής, καθώς και για την ποιότητα ζωής που σχετίζεται με το διαβήτη (Varni, Seid, & Rode, 1999). Τα παιδιά και οι έφηβοι με διαβήτη ανέφεραν ότι είχαν πιο φτωχή ποιότητα ζωής σε σχέση με τους συνομηλικούς τους χωρίς διαβήτη, ενώ η γενική ποιότητα της ζωής τους ήταν καλύτερη από την ποιότητα ζωής που συνδέεται με το διαβήτη. Οι γονείς των παιδιών με διαβήτη θεωρούν ότι τα παιδιά τους έχουν περισσότερες δυσκολίες από εκείνες που αναφέρουν τα ίδια τα παιδιά. Τα αγόρια που εμφάνισαν διαβήτη σε μεγαλύτερη ηλικία και έχουν λιγότερα υπεργλυκαιμικά επεισόδια παρουσιάζουν την καλύτερη ποιότητα ζωής. Τα ευρήματα συζητούνται αναφορικά με το σχεδιασμό υποστηρικτικών και συμβουλευτικών προγραμμάτων που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παιδιών και εφήβων που ζουν με το διαβήτη, καθώς και των οικογενειών τους.

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Πανεπιστήμιο Κρήτης**

Το Συμπόσιο αυτό αποσκοπεί στην παρουσίαση ερευνών πεδίου που αναφέρονται σε σύγχρονα οικογενειακά και κοινωνικά προβλήματα. Διερευνώνται ως εκ τούτου είτε με ερωτηματολόγια, είτε με συνεντεύξεις η παραμέληση/εξαμελεία (κακοποίηση) νηπίων μέσα στην οικογένεια, το παιχνίδι ως μέσο θεραπείας και στήριξης παιδιών με κινητικά προβλήματα, που φιλοξενούνται στην μονάδα Φυσικοθεραπείας του Γενικού Νοσοκομείου Ρεθύμνης και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στο Σύνδρομο ΟΗΤΑΗΑΡΑ-ΕΙΕΕ και τον τρόπο παρέμβασης του παιγνιοθεραπευτή, οι κοινωνικές αναπαραστάσεις των νέων για την ομοφυλοφιλική σχέση, τους άστεγους και την επιρροή των γονεϊκών προτύπων στη διάμορφωση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας χρόνιων νεφροπαθών τελικού σταδίου. Βασισμένοι στα συμπεράσματα των ερευνών, προβήκαμε σε προτάσεις για τρόπους παρέμβασης, ανάλογα με την περίπτωση που διερευνήθηκε.

1. Η ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΣΤΕΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Παναγιώτης Κακαλέτρης, Σταυρούλα Λάου, & Ζηνοβία Γιακουμεπτή
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στόχος της μελέτης αποτελεί η διερεύνηση στάσεων, αντιλήψεων των αστέγων για την ψυχοκοινωνική τους ταυτότητα και τους λόγους που βρίσκονται στο δρόμο. Η ομάδα αυτή αποτελεί μια κλειστή κοινότητα με πολλές ιδιαιτερότητες που την καθιστούν δύσκολα προσβάσιμη. Προσεγγίστηκαν 66 υποκείμενα στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας (Πειραιώς, Βοτανικός, Χαλκοκονδύλη) με ερωτηματολόγια κλειστών και ανοιχτών ερωτήσεων και συνεντεύξεις ημιδομημένες διαμορφωμένες σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο IMIS-εγωοικολογίας (Zavalloni, 1996). Ο μέσος όρος ηλικίας των αστέγων είναι 49%. Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι άγαμοι/διαζευγμένοι, με σοβαρά προβλήματα υγείας, ενώ εμφανίζουν και ψυχολογικά και ψυχιατρικά προβλήματα. Αξιοσημείωτη παρατήρηση αποτελεί και το γεγονός της χαμηλής εσωτερικής αλληλεγγύης και συνοχής της ενδοομάδας. Στην παρούσα εισήγηση, αναλύεται η δομή της αντικειμενικής κοινωνικής ταυτότητας των υποκειμένων και ο «άλλος» ως ομάδα και ιδεολογικό σχήμα.

2. ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Εμμανουέλα Παπά, & Ερατώ-Μαρία Ιωαννίδου
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σκοπός της έρευνας αποτελεί ο προβληματισμός για τα στερεότυπα που διατηρεί η κοινωνία για την ομοφυλοφιλική σχέση μεταξύ ανδρών ή γυναικών και ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν την ευαίσθητη αυτή κοινωνική ομάδα. Στη μελέτη αφενός δόθηκαν ερωτηματολόγια κλειστού τύπου σε 187 φοιτητές του Πανεπιστημίου Κρήτης και των δύο φύλων προκειμένου να εκφράσουν τη γνώμη τους για τη ταυτότητα, το φύλο, τους ρόλους και τη συμπεριφορά ομοφυλόφιλων και αφετέρου με συνεντεύξεις με τη μέθοδο της βιογραφικής προσέγγισης σε ό,τι αφορά την ενδοομάδα. Χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS για τα στατιστικά δεδομένα και η ποιοτική ανάλυση με τη μέθοδο της εγω-οικολογικής προσέγγισης για την ανάλυση συνεντεύξεων για την ανάλυση ομοφυλοφιλία. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι

οι ίδιοι οι ομοφυλόφιλοι δεν φέρουν σύγχυση σχετικά με την ταυτότητα του φύλου τους. Οι δε άνδρες ομοφυλόφιλοι εμφανίζονται ως πλήρως συνειδητοποιημένοι για την ανδρική τους ταυτότητα. Συνηθίζουν να διατηρούν φιλικές διαπροσωπικές σχέσεις με άνδρες και γυναίκες, θεωρώντας τον εαυτό τους συνειδητοποιημένο.

3. ΠΑΙΓΝΙΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΨΥΧΟΚΙΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, Λαμπρινή Φαμέλη, & Δήμητρα Νεοφωτίστου

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σκοπός της εισήγησης αυτής είναι η ψυχοδυναμική μεταξύ θεραπευτή και παιδιού, κατά την οποία το παιδί διερευνά συνειδητά ή μη γεγονότα που επηρέασαν τη ζωή του. Η θεραπεία μέσω του παιχνιδιού βοηθάει το παιδί να αποδεχθεί ομαλά το περιβάλλον του νοσοκομείου, να έχει μια καλή σχέση με τον νέο χώρο στον οποίο θα παραμείνει κάποιο χρονικό διάστημα για θεραπεία. Στόχος της παιγνιοθεραπείας αποτελεί η εξωτερίκευση των εσωτερικών συγκρούσεων με τη συμβολική μορφή του παιχνιδιού. Παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης της Α. η οποία πάσχει από σύνδρομο ΟΗΤΑΗΑΡΑ-ΕΙΕΕ. Χρησιμοποιήθηκε υλικό μπάλα-κούκλες για συνειδητοποίηση εννοιών χώρου, κουδουνάκια, φωτεινές μπάλες και άλλα μουσικά ερεθίσματα. Εκ μέρους του ερευνητή παρατήρηση και συντελεστική μάθηση. Χρησιμοποιήθηκε επίσης προβολικό υλικό, ζωγραφιές, παιχνίδια εμπορίου, αυτοσχέδια παιχνίδια με σκοπό την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση με το παιδί. Αποτελέσματα παρέμβασης: Έκφραση συναισθημάτων, καλύτερη επικοινωνία, άρθρωση λέξεων, μείωση υπερκινητικότητας, μάθηση δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης.

4. Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΜΕ ΧΡΟΝΙΑ ΝΕΦΡΙΚΗ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα & Ελίνα Μπρουχάτσκα

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σκοπός της μελέτης αυτής αποτελεί η διερεύνηση της ψυχοκοινωνικής ταυτότητας των χρόνιων πασχόντων από νεφρική ανεπάρκεια τελικού σταδίου (ΧΝΑ). Πιθανή σχέση μεταξύ των γονεϊκών προτύπων λειτουργίας (κοινωνικών και βιολογικών) μη αυτοεκτίμησης στην εικόνα του εαυτού αυτών των υποκειμένων και έναρξη της ασθένειας. 129 άτομα και των δύο φύλων πήραν μέρος στην έρευνα από διάφορες περιοχές της Κρήτης Δόθηκε ερωτηματολόγιο ανοικτών και κλειστών ερωτήσεων καθώς και ημιδομημένη συνέντευξη. Χρησιμοποιήθηκε μη παραμετρική ανάλυση μεταβλητών στις περιπτώσεις των μεταξύ τους συσχετίσεων για την ύπαρξη ή μη των στατιστικά σημαντικών στοιχείων στον πληθυσμό, προσομοιωτικές μέθοδοι Exact & Monte Carlo καθώς και correspondence analysis. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα γεγονότα ζωής και τα γονεϊκά πρότυπα της πατρικής οικογένειας φαίνεται να παρεμβαίνουν στην ιστορία ζωής των υποκειμένων σε βιολογικό και κοινωνικοοικονομικό ενδοψυχικό και διαπροσωπικό επίπεδο, ανεξαρτήτως φύλου, περισσότερο από της αντίστοιχης μητρικής οικογένειας.

5. ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ/ΠΑΡΑΜΕΛΗΣΗ ΝΗΠΙΩΝ

Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα & Ιωάννα-Σταματίνα Παναγιωτακοπούλου

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σκοπός της έρευνας αποτελεί η αναπαράσταση και η γνώση των νέων για την κακοποίηση και αμέλεια μέσω των παιδικών ατυχημάτων παιδιών ηλικίας 3-6 ετών, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο την υγεία τους και την ανάπτυξή τους. Χορηγήθηκαν 200 ερωτηματολόγια σε φοιτήτριες ηλικίας 18-25 ετών με δομή κλειστών ερωτήσεων και κλίμακες διαβάθμισης από 1-6 (από πολύ θετικό μέχρι πολύ αρνητικό) και ερωτήσεις ανοικτού τύπου για την σε βάθος ανάλυση των απόψεων των ερωτηθέντων. Πραγματοποιήθηκε ανάλυση και των δύο τύπων με τα στατιστικά πακέτα Excell & SPSS όπου μετρήθηκαν συχνότητες, συσχετίσεις και κατηγορίες απαντήσεων. Σε μεγάλο βαθμό τα άτομα της έρευνας υποστηρίζουν ότι η παραμέληση δεν είναι κακοποίηση, όμως θέτει σε κίνδυνο την υγεία του παιδιού. Η παραμέληση επιφέρει άγχος στο παιδί και ψυχολογικά προβλήματα και χαρακτηρίζεται από έλλειψη αλληλεπίδρασης γονέα-παιδιού. Βασισμένοι στις απαντήσεις προβήκαμε σε προτάσεις συμβουλευτικής παρέμβασης.

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αγγελική Γενά**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Γεώργιος Σιδερίδης**, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στόχος του παρόντος συμποσίου είναι να παρουσιάσει το θεωρητικό πλαίσιο, το σκεπτικό και τρεις έρευνες που καταδεικνύουν πώς είναι δυνατό να εφαρμοστεί το συστημικό συμπεριφοριοαναλυτικό μοντέλο με σκοπό την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση των προβλημάτων, που συνεπάγεται ο αυτισμός, για το ίδιο το παιδί που προσβάλλεται από τη διαταραχή αυτή, για τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του, αλλά και για τους ειδικούς που καλούνται να παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε παιδιά με αυτισμό. Συνεπώς, το παιδί, η οικογένεια και οι θεραπευτές αντιμετωπίζονται ως τρία σημαντικά και αλληλεπιδρώντα συστήματα που χρήζουν στήριξης, προκειμένου για την καλύτερη δυνατή αντιμετώπιση του αυτισμού. Η πρώτη εισήγηση αποσκοπεί στην παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς και το σκεπτικό για το πώς η συμπεριφοριοαναλυτική προσέγγιση μπορεί να εφαρμοστεί στην ελληνική πραγματικότητα, μέσα από μια συστημική προοπτική. Το μοντέλο αυτό θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμο για την ελληνική πραγματικότητα, όπου η οικογένεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην πορεία και την εξέλιξη του παιδιού σε όλες τις φάσεις της ανάπτυξής του. Η δεύτερη εισήγηση αποτελεί ένα παράδειγμα συμπεριφοριοαναλυτικής έρευνας, μέσω της οποίας οι ερευνήτριες αποσκοπούν στη βέλτιστη δυνατή αντιμετώπιση καίριων προβλημάτων στον αυτισμό, όπως η ελλιπής ανάπτυξη Θεωρίας του Νου και η συναισθηματική απροσφορότητα. Στην τρίτη εισήγηση θα παρουσιαστούν, αφενός μεν τα ευρήματα μιας πανελλήνιας έρευνας που αξιολόγησε τις βασικές ανάγκες της ελληνικής οικογένειας με παιδί με αυτισμό και αφετέρου τα αρχικά ευρήματα από μια μακρόχρονη έρευνα, η οποία βασίζεται στις αρχές της ψυχοεκπαίδευσης και αποσκοπεί στην παροχή συμβουλευτικής στήριξης και εκπαίδευσης της οικογένειας, ώστε να αντεπεξέλθει επαρκέστερα στο στίγμα, που συνεπάγεται η παρουσία παιδιού με αναπηρία στην οικογένεια, και τις συνέπειές του. Η τέταρτη και τελευταία εισήγηση αφορά στην εξειδίκευση στις εφαρμογές της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς στον αυτισμό, ως καθοριστικής συνθήκης για την αποφυγή της επαγγελματικής εξουθένωσης, βελτίωσης της αυτο-εικόνας του θεραπευτή και επαρκούς κατάρτισής του, ώστε να αντεπεξέρχεται ικανοποιητικά στις προκλήσεις που ενέχει η θεραπεία και η εκπαίδευση του παιδιού με αυτισμό.

1. ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΟΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Glenn (1997), με ιδιαίτερη ευστοχία, ορίζει τα συμπεριφορικά συστήματα, ως συστήματα που αφορούν στις λειτουργικές σχέσεις που προκύπτουν μέσα από τη δυναμική αλληλεπίδραση του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Υπάρχει πλειάδα ερευνών, οι οποίες βάσει του μοντέλου της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης της Συμπεριφοράς, αποσκοπούν στην ανάδειξη δεξιοτήτων, καθώς και στον περιορισμό των προβληματικών συμπεριφορών των παιδιών με αυτισμό. Αντίθετα, είναι ελάχιστες οι έρευνες που αξιολογούν τις ανάγκες της οικογένειας και των ειδικών που εργάζονται με παιδιά με αυτισμό, ενώ ταυτόχρονα αποσκοπούν και στην ικανοποίηση αυτών των αναγκών. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να καταδείξει τη σημασία μιας συστημικής αντιμετώπισης του αυτισμού, στο πλαίσιο της Ανάλυσης της Συμπεριφοράς, παρεμβαίνοντας, όχι μόνο σε επίπεδο αντιμετώπισης των αναγκών του παιδιού, αλλά ταυτόχρονα παρέχοντας και την απαιτούμενη στήριξη και εκπαίδευση τόσο στην οικογένεια όσο και στους επαγγελματίες ψυχικής υγείας και εκπαιδευτικούς που, ως συγκοινωνούντα δοχεία, αλληλο-επηρεάζονται. Επίσης τονίζεται η σημασία προσαρμογής του θεραπευτικού αυτού μοντέλου στην ελληνική πολιτισμική πραγματικότητα.

2. ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥ ΣΕ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

Εριφύλλη Τσιρέμπολου & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με τους Baron-Cohen, Leslie και Frith (1985), η τριάδα των μειονεκτημάτων συμπεριφοράς (κοινωνικές σχέσεις, επικοινωνία, φανταστικό παιχνίδι), αλλά και οι νησίδες ικανοτήτων που παρατηρούνται σε παιδιά με αυτισμό, απορρέουν από την ανεπάρκεια της ικανότητας που αφορά στην «ανάγνωση του νου». Το γεγονός ότι το παιδί με αυτισμό δεν είναι σε θέση να κατανοήσει, σε ικανοποιητικό βαθμό, τις νοητικές αναπαραστάσεις, έχει επιπτώσεις τόσο στην ικανότητα αναγνώρισης και αξιολόγησης της συναισθηματικής κατάστασης του ίδιου, καθώς και των άλλων.

λων, όσο και στην κατάλληλη έκφραση και ρύθμιση των συναισθημάτων. Πρόκειται για μια πιλοτική διερεύνηση σχετικά με την ανάπτυξη της Θεωρίας του Νου και της συμβολής της στη συναισθηματική έκφραση των παιδιών με αυτισμό. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν τα δεδομένα ενός αγοριού προσχολικής ηλικίας με αυτισμό το οποίο διδάχτηκε προαπαιτούμενες δεξιότητες και δοκιμασίες Θεωρίας του Νου πρώτου επιπέδου. Ο πειραματικός σχεδιασμός που χρησιμοποιήθηκε ήταν πολλαπλές γραμμές βάσης δοκιμασιών, σύμφωνα με τον οποίο καταδεικνύεται ότι είναι εφικτή η πρόσκτηση δεξιοτήτων Θεωρίας του Νου μέσω της χρήσης συστηματικών συμπεριφοριοαναλυτικών τεχνικών, όπως συναφειακή ενίσχυση, τμηματική βοήθεια και παροχής προτύπων προς μίμηση.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΟΝΕΩΝ ΜΕ ΠΑΙΔΙ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ

Γεώργιος Μπαλαμώτης & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Παρά το πλήθος των ερευνών στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις ανάγκες, και ιδιαίτερα το άγχος που βιώνουν οι γονείς των παιδιών με αυτισμό, η παρούσα έρευνα είναι η πρώτη στην πατρίδα μας, που αξιολόγησε συστηματικά τις ανάγκες αυτές. Το δείγμα της έρευνας ήταν πανελλήνιο και οι ανάγκες των γονέων αξιολογήθηκαν με χρήση ερωτηματολογίου για το σύνολο του δείγματος, ενώ επιπρόσθετα, για μια μικρή ομάδα γονέων, έγινε και πιο ενδελεχής αξιολόγηση, μέσω ομάδας εστίασης και ανάλυσης περιεχομένου των συζητήσεων των γονέων που συμμετείχαν στην ομάδα. Η παρούσα έρευνα κατέδειξε τις πολύ μεγάλες ανάγκες των οικογενειών για επίσημες και ανεπίσημες μορφές κοινωνικής στήριξης. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν, συνοπτικά, αφενός τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας, αλλά και τα πρώτα ευρήματα από μακρόχρονη έρευνα που σχεδιάστηκε, βάσει των αναγκών της ελληνικής οικογένειας, και αποσκοπεί στην ενίσχυση την επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας και στην παροχή συμβουλευτικής και στήριξης, με σκοπό την ενδυνάμωση της. Η δεύτερη αυτή έρευνα μεθοδολογικά βασίστηκε στο θεραπευτικό μοντέλο της ψυχοεκπαίδευσης.

4. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΟΜΑΔΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΠΟΥ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΑΥΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ ΤΟΥΣ ΣΕ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Χριστίνα Τσολή & Αγγελική Γενά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι εκπαιδευτικοί και οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας συχνά διατυπώνουν επαγγελματικές ανησυχίες που παραπέμπουν σε επαγγελματική εξουθένωση, ιδιαίτερα δε, όταν εργάζονται με άτομα με χρόνιες διαταραχές, όπως ο αυτισμός. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους ως εκπαιδευτικών ή θεραπευτών μέσω της δια βίου επιμόρφωσης, αποτελεί βασική συνθήκη, η οποία θα μπορούσε να βελτιώσει την αυτό-εικόνα τους και να περιορίσει την επαγγελματική τους εξουθένωση. Στόχο της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών και προσδοκιών ομάδας εκπαιδευτικών και επαγγελματιών ψυχικής υγείας, καθώς και η αποτίμηση της εμπειρίας τους, από ένα διετές σεμινάριο εξειδίκευσης στον αυτισμό. Η μέθοδος των ομάδων εστίασης (focus groups) και η ανάλυση περιεχομένου αξιοποιήθηκαν για τη συλλογή και την ανάλυση, αντίστοιχα, των δεδομένων της παρούσας έρευνας. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστούν δεδομένα που συλλέχθηκαν σε τρεις φάσεις της έρευνας: (α) κατά την έναρξη του σεμιναρίου, (β) μετά το πέρας του πρώτου έτους και (γ) μετά την ολοκλήρωση του σεμιναρίου. Οι βασικοί στόχοι των επιμορφούμενων μπορούν να συνοψισθούν ως εξής: (α) βελτίωση των θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων στον αυτισμό, (β) προσωπική ανάπτυξη και βελτίωση της αυτό-εικόνας τους ως θεραπευτών και (γ) ανάπτυξη συνεργατικών σχέσεων με τους συναδέλφους και με τις οικογένειες των παιδιών με αυτισμό. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις των επιμορφούμενων, οι προαναφερθέντες στόχοι επιτεύχθηκαν. Παράλληλα διατυπώθηκαν προτάσεις για μελλοντική βελτίωση του επιμορφωτικού σεμιναρίου.

ΔΙΟΜΑΔΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ: ΟΥΦΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αλεξάνδρα Χαντζή**, Πάντειο Πανεπιστήμιο
Συζητητής: **Ξένια Χρυσοχόου**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι διομαδικές σχέσεις αποτελούν ένα από τα διαχρονικά πλέον δημοφιλή πεδία έρευνας στην Κοινωνική Ψυχολογία. Στόχος του συμποσίου είναι να αναδείξει κάποια θέματα σύγχρονου προβληματισμού αναφορικά με τις διομαδικές σχέσεις, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εφαρμοσμένο επίπεδο. Οι δύο πρώτες ανακοινώσεις αφορούν την «ουσιοποίηση» των κοινωνικών κατηγοριών. Συγκεκριμένα, η Μ. Κάκκου εξετάζει, στο πλαίσιο του μοντέλου των πέντε σταδίων των διομαδικών σχέσεων, πως η ουσιοποιητική πεποίθηση διαφοροποιείται ανάλογα με τη θέση που κατέχουν οι ομάδες στην κοινωνική ιεραρχία, καθώς και το μεσολαβητικό ρόλο της ουσιοποίησης στη σχέση μεταξύ διαφορετικών όρων διομαδικής σύγκρουσης και εξήγησης των κοινωνικών διαφορών. Ακολούθως, οι Αρβανίτης και Χαντζή εισηγούνται μια εναλλακτική θεώρηση του «εσσηνσιαλισμού» («ουσιοποίησης») των κοινωνικών κατηγοριών, με βάση τη δυνατότητα εξήγησης και απόδοσης των επιφανειακών χαρακτηριστικών των κατηγοριών, και διαπιστώνουν μια πλασματική συνάφεια μεταξύ ουσιοποιημένων κατηγοριών και χαρακτηριστικών που τους αποδίδονται, η οποία ενισχύει, όπως υποστηρίζεται, την προσλαμβανόμενη διαφοροποίηση των κατηγοριών και «οδηγεί» στην προκατάληψη. Οι επόμενες δύο ανακοινώσεις αφορούν όψεις και εκφάνσεις της κοινωνικής ταυτότητας. Συγκεκριμένα, ο Δ. Μπάρκας εξετάζει τις προϋποθέσεις για ενεργό συμμετοχή εργαζομένων σε κοινωνική διαμαρτυρία, υπό το πρίσμα ευρύτερων προσεγγίσεων της κοινωνικής ταυτότητας, και εντοπίζει παράγοντες που συνδέονται με διαφορετικά επίπεδα ταύτισης (με ακτιβιστές κορυφής, βάσης, εργαζομένους). Τέλος, η Α. Μελίστα, εξετάζει τη λειτουργία της «σύγκρουσης» μεταξύ κυρίαρχης εθνικής πλειοψηφίας και μεταναστών σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο, στη δομή και τη σημασία της εθνικής ταυτότητας Ελλήνων μαθητών, όπως αυτή αναδύεται από την επιχειρηματολογία τους αναφορικά με την άποψη ότι «σημαιοφόροι πρέπει να γίνονται και αλλοδαποί μαθητές». Τα αποτελέσματα των παραπάνω ερευνών θα συζητηθούν στο ευρύτερο πλαίσιο των θεωριών των διομαδικών σχέσεων.

1. Η ΕΞΗΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΟΥΣΙΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Παρασκευή-Μυρτώ Κάκκου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η υπό παρουσίαση έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο της μελέτης της ουσιοποίησης των κοινωνικών κατηγοριών και φιλοδοξεί να αναδείξει το ρόλο των ασύμμετρων κοινωνικών σχέσεων στην διαμόρφωση του ουσιοποιητικού σκεπτικού. Για τη διερεύνηση αυτής της ιδέας διεξάγεται πείραμα το οποίο εγχειρηματοποιεί τα πέντε στάδια των διομαδικών σχέσεων των Taylor & MacKirnan (1984), προκειμένου να εξετάσει πώς μπορεί η ουσιοποιητική πεποίθηση να διαφοροποιείται για τις κρινόμενες ομάδες ανάλογα με τη θέση που αυτές κατέχουν στην κοινωνική ιεραρχία. Πέρα από την ουσιοποίηση των κατηγοριών (με βάση την κλίμακα των Haslam et al. (2000) που ελέγξαμε σε Ελληνικό πληθυσμό), η επίδραση των κοινωνικών σχέσεων μελετάται σε ένα σύνολο σκεπτικών. Τέτοια σκεπτικά είναι η νομιμοποίηση του συστήματος (Jost & Banaji, 1994), τα στερεότυπα (Fiske et al., 2002) και οι προτιμήσεις των κοινωνικών κατηγοριών Bourdieu (1989), καθώς και η απόδοση της δυνατότητας κοινωνικής κινητικότητας και η πιθανότητα κοινωνικής αλλαγής. Στόχος της έρευνας είναι να ελέγξουμε τη σχέση μεταξύ κοινωνικών σχέσεων και συγκεκριμένων αναπαραστάσεων για τις κοινωνικές κατηγορίες καθώς και τον πιθανό μεσολαβητικό ρόλο ουσιοποιητικών λογικών μεταξύ διαφορετικών όρων διομαδικής σύγκρουσης και εξήγησης των κοινωνικών διαφορών. Τα αποτελέσματα θα συζητηθούν στα πλαίσια των θεωριών των διομαδικών σχέσεων και της κοινωνικής κατηγοριοποίησης.

2. ΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΛΗΨΗ: ΜΙΑ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΕΣΣΗΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Αλέξιος Αρβανίτης & Αλεξάνδρα Χαντζή

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η μελέτη του εσσηνσιαλισμού εστιάζει στις κοινωνικές ομάδες οι οποίες γίνονται αντιληπτές σαν να έχουν κάποιες «κρυφές» και αμετάβλητες ιδιότητες που τις προσδιορίζουν και τις διαμορφώνουν. Ιδίως στην κοινωνική ψυχολογία, η έρευνα αξιοποιεί έννοιες που αναφέρονται στον τρόπο πρόσληψης των κοινωνικών κατηγοριών ώστε να μπορέσει να διαπιστώσει ποιες κοινωνικές ομάδες προσλαμβάνονται σαν να προσδιορίζονται από κάποια βαθύτερη «μεταφυσική» ουσία. Τέτοιες έννοιες είναι, για παράδειγμα, η υποστασιακότητα, η σταθερότητα, η φυσικότητα. Στον τομέα της

γνωστικής ψυχολογίας, η «μεταφυσική» αυτή ουσία αναζητείται στη διαδικασία απόδοσης επιφανειακών χαρακτηριστικών σε βαθύτερα, κρυφά χαρακτηριστικά. Η παρούσα εργασία προσφέρει μία εναλλακτική θεώρηση του εσσενσιαλισμού των κοινωνικών κατηγοριών, βασιζόμενη κυρίως στη προσέγγιση της γνωστικής ψυχολογίας. Η έρευνα 1 μελετά τον τρόπο που μπορούν να διαχωριστούν οι κοινωνικές κατηγορίες σε εσσενσιαλισμένες και μη εσσενσιαλισμένες με βάση τη δυνατότητα εξήγησης και απόδοσης των επιφανειακών χαρακτηριστικών. Η έρευνα 2 προσφέρει μία σύνδεση μεταξύ του εσσενσιαλισμού και της πλασματικής συνάφειας και υποστηρίζει ότι, σε ό,τι αφορά τις εσσενσιαλισμένες κατηγορίες, παρουσιάζεται μία πλασματική συνάφεια μεταξύ των κοινωνικών κατηγοριών και των επιφανειακών χαρακτηριστικών που τους αποδίδονται. Η έρευνα 3 προσφέρει μία σύνδεση μεταξύ του εσσενσιαλισμού, της διαφορετικότητας και της προκατάληψης. Με βάση τα πορίσματα των τριών ερευνών προσφέρεται ένα μοντέλο της γνωστικής διαδικασίας του εσσενσιαλισμού που βασίζεται στην πλασματική συνάφεια ως απαρχή μίας διαδικασίας αντιληπτής διαφοροποίησης και δημιουργίας προκατάληψης.

3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ: ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΑΠΕΡΓΙΑΚΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ

Δημήτριος Μπάρκας

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σύμφωνα με θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις (Simon et al., 1998) για την ενεργό συμμετοχή σε μια κοινωνική διαμαρτυρία δεν αρκεί η ταύτιση ενός ατόμου με τη σχετική ομάδα ή την ευρύτερη κατηγορία, όπως προτείνει η θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας (Tajfel, 1974), αλλά απαιτείται η ταύτιση με τους ακτιβιστές που είναι δραστήριοι για την προώθηση των ομαδικών συμφερόντων. Αντίθετα, σε έρευνα που πραγματοποιήσαμε στα πλαίσια της Γενικής Απεργίας για το ασφαλιστικό (13-2-2008) που καλούσαν τα τριτοβάθμια συνδικάτα (ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ) τα αποτελέσματα δείχνουν να μην επιβεβαιώνουν αυτή την ερμηνεία. Στην έρευνα μοιράστηκαν περίπου 327 ερωτηματολόγια σε εργαζόμενους που ήταν παρόντες στη συγκέντρωση – διαδήλωση, από τα οποία πήραμε πίσω ταχυδρομικά τα 54 (16.5% επιστροφή). Από αυτούς 26 ήταν άντρες και 28 γυναίκες, ηλικίας από 18 έως 58 χρονών (μ.ο. 38,5), ενώ σημαντικότερος στόχος της διαδήλωσης θεωρήθηκε να γίνουν «αλλαγές που να βελτιώνουν πραγματικά το επίπεδο ζωής των εργαζομένων». Για τους διαδηλωτές βρέθηκε χαμηλή η ταύτιση με την ηγεσία των ακτιβιστών σε επίπεδο κορυφής («ΓΣΕΕ ή ΑΔΕΔΥ») και ελαφρώς υψηλότερη με τους ακτιβιστές σε επίπεδο βάσης («συνδικαλιστές σωματείων»). Η ταύτιση των διαδηλωτών με τη γενικότερη κατηγορία («εργαζόμενοι») στην οποία υπάγονται είναι σημαντικά υψηλότερη. Με μια σειρά παλινδρομήσεων διερευνήθηκαν παράγοντες που συνδέονται με τις διαφορετικές ταυτίσεις, όπως η αποτελεσματικότητα της διαδήλωσης, τα κίνητρα συμμετοχής σε αυτή, τις αποδόσεις ευθυνών για το ασφαλιστικό καθώς και πεποιθήσεις για την πολιτική και τον νεοφιλελευθερισμό ώστε να αναλυθούν οι συνθήκες που οδηγούν σε αυτές τις διαφορετικές ταυτίσεις.

4. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ: ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ

Αναστασία Μελίστα

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα έρευνα μελετά τη λειτουργία της σύγκρουσης και των αποτελεσμάτων της στη δομή και τη σημασία της εθνικής ταυτότητας των ατόμων, τα οποία ανήκουν στην κυρίαρχη εθνική πλειοψηφία, σε ένα πολυπολιτισμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, σκοπός είναι η διερεύνηση του περιεχομένου της ελληνικής εθνικής ταυτότητας υπό το πρίσμα των αλλαγών που έχουν συμβεί στην ελληνική κοινωνία λόγω της μετανάστευσης. Στην έρευνα συμμετέχουν 195 Έλληνες μαθητές ηλικίας 12 περίπου ετών που φοιτούσαν σε δημοτικά σχολεία του λεκανοπεδίου της Αττικής. Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να επιχειρηματολογήσουν υπέρ ή κατά της άποψης ότι «Σημαιοφόροι πρέπει να γίνονται και οι αλλοδαποί μαθητές». Από τα αποτελέσματα αναδύθηκε καταρχήν το περιεχόμενο της ελληνικής εθνικής ταυτότητας και προσδιορίστηκαν τα όρια του εθνικού ανήκιν. Κατά δεύτερο λόγο αναδείχθηκαν οι σχέσεις των Ελλήνων με τους μετανάστες. Οι σχέσεις αυτές χαρακτηρίζονται από καχυποψία, η οποία εκφράζεται άλλοτε άμεσα και άλλοτε έμμεσα. Η επιχειρηματολογία των παιδιών κινήθηκε ανάμεσα σε δύο πόλους: τον εθνικό εαυτό – την ισότητα και το σεβασμό των δικαιωμάτων των μεταναστών, ωστόσο ήταν εμφανής ο διαχωρισμός ανάμεσα σε αυτούς που ανήκουν στο ελληνικό έθνος και στους άλλους, τους ξένους.

5. ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ, ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Ελένη Μακρή

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Οι εξαγορές/συγχωνεύσεις μεταξύ οργανισμών με βάση το Θεωρητικό Πλαίσιο της Κοινωνικής Ταυτότητας (ΘΚΤ) αποτελούν «απειλή» για την ταυτότητα των εργαζομένων, καθώς δεν επιτυγχάνεται η «ομαλή» μετάβαση της ψυχολογικής πραγματικότητας από τον προ-συγχώνευσης στο συγχωνευμένο οργανισμό, λόγω απώλειας της «αίσθησης της συνέχειας». Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των επιπτώσεων της συγχώνευσης/εξαγοράς στη δέσμευση που αισθάνονται οι εργαζόμενοι απέναντι στο συγχωνευμένο οργανισμό. Η έρευνα εξετάζει πώς όψεις οργανωτικής κουλτούρας προσανατολισμένες στον «ανθρώπινο παράγοντα» (επίπεδο οργανισμού/μακρο-επίπεδο), επηρεάζουν εκείνους που αναφέρονται στο ατομικό επίπεδο (επίπεδο εργαζόμενου/μικρο-επίπεδο), όπως το στρες, την επαγγελματική ικανοποίηση και μέσω της ενότητας που αισθάνονται οι εργαζόμενοι ως ομάδα και της υποστήριξης που προσλαμβάνουν από τον οργανισμό, καταλήγουν να νιώθουν δεσμευμένοι απέναντί του. Οι όψεις της κουλτούρας του «ανθρώπινου παράγοντα» συνδέονται με μεγαλύτερη επαγγελματική ικανοποίηση και δέσμευση απέναντι στον οργανισμό μέσω της μείωσης του στρες. Η ενότητα και η υποστήριξη από τον οργανισμό έχουν, επίσης, άμεσα ή έμμεσα συσχετιστεί με θετικότερο προσανατολισμό απέναντι στον οργανισμό. Στην έρευνα συμμετείχαν 140 εργαζόμενοι δύο συγχωνευμένων οργανισμών, οι οποίοι διέφεραν ως προς τη μορφή συγχώνευσης (τυπική/ήπια, τυπική/ακραία). Οι μετρήσεις ελήφθησαν μέσω ερωτηματολογίου και αφορούσαν την οργανωτική κουλτούρα, το στρες, την επαγγελματική ικανοποίηση, την ενότητα ως ομάδα, την προσλαμβανόμενη υποστήριξη από τον οργανισμό και τη δέσμευση απέναντι σε αυτόν. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η επίδραση των όψεων της οργανωτικής κουλτούρας στη δέσμευση απέναντι στο συγχωνευμένο οργανισμό είχε ως διαμεσολαβητικούς παράγοντες το στρες, την επαγγελματική ικανοποίηση, την ενότητα ως ομάδα και την προσλαμβανόμενη υποστήριξη από τον οργανισμό. Τα ευρήματα συζητώνται υπό το πρίσμα ευρημάτων συναφών ερευνών.

Συμπόσιο 45

Σάββατο 18.00-19.30

Αμφιθέατρο Σαράτση

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑ ΚΑΙ Η ΕΞΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Οργανωτές: Γεωργία Ψαρρά & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πρόεδρος-Συζητητής: Γεωργία Ψαρρά, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κάθε συμπεριφορά, φυσιολογική ή παθολογική, είναι το αποτέλεσμα μίας διαδικασίας επικοινωνίας σε κάποιο κοινωνικό πλαίσιο (context) που συνιστά ταυτόχρονα και σύστημα επικοινωνίας. Στα πλαίσια του συμποσίου αυτού θα παρουσιαστούν, αρχικά, θεωρητικά ζητήματα ανιχνεύοντας όψεις της επικοινωνίας. Ακολούθως, θα παρουσιαστεί η δομή των σεμιναρίων/μαθημάτων όπου οι φοιτητές εκπαιδεύονται σταδιακά στις βασικές δεξιότητες επικοινωνίας. Θα παρουσιαστούν σύγχρονες θεωρίες και έρευνες της επικοινωνίας που εξετάζουν την σχέση της με το συναίσθημα, τις γνωστικές διεργασίες και την νευροφυσιολογία. Στο βιωματικό μέρος των σεμιναρίων, ακολουθείται η εξής διαδικασία για την εκπαίδευση στις βασικές δεξιότητες επικοινωνίας: προβολή video με παιχνίδια ρόλων εφαρμόζοντας την εκάστοτε δεξιότητα, επεξεργασία του υλικού των ασκήσεων για εκπαίδευση στις μικρές ομάδες πάνω στα βίντεο, παιχνίδια ρόλων σε ομάδες, (εξάσκηση μίας κάθε φορά δεξιότητας), και ανατροφοδότηση από συντονιστές και την ομάδα. Έμφαση δίνεται στη σημασία της ολόπλευρης λειτουργίας της επικοινωνίας (αναλογική/σημασιολογική, λεκτική/μη λεκτική, σκέψη/συναίσθημα/σώμα). Θα προβληθούν μέρη από το DVD και το υλικό των ασκήσεων. Τέλος, οι συμμετέχοντες του συμποσίου θα εμπλακούν στη διαδικασία με βιωματικό τρόπο.

1. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ (DYNAMIC SOCIAL IMPACT THEORY) ΚΑΙ ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εμμανουήλ Κωνσταντινίδης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η θεωρία της δυναμικής κοινωνικής επίδρασης, η οποία εισηγήθηκε από τον Bibb Latane, είναι επηρεασμένη από τις διεργασίες και τις αρχές που διέπουν τα νευρωνικά δίκτυα και βασίζεται σε θεωρητικές και μεθοδολογικές παραδοχές από το χώρο της Γνωστικής και της Κοινωνικής Ψυχολογίας όπως είναι τα γνωστικά σχήματα και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις. Η DSIT είναι μια κοινωνικογνωστική προσέγγιση ανάλυσης και ερμηνείας πολλών ψυχοκοινωνικών φαινομένων, ένα από τα οποία είναι η Επικοινωνία.

2. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ «ΔΙΠΛΟΥ ΔΕΣΜΟΥ»

Γεωργία Ψαρρά & Ιωάννα Αποστολοπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ομάδα του Palo Alto στην Καλιφόρνια, με επικεφαλής τον G. Bateson, μελετώντας την ανθρώπινη επικοινωνία, διατύπωσε τις εξής αρχές: Δεν υπάρχουν απλά μηνύματα στην ανθρώπινη επικοινωνία. Είμαστε πάντοτε πομποί και δέκτες πολλαπλών μηνυμάτων, λεκτικών και εξωλεκτικών, που το καθένα προσδιορίζει ή τροποποιεί το άλλο. Το κάθε μήνυμα αποκτά νόημα όχι μόνο από το περιεχόμενό του, αλλά και από τις ενισχύσεις, διαφοροποιήσεις, ακυρώσεις που δέχεται από άλλα μηνύματα που μπορεί να είναι ταυτόχρονα, να προηγούνται ή και να έπονται χρονικά. Το μήνυμα δεν είναι μόνο νόημα αλλά και επίδραση στη συμπεριφορά. Η μια πλευρά του αντιστοιχεί στην πληροφορία, η άλλη όμως υποδηλώνει κατεύθυνση ή εντολή. Διατύπωσαν την υπόθεση του «διπλού δεσμού»: Ο λόγος και η συμπεριφορική συμπεριφορά αποτελούν απάντηση σε αντικρουόμενα μηνύματα διαφορετικών επιπέδων μέσα σε μία σημαντική σχέση, όπου τόσο η διαφυγή από το πεδίο επικοινωνίας όσο και ο σχολιασμός της ασυμβατότητας των μηνυμάτων έχουν αποκλειστεί/απαγορευτεί. Χαρακτηριστικά: 1. σχέση σημαντική, 2. σχέση που συνεχίζεται, 3. μήνυμα λεκτικό-διαταγή (η παραβίαση σημαίνει τιμωρία), 4. μήνυμα σε άλλο επίπεδο, πιο αφηρημένο, μη λεκτικό, με διαταγή που η παραβίαση είναι τιμωρία και ακριβώς αντίθετο από το λεκτικό, 5. υποχρέωση σε απάντηση, και αδυναμία διαφυγής (δεν μπορείς να μην απαντήσεις) 6. αδυναμία, απαγόρευση μεταεπικοινωνίας. Πως λύνεται ο διπλός δεσμός: χαλαρώνεις την σημαντική σχέση, σχολιάζεις την κατάσταση, φεύγεις, απαντάς στα δύο επίπεδα με κάτι παράδοξο.

3. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΙΝΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Ίων Μπεράτης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα έργα τέχνης αποτελούν την γλώσσα της παγκόσμιας επικοινωνίας, μια επικοινωνία που έχει τη δυνατότητα να διαπερνά το χώρο και το χρόνο. Με αφητηρία την παρουσίαση έργων από το χώρο της εικαστικής, της λογοτεχνίας και της μουσικής θα διερευνηθεί ο διάυλος επικοινωνίας που δημιουργείται ανάμεσα στον προσωπικό κόσμο του δημιουργού και τον εξωτερικό κοινωνικό κόσμο. Τα συναισθήματα, οι σκέψεις, τα όνειρα, οι αγωνίες, οι προβληματισμοί που καθοδηγούν το έργο του αποκτούν την ελευθερία μέσα από το δημιούργημα για να ταξιδέψουν πέρα και μακριά του. Ένα ταξίδι όπου το παγκόσμιο και διαχρονικό νόημα των έργων, εξαιτίας αυτής της ίδιας της οικουμενικότητας που το χαρακτηρίζει, έχει τη δυνατότητα να μετασχηματίζεται και να εξελίσσεται αγγίζοντας ανθρώπους διαφορετικών εποχών, κοινωνιών και πολιτισμών.

4. ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ» ΤΟΥ ΕΚΠΑ. Η ΝΕΑ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2007/2008 ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Αναστασία Σοφianoπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Γιατί είναι βασικό οι φοιτητές να ασκούνται στις δεξιότητες επικοινωνίας και να εμβαθύνουν στις θεωρίες? Το σεμινάριο «Δεξιότητες Επικοινωνίας» γίνεται στα πλαίσια μαθήματος «Ψυχολογία της Επικοινωνίας» (Εποπτεία: Καθ. Α. Καλαντζή-Αζίζι), ήδη από το 1997, και συντονίζεται από τη Δρ. Γ. Ψαρρά. Στο σεμινάριο παρουσιάζονται αρχικά οι βασικές δεξιότητες επικοινωνίας, μία σε κάθε συνάντηση. Στη συνέχεια οι φοιτητές εκπαιδεύονται σταδιακά στις δεξιότητες μέσω παιχνιδιού ρόλων στις μικρές ομάδες. Η δομή του σεμιναρίου λαμβάνει την ακόλουθη μορφή: θεωρία, βιωματικό μέρος (παίξιμο ρόλων σε ομάδες, εξάσκηση μίας κάθε φορά δεξιότητας), ανατροφοδότηση από τους συντονιστές και την ομάδα. Το οπτικοακουστικό υλικό/DVD με τις βασικές δεξιότητες επικοινωνίας κατασκευάστηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2006/2007, με τη συνεργασία των φοιτητών που συμμετείχαν στο σεμινάριο. Παράλληλα με το DVD δημιουργήθηκε και υλικό ασκήσεων για εκπαίδευση στις μικρές ομάδες πάνω στα βίντεο. Το υλικό έχει παρουσιαστεί μέχρι στιγμής σε μορφή Workshop στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Κλινικής Ψυχολογίας, και Ψυχολογίας της Υγείας της ΕΛΨΕ (Θεσσαλονίκη 9-11 Νοεμβρίου 2007), και στο 11ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας (Ρέθυμνο 18-22 Απριλίου 2007) με θέμα: Βιωματικό σεμινάριο βασικών δεξιοτήτων επικοινωνίας με video και εμπύχωση. Από το Χειμερινό Εξάμηνο 2007/2008 τροποποιήθηκε και ο τρόπος διδασκαλίας στα πλαίσια του σεμιναρίου, όπου οι δεξιότητες παρουσιάζονται μέσω των παραδειγμάτων που προβάλλονται. Στη συνέχεια οι φοιτητές συζητούν τις σημειώσεις τους και ακολουθεί παιχνίδι ρόλων, αφού οι ίδιοι έχουν ήδη πρώτα αποκτήσει τριβή και εμπειρία με την υπό εξάσκηση δεξιότητα. Το CD χρησιμοποιείται για εκπαιδευτικούς σκοπούς πλέον και από άλλους διδάσκοντες. Θα γίνει παρουσίαση του νέου τρόπου διδασκαλίας, και θα προβληθούν μέρη από το DVD και το υλικό των ασκήσεων. Τέλος, οι συμμετέχοντες του συμποσίου θα εμπλακούν στη διαδικασία με βιωματικό τρόπο.

ΓΥΝΑΙΚΑ: ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Πρόεδροι: **Δέσποινα Σακκά¹ & Χριστίνα Αθανασιάδου²**

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

1. ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΓΥΑΛΙΝΗΣ ΟΡΟΦΗΣ

Αργυρώ Α. Γκόλφη & Αλέξανδρος Σ. Αντωνίου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σύμφωνα με το φαινόμενο της *Γυάλινης Οροφής* οι γυναίκες στελέχη δυσκολεύονται να ανέλθουν επαγγελματικά στα ανώτατα επίπεδα ηγεσίας και να προαχθούν στην υψηλότερη διοικητική θέση σε μια επιχείρηση λόγω ποικίλων εμποδίων. Τα εμπόδια αυτά αφορούν είτε διαφυλικά χαρακτηριστικά και στερεότυπα για την απόδοση και το στυλ ηγεσίας των γυναικών, είτε προσωπικούς προσδιοριστικούς παράγοντες που σχετίζονται με τη ζωή της γυναίκας στελέχους (πχ. οικογένεια). Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από δυο διεθνή σταθμισμένα ερωτηματολόγια, ένα πρόσθετο που διαμορφώθηκε έπειτα από ένα πιλοτικό πρόγραμμα προσωπικών συνεντεύξεων και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Η χορήγηση πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικώς μέσω διαδικτύου και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε 125 γυναίκες στελέχη ιδιωτικών επιχειρήσεων. Κύριο εύρημα είναι η επαλήθευση της ύπαρξης της *Γυάλινης Οροφής* στις σημερινές ελληνικές επιχειρήσεις. Η γυναίκα στέλεχος φαίνεται πως αξίζει την ανώτερη διοικητική βαθμίδα που προσδοκεί λόγω μετεκπαίδευσης, περαιτέρω επιμόρφωσης και επειδή κατέχει έναν υψηλό κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας που την καθιστά άξια της θέσης. Ο κοινωνικός και συναισθηματικός ρόλος στην εργασία και ο κώδικας δεοντολογίας των γυναικών στελεχών περιορίζονται όσο ανεβαίνουν στη διοίκηση και η οικογένεια είναι θέμα που τις απασχολεί και τίθεται σαν προτεραιότητα. Το ζήτημα των στερεοτύπων για τις έννοιες φύλο και κατεχόμενη εξουσία, παραμένει μερικώς διασαφηνισμένο καθώς αφενός οι ίδιες δεν ενστερνίζονται καθολικά τις επαγγελματικές προκαταλήψεις, αλλά αφετέρου θα τις συμεριζόνταν για μια μελλοντική πρόσληψη.

2. Ο «ΛΟΓΟΣ» ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΕΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Ευδοξία Κοτρώνη & Χριστίνα Αθανασιάδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η κατανόηση της ζωής των γυναικών που δεν έχουν παντρευτεί και ζουν μόνες είναι ένα ζήτημα κεντρικής σημασίας στους κόλπους της φεμινιστικής ψυχολογίας, καθώς πολλές φορές συνεπάγεται έντονες διαπροσωπικές και ενδοψυχικές συγκρούσεις. Παρ' όλο που οι κοινωνικές ερμηνείες για την εργένικη ζωή μεταβάλλονται, η εργένικη ταυτότητα εξακολουθεί να θεωρείται ελλειμματική για τις γυναίκες. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, δύο βασικά ερωτήματα αφορούν (α) το ζήτημα της προσωπικής επιλογής, αν δηλαδή οι γυναίκες επιλέγουν να είναι μόνες τους και (β) το κατά πόσο η συγκεκριμένη ταυτότητα ερμηνεύεται θετικά ή αρνητικά από τις γυναίκες και τον κοινωνικό τους περίγυρο. Στόχος της παρούσας έρευνας (η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη) είναι η διερεύνηση της υποκειμενικής εμπειρίας των ανύπανδρων γυναικών που ζουν μόνες τους, μέσα από τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάζουν «γλωσσικά» την εργένικη ταυτότητά τους. Η έρευνα υιοθετεί την ποιοτική μεθοδολογία έρευνας και ειδικότερα τη θεωρία και τη μέθοδο της ανάλυσης λόγου. Για τη συλλογή των δεδομένων διεξήχθησαν ατομικές ημι-δομημένες συνεντεύξεις. Η παρουσίαση εστιάζεται στα ερμηνευτικά ρεπερτόρια (interpretative repertoires) που εντοπίστηκαν στο «λόγο» των γυναικών και συζητά τις συνέπειες των ρεπερτορίων τόσο στην αναπαραγωγή των κοινωνικών στερεοτύπων, όσο και στη συμβουλευτική υποστήριξη των γυναικών.

3. Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Αθηνά Α. Σιπητάνου & Ελένη Σαμαρά

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Η παρούσα μελέτη επιδιώκει να ανιχνεύσει κατά πόσο τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις σε βάρος των γυναικών συνιστούν ακόμη και σήμερα σοβαρό και πολυδιάστατο πρόβλημα που αντιστέκεται στο χρόνο και εάν επηρεάζουν και σε ποιο βαθμό τη θέση την οποία κατέχουν οι γυναίκες στην οικογένεια και την απασχόληση. Για το σκοπό αυτό, διενεργήθηκε έρευνα που είχε ως στόχο να συλλέξει και να συγκρίνει τις απόψεις τριτοετών και τεταρτοετών φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών και των εκπαιδευόμενων σε Σχολεία Δεύ-

τερης Ευκαιρίας (Σ.Δ.Ε.) για τη θέση της γυναίκας στην οικογένεια και στην απασχόληση. Τα αποτελέσματα της έρευνας φανερώνουν αφενός τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί προς την κατεύθυνση της ισότητας των δύο φύλων και αφετέρου την ύπαρξη ορισμένων στερεοτυπικών αντιλήψεων στους νέους ανθρώπους. Όσον αφορά τη θέση της γυναίκας στην οικογένεια, αμφισβητείται το παραδοσιακό μοντέλο της πατριαρχικής οικογένειας, αν και η θέση της γυναίκας στην οικογένεια εξακολουθεί να καθορίζεται από στερεότυπα, σε περιπτώσεις που τίθεται θέμα επιλογής ανάμεσα στη δημιουργία οικογένειας και την επαγγελματική εξέλιξη. Όσον αφορά τη θέση της γυναίκας στην απασχόληση, το φύλο καθορίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις εκπαιδευτικές και, κατ' επέκταση, τις επαγγελματικές επιλογές ανδρών και γυναικών και στη συνέχεια την ανισότιμη εξέλιξη των δυο φύλων. Ως προς αυτή την κατεύθυνση, η διαβίου μάθηση μπορεί να εξασφαλίσει την προοπτική ολοκλήρωσης της προσωπικότητας των ατόμων και την άνοδο του μορφωτικού επιπέδου που θα επιφέρει αλλαγή στις αντιλήψεις και στη νοοτροπία των ανθρώπων, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία μιας κοινωνίας ίσων ευκαιριών για όλους, χωρίς διακρίσεις, προκαταλήψεις και αποκλεισμούς.

4. ΕΡΓΑΣΙΑ – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ: ΠΕΔΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗΣ Ή ΕΝΤΟΝΩΝ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΩΝ;

Αγγέλα Δήμου & Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ο μύθος των «διακριτών» κόσμων εργασίας και οικογένειας, όπως αποδεικνύεται, έχει πλέον καταρριφθεί. Τα πρόσφατα πορίσματα των μελετών που εξετάζουν τη σχέση αυτή κατέγραψαν μια ισχυρή τάση επαναπροσδιορισμού της συγκρουσιακής δομής εργασίας-οικογένειας από μία μονοδιάστατη προς μια πολυδιάστατη και συνολική προσέγγιση. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι αυτή ακριβώς η ανάδειξη της συγκρουσιακής σχέσης εργασίας-οικογένειας και πως αυτή σχετίζεται με τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας του ατόμου, με το φαινόμενο «υπερχείλισης», την ανάπτυξη πνεύματος συλλογικότητας στα άτομα, αλλά και ποιες επιπτώσεις επιφέρει στην ψυχική τους υγεία. Στα πλαίσια της έρευνας αυτής συμπληρώθηκαν 460 ερωτηματολόγια από εργαζόμενους σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στο Νομό Αττικής. Για την αξιολόγηση των παραπάνω παραγόντων χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο της Ayala Pines το οποίο περιλαμβάνει τις εξής κλίμακες: (α) κλίμακα εργασιακής-οικογενειακής σύγκρουσης, (β) κλίμακα «υπερχείλισης», (γ) κλίμακα συλλογικότητας-ατομικότητας, (δ) κλίμακα χαρακτηριστικών προσωπικότητας, (ε) κλίμακα καταθλιπτικής συμπτωματολογίας και (στ) κατάλογο δημογραφικών στοιχείων. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, η συγκρουσιακή σχέση των δύο χώρων οικογένειας-εργασίας επηρεάζεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, αλλά και από καταστάσεις «υπερχείλισης». Οι εργαζόμενοι που δηλώνουν ικανοποιημένοι από την ποιότητα της οικογενειακής τους ζωής, δεν παρουσιάζουν συμπτώματα κατάθλιψης, ακόμα και στις περιπτώσεις που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εργασία τους. Αντίθετα, τα μειωμένα επίπεδα ποιότητας της οικογενειακής τους ζωής, εντείνουν σε σημαντικό βαθμό την καταθλιπτική συμπτωματολογία. Ως βασικό συμπέρασμα της έρευνας προκύπτει ότι το αρμονικό οικογενειακό περιβάλλον επιδρά θετικά στην ψυχική υγεία των εργαζόμενων «εξουδετερώνοντας» την επενέργεια ακόμη και των αρνητικών εργασιακών συνθηκών.

5. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Θεογονασία Μεγακλή¹, Δόμνα Κουρτέση¹, Συμεών Βλαχόπουλος², Ιωάννης Θεοδωράκης³, & Χρήστος Καμπίσης²

¹ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ³Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν η μελέτη των επιδράσεων της άσκησης, της αισθητικής παρέμβασης και του συνδυασμού τους σε μια σειρά γνωστικών μεταβλητών: σωματική κάθαρση, γενική αυτοεκτίμηση, αντίληψη αθλητικής ικανότητας, φυσικής κατάστασης, ελκυστικότητας σώματος, σωματικής δύναμης και φυσικής αυτοεκτίμησης. Στην έρευνα συμμετείχαν 80 γυναίκες ηλικίας 18-35 ετών [Μ.Ο.=23.61] έτη, καταναμημένες σε 4 ομάδες των 20 ατόμων η καθεμιά: α) η ομάδα ελέγχου που δεν έκανε καμία παρέμβαση, β) η πρώτη πειραματική ομάδα που ασκήθηκε, γ) η δεύτερη πειραματική που δέχτηκε μακιγιάζ προσώπου και δ) η τρίτη πειραματική που έκανε άσκηση και μακιγιάζ. Πραγματοποιήθηκαν 3 μετρήσεις: πριν την παρέμβαση, μετά το τέλος της και τρεις μήνες μετά για τον έλεγχο διατήρησης των αποτελεσμάτων. Όλες οι κλίμακες είχαν υψηλό βαθμό εσωτερικής συνοχής ($\alpha > .66$). Από την ανάλυση διακύμανσης με επαναλαμβανόμενες μετρήσεις φάνηκε ότι δεν υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στους μέσους όρους των ομάδων αξιολογημένων στις 3 χρονικές στιγμές. Υπήρχαν διαφορές μικρότερου βεληνεκούς που φάνηκαν στα γραφήματα. Άρα η συγκεκριμένη άσκηση, η συγκεκριμένη αισθητική παρέμβαση και ο συνδυασμός τους στο συγκεκριμένο πληθυσμό δεν έδειξε στατιστικά σημαντικές διαφορές.

6. Η ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ ΟΜΑΔΩΝ

Χριστίνα Καρακώστα, Σταύρος Χαραλαμπίδης, & Δημήτριος Τσιάκος

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Σκοπός της παρουσίασης αυτής είναι να αναλύσει τον τρόπο με τον οποίο κάποιες από τις αναπαραστάσεις, κοινωνιογνωστικές δομές βάσει των οποίων κανείς προσλαμβάνει, ερμηνεύει, οικοδομεί και κατανοεί την εξωτερική πραγματικότητα, των σωφρονιστικών υπαλλήλων για τους έγκλειστους επηρεάζουν, σε πρώτη φάση τους ρόλους που λαμβάνουν απέναντι τους, τους ρόλους που ανταποδίδουν οι έγκλειστοι, την κυκλικότητα της ανταπόδοσης και την παθολογία που μπορεί να σχετίζεται ή να ενισχύεται με αυτή. Για τη συλλογή των δεδομένων χορηγήθηκαν Ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους της Κλειστής Κεντρικής Φυλακής Γυναικών Κορυδαλλού, τα οποία αναλύθηκαν ποιοτικά. Από το γεγονός ότι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι αναπαριστούν τις έγκλειστες ως α. φορείς αρνητικής ενέργειας β. φορείς μεταδιδόμενων νοσημάτων που μπορούν να μεταδώσουν και σε εκείνους γ. άτομα με ιδιαιτερότητες δ. άτομα με ψυχοπαθολογικά συμπτώματα ε. άτομα αποκλίνοντα από το μέσο όρο στ. άτομα που έχουν εγκληματήσει ξανά στο παρελθόν και ζ. άτομα που μπορεί να υποτροπιάσουν-επανεγκλειστούν, προκύπτουν συγκεκριμένοι ανταποδοτικοί ρόλοι. Κάποιοι από αυτούς είναι οι εξής: θύμα-θύτης, κακοποιητής-κακοποιούμενος, υποτιμητής-υποτιμώμενος, αποστασιοποιημένος-παραμελημένος και άλλα. Οι δύο ομάδες (έγκλειστες και σωφρονιστικοί) εναλλάσσονται, συνήθως, στους δύο πόλους των ανταποδοτικών ρόλων δημιουργώντας την κυκλικότητα του φαινομένου. Είναι πολύ ενδιαφέρουσα η σύνδεση των κοινωνικών θεωριών(εδώ των κοινωνικών αναπαραστάσεων) με το γνωσιακό αναλυτικό ψυχοθεραπευτικό μοντέλο, το οποίο δίνει πολύ μεγάλη σημασία στην αλληλεπίδραση, σε αυτή ψάχνει τις αιτίες της παθολογίας, βρίσκει και εντοπίζει τις λύσεις σε αυτή και αυτή επικαλείται για θεραπευτικούς σκοπούς στο θεραπευτικό δωμάτιο. Ενδιαφέρουσα θα ήταν η εφαρμογή του εν λόγω μοντέλου, σε θεραπευτικό πια και όχι σε ερμηνευτικό επίπεδο, σε μια δομή όπως αυτή των φυλακών και για τις δύο αναφερθείσες ομάδες.

Θεματική συνεδρία 29

Σάββατο 18.00-19.30

Αίθουσα Θ

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Πρόεδροι: **Αντώνιος Γαρδικιώτης¹ & Φώτιος Αναγνωστόπουλος²**

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

1. Η ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Παναγιώτα Δραγατογιάννη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Διεθνώς, η έρευνα έχει εστιάσει στις διάφορες πτυχές της ευεξίας, είτε μετρώντας με αντικειμενικούς δείκτες, είτε από την πλευρά της υποκειμενικής ευεξίας, που εξετάζει η μελέτη αυτή, η οποία περιλαμβάνει τις συγκριτικές προσωπικές εμπειρίες του καθενός, όσον αφορά την αντίληψή του για την ποιότητα ζωής του. Η έρευνα της υποκειμενικής ευεξίας σε σχέση με την εκπαίδευση και αποτύπωση του τρόπου με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί βλέπουν και αισθάνονται γενικότερα τη ζωή και πόσο αυτό συνδέεται με την ικανοποίηση και το συναίσθημα από την εργασία. Στην έρευνα συμμετείχαν 90 εκπαιδευτικοί (29 άνδρες και 61 γυναίκες) από 24 έως 60 ετών. Στα ερωτηματολόγια χρησιμοποιήθηκε για την Υποκειμενική Ευεξία, το Oxford Happiness Scale (Hills & Argyle, 2001), η κλίμακα 12 προτάσεων Brayfield & Rothe (1951) για τη μέτρηση της επαγγελματικής ικανοποίησης καθώς και η κλίμακα 20 επιθέτων (Job Affect Scale, Brief et al, 1988) για τη μέτρηση των συναισθημάτων στην εργασία. Παράλληλα προκειμένου να ελεγχθούν οι παράγοντες ευεξίας δημιουργήθηκαν τρεις υποκατηγορίες της: «Επίτευγμα και Ικανοποίηση», «Απόλαυση και ευχαρίστηση» και «Σθένος και υγεία». Όπως κατέδειξε η έρευνα το πλήθος των εκπαιδευτικών παρουσιάζει σχετικά υψηλό αίσθημα υποκειμενικής ευεξίας ($M=2,936$). Υψηλές τιμές παρουσιάστηκαν και στις υποκατηγορίες της υποκειμενικής ευεξίας κάτι που δείχνει ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι από τη ζωή τους γενικότερα και από τα επιτεύγματά τους, νιώθουν σωματικά και πνευματικά υγιείς και ευτυχημένοι ως επί το πλείστον. Βρέθηκε επίσης θετική συσχέτιση της υποκειμενικής ευεξίας με την ικανοποίηση από την εργασία ($r=0,434$) και το θετικό συναίσθημα από την εργασία ($r=0,466$) καθώς με τις επιμέρους μεταβλητές της υποκειμενικής ευεξίας και αντιστοίχως το αρνητικό συναίσθημα είχε αρνητική συσχέτιση. Αξιολογώντας οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί τη ζωή τους, διαπιστώθηκε ότι η υποκειμενική ευεξία στην εκπαίδευση είναι ένα σημαντικό εργαλείο για τους εκπαιδευτικούς, καθόσον επηρεάζει άμεσα την εργασία τους. Παράλληλα, η όλη ευχαρίστηση που υπάρχει στην εργασία τους έχει αντίκτυπο και στην υπόλοιπη,

εκτός εργασίας, ζωή τους. Η υποκειμενική ευεξία είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο με κεντρικότερη πτυχή της την ικανοποίηση από τη ζωή και εξίσου σημαντική την αυτοαξιολόγηση της φυσικής υγείας. Τέλος, η προσωπικότητα είναι ένας από τους ισχυρότερους και πιο σταθερούς προάγγελους της υποκειμενικής ευεξίας.

2. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗΣ ΤΟΥ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΡΡΟΗ ΜΙΑΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αντώνης Γαρδικιώτης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα μελέτη διερεύνησε την επιρροή της πλαισίωσης (framing) και της κοινωνικής κατηγοριοποίησης στις στάσεις των αποδεκτών ενός μηνύματος επιρροής. Στο παρόν πείραμα (N= 280) εξετάστηκε κατά πόσο η ενεργοποίηση της ατομικής ή κοινωνικής ταυτότητας, η πλαισίωση κέρδους ή ζημίας του μηνύματος και η ατομική ή κοινωνική πλαισίωση του μηνύματος επηρέασε τις στάσεις των συμμετεχόντων σχετικά με μια επικοινωνία υγείας (εθελοντικής αιμοδοσίας). Σύμφωνα με τη θεωρία της αυτο-κατηγοριοποίησης (Turner & Reynolds, 2001) έχει σημασία για την περικτικότητα ενός μηνύματος η ενεργοποιημένη (κοινωνική) ταυτότητα του αποδέκτη. Επίσης στο πλαίσιο των ερευνών για την πλαισίωση (π.χ. Washcin & Salovey, 2006) φαίνεται ότι το πλαίσιο ζημίας έχει μεγαλύτερη επιρροή από το πλαίσιο κέρδους. Η παρούσα πειραματική μελέτη έδειξε ότι η επίδραση της πλαισίωσης κέρδους-ζημίας εξαρτάται από την ενεργοποιημένη κοινωνική ταυτότητα των αποδεκτών του μηνύματος επιρροής: το πλαίσιο κέρδους είχε μεγαλύτερη επιρροή στις στάσεις των συμμετεχόντων όταν είχε ενεργοποιηθεί η κοινωνική ταυτότητα των αποδεκτών και το μήνυμα είχε κοινωνική πλαισίωση. Τα αποτελέσματα συζητούνται στα πλαίσια των θεωριών πειθούς και πλαισίωσης.

3. ΕΝΔΟΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ

Βασιλική Μπρουσκέλη & Έμη Σαραφίδου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το κάπνισμα αποτελεί βασικό παράγοντα επικινδυνότητας για ένα σημαντικό αριθμό σοβαρών ασθενειών. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθεί η σχέση της διατήρησης της καπνιστικής συνήθειας με ενδοπροσωπικούς παράγοντες που χαρακτηρίζουν τη στάση και τη συμπεριφορά των καπνιστών και συγκεκριμένα με την εστίαση ελέγχου, την αυτοπιστική αισιοδοξία, την αυτο-αποτελεσματικότητα και τη γνώση για τις συνέπειες του καπνίσματος. Η έρευνα ήταν διαμηματική και συμπεριέλαβε 401 καπνιστές (205 άνδρες και 195 γυναίκες). Η συλλογή των δεδομένων έγινε με προσωπικές συνεντεύξεις, με χορήγηση ερωτηματολογίων που περιελάμβαναν ερωτήσεις σχετικές με την καπνιστική συμπεριφορά των συμμετεχόντων, την πρόθεση και την ετοιμότητα των καπνιστών για διακοπή, με δημογραφικά στοιχεία και με μια σειρά παραγόντων που ενδέχεται να σχετίζονται με την πρόθεση και την ετοιμότητα διακοπής του καπνίσματος. Τα ευρήματα έδειξαν ότι η γενικού τύπου αυτοπιστική αισιοδοξία και η αυτο-αποτελεσματικότητα που συνδέεται με το κάπνισμα διαδραματίζουν πιο ουσιαστικό ρόλο από τους άλλους ενδοπροσωπικούς παράγοντες που ελέγχθηκαν στην πρόθεση ή/και στην ετοιμότητα διακοπής καπνίσματος. Τα ευρήματα της έρευνας υπέδειξαν την πολυπλοκότητα της στάσης και της συμπεριφοράς των καπνιστών καθώς και την ανομοιογένεια στον τρόπο λειτουργίας τους, ασχέτως των πιθανών ομαδοποιήσεών τους σύμφωνα με τα ενδοπροσωπικά τους χαρακτηριστικά. Τέλος, χωρίς να υποβιβασθεί η σημασία των πιθανών μεθοδολογικών περιορισμών της έρευνας, κατατέθηκαν προτάσεις για το σχεδιασμό μελλοντικών σχετικών ερευνών αλλά και αποτελεσματικών προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΔΥΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ

Βασιλική Μπρουσκέλη

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Το κάπνισμα αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες σύγχρονες απειλές για την υγεία των ανθρώπων. Σκοπός της μελέτης αυτής ήταν να διερευνηθεί η διαδικασία διακοπής καπνίσματος. Συγκεκριμένα διερευνήθηκε η εφαρμογή δύο ανταγωνιστικών μοντέλων, του Διαθεωρητικού Μοντέλου (Transtheoretical Model – TTM) και του Μοντέλου της Μεμαθημένης Αδυναμίας (Learned Helplessness Model – LHM). Σύμφωνα με το TTM, οι άνθρωποι που προσπαθούν να διακόψουν περνούν από διάφορα στάδια επανειλημμένως. Συνεπώς, προκειμένου να πετύχουν το στόχο τους, απαιτούνται πολλαπλές προσπάθειες. Σύμφωνα με το LHM, οι άνθρωποι που προσπαθούν να επιτύχουν μια αλλαγή και αποτυγχάνουν επανειλημμένως απογοητεύονται με αποτέλεσμα να παραιτούνται των προσπαθειών τους να διακόψουν

την εξαρτητική τους συμπεριφορά. Στην έρευνα συμμετείχαν 201 φοιτητές (Μ.Ο. ηλικίας= 23, Τ.Α.= 4.01) του Πανεπιστημίου του Surrey. Συμπλήρωσαν ένα σύντομο ερωτηματολόγιο για το ιστορικό της καπνιστικής τους συνήθειας, για το στάδιο της αλλαγής σύμφωνα με τη ΤΤΜ και για τον τρόπο απόδοσης αιτών σύμφωνα με το LHM. Τα αποτελέσματα υπέδειξαν ότι όσο περισσότερες προσπάθειες διακοπής είχαν καταβάλλει οι συμμετέχοντες, τόσο πιο πιθανό ήταν να είναι πρώην καπνιστές, υποστηρίζοντας το ΤΤΜ. Όσον αφορά στο LHM, τα αποτελέσματα υποστήριξαν ελάχιστα την εφαρμογή του στη διαδικασία της διακοπής καπνίσματος. Τα αποτελέσματα συζητούνται λαμβάνοντας υπόψη τόσο το θεωρητικό υπόβαθρο των δύο μοντέλων υπό διερεύνηση όσο και τις προϋπάρχουσες βιβλιογραφικές αναφορές σχετικά μ' αυτό το θέμα. Τέλος, γίνονται προτάσεις προς αξιοποίηση από μελλοντικές έρευνες και θεραπευτικά προγράμματα.

5. Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ HIV ΛΟΙΜΩΞΗΣ ΣΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΟΡΟΘΕΤΙΚΩΝ

Βαλάντης Παπαθανασίου

Ευρωπαϊκό Δίκτυο EUROSUPPORT

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η διερεύνηση των ενδεχόμενων αλλαγών στη σεξουαλική και συναισθηματική ζωή των οροθετικών έπειτα από τη μόλυνση από τον ιό HIV. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ομάδας εστίασης σε δείγμα οχτώ ομοφυλόφιλων ανδρών με θετική διάγνωση στον HIV. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με βάση τους άξονες του οδηγού συνέντευξης: (α) οροθετικότητα και προβλήματα στην καθημερινή ζωή, (β) προβλήματα και ανησυχίες σχετικά με τη σεξουαλική υγεία και (γ) υποστήριξη και βοήθεια σε θέματα σεξουαλικής υγείας. Η μόλυνση από τον HIV δημιουργεί αβεβαιότητα στους οροθετικούς σχετικά με την ερωτική τους ικανότητα αλλά και τη δυνατότητα για μια «φυσιολογική» σεξουαλική ζωή. Η HIV λοίμωξη οδηγεί σε ένα είδος προσωπικής επαναδιαπραγμάτευσης και σε μια νέα νοηματοδότηση της εικόνας εαυτού και θεώρηση της ζωής. Η δυσκολία διαχείρισης της οροθετικότητας και ο φόβος αρνητικών αντιδράσεων από τη μεριά του ερωτικού συντρόφου σε πιθανή αποκάλυψη της ορολογικής κατάστασης, οδηγεί τον οροθετικό σε εφήμερες σεξουαλικές επαφές με συχνή εναλλαγή συντρόφων παρά την πιθανή επιθυμία και ανάγκη για σύναψη σταθερής σχέσης. Το άγχος, ο φόβος και η ανασφάλεια δημιουργούν σεξουαλική δυσλειτουργία, η οποία οδηγεί σε αποχή από το σεξ. Σεξουαλικά προβλήματα δημιουργούνται επίσης από τις ανεπιθύμητες ενέργειες της θεραπευτικής αγωγής. Η έλλειψη απόλυτης εμπιστοσύνης στο προφυλακτικό οδηγεί κάποιες φορές στο μετασχηματισμό – τροποποίηση των σεξουαλικών πρακτικών. Η HIV λοίμωξη επιφέρει αλλαγές στη σεξουαλική και συναισθηματική ζωή των οροθετικών. Η μελέτη των αλλαγών αυτών καθώς και η καταγραφή των αναγκών, επιθυμιών αλλά και δυσκολιών βοηθά στην καλύτερη κατανόηση της σεξουαλικότητας των οροθετικών και συμβάλλει στην εφαρμογή αποτελεσματικότερων παρεμβάσεων πρόληψης και προαγωγής της υγείας.

Συμπόσιο 46

Κυριακή 09.00 – 10.30

Αίθουσα Σ

«ΜΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΓΟΝΕΑ»: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΟΝΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Οργανωτής-Πρόεδρος-Συζητητής: **Αριάδνη Στογιαννίδου**, *Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Οι εργασίες του συμποσίου αφορούν τρόπους με τους οποίους οι γονείς εμπλέκονται, διαπραγματεύονται και προβληματίζονται για την ψυχοκοινωνική προσαρμογή των παιδιών τους. Αντλώντας δεδομένα από ερευνητικές εργασίες οι οποίες αφορούν διάφορες και διαφορετικές περιοχές, όπως οι μαθησιακές δυσκολίες, η χρήση νέων τεχνολογιών, οι αντιλήψεις και πρακτικές για τους φόβους των παιδιών και η διαμόρφωση στάσεων ανάλογα με το φύλο του παιδιού, θα συζητηθούν θέματα που συνδέονται με την καλύτερη κατανόηση του «γονικού προσανατολισμού» και με προτάσεις για προγράμματα ενδυνάμωσης γονέων.

1. «ΑΝ ΤΟ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΩ ΘΑ ΦΑΝΕΙ Η ΓΥΜΝΙΑ ΤΟΥ»: ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΟΥΣ.

Μαρία-Ελένη Κουϊμτζή

ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει αν ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς αντιλαμβάνονται το ρόλο τους απέναντι στην επιτυχία του παιδιού τους στο σχολείο και στη μελλοντική του ζωή συνδέεται με την απόφασή τους να

αναζητήσουν βοήθεια όταν το παιδί παρουσιάζει χαμηλή επίδοση και δυσκολίες μάθησης. Στην εργασία παρουσιάζονται οι απόψεις γονέων που παρέπεμψαν τα παιδιά τους σε κάποια διαγνωστική υπηρεσία λόγω της χαμηλής τους επίδοσης και γονέων που δεν έχουν παραπέμψει τα παιδιά τους παρά τη χαμηλή τους επίδοση. Είκοσι-τρεις μητέρες παιδιών με χαμηλή επίδοση που παραπέμφθηκαν και δεκατρείς μητέρες παιδιών με χαμηλή επίδοση που δεν έχουν παραπεμφθεί συμμετείχαν σε ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η παραπομπή του παιδιού στις ιατροπαιδαγωγικές υπηρεσίες λόγω σχολικών δυσκολιών καθορίζεται από το ρόλο που οι μητέρες αντιλαμβάνονται ότι διαδραματίζουν στην επιτυχία του παιδιού. Οι μητέρες παραπέμπουν το παιδί τους, όταν θεωρούν το ρόλο τους σημαντικό στην επιτυχία του παιδιού, και η σημασία του ρόλου τους αντανακλάται στο σχεδιασμό της μελλοντικής ζωής του παιδιού και στη δυναμική εμπλοκή τους στην προετοιμασία και μελέτη του παιδιού.

2. ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΛΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΦΗΒΕΙΑΣ

Εύα Μαζηρίδου & Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα μελέτης η οποία είχε ως στόχο τη διερεύνηση των απόψεων των γονέων για τους ρόλους των φύλων και τη σχέση αυτών των απόψεων με τις πρακτικές ανατροφής που ακολουθούν με τα παιδιά τους κατά την περίοδο της εφηβείας. Στην έρευνα συμμετείχαν 389 οικογένειες που διαμένουν στο αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης και την ευρύτερη περιοχή. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μεθοδολογία, και συγκεκριμένα, ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς που κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της έρευνας. Βάσει των απόψεών τους για τους ρόλους των φύλων οι οικογένειες που πήραν μέρος στην έρευνα ταξινομήθηκαν σε τέσσερις ομάδες: (α) οικογένειες όπου και οι δύο σύζυγοι διατηρούν «παραδοσιακές» απόψεις, (β) οικογένειες όπου μόνο ο σύζυγος διατηρεί «παραδοσιακές» απόψεις, (γ) οικογένειες που απορρίπτουν τις «παραδοσιακές» απόψεις, και δ) οικογένειες όπου ο σύζυγος απορρίπτει σε μεγαλύτερο βαθμό από τη σύζυγο τις «παραδοσιακές» απόψεις για τους ρόλους των φύλων. Από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων προέκυψε ότι στις οικογένειες όπου οι γονείς απορρίπτουν τις «παραδοσιακές» απόψεις για τα φύλα ακολουθούνται γενικά πιο φιλελεύθερες πρακτικές, αλλά η διαφορετική αντιμετώπιση των αγοριών και των κοριτσιών από τους γονείς εξακολουθεί να υφίσταται και στις τέσσερις ομάδες οικογενειών τουλάχιστον όσον αφορά στην ανάθεση καθηκόντων και σε ζητήματα που σχετίζονται με τη σεξουαλικότητα των εφήβων.

3. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΣΤΑΣΕΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ Η/Υ

Έστερ Φρανσές & Αριάδνη Στογιαννίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η παρούσα έρευνα είχε στόχους τη μελέτη των στάσεων των εφήβων απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, την εξέταση της σχέσης των στάσεων αυτών με την κατοχή, τη συχνότητα χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή και τις δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και τη σύγκριση των στάσεων των εφήβων και των στάσεων της μητέρας και του πατέρα, όπως τις αντιλαμβάνονται οι ίδιοι οι έφηβοι, απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Το δείγμα αποτέλεσαν 250 μαθητές και μαθήτριες από 2 ιδιωτικά σχολεία του νομού Θεσσαλονίκης. Για τη μέτρηση των στάσεων των μαθητών χρησιμοποιήθηκε ένα μέρος της Κλίμακας Στάσεων Μαθητών Έναντι των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (Computer Attitude Scale for 16-19 Education, Selwyn, 1997). Η παραπάνω κλίμακα χρησιμοποιήθηκε επίσης για τη μέτρηση των στάσεων των γονέων απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, προσαρμοσμένη σε μια ειδική μορφή για τη μητέρα και τον πατέρα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στη συχνότητα χρήσης ηλεκτρονικού υπολογιστή και στις στάσεις των εφήβων απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αναφορικά με τη σύγκριση των στάσεων των εφήβων και των αντιλαμβανόμενων στάσεων της μητέρας και του πατέρα, οι μέσοι όροι των στάσεων απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές βρέθηκε ότι περισσότερο διαφοροποιούνται, παρά μοιάζουν μεταξύ τους, με τους εφήβους να αντιλαμβάνονται πιο θετική τη στάση τους, κατόπιν τη στάση του πατέρα τους και, τέλος, της μητέρας. Βρέθηκε μια θετική συσχέτιση μεταξύ της στάσης του εφήβου και της αντιλαμβανόμενης στάσης του πατέρα, ενώ δε βρέθηκαν συσχετίσεις μεταξύ της στάσης του εφήβου και της αντιλαμβανόμενης στάσης της μητέρας, καθώς και μεταξύ της αντιλαμβανόμενης στάσης του πατέρα και της μητέρας απέναντι στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΟΒΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ-ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Ειρήνη Αναγνώστου¹ & Αριάδνη Στογιαννίδου²

¹Ειδικό Δημοτικό Σχολείο Βέροιας & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στην ανακοίνωση παρουσιάζεται ο σχεδιασμός και η εφαρμογή ενός προγράμματος αντιμετώπισης των φόβων στην παιδική ηλικία βασισμένου στο θεωρητικό μοντέλο της Ορθολογικής Συναισθηματικής προσέγγισης, το οποίο υλοποιήθηκε σε σχολικό πλαίσιο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Προηγήθηκε η καταγραφή των γονέων, με στόχο την καταγραφή των γνώσεων και αντιλήψεων που έχουν οι γονείς για τους φόβους που παρουσιάζουν τα παιδιά και πως αυτοί επηρεάζουν τις μαθησιακές τους δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη στην σχολική ζωή. Τα δεδομένα τα οποία συλλέχθηκαν, χρησίμευσαν για την οργάνωση του εκπαιδευτικού προγράμματος το οποίο αφορούσε τη διαχείριση των φόβων των παιδιών και συγγενών ψυχοκοινωνικών δυσκολιών. Το πρόγραμμα ήταν διάρκειας 7 εβδομάδων, με συναντήσεις που διαρκούσαν 2-2½ ώρες η κάθε μία. Βασικό στόχο απετέλεσε η ενδυνάμωση των γονέων μέσα από την παροχή επιστημονικής ενημέρωσης και πληροφόρησης, χρησιμοποιώντας ως τεχνικές τις ευκαιρίες για βιωματική συμμετοχή στις τεχνικές και ασκήσεις και τις ευκαιρίες για ομαδική συνεργασία. Το πρόγραμμα σχολιάζεται ως προς τη δυνατότητα να ενδυναμώσει και να εκπαιδεύσει τα παιδιά στην ορθολογική κριτική σκέψη η οποία έχει αποδειχθεί ως αποτελεσματική ψυχολογική μέθοδος για την επίλυση προβλημάτων. Επίσης, συζητείται ο βασικός εκπαιδευτικός στόχος του μοντέλου που είναι να υποστηρίξει τους μαθητές και μαθήτριες – μέσω των γονέων ως «συνθεραπευτών» – να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και ικανότητες τους για να είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις και αλλαγές τις οποίες θα συναντήσουν στη διάρκεια της σχολικής ζωής και της καθημερινότητας τους.

Συμπόσιο 47

Κυριακή 09.00 – 10.30

Αμφιθέατρο Σαράτση

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΟΥ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ: Η ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΚΛΙΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητητής: **Αναστασία Τσαμπαρλή**, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η έρευνα στην Κλινική Ψυχολογία και την Ψυχολογία της Υγείας στην Ελλάδα καλύπτει πλέον μία ευρεία θεματολογία, από το «ευ ζην» μέχρι τη σοβαρή ψυχοπαθολογία και μελετά ποικίλες πληθυσμιακές ομάδες σε διάφορα πλαίσια. Στο συγκεκριμένο συμπόσιο θα παρουσιαστεί μία σειρά ερευνών, οι οποίες εμφανίζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αρχικά, θα παρουσιαστεί έρευνα σχετικά με την ποιότητα ζωής, η οποία συνεχίζει μέχρι και σήμερα να αποτελεί ένα βασικό στόχο των παρεμβάσεων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης στους ψυχιατρικούς ασθενείς. Η επόμενη ερευνητική μελέτη διερευνά τη σχέση των γονιών με το παιδί τους που πάσχει από ψύχωση. Έπειτα παρουσιάζεται μελέτη, η οποία διερευνά την επίδραση της ομαδικής ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης στην ψυχολογική προσαρμογή ενηλίκων στη νόσο του σακχαρώδη διαβήτη τύπου 1. Χρησιμοποιώντας ένα πιο σύγχρονο μέσο, τον υπολογιστή, ακολουθεί παρουσίαση έρευνας για τη σύγκριση της ανώνυμης και επώνυμης μορφής διαδικτυακής επικοινωνίας στην ψυχολογική συμβουλευτική φοιτητών. Η τελευταία έρευνα αφορά στην αξιολόγηση μίας δομής ψυχικής υγείας παιδιών και εφήβων μέσω της εκτίμησης του βαθμού ικανοποίησης των χρηστών μέσα από αναδρομική και προδρομική μελέτη.

1. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

Μαρία Κοκκώση

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Ποιότητα Ζωής είναι μια έννοια άρρηκτα συνδεδεμένη με τις χρόνιες ψυχιατρικές διαταραχές και τη ψυχοκοινωνική αποκατάσταση των ψυχικά πασχόντων ατόμων. Ως μετρήσιμη διάσταση στο χώρο των υπηρεσιών παροχής ψυχιατρικής φροντίδας εμφανίστηκε αρχικά σε αξιολογήσεις σχιζοφρενών ασθενών, οι οποίοι στις δεκαετίες 1970, 1980 προωθήθηκαν από τα κλειστά τμήματα των ψυχιατρείων σε εξωτερικές δομές της κοινότητας και σε προγράμματα κοινοτικής υποστήριξης. Η ποιότητα ζωής συνεχίζει και σήμερα να αποτελεί ένα βασικό στόχο των παρεμβάσεων στη χρόνια ψυχιατρική διαταραχή. Έχει αναπτυχθεί ως ένα σύγχρονο, δυναμικό επιστημονικό πεδίο, του οποίου οι ερευνητικές και κλινικές εφαρμογές έχουν άμεση χρησιμότητα στην ευρύτερη ψυχική και σωματική φροντίδα των πασχόντων, αλλά και των υγείων ατόμων. Παραδείγματα εφαρμογών περιλαμβάνουν τη μέτρηση της ποιότητας ζωής με

τη χρήση του ψυχομετρικού συστήματος αξιολόγησης του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) σε χρόνιους ψυχιατρικούς ασθενείς, οι οποίοι είναι σε διαδικασία αποκατάστασης. Επίσης, περιλαμβάνεται η ποιοτική διερεύνηση της ποιότητας ζωής με τη μέθοδο της συνέντευξης σε ψυχικά πάσχοντες που διαβιών στην κοινότητα. Επιπλέον, η έννοια της ποιότητας ζωής, η οποία έχει ένα ευρύ θεματολογικό περιεχόμενο, όπως ορίζεται από τον ΠΟΥ, έχει αποτελέσει τη βάση για τη λειτουργία ομαδικής συμβουλευτικής-ψυχοεκπαιδευτικής παρέμβασης, η οποία εστιάζει στις ανάγκες των ψυχικά πασχόντων με στόχο την ευαισθητοποίηση και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους.

2. Η ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΓΟΝΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΤΟΥΣ ΠΟΥ ΠΑΣΧΕΙ ΑΠΟ ΨΥΧΩΣΗ

Ευγενία Δαρμη¹, Θάλεια Μπελλάλη², Ειρήνη Παπάζογλου³, & Δανάη Παπαδάτου⁴

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, ³Σισμανόγλειο Νοσοκομείο,

⁴Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η διάγνωση της ψυχικής ασθένειας στο παιδί αποτελεί ένα απειλητικό, ακατανόητο και ανατρεπτικό γεγονός για τους γονείς. Η ψυχική αρρώστια με το χρόνο χαρακτηρίζεται ως ασκεί σημαντική επίδραση στον τρόπο που διαμορφώνονται οι σχέσεις στην οικογένεια και ειδικά η σχέση του άρρωστου παιδιού με τους γονείς που συνιστούν τους κύριους υπεύθυνους για τη φροντίδα του. Η παρούσα εργασία αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης έρευνας που αφορά στο βίωμα των γονιών, όταν το ενήλικο παιδί τους πάσχει από ψύχωση. Σκοπός της παρουσίασης είναι η περιγραφή της εικόνας που οι γονείς έχουν για το παιδί τους στις διάφορες φάσεις της ψυχικής ασθένειας σε σχέση με την εικόνα που διατηρούν γι' αυτό από το παρελθόν. Τέλος αφορά στη διερεύνηση της σχέσης γονέων και παιδιού πριν την έναρξη της ασθένειας και όπως διαμορφώθηκε στη συνέχεια ως αποτέλεσμα της αρρώστιας. Η μεθοδολογία ήταν επαγωγική, ποιοτική-φαινομενολογική. Στα πλαίσια μιας ημιδομημένης ατομικής συνέντευξης 16 γονείς μίλησαν αναλυτικά για την εμπειρία τους από την ψυχική αρρώστια του παιδιού τους. Ακολούθησε ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων βάσει των αρχών της φαινομενολογίας, η εννοιολογική τους ταξινόμηση, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η επαλήθευσή τους. Οι γονείς εντόπισαν μεταβολές στην εικόνα που είχαν για το παιδί τους και στη σχέση που διατηρούσαν με αυτό. Αναφέρθηκαν σε τρεις διαφορετικές φάσεις της σχέσης: (1) σε έναν «ιδιαιτερο» δεσμό, απόμακρο ή υψηλής εμπλοκής, μ' ένα «ξεχωριστό παιδί» πριν την έναρξη της ψυχικής ασθένειας, (2) σ' έναν αγχώδη ή αποφευκτικό δεσμό με έναν «ξένο» κατά τη διάρκεια του ψυχωσικού επεισοδίου και (3) σε μια συμβιωτική σχέση εξάρτησης με το «άρρωστο παιδί της καθημερινότητας». Στις αφηγήσεις των γονιών η σχέση τους με το ψυχικά άρρωστο παιδί τους αποτελούσε ένα κομβικό θέμα. Οι γονείς επεσήμαναν τις αλλαγές που παρουσίαζε αυτή η σχέση υπό την επίδραση του χρόνου και την εξέλιξη της ψυχικής αρρώστιας. Οι ειδικές δυσκολίες-προκλήσεις που προέκυπταν αποτελούσαν καθοριστικούς παράγοντες διαμόρφωσης του βιώματος των γονιών αναφορικά με την ψυχική ασθένεια του παιδιού τους.

3. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΨΥΧΟ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΣΑΚΧΑΡΩΔΗ ΔΙΑΒΗΤΗ ΤΥΠΟΥ 1

Δήμητρα Σιούσουρα & Αναστασία Τσαμπαρλή

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η παρούσα μελέτη διερευνά την επίδραση της ομαδικής ψυχο-εκπαιδευτικής παρέμβασης στην ψυχολογική προσαρμογή ενηλίκων στην νόσο του Σ/Δ1. Συγκεκριμένα διερευνώνται τα εξής πεδία: η αυτο-φροντίδα, η επίδραση του stress στον μεταβολικό έλεγχο, η ποιότητα ζωής, το οικογενειακό και κοινωνικό πλαίσιο, ο επαναπροσδιορισμός της νόσου, η κατάθλιψη και η η επίτευξη γλυκαιμικού ελέγχου. Στην έρευνα συμμετέχουν 32 ενήλικες με Σ/Δ1 που πήραν μέρος σε ομάδες Συνδετικού τύπου (διάρκειας 2 ετών), και 28 ενήλικες με Σ/Δ1, ως ομάδα ελέγχου. Η έρευνα στηρίχθηκε στην ποιοτική και ποσοτική ανάλυση, πριν και μετά την ψυχο-εκπαιδευτική ομαδική παρέμβαση, με χρήση εστιασμένης συνέντευξης, αυτο-συμπληρούμενων ερωτηματολογίων, γενεογράμματος και μέτρηση της γλυκοζυλιωμένης αιμοσφαιρίνης (HbA1c %). Από τα γενεογράμματα παρατηρήθηκε: συναισθηματική εξάρτηση από την οικογένεια καταγωγής, συσχέτιση της οικογένειας καταγωγής (επαρχία) με το στίγμα/μειονεξία της νόσου και συσχέτιση της σειράς γέννησης (πρωτότοκοι) με το ρόλο του «δυνατού-θεραπευτή». Τα υπόλοιπα εργαλεία έδειξαν ότι μετά την λήξη των ομάδων αυξήθηκε η αποδοχή του διαβήτη, η ιατρική παρακολούθηση, η αυτοπεποίθηση και η κοινωνικότητα, μειώθηκαν οι τιμές γλυκοζυλιωμένης αιμοσφαιρίνης, η άρνηση/επιλεκτική κοινοποίηση του διαβήτη, το αίσθημα μειονεκτικότητας/στίγματος, τα συμπτώματα υπογλυκαιμιών και υπεργλυκαιμιών και ο φόβος για τις επιπλοκές, βελτιώθηκαν η ποιότητα ζωής, η διαχείριση του stress, οι δεξιότητες επικοινωνίας, η αυτογνωσία και τα συμπτώματα κατάθλιψης και τα άτομα αναγνώρισαν την ατομική ευθύνη στην αυτο-φροντίδα και βρήκαν συναισθηματική υποστήριξη, ενισχύθηκε η «απεξάρτηση» από την οικογένεια καταγωγής και ο επαναπροσδιορισμός του Σ/Δ1.

Προτείνονται: το Συνδυαστικό μοντέλο ομαδικής ψυχο-εκπαιδευτικής παρέμβασης, ως αναπόσπαστο τμήμα της θεραπευτικής αντιμετώπισης και της ρύθμισης του Σ/Δ1, η διεύρυνση των κλινικών εφαρμογών της ομαδικής ψυχοθεραπείας στο ενδο-νοσοκομειακό πλαίσιο και η διεπιστημονική συνεργασία.

4. ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΕΠΩΝΥΜΗΣ (ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ – E-MAIL) ΚΑΙ ΑΝΩΝΥΜΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (ΑΝΩΝΥΜΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΦΟΡΜΑ)

Αλεξάνδρα Λεοντιάδου, Γιώργος Ευσταθίου, & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι γρήγορες εξελίξεις στην τεχνολογία των υπολογιστών και της πληροφορίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχουν επίδραση και στην ψυχολογία, γεγονός που καταδεικνύεται από το πλήθος των διαδικτυακών εφαρμογών στους τομείς της ψυχολογικής πληροφόρησης, αυτοβοήθειας, συμβουλευτικής και θεραπείας. Ιδιαίτερα διαδικτυακά προγράμματα δημιουργούνται για τους φοιτητές, καθώς οι ίδιοι αποτελούν μία ομάδα υψηλού κινδύνου όσον αφορά την παρουσία ψυχολογικών δυσκολιών, καθώς βρίσκονται στην κρίσιμη αναπτυξιακή φάση της αναδυόμενης εφηβείας και χρειάζεται να αντιμετωπίσουν το απαιτητικό ακαδημαϊκό περιβάλλον και είναι περισσότερο εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες, γεγονός που τους καθιστά ιδανική ομάδα-στόχο για τις διαδικτυακές παρεμβάσεις. Μέσα στο πλαίσιο αυτών των σύγχρονων εξελίξεων το Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών (Ε.Ψ.Συ.Φοι.) του Πανεπιστημίου Αθηνών ανέπτυξε την Υπηρεσία Τηλεσυμβουλευτικής, μία διαδικτυακή υπηρεσία ασύγχρονης επικοινωνίας μίας συμβουλευτικής συνεδρίας, με την οποία οι φοιτητές μπορούν να επικοινωνήσουν είτε επώνυμα (προσωπικός λογαριασμός ηλεκτρονικού ταχυδρομείου – e-mail) είτε ανώνυμα (ανώνυμη ηλεκτρονική φόρμα). Στην παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε ανάλυση περιεχομένου των ηλεκτρονικών μηνυμάτων που εστάλησαν στην υπηρεσία τηλεσυμβουλευτικής του Εργαστηρίου Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών από την 1η Σεπτεμβρίου 2001 έως και την 31η Μαΐου 2005 μέσω του προσωπικού λογαριασμού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των χρηστών και των αντίστοιχων απαντήσεών τους. Η μέθοδος επικοινωνίας (επώνυμη έναντι ανώνυμης) διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαδικτυακή συμβουλευτική. Οι άνδρες και οι γυναίκες φοιτητές χρησιμοποιούν το e-mail τους με την ίδια αναλογία και είναι πιο εξοικειωμένοι με το διαδίκτυο, ενώ αναζητούν σε μεγαλύτερο ποσοστό ψυχολογικές πληροφορίες σε αυτό. Στις περιπτώσεις που τα προβλήματα είναι πιο συγκεκριμένα, δεν είναι πολύπλοκα και δεν απαιτούν πολλές λεπτομέρειες από την πλευρά του φοιτητή και ακόμη όταν το αίτημα αφορά σε κάποιο άλλο πρόσωπο η επικοινωνία μέσω e-mail είναι προτιμότερη. Τέλος, στην περίπτωση της έκφρασης των βαθύτερων σκέψεων και συναισθημάτων σχετικά με τις παρουσιαζόμενες δυσκολίες, οι φοιτητές φαίνεται να επιλέγουν περισσότερη προσωπική επαφή με το σύμβουλο αποστέλλοντας e-mail.

5. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΒΑΘΜΟΥ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ ΑΠΟ ΜΙΑ ΔΟΜΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΕΦΗΒΩΝ: ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Κωνσταντίνα Κοκκότη¹, Ιωάννα Γιαννοπούλου², & Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι³

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²ΨΝΑ, ³ΚΨΥ Περιστερίου, ³Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η παρούσα μελέτη έχει διττό σκοπό – αφενός μεν την αξιολόγηση της ικανοποίησης των χρηστών (γονέων των παιδιών που αξιολογήθηκαν), αφετέρου δε την έκβαση λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα των περιστατικών. Το δείγμα της αναδρομικής μελέτης αφορά σε όλα τα νέα περιστατικά που αξιολογήθηκαν για συναισθηματικές δυσκολίες ή/και προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού και ολοκλήρωσαν τη συνεργασία τους με το Παιδοψυχιατρικό (Π/ψ) τμήμα του Κέντρου Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) Περιστερίου τη χρονική περίοδο Οκτώβριος 2006-Ιούνιος 2007. Η προδρομική μελέτη αφορά όλα τα νέα περιστατικά που προσήλθαν στο Π/ψ τμήμα του Κ.Ψ.Υ. Περιστερίου τη χρονική περίοδο Σεπτέμβριος 2007-Μάρτιος 2008 και ολοκλήρωσαν την πρώτη συνεδρία αξιολόγησης. Η αξιολόγηση των υπηρεσιών από τους χρήστες έγινε με το Ερωτηματολόγιο Ικανοποίησης, το οποίο κατασκευάστηκε για τους σκοπούς της μελέτης. Η πολυπλοκότητα και έκβαση των περιστατικών αξιολογείται από τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας με τις κλίμακες Paddington Complexity Scale των Yates και συνεργατών (1999) και Health of the Nation Outcome Scales for Children and Adolescents των Gowers και συνεργατών (1999a). Οι δυο κλίμακες μεταφράστηκαν και προσαρμόστηκαν στα ελληνικά. Και στις δυο μελέτες οι συμμετέχοντες δηλώνουν πολύ έως αρκετά ικανοποιημένοι από τη διαδικασία αξιολόγησης και τις οδηγίες μετά το πρώτο ραντεβού. Ο μοναδικός προβλεπτικός παράγοντας για την έκβαση είναι ο βαθμός ικανοποίησης από τη διαδικασία αξιολόγησης. Η πολυπλοκότητα του περιστατικού δεν επηρεάζει την έκβαση. Τα αποτελέσματα της μελέτης συζητούνται μέσα από το πρίσμα

της δυνατότητας για βελτίωση και ανάπτυξη υπηρεσιών που παρέχονται σε παιδιά και τις οικογένειές τους στο Κ. Ψ.Υ. Περιστερίου.

Συμπόσιο 48

Κυριακή 09.00 – 10.30

Αίθουσα Σκουβαρά

ΘΕΜΑΤΑ ΕΦΗΒΕΙΑΣ

Οργανωτής: **Εύη Μακρή-Μπότσαρη, ΑΣΠΑΙΤΕ**

Πρόεδρος: **Εύη Μακρή-Μπότσαρη, ΑΣΠΑΙΤΕ**

Συζητητής: **Φωτεινή Παρασκευά, Πανεπιστήμιο Πειραιά**

Οι περισσότεροι έφηβοι, κατά τη μετάβασή τους προς την ενήλικη ζωή, δεν έχουν κατακτήσει μια ασφαλή συγκρότηση του εαυτού τους και παρουσιάζουν μια αδυναμία να αναγνωρίσουν και να επεξεργαστούν τα συναισθήματα που τους κατακλύζουν. Εκδηλώνουν εναλλασσόμενες διαθέσεις και συμπεριφορές που οφείλονται κυρίως στις αλλαγές που εμφανίζονται σε όλους τους τομείς της ανάπτυξης. Σε ό,τι αφορά τον βιοσωματικό τομέα, η έλλειψη αποδοχής της νέας μορφής του σώματος και η δυσκολία αντίληψης του γεγονότος ότι κάθε έφηβος έχει το δικό του προσωπικό ρυθμό ανάπτυξης, δημιουργούν αιτίες άγχους και απογοήτευσης. Η εικόνα του ατόμου για τη σωματική του εμφάνιση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της ψυχοσύνθεσης, της διάθεσης, της συμπεριφοράς και της προσωπικής ευτυχίας. Σε ό,τι αφορά τον γνωστικό τομέα, οι έφηβοι με μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζουν έναν διαφορετικό προσωπικό ρυθμό ο οποίος δεν μπορεί να παρακολουθήσει τα συνήθη διδακτικά μοντέλα που στηρίζονται στην παραδοχή μιας ομοιόμορφης ανάπτυξης και ενός ίδιου τρόπου μάθησης για όλους. Η αδυναμία κάλυψης των ιδιαίτερων αυτών αναγκών πολλές φορές επηρεάζει τις εκτιμήσεις των εφήβων αναφορικά με την ικανότητά τους να οργανώσουν και να εκτελέσουν ένα σχέδιο δράσης για την επίτευξη προκαθορισμένων στόχων και επιλογών, όπως είναι η λήψη επαγγελματικής απόφασης. Η εξέταση των γνωστικών και συναισθηματικών δεικτών των εκπαιδευμένων σε ένα πρόγραμμα τεχνολογικά υποστηριζόμενης μάθησης του ευρύτερου πεδίου της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning) φαίνεται ότι μπορεί να υποστηρίξει τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Σχετικά με το πρόβλημα της χρήσης ουσιών στην εφηβεία, ο ρόλος των γονιών στην έναρξη της χρήσης μπορεί να είναι πολύ σημαντικός. Η οικογένεια καλείται να σηκώσει το βάρος που παλιότερα μοιράζονταν ανάμεσα στη γειτονιά, το σχολείο και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον και κοινότητα. Αλλά, ακόμα κι αν η οικογένεια φαίνεται «φυσιολογική», σε επίπεδο ρόλων μπορεί να μην είναι λειτουργική. Γενικότερα οι οικογενειακές συγκρούσεις, η κοινωνική απομόνωση, η χρήση ουσιών από τους γονείς, η κακοποίηση, συναισθηματική, λεκτική ή σωματική, είναι παράμετροι που ενισχύουν την έναρξη χρήσης ουσιών.

1. ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

Εύη Μακρή-Μπότσαρη

ΑΣΠΑΙΤΕ

Οι περισσότεροι έφηβοι, κατά τη μετάβασή τους προς την ενήλικη ζωή, δεν έχουν κατακτήσει μια ασφαλή συγκρότηση του εαυτού τους και παρουσιάζουν μια αδυναμία να αναγνωρίσουν και να επεξεργαστούν τα συναισθήματα που τους κατακλύζουν. Εκδηλώνουν εναλλασσόμενες διαθέσεις και συμπεριφορές που οφείλονται κυρίως στις αλλαγές που εμφανίζονται σε όλους τους τομείς της ανάπτυξης. Σε ό,τι αφορά τον βιοσωματικό τομέα, η έλλειψη αποδοχής της νέας μορφής του σώματος και η δυσκολία αντίληψης του γεγονότος ότι κάθε έφηβος έχει το δικό του προσωπικό ρυθμό ανάπτυξης, δημιουργούν αιτίες άγχους και απογοήτευσης. Από την ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας φαίνεται ότι η εικόνα του ατόμου για τη σωματική του εμφάνιση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της ψυχοσύνθεσης, της διάθεσης, της συμπεριφοράς και της προσωπικής ευτυχίας. Στόχος της μελέτης ήταν να διερευνηθεί το πλέγμα των σχέσεων μεταξύ δυσαρέσκειας του ατόμου για το βάρος και τις σωματικές του διαστάσεις, διαιτητικής συμπεριφοράς, αυτοαντίληψης και αυτοεκτίμησης, με ένα δείγμα 313 μαθητών Λυκείου. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκάλυψαν ότι οι μαθητές με υψηλό επίπεδο δυσαρέσκειας για το βάρος και τις σωματικές τους διαστάσεις καταγράφουν υψηλότερα επίπεδα διαιτητικών διαταραχών και χαμηλότερα επίπεδα αυτοαντίληψης και αυτοεκτίμησης από ό,τι οι μαθητές με χαμηλό επίπεδο δυσαρέσκειας για το βάρος και τις σωματικές τους διαστάσεις. Επιπλέον, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τον εαυτό φαίνεται να αποτελούν παράγοντα κινδύνου ανάπτυξης διατροφικών διαταραχών.

2. ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΦΗΒΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Ελευθερία Σάλμοντ

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Σήμερα ο κόσμος βρίσκεται μπροστά σε μια ποιοτική μεταλλαγή, αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης και των προκλήσεων μιας οικονομίας καθοδηγούμενης από τη γνώση. Η εκπαίδευση έχει ανάγκη από την επίτευξη αλλαγών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας. Στο επίκεντρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του σύγχρονου πολίτη, μεταξύ των άλλων, βρίσκεται η γνώση, ως μέσο επικοινωνίας και πληροφόρησης. Οι έφηβοι με μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν ένα μεικτό πληθυσμό μαθητών με χαμηλή σχολική επίδοση η οποία οφείλεται σε διάφορες αιτίες. Οι μαθησιακές δυσκολίες, συνήθως, εκδηλώνονται ως διαταραχές της αντίληψης, της ακοής, της μνήμης, της σκέψης, της ομιλίας, της ανάγνωσης, της γραφής, της ορθογραφίας ή των μαθηματικών. Αναφέρονται σε μαθητές «φυσιολογικούς» ως προς το μεγαλύτερο μέρος της συμπεριφοράς τους, αλλά με δυσκολίες σε επιμέρους μαθησιακούς τομείς. Αναφέρονται σε μαθητές οι οποίοι μπορούν να διαβάσουν αλλά αδυνατούν να κατανοήσουν το νόημα του κειμένου το οποίο διάβασαν, μαθητές οι οποίοι αδυνατούν να μάθουν με τις συνηθισμένες μεθόδους διδασκαλίας. Για μια ποιοτική διδασκαλία εφήβων/μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες είναι απαραίτητη η απόκτηση γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων με σκοπό την προσαρμογή των διδακτικών στόχων και των μέσων της διδασκαλίας στις ιδιαίτερες ανάγκες αυτών των μαθητών και συγχρόνως η ριζική διαφοροποίηση της μαθησιακής τους εικόνας. Κάθε έφηβος με μαθησιακές δυσκολίες παρουσιάζει έναν διαφορετικό προσωπικό ρυθμό ο οποίος δεν μπορεί να παρακολουθήσει τα συνήθη διδακτικά μοντέλα που στηρίζονται στην παραδοχή μιας ομοιόμορφης ανάπτυξης και ενός ίδιου τρόπου μάθησης για όλους. Η εκπαιδευτική παρέμβαση για εφήβους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες πρέπει να περιλαμβάνει την επιλογή των κατάλληλων μαθησιακών στόχων, εξατομικευμένα, και συγχρόνως την οργάνωση μιας διδασκαλίας βασισμένης στην επιλογή μεθόδων και τεχνικών.

3. Η ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΥΣΛΕΞΙΚΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

Τάσος Ασβεστάς

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η εφηβεία είναι μια βασική αναπτυξιακή περίοδος κατά την οποία οι νέοι διαμορφώνουν την αίσθηση της προσωπικής τους ταυτότητας και της διαχείρισης του εαυτού. Η αυτοαποτελεσματικότητα, οι εκτιμήσεις δηλαδή του ατόμου αναφορικά με την ικανότητά του να οργανώσει και να εκτελέσει ένα σχέδιο δράσης για την επίτευξη προκαθορισμένων επιπέδων επίδοσης, αποτελεί σημαντική έννοια για την κατανόηση των κινήτρων των εφήβων. Σημαντική θέση στη θεωρία του Bandura έχουν οι αντιλήψεις αυτοαποτελεσματικότητας, οι οποίες επηρεάζουν την επιλογή μιας δραστηριότητας, την προσήλωση στο στόχο, το επίπεδο προσπάθειας που χρησιμοποιείται, και τελικά, το βαθμό επιτυχίας ενός στόχου. Έρευνες φανερώνουν επίσης ότι τα άτομα με δυσλεξία παρουσιάζουν χαμηλές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές φιλοδοξίες. Η έννοια της αυτοαποτελεσματικότητας όσον αφορά τη λήψη επαγγελματικής απόφασης, ο βαθμός πεποίθησης δηλαδή του ατόμου ότι είναι ικανό να πάρει αποφάσεις σχετικά με τη σταδιοδρομία του θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική κατά την περίοδο της μετάβασης του ατόμου από τη Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ή στην αγορά εργασίας. Θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα έρευνας σχετικά με την αυτοαποτελεσματικότητα όσον αφορά τη λήψη επαγγελματικής απόφασης στα άτομα με δυσλεξία και στον υπόλοιπο μαθητικό πληθυσμό. Σημαντικός είναι και ο προβληματισμός σχετικά με την ύπαρξη συνάφειας μεταξύ της σχολικής επίδοσης και της σχολικής αυτοαποτελεσματικότητας και για τις δύο παραπάνω ομάδες μαθητών. Ο ρόλος των γονέων και των εκπαιδευτικών είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην στήριξη των εφήβων και στην ενίσχυση της αυτοαποτελεσματικότητάς τους με την ανάπτυξη ανάλογων δεξιοτήτων μέσα σε ένα σταθερό περιβάλλον που υποστηρίζει την ενεργό συμμετοχή τους σε δραστηριότητες στοχοθέτησης.

4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

Φωτεινή Παρασκευά¹, Σαράντος Ψυχάρης², & Αικατερίνη Αλεξίου¹

¹Πανεπιστήμιο Πειραιά, ²Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το άρθρο αυτό αναφέρεται σε γνωστικούς και συναισθηματικούς δείκτες που αφορούν στη μάθηση υποστηριζόμενη από την τεχνολογία. Παραδοσιακά στις έρευνες που αναφέρονται στη μάθηση γίνεται διάκριση μεταξύ των γνωστικών και των συναισθηματικών παραγόντων. Συνήθως οι γνωστικοί παράγοντες αποτελούν δείκτες οι οποίοι περιγράφουν περισσότερο τις διαδικασίες και τις δεξιότητες μάθησης (λύση προβλημάτων, κριτική σκέψη, μεταγνώση

κ.α.), ενώ οι συναισθηματικοί παράγοντες, σε ανάλογες μελέτες, φαίνεται να εστιάζονται περισσότερο στα κίνητρα, τις στάσεις ή και τα συναισθήματα. Η εξέταση των συναισθηματικών δεικτών κρίνεται περισσότερο δύσκολη υπόθεση στις έρευνες που μελετούν τη μάθηση, παρ' όλο που οι δείκτες αυτοί φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά την απόδοση του ατόμου σε διαφορετικές συνθήκες της ζωής του και ως εκ τούτου πολλές φορές ερευνώνται ξεχωριστά από τους γνωστικούς δείκτες. Με την εργασία αυτή επιχειρείται η εξέταση των γνωστικών και συναισθηματικών δεικτών των εκπαιδευομένων σε ένα πρόγραμμα τεχνολογικά υποστηριζόμενης μάθησης του ευρύτερου πεδίου της ηλεκτρονικής μάθησης (e-learning).

5. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΧΡΗΣΗΣ ΟΥΣΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΕΙΑ

Σταματία Σούνδια

Μονάδα Απεξάρτησης Τοξικομανών «18 Άνω», Ψ.Ν.Α.

Στην Ελλάδα 17.9% των αγοριών και 9.9% των κοριτσιών στην εφηβική ηλικία, σύμφωνα με στοιχεία του ΕΚΤΕΠΝ, έχουν πειραματιστεί με χρήση ουσιών. Τα προβλήματα που εμφανίζονται στη συμπεριφορά από τη σχολική ακόμα ηλικία συνήθως συνδέονται και με τη συμπωματική χρήση ουσιών αργότερα (συνήθως στη πρώιμη εφηβική ηλικία). Σε μια εποχή που η κοινωνική συνοχή, οι αρχές και οι αξίες βρίσκονται σε κρίση, ο ρόλος των γονιών στην έναρξη της χρήσης ουσιών μπορεί να είναι πολύ σημαντικός. Η οικογένεια καλείται να σηκώσει το βάρος που παλιότερα μοιράζονταν ανάμεσα στη γειτονιά, το σχολείο και το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον και κοινότητα. Οι γονείς αναλαμβάνουν σχεδόν εξολοκλήρου την κοινωνικοποίηση των παιδιών και αποτελούν τα πρωταρχικά τους πρότυπα. Το πρόβλημα είναι όμως, ότι και η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός, περνάει επίσης μεγάλη κρίση. Η παραδοσιακή οικογένεια αντικαθίσταται με τη μονογονεϊκή ή την οικογένεια που σχηματίζεται από δεύτερο γάμο του ενός ή και των δύο γονιών. Τα παιδιά που προέρχονται από μονογονεϊκές οικογένειες εμφανίζουν πιο συχνά προβληματική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης της κατάχρησης ουσιών. Το διαζύγιο των γονιών φαίνεται να συνδέεται με τη κατάχρηση αλκοόλ και μαριχουάνας. Αλλά, ακόμα κι αν η οικογένεια φαίνεται «φυσιολογική», σε επίπεδο ρόλων μπορεί να μην είναι λειτουργική. Γενικότερα οι οικογενειακές συγκρούσεις, η κοινωνική απομόνωση, η χρήση ουσιών από τους γονείς, η κακοποίηση, συναισθηματική, λεκτική ή σωματική, είναι παράμετροι που ενισχύουν την έναρξη χρήσης ουσιών. Στο άρθρο αυτό θα επιχειρήσουμε να δώσουμε στοιχεία και προτάσεις για την υποστήριξη των εφήβων χρηστών μέσα από στοιχεία της Μονάδας Απεξάρτησης Τοξικομανών, καθώς και της Ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας.

Συμπόσιο 49

Κυριακή 09.00 – 10.30

Αμφιθέατρο Κορδάτου

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΥΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Οργανωτής-Πρόεδρος: **Χρυσή Χατζηχρήστου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συζητήτριες: **Χρυσή Χατζηχρήστου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ευθυμία Συγκολλίτου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ομιλητές: **Χρυσή Χατζηχρήστου**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αγγελική Λεονταρή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αμάντα Φιλιππάτου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ελευθερία Γωνίδα, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Δημήτρης Νικολόπουλος, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ιωάννης Δημάκος, Πανεπιστήμιο Πατρών

Γιώργος Γεωργουλέας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια το ενδιαφέρον της Σχολικής Ψυχολογίας διεθνώς για θέματα που αφορούν στην προετοιμασία της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων κρίσεων αυξάνεται διαρκώς, γεγονός που αποδεικνύεται από την αυξανόμενη βιβλιογραφία γύρω από το θέμα αυτό. Οι κρίσεις, είτε είναι αναπτυξιακές (π.χ. η εφηβεία, η γέννηση αδελφού, η είσοδος του παιδιού στο σχολείο) είτε προκύπτουν αιφνίδια (π.χ. βίαιες συγκρούσεις στο σχολείο, ατυχήματα, φυσικές καταστροφές, οικονομική κρίση). Οι συνέπειες της κρίσης είναι πολλές και πολυεπίπεδες για τους ανθρώπους που τη βιώνουν και η έλλειψη εκπαίδευσης στερεί τη δυνατότητα τόσο από τους ενήλικες όσο και από τα παιδιά, να αντιμετωπίσουν την κρίση αποτελεσματικά. Για να μπορέσει το σχολείο

να στηρίξει αποτελεσματικά τα παιδιά θα πρέπει να έχει προηγηθεί συστηματική και εξειδικευμένη κατάρτιση των εκπαιδευτικών, αλλά και των ειδικών ψυχικής υγείας, ώστε να έχουν τα κατάλληλα εφόδια. Την τελευταία δεκαετία έχει δοθεί μεγάλη έμφαση σε διεθνές επίπεδο τόσο στην πρόληψη-προετοιμασία για την αντιμετώπιση κρίσεων και τις πολυεπίπεδες παρεμβάσεις στη σχολική κοινότητα, όσο και στην εκπαίδευση/κατάρτιση των σχολικών ψυχολόγων στη διαχείριση κρίσεων. Ο ρόλος του Πανεπιστημίου στην ευαισθητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας και την εξειδικευμένη κατάρτιση ειδικών της ψυχικής υγείας και εκπαιδευτικών είναι πολύ σημαντικός. Διεθνώς μέσα από προσπάθειες και δίκτυα Πανεπιστημίων και επιστημονικών και επαγγελματικών εταιρειών και συλλόγων έχουν αναπτυχθεί και εφαρμοστεί πολυεπίπεδα μοντέλα για τη διαχείριση κρίσεων στη σχολική κοινότητα. Στην Ελλάδα η προσπάθεια επικεντρώνεται στην ευαισθητοποίηση όλων των μελών της σχολικής και ευρύτερης κοινότητας, στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και φοιτητών, στην εξειδικευμένη κατάρτιση σχολικών ψυχολόγων και επαγγελματιών ψυχικής υγείας και στην έκδοση κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού, ώστε να δημιουργηθεί ένα μοντέλο παρέμβασης και εκπαίδευσης για τη διαχείριση κρίσεων στα ελληνικά σχολεία. Οι εισηγήσεις στο Συμπόσιο αφορούν στην προσπάθεια ανάπτυξης ενός δικτύου συναδέλφων από πέντε Ελληνικά Πανεπιστήμια, που αποσκοπεί στην προώθηση του στόχου αυτού. Ελπίζουμε ότι η προσπάθεια αυτή θα έχει ως αποδέκτη τα παιδιά, ώστε να έχουν αποτελεσματική στήριξη στην κρίση και να έχουν τη δυνατότητα να κατακτήσουν ανώτερα επίπεδα ωριμότητας.

Θεματική συνεδρία 30

Κυριακή 09.00 – 10.30

Αίθουσα Α

ΘΕΜΑΤΑ ΕΦΗΒΕΙΑΣ

Πρόεδροι: **Νικόλαος Γιαννίτσας¹ & Πλουσία Μισαηλίδη²**

¹Πανεπιστήμιο Αθηνών, ²Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

1. ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ. ΜΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Δημήτρης Κατσικός & Έφη Συγκολίτου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρώτος στόχος της παρουσίασης είναι η καταγραφή της έντασης των εμποδίων σταδιοδρομίας, που αντιλαμβάνονται οι μαθητές και οι μαθήτριες μέσης εφηβικής ηλικίας (14 έως 16 ετών) κατά τη διαδικασία της λήψης των αποφάσεων σταδιοδρομίας. Επίσης στόχος της παρουσίασης είναι η διερεύνηση της σχέσης που έχουν τα εμπόδια σταδιοδρομίας με τις φιλοδοξίες και τις προσδοκίες αποτελέσματος σταδιοδρομίας. Τέλος διερευνάται ο πιθανός διαμεσολαβητικός ρόλος της οικογενειακής λειτουργικότητας και των αισθημάτων για τη ζωή στο σχολείο, όπως τα αντιλαμβάνονται οι έφηβοι, στις παραπάνω πιθανές σχέσεις. Οι υποθέσεις που διατυπώθηκαν αφορούν την αρνητική συσχέτιση των εμποδίων σταδιοδρομίας με τις παραπάνω μεταβλητές (φιλοδοξίες και προσδοκίες αποτελέσματος) και τη θετική διαμεσολάβηση των μεταβλητών της οικογενειακής λειτουργικότητας και των αισθημάτων για το σχολείο στη σχέση εμποδίων και φιλοδοξιών-προσδοκιών σταδιοδρομίας. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 306 μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου και του Ενιαίου Λυκείου εκ των οποίων 148 της Γ' Γυμνασίου και 158 της Α' Λυκείου, από σχολεία της Θεσσαλονίκης και της Πέλλας. Τα εμπόδια σταδιοδρομίας μετρήθηκαν με το Ερωτηματολόγιο των Αντιλαμβανόμενων Εμποδίων Σταδιοδρομίας, οι φιλοδοξίες σταδιοδρομίας μετρήθηκαν με τον Κατάλογο των Αντιλαμβανόμενων Φιλοδοξιών Σταδιοδρομίας, οι προσδοκίες αποτελέσματος σταδιοδρομίας μετρήθηκαν με το Ερωτηματολόγιο των Αντιλαμβανόμενων Προσδοκιών Αποτελέσματος Σταδιοδρομίας, που κατασκευάστηκαν από τους ερευνητές για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας. Η οικογενειακή λειτουργικότητα μετρήθηκε με το Ερωτηματολόγιο Αυτοαναφοράς για την Οικογένεια των Beavers και Hampson (1990), ενώ τα αισθήματα για το σχολείο μετρήθηκαν με το Ερωτηματολόγιο για τη Ζωή στο Σχολείο των Williams και Batten (1981). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα εμπόδια σταδιοδρομίας συνδέονται αρνητικά ως προς κάποιες διαστάσεις τους με τις φιλοδοξίες και με τις προσδοκίες αποτελέσματος σταδιοδρομίας. Επίσης βρέθηκε ότι η οικογενειακή λειτουργικότητα και τα αισθήματα για τη ζωή στο σχολείο λειτουργούν ως θετικοί διαμεσολαβητικοί παράγοντες ανάμεσα στην αρνητική σύνδεση των εμποδίων και των φιλοδοξιών σταδιοδρομίας.

2. Η ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ ΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΚΑΙ ΩΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ «ΠΟΣΟ;» ΣΤΟ «ΠΩΣ;»

Αικατερίνη Γεωργαντή, Βασίλειος Παυλόπουλος, & Νικόλαος Γιαννίτσας

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η συμπεριφορική αυτονομία αναφέρεται στην προοδευτικά αυξανόμενη τάση του εφήβου να λαμβάνει μόνος του αποφάσεις για θέματα που τον αφορούν, να θέτει στόχους, να βασίζεται στον εαυτό του και, τελικά, να ρυθμίζει ο ίδιος

την συμπεριφορά του (Noom et al., 2001. Zimmer-Gembeck, 2001). Παρόλο που η κατάκτηση της συμπεριφορικής αυτονομίας – ως βασικός αναπτυξιακός στόχος της εφηβείας – έχει απασχολήσει συστηματικά τη βιβλιογραφία, οι περισσότερες έρευνες την προσεγγίζουν ως αποτέλεσμα και όχι ως διεργασία, δηλαδή στη δυναμική αλληλεπίδρασή της με ατομικούς και οικογενειακούς παράγοντες. Η μελέτη αυτού του πλέγματος των συσχετίσεων αποτέλεσε στόχο της παρούσας έρευνας. Το δείγμα αποτέλεσαν 357 έφηβοι, μαθητές Λυκείου. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Ερωτηματολόγιο Perspectives on Adolescent Decision Making (Bosma et al., 1996) και η Κλίμακα Connectedness (Hofer et al., 1992). Με την εφαρμογή της ανάλυσης κατά συστάδες προέκυψαν τέσσερα προφίλ συμμετεχόντων, τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με: (α) τη συμπεριφορική αυτονομία των εφήβων, δηλαδή πόσο συχνά αποφασίζουν οι ίδιοι για καθημερινά ζητήματα που τους αφορούν, (β) το βαθμό άσκησης γονεϊκού ελέγχου, (γ) τη συχνότητα συγκρούσεων γονέων-εφήβων και (δ) τον υποκειμενικό κοινωνικό κανόνα, δηλ. κατά πόσο οι έφηβοι θεωρούν φυσιολογική για την ηλικία τους τη συμπεριφορική αυτονομία. Επιπλέον, εντοπίστηκε συνάφεια των προφίλ αυτονομίας των εφήβων με την ποιότητα της σχέσης γονέων-εφήβου. Τα ευρήματα θα συζητηθούν σε συνάρτηση με αναπτυξιακούς και κοινωνιοπολιτισμικούς παράγοντες.

3. ΕΦΗΒΟΙ ΜΕ ΧΡΟΝΙΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ: ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Λήδα Σεμιδαλά-Αβραμοπούλου

University of Reading

Ο σακχαρώδης διαβήτης είναι από τις πιο συχνές χρόνιες παθήσεις στα παιδιά, επηρεάζοντας σε σημαντικό βαθμό την ψυχική τους υγεία και τις συμπεριφορές που αναπτύσσουν. Σκοπός της παρούσας ποιοτικής έρευνας ήταν να διερευνηθούν τα επίπεδα ψυχικής προσαρμοστικότητας και ευημερίας εφήβων ασθενών με σακχαρώδη διαβήτη, καθώς και οι στρατηγικές διαχείρισης που χρησιμοποιούν για να αντιμετωπίσουν την ασθένεια και τις επιπτώσεις της στην καθημερινή τους ζωή. Πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις, σε ημερήσια κλινική παιδών με χρόνιες παθήσεις, με 13 άγγλους εφήβους ηλικίας από 11 έως 17 ετών, που έπασχαν από διαβήτη τύπου 1. Οι συνεντεύξεις αναλύθηκαν με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου και ένας μεγάλος πλούτος θεμάτων αναδύθηκε. Συνολικά, φάνηκε ότι οι έφηβοι ασθενείς αντιμετωπίζουν αρκετές συναισθηματικές και πρακτικές δυσκολίες, τις οποίες όμως σε μεγάλο βαθμό διαχειρίζονται χρησιμοποιώντας τόσο στρατηγικές προσέγγισης (αναζήτηση υποστήριξης, αισιόδοξη σκέψη κ.α.) όσο και στρατηγικές αποφυγής (ηθελημένη διάσπαση προσοχής, αποφυγή συζήτησης κ.α.). Τα αποτελέσματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη δημιουργία λειτουργικών προγραμμάτων στήριξης εφήβων ασθενών με χρόνιες παθήσεις και ειδικότερα διαβήτη τύπου 1.

4. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΦΗΒΙΚΗ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Μαρία Ζαφείρη & Αγγελική Λεονταρή

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η εικόνα του σωματικού εαυτού νοείται ως μια πολυδιάστατη έννοια που περιλαμβάνει τις αντιλήψεις, τις στάσεις, τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά του ατόμου όσον αφορά το σώμα του και την εξωτερική του εμφάνιση. Θεωρείται ότι συμβάλλει στη διαμόρφωση της αυτοαντίληψης και στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή του ατόμου. Σύμφωνα με έρευνες, υψηλά ποσοστά εφήβων δηλώνουν δυσαρεστημένοι με την εικόνα του σωματικού τους εαυτού και η δυσαρέσκεια με το σώμα κατά την πρώιμη και μέση εφηβεία μπορεί να αποτελέσει προβλεπτικό παράγοντα για ψυχολογικά προβλήματα στην ενήλικη ζωή. Στόχος της παρούσας μελέτης είναι η κατανόηση της διαμόρφωσης της εικόνας του σωματικού εαυτού σε διαφορετικά στάδια της ανάπτυξης και ειδικότερα από την προεφηβική έως και την όψιμη εφηβική ηλικία, υιοθετώντας μια αναπτυξιακή προσέγγιση. Ένας επιπλέον στόχος είναι η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στην εικόνα του σωματικού εαυτού και την ψυχολογική υγεία καθώς και την κοινωνική επάρκεια, συνεκτιμώντας τον διαμεσολαβητικό ρόλο του Δείκτη Μάζας Σώματος και δημογραφικών μεταβλητών (ηλικία, φύλο, κοινωνικοοικονομικό επίπεδο). Στην έρευνα συμμετείχαν μαθητές και μαθήτριες της ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου, της Γ' τάξης του Γυμνασίου και της Β' τάξης του Λυκείου. Χρησιμοποιήθηκαν κλίμακες αυτοαναφοράς που εξετάζουν: (α) βαθμό ικανοποίησης με το σωματικό εαυτό, (β) βαθμό επένδυσης σε αυτόν, (γ) αυτοεκτίμηση, (δ) υποκειμενική ευεξία, (ε) αντιλαμβανόμενη κοινωνική επάρκεια, (ζ) ύπαρξη συμπτωμάτων κατάθλιψης, γενικού άγχους και κοινωνικού άγχους. Τα αποτελέσματα είναι γενικά σε συμφωνία με διεθνείς έρευνες που δείχνουν ότι η ικανοποίηση με το σωματικό εαυτό σχετίζεται θετικά με διάφορους δείκτες ψυχικής υγείας και την κοινωνική επάρκεια.

5. ΟΜΟΙΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΜΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΟΙ: ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΕΝΔΟ-ΟΜΑΔΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ «ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ» ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Ευθύμιος Λαμπρίδης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η παρούσα έρευνα μελετά τις ενδο-ομαδικές δυναμικές που υπογραμμίζουν τη διαχείριση της ταυτότητας του μέλους μιας ομάδας υπό το πρίσμα της θεωρίας της βέλτιστης διακρίτοτητας (Optimal Distinctiveness Theory, Brewer, 1991). Βασικός στόχος της είναι η διερεύνηση της επιρροής δύο αντικρουόμενων κινήτρων, αυτού της αφομοίωσης και αυτού της διακρίτοτητας, στην προσπάθεια διατήρησης μιας κατά το δυνατόν θετικότερης εικόνας για τον εαυτό στο πλαίσιο-πάντα-της ομαδικής του ταυτότητας. Για το λόγο αυτό 80 φοιτήτριες και φοιτητές του 1ου και του 4ου έτους έλαβαν μέρος σε μια πειραματική διαδικασία παραγωγής ομαδικού έργου, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες των τεσσάρων ατόμων, κατά την οποία εκτιμήθηκαν η ταύτιση με την ενδο-ομάδα, η ατομική και συλλογική αυτοεκτίμηση, η ενδο-ομαδική μεροληψία και η εξω-ομαδική υποτίμηση. Η βασική ερευνητική υπόθεση ήταν ότι, τόσο σε περιπτώσεις ομαδικής επιτυχίας, όσο και σε περιπτώσεις αποτυχίας τα μέλη της ενδο-ομάδας θα εκδηλώνουν ενδο-ομαδική εύνοια τονίζοντας παράλληλα την ατομική τους συνεισφορά είτε για να ενισχύσουν τη διάκρισή τους από την ενδο-ομάδα, είτε για να υπερασπιστούν τον εαυτό και να ενισχύσουν την ατομική πτυχή του. Τα αποτελέσματα επαληθεύουν τις ερευνητικές υποθέσεις υποδεικνύοντας την τάση των ατόμων να προσπαθούν να διευθετήσουν την εικόνα του εαυτού και να ισοσκελίζουν κόστη και οφέλη που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους μιας ομάδας, ισορροπώντας ανάμεσα στην κοινωνική και την ατομική πτυχή του εαυτού, ώστε να πετύχουν τη «βέλτιστη» ταυτότητα. Αξιοσημείωτες είναι, επίσης, οι διακυμάνσεις ως προς την ταύτιση με την ενδο-ομάδα. Τα ευρήματα ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της θεωρίας της βέλτιστης διακρίτοτητας.

6. Η ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΤΟΠΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΥΣ ΕΦΗΒΟΥΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ «ΑΛΛΟ»

Δεσποίνα Σακκά & Ελίζα Ναζαρετιάν

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η μελέτη αποσκοπεί στη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους οι έφηβοι κατανοούν τη βία και την επιθετικότητα στο σχολείο σε σχέση με τον «άλλο» δηλαδή, τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους που προέρχονται από διαφορετικό από το δικό τους πολιτισμικό περιβάλλον. Στη μελέτη συμμετείχαν 78 μαθητές και μαθήτριες που παρακολουθούν την 3η Γυμνασίου και την 1η Λυκείου. Οι μαθητές και οι μαθήτριες οργανώθηκαν σε 13 μεικτές ως προς το φύλο ομάδες (7 ομάδες με ντόπιους μαθητές/-τριες και 6 ομάδες με μαθητές και μαθήτριες που προέρχονταν από ποικίλα πολιτισμικά περιβάλλοντα). Συλλέχθηκαν ποιοτικά δεδομένα μέσω ομάδων εστίασης οι οποίες αποσκοπούσαν στη σε βάθος διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών των εφήβων. Δεδομένα της παρούσας μελέτης, επομένως, αποτελούν τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα από τη συζήτηση στις παραπάνω ομάδες. Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι οι έφηβοι και των δύο ομάδων συνδέουν την επιθετικότητα με την εθνοπολιτισμική προέλευση. Ωστόσο, οι απόψεις τους διαφοροποιούνται και ως προς τα περιστατικά βίας και επιθετικότητας που έχουν βιώσει είτε άμεσα είτε έμμεσα και ως προς τα αίτια στα οποία αποδίδουν τη βίαιη και επιθετική συμπεριφορά. Επίσης, φαίνεται ότι έφηβοι κατασκευάζουν με το λόγο τους μια κοινωνική πραγματικότητα όπου η βία και η επιθετικότητα είναι βιολογικά και πολιτισμικά καθορισμένες.

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Πρόεδρος: **Ασημίνα Ράλλη**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

1. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Ασημίνα Ράλλη, Κυριακή Λέκκα, Ευδοξία Νταλιάνη, & Χρυσάνθη Βουγέση

ΤΕΙ Αθήνας

Η ανάγνωση και η αφήγηση ιστοριών στα παιδιά συμβάλλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων που σχετίζονται με τη γλώσσα, τον εγγραμματισμό αλλά και γενικότερα τη σχολική επιτυχία. Έρευνες με παιδιά προσχολικής ηλικίας στα οποία έγινε αφήγηση ή ανάγνωση ιστοριών συμπεραίνουν βελτίωση στην κατανόηση και τη γλωσσική ποικιλία του λόγου τους αντίστοιχα.

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να μελετήσει την ανάπτυξη των αφηγηματικών δεξιοτήτων παιδιών προσχολικής ηλικίας 4-5 ετών μέσα από ένα πειραματικό σχέδιο παρέμβασης. Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 56 παιδιά (2 πειραματικές ομάδες και 2 ομάδες ελέγχου). Μετά την προαξιολόγηση, οι δύο πειραματικές ομάδες έλαβαν μέρος σε 8 παρεμβάσεις αντίστοιχα, ανάγνωσης ή αφήγησης ενός παραμυθιού. Μετά από κάθε παρέμβαση ζητούνταν από τα παιδιά να αναδιηγηθούν το παραμύθι. Τέλος και οι δύο πειραματικές ομάδες έλαβαν μέρος στην μετααξιολόγηση όπου ζητήθηκε από τα παιδιά να αναδιηγηθούν το παραμύθι. Οι ομάδες ελέγχου έλαβαν μέρος μόνο στις φάσεις της προαξιολόγησης και μετααξιολόγησης. Τα αποτελέσματα των αφηγήσεων αξιολογήθηκαν τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά ως προς συγκεκριμένα κριτήρια (επάρκεια πληροφοριών, αρχή-μέση-τέλος και χρήση ευθύ λόγου). Τόσο η ηλικία των παιδιών, όσο και η συστηματική έκθεσή τους στην ανάγνωση ή αφήγηση παραμυθιού συνέβαλε θετικά στην ανάπτυξη των αφηγηματικών δεξιοτήτων σε σχέση με αυτές των ομάδων ελέγχου. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις στην αφήγηση των παραμυθιών από τα παιδιά ανάλογα με την πειραματική ομάδα παρέμβασης: Ειδικότερα, τα παιδιά της ομάδας ανάγνωσης χρησιμοποιούσαν περισσότερες προτάσεις στην αφήγηση του παραμυθιού, απομνημόνευαν σε μεγαλύτερο βαθμό τη διαδοχή των πράξεων και συγκρατούσαν στη μνήμη τους μεγαλύτερο αριθμό πληροφοριών από αυτά της ομάδας αφήγησης.

2. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΩΝ ΠΟΣΟΤΗΤΩΝ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Δέσποινα Δεσλή & Ελευθερία Σελίνη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Η εκτίμηση αριθμητικών ποσοτήτων αποτελεί λειτουργία παραγωγής απαντήσεων, οι οποίες είναι αρκετά κοντά στις σωστές χωρίς να δημιουργούνται πολύπλοκοι ή ακριβείς αριθμητικοί υπολογισμοί. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο παιδιά προσχολικής ηλικίας αντιμετωπίζουν καταστάσεις αριθμητικής εκτίμησης, οι οποίες παρουσιάζονται σε οικείο πλαίσιο με αναφορές στην καθημερινή τους ζωή. Οι συμμετέχοντες ήταν 64 νήπια, με μέσο όρο ηλικίας τα 5 χρόνια και 10 μήνες, στα οποία παρουσιάστηκαν δύο έργα. Στο πρώτο έργο ζητήθηκε από τα παιδιά να κρίνουν αν δύο παιδιά – σύμφωνα με την ιστορία που τους παρουσιάστηκε – έκαναν καλές ή κακές εκτιμήσεις σε προβλήματα πρόσθεσης. Οι δοκιμασίες του πρώτου έργου αφορούσαν καλές εκτιμήσεις, πολύ μεγάλες και πολύ μικρές εκτιμήσεις. Το δεύτερο έργο ζητούσε από τα παιδιά να εκτιμήσουν το αποτέλεσμα συγκεκριμένων προσθέσεων, άλλοτε παρουσιάζοντας το άθροισμά τους και άλλοτε όχι. Και στα δύο έργα χρησιμοποιήθηκαν υλικά. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα νήπια παρουσίασαν καλύτερη επίδοση στις δοκιμασίες που τους ζητούσαν να κρίνουν καλές και πολύ μεγάλες εκτιμήσεις σε σχέση με εκείνες που αφορούσαν πολύ μικρές εκτιμήσεις. Επίσης, βρέθηκε ότι τα παιδιά είχαν μεγαλύτερη ευκολία να παράγουν δικές τους εκτιμήσεις, παρά να κρίνουν τις εκτιμήσεις άλλων προσώπων. Η ανάλυση των αιτιολογήσεων των παιδιών έδειξε ότι τα παιδιά χρησιμοποίησαν γνωστικές στρατηγικές που αφορούσαν κυρίως την άμεση αναγνώριση ποσοτήτων. Τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τη σημασία της εκτίμησης στην ανάπτυξη της πρώιμης μαθηματικής γνώσης των μικρών παιδιών.

3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ. ΜΙΑ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Αικατερίνη Ν. Κορνηλάκη

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σκοπός της μελέτης είναι να εξετασθεί ο ρόλος της γλώσσας στην κατανόηση της δεκαδικής δομής του συστήματος αρίθμησης. Έρευνες έχουν δείξει ότι ο βαθμός κατανόησης της δομής και της λογικής του αριθμητικού συστήματος επηρεάζεται σημαντικά από τη γλωσσική διαφάνεια των λέξεων-αριθμών, με αποτέλεσμα τα παιδιά από ασιατικές χώρες να βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση. Στο πλαίσιο αυτής της προβληματικής διεξήχθη μία συγκριτική διαπολιτισμική μελέτη στην οποία έλαβαν μέρος παιδιά από την Ελλάδα και την Ταϊβάν, τα οποία υποβλήθηκαν σε δοκιμασίες που σχετιζόνταν με την κατανόηση της δομής του δεκαδικού συστήματος αρίθμησης. Η σύγκριση αυτή παρουσιάζει ενδιαφέρον, καθώς στα κινέζικα οι λέξεις-αριθμοί είναι απόλυτα διαφανείς, κάτι που δεν ισχύει πάντα στα ελληνικά. Στη μελέτη έλαβαν μέρος 120 παιδιά προσχολικής ηλικίας (60 από Ελλάδα και 60 από Ταϊβάν), τα οποία αξιολογήθηκαν σε δοκιμασίες: (α) κατανόησης του σχετικού μεγέθους των μονάδων, (β) προσθετικής σύνθεσης των αριθμών και (γ) προβλημάτων πρόσθεσης. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν: (α) σαφή υπεροχή των παιδιών από την Ταϊβάν στις περισσότερες από τις δραστηριότητες και (β) διαφορετικές στρατηγικές αντιμετώπισης των δοκιμασιών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κανονικότητα της κινέζικης γλώσσας έχει ως αποτέλεσμα μια διαφορετική νοητική αναπαράσταση των αριθμών. Η αναπαράσταση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποτελεί τη βάση για την εκμάθηση της γραπτής απεικόνισης των αριθμών και της εκτέλεσης πράξεων με πολυψήφιους αριθμούς.

4. Η ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ: ΜΟΡΦΕΣ, ΣΥΧΝΟΤΗΤΕΣ, ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΟΥΣ

Μιχάλης Φακίνος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ο σκοπός της εργασίας ήταν μια πρώτη προσέγγιση μελέτης συγκεκριμένων παραμέτρων της σεξουαλικής συμπεριφοράς αγοριών και κοριτσιών στο χώρο του νηπιαγωγείου στην Ελλάδα με βάση τις εκτιμήσεις των νηπιαγωγών. Συγκεκριμένα, η μελέτη εστίασε στην καταγραφή της συχνότητας με την οποία συναντώνται διαφορετικές σεξουαλικές συμπεριφορές των νηπίων, στο πόσο αναμενόμενες είναι για παιδιά ηλικίας 5-6 ετών, καθώς και στο πόσο άνετα αισθάνονται οι νηπιαγωγοί στην διαχείρισή τους. Συμμετείχαν 74 γυναίκες νηπιαγωγοί από τους νομούς Δράμας, Έβρου και Χαλκιδικής, οι οποίες συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο που ζητούσε πληροφορίες για έναν περιορισμένο αριθμό δημογραφικών στοιχείων καθώς και μια σειρά ερωτήσεων που αναπτύχθηκαν με βάση τη σχετική βιβλιογραφία. Οι ερωτήσεις αυτές (30 και 29 για αγόρια και κορίτσια, αντίστοιχα) αφορούσαν τις αναμενόμενες συμπεριφορές σεξουαλικότητας για το αναπτυξιακό στάδιο των νηπίων ενώ υπήρχαν και μερικές ερωτήσεις ενδεικτικές πιθανής σεξουαλικής παραβίασής τους. Από τη σχετική ανάλυση ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η μεγαλύτερη συχνότητα εκδήλωσης σεξουαλικής συμπεριφοράς από τα κορίτσια, η μεγαλύτερη δεδηλωμένη άνεση διαχείρισης από τις νηπιαγωγούς της σεξουαλικής συμπεριφοράς των κοριτσιών και η εκτίμηση των νηπιαγωγών πως οι σεξουαλικές συμπεριφορές των αγοριών είναι πιο αναμενόμενες απ' αυτές των κοριτσιών. Τα ευρήματα συζητούνται σε σχέση με αυτά αντίστοιχων ερευνών από άλλες χώρες και εξετάζονται στο πλαίσιο των ρόλων των δύο φύλων.

5. ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ – ΘΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Μαρία Βλάχου¹, Καφένια Μπότσογλου², & Ελένη Ανδρέου²

¹Α' ΚΕΔΔΥ Θεσσαλονίκης, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Αν και το φαινόμενο του εκφοβισμού έχει κυρίως μελετηθεί σε μαθητές/τριες σχολικής και εφηβικής ηλικίας, πρόσφατες επιδημιολογικές έρευνες διαπίστωσαν ότι παρατηρείται και σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Όπως προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία, τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας μπορεί να είναι τόσο οι θύτες όσο και τα θύματα σε καταστάσεις εκφοβισμού και να εμπλέκονται με σταθερή συχνότητα σ' αυτές, ανεξάρτητα από το φύλο τους. Η ένταση, η συχνότητα, οι ρόλοι (θύμα/θύτης), και η μορφή έκφρασης (λεκτική, σωματική, ψυχολογική) του εκφοβισμού διαφοροποιείται ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια. Επιπροσθέτως, οι θύτες και τα θύματα εκδηλώνουν διαφορετική κοινωνική συμπεριφορά και δεξιότητες, π.χ. οι θύτες εντάσσονται με επιτυχία στην ομάδα ομηλικών τους ενώ τα θύματα χαρακτηρίζονται από εσωστρέφεια και κοινωνική απομόνωση. Οι γνωστικοί και λεκτικοί περιορισμοί των παιδιών προσχολικής ηλικίας δεν επιτρέπουν τη χρήση των συνηθισμένων μεθοδολογικών προσεγγίσεων που χρησιμοποιούνται σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα κάνουν λόγο για την εφαρμογή της συστηματικής παρατήρησης στην διαδικασία συλλογής δεδομένων. Παράλληλα, κρίνεται απαραίτητη η συμμετοχή τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των γονέων προκειμένου να υπάρξουν αξιόπιστα και έγκυρα δεδομένα. Οι στόχοι της παρουσίασης αφορούν: 1) την βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με το φαινόμενο του εκφοβισμού σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, 2) την ανάλυση της εγκυρότητας των ερευνητικών εργαλείων αξιολόγησης του παραπάνω φαινομένου. Η προσχολική ηλικία είναι η περίοδος κατά την οποία δημιουργούνται οι βάσεις για την πρόληψη ενάντια σε πρακτικές εκφοβισμού. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός κατάλληλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων με στόχο την πρόληψη, στο σχολικό πλαίσιο. Εκπαιδευτικές δραστηριότητες που βοηθούν τα νήπια στην ανάπτυξη της αυτοεκτίμησής τους και τη διαχείριση των συναισθημάτων τους στο πλαίσιο του Αναλυτικού προγράμματος μπορούν να βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή. Τέλος, η εμπλοκή γονέων και εκπαιδευτικών και η ευαισθητοποίησή τους αποτελούν τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη παρεμβατική πολιτική.

ΑΤΟΜΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

1. ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΞΙΜΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΕΙΟΤΗΤΑΣ

Αναστασία Στρακάτου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στην έρευνα εξετάζεται το κατά ποσό οι φοιτητές ψυχολογίας (εξοικείωση με τους ψυχικά ασθενείς) αντιμετωπίζουν τα άτομα που πάσχουν από σχιζοφρένεια με τον ίδιο τρόπο με τους φοιτητές θετικών σχολών (μεγαλύτερη κοινωνι-

κή απόσταση). Με τυχαία επιλογή δείγματος τα υποκείμενα της έρευνας αποτελούσαν δυο ομάδες (φοιτητές ψυχολογίας και φοιτητές θετικών σχολών) και στις δυο ομάδες δόθηκαν τέσσερα ερωτηματολόγια (ένα κοινωνικής απόστασης, ένα συναισθημάτων, απόδοσης ευθύνης και του Rosenberg) και ένα κείμενο που αποτελούσε το χρονογράφημα ενός ατόμου. Τα αποτελέσματα δόθηκαν μέσω της στατιστικής ανάλυσης που έγινε με το πρόγραμμα SPSS. Η έρευνα έδειξε ότι πράγματι οι σχιζοφρενείς αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη προκατάληψη από ότι τα άτομα με κινητικές δυσκολίες, κάτι που όμως δεν ισχύει σε μεγαλύτερο βαθμό για τους φοιτητές θετικών σχολών σε σχέση με τους φοιτητές ψυχολογίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας κάνουν εμφανή την ανάγκη που υπάρχει για τη δημιουργία προτεινόμενων στρατηγικών για τη μείωση του στίγματος της σχιζοφρένειας αλλά και για μια μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση στο χώρο των επιστημών του ανθρώπου και ιδιαίτερα αυτού της ψυχολογίας. Στην παρούσα έρευνα προτείνονται τέτοιες στρατηγικές που ήδη εφαρμόζονται στο εξωτερικό, γεγονός που θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα για περαιτέρω έρευνα.

2. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΣΤΟΝ ΕΠΙΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΙΝΔΩΝ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ευαγγελία Κατέρη & Ευάγγελος Καραδήμας

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ο επιπολιτισμός αποτελεί έναν σημαντικό και πολυμελετημένο παράγοντα για την υγεία των μεταναστών. Οι διαφορετικοί τύποι ή στρατηγικές επιπολιτισμού, που είναι η ενσωμάτωση, η αφομοίωση, ο διαχωρισμός και η περιθωριοποίηση, αν και επιφέρουν σημαντικά αποτελέσματα στην υγεία, ωστόσο δεν είναι ξεκάθαρο ακόμη γιατί κάποιοι μετανάστες επιλέγουν την ενσωμάτωση, ενώ κάποιοι άλλοι επιλέγουν τον διαχωρισμό. Στην συγκεκριμένη (πιλοτική) έρευνα διερευνάται η υπόθεση ότι αυτή η διαφορά στην επιλογή στρατηγικής επιπολιτισμού οφείλεται στην κατασκευή του εαυτού, στην εξατομικευμένη και εσωτερικευμένη δηλαδή διάσταση του πολιτισμού. Ο ανεξάρτητος εαυτός, που είναι το ανάλογο της πολιτισμικής διάστασης του Ατομικισμού, και ο αλληλοεξαρτώμενος, που είναι το ανάλογο της πολιτισμικής διάστασης της Συλλογικότητας, αναμένεται να είναι σημαντικοί προβλεπτικοί παράγοντες της στρατηγικής επιπολιτισμού. Το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας αποτέλεσαν 74 μετανάστες ($n = 74$), εκ των οποίων οι 39 ήταν Ινδοί και οι 35 Αλβανοί. Ως μέσο συλλογής δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο και η έρευνα χαρακτηρίζεται ως ποσοτική. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, στο σύνολο του δείγματος, οι μετανάστες με ισχυρό ανεξάρτητο εαυτό επέλεξαν την ενσωμάτωση, ενώ οι μετανάστες με ισχυρό αλληλοεξαρτώμενο εαυτό επέλεξαν τον διαχωρισμό. Επιβεβαιώνεται η υπόθεση ότι η κατασκευή του εαυτού αποτελεί σημαντικό προβλεπτικό παράγοντα της επιλογής στρατηγικής επιπολιτισμού και προτείνεται περαιτέρω διερεύνηση του ρόλου που ασκεί ο πολιτισμός του μετανάστη (ανεξάρτητος και αλληλοεξαρτώμενος εαυτός) στην προσαρμογή του στην εκάστοτε χώρα υποδοχής.

3. Η ΘΕΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΥΕΞΙΑ ΙΝΔΩΝ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ευαγγελία Κατέρη & Ευάγγελος Καραδήμας

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Σύμφωνα με την θεωρία επιπολιτισμού του Berry (1987, 1988, 1992, 2001, 2005, 2006), ο ιδανικότερος τύπος επιπολιτισμού, για την ψυχολογία του μετανάστη, είναι η ενσωμάτωση, ενώ ο λιγότερο ευνοϊκός η περιθωριοποίηση. Η αφομοίωση και ο διαχωρισμός βρίσκονται κάπου ανάμεσα. Ωστόσο, μια κριτική ανασκόπηση της βιβλιογραφίας δεν φαίνεται να συμφωνεί με την αξιωματική, σχεδόν, υπεροχή της ενσωμάτωσης. Σε αρκετές έρευνες, αντιθέτως, προκύπτει ότι και ο διαχωρισμός είναι ευεργετικός σε κάποιες περιπτώσεις. Στην συγκεκριμένη (πιλοτική) έρευνα διερευνάται η σχέση μεταξύ επιπολιτισμού και υγείας/ψυχολογικής προσαρμογής. Αυτήν την φορά, όμως, η υπόθεση που διατυπώνεται, για λόγους που θα αναλυθούν, είναι ότι ο διαχωρισμός και όχι η ενσωμάτωση είναι ο πιο θετικός τρόπος ψυχολογικής προσαρμογής. Το δείγμα της συγκεκριμένης πιλοτικής έρευνας αποτέλεσαν 74 μετανάστες ($n = 74$), εκ των οποίων οι 39 ήταν Ινδοί και οι 35 Αλβανοί. Ως μέσο συλλογής δεδομένων, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο. Η ψυχολογική προσαρμογή μετρήθηκε με κλίμακες για το άγχος, την κατάθλιψη, την ικανοποίηση από την ζωή, την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική στήριξη. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι, στο σύνολο του δείγματος, ο διαχωρισμός συσχετίζεται αρνητικά με την κατάθλιψη και θετικά με την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική στήριξη. Η ενσωμάτωση δεν παρουσίασε καμία στατιστικώς σημαντική συσχέτιση με όλα τα παραπάνω. Επιβεβαιώνεται ότι ο διαχωρισμός μπορεί να είναι ευεργετικός σε κάποιες περιπτώσεις και διατυπώνονται προβληματισμοί, αλλά και υποθέσεις για την εξήγηση του φαινομένου, που χρήζουν περαιτέρω έρευνας.

4. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ

Βασίλης Πελεκάνος & Κωνσταντίνος Μουτούσης

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Βασιζόμενοι στα θεωρητικά μοντέλα “embodied cognition”, εξετάσαμε εάν οι «αντιληπτικές» αναπαραστάσεις που ενδεχομένως ενεργοποιούνται από την κατανόηση της γλώσσας, επιδρούν και στην «χαμηλού επιπέδου» νόηση, όπως είναι η οπτική αντίληψη. Κατά πόσο η ανάγνωση και κατανόηση προτάσεων που υπονοούν προσανατολισμό (ανεξάρτητη μεταβλητή), επηρεάζει την ευαισθησία του αντιληπτικού συστήματος για ανίχνευση ερεθισμάτων που δείχνουν προσανατολισμό (κιγκλιδώματα – “gratings”) – (εξαρτημένη μεταβλητή). Παρουσίαση των ερεθισμάτων με το πρόγραμμα “DMDX”. Εφαρμογή της μεθόδου «υποχρεωτικής επιλογής από δύο εναλλακτικές» (“2AFC”) για εύρεση του κατωφλίου αντίληψης κιγκλιδωμάτων. Ύστερα, εφαρμογή της «θεωρίας ανίχνευσης σήματος» (“SDT”), για ποσοτική μέτρηση της αντιληπτικής ευαισθησίας (d') για ανίχνευση των κιγκλιδωμάτων. Κατόπιν, σύγκριση του d' , μεταξύ των συνθηκών: «ελέγχου» (ανάγνωση ουδέτερων προτάσεων πριν τα κιγκλιδώματα), «σύμφωνης» και «ασύμφωνης» (προτάσεις που υποδηλώνουν προσανατολισμό). Τα αποτελέσματα είναι: (α) Μεγαλύτερη τιμή d' στη σύμφωνη, σε σχέση με τη συνθήκη ελέγχου, για όλους τους συμμετέχοντες, (β) Μεγαλύτερο d' στην ελέγχου, σε σχέση με την ασύμφωνη, για 3 από τους 5 συμμετέχοντες, (γ) Μεγαλύτερο d' στη σύμφωνη, σε σχέση με την ασύμφωνη για 4 από τους 5. Βάση της διωνυμικής συνάρτησης πιθανότητας (“binomial pdf”), το μοτίβο d' σύμφωνης $>$ d' ελέγχου είναι στατιστικά σημαντικό ($p=0,0313$). Οι προτάσεις έγιναν κατανοητές μέσω ενεργοποίησης αντιληπτικών αναπαραστάσεων, όπως προτείνουν οι “embodied cognition” θεωρίες. Οι αναπαραστάσεις αυτές επιπλέον, φαίνεται ότι επέδρασαν και στην «χαμηλού επιπέδου» οπτική αντίληψη, αφού στην κρίσιμη συνθήκη (σύμφωνη), βελτίωσαν την αντιληπτική ευαισθησία (d'). Σημαντικό ρόλο στα αποτελέσματα θεωρούμε επίσης ότι έπαιξαν η προσοχή και η προέγερση (“priming”), εξ' αιτίας της ύπαρξης της γλωσσικής πληροφορίας.

5. ΨΥΧΟΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΣΜΩΝ

Γεωργία Ανδρέου & Ιωάννης Γαλαντόμος

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Στόχος της παρούσας έρευνας αποτελεί η καταγραφή των πιο αντιπροσωπευτικών μοντέλων αναγνώρισης και ερμηνείας των ιδιωτισμών που έχουν διατυπωθεί στο χώρο της Ψυχογλωσσολογίας. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ιδιωτισμών συνετέλεσαν, ώστε να αποτελέσει αντικείμενο έρευνας αρκετά νωρίς ο τρόπος με τον οποίο οι ομιλητές μιας γλώσσας τούς ερμηνεύουν και τους κατανοούν. Σε αυτό το πλαίσιο, αναπτύχθηκαν έξι μοντέλα. Σύμφωνα με την Υπόθεση του Καταλόγου Ιδιωτισμών (The idiom list hypothesis), ένας ομιλητής επεξεργάζεται έναν ιδιωτισμό πρώτα κυριολεκτικά με την προϋπόθεση ότι τα συμφοραζόμενα επιτρέπουν μια τέτοια προσέγγιση. Σε διαφορετική περίπτωση, η επεξεργασία του ιδιωτισμού συντελείται σε έναν ξεχωριστό κατάλογο ιδιωτισμών. Το μοντέλο της Λεξικής Αναπαράστασης (Lexical Representation Model) υποστηρίζει ότι οι ιδιωτισμοί αποθηκεύονται και αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας ως λεξικές μονάδες όχι από κάποιο ξεχωριστό κατάλογο, αλλά από το κανονικό νοητικό λεξικό ενός ομιλητή. Με βάση το μοντέλο της Άμεσης Πρόσβασης (Direct Access Model) ένας ομιλητής σπάνια επιχειρεί την κυριολεκτική ερμηνεία των ιδιωτισμών, εφόσον είναι σε θέση να τους αναγνωρίσει τη στιγμή που τους συναντά στο λόγο. Επομένως, η κατανόηση των ιδιωτισμών είναι άμεση. Στην Υπόθεση της Συνθετικής Ανάλυσης (Compositional Analysis Hypothesis) αναδεικνύεται ο ρόλος της σημασιολογικής αναλυσιμότητας. Σύμφωνα με το μοντέλο της Διπλής Αναπαράστασης των Ιδιωτισμών (Dual Idiom Representation Model) η κατανόηση ενός ιδιωτισμού βασίζεται στη διαδικασία τόσο της γλωσσικής επεξεργασίας όσο και της άμεσης ανάκλησης από τη μνήμη. Τέλος, στην Υπόθεση του Ιδιωτισμού-κλειδί (Idiom Key Hypothesis) επιδιώκεται η αναζήτηση και ο εντοπισμός του ακριβούς σημείου κατά το οποίο ένας ομιλητής αρχίζει να αντιλαμβάνεται ότι μια ακολουθία λέξεων είναι ιδιωτισμός.

6. ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΨΗΣ ΔΕΣΜΟΥ, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΡΩΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ

Ελένη Μιχαλοπούλου¹ & Παναγιώτης Κορδούτης²

¹Dyslexia Centers, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Διερευνήθηκε εάν ατομικά χαρακτηριστικά, ατομικές σεξουαλικές συνήθειες, χαρακτηριστικά ερωτικών σχέσεων και Ύφος Συναψής Δεσμού (ΥΣΔ), ως προδιάθεση έναντι του ερωτικού σχετίζεσθαι, επιδρούν στη χρήση προφύλαξης. Οι συμμετέχοντες ήταν 177 φοιτητές ΑΕΙ, στην Αθήνα (101 άνδρες, 76 γυναίκες), είχαν δε μία τρέχουσα ερωτική σχέση ή μία πρόσφατη το τελευταίο έτος. Αποκρίθηκαν σε εργαλεία που περιλάμβαναν (α) δημογραφικά στοιχεία, (β) την κλίμακα αξιολόγησης ΥΣΔ κατά Simpson, (γ) ερωτήσεις βασικού ατομικού σεξουαλικού προφίλ και αντικειμενικών

χαρακτηριστικών της σχέσης, (ε) κλειστό ερωτηματολόγιο για το εάν η σχέση βιώνεται ως έρωτας πάθους ή συντροφικότητας, (στ) ερώτηση για το εάν έγινε χρήση προφυλακτικού στην πρώτη επαφή της σχέσης και (ζ) ερώτηση για τη συχνότητα χρήσης προφυλακτικού στη σχέση. Διαπιστώθηκε ότι μόνο η πιο ύστερη έναρξη της σεξουαλικής ζωής προέβλεπε περισσότερη χρήση προφυλακτικού στη σχέση. Αντίθετα, η μη χρήση προφυλακτικού στη πρώτη επαφή της σχέσης, υψηλά επίπεδα άγχους-αμφιθυμίας (ΥΣΔ) και η σχετικά μεγαλύτερη ηλικία του συμμετέχοντος προέβλεπαν μειωμένη χρήση προφυλακτικού. Συμπεραίνεται ότι από τα ατομικά χαρακτηριστικά, η έναρξη της σεξουαλικής ζωής σε ωριμότερη γνωστικά-κοινωνικά ηλικία επιδρά στην ασφαλή σεξουαλική συμπεριφορά, ίσως γιατί το άτομο είναι καλύτερα σε θέση να κατανοήσει τη διαπροσωπική ευθύνη της σεξουαλικής επαφής. Από τα σχεσιακά χαρακτηριστικά, η καθιέρωση πάγιας συνήθειας προφύλαξης από την αρχή μιας σχέσης ίσως συντηρεί την ασφαλή συμπεριφορά στην πορεία της σχέσης, γιατί δύσκολα κατόπιν ανατρέπεται. Τέλος, η αδυναμία νηφάλιας και σταθερής οριοθέτησης των σχέσεων που χαρακτηρίζει συμπεριφορές του ΥΣΔ άγχους-αμφιθυμίας, ίσως εξηγεί γιατί αυτές υπονομεύουν την ικανότητα του ατόμου να προφυλάξει την ακεραιότητα της υγείας του.

7. ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ Ι.Ε.Κ ΤΗΣ ΣΙΒΙΤΑΝΙΔΕΙΟΥ ΣΧΟΛΗΣ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ ΟΥΣΙΩΝ

Μαρία Φερεντίνου, Θεοδώρα Κυριακίδου, Βασιλική Νικολοπούλου, Κατερίνα Σπετσιώτου, Αθηνά Χαμηλοθώρη, & Αθηνά Μπαρμπάκου

Σιβιτανίδειοι Σχολή Τεχνών και Επαγγελματιών

Στην παρούσα έρευνα επιχειρείται η μελέτη ενός πληθυσμού 150 νέων, καταρτιζομένων του ΙΕΚ της Σιβιτανιδείου Σχολής Τεχνών και Επαγγελματιών, με σκοπό τη διερεύνηση της πληροφόρησής τους σε θέματα που αφορούν εξαρτήσεις και χρήση ουσιών. Η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών αποτελεί ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο και παρουσιάζεται με μεγάλη συχνότητα και αυξανόμενο ρυθμό ειδικά κατά τη διάρκεια της εφηβείας αλλά και στην αρχή της ενήλικης ζωής. Το Συμβουλευτικό Κέντρο της Σιβιτανιδείου Σχολής σχεδίασε και εκπόνησε έρευνα με αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο, στοχεύοντας στη συλλογή δεδομένων σχετικά με την ενημέρωση των νέων σε θέματα ουσιών, την καταγραφή του μεγέθους του προβλήματος σε μια σχολική μονάδα αλλά και το σχεδιασμό παρέμβασης για την αλλαγή της στάσης του ατόμου μέσω της παροχής γνώσης συνδεδεμένης με τις εμπειρίες και τα συναισθήματά του. Η παρέμβαση αξιολογήθηκε με τη χορήγηση νέου ερωτηματολογίου, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο της στατιστικής επεξεργασίας.

8. DOES BODY ORIENTATION MATTER WHEN REASONING ABOUT DEPICTED OR DESCRIBED SCENES?

Stephanie Pantelides & Marios Avraamides

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Two experiments were conducted to assess whether the orientation of the body at the time of test affects the efficiency with which people reason about spatial relations that are encoded in memory through symbolic media. Experiment 1 used depicted spatial layouts while Experiment 2 used described environments. In contrast to previous studies with directly-experienced spatial layouts, the present experiments revealed no sensorimotor influences on performance. Differences in reasoning about immediate and non-immediate environments are thus discussed. Furthermore, the same patterns of findings (i.e., normal alignment effects) were observed in the two experiments supporting the idea of functional equivalence of spatial representations derived from different modalities.

9. ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΘΕΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ: ΝΟΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΑΥΣΗ ΤΩΝ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΜΠΕΙΡΙΩΝ

Άννυ Μπενέτου & Μαρία Μαλικιώση-Λοίζου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Εμπειριστατωμένες έρευνες διεθνώς, καταδεικνύουν συσχέτιση των θετικών συναισθημάτων με την ομαδική αποτελεσματικότητα, την καλή υγεία, τη συναισθηματική ευεξία Εντούτοις, το ερώτημα που τίθεται είναι πως θα μπορούσε κανείς να βιώνει συχνότερα και εντονότερα θετικά συναισθήματα. Στην παρουσίαση θα εξεταστεί μία καινούρια έννοια από τις μελέτες της Θετικής Ψυχολογίας που ενδεχομένως απαντάει στο παραπάνω ερώτημα: η νοητική και συμπεριφοριστική απόλαυση των θετικών εμπειριών (savoring). Θα αναλυθούν τα επιμέρους στοιχεία και η διαδικασία της απόλαυσης των θετικών εμπειριών, θα παρουσιαστούν πορίσματα ερευνών που συσχετίζουν την επικέντρωση στο θετικό ερέθισμα με συναισθηματική ευεξία. Ακόμη, θα συζητηθεί η υπόθεση ότι μπορεί κανείς να εκπαιδευθεί έτσι ώστε

να ενδυναμώσει την ικανότητα του να απολαμβάνει και να εκτιμάει και να χαίρεται με οτιδήποτε θετικό προκύπτει στην καθημερινότητά του. Η παρουσίαση θα κλείσει με αναφορά σε ομαδικές ασκήσεις με στόχο ενίσχυση της παραπάνω ικανότητας, όπως δοκιμάστηκαν σε ένα πιλοτικό ομαδικό πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε στο Συμβουλευτικό Κέντρο Ομηλικών του ΤΕΑΠΗ στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

10. ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ, ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΣΕ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Ελισάβετ Τσουτσουλίγκα, Ηώ Πλακιά, Φωτεινή Τσιτώνα, Χρυσούλα Μελισσά-Χαλικοπούλου, & Τριανταφυλλιά Νατσιοπούλου

ΑΤΕΙ Θεσσαλονίκης

Η κακοποίηση των παιδιών και τα ψυχικά και σωματικά τραύματα που αυτή προκαλεί έχουν άμεσες και μακροπρόθεσμες αρνητικές συνέπειες, καθώς τα κακοποιημένα παιδιά συχνά γίνονται ευάλωτα σε περαιτέρω κακοποίηση ή αναπαράγουν τη βίαιη συμπεριφορά που δέχθηκαν. Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι παρατηρήσεις/απόψεις των νοσηλευτών/τριών που εργάζονται σε δημόσια νοσοκομεία για την παιδική κακοποίηση. Η έρευνα έγινε με τη χρήση ερωτηματολογίου, στο οποίο απάντησαν 76 άτομα. Από αυτά 38 εργάζονταν σε νοσοκομεία μεγάλου αστικού κέντρου και τα υπόλοιπα σε νοσοκομείο επαρχιακής πόλης. Αποτελέσματα Η πλειονότητα των συμμετεχόντων πιστεύει ότι η παιδική κακοποίηση δε σχετίζεται με το φύλο και τον τόπο διαμονής του παιδιού. Το ποσοστό όμως που θεωρεί ότι θύματα κακοποίησης πέφτουν συχνότερα τα κορίτσια και ότι στα μεγάλα αστικά κέντρα τα παιδιά κακοποιούνται περισσότερο από ότι στην επαρχία είναι υψηλό (40% και 38% αντίστοιχα). Οι γονείς των κακοποιημένων παιδιών κατά κανόνα είναι χαμηλού-μέσου κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου και συνήθως έχουν προβληματική οικογενειακή σχέση (διαζευγμένοι κτλ.). Οι συχνότερες ενδείξεις για κακοποίηση του παιδιού είναι μελανιές/χτυπήματα και καψίματα στο σώμα του, ενώ οι συχνότερες μορφές παιδικής κακοποίησης που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία είναι η σωματική και ψυχολογική κακοποίηση. Τα κακοποιημένα παιδιά ζουν συνήθως με τη στενή και την ευρύτερη οικογένειά τους. Η παιδική κακοποίηση είναι κοινωνικό φαινόμενο με αρνητικές συνέπειες για τα παιδιά που την υφίστανται και την κοινωνία που την ανέχεται. Η ευαισθητοποίηση όλων και η λήψη μέτρων για την πρόληψή της είναι δείκτες του πολιτιστικού επιπέδου των σύγχρονων κοινωνιών.

11. ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΟΣ ΠΟΝΟΣ – ΜΙΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Έλενα Δραγκιώτη, Μαίρη Γκούβα, & Δημήτριος Δαμίγος

Νοσοκομείο ΝΘΑ η ΣΩΤΗΡΙΑ

Η θεωρία της ενήλικης προσκόλλησης, έχει προταθεί στα πλαίσια ενός ευρετικού μοντέλου για την ανάπτυξη του χρόνιου πόνου και για τον προσδιορισμό των ετερογενών ομάδων των ατόμων, που πάσχουν. Επίσης, έχει αξιοποιηθεί, στο να κατανοήσει την συμπεριφορά των ασθενών με τα χρόνια σύνδρομα πόνου, και να τονίσει τις ατομικές διαφορές στην ψυχοσυναισθηματική κατάσταση και διαχείριση του πόνου στη ζωή ενός άτομου. Στόχος της ενέργειας αυτής είναι να γίνει μία σύνθεση των κυριότερων ευρημάτων για τις επιδράσεις των τύπων δεσμού στον χρόνιο πόνο. Ακολουθήθηκε η μέθοδος της συστηματικής ανασκόπησης. Έγινε αναζήτηση στις διεθνείς βάσεις δεδομένων (Medline, Psycinfo, Higiwire Press, Heal-link), με τον αλγόριθμο αναζήτησης (attachment and pain) or (adult attachment and chronic pain) από τον Μάιο 2008-τον Σεπτέμβριο 2008. Τα κριτήρια εισόδου ήταν: (α) αγγλική γλώσσα, (β) δημοσίευση από το 1998-2008 και (γ) συγχρονικές μελέτες. Το γενικό συμπέρασμα, που απορρέει είναι ότι τα μη ασφαλή άτομα, που πάσχουν από χρόνια επώδυνα νοσήματα, έχουν μια αντιμετώπιση περισσότερο εστιασμένη στο συναισθηματικό κομμάτι του πόνου και λιγότερο στο οργανικό πρόβλημα. Μάλιστα παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά: (α) νιώθουν μεγαλύτερο κίνδυνο στο χρόνιο πόνο (β) είναι λιγότερο ικανά να διαχειριστούν εσωτερικά τον κίνδυνο που συνδέεται με τον πόνο (γ) είναι λιγότερο ικανά να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν τις εξωτερικές υποστηρίξεις (δ) είναι λιγότερο ικανά να διαμορφώσουν ασφαλείς θεραπευτικές συμμαχίες (ε) αντιλαμβάνονται με αρνητικό τρόπο τις προσφερόμενες ιατρικές υπηρεσίες και (στ) ενδεχομένως, να εμφανίζουν μια τάση υπομόνευσης των θεραπευτικών προσπαθειών.

12. ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΣΤΟ ΠΡΟΒΛΗΤΙΚΟ ΤΕΣΤ Τ.Α.Τ

Ίων Μπεράτης, Εμμανουήλ Κωνσταντινίδης, & Γεωργία Ψαρρά

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να αναδείξει ένα προφίλ της προβλητικής δοκιμασίας Τ.Α.Τ. Η ερμηνεία των εικόπων πραγματοποιήθηκε με βάση της το φύλο ανάλυσης του Bellack. Με την παραπάνω ανάλυση μελετήθηκαν μία

σειρά από θέματα, όπως είναι: οι βασικές ανάγκες του ατόμου, η αντίληψη για τον κόσμο, τα κυρίαρχα άγχη, οι σημαντικές συγκρούσεις, ο έλεγχος των ορμών, η διεργασία της σκέψης. Επιπλέον, μέσα από την μελέτη κάθε κάρτας ξεχωριστά προσεγγίστηκαν ζητήματα όπως η διαφοροποίηση του ατόμου από την οικογένεια, η σχέση με το άλλο φύλο, η σχέση με τις γονεϊκές φιγούρες, η σχέση με τις φιγούρες εξουσίας, η κατανόηση των κοινωνικών ρόλων, η επένδυση στην επιτυχία/μέλλον κ.α Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 40 ενήλικες, από τους οποίους 20 είναι άνδρες και 20 γυναίκες. Παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, και το πλαίσιο ζωής των ατόμων που εξετάστηκαν. Μερικά από τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας συνοψίζονται στα παρακάτω: στην πλειοψηφία των περιπτώσεων η αντίληψη του κόσμου είναι θετική/καλή. Οι πιο συχνά εμφανιζόμενες μορφές άγχους ήταν της έλλειψης/απώλειας αγάπης και της απόρριψης/μη αποδοχής. Μηχανισμοί άμυνας που αναδείχτηκαν περισσότερο ήταν η εκλογίκευση και η παλινδρόμηση συνδυαζόμενες με έναν υπερβολικό έλεγχο ορμών, Τα ευρήματα αυτά θα συζητηθούν με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία και τις αρχές της ψυχοδυναμικής προσέγγισης.

13. ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΑΔΙΚΗΜΑΤΩΝ

Κωνσταντίνα Λαμπάκη¹, Δημήτρης Αναγνώστου², Αγγελική Τζάνου², Χρήστος Κλάγκος², & Αθηνά Παναγοπούλου²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο, ²University of Hertfordshire

Τα κοινωνικά στερεότυπα είναι εκτενώς διαδεδομένες γενικεύσεις για τα μέλη μιας οποιασδήποτε κοινωνικής ομάδας. Είναι συνήθως απλοποιημένες εικόνες που στοχεύουν στην διαφοροποίηση μεταξύ κοινωνικών ομάδων και αποδίδουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά σε καθεμία από αυτές. Κοινωνικά στερεότυπα υπάρχουν και για τον ρόλο των δυο φύλων. Οι γυναίκες παρουσιάζονται ως μητέρες, συναισθηματικοί υποστηρικτές και με έμφυτη την ανάγκη της προστασίας, ενώ οι άντρες διατηρούν το ρόλο εκείνου που ενεργεί, είναι δυνατός, επιρρεπής στη χρήση βίας, αλλά και με περισσότερη ανοχή στη χρήση της. Σκοπός της παρούσας υπό-εξέλιξη έρευνας, είναι η διερεύνηση των στάσεων του πληθυσμού της Αττικής απέναντι σε κρατούμενους οικονομικών αδικημάτων. Η μεθοδολογία είναι μεικτή και συνίσταται από δομημένα ερωτηματολόγια και τηλεφωνική συνέντευξη ώστε να μετριάσει η επιρροή της κοινωνικής επιθυμίας των συμμετεχόντων να φαίνονται αρεστοί μέσω των απαντήσεων τους. Με βάση τη θεωρία των κοινωνικών στερεοτύπων αναμένεται ότι οι γυναίκες εξαιτίας του ρόλου που τους αποδίδεται κοινωνικά θα έχουν θετικότερη στάση συγκριτικά με τους άνδρες απέναντι στους κρατούμενους. Σε γενικότερα πλαίσια, οι κρατούμενοι οικονομικών αδικημάτων αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία κρατούμενων, όχι μόνο ως προς το προφίλ τους, αλλά και γιατί αντιμετωπίζονται με περισσότερη κατανόηση και συμπάθεια από το κοινό. Οι άνθρωποι δε διστάζουν να συναναστραφούν πρώην κρατούμενους παρόμοιων αδικημάτων, ενώ κάποιες φορές έχουν την τάση να τους δικαιολογούν, ιδίως όταν η «απάτη» στρέφεται ενάντια στο κράτος. Η παρούσα έρευνα, εξελίσσεται στην περίοδο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να διερευνηθούν οι στάσεις του κοινού κάτω από αυτές τις συνθήκες.

14. ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΑ ΤΥΠΩΝ ΠΡΟΣΚΟΛΛΗΣΗΣ ΜΕ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΟΥΣ ΡΟΛΟΥΣ ΣΤΗΝ ΝΑΡΚΙΣΣΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΡΙΑΚΗ ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Μαριάνθη Κιουρμτσόγλου & Σταύρος Χαραλαμπίδης

Ινστιτούτο Γνωσιακής Αναλυτικής Ψυχοθεραπείας

Κύριοι στόχοι είναι η ανάδειξη της αντιστοιχίας των τύπων δεσμών (θεωρία προσκόλλησης) και των ανταποδοτικών ρόλων (γνωσιακό αναλυτικό μοντέλο ψυχοθεραπείας) και η παράλληλη διερεύνηση των διαφορών που προκύπτουν ανάμεσα στη ναρκισσιστική και την οριακή διαταραχή προσωπικότητας αναφορικά με τους ανταποδοτικούς ρόλους και τους τύπους δεσμών που συναντώνται. ÷ Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο. ÷ Οι τύποι δεσμών συνδέονται άμεσα με την έννοια των ανταποδοτικών ρόλων καθώς οι τελευταίοι προκύπτουν κυρίως μέσα από τις πρώιμες σχέσεις με φιγούρες προσκόλλησης. Ακόμη, οι συνηθισμένοι τύποι δεσμών που περιγράφονται στις διαταραχές προσωπικότητας που μελετάμε εμφανίζουν παρόμοιο περιεχόμενο και διαδικασίες με τους αντίστοιχους ανταποδοτικούς ρόλους που έχουν βρεθεί να τις χαρακτηρίζουν. Στην οριακή διαταραχή προσωπικότητας έχει παρατηρηθεί μια εναλλαγή ανάμεσα στον εμμοτικό/αμφιθυμικό τύπο δέσμευσης και τον απορριπτικό, ενώ στη ναρκισσιστική διαταραχή ο απορριπτικός είναι ο κυρίαρχος τύπος δέσμευσης. Δεν είναι τυχαίο ότι και οι δύο προσεγγίσεις αντιλαμβάνονται τις διαταραχές προσωπικότητας ως διαταραχές της διαπροσωπικής συσχέτισης. Οι σύγχρονες τάσεις στη θεωρία προσκόλλησης, δίνοντας έμφαση στη διαδικασία, θεωρούν τους τύπους δεσμών ως ενεργητικές στρατηγικές για την επεξεργασία σχετικών με προσκόλληση πληροφοριών και σχετίζονται με την έννοια των διαδικασιών ανταποδοτικών ρόλων και της κατάστασης αντιμετώπισης (coping state) που συναντάμε στη ΓΑΘ. Ο απορ-

ριπτικός τύπος δέσμευσης που συναντάμε στη ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας περιγράφεται από θεωρητικούς της προσκόλλησης ως μία άμυνα απέναντι στο συναίσθημα και την εγγύτητα. Με όρους ΓΑΘ το απών συναίσθημα αποτελεί τον ανέκφραστο κεντρικό πόνο (core pain). Στη γνωσιακή αναλυτική θεραπεία απόμων με ναρκισσιστική διαταραχή προσωπικότητας θα ήταν βοηθητικό να ακολουθηθεί μια θεραπευτική διαδικασία που να δίνει έμφαση στο άγγιγμα του κεντρικού πόνου σε αντιπαράθεση με την οριακή διαταραχή όπου η έμφαση χρειάζεται περισσότερο να δοθεί στην εναλλαγή ανάμεσα στους δύο αντικρουόμενους τύπους προσκόλλησης.

15. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ ΣΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ – Η ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΜΠΛΟΚΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ

Αιμιλία-Ελισάβετ Στεφανίδου & Παρασκευή Αργυροπούλου-Πατάκα

Γενικό Νοσοκομείο «Παπανικολάου»

Το κάπνισμα ελλοχεύει κινδύνους τόσο για τη σωματική όσο και για την ψυχική υγεία του καπνιστή καθώς όλο και περισσότερες έρευνες αποδεικνύουν πως συνδέεται στενά με την κατάθλιψη. Κυρίως καπνιστές με υψηλό βαθμό εξάρτησης από τη νικοτίνη διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο κατάθλιψης σε σχέση με τους καπνιστές με μικρότερο βαθμό εξάρτησης. Στους καπνιστές με κατάθλιψη, το κάπνισμα μπορεί να αυξήσει τις αρνητικές σκέψεις και τάσεις για αυτοκτονία οπότε το κάπνισμα επιβαρύνει διαφορετικά την κατάσταση τους. Η κατάθλιψη είναι μια σοβαρή ψυχική κατάσταση υγείας η οποία αν δεν αντιμετωπιστεί μπορεί να γίνει χρόνια. Πολλοί καπνιστές που σκέφτονται να διακόψουν πιθανώς να κρύψουν το ιστορικό κατάθλιψης από τον ιατρό τους. Ακόμα ίσως ο ίδιος ο ιατρός να αδυνατεί να υποψιαστεί την ύπαρξη της γιατί μπορεί να εκδηλώνεται με σωματικά συμπτώματα και όχι με ενδείξεις ψυχικής δυσφορίας. Οι λόγοι για το υψηλό ποσοστό καπνιστών με ψυχικές διαταραχές όπως η κατάθλιψη είναι νωρίς να αποσαφηνιστούν. Υπάρχουν βασίμα ευρήματα για το ρόλο της νικοτίνης στη δημιουργία της εξάρτησης από το κάπνισμα. Το συγκεκριμένο άρθρο στοχεύει στη συνοπτική παρουσίαση επιδημιολογικών ερευνών που καταδεικνύουν τους βιολογικούς και ψυχολογικούς παράγοντες της κατάθλιψης και πώς αυτοί δικαιολογούν την εξαρτημένη συμπεριφορά του καπνιστή. Η διάγνωση και η θεραπεία της κατάθλιψης επηρεάζει την υγεία και συμπεριφορά του καπνιστή καθώς και τα ποσοστά επιτυχίας αν ο ίδιος ο καπνιστής λάβει σημαντικές αποφάσεις για την υγεία του και κατά επέκταση αποφασίσει να διακόψει.

16. ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΕ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΠΕΛΑΤΙΣΣΕΣ: ΜΙΑ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Πωλίνα Καστράνη

Keele University & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Εφόσον η συμβουλευτική έχει μία αλληλεπιδραστική σχέση με το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσεται, και το φύλο έχει καταδειχθεί ως ένας παράγοντας με σημαντικό αντίκτυπο στη ζωή των ανθρώπων, ο τρόπος με τον οποίο ο έμφυλος εαυτός υπεισέρχεται στη διαδικασία της συμβουλευτικής ανάγεται σε ουσιώδες αντικείμενο διερεύνησης. Άλλωστε η επίγνωση σχετικά με ζητήματα φύλου συχνά αποτελεί προϋπόθεση της αποδοτικής και δεοντολογικής θεραπείας. Με την παρούσα εργασία γίνεται μία προσπάθεια να κατανοηθεί ο ρόλος του φύλου στη συμβουλευτική καθώς και οι δυναμικές που αναπτύσσονται στη συμβουλευτική διαδικασία αναφορικά με το φύλο, μέσα από τη διερεύνηση της εμπειρίας τεσσάρων συμβούλων. Το θέμα προσεγγίζεται ποιοτικά με τη χρήση ημι-δομημένων συνεντεύξεων για τη συλλογή των δεδομένων και τη μέθοδο της ερμηνευτικής φαινομενολογικής ανάλυσης (IPA) για την ανάλυσή τους. Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τη διαφορετική απεικόνιση των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες, τόσο στη συμβουλευτική όσο και σε ένα γενικότερο πλαίσιο, την εμπειρία της συμβουλευτικής με γυναίκες και τις απόψεις των θεραπειών/τριών πάνω στη συμβουλευτική και το φύλο.

17. ΝΕΥΡΟΑΠΕΙΚΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΤΙΚΗΣ ΕΞΑΛΕΙΨΗΣ Ή ΣΥΝΕΙΔΗΤΗΣ ΑΝΤΙΛΗΨΗΣ ΣΕ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΜΕ ΗΜΙΑΜΕΛΕΙΑ

Μαργαρίτα Σαπρή¹, Christian Ruff², Felix Blankenburg³, Geraint Rees², & Jon Driver²

¹University of Cambridge, ²University College London, ³Humboldt-University, Berlin,

Η εξάλειψη, μια συνηθισμένη πάθηση μετά από εγκεφαλική βλάβη του δεξιού ημισφαιρίου, στενά σχετιζόμενη με το σύνδρομο της ημιαμέλειας, παρέχει μια ιδιαίτερη ευκαιρία να μελετήσουμε τις εγκεφαλικές λειτουργίες που υποστηρίζουν την συνειδητή αντίληψη και την απώλεια αυτής. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της εξάλειψης είναι ότι ενώ ο ασθενής μπορεί να εντοπίσει ένα αισθητήριο ερέθισμα (π.χ. οπτικό ή απτικό) που του παρουσιάζεται μεμονωμένο

π.χ. στο αριστερό οπτικό πεδίο ή στο αριστερό χέρι, συνήθως αδυνατεί να εντοπίσει το ερέθισμα αυτό, όταν αυτό παρουσιάζεται ταυτόχρονα με ένα αντίστοιχο ερέθισμα στη δεξιά πλευρά. Χρησιμοποιήσαμε fMRI για να μελετήσουμε 4 περιπτώσεις οπτικής εξάλειψης και μία οπτικο-απτικής εξάλειψης (όπου η παρουσίαση ενός δεξιού οπτικού ερεθίσματος μπορεί να εξαλείψει ένα αριστερό απτικό ερέθισμα). Συγκεκριμένα, μελετήσαμε τις εγκεφαλικές διεργασίες που λαμβάνουν χώρα όταν οι ασθενείς αποτυγχάνουν να αντιληφθούν ένα αριστερό ερέθισμα. Επίσης εκμεταλλευτήκαμε τις λίγες περιπτώσεις που οι ασθενείς αντιλήφθηκαν τα αριστερά ερεθίσματα για να μελετήσουμε τις εγκεφαλικές διεργασίες που υποστηρίζουν τη συνειδητή αντίληψη αυτών. Βρήκαμε ότι ο πρωτογενής οπτικός και ο σωματο-αισθητηριακός φλοιός ενεργοποιούνται εξίσου για συνειδητά και ασυνείδητα οπτικά ή απτικά ερεθίσματα αντίστοιχα, γεγονός που υποδηλώνει ότι η ενεργοποίηση των περιοχών αυτών δεν επαρκεί για συνειδητή αντίληψη. Η συνειδητή επεξεργασία τόσο οπτικών, όσο και απτικών ερεθισμάτων σε ασθενείς με εξάλειψη φαίνεται, από τα αποτελέσματά μας, να βασίζεται σε ενεργοποίηση ενός δικτύου βρεγματικών και προμετωπιαίων περιοχών και την περαιτέρω αλληλεπίδραση των περιοχών αυτών με τις αντίστοιχες περιοχές πρωτογενούς επεξεργασίας των αισθητηρίων σημάτων. Τα αποτελέσματά μας είναι σύμφωνα με πρόσφατες θεωρίες που θεωρούν την ενεργοποίηση ενός ευρύτερου βρεγματικού-προμετωπιαίου κυκλώματος απαραίτητη για τη συνειδητή αντίληψη.

18. Ο ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΑΚΩΝ ΡΟΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΗΓΕΤΗ

Μυρσίνη Καπριδάκη, Ελένη Λιάκου, Ειρήνη Λιοντάκη, Χριστόδουλος Σουλιώτης, & Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου

Πάντειο Πανεπιστήμιο

Σημαντικές έρευνες τα τελευταία χρόνια έχουν προσδώσει ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση μεταξύ συναισθηματικής νοημοσύνης και αποτελεσματικής άσκησης ηγεσίας. Η ικανότητα του ηγέτη να κατανοεί και να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τα συναισθήματά του καθώς και των άλλων γύρω του, συνιστά τον πυρήνα της συναισθηματικής νοημοσύνης. Η σύνδεση της συναισθηματικής νοημοσύνης με τα κίνητρα, το βαθμό ενσυναίσθησης, τα επίπεδα κοινωνικοποίησης και αισιοδοξίας επιβεβαιώνει την σημασία της για την ύπαρξη και εδραίωση της ηγετικής προσωπικότητας. Οι διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης και οι συνυπάρχουσες δεξιότητες, τονίζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αισιοδοξίας των ηγετών και την δημιουργία συναισθηματικών διόδων έκφρασης και επικοινωνίας. Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να διαπιστωθεί εάν και σε ποιο βαθμό οι σημερινοί Έλληνες Γενικοί Διευθυντές (CEOs) που ηγούνται γνωστών ελληνικών και πολυεθνικών οργανισμών διακρίνονται για την συναισθηματική τους νοημοσύνη και κατά πόσον κάτι τέτοιο συμβάλλει θετικά στον εν γένει τρόπο λειτουργίας των οργανισμών αυτών. Η μέθοδος αξιολόγησης που χρησιμοποιήθηκε ήταν ο ημι-δομημένος τύπος συνέντευξης. Ο μεγάλος βαθμός αυτοπεποίθησης, η εμπιστοσύνη, η τελειοθρία, η ορθολογική διαχείριση του στρες αλλά και η ευχαρίστηση που απορρέει από το τελικό αποτέλεσμα συνιστούν κοινά στοιχεία των Ελλήνων CEOs στις συνεντεύξεις αυτές. Το δημοκρατικό-συμμετοχικό στυλ ηγεσίας, οι νέες προκλήσεις, η ενθάρρυνση για την βελτίωση της απόδοσης και η ύπαρξη ισχυρής προσωπικότητας παρουσιάζονται ως πρόσθετα χαρακτηριστικά στο προφίλ του ιδανικού ηγέτη.

19. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΩΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΑΛΚΟΟΛ.

Έλλη Στάβερη¹, Νίκος Ζουρμπάνος², Αθανάσιος Τζιαμούρτας², Αντώνης Χατζηγεωργιάδης², & Γιάννης Θεοδωράκης²

¹Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Αθηνών, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ο παγκόσμιος οργανισμός υγείας, κατατάσσει την υπερβολική κατανάλωση οινοπνευματωδών ως μια προοδευτική, ανίατη, και θανατηφόρα ασθένεια (ΕΚΤΕΠΝ, 2006; WHO, 2006). Σύμφωνα με τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας το 2003 η Ελλάδα ήταν 22^η στην Ευρώπη σε σύνολο 49 χωρών, στην κατανάλωση αλκοόλ (15 και άνω ετών). Αν και οι θεραπευτικές διαδικασίες απεξάρτησης είναι πολλές, παρουσιάζοντας ικανοποιητικά αποτελέσματα στα αρχικά στάδια απεξάρτησης, εντούτοις μετά την έκβαση της θεραπευτικής διαδικασίας τα ποσοστά υποτροπής παραμένουν πολύ υψηλά (60% έως και 90%; Brownell, Marlatt, Lichtenstein, & Wilson, 1986). Τα υψηλά ποσοστά και η γενικότερη προτροπή των θεραπειών προς τα εξαρτημένα από ουσίες άτομα για έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής (Marlatt, 1985), έχουν οδηγήσει τους ερευνητές στη διερεύνηση εναλλακτικών μεθόδων αντιμετώπισης της εξάρτησης, μια εκ των οποίων είναι η άσκηση (Read & Brown, 2003). Λαμβάνοντας υπόψη τις βλαβερές επιπτώσεις των οινοπνευματωδών, παρουσιάζονται έρευνες που αφορούν τη θετική επίδραση της άσκησης στην υγεία και πιθανούς μηχανισμούς για την επί-

δραση της άσκησης στην απεξάρτηση από τα οινόπνευματώδη. Συνοψίζοντας, παρά τον περιορισμό των ερευνητικών δεδομένων, φαίνεται πως η άσκηση βοηθάει ως συμπληρωματική στρατηγική για την αποχή από το αλκοόλ τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη θεραπευτική διαδικασία.

20. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΚΛΗΤΩΝ ΔΥΝΑΜΙΚΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗΣ

Ανάργυρος Καραπέτσας, Νικόλαος Ζυγούρης, Φωτεινή Ρουσοδήμου, &

Θρασύβουλος Δαλιάνης

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Παρά το γεγονός ότι η κατάθλιψη είναι σχετικά συχνά φαινόμενο, ο ορισμός της δεν είναι εύκολος. Σε γενικές γραμμές, η κατάθλιψη θα μπορούσε να οριστεί ως μια κατάσταση παθολογικής θλίψης που συνοδεύεται από σημαντική μείωση, του αισθήματος προσωπικής αξίας και από την επώδυνη συνείδηση της επιβράδυνσης των νοητικών, ψυχοκινητικών και οργανικών δραστηριοτήτων. Με τον όρο Ενδογενή ή Γνωστικά Προκλητά Δυναμικά νοείται η καταγραφή της εγκεφαλικής δραστηριότητας που παρατηρείται μετά τη χορήγηση συγκεκριμένου αισθητηριακού ερεθίσματος, όπως οπτικό, ακουστικό, ή σωματοαισθητικό και έχει ως στόχο την αξιολόγηση του συστήματος γνωστικών λειτουργιών. Με τα Προκλητά Δυναμικά καταγράφουμε την επεξεργασία του συγκεκριμένου ερεθίσματος σε εύρος χρόνου που κυμαίνεται από χιλιοστά του δευτερολέπτου (ms) έως μερικά δευτερόλεπτα. Σε μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί σε παιδιά και εφήβους με κατάθλιψη έχει εντοπιστεί αξιόλογη μείωση στο χρόνο έκλυσης βασικών κυματομορφών των Προκλητών Δυναμικών (P300, P200, N100, CNV) καθώς επίσης και αλλοιώσεις που αφορούν το εύρος και τον σχηματισμό τους. Επιπλέον, σημαντικός είναι ο ρόλος των Γνωστικών Προκλητών Δυναμικών και ειδικότερα της κυματομορφής CNV στην πρόγνωση αυτοκαταστροφικής – αυτοκτονικής συμπεριφοράς που μπορεί να αναπτυχθεί από παιδιά και εφήβους με διαταραχές της διάθεσης. Έχοντας, λοιπόν, όλα αυτά υπόψη μας καθίσταται εφικτή η διάγνωση της κατάθλιψης ή την δυσθυμίας. Ταυτόχρονα, η συγκεκριμένη ηλεκτροφυσιολογική τεχνική μπορεί να βοηθήσει στο σχεδιασμό της θεραπευτικής παρέμβασης που θα πρέπει να ακολουθηθεί. Εξάλλου με τη βοήθειά της μπορούμε να ελέγχουμε κάθε φορά την ποιότητα της παρέμβασης και να την αλλάζουμε προκειμένου να φτάσουμε να έχουμε καταγραφές που εμπίπτουν στα όρια του «φυσιολογικού πληθυσμού», που είναι εξαιρετικά σημαντικό για τη συγκεκριμένη ευαίσθητη ηλικιακά ομάδα.

Συμπόσιο 50

Κυριακή 12.30 – 14.00

Αμφιθέατρο Σαράση

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΛΑΔΟΥ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ: ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ (II)

Οργανωτές: **Φωτεινή Πολυχρόνη & Σπύρος Τάνταρος**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Πρόεδρος: **Φωτεινή Πολυχρόνη**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Συζητητής: **Χρυσή Χατζηχρήστου**, *Πανεπιστήμιο Αθηνών*

Τα δυο προτεινόμενα συμπόσια του Κλάδου Σχολικής Ψυχολογίας έχουν ως στόχο να αποτυπώσουν τις διαφορετικές τάσεις της έρευνας και των εφαρμογών στη Σχολική Ψυχολογία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στο συμπόσιο αυτό περιλαμβάνονται τέσσερις εργασίες. Η πρώτη εργασία παρουσιάζει ευρήματα για την κοινωνική, συναισθηματική και σχολική επάρκεια παιδιών σχολικής ηλικίας και μιας ομάδας παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες στο πλαίσιο της στάθμισης σχετικού εργαλείου αξιολόγησης. Η επόμενη εργασία διερευνά τη σχέση των δυσκολιών μάθησης με την ποιότητα ζωής μαθητών Δημοτικού σχολείου και με τη συνοχή και προσαρμοστικότητα των οικογενειών των ίδιων παιδιών σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των γονέων. Η επόμενη εργασία διερευνά το μοντέλο του «καλού» εκπαιδευτικού, σύμφωνα με τις περιγραφές των μαθητών εστιάζοντας σε κοινωνικές και συναισθηματικές διαστάσεις. Στην τελευταία εργασία του συμποσίου εξετάζονται οι διαστάσεις της υποκειμενικής αίσθησης ευεξίας σε μαθητές εφηβικής ηλικίας οι οποίες λαμβάνονται υπόψη κατά την παροχή σχολικών ψυχολογικών – συμβουλευτικών υπηρεσιών στη συγκεκριμένη εκπαιδευτική βαθμίδα.

1. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΜΕ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΣΤ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ

Φωτεινή Πολυχρόνη, Χρυσή Χατζηχρήστου, Ηλίας Μπεζεβέγκης, & Κωνσταντίνος Μυλωνάς

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τις τελευταίες δεκαετίες όλο και περισσότερο γίνεται φανερό η ανάγκη συνεκτίμησης συγκεκριμένων παραμέτρων της ψυχοκοινωνικής προσαρμογής που σχετίζονται με τη μαθησιακή διαδικασία, παράλληλα με τις γνωστικές λειτουργίες

με στόχο την ολόπλευρη και έγκυρη αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών. Οι σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι αυτές οι παράμετροι ενδέχεται να αποτελέσουν προστατευτικούς παράγοντες ή παράγοντες κινδύνου για την προσαρμογή του παιδιού με μαθησιακές δυσκολίες στο σχολείο και στη ζωή του γενικότερα. Το «Τεστ Ψυχοκοινωνικής Προσαρμογής» για παιδιά προσχολικής και σχολικής ηλικίας αναπτύχθηκε από τον Τομέα Ψυχολογίας ως μέρος του έργου ΕΠΕΑΕΚ για την κατασκευή και στάθμιση 12 ανιχνευτικών-διερευνητικών εργαλείων των μαθησιακών δυσκολιών. Το τεστ στοχεύει στον εντοπισμό και στην περαιτέρω διερεύνηση των δεξιοτήτων και των αδυναμιών των παιδιών ως προς πέντε τομείς: κοινωνική, συναισθηματική, σχολική επάρκεια, αυτοαντίληψη και προβλήματα συμπεριφοράς. Τα αποτελέσματα της στάθμισης παρουσιάζονται ως προς τα προφίλ ψυχοκοινωνικής και σχολικής επάρκειας ομάδων παιδιών με διαγνωσμένες μαθησιακές δυσκολίες (N=37) καθώς και παιδιών που είχαν παραπεμφθεί για μαθησιακές δυσκολίες (N=46) σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών και σύμφωνα με τις αυτοαναφορές στις ηλικιακές ομάδες όπου αυτές είναι διαθέσιμες. Το τεστ προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για τα ψυχοκοινωνικά χαρακτηριστικά που συνδέονται με δυσκολίες μάθησης και μπορεί να αξιοποιηθεί από τον ειδικό για μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση των μαθησιακών δυσκολιών καθώς και για το σχεδιασμό κατάλληλης παρέμβασης.

2. ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΜΕ ΔΙΑΓΝΩΣΜΕΝΕΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Κατερίνα Γκαρή, Ευγενία Παπαελευθερίου, Κική Ρότσικα, & Λούση Λεγάκη
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν να διερευνηθεί η σχέση των μαθησιακών δυσκολιών με την Ποιότητα ζωής μαθητών Δημοτικού σχολείου, με τη συνοχή και προσαρμοστικότητα των οικογενειών των ίδιων παιδιών, καθώς και με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, το φύλο και την σχολική του επίδοση του παιδιού. Για το σκοπό αυτό μελετήθηκαν 102 παιδιά Δημοτικού σχολείου, 48 από αυτά είχαν παραπεμφθεί στο Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής Βύρωνα-Καισαριανής και διαγνωστεί με κάποιου τύπου δυσκολίες μάθησης και 54 παιδιά, ως ομάδα σύγκρισης, που απλώς φοιτούσαν σε δημόσιο σχολείο της ίδιας περιοχής. Τα ερωτηματολόγια που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή των δεδομένων και συμπληρώθηκαν από τους γονείς των παιδιών ήταν το Ερωτηματολόγιο Ποιότητας Ζωής για Παιδιά KINDL (Ravens-Sieberer & Bullinger, 2000) και το Ερωτηματολόγιο Συνοχής και Προσαρμοστικότητας της Οικογένειας (FACES-II). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν έδειξαν ότι ανάμεσα στις δύο ομάδες παιδιών, εκείνα που αντιμετώπιζαν μαθησιακές δυσκολίες είχαν συνολικά χαμηλότερο επίπεδο Ποιότητας ζωής. Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες είχαν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση, λιγότερο αρμονικές σχέσεις με τους γονείς και πιο περιορισμένη ικανότητα προσαρμογής και λειτουργικότητας στο σχολείο. Δεν βρέθηκαν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων παιδιών ως προς τη συνοχή και την προσαρμοστικότητα της οικογένειάς τους, ενώ η σχολική επίδοση φάνηκε να συσχετίζεται θετικά με την Ποιότητα ζωής μόνο στην ομάδα παιδιών χωρίς μαθησιακές δυσκολίες

3. ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ «ΚΑΛΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ», ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ.

Ευαγγελία Μαστοροδήμου & Μαρία Πλατσίδου
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Προσπαθώντας να ορίσουμε την έννοια του «καλού δασκάλου» βρισκόμαστε μπροστά σε πλήθος ορισμών από διάφορες επιστημονικές προσεγγίσεις. Όπως φαίνεται από τη σχετική βιβλιογραφία, μέχρι πρόσφατα, ιδιαίτερη έμφαση δίνονταν στα επαγγελματικά χαρακτηριστικά του δασκάλου, αλλά ελάχιστη βαρύτητα στις κοινωνικές και συναισθηματικές του δεξιότητες και χαρακτηριστικά. Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί το ιδανικό, αλλά παράλληλα ρεαλιστικό, μοντέλο του «καλού δασκάλου», έτσι όπως το περιγράφουν πρώην μαθητές, που τώρα είναι πλέον ενήλικοι. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου, εξετάστηκαν 200 άτομα, από τους οποίους ζητήθηκε να απαντήσουν ένα ερωτηματολόγιο για τα χαρακτηριστικά του καλού δασκάλου, έχοντας στο νου τους τον καλύτερο καθηγητή που συνάντησαν στα χρόνια του γυμνασίου και του λυκείου. Η ανάλυση παραγόντων που εφαρμόστηκε στα δεδομένα ανέδειξε πέντε παράγοντες που περιγράφουν το μοντέλο του «καλού δασκάλου» και οι οποίοι περιλαμβάνουν ικανότητες και χαρακτηριστικά που εντάσσονται στο μοντέλο του Bar-On για τη συναισθηματική και κοινωνική νοημοσύνη. Σε φθίνουσα σειρά, το μοντέλο του καλού δασκάλου περιλαμβάνει: την ικανότητα αντιμετώπισης πραγματικών καταστάσεων, τον έλεγχο παρορμητικότητας, την αμεροληψία, τις διαπροσωπικές σχέσεις και την ευελιξία. Παράλληλα αξιολογήθηκαν οι εκπαιδευτικές δεξιότητες: γνώση του αντικειμένου, μεταδοτικότητα και τρόπος διδασκαλίας. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν τη μεγάλη σημασία των κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων σαν συστατικό της διδασκαλίας, ενώ παράλληλα διαπιστώθηκε η θετική τους συσχέτιση με τις εκπαιδευτικές δεξιότητες.

4. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΑΙΣΘΗΣΗ ΕΥΕΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΤΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΦΗΒΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Αικατερίνη Λαμπροπούλου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Στην εισήγηση αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα μιας έρευνας, η οποία εντάσσεται σε μια ευρύτερη ερευνητική προσπάθεια για τη μελέτη της υποκειμενικής αίσθησης ευεξίας σε μαθητές εφηβικής ηλικίας. Ειδικότερα, θα παρουσιαστούν τα ευρήματα σχετικά με την υποκειμενική αίσθηση ευεξίας των εφήβων μαθητών καθώς και με τη σχέση της με βασικά ατομικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία και άλλα δημογραφικά δεδομένα. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αυτή ήταν 714 έφηβοι Β' και Γ' Γυμνασίου και Β' και Γ' Λυκείου από δημόσια σχολεία της ευρύτερης περιοχής των Αθηνών, τα οποία επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας. Οι συμμετέχοντες έφηβοι συμπλήρωσαν το Ερωτηματολόγιο Υποκειμενικής Αίσθησης Ευεξίας (Berne Questionnaire of Subjective Well-Being), το οποίο προσαρμόστηκε στα ελληνικά. Σύμφωνα με τη δομή του ερωτηματολογίου, οι ερωτήσεις αυτές για το ελληνικό δείγμα κατηγοριοποιούνται σε έξι επιμέρους παράγοντες, οι οποίοι είναι: Θετική στάση απέναντι στη ζωή, Αξιολόγηση – προοπτικές ζωής & εαυτού, Ικανοποίηση από τη ζωή, Προβλήματα, Σωματικά προβλήματα, Καταθλιπτική διάθεση. Επίσης προκύπτουν δύο γενικότεροι παράγοντες οι οποίοι είναι: (α) Ικανοποίηση και (β) Αίσθηση ασθένειας. Οι αναλύσεις των δεδομένων δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τη δομή και το επίπεδο της υποκειμενικής ευεξίας των εφήβων, ενώ υποδεικνύουν σημαντικές διαφορές κυρίως σε σχέση με το φύλο και την ηλικία, οι οποίες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην παροχή σχολικών ψυχολογικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών στη συγκεκριμένη εκπαιδευτική βαθμίδα.

Συμπόσιο 51

Κυριακή 12.30 – 14.00

Αίθουσα Σ

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΔΙΟΜΑΔΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ

Οργανωτές: **Αντώνης Γαρδικιώτης¹ & Αλεξάνδρα Χατζή²**, ¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πρόεδρος: **Αντώνης Γαρδικιώτης**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,

Συζητητής: **Αλεξάνδρα Χατζή**, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η σχέση μεταξύ διομαδικής επαφής και διομαδικών στάσεων αποτελεί ένα κεντρικό ζήτημα στην κοινωνικοψυχολογική μελέτη των διομαδικών σχέσεων. Ο σκοπός του συμποσίου είναι να συζητηθούν νέα εμπειρικά δεδομένα και θεωρητικές προσεγγίσεις που εστιάζουν στη σχέση αυτή. Ένα κοινό θέμα που διατρέχει τις παρουσιάσεις του συμποσίου είναι το ότι η διομαδική επαφή μπορεί, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, να βελτιώσει τις στάσεις προς τα μέλη της εξωομάδας. Το συμπόσιο αποτελείται από τέσσερις ανακοινώσεις. Οι πρώτες δύο εξετάζουν το πώς ο στοχασμός διομαδικής επαφής (imagined contact), πέρα από την πραγματική επαφή, μπορεί να έχει θετική επιρροή στις στάσεις προς την εξωομάδα. Η πρώτη παρουσίαση (Crisp) εξηγεί πώς η παρακίνηση των ατόμων να φανταστούν νοερά μια θετική διομαδική επαφή μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένο διομαδικό άγχος, σε βελτιωμένες στάσεις προς την εξωομάδα, σε μειωμένη στερεοτυπική αντίληψη και μεγαλύτερη διάθεση να εμπλακούν σε μελλοντική πραγματική επαφή. Η δεύτερη ανακοίνωση (Stathi, Crisp, & Hogg) εστιάζει στο πώς ο στοχασμός διομαδικής επαφής μπορεί να κάνει τα άτομα να νιώθουν περισσότερη σιγουριά σχετικά με μελλοντικές διομαδικές αλληλεπιδράσεις οδηγώντας σε αντιλήψεις μεγαλύτερης αυτεπάρκειας στην επαφή (δηλαδή την πεποίθηση ότι μπορεί να αντιμετωπίσει επιτυχώς μια διομαδική αλληλεπίδραση). Η τρίτη ανακοίνωση (Gardikiotis & Hantzi) εξετάζει πώς διάφορες όψεις της διομαδικής επαφής (όπως η ευκαιρία για επαφή και η ποιότητα της επαφής) επηρεάζουν τις στάσεις προς τους μετανάστες, εξετάζοντας ταυτόχρονα την πολυπολιτισμική ιδεολογία ως μια πιθανή διαμεσολαβητική μεταβλητή της σχέσης αυτής. Η τέταρτη ανακοίνωση (Maitner) εξετάζει το ζήτημα του πώς η κοινωνική ποικιλομορφία οδηγεί σε γνωστική πολυπλοκότητα. Τέλος, τα κυριότερα θέματα του συμποσίου θα συζητηθούν κριτικά.

1. Η ΝΟΕΡΗ ΔΙΟΜΑΔΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙ ΤΙΣ ΔΙΟΜΑΔΙΚΕΣ ΣΤΑΣΕΙΣ

Richard Crisp

University of Kent

Η υπόθεση της επαφής υποστηρίζει ότι η επαφή μεταξύ μελών διαφορετικών κοινωνικών ομάδων οδηγεί σε θετικότερες διομαδικές σχέσεις. Σ' αυτή την ανακοίνωση, συζητείται πώς πρόσφατες τάσεις στη θεωρία της επαφής έχουν οδηγήσει στην ανάδειξη της εκτεταμένης, ή έμμεσης, διομαδικής επαφής. Στη βάση αυτών των προσεγγίσεων, παρουσιάζεται μια ενδιαφέρουσα θέση: ότι ο νοερός στοχασμός διομαδικών αλληλεπιδράσεων μπορεί να προκαλέσει θετικότερες αντι-

λήψεις. Η ανακοίνωση παρουσιάζει ερευνητικά δεδομένα που υποστηρίζουν την πρόταση του νοερού στοχασμού διομαδικής επαφής – έρευνες που συνηγορούν υπέρ μιας προσέγγισης φαινομενικά απλής, αλλά παράλληλα εντυπωσιακά αποτελεσματικής. Η ενθάρρυνση των ατόμων να προσομοιάσουν νοερά μια θετική διομαδική επαφή οδηγεί σε μειωμένο διομαδικό άγχος, βελτιωμένες εξωομαδικές στάσεις, μειωμένη στερεοτυπική αντίληψη και μεγαλύτερη πρόθεση για εμπλοκή σε μελλοντικές επαφές. Περιγράφονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του νοερού στοχασμού διομαδικής επαφής σε σύγκριση με συμβατικές στρατηγικές, παρουσιάζονται οι πιθανοί στόχοι για μελλοντική έρευνα, και συζητούνται οι πιθανές εφαρμογές σε επίπεδο πολιτικής και εκπαίδευσης για τη βελτίωση των διομαδικών σχέσεων.

2. Η ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΗ ΣΙΓΟΥΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΔΙΟΜΑΔΙΚΕΣ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ, ΜΕΣΩ ΝΟΕΟΥ ΣΤΟΧΑΣΜΟΥ ΔΙΟΜΑΔΙΚΗΣ ΕΠΑΦΗΣ

Sofia Stathi¹, Richard J. Crisp¹, & Michael A. Hogg²

¹University of Kent, ²Claremont Graduate University

Πρόσφατες έρευνες δείχνουν ότι η νοερή προσομοίωση διομαδικής επαφής – ο στοχασμός διομαδικής επαφής – έχει θετική επίδραση στις στάσεις προς τις εξωομάδες (Stathi & Crisp, 2008; Turner, Crisp, & Lambert, 2007). Στην παρούσα έρευνα διερευνάται πώς ο στοχασμός διομαδικής επαφής μπορεί να λειτουργήσει σαν μεταβλητή η οποία προετοιμάζει τους ανθρώπους να είναι πιο σίγουροι για μελλοντικές διομαδικές αλληλεπιδράσεις, οδηγώντας τους σε αντιλήψεις μεγαλύτερης αυτεπάρκειας στη διομαδική επαφή (δηλαδή στην πεποίθηση ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν επιτυχώς μια διομαδική αλληλεπίδραση). Σε δύο πειραματικές μελέτες εξετάστηκε πώς μπορούμε να αποκτήσουμε μεγαλύτερα επίπεδα αυτεπάρκειας στη διομαδική επαφή. Στο πρώτο πείραμα εξετάστηκε εάν η εστίαση του στοχασμού (με βάση την ομάδα ή το άτομο) είχε κάποια επίδραση στην αυτεπάρκεια αναφορικά με τη διομαδική επαφή. Στο δεύτερο πείραμα εξετάστηκε αν η τυπικότητα του συζητητή (τυπικός ή μη-τυπικός) επηρέασε την αυτεπάρκεια στη διομαδική επαφή. Σε αντιστοιχία με τις υποθέσεις, βρέθηκε ότι οι συμμετέχοντες στη συνθήκη της εστίασης στην ομάδα (πρώτο πείραμα), και στη συνθήκη της τυπικότητας του συζητητή (δεύτερο πείραμα) ανέφεραν μεγαλύτερη αυτεπάρκεια στη διομαδική επαφή για μελλοντικές αλληλεπιδράσεις με την εξωομάδα. Σε μια τρίτη μελέτη συναφειακού τύπου, επιβεβαιώθηκε ότι η πραγματική θετική διομαδική επαφή συσχετιζόταν με αυξημένη αυτεπάρκεια στη διομαδική επαφή, η οποία με τη σειρά της βελτιώνει τις εξωομαδικές στάσεις. Τα ευρήματα συζητούνται στο πλαίσιο αυτού του νέου τρόπου παρέμβασης για τη μείωση της προκατάληψης.

3. ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, ΔΙΟΜΑΔΙΚΗ ΕΠΑΦΗ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Αντώνης Γαρδικιώτης¹ & Αλεξάνδρα Χατζή²

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η παρούσα μελέτη εξέτασε την επιρροή μιας σειράς μεταβλητών που συχνά χρησιμοποιούνται στην έρευνα της διομαδικής επαφής (ευκαιρίες για επαφή, ποιότητα επαφής – δηλ. βαθμός επαφής, αμεσότητα και αλληλεξάρτηση – ευκρίνεια κατηγοριοποίησης, διομαδικό άγχος, εκτεταμένη επαφή – δηλ. το να γνωρίζεις μέλη της ενδοομάδας που έχουν φίλους από την εξωομάδα) στις στάσεις Ελλήνων καθηγητών μέσης εκπαίδευσης προς τους μετανάστες (οι οποίες μετρήθηκαν με την κλίμακα κλασικού και μοντέρνου ρατσισμού, Akrami et al., 2000). Επίσης εξετάστηκε κατά πόσο η πολυπολιτισμική ιδεολογία (όπως μετρήθηκε με μία προσαρμοσμένη κλίμακα πολυπολιτισμικής ιδεολογίας, Berry & Kalin, 1995) μπορεί να ρυθμίζει ή/και να διαμεσολαβεί τη σχέση μεταξύ μεταβλητών που αφορούν την εμπειρία επαφής και τη γενίκευση των στάσεων προς τους μετανάστες συνολικά, πέρα από τη συγκεκριμένη περίπτωση επαφής.

4. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΠΡΟΑΓΕΙ ΤΗ ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΥΕΛΙΞΙΑ

Angela Maitner & Richard Crisp

University of Kent

Η κατανόηση ατόμων που είναι μέλη ενός απρόσμενου συνδυασμού κοινωνικών κατηγοριών (όπως γυναίκα μηχανικός) απαιτεί από έναν παρατηρητή να εμπλακεί σε διαδικασίες επίλυσης της ασυνέπειας, οι οποίες μπορεί να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο ο παρατηρητής σκέφτεται γενικότερα. Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις επιπτώσεις της έκθεσης σε απρόσμενη ποικιλομορφία στις συνακόλουθες αντιλήψεις για πρόσωπα. Βρέθηκε ότι η σκέψη για απρόσμενους συνδυασμούς κοινωνικών κατηγοριών (σε σύγκριση με αναμενόμενους συνδυασμούς κατηγοριών) αυξάνει την επεξεργασία πληροφοριών για άτομα που παρουσιάζονται στη συνέχεια, ούτως ώστε να μειώνεται η «μεροληψία αντιστοιχίας» κατά τη διαμόρφωση εντυπώσεων. Αυτό σημαίνει ότι σε έναν αυξανόμενο ποικιλόμορφο κόσμο, οι

γνωστικές μας διαδικασίες μπορεί να εξελίσσονται με τρόπο ώστε να αφομοιώνουν την μεταβαλλόμενη δυνατότητα εφαρμογής των κοινωνικών στερεοτύπων αναφορικά με μεμονωμένα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας.

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Οργανωτές: **Ευγενία Γεωργάκα¹ & Ελευθερία Τσέλιου^{1,2}**

¹Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ²Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Πρόεδρος: **Ελευθερία Τσέλιου**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Συζητητής: **Χριστίνα Αθανασιάδου**, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Στο πεδίο της αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών προβλημάτων αναδύονται ολοένα και περισσότερο προσεγγίσεις που επιχειρούν μια μετατόπιση εστιασμού από ενδο-ατομικές διεργασίες σε δίκτυα σχέσεων και από τον ειδικό-επαγγελματία που παρεμβαίνει «για να αντιμετωπίσει», στον ειδικό-επαγγελματία που συμμετέχει στην αντιμετώπιση και κριτικά αναστοχάζεται τη συμμετοχή του. Στο πεδίο της έρευνας, οι ποιοτικές προσεγγίσεις σηματοδοτούν αντίστοιχα μια μετακίνηση από την απομόνωση μεταβλητών προς τη μελέτη φαινομένων όπως αυτά εκδηλώνονται μέσα σε διαδραστικά πλαίσια, καθώς από έναν ουδέτερο, αποστασιοποιημένο ερευνητή προς έναν συμμετέχοντα ερευνητή. Το συμπόσιο επιχειρεί να αναδείξει τη συνάντηση μεταξύ των δύο ρευμάτων, παρουσιάζοντας την εφαρμογή ενός εύρους ποιοτικών ερευνητικών προσεγγίσεων στη μελέτη ενός αντίστοιχου εύρους τρόπων αντιμετώπισης διάφορων ψυχοκοινωνικών προβλημάτων. Συγκεκριμένα, οι δύο πρώτες εργασίες εστιάζουν στη χρήση ποιοτικών μεθόδων έρευνας για τη μελέτη της ψυχοθεραπευτικής διαδικασίας. Η εργασία της Φραγκιαδάκη, υιοθετώντας τη μεθοδολογία της θεμελιωμένης θεωρίας, επιχειρεί την προσέγγιση του θέματος του τερματισμού της ψυχοθεραπείας μέσα από τις αφηγήσεις ψυχοδυναμικά προσανατολισμένων ψυχοθεραπευτών. Η εργασία των Διορινού και Τσέλιου επιχειρεί να συζητήσει τη «συνάντηση» της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου με τη συστημική οικογενειακή ψυχοθεραπεία, εστιάζοντας στη μελέτη του κυκλικού ερωτηματολογίου μέσα από την ανάλυση απομαγνητοφωνημένης συνεδρίας. Οι δύο επόμενες εργασίες διευρύνουν το πεδίο εστιασμού, καθώς επιχειρούν την εφαρμογή ποιοτικών μεθόδων έρευνας σε ομαδικό πλαίσιο. Οι Συνάθη και Γεωργάκα συζητούν τη συμβολή στην απεξάρτηση από τυχερά παιχνίδια που μπορεί να έχει η συμμετοχή ατόμων σε μια ομαδική θεραπευτική διαδικασία, μέσα από τη μελέτη μιας θεραπευτικής ομάδας με τη μέθοδο της συμμετοχικής παρατήρησης, ενώ η εργασία των Χαλεπούδη, Κυριάκου και Γεωργάκα επιχειρεί τη μελέτη ομάδων αυτοβοήθειας ως τρόπου στήριξης συγγενών ατόμων με πρόβλημα αλκοολισμού, αναλύοντας υλικό από ομάδες εστίασης μέσω της θεμελιωμένης θεωρίας. Τέλος, η εργασία των Τριλίβα και Brusten διευρύνει και πάλι το φακό εστίασης, επιχειρώντας την αξιολόγηση παρέμβασης προαγωγής της ψυχικής υγείας σε επίπεδο κοινότητας μέσω της ανάλυσης υλικού από ομάδα εστίασης.

1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ «ΠΑΡΑΔΟΞΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ»: ΔΙΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΔΥΝΑΜΙΚΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Εύα Φραγκιαδάκη

City University

Ο σκοπός της έρευνας είναι η μελέτη της διαδικασίας του τερματισμού της ψυχοθεραπείας βασισμένη στις αφηγήσεις δέκα θεραπευτών. Η βιβλιογραφία σχετικά με το τέλος της θεραπείας βασίζεται κυρίως σε κλινικά και θεωρητικά κείμενα που επικεντρώνονται σε ζητήματα τεχνικών, ενώ κάποιοι θεραπευτές έχουν γράψει για τις προσωπικές τους εμπειρίες. Λίγες συστηματικές εμπειρικές μελέτες έχουν δημοσιευθεί σχετικά με το τέλος της ψυχοθεραπείας και ακόμη λιγότερες από αυτές μελετούν τα βιώματα των θεραπευτών. Δέκα συνεντεύξεις με ψυχαναλυτικούς και ψυχοδυναμικούς θεραπευτές αναλύθηκαν με βάση τις τεχνικές της Θεμελιωμένης Θεωρίας, όπως παρουσιάζονται στους Strauss και Corbin (1998), Charmaz (2006) και Rennie, Philips και Quartaro (1988). Τα αποτελέσματα ανέδειξαν έξι κεντρικές κατηγορίες: το πρόσωπο του θεραπευτή, η επίγνωση του τερματισμού της θεραπείας, η ανάπτυξη της θεραπευτικής σχέσης, δουλεύοντας προς το τέλος της θεραπείας, ο τερματισμός της θεραπείας λόγω θανάτου του ασθενούς και η περίοδος μετά το τέλος. Οι υποκατηγορίες και οι σχέσεις μεταξύ των κατηγοριών εξετάζονται μέσα από την παρουσίαση του μοντέλου του τερματισμού της θεραπείας, όπως αυτό αναδείχθηκε στα αποτελέσματα. Οι έννοιες της παράδοξης θεραπευτικής σχέσης, του τερματισμού ως διαδικασίας μέσα στο χρόνο καθώς και τα συναισθήματα του θεραπευτή θα συζητηθούν περαιτέρω.

2. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΜΕ «ΕΡΓΑΛΕΙΟ» ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΟΥ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΙΚΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Μαρία Διορινού¹ & Ελευθερία Τσέλιου²

¹Ινστιτούτο Συστημικής Σκέψης και Ψυχοθεραπείας, ²Ινστιτούτο Συστημικής Σκέψης και Ψυχοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ένα σημαντικό, αλλά ακόμη περιορισμένο, εύρος ποιοτικών ερευνητικών προσεγγίσεων επιλέγει να εστιάσει στη μελέτη απομαγνητοφωνημένων αποσπασμάτων από συνεδρίες Συστημικής οικογενειακής ψυχοθεραπείας, με εργαλείο την Ανάλυση Λόγου. Όπως έχει σημειωθεί, η επιλογή αυτή φαίνεται να συνδέεται με ένα επιστημολογικό συνταίριασμα ανάμεσα στη Συστημική οπτική και την Ανάλυση Λόγου, ενώ παράλληλα έχουν γίνει απόπειρες σύνθεσης των δύο σε μια ενιαία μεθοδολογική πρόταση. Στην παρούσα εργασία επιχειρούμε να διερευνήσουμε τη συνάντηση της Ανάλυσης Λόγου με το μοντέλο οικογενειακής θεραπείας του Μιλάνου. Συγκεκριμένα, επιχειρούμε τη διερεύνηση της λειτουργικότητας ενός κεντρικού διερευνητικού και θεραπευτικού εργαλείου της προσέγγισης του Μιλάνου, του κυκλικού ερωτηματολογίου, μέσα στο πλαίσιο των ψυχοθεραπευτικών συνεδριών. Εστιάζουμε στην ανάλυση μιας απομαγνητοφωνημένης πρώτης θεραπευτικής συνεδρίας με μια τριμελή οικογένεια που γίνεται από μια έμπειρη στην προσέγγιση του Μιλάνου θεραπεύτρια, σε ένα πλαίσιο εκπαίδευσης στη Συστημική οικογενειακή ψυχοθεραπεία, με βάση την προσέγγιση των Edwards και Potter. Η ανάλυση επικεντρώνεται στην επικοινωνιακή λειτουργία που έχουν μέσα στο πλαίσιο της συνεδρίας δύο χαρακτηριστικές κυκλικές ερωτήσεις, η «ερώτηση ορισμού του προβλήματος» και η «ερώτηση εξήγησης». Σύμφωνα με τα ευρήματα της ανάλυσης, ο πρώτος τύπος ερώτησης οδηγεί στην αντικατάσταση του αρχικού προσανατολισμού της οικογένειας προς μια κοινή περιγραφή του προβλήματός τους από έναν προσανατολισμό προς την ύπαρξη πολλαπλών δυνατών περιγραφών, ενώ ο δεύτερος τύπος ερώτησης οδηγεί στην ακύρωση μιας κατηγορίας. Σχολιάζουμε την εναρμόνιση των επικοινωνιακών λειτουργιών που εντοπίζουμε με τους θεραπευτικούς στόχους που θέτει το μοντέλο του Μιλάνου, καθώς και τις πιθανές προεκτάσεις σχετικά με τη συνάντηση της ανάλυσης Λόγου και της Συστημικής ψυχοθεραπείας σε επιστημολογικό και μεθοδολογικό επίπεδο.

3. Η ΟΜΑΔΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΓΝΙΔΙΑ: ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΜΙΑΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ

Γεωργία Συνάθη & Ευγενία Γεωργάκα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ο σκοπός της παρούσης μελέτης είναι η διερεύνηση του πώς η συμμετοχή σε μια θεραπευτική ομαδική διαδικασία ατόμων εξαρτημένων από τυχερά παιχνίδια συμβάλλει στην απεξάρτησή τους. Για τη συλλογή των δεδομένων της παρούσας μελέτης χρησιμοποιήθηκε η εθνογραφική μέθοδος, και κυρίως συμμετοχική παρατήρηση σε μία θεραπευτική ομάδα ατόμων εξαρτημένων από τυχερά παιχνίδια. Τα ημερολόγια καταγραφής της πορείας της ομάδας αναλύθηκαν συστηματικά και οργανώθηκαν σε κατηγορίες. Τα στοιχεία που προέκυψαν από τη συμμετοχική παρατήρηση της ομάδας οργανώθηκαν σε δύο κατηγορίες, που αφορούν στο περιεχόμενο, ή αλλιώς στα θέματα που συζητήθηκαν, και στις διεργασίες της ομάδας. Όσον αφορά στο περιεχόμενο, οι συμμετέχοντες συζήτησαν την ταυτότητα και τη ζωή τους πριν την έναρξη της εξάρτησης, τους λόγους που θεωρούν ότι τους οδήγησαν στην εξάρτηση, τις συνέπειες της εξάρτησης για τη ζωή τους και τις στρατηγικές αντιμετώπισης της εξάρτησης. Όσον αφορά στις διεργασίες της ομάδας, διαπιστώθηκε ότι αυτή παρουσίαζε υψηλή συνοχή, ζεστή συναισθηματική ατμόσφαιρα, ποικιλία διανομής ρόλων, συνέπεια στους κανόνες, τήρηση των διαδικασιών και περιορισμένες διαφωνίες. Συζήτηση-συμπεράσματα: Αξιοσημείωτες είναι η πολυπλοκότητα της εικόνας της εξάρτησης από τυχερά παιχνίδια που προκύπτει από το λόγο των συμμετεχόντων, καθώς και ο μεγάλος βαθμός συμφωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων σχετικά με τις αιτίες και τις συνέπειες της εξάρτησης. Τέλος, δεδομένου ότι επρόκειτο για μια επιτυχημένη σε γενικές γραμμές θεραπευτική ομάδα, μέσω της ανάλυσης αναδεικνύονται στην πράξη οι παράγοντες της ομαδικής διεργασίας που, σύμφωνα και με τη βιβλιογραφία της ομαδικής θεραπείας, συντελούν στην αποτελεσματικότητα αυτής της προσέγγισης τόσο γενικά όσο και για το συγκεκριμένο πληθυσμό ατόμων που είναι εξαρτημένα από τυχερά παιχνίδια.

4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΚΟΟΛΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΠΡΙΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΤΟΥΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΑΛ-ΑΝΟΝ

Μανώλης Χαλεπούδης, Μαρίνα Κυριάκου, & Ευγενία Γεωργάκα

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Έναν εναλλακτικό και ιδιαίτερα διαδεδομένο τρόπο αντιμετώπισης του αλκοολισμού και των συνεπειών του αποτελούν οι ομάδες αυτοβοήθειας. Ωστόσο, ελάχιστα έχει μελετηθεί εμπειρικά ο τρόπος με τον οποίο τα μέλη μιας τέτοιας

θητές προήλθαν από το “Dyslexia Centers-Pavlidis Method” της Θεσσαλονίκης. Όλοι οι μαθητές διάβασαν φωναχτά ένα κείμενο κατάλληλο για την ηλικία τους, ένα 2 χρόνια ευκολότερο καθώς και μια λίστα 150 λέξεων. Με βάση τα κριτήρια αναγνωστικών λαθών Παυλίδη (2005), 10 κύριες κατηγορίες και 44 υποκατηγορίες αναλύθηκαν καθώς και η κατανόηση των κειμένων. Οι δυσλεξικοί είχαν στατιστικά σημαντικά καλύτερη κατανόηση από τα παιδιά με ελαφρά νοητική καθυστέρηση (Μ.Ο., Δυσλεξικοί = 78,5 – ENY = 30,2). Ενώ αντίθετως, οι δυσλεξικοί έκαναν σημαντικά περισσότερα λάθη από τους συνομήλικούς τους με ENY, π.χ. κομπιάσματα ($p < 0,001$), συλλαβισμός ($p < 0,001$), σημεία στίξης ($p < 0,001$), αντικαταστάσεις ($p < 0,002$). Η διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων ήταν τόσο μεγάλη, ώστε η Logistic Regression Analysis τις διαχώρισε με ακρίβεια 80.4%. Από την στατιστικά σημαντική διαφορά στην αναγνωστική ακρίβεια μεταξύ των 2 ομάδων καθίσταται προφανές ότι οι δυσλεξικοί αποτελούν ομάδα διαφορετική από αυτή των παιδιών με ENY, με σημαντικά κατώτερη ευφυΐα. Πέρα από τη θεωρητική αξία των αποτελεσμάτων έχουν και πρακτική διαγνωστική αλλά και θεραπευτική αξία, διότι τις καθιστούν ακριβέστερες και αποτελεσματικότερες.

4. ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ (ADHD), ΜΕ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Έφη Γκιούρου, Γεώργιος Παυλίδης¹, & Roy Evans²

¹Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ²Brunel University, England

Σκοπός της έρευνας ήταν να διαπιστωθεί αν τα ορθογραφικά λάθη παιδιών με και χωρίς διάσπαση προσοχής (ADHD) & μαθησιακές δυσκολίες (ΜΔ) είναι τόσο διαφορετικά ώστε με ακρίβεια να διαχωρίζουν τις δύο ομάδες. Εκατό (100) παιδιά χωρίστηκαν σε δύο ομάδες: 1. Με διάγνωση ADHD και ΜΔ (50, Μ.Ο. ηλικίας=8.04, SD=.64) από τα “Dyslexia Centers-Pavlidis Method” της Θεσσαλονίκης, και 2. Κανονική ομάδα ελέγχου (50, Μ.Ο. ηλικίας=7.10, SD=1.29) από τα σχολεία της περιφέρειας Ημαθίας. Για την αξιολόγηση της ορθογραφίας χορηγήθηκε η λίστα λέξεων Παυλίδη. Η ανάλυση των λαθών της ορθογραφίας ήταν ποιοτική και ποσοτική. Συνολικά, τα παιδιά με διάσπαση προσοχής είχαν στατιστικά σημαντικά χαμηλότερη επίδοση σε σχέση με την ομάδα ελέγχου, με περισσότερα λάθη (Μ.Ο. λαθών 63 έναντι 38, $p < .001$) και λιγότερες σωστές λέξεις (Μ.Ο. λέξεων 10 έναντι 22, $p < .001$). Ακόμη, η ποιοτική ανάλυση των λαθών έδειξε ότι τα παιδιά με ADHD & ΜΔ έκαναν συγκεκριμένα είδη λαθών όπως παράλειψη τονισμού ($p < .001$), χωρισμός γραμμάτων ή συλλαβών ($p < .001$), παρατονισμούς ($p < .001$), προσθέσεις και αντικαταστάσεις γραμμάτων ($p = .001$) ενώ παράλληλα παρουσίαζαν ιδιαίτερα δυσανάγνωστο γραφικό χαρακτήρα. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η παρορμητικότητα και όχι η διάσπαση προσοχής, παρουσιάζει τις υψηλότερες συσχετίσεις με τα ορθογραφικά λάθη (Spearman correlations: $r = .667 - r = .510$, $p < .001$). Ήταν τόσο μεγάλη η διαφορά τους στην ορθογραφία τους, ώστε η Logistic Regression Analysis με υψηλή ακρίβεια (93%) διαχώρισε τις δύο ομάδες. Τα αποτελέσματα έχουν χρηστική αξία τόσο στη διαφορική διάγνωση όσο και στην εξατομικευμένη αντιμετώπιση.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οργανωτές: Δέσποινα Σακκά¹ & Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή²

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος: Δέσποινα Σακκά

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Συζητητές: Δέσποινα Σακκά¹ & Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή²

¹Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ²Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Το Συμπόσιο φιλοδοξεί να αναδείξει τους τρόπους με τους οποίους οι επιλογές των εφήβων στο οικογενειακό και σχολικό πλαίσιο συνδέονται άμεσα με τις κοινωνικά κατασκευασμένες ταυτότητες των δύο φύλων και να συζητήσει ερωτήματα όπως: Σε ποιο βαθμό το φύλο και η εθνοπολιτισμική προέλευση εμπλέκονται στους τρόπους με τους οποίους εφήβοι δομούν εικόνες της μελλοντικής τους ζωής στο δημόσιο και ιδιωτικό χώρο; Πως κατασκευάζεται η έννοια της εργασίας στο λόγο των εφήβων και με ποιους τρόπους και μηχανισμούς συνδέεται με τις ταυτότητες φύλου; Πως εμπλέκεται το φύλο στις προσδοκίες των γονέων για το μέλλον των παιδιών τους; Πως κατασκευάζεται η έννοια της ανεργίας στο λόγο ανέργων, έγγαμων ανδρών και γυναικών; Οι έρευνες που παρουσιάζονται στο Συμπόσιο επιχειρούν να ανιχνεύσουν απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα, μέσα από διαφορετικές μεθοδολογίες και παραδείγματα του ελληνικού χώρου. Επιπλέον, συζητιούνται: (α) η ανάγκη για κατανόηση των τρόπων με τους οποίους δομούνται οι ταυτότητες φύλου, (β) η ανάγκη για παρέμβαση στο χώρο του σχολείου η οποία θα στοχεύει στην

άμβλυνση των στερεοτύπων για το φύλο καθώς και στη διεύρυνση των γυναικείων και ανδρικών ταυτοτήτων μέσα από την καλλιέργεια της αντίληψης ότι υπάρχουν ποικίλες αποδεκτές ανδρικές και γυναικείες ταυτότητες, και (γ) η ανάγκη για σχολικό επαγγελματικό προσανατολισμό που θα ενσωματώνει τη διάσταση του φύλου.

1. Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ ΤΩΝ 30 ΕΤΩΝ: ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΑΓΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΤΟΥΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Δέσποινα Σακκά

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να συζητήσει τις προσδοκίες και τις απόψεις εφήβων της μειονότητας, σε σύγκριση με εκείνους/-ες της κυρίαρχης ομάδας, σε ό,τι αφορά τη μελλοντική τους επαγγελματική και οικογενειακή ζωή ως άνδρες και γυναίκες. Στη μελέτη συμμετείχαν συνολικά 180 (94 έφηβοι της μειονότητας και 86 έφηβοι της κυρίαρχης ομάδας ως ομάδες ελέγχου) έφηβοι των τριών τάξεων του Λυκείου οι οποίοι προέρχονταν από Λύκεια της πόλης της Ξάνθης. Από τους 180 εφήβους, 82 ήταν αγόρια (46%) και 98 κορίτσια (54%). Για τη διερεύνηση των απόψεων και των πεποιθήσεων των εφήβων συλλέχτηκαν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα βάσει (α) δομημένου ερωτηματολογίου και (β) έκθεσης με θέμα «Ο εαυτός μου στην ηλικία των 30 ετών». Η τελική συζήτηση των αποτελεσμάτων γίνεται σε σχέση με τις απόψεις και τις προσδοκίες εκπαιδευτικών για τη σχολική επίδοση και τη μελλοντική επαγγελματική αποκατάσταση των μουσουλμάνων εφήβων καθώς και σε συνδυασμό με την κοινωνική θέση της συγκεκριμένης ομάδας με δεδομένο ότι ειδικά τα κορίτσια μπορεί να υφίστανται διπλές διακρίσεις ως μέλη μιας μειονότητας και ως γυναίκες.

2. Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΛΟΓΟ ΕΦΗΒΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ

Δέσποινα Καραμπατζάκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η συγκεκριμένη μελέτη επικεντρώνεται στο τρόπο με τον οποίο η έννοια της εργασίας γίνεται αντιληπτή από τους/τις εφήβους/ες αλλά και στον τρόπο με τον οποίο συνδέεται με τους μελλοντικούς κοινωνικούς ρόλους των δύο φύλων. Λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα της διεθνούς και της ελληνικής έρευνας σχετικά με τις ταυτότητες φύλου στο πλαίσιο των μεταβατικών διαδικασιών από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας, η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί την ανάλυση λόγου (discourse analysis) για να αναδείξει τη διαφορετική επιχειρηματολογία που αναπτύσσεται από τα δύο φύλα και τις συνέπειες της στην αναπαραγωγή των παραδοσιακών κοινωνικών ρόλων. Για τις ανάγκες της έρευνας πραγματοποιήθηκαν 35 ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις σε σχολικό περιβάλλον με μαθητές και μαθήτριες της Α' και Β' τάξης Ενιαίου Λυκείου και μαθητές και μαθήτριες των ΤΕΕ. Το σύνολο των απομαγνητοφωνημένων συνεντεύξεων αναλύθηκε σύμφωνα με την θεωρία και την μέθοδο της ανάλυσης λόγου (Discourse analysis). Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν τη διαφοροποίηση του λόγου των αγοριών και των κοριτσιών και ιδιαίτερα τη διαφορετική έννοια της ανεξαρτησίας, που επιδιώκεται μέσα από την εργασία των ανδρών και των γυναικών, στο λόγο των εφήβων της έρευνας. Συγκεκριμένα, ο λόγος που υιοθετείται από τις μαθήτριες υποδεικνύει μια συγκεκριμένη δυναμική στις σχέσεις των δύο φύλων, σύμφωνα με την οποία οι γυναίκες είναι σε θέση υποδεέστερη, την οποία, όμως, μπορούν να ξεπεράσουν μέσω της εργασίας. Οι μαθήτριες φαίνεται να αναγνωρίζουν την άνιση κατανομή των ρόλων μεταξύ ανδρών και γυναικών την οποία και διαπραγματεύονται με κλειδί το ρόλο της επαγγελματική δραστηριότητας.

3. ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΦΥΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥΣ

Εύα Μαζηρίδου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Η επίδραση της οικογένειας στις επαγγελματικές επιλογές του ατόμου και, γενικότερα, στη διαμόρφωση της επαγγελματικής του ταυτότητας έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών ερευνών. Μελετήθηκε κυρίως η επίδραση δομικών χαρακτηριστικών της οικογένειας, ενώ τα λειτουργικά χαρακτηριστικά της απασχόλησαν τους ερευνητές την τελευταία κυρίως δεκαετία. Στη διεθνή βιβλιογραφία έχει υποστηριχτεί ότι οι προσδοκίες των γονέων για τα παιδιά τους επηρεάζονται από το φύλο των παιδιών και αποτελούν ισχυρό προβλεπτικό παράγοντα για τις επιλογές και την πορεία των τελευταίων. Η διαμόρφωση διαφοροποιημένων προσδοκιών για τα φύλα από την πλευρά των γονέων φαίνεται να συνδέεται με την υιοθέτηση «παραδοσιακών» απόψεων για τους ρόλους των φύλων, οι οποίες επίσης μεταβιβάζονται

ζονται στα παιδιά και επηρεάζουν την επαγγελματική τους πορεία. Στην εισήγηση θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα μελέτης η οποία είχε ως στόχο τη διερεύνηση: α) των απόψεων των γονέων για τα φύλα και β) των προσδοκιών τους για το μέλλον των παιδιών τους. Στην έρευνα συμμετείχαν 389 οικογένειες από το αστικό κέντρο της Θεσσαλονίκης και την ευρύτερη περιοχή. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μεθοδολογία, και συγκεκριμένα, ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς που κατασκευάστηκε για τις ανάγκες της έρευνας. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν δείχνουν ότι οι απόψεις που διατυπώνονται από τους γονείς για τα φύλα περιλαμβάνουν τόσο «παραδοσιακά» όσο και ανανεωτικά στοιχεία, ενώ το φύλο του παιδιού συνδέεται με τη διαμόρφωση των προσδοκιών των γονέων για το μέλλον του. Συγκεκριμένα, οι γονείς φαίνεται να διαμορφώνουν διαφορετικές προσδοκίες για τα αγόρια και τα κορίτσια τους σε τομείς όπως οι σπουδές, η επαγγελματική αποκατάσταση και η δημιουργία οικογένειας.

4. ΑΝΕΡΓΕΣ, ΕΓΓΑΜΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΕΙΣ

Ευανθία Τάζογλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Ο βαθμός συμμετοχής των γυναικών, ιδιαίτερα των έγγαμων, στο εργατικό δυναμικό εξαρτάται, όχι μόνο από τις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς εργασίας αλλά και, από μία σειρά ενδογενών και εξωγενών παραγόντων, οι οποίοι επιδρούν και προσδιορίζουν σε μεγάλο βαθμό το μέγεθος της γυναικείας απασχόλησης και ανεργίας. Η παρούσα μελέτη εστιάζει α) στην ανάδειξη των γλωσσικών ρεπερτορίων, τα οποία οι άνεργες, έγγαμες γυναίκες κινητοποιούν για να κατασκευάσουν την έννοια της αμειβόμενης εργασίας και β) στις συνέπειες των ρεπερτορίων αυτών στη διαπραγμάτευση της γυναικείας τους ταυτότητας μέσα στο συγκεκριμένο κοινωνικό και εργασιακό πλαίσιο και υπό την επίδραση των κυρίαρχων πολιτισμικών μοντέλων. Για τις ανάγκες της έρευνας, διεξήχθησαν ατομικές ημιδομημένες συνεντεύξεις με άνεργες έγγαμες γυναίκες, ενώ η ανάλυση του υλικού τοποθετείται στο πλαίσιο των φεμινιστικών οπτικών και της ανάλυσης λόγου. Διαπιστώνεται ότι ο «λόγος» των γυναικών δομείται, βάσει συγκεκριμένων προσανατολισμών και επιλογών απασχόλησης για τα δύο φύλα, και συντηρεί, ουσιαστικά, τον έμφυλο καταμερισμό της μισθωτής εργασίας. Ειδικότερα, γίνεται σαφές ότι ο λόγος των έγγαμων γυναικών αποτυπώνει παραδοσιακές αντιλήψεις και πρακτικές σε σχέση με τη μισθωτή εργασία και αναπαράγει σε μεγάλο βαθμό τις έμφυλες διαφοροποιήσεις ως προς τις εργασιακές εικόνες και σχέσεις τους και τις σχετικές ιδεολογικές κατασκευές σχετικά με τη γυναικεία εργασία. Οι άνεργες, έγγαμες γυναίκες φαίνεται να έρχονται αντιμέτωπες με ισχυρές προσωπικές συγκρούσεις και στερεότυπες κοινωνικο-πολιτισμικές προσδοκίες, οι οποίες ρυθμίζουν και καθορίζουν τις εργασιακές τους επιλογές, την εργασιακή τους συμπεριφορά και τις συνθήκες πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας. Ερωτήματα ανακατασκευής των έμφυλων εργασιακών διλημμάτων και στερεοτυπικών οπτικών συζητιούνται κριτικά.

Workshop 3

Κυριακή 12.30 – 14.00

Αίθουσα Σκουβαρά

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΟΜΗΛΙΚΩΝ: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ – ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Οργανωτές: **Φωτεινή Λέκκα, Γιώργος Ευσταθίου, Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι**

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η ψυχοκοινωνική υποστήριξη ομηλικών αποτελεί εφαρμογή της αυθόρμητης και φυσικής διαδικασίας με την οποία άνθρωποι που δεν διαθέτουν το ρόλο του ειδικού, αλλά που μοιράζονται παρόμοιες εμπειρίες, ενδιαφέροντα ή προβλήματα πλησιάζουν ο ένας τον άλλο για να προσφέρουν υποστήριξη, συμπαράσταση, πρακτική βοήθεια, πληροφόρηση ή και καθοδήγηση. Η ψυχοκοινωνική υποστήριξη ομηλικών μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο μιας σχέσης πρόσωπο με πρόσωπο (δια ζώσης), αλλά και με τη χρήση νέων τεχνολογιών, όπως τα φόρουμ συζητήσεων στο διαδίκτυο. Στο εργαστήριο παρουσιάζεται το πρόγραμμα εκπαίδευσης των εθελοντών φοιτητών, το οποίο υλοποιείται μέσω βιωματικού σεμιναρίου δέκα τρίωρων συναντήσεων. Οι βασικές θεματικές ενότητες που καλύπτονται στο σεμινάριο είναι: (α) Εισαγωγή στην έννοια, τις αρχές και τους σκοπούς της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ομηλικών. Η θεματική αυτή υποστηρίζεται με ασκήσεις αυτογνωσιακού χαρακτήρα προκειμένου να διερευνηθεί η επίδραση των προσωπικών αξιών, προκαταλήψεων και μεροληψιών στη συμβουλευτική διαδικασία, (β) Βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής και επικοινωνίας (Οι εθελοντές εκπαιδεύονται μέσω ασκήσεων σε θέματα όπως: λεκτικά και μη λεκτικά μηνύματα, ενεργητική ακρόαση, παράφραση, αντανάκλαση, περιληψη, ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις, εστίαση, ανατροφοδότηση και αυτοαποκάλυψη, επίλυση προβλημάτων και λήψη αποφάσεων, καθοδήγηση, λογικές συνέπειες, αντιμετώπιση κατά πρόσωπο κ.ά.), (γ) Ζητήματα εμπιστευτικότητας και απορρήτου – όρια και περιορισμοί της ψυχοκοινωνικής υπο-

στήριξης ομηλικών, διαχείριση δύσκολων περιπτώσεων, διεξαγωγή αποτελεσματικών παραπομπών. Η εκπαίδευση ολοκληρώνεται με το θέμα της αυτοφροντίδας των εθελοντών προκειμένου να μειωθεί η πιθανότητα εξουθένωσης κατά τη διάρκεια της απασχόλησής τους στο πρόγραμμα. Οι εθελοντές που αξιοποιούνται στο πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής υποστήριξης ομηλικών μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή παρακολουθούν πρόσθετη εκπαίδευση προκειμένου να εξοικειωθούν με την ηλεκτρονική μορφή του προγράμματος και τους όρους διαχείρισης του φόρουμ συζητήσεων.

Θεματική συνεδρία 32

Κυριακή 12.30 – 14.00

Αίθουσα Α

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΕΣ

Πρόεδρος: **Βασίλης Παυλόπουλος**, Πανεπιστήμιο Αθηνών

1. ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Άννα Πρίντζη & Βασίλης Παυλόπουλος

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Συνακόλουθο της πολυπολιτισμικότητας, ως χαρακτηριστικό πλέον και της ελληνικής κοινωνίας, αποτελεί η προσπάθεια στροφής του προσανατολισμού και μετατόπισης των στόχων της εκπαίδευσης από τον εθνοκεντρισμό στη διαπολιτισμική αγωγή. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν να διερευνήσουμε τον βαθμό και τον τρόπο με τον οποίο τα σχολικά εγχειρίδια, ως μέσα διδασκαλίας και εργαλεία κοινωνικοποίησης, αναφέρονται στο θέμα της μετανάστευσης και των συναφών όρων (προσφυγιά, παλιννόστηση) που συνδέονται κατεξοχήν με την έννοια του «άλλου» και τη συνύπαρξη διαφορετικών εθνοπολιτισμικών ομάδων. Το υλικό προς ανάλυση προήλθε από τα νεοεκδοθέντα σχολικά εγχειρίδια Γλώσσας της Α/θμιας Εκπαίδευσης και τα ανθολόγια λογοτεχνικών κειμένων και εγχειρίδια Νεοελληνικής Γλώσσας και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του Γυμνασίου. Η ποιοτική ανάλυση των δεδομένων ακολούθησε δύο στάδια: (α) τον εντοπισμό των μονάδων ανάλυσης, και (β) τη θεματική ταξινόμηση των μονάδων ανάλυσης με βάση ένα πρωτόκολλο κωδικοποίησης που δημιουργήθηκε ειδικά για το σκοπό αυτόν. Οι θεματικές κατηγορίες με τη μεγαλύτερη συχνότητα αφορούσαν στις εξής ενότητες: (α) σχέσεις φιλίας ανάμεσα σε παιδιά διαφορετικών εθνοπολιτισμικών ομάδων, (β) η εμπειρία της μετανάστευσης από ελληνικούς πληθυσμούς, (γ) η αυξανόμενη προσέλευση μεταναστών στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, και (δ) γενική διαπραγμάτευση του θέματος της μετανάστευσης. Διαπιστώνεται ότι τα σχολικά εγχειρίδια επικεντρώνονται στην ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με τη μετανάστευση και στην κατανόηση των δυσκολιών που αυτή συνεπάγεται, στην εξοικείωση με διαφορετικούς πολιτισμούς με στόχο την άμβλυνση της ξеноφοβίας και του ρατσισμού και στην προώθηση ενός μοντέλου εναρμόνισης για τη διαπολιτισμική συνύπαρξη μάλλον, παρά ενός μοντέλου αφομοίωσης.

2. ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ: ΤΥΠΟΙ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΗΣ

Έλενα Λεμονάκη¹ & Τηλέμαχος Ιατρίδης²

¹Πάντειο Πανεπιστήμιο, ²Πανεπιστήμιο Κρήτης

Η παρούσα έρευνα εξετάζει το περιεχόμενο των εθνικών στερεοτύπων, ενδο-ομαδικών και εξω-ομαδικών, ως συνάρτηση του τύπου κοινωνικής σύγκρισης («ποιοτικού» ή «ποσοτικού») και του πεδίου αναφοράς της (κουλτούρα – κύρος – ισχύς). Στόχος της έρευνας είναι ο έλεγχος υποθέσεων προερχόμενων από συμπληρωματικές και κατά περίπτωση αντίπαλες ερευνητικές παραδόσεις (π.χ. Fiske et al, 2002· Alexander et al, 1999), μέσα από τη διάκριση και αντιπαραβολή τύπων κοινωνικής σύγκρισης που συχνά συγχέονται στη γραμματεία των διομαδικών σχέσεων. Σε μία πρώτη μελέτη, 132 συμμετέχοντες, μέλη της εθνοπολιτισμικής πλειοψηφίας στην Ελλάδα, απέδωσαν χαρακτηριστικά «ικανότητας» και «θερμότητας» (Fiske et al., 2002) στην εθνική ενδο-ομάδα και σε εθνικές εξω-ομάδες και ακολούθως τις συνέκριναν με όρους ομοιότητας/διαφοράς («ποιοτικούς») ή υπεροχής/υστέρησης («ποσοτικούς»), ως προς την κουλτούρα, το κύρος, ή την ισχύ. Στη δεύτερη μελέτη, 157 συμμετέχοντες απέδωσαν και πάλι χαρακτηριστικά ικανότητας και θερμότητας σε ενδο-ομάδα και εξω-ομάδες, αφού όμως προηγουμένως τις συνέκριναν με ποιοτικούς ή ποσοτικούς όρους σε ένα από τα τρία πεδία αναφοράς. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η σχέση του περιεχομένου των εθνικών στερεοτύπων με συγκεκριμένες δομικές μεταβλητές εξαρτάται κάθε φορά από τον τύπο κοινωνικής σύγκρισης και από τις θέσεις των συγκρινόμενων ομάδων στους διεθνείς συσχετισμούς δυνάμεων. Επιπλέον, αποσαφηνίζουν ειδικότερα τον εκλογικευτικό ρόλο της αποδιδόμενη θερμότητας σε ομάδες χαμηλότερης ισχύος. Χάρη στην

προτεινόμενη τυπολογία της κοινωνικής σύγκρισης και των πεδίων αναφοράς της, τα ευρήματα παρέχουν εν μέρει στήριξη σε υποθέσεις της υπάρχουσας γραμματείας και προσφέρουν ευρύτερη εποπτεία στις μεταβλητές που, κατά την ίδια, εξηγούν το περιεχόμενο των εθνικών στερεοτύπων.

3. «ΟΙ ΝΕΟΙ ΤΗΣ Β' ΓΕΝΙΑΣ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ»: ΑΡΧΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑ/ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ Β ΓΕΝΙΑΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

Γεώργιος Κεσίσογλου

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τι σημαίνει να ζεις σε συνθήκες επισφάλειας; Πως οι συνθήκες εργασίας επηρεάζουν τις νέες και τους νέους που κατάγονται από γονείς μετανάστες στην Ελλάδα; Αυτά είναι τα δύο βασικά ερωτήματα που αποσκοπεί να εξετάσει η παρούσα εισήγηση, στο πλαίσιο της διδακτορικής διατριβής μου. Στην εισήγηση αυτή, που αποτυπώνει τα πρώτα ποιοτικά ερευνητικά ευρήματα, θα παρουσιάσω συνοπτικά αφ' ενός τη βιβλιογραφική θεμελίωση των προβλημάτων της αποκαλούμενης δεύτερης γενιάς μεταναστών στο ελληνικό και διεθνές επίπεδο και θα συζητήσω αφ' ετέρου την έννοια της επισφάλειας (precarity), όπως αυτή προκύπτει στην πρόσφατη ευρωπαϊκή κοινωνική και πολιτική θεωρία. Η παρουσίαση και ερμηνευτική συζήτηση των πρώτων αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων είναι το τρίτο στοιχείο που φιλοδοξεί να καλύψει αυτή η ανακοίνωση, αναζητώντας με κριτικο-ψυχολογική ματιά την δια/του λόγου (discursive) δόμηση της επίγνωσης των συνθηκών επισφαλούς απασχόλησης από τη β' γενιά και της πρόσληψης της επίδρασης των συνθηκών αυτών στην κοινωνική τους ταυτότητα. Η επισφαλής απασχόληση (precarious employment) ορίζεται ως «ο αθροιστικός συνδυασμός άτυπων επαγγελματικών συμβολαίων, περιορισμένης κοινωνικής προστασίας, ελάχιστων κοινωνικών δικαιωμάτων, εργασιακής ανασφάλειας, μικρής διάρκειας πρόσκαιρης απασχόλησης και χαμηλών μισθών» (Lewchuk et al., 2003). Η επισφαλής εργασία, εδραιώνεται ως παράδειγμα τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια στις εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα και το Δυτικό κόσμο, επηρεάζει τους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες ιδίως νεαρής ηλικίας και το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό, τα παιδιά των μεταναστών στην Ελλάδα, δηλαδή τις νέες και τους νέους που μεγάλωσαν στην Ελλάδα μετά το 1990, μια γενιά που βάλλεται περισσότερο από τη στέρηση εργασιακών δικαιωμάτων και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

4. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΨΥΧΙΚΗ ΥΓΕΙΑ: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΓΗΓΕΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

Μαρίνα Ντάλλα, Αλέξανδρος-Σταμάτιος Αντωνίου, & Αγγέλα Δήμου

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ καταναλωτικής συμπεριφοράς και ψυχικής υγείας σε δείγμα γηγενών και μεταναστών από την Αλβανία. Το δείγμα περιελάμβανε 158 άτομα (87 Έλληνες και 71 μετανάστες από την Αλβανία). Για την μελέτη της καταναλωτικής συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε κλίμακα η οποία περιελάμβανε ερωτήσεις καταναλωτικής συμπεριφοράς σε σχέση με πιστωτικές κάρτες και καταναλωτικά δάνεια ώστε να διαπιστωθεί σε ποιο βαθμό οι ερωτώμενοι ήταν ενεργοί χρήστες των προϊόντων αυτών ή αν είχαν χρησιμοποιήσει κάποιο από αυτά κατά το παρελθόν. Επίσης, πού χρησιμοποιούσαν πιστωτικές κάρτες, πόσο ικανοποιημένοι ήταν με αυτά τα προϊόντα και τέλος τον λόγο που δεν τα χρησιμοποιούσαν. Τα θέματα ψυχικής υγείας εξετάστηκαν βάσει των εξής κλιμάκων: I) Κλίμακα Άγχους η οποία αξιολογεί το άγχος κατάστασης και προδιάθεσης, II) Ερωτηματολόγιο Γενικής Υγείας (G.H.Q.-28), το οποίο επιτρέπει το διαχωρισμό μεταξύ υγιών και ατόμων με «δυνάμει ψυχική διαταραχή» και III) Τεστ Προσωπικότητας, το οποίο εξετάζει επίπεδα νευρωτισμού, προσήνειας, ευσυνειδησίας, εξωστρέφειας και δεκτικότητας σε εμπειρίες. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το ποσοστό των μεταναστών που χρησιμοποιούσε πιστωτικές κάρτες ήταν δύο φορές χαμηλότερο σε σύγκριση με τους Έλληνες, ενώ περιορισμένος ήταν ο αριθμός των μεταναστών-χρηστών καταναλωτικών δανείων. Η χρήση πιστωτικών καρτών βρέθηκε να σχετίζεται με χαμηλό άγχος προδιάθεσης, υψηλή εξωστρέφεια και υψηλή δεκτικότητα σε εμπειρίες. Οι Αλβανοί μετανάστες εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα άγχους προδιάθεσης, χαμηλότερη εξωστρέφεια και χαμηλότερη ευσυνειδησία σε σύγκριση με τους Έλληνες. Αντίθετα, οι Έλληνες εμφάνισαν υψηλότερα επίπεδα σωματοποίησης και πιο σταθερή παρουσία συμπτωμάτων κατάθλιψης.

5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ, ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ – ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΣΩΟΜΑΔΙΚΗ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗ ΕΞΩΟΜΑΔΙΚΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΟΚΥΠΡΙΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Αντωνία Παπαστυλιανού

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Στόχοι της έρευνας που παρουσιάζεται ήταν: (α) η μελέτη της δυναμικής της δηλούμενης (ευρωπαϊκής, ελληνοκυπριακής, κυπριακής) ταυτότητας των Ελληνοκυπρίων φοιτητών στην Κύπρο, μετά από την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 και η *ευρωπαϊκή ταύτιση*. Περαιτέρω, (β) η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στα πολιτισμικά χαρακτηριστικά κάθετος/οριζόντιος ατομικισμός-συλλογικότητα και την δηλούμενη ταυτότητα και (γ) η σχέση ανάμεσα στην εσωομαδική προτίμηση-εξωομαδική υποτίμηση και τη δηλούμενη ταυτότητα. Το δείγμα της έρευνας συνιστούν N=661 φοιτητές του κρατικού πανεπιστημίου και ιδιωτικών πανεπιστημίων και κολλεγίων με μέση ηλικία M=20.88 και με μητρική γλώσσα την ελληνική (97%). Οι φοιτητές που προέρχονταν από όλα σχεδόν τα επιστημονικά πεδία σπουδών απάντησαν σε αυτο-συμπληρούμενο ερωτηματολόγιο με τις κλίμακες α. κοινωνικής ταυτότητας β. ευρωπαϊκής ταύτισης (Cinnirella, 1997) γ. Εσωομαδικής προτίμησης και εξωομαδικής υποτίμησης (Andreopoulou & Houston, 2002) δ. κάθετου/οριζόντιου ατομικισμού-συλλογικότητας (Triandis & Gelfand, 1998) και σε ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων (ηλικία, αστικότητα, μητρική γλώσσα κ.λπ). Τα αποτελέσματα συζητούνται σε σχέση με το πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο και συνθήκες της Κύπρου, την μετεφηβεία και την επιπολιτισμική μετάβαση αναφορικά με την πρόσφατη Ευρωπαϊκή ένταξή της.

6. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ ΣΤΙΣ ΣΤΕΝΕΣ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΜΙΚΤΩΝ ΕΤΕΡΟΦΥΛΩΝ ΖΕΥΓΑΡΙΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ/ΕΛΛΗΝΩΝ

Αθηνά Χατζούλη, Σύσση Κορίζη, & Μαρίνα Σινίκη

Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έρευνα αυτή στοχεύει στη μελέτη μέσα από μια ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων βάθους, της σύγκρουσης στις στενές διαπροσωπικές σχέσεις στο ετερόφυλο, μικτό ζευγάρι Μεταναστών – Ελλήνων. Το γενικότερο πλαίσιο της έρευνας αφορά στη σύγχρονη Ελλάδα, η οποία σε μια περίοδο κοινωνικο-ιστορικών εξελίξεων, μετατρέπεται από χώρα αποστολής σε χώρα υποδοχής μεταναστών με αποτέλεσμα την επέκταση του φαινομένου της πολυπολιτισμικότητας. Η έντονη μετακίνηση πληθυσμών προς τον Ελλαδικό χώρο, φαίνεται να προκαλεί κοινωνικές αναταραχές και να επιβάλει αλλαγές στον τρόπο του σχετίζεσθαι με το νεοφερμένο «Άλλο». Αλλαγές που αφορούν και τις μη κυρίαρχες πολιτισμικές ομάδες που χρειάζεται να αντιμετωπίσουν την καινοτομία του περιβάλλοντος στο οποίο εγκαθίστανται και τις κυρίαρχες που καλούνται να τις διαχειριστούν. Οι διαπροσωπικές συγκρούσεις, οι οποίες σύμφωνα με τους περισσότερους ερευνητές ορίζονται ως ένα από τα πιο σημαντικά θέματα στη μελέτη των σχέσεων και της διαπροσωπικής επικοινωνίας, αποτελούν ένα ιδιαίτερο πεδίο έκφρασης αλλά και μελέτης αυτών των αλλαγών. Συγκεκριμένα, στην παρούσα έρευνα διερευνάται ο τρόπος που βιώνεται και αναπαρίσταται η σύγκρουση σε ζευγάρια διαφορετικών μεταξύ τους εθνικοτήτων, η συγκρουσιακή συμπεριφορά και ο τρόπος διαχείρισης της σύγκρουσης, τα αίτια, ο ρόλος του κοινωνικό-οικονομικού περιβάλλοντος, τα συναισθήματα που αναδύονται και εκδηλώνονται μέσα στη σύγκρουση καθώς και τα αποτελέσματα αυτής. Τίθενται ερωτήματα κατά πόσο προκαταλήψεις και φόβοι εν σχέση με το νεοφερμένο «Άλλο», επηρεάζουν τα στερεότυπα που αφορούν το φύλο και τις διαφυλικές σχέσεις στον τρόπο διαχείρισης των διαπροσωπικών συγκρούσεων στις περιπτώσεις μικτών ετερόφυλων ζευγαριών Μεταναστών-Ελλήνων. Επίσης τίθενται ερωτήματα κατά πόσο έρευνες στο πεδίο των διαπροσωπικών συγκρούσεων μας παρέχουν ένα προνομιακό πεδίο μελέτης και αναζήτησης μοντέλων υπέρβασης των διαπολιτισμικών προκαταλήψεων.

Η Οργανωτική Επιτροπή του 12ου Πανελληνίου
Συνεδρίου Ψυχολογικής Έρευνας ευχαριστεί
τις εταιρείες/ οργανισμούς για την ευγενική τους χορηγία.

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

Blankenburg	Felix	σελ. 210	Αντωνοπούλου	Αικατερίνη	σελ. 19,39, 40, 175
Bagiati	Aikaterini	σελ. 136	Αποστολίδου	Μαρία	σελ. 31, 176
Brosnan	Mark J.	σελ. 85	Αποστολοπούλου	Ιωάννα	σελ. 120, 169, 187
Butler	Ruth	σελ. 8	Αρβανίτης	Αλέξιος	σελ. 184
Clahsen	Harald	σελ. 146	Αργυρόπουλος	Βασίλειος	σελ. 19, 108
Cohen	Laurent	σελ. 9	Αργυροπούλου	Μαριάννα	σελ. 73, 168
Crisp	Richard	σελ. 214, 215	Αργυροπούλου- Πατάκα	Παρασκευή	σελ. 210
Driver	Jon	σελ. 210	Αργυρούδη	Ανθή	σελ. 116
Evangelou	Demetra	σελ. 136	Αρετούλη	Ελένη	σελ. 129
Evans	Roy	σελ. 220	Αρμάου	Μαρία	σελ. 22
Felix	Diaz	σελ. 53	Αρμενάκα	Μυρτώ	σελ. 69
Graziano	Williams	σελ. 136	Άσβεστάς	Τάσος	σελ. 198
Habashi	Meara	σελ. 136	Αυγουστάκη	Αικατερίνη	σελ. 96
Hogg	Michael A.	σελ. 215	Αυδή	Ευρυνόμη	σελ. 52,76
Hunt	N.	σελ. 22	Βάιλα	Σοφία	σελ. 105
Johnson Sabine	Eric	σελ. 44	Βαϊνά	Μαρία	σελ. 27
Leavey	Gerry	σελ. 44	Βαλκάνος	Ευθύμιος	σελ. 21
Lopez	Paulo	σελ. 91	Βαλλιανάτου	Χριστίνα	σελ. 44,88
Maitner	Angela	σελ. 215	Βαμβακούση	Ξένια	σελ. 94
Pantelides	Stephanie	σελ. 207	Βαρβέρη	Χριστίνα	σελ. 25
Price	Geraldine	σελ. 218	Βάρβογλη	Λίζα	σελ. 106, 109, 132, 133
Quek	Karen	σελ. 73	Βασιλειάδης	Ηλίας	σελ. 104
Rees	Geraint	σελ. 210	Βασιλείου	Ανδρέας	σελ. 20
Ruff	Christian	σελ. 210	Βασιλικός	Ερρίκος	σελ. 101
Stathi	Sofia	σελ. 215	Βάσιου	Αικατερίνη	σελ. 22
Αβαγιανού	Πηνελόπη	σελ. 11,12	Βεκιάρη	Δήμητρα	σελ. 105, σελ. 122
Αβραμίδης	Μάριος	σελ. 177, 207	Βενετσάνου	Λυδία	σελ. 159
Αγγελοσοπούλου	Αργυρούλα	σελ. 28	Βερμέουλεν	Φέμκε	σελ. 128
Αθανασιάδου	Χριστίνα	σελ. 188, 216	Βλαχόπουλος	Συμεών	σελ. 189
Αθανασίου	Δανάη	σελ. 117	Βλάχος	Φίλιππος	σελ. 83, 84, 122
Αϊδίνης	Αθανάσιος	σελ. 152, 153	Βλάχου	Ελένη	σελ. 72
Αϊτίσου	Μαρίνα	σελ. 76	Βογινδρούκας	Αναστασία	σελ. 41, 42, 110
Ακάσογλου	Δέσποινα	σελ. 40	Βορριά	Ιωάννης	σελ. 88
Αλβανόπουλος	Γεώργιος	σελ. 105	Βοσνιάδου	Παναγιώτα	σελ. 72,74
Αλεξίου	Αικατερίνη	σελ. 198	Βούγεση	Στέλλα	σελ. 62,92,93, 94
Αλεξόπουλος	Χρήστος	σελ. 95	Βρόντη	Χρυσάνθη	σελ. 202
Αλεξόπουλος	Δημήτρης	σελ. 43,45,78	Βρυωνίδης	Αφροδίτη	σελ. 40
Αλεξοπούλου	Αθηνά	σελ. 117	Βυθούλκα	Μάριος	σελ. 12
Αλετριάδου	Αναστασία	σελ. 99, 158	Γαζή	Παναγιώτα	σελ. 142
Αμελαδιώτη	Αλεξάνδρα-Μαρία	σελ. 49	Γαλακτίδου	Αγγελική	σελ. 35
Αμπακούμκιν	Γεώργιος	σελ. 33, 34	Γαλανάκης	Αναστασία	σελ. 63
Αναγνωστάκη	Λήδα	σελ. 151	Γαλάνης	Μιχάλης	σελ. 112
Αναγνωστόπουλος	Φώτιος	σελ. 74, 135, 137, 190	Γαλάνη	Παναγούλα	σελ. 65, 179
Αναγνωστοπούλου	Ελένη	σελ. 127, 128	Γαλαντόμος	Ιωάννης	σελ. 206
Αναγνώστου	Ειρήνη	σελ. 194	Γαρδικιώτης	Αντώνιος	σελ. 190, 191, 214, 215
Αναστασίου	Αναστασία	σελ. 21, 23, 50, 161, 164	Γαρύφαλλος	Γεώργιος	σελ. 59
Ανασασίου	Δημήτρης	σελ. 159, 209	Γενά	Αγγελική	σελ. 39, 56, 57, 58, 182, 183
Ανδρέου	Ελένη	σελ. 23,29,42,77, 204	Γερακάκη	Σβεtlάνα-Λητώ	σελ. 93
Ανδρέου	Γεωργία	σελ. 206	Γεροβασίλη	Αγγελική	σελ. 21, 23, 161
Ανδρέου	Κάκια	σελ. 95	Γεωργάκα	Ευγενία	σελ. 31, 52, 82, 216, 217
Αντύπα	Δέσποινα	σελ. 165	Γεωργαντή	Αικατερίνη	σελ. 78, 161, 200
Αντωνιάδου	Ελένη	σελ. 60	Γεωργιάδης	Σάββας	σελ. 69
Αντωνιάδου	Περσεφόνη	σελ. 11	Γεωργιάδου	Πολυξένη	σελ. 111, 113
Αντωνιάδου	Ναυσικά	σελ. 105	Γεωργίου	Παναγιώτα	σελ. 80
Αντωνίου	Φαίη	σελ. 61	Γεωργίου	Στέλιος Ν.	σελ. 36, 37, 78
Αντωνίου	Άρτεμις	σελ. 26	Γεωργογιάννη	Δήμητρα	σελ. 166
Αντωνίου	Αλέξανδρος-Σταμάτιος	σελ. 21, 22, 27, 35, 63, 172, 189, 211,224	Γεωργογιάννη	Γιώργος	σελ. 124, 126, 199
Αντωνίου	Αλέξανδρος	σελ. 188			

Γιακουμεττή	Ζηνοβία	σελ. 180	Ευσταθίου	Γιώργος	σελ. 24, 25, 66, 67, 116, 117, 196, 222
Γιαννέλη	Παναγιώτα	σελ. 120			
Γιαννίτσας	Νικόλαος	σελ. 78, 161, 200			
Γιαννοπούλου	Ιωάννα	σελ. 196	Ζαβράκα	Γεωργία	σελ. 160
Γιαννοπούλου	Μαρία	σελ. 11	Ζαρογιάννης	Αριστείδης	σελ. 137
Γιαννούλη	Βασιλική	σελ. 218	Ζαφειράκη	Αγγελική	σελ. 13
Γιοβαζολιάς	Θεόδωρος	σελ. 65, 88, 174, 167, 175	Ζαφειρή	Μαρία	σελ. 201
			Ζαφειροπούλου	Μαρία	σελ. 11, 28, 29, 54, 56, 77, 106
Γιούργη	Μαρία	σελ. 13			
Γκαντώνη	Γεωργία	σελ. 108	Ζαχαρή	Αθηνά	σελ. 11
Γκαρή	Αικατερίνη	σελ. 46, 165, 166, 213	Ζέζα	Μαρία	σελ. 98
			Ζησίμου	Κατερίνα	σελ. 116
Γκερλή	Αναστασία	σελ. 50, 110	Ζιώρη	Ελένη	σελ. 162
Γκιαούρη	Στεργιανή	σελ. 158	Ζούλιας	Χαράλαμπος	σελ. 31
Γκίνη	Κορίνα	σελ. 105	Ζούμπου	Στεφανία	σελ. 108
Γκιούρου	Έφη	σελ. 220	Ζουμπουλάκη	Ειρήνη	σελ. 19
Γκόλφη	Αργυρώ	σελ. 188	Ζουρμπάνος	Νίκος	σελ. 211
Γκούβα	Μαρία	σελ. 208	Ζυγούρης	Νικόλαος	σελ. 50, 51, 60, 70, 84, 212
Γκουγκούφκας	Κωνσταντίνος	σελ. 132			
Γκούμας	Ευθύμιος	σελ. 107	Ήγνης	Αργύρης	σελ. 77
Γκουμάτση	Σοφία	σελ. 102	Ηρακλή	Ευδοξία	σελ. 173
Γούλα	Κατερίνα	σελ. 115	Ηργής	Αργύρης	σελ. 159, 166
Γραμματικός	Αθανάσιος	σελ. 48	Θέμελη	Όλγα	σελ. 102, 179
Γρηγορίου	Ειρήνη	σελ. 51	Θεοδώρακης	Γιάννης	σελ. 211
Γρηγορίου	Φωτεινή	σελ. 103	Θεοδωρίδου	Κατερίνα	σελ. 38
Γρηγορόπουλος	Ηρακλής	σελ. 89	Θεοφάνους	Βάσω	σελ. 162
Γριμάνη	Αικατερίνη	σελ. 121	Ιατρίδης	Τηλέμαχος	σελ. 170, 223
Γρούϊος	Γεώργιος	σελ. 99, 123	Ίσαρη	Φιλία	σελ. 27, 172
Γωνίδα	Ελευθερία	σελ. 127, 148, 149, 199	Ιωαννίδου	Ερατώ- Μαρία	σελ. 180
			Ιωάννου	Μερόπη	σελ. 95
Δαβάζογλου	Αγγελική	σελ. 105, 163	Ιωσηφίδου	Βέρα	σελ. 127
Δάκτυλα	Στυλιανή	σελ. 21, 23, 110, 164	Καζή	Σμαράγδα	σελ. 152
Δάκτυλας	Κωνσταντίνος	σελ. 50, 110, 164	Κακαλέτρης	Παναγιώτης	σελ. 180
Δαλιάνης	Θρασύβουλος	σελ. 50, 51, 212	Κάκκου	Παρασκευή- Μυρτώ	σελ. 184
Δαμίγος	Δημήτριος	σελ. 208	Κάκουρος	Ευθύμιος	σελ. 85, 86
Δαρμή	Ευγενία	σελ. 195	Καλαβάνα	Θεανώ	σελ. 134
Δεληγιάννη-Κουίμπτζή	Βασιλική	σελ. 156, 179, 193, 220	Καλαντζάκου	Γεωργία	σελ. 129
			Καλαντζή-Αζίζι	Αναστασία	σελ. 105, 117, 120, 139, 116, 167, 186, 194, 196, 222
Δεληκανάκη	Νίκη	σελ. 118			
Δερμιτζάκη	Ειρήνη	σελ. 143	Καλιακάτσου	Κατερίνα	σελ. 31
Δερμιτζόγλου	Ελισάβετ	σελ. 13	Καλού	Κατερίνα	σελ. 144
Δεσλή	Δέσποινα	σελ. 203	Καλούδη	Ανδριάνα	σελ. 20, 132
Δημάκος	Ιωάννης	σελ. 141, 142, 199	Καλύβα	Ευφροσύνη	σελ. 179
Δημητριάδου	Ελένη	σελ. 96	Καμπάκος	Χρήστος	σελ. 88
Δημητριάδου	Διοδώρα	σελ. 111	Καμπίτσης	Χρήστος	σελ. 189
Δημητρίου	Αντρέας	σελ. 37	Κάμτσιος	Σπυρίδων	σελ. 165
Δημητρίου	Φωτεινή	σελ. 134	Καναβάκη	Αρχόντισσα	σελ. 76
Δημητρίου	Μαλάμω	σελ. 118	Κανδρή	Θεοδώρα	σελ. 12
Δημητροπούλου	Παναγιώτα	σελ. 42	Καντεράκη	Ειρήνη	σελ. 47
Δημοπούλου	Μαρία	σελ. 91	Καπατζιά	Αναστασία	σελ. 157
Δήμου	Αγγέλα	σελ. 35, 189, 224	Καπνουλιά	Ευθυμία	σελ. 90
Δήμου	Παναγιώτα	σελ. 138	Καπριδάκη	Μυρσίνη	σελ. 211
Διακογιώργη	Κλεοπάτρα	σελ. 121, 122	Καραγιαννοπούλου	Λήδα	σελ. 72
Διακολαμπριανού	Ηλέκτρα	σελ. 171	Καραγιαννοπούλου	Ευαγγελία	σελ. 153, σελ. 165
Διδασκάλου	Ελένη	σελ. 28, 42	Καραδήμας	Ευάγγελος	σελ. 137
Δικαϊάκος	Μιχάλης	σελ. 40	Καρακώστα	Χριστίνα	σελ. 46, 190
Δικαίου	Μαρία	σελ. 81	Καρακώστα-	Ασπασία	σελ. 70
Διορινού	Μαρία	σελ. 217	Στεφανοπούλου		
Δουδούμη	Σουλτάνα	σελ. 76	Καραμβακάλης	Νικόλαος	σελ. 137
Δραγατογιάννη	Παναγιώτα	σελ. 190	Καραμπά	Ράνια	σελ. 47, 76, 87
Δραγκιώτη	Έλενα	σελ. 208	Καραμπατζάκη	Ζωή	σελ. 97
Εμμανουήλ	Άννα	σελ. 89	Καραμπατζάκη	Δέσποινα	σελ. 221
Ευδοκιμίδης	Ιωάννης	σελ. 59			
Ευθυμίου	Κωνσταντίνος	σελ. 24, 66, 120			
Ευκλειδή	Αναστασία	σελ. 8, 46, 89, 91, 176, 177			

Μαλογιάννης	Ιωάννης	σελ. 25,67	Μπρουσκέλη	Βασιλική	σελ. 191
Μαμαλάκη	Ευαγγελία	σελ. 108	Μυλωνάς	Κωνσταντίνος	σελ. 212
Μανατού	Έλλη	σελ. 14	Μυτσικίδου	Πασχαλία	σελ. 140
Μανέτα	Αθανασία	σελ. 144	Μωραΐτου	Δέσποινα	σελ. 91, 135
Μανιαδάκη	Κατερίνα	σελ. 86	Μωραΐτου	Μάρθα	σελ. 89, 140
Μαντόγλου	Άννα	σελ. 114, 170	Ναζαρετιάν	Ελίζα	σελ. 202
Μάντρα	Γιούλη	σελ. 159	Νακοπούλου	Ευαγγελία	σελ. 179
Μανωλίτσης	Γιώργος	σελ. 109	Νατσιοπούλου	Τριανταφυλλιά	σελ. 121, 208
Μαριδάκη-Κασσωτάκη	Αικατερίνη	σελ. 39, 40, 175	Ναυρίδης	Κλήμης	σελ. 10
Μαρίνου	Σάντρα	σελ. 155	Νεοφωτίστου	Δήμητρα	σελ. 181
Μαρκάτου	Άρτεμις	σελ. 72	Νησιώτη-Μαντέλου	Ιουλία	σελ. 83
Μαρκούλης	Διομήδης	σελ. 102	Νιάκα	Ευγενία	σελ. 99
Μασούρα	Ελβίρα	σελ. 89, 107	Νικολόπουλος	Δημήτρης	σελ. 111, 199, 141
Μάστορα	Αδελαιίδα	σελ. 49, 178	Νικολοπούλου	Βασιλική	σελ. 207
Μαστοροδήμου	Ευαγγελία	σελ. 213	Νιτσόπουλος	Μηνάς	σελ. 133
Μαστροθεόδωρος	Στέφανος	σελ. 80	Νούλα	Ιωάννα	σελ. 34
Μαυροειδή	Αθανασία	σελ. 169	Ντάβου	Μπετίνα	σελ. 74
Μεγακλή	Θεογονωσία	σελ. 189	Νταλάκα	Ελένη	σελ. 48
Μέγαρη	Καλλιόπη	σελ. 146, 76, 176	Νταλιάνη	Ευδοξία	σελ. 202
Μειμάρης	Μιχάλης	σελ. 35	Ντάλλα	Μαρίνα	σελ. 35, 79, 224
Μελισσό-Χαλικοπούλου	Χρυσούλα	σελ. 121	Ντίνα	Φωτεινή	σελ. 177
Μελίστα	Αναστασία	σελ. 170, 185	Ντίνας	Κωνσταντίνος	σελ. 134
Μενεξές	Γεώργιος	σελ. 129	Ντίνου	Μάγδα	σελ. 135
Μεταλλίδου	Παναγιώτα	σελ. 89, 145, 146	Ντούβαλης	Δημήτριος	σελ. 61
Μήτσιου	Γλυκερία	σελ. 21, 23, 50, 147, 161, 164	Ντούση	Ιουλία	σελ. 149
Μήτσιου	Ευφροσύνη	σελ. 65, 143	Ξάνθη	Στυλιανή	σελ. 62
Μητσοπούλου	Ευφροσύνη	σελ. 65, 175	Ξενικού	Αθηνά	σελ. 63,64
Μισαηλίδη	Πλουσία	σελ. 49, 148	Ξεντίδου	Μαρία	σελ. 81
Μιχαλοπούλου	Ελένη	σελ. 206	Ξηραδάκη	Χρύσα	σελ. 40
Μοσχονά	Θεανώ	σελ. 31, 122	Οικονόμου	Ελένη	σελ. 110
Μόσχου	Καλλιόπη	σελ. 95	Παγοροπούλου	Άννα	σελ. 166
Μόττη-Στεφανίδη	Φρόσω	σελ. 80, 79, 150, 151	Παιδακάκης	Αναστάσιος	σελ. 71
Μουζάκη	Αγγελική	σελ. 58, 158	Παλαιόλογου	Άντζυ- Μ.	σελ. 161
Μουστάκη	Μαρία	σελ. 112	Παναγιωτακοπούλου	Ιωάννα-Σταματίνα	σελ. 181
Μουτούσης	Κωνσταντίνος	σελ. 206	Παναγιωτάκος	Δημοσθένης	σελ. 27
Μπαγιόκας	Γρηγόρης	σελ. 114	Παναγιωτοπούλου	Πέννυ	σελ. 46, 90, 165
Μπαζιργιάννη	Βαΐα	σελ. 11	Παναγοπούλου	Αθηνά	σελ. 209
Μπακιρτζής	Κωνσταντίνος	σελ. 219	Πανταζής	Παύλος	σελ. 52,83
Μπαλαμώτη	Σοφία	σελ. 12	Πανταζόπουλος	Θεόδωρος	σελ. 60
Μπαλαμώτης	Γεώργιος	σελ. 57, 183	Παντελή	Κριστίνα	σελ. 47
Μπαμπλέκου	Ζωή	σελ. 152, 153	Παντελή	Μαρία	σελ. 149
Μπάρκας	Δημήτριος	σελ. 185	Παντελιάδου	Σουζάνα	σελ. 19, 61, 108
Μπαρμπάκου	Αθηνά	σελ. 207	Πάντζιου	Κατερίνα	σελ. 40
Μπάρμπας	Γεώργιος	σελ. 128	Παξινός	Ιωάννης	σελ. 137
Μπασιούκα	Έρη	σελ. 13	Παπαγεωργίου	Ευσταθία	σελ. 27
Μπατάλα	Γ.	σελ. 110	Παπαδάκης	Θαλής	σελ. 122
Μπεζέ	Λουκία	σελ. 47	Παπαδάτου	Δανάη	σελ. 195
Μπεζεβέγκης	Ηλίας	σελ. 150, 212	Παπαδημητρίου	Άρτεμις	σελ. 122
Μπελλάλη	Θάλεια	σελ. 195	Παπαδόπουλος	Νικόλαος	σελ. 78, 161
Μπενέτου	Αννυ	σελ. 159, 207	Παπαδοπούλου	Ιωάννα	σελ. 74
Μπεράτης	Ίων	σελ. 187, 208	Παπαδοπούλου	Πηνελόπη	σελ. 67
Μπικάκη	Διαμάντα-Καλλιρρόη	σελ. 135	Παπαδοπούλου	Μαρία	σελ. 132
Μποζατζής	Νίκος	σελ. 52, 53, 81	Παπαελευθερίου	Ευγενία	σελ. 213
Μποζίκας	Βασίλης	σελ. 59	Παπάζογλου	Ειρήνη	σελ. 195
Μπονώτη	Φωτεινή	σελ. 49, 175, 178	Παπαηλιού	Χριστίνα	σελ. 86, 129, 130
Μποσαντζοπούλου	Σεβαστή	σελ. 146	Παπαθανασίου	Αθανασία	σελ. 80
Μπότσογλου	Καφένια	σελ. 204	Παπαθανασίου	Βαλάντης	σελ. 192
Μπούσουλας	Κωνσταντίνος	σελ. 139	Παπαϊωάννου	Αθανάσιος	σελ. 71, 163
Μπούτρη	Αλκμήνη	σελ. 139	Παπαϊωάννου-Σπυρούλια	Αφροδίτη	σελ. 145
Μπουχάτσκα	Ελίνα	σελ. 181	Παπαληγούρα	Ζαΐρα	σελ. 65
Μπρούζος	Ανδρέας	σελ. 148	Παπαναστασάτος	Γεράσιμος	σελ. 37,38
			Παπαντωνίου	Γεωργία	σελ. 135
			Παπασταμάτης	Αδαμάντιος	σελ. 21
			Παπαστάμου	Στάμος	σελ. 102, 154, 155

Παπαστυλιανού	Αντωνία	σελ. 174, 225	Σαραφίδου	Έμη	σελ. 191
Παπαχαρίτου	Σταμάτης	σελ. 89	Σαρίδου	Χρυσάνθη	σελ. 108
Παπουτσάκη	Καλλιόπη	σελ. 165	Σαρρή	Μαργαρίτα	σελ. 59, 210
Παππά	Εμμανουέλα	σελ. 180	Σαρρής	Δημήτριος	σελ. 97
Παππά	Έλενα	σελ. 169	Σελίνη	Ελευθερία	σελ. 203
Παππά	Βασιλική	σελ. 13, 14	Σεργιάννη	Χριστίνα	σελ. 39
Παρασκευά	Φωτεινή	σελ. 197, 198	Σεφέρη	Σταυρούλα	σελ. 95
Παρασκευόπουλος	Στέφανος	σελ. 99	Σιακαντάρη	Ελίνα	σελ. 91
Παρίτσης	Νικόλαος	σελ. 108	Σιδερίδης	Γεώργιος	σελ. 56, 182
Πασχάλη	Αντωνία	σελ. 27	Σιδηρόπουλος	Χαράλαμπος	σελ. 105
Πατεράκη	Ελένη	σελ. 75	Σιμήνου	Ευδοξία Μαρία	σελ. 104
Πατινώτης	Νικήτας	σελ. 114	Σίμος	Παναγιώτης	σελ. 58, 59, 158
Πατσάλης	Χρίστος	σελ. 165	Σίμος	Παναγιώτης	σελ. 58, 59
Παυλίδης	Γεώργιος	σελ. 218, 219, 220	Σινίκη	Μαρίνα	σελ. 225
Παυλόπουλος	Βασίλης	σελ. 35, 73, 79, 150, 151, 167, 200, 223	Σιουσούρα	Δήμητρα	σελ. 195
			Σιπητάνου	Αθηνά	σελ. 136, 188
			Σίσκος	Βασίλειος	σελ. 71
Παύλου	Αγνή	σελ. 177	Σιώμος	Κωνσταντίνος Ε.	σελ. 12
Πελεκάνος	Βασίλης	σελ. 206	Σκαλούμπακας	Χρήστος	σελ. 88
Πεντέρη	Ευθυμία	σελ. 33	Σκαφίδα	Φωτεινή	σελ. 87
Πετρογιάννης	Κωνσταντίνος	σελ. 33, 47	Σκεντέρης	Νικόλαος	σελ. 23, 164
Πέτρου	Ακριβή	σελ. 219	Σκοπελίτη	Ειρήνη	σελ. 92, 93
Πεϋρέτ	Ευαγγελία	σελ. 167	Σολομώντος- Κουντούρη	Όλγα	σελ. 37
Πιπεράκης	Στέλιος	σελ. 54, 56	Σούλιος	Ιωάννης	σελ. 99
Πλακιά	Ηώ	σελ. 208	Σουλιώτης	Χριστόδουλος	σελ. 211
Πλατσίδου	Μαρία	σελ. 21, 104, 134, 136, 173, 213	Σουνδία	Σταματία	σελ. 199
			Σοφιοπούλου	Αναστασία	σελ. 105, 169, 187, 120
Πλέσσα	Καλλιόπη	σελ. 163	Σοφολόγη	Μαρία	σελ. 107
Πλιάτσικα	Χριστίνα	σελ. 172	Σπανού	Ελένη	σελ. 55
Πνευματικός	Δημήτρης	σελ. 148, 178	Σπανούδης	Γεώργιος	σελ. 152
Πόθος	Εμμανουήλ	σελ. 111, 162	Σπετσιώτου	Κατερίνα	σελ. 74, 207
Πολεμικός	Νικήτας	σελ. 9, 129, 131	Σπυριδωνίδου	Άννα	σελ. 69
Πολεμικού	Άννα	σελ. 85	Στάβερη	Έλλη	σελ. 211
Πολυζοπούλου	Κωνσταντία	σελ. 166	Σταθοπούλου	Χριστίνα	σελ. 92
Πολυχρόνη	Φωτεινή	σελ. 61, 62, 164, 212, 141	Σταλίκας	Αναστάσιος	σελ. 70, 71, 94, 96, 111, 112, 113, 139, 140, 141
Πόρποδας	Κωνσταντίνος	σελ. 149			
Πόταγας	Κωνσταντίνος	σελ. 59, 109	Σταμάτη	Ανδρομάχη	σελ. 69
Ποταμιάνος	Γρηγόρης	σελ. 44	Σταμάτης	Παναγιώτης	σελ. 131
Πουλοπούλου	Ανδρομάχη	σελ. 55	Σταμπολτζή	Αγλαΐα	σελ. 19
Πούτσιακα	Ευαγγελία	σελ. 110	Σταυρακάκη	Σταυρούλα	σελ. 176, 146
Πρίντζη	Άννα	σελ. 62, 223	Σταυρινίδης	Παναγιώτης	σελ. 36, 37
Προδρομίτης	Γεράσιμος	σελ. 102, 155	Σταύρου	Πήλιος Λ.	σελ. 97, 98, 120
Πρωτόπαππας	Αθανάσιος	σελ. 72, 88, 90, 121	Σταύρου	Λάμπρος Σ.	σελ. 87, 97, 98, 118, 119
			Σταυρούση	Παναγιώτα	σελ. 110
Ράλλη	Ασημίνα	σελ. 202	Στεφανίδου	Αιμιλία	σελ. 210
Ράπτη	Αποστολία	σελ. 23	Στεφάνου	Γεωργία	σελ. 134
Ραφτόπουλος	Αθανάσιος	σελ. 177	Στογιαννίδου	Αριάδνη	σελ. 127, 143, 192, 193, 194
Ραφτοπούλου	Δήμητρα	σελ. 91			
Ρέππα	Αναστασία	σελ. 27	Στρακάτου	Αναστασία	σελ. 204
Ρήγα	Αναστασία- Βαλεντίνη	σελ. 180, 181	Στρογγυλλός	Βασίλης	σελ. 41
Ριζογιάννη	Σοφία	σελ. 122	Συγκολλίτου	Έφη	σελ. 75, 103, 104, 128, 156, 157, 199, 200
Ριζόπουλος	Χάρης	σελ. 35			
Ρότσικα	Κική	σελ. 213	Συνάθη	Γεωργία	σελ. 217
Ρούση-Βέργου	Χριστίνα	σελ. 28, 29, 55	Σύρος	Ιωάννης	σελ. 69
Ρουσοδήμου	Φωτεινή	σελ. 212	Σωτηράκη	Καλλιόπη	σελ. 63
Ρούση	Παγώνα	σελ. 74, 75, 76	Σωτηροπούλου	Ιωάννα	σελ. 73
Ρούσσος	Πέτρος	σελ. 70, 116, 117	Σωτηροπούλου	Βιβή	σελ. 44
Σάββα	Γεωργία	σελ. 148	Τάζογλου	Ευαnthία	σελ. 146, 222
Σακκά	Δέσποινα	σελ. 188, 202, 220, 221	Τάκης	Νικόλαος	σελ. 151
			Τάνταρος	Στύρος	σελ. 141, 144, 212
Σάλμοντ	Ελευθερία	σελ. 198			
Σαμαρά	Ελένη	σελ. 188			
Σαμαρτζή	Σταυρούλα	σελ. 152, 177			
Σαπουντζής	Αντώνης	σελ. 81, 82			

Τεμεκενίδου	Παρθένα	σελ. 65	Φάντης	Κώστας	σελ. 36
Τερκουράφη	Μαρίνα	σελ. 90	Φερεντίνου	Μαρία	σελ. 207
Τερλίδου	Χριστίνα	σελ. 31, 122	Φίγγου	Ευαγγελία	σελ. 52, 81, 82
Τζάνου	Αγγελική	σελ. 209	Φιλιππάτου	Αμάντα	σελ. 199
Τζιαμούρτας	Αθανάσιος	σελ. 211	Φιλιππάτου	Διαμάντω	σελ. 107, 144
Τζουριάδου	Μαρία	σελ. 126, 127, 128	Φλωρά	Κατερίνα	σελ. 139
Τιλελή	Αλεξάνδρα	σελ. 48	Φραγκιαδάκη	Εύα	σελ. 216
Τόπα	Μαρία	σελ. 160	Φρανσές	Έστερ	σελ. 193
Τοπτσόγλου	Ουρανία	σελ. 47	Φρίκ	Πώλ	σελ. 36
Τούρβα	Άννα	σελ. 78	Φρουσίρα	Ελένη	σελ. 130
Τουρούτογλου	Αλεξάνδρα	σελ. 176	Χατακοπούλου	Όλγα	σελ. 102
Τουτουτζή	Ελευθερία	σελ. 127	Χαλεπούδης	Μανώλης	σελ. 217
Τραγουλιά	Ελένη	σελ. 41	Χαλικοπούλου-Μελισά	Χρυσούλα	σελ. 208
Τριανταφυλλίδης	Τριαντάφυλλος	σελ. 107	Χαμηλοθώρη	Αθηνά	σελ. 207
Τρίαντος	Πέτρος	σελ. 38	Χαντζή	Αλεξάνδρα	σελ. 101, 114, 184
Τσαγκαράκης	Μιχαήλ	σελ. 141	Χαραλαμπίδης	Σταύρος	σελ. 16, 17, 18, 32, 33, 43, 46, 190, 209
Τσακανίκος	Ηλίας	σελ. 132			
Τσακίριδου	Ελένη	σελ. 158	Χαραλαμπίδου	Ειρήνη	σελ. 69
Τσαμπαρλή	Αναστασία	σελ. 20, 103, 194, 195	Χαραλάμπους	Κυριάκος	σελ. 163
			Χαρίλα	Ντιάνα	σελ. 26, 168, 169
Τσαούσης	Ιωάννης	σελ. 87, 88	Χαριτάκη	Χαρά	σελ. 105
Τσέγκος	Ιωάννης Κ.	σελ. 31, 105, 122	Χαρίτος	Δημήτρης	σελ. 35
Τσέκερης	Χαράλαμπος	σελ. 30	Χαρίτου-Φατούρου	Μίκα	σελ. 138
Τσέκερης	Θεόδωρος	σελ. 30	Χαρτάλου	Σταυρούλα	σελ. 25
Τσελεμάνης	Πανταζής	σελ. 30	Χατζή	Αλεξάνδρα	σελ. 214, 215
Τσέλιου	Ελευθερία	σελ. 216, 217	Χατζηθανασίου	Ανδρέας	σελ. 153
Τσερμίδου	Λία	σελ. 159	Χατζηγεωργιάδης	Αντώνης	σελ. 211
Τσεσεμελή	Στυλιανή	σελ. 61	Χατζησταματίου	Μαρίζα	σελ. 143
Τσιακάρα	Φωτεινή	σελ. 49	Χατζητάκη	Βασιλεία	σελ. 124
Τσιάκος	Δημήτριος	σελ. 16, 17, 32, 33, 43, 46, 190	Χατζηχρήστου	Χρυσή	σελ. 124, 125, 164, 199, 212
Τσιγγίλης	Νίκος	σελ. 153	Χατζηχριστοδούλου	Αγγελική	σελ. 144
Τσιμπιδάκη	Ασημίνα	σελ. 20, 103	Χατζούλη	Αθηνά	σελ. 43, 160, 225
Τσιότσικα	Μαγδαληνή	σελ. 50, 51	Χατήρα	Καλλιόπη	σελ. 142
Τσιουλάκης	Γεώργιος	σελ. 64	Χονδροκούκη	Μιχαήλα	σελ. 138
Τσιρέμπολου	Εριφύλλη	σελ. 39, 57, 182	Χουτοχρήστος	Χρυσοβαλάντης	σελ. 18
Τσιρίκος	Αντώνης	σελ. 141	Χριστοδουλέα	Στυλιανή-Άννα	σελ. 47
Τσιπσανούδη-Μαλλίδη	Νικολέτα	σελ. 147	Χριστοδουλίδης	Τριαντάφυλλος	σελ. 163
Τσίτσας	Γιώργος	σελ. 27, 174, 175	Χριστοπούλου	Άννα	σελ. 73
Τσιτώνη	Φωτεινή	σελ. 208	Χρυσοχόου	Ξένια	σελ. 169, 170, 171, 184
Τσόλη	Χριστίνα	σελ. 58, 183			
Τσουμπής	Πέτρος	σελ. 64	Ψαθάς	Σπύρος	σελ. 153
Τσουντα	Χρυσή	σελ. 75	Ψάλτη	Αναστασία	σελ. 156, 179
Τσουτσουλίγκα	Ελισάβετ	σελ. 208	Ψαλτοπούλου	Ντόρα	σελ. 15, 16
Τσώτση	Στέλλα	σελ. 89	Ψαρρά	Γεωργία	σελ. 186, 187, 208
Τυλιγάδη	Λένα	σελ. 17	Ψευτογιάννη	Δήμητρα	σελ. 129
Υφαντή	Θεοδώρα	σελ. 164	Ψύλλου	Αγορίτσα	σελ. 77
Υψιλάντη	Αντωνία	σελ. 99, 124	Ψυχάρης	Σαράντος	σελ. 198
Φακίνος	Μιχάλης	σελ. 42, 204	Ψωνού	Μαρία	σελ. 127
Φαλάγγα	Κωνσταντίνος	σελ. 47			

Συνεδρία Αναρτημένων Εργασιών 2

Παρασκευή 15.00-18.00

Αίθουσα Μ

ΘΕΜΑΤΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

15. ΨΥΧΟ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗ ΠΡΟΣΟΧΗΣ & ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Έφη Γκιούρου, Γιώργος Θ. Παυλίδης¹, & Roy Evans²

¹Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ²Brunel University

Συγκρίθηκαν τα Ψυχο-Κοινωνικο-Εκπαιδευτικά χαρακτηριστικά των παιδιών με και χωρίς διάσπαση προσοχής και μαθησιακές δυσκολίες στην Ελλάδα. Πενήντα (50) παιδιά με διάσπαση προσοχής (ADHD) και μαθησιακές δυσκολίες, (Μ.Ο. 8.4 ετών, SD: .64) διαγνώστηκαν στα 'DyslexiaCenters-Pavlidis Method' της Θεσ/νίκης και 50 κανονικοί μαθητές ηλικίας 7-10 ετών (Μ.Ο. 7.10 ετών, SD: 1.29). Οι γονείς τους συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο του καθηγητή Παυλίδη, το οποίο συμπεριλαμβάνει συμπτώματα ADHD, συμπεριφοράς, επίδοση σε γνωστικά έργα, πλάγωση, σχολικό, αναπτυξιακό και οικογενειακό ιστορικό. Ένα πολύ υψηλό ποσοστό των μεταβλητών (85%) παρουσίασαν υψηλή στατιστική σημαντικότητα ($p < .000$ - $p < .002$), αποδεικνύοντας έτσι ότι ο συνδυασμός του συνδρόμου ADHD με ΜΔ επηρεάζει συνολικά την συμπεριφορά και τη σχολική επίδοση του παιδιού. Οι μεταβλητές οι οποίες παρουσίαζαν τη μεγαλύτερη δυναμική στο μοντέλο της παλινδρόμησης αφορούσαν προβλήματα συμπεριφοράς και γνωστικά χαρακτηριστικά (Binary Logistic Regression: 96.2%) ενώ οι γονείς των παιδιών με ADHD & ΜΔ σε μεγάλο ποσοστό ανέφεραν σημαντικά προβλήματα στη σχολική τους επίδοση, όπως ανάγνωση (46%, $p < .001$), ορθογραφία (50%, $p < .001$) και μαθηματικά (30%, $p < .001$). Στον τομέα της συμπεριφοράς, οι γονείς χαρακτηρίζουν τα παιδιά με ADHD & ΜΔ ως υπερσυναισθηματικά ($p < .001$), ανοργάνωτα ($p < .001$), ριψοκίνδυνα ($p < .001$) και ευερέθιστα ($p < .001$). Ταυτόχρονα ανέφεραν και σημαντικά προβλήματα στη σειριακή επεξεργασία όπως για παράδειγμα δυσκολίες στη σειρά των ημερών της εβδομάδας ($p < .001$), στο αλφάβητο ($p < .001$) ή στο ν' ακολουθεί διαδοχικές οδηγίες ($p < .001$). Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν τόσο τη θεωρία της Νευρο-Αλληλοδιαδοχής & Οπτικο-Γλωσσικής μεταβίβασης (Pavlidis, 1990, 2009). Η ύπαρξη των τόσο έντονων συνοδών διαταραχών πρέπει να ληφθεί υπ' όψη τόσο στη διαγνωστική όσο και στην ψυχο-εκπαιδευτική πρακτική.

Συμπόσιο 52

Κυριακή 12.30-14.00

Αίθουσα Θ

ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΕΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

5. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΟΜΑΔΑ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΒΟΗΘΕΙΑΣ

Σοφία Τριλιβι, Kate Brusten, & Ασπασία Παπαχίου

Πανεπιστήμιο Κρήτης

Στόχος αυτής της παρουσίασης είναι η σύνοψη των ερευνητικών ευρημάτων, τα οποία συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια μιας ομάδας εστίασης που αποσκοπούσε στο να αξιολογήσει μια παρέμβαση προαγωγής της ψυχικής υγείας στην κοινότητα. Η παρέμβαση σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στην Κρήτη υπό την αιγίδα του μη κερδοσκοπικού κοινοτικού οργανισμού «Αύκειο των Ελληνίδων». Η μακρόχρονη σε διάρκεια κοινοτική ομάδα επικεντρώνεται σε θέματα ψυχικής υγείας και στόχευε στην ενίσχυση της αναστοχαστικής διαδικασίας σε επίπεδο προσωπικό και κοινωνικό και του κοινοτικού διαλόγου ως μέσου απόκτησης 'φωνής' και επίτευξης αλλαγής. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με στόχο να καταγράψει τα αποτελέσματα των κοινοτικών διαλογών και βιωματικών ασκήσεων, καθώς και τους παράγοντες που άσκησαν επίδραση στη ζωή των συμμετεχόντων στην κοινοτική ομάδα. Στην ομάδα εστίασης συμμετείχαν 7 μέλη της κοινοτικής ομάδας, τα οποία διαπραγματεύθηκαν θέματα όπως η λειτουργία της ομάδας και ο τρόπος με τον οποίο αυτή επηρεάζει τη ζωή τους. Τα χαρακτηριστικά της παρέμβασης που συνέβαλαν στην ενεργή συμμετοχή, κατά τους συμμετέχοντες, η δράση τους και οι αλλαγές που αυτοί περιέγραψαν θα αναλυθούν διεξοδικά, όπως και η θεωρητική προσέγγιση που υιοθετήθηκε.